לקראת שבת מלכתא

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית להיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת במדבר

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

לקראת שבת מלכתא

לקראת שבת מלכתא
עוז רוחי מעורר לבבות לאהבת השם יתברך ותורתינו הקדושה
סמנים ופנינים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השבוע

פנינים לפרשת במדבר | גליון מס' 224 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

המתנתי בתור בביתו של מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א, ולפני בתור עמד הגאון רבי משה מרצבך שליט"א, כאשר רבי משה נכנס פנימה, ראיתי כי הוא לוחש משהו באוזניו של רבי חיים, ורבי חיים מחייך בקורת רוח מרובה. ביציאתי, ביקשתי מרבי משה לספר לי במה שימח כל כך את רבי חיים, והוא סיפר לי...

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בפרשתנו פרשת במדבר מצינו פעם נוספת כיצד השאיפות הפנימיות והטהורות זיכו את השואף במתנת שמים של דרגה והתעלות.

התורה מספרת כיצד חנו בני ישראל במדבר: "איש על דגלו באותות לבית אבותם" (ב, ב). חז"ל מתארים במדרש (תנחומא אות טו) כיצד זכו ישראל לדגלים:

"כיון שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני, ירדו עמו עשרים ושנים אלף מרכבות של מלאכים, שנאמר: 'רכב אלהים רבותים אלפי שנאן', והיו כולם עשויים דגלים דגלים, לכך נאמר 'דגול מרבבה'. כיון שראו אותם ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, היו מתאוים לדגלים; אמרו: 'ולואי אנו נעשים דגלים כמותם!', לכך נאמר 'הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה' - 'בית היין' זה סיני, שבו ניתנה תורה שנמשלה ביין... 'ודגלו עלי אהבה' - אמרו ולואי הוא מדגיל עלי אהבה... אמר להם הקדוש ברוך הוא: נתאויתם לדגלים, חייכם שאני עושה שאלתכם; מיד הודיע הקדוש ברוך הוא את אהבתו לישראל, ואמר למשה: לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו".

כלל ישראל חזו ברבבות מלאכי השרת מקיימים את מלאכת הקודש בסדר מופתי ובכבוד הדדי, והשתוקקו גם הם לזכות לדרגה מופלאה זו של עשיית רצונו יתברך באהבה ואחווה, שלום ורעות, שאותם מסמלים הדגלים. וכשאדם שואף ומשתוקק, הקדוש ברוך הוא נותן לו, ואכן כלל ישראל זכו לסמל אהבה מהבורא יתברך בזכות ההשתוקקות הזאת!

יש לדעת, כי שאיפה והשתוקקות אמיתית לרוחניות, מובילות

למעלה נוספת ומיוחדת - זריזות לתורה ולמצוות.

סיפר לי ידידי הגאון רבי **זונדל שטרן** שליט"א, רב קהילת 'פרושים' בשכונת רמת שלמה בירושלים, כי פעם ביקר אצל הגאון הצדיק רבי **יוסף סלנט** זצ"ל, בעל ה'באר יוסף', ושמע את רבי יוסף אומר לבנו הגאון רבי **משה** זצ"ל באקראי, כי היות ויצא כעת כרך חדש ומהודר של צל"ח, יש לו חשק להתחיל ללמוד את מסכת ברכות מן ההתחלה. בהטעימו, כי הגם שלמד כבר מסכת ברכות כמה פעמים בעבר, אך כעת הוא קיבל חשק מחודש לעבור שוב על המסכת יחד עם חידושי הצל"ח במהדורתו החדשה.

רבי יוסף אמר זאת לבנו ממש כאדם ששח לרעהו דבר מה, ולא בלשון ציווי או בקשה. אולם לאחר כמה ימים סר רבי משה לבית אביו, ובכניסתו לבית נזכר במה שאמר לו אביו בביקורו הקודם. הוא פנה לאביו ואמר כמתנצל: "אוי, רציתי לקנות את הצל"ח החדש, אך שכחתי". חייך רבי יוסף ואמר לו: "אני כבר אוחז בדף י'. מיד למחרת הלכתי וקניתי את הספר"...

גם בקיום המצוות נודעת חשיבות רבה לענין השאיפות. מי ששואף כל העת לקיים את רצון אביו שבשמים, אזי בעת שתזדמן לפניו מצוה - יקיים אותה בזריזות מופלגת וללא שהיות, ויחפש כל הזדמנות כדי לעשותן.

כשעברתי להתגורר בירושלים למדתי בכולל שעל ידי ישיבת 'תורה אור', בצילו של הגאון רבי **חיים פנחס שיינברג** זצ"ל, שהיה אדם גדול מאוד, גאון צדיק וקדוש. מצוות השם היו משוש חייו ממש, ותמיד הידר לקיימן בזריזות מופלאה ובחדוות לב.

בשעתו סיפר לי אחד מבחירי הלומדים בכולל, ידידי הגאון רבי **ישראל גואלמן** שליט"א, כיום רב קהילת 'שערי תבונה' בשכונת רמות א' בירושלים, כי לפעמים היה עומד בפרוזדור של הכולל ומשוחח עם הרב שיינברג בסוגיא או בהלכה, כשלפתע הוא היה מאיץ בו "הבה ניכנס לבית המדרש ונשב לרגע". הוא נכנס לבית המדרש והתיישב מבלי להבין מה הרב שיינברג רוצה ממנו.

אך אחר כמה שניות הבין כי הרב שיינברג הבחין בזוית עינו בדמותו ההדורה של המשגיח הגאון הצדיק רבי **זיידל אפשטיין** זצ"ל, שעומד לעבור במקום, וכוונתו היתה שיספיקו לשבת לפני שהמשגיח יבוא, כך יוכלו לקום בפניו, ולקיים את המצוה של 'והדרת פני זקן'.

הרב גואלמן אמר לי אז בנימה אישית: "יש ללמוד מראש הישיבה כיצד לנצל כל הזדמנות לעשיית רצון השם יתברך ולקיום המצוות".

אני נזכר בעוד מעשה דומה על זריזותם של הצדיקים:

בשנת תשמ"א עסקתי באיזו מצוה חשובה של הכנסת כלה, בת תלמיד-חכם. בזמנו למדתי בכולל 'אוהל יעקב' בבני-ברק ובספסל הסמוך אלי ישב ידידי הגאון הצדיק רבי **יצחק קולדצקי** שליט"א, חתנו של מרן שר התורה **הגר"ח קנייבסקי** שליט"א, שהיה אז אברך צעיר לאחר נישואיו.

כשניגשתי לרבי יצחק וביקשתי ממנו לסייע למטרת המצוה שעסקתי בה, הוא אמר לי כי היות ובימים אלו הוא סועד על שולחנו של חותנו רבי חיים, הוא ינסה לדבר איתו בנוגע למצוה זו. כי ידוע לו על פעמים רבות שאנשים נותנים לרבי חיים כספי צדקה כדי למסור לנזקקים, ואולי גם כעת נמצאים אצלו כספי צדקה שיוכל למוסרם עבורי.

למחרת, קודם השעה תשע בבוקר, רבי יצחק היה בביתו ברחוב ברסלב בבני-ברק, ולפתע הוא שומע נקישות בדלת. כשניגש לפתוח הוא נרעש לראות בפתח את חותנו רבי חיים בכבודו ובעצמו. רבי חיים טיפס עד לקומה השלישית בה התגורר, כדי למסור לי סכום כסף נכבד שהיה ברשותו. היה זה בתקופה שההליכה היתה קשה עליו עקב מיחוש ברגליו, ואף על פי כן לא חסך מאמץ וטרחה כדי לבוא לביתו.

מאוחר יותר התברר לי כי רבי יצחק דיבר עם חותנו לאחר תפילת ותיקין באותו בוקר, ושעה קלה לאחר מכן כבר עלה רבי חיים להביא לו את הכסף...

ביקשתי מרבי יצחק שישאל את חותנו מדוע הוא לא חיכה עד הצהריים, למסור לו את הכסף - הרי הוא ידע כי הוא אמור בצהרים לסעוד על שולחנו ומה היה דחוף לו לעלות עוד באותו בוקר עד לביתו?

"אינני מבין את השאלה", השיב רבי חיים בתמיהה. "אם באה מצוה לידך, אסור להחמיץ אותה... התדע כמה מצוות עוד יכולות לבוא לידי עד הצהרים?"...

סיפור זה עשה עלינו רושם כביר בשעתו, ולימד אותנו מושגים של זריזות.

מוסר ההשכל מסיפור זה הוא נפלא. אם יש מצוה - לא משתהים אלא מיד הולכים ומקיימים. זוהי אהבה מיוחדת למצוות, ושאיפה אמיתית לקיים את רצון השם בשלימות. שאיפה אמיתית, כשהיא באה לידי מעשה - איננה משתהה אפילו רגע אחד! כך גדלים רבי חיים!

מעשה זה מזכיר לי סיפור נפלא נוסף:

לפני כמה שנים המתנתי בתור בביתו של רבי חיים להכנס אל הקודש פנימה, ולפני בתור עמד הגאון רבי **משה מרצבך** שליט"א, בנו של הגאון רבי **יונה מרצבך** זצ"ל, מראשי ישיבת 'קול תורה'. כאשר הגיע תורו של רבי משה והוא נכנס פנימה, ראיתי כי הוא לוחש משהו באוזניו של רבי חיים, ורבי חיים מחייך בקורת רוח מרובה.

ביציאתי מן הקודש ביקשתי מרבי משה לספר לי במה שימח כל כך את רבי חיים, והוא נענה בחיוב. הוא סיפר לי, כי הוא הזכיר לרבי חיים סיפור שארע לפני עשרות שנים:

כאשר מרן **ה'סטייפלער'** זצ"ל חיבר את הספר 'שיעורין של תורה', נודע לו לאחר מכן כי סבו רבי יונה מרצבך אף הוא הוציא חוברת על ענין השיעורים. בהמשך אותו יום, כאשר הגיע רבי חיים לבקר את אביו, ביקש ממנו ה'סטייפלער': "אנא ממך, נסה להשיג לי את החוברת של רבי יונה מרצבך".

אחרי כחצי שעה, הגיע רבי משה לביתו של ה'סטייפלער' והביא לו את החוברת של סבו רבי יונה. ה'סטייפלער' שמח כמוצא שלל רב, אך הגיב: "בדיוק לפני זמן קצר אמרתי לבני רבי חיים כי אני חפץ בחוברת הזאת, ושילך להשיג לי אותה. עתה אני רואה כי הוא הלך לחינם, ואתה כבר הספקת להביאה לפניו".

אמר לו רבי משה: "אני בא לכאן דוקא בגלל רבי חיים. הוא בא לאבי לפני דקות אחדות בשליחותכם וביקש ממנו את החוברת עבורכם. ואמרתי לו כי אני עצמי יבוא תיכף לאביכם למסור זאת".

נענה ה'סטייפלער' בהתפעלות: "תמיד ידעתי כי בני רבי חיים זריז הוא, אבל לא ידעתי כי עד כדי כך..."

"את הסיפור הזה הזכרתי לרבי חיים קודם כשלחשתי לו באוזנו, והוא חייך ונהנה" - הפטיר רבי משה.

גם כאן בולטת אותה נקודה - זריזות למצוות! אבא ביקש משהו - הולכים מיד! זהו רצון השם, מצוה דאורייתא! לא משתהים!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא' הכרך החדש על חומש במדבר)

"אנא נישאר ונרגיש קצת מטעמו של גן עדן בעולם הזה"...

הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א על התורה בעוה"ז והעוה"ב

"אֵינִי דָר אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה" (אבות פ"ו, מ"ט)

יש לתמוה, מדוע אמר רבי יוסי בן קסמא: אני דר אלא במקום תורה", ולא נתן טעם וסיבה לדבריו?

ובפשטות היה נראה, שהמשך דבריו "שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד" הוא עצמו הטעם לכך שאינו דר אלא במקום תורה, דהיינו משום שמתוך כך יזכה לתורה ומעשים טובים שילווהו ויביאוהו לחיי העולם הבא. אולם באמת אין לבאר כך, שהרי לאחר שאמר "אני דר אלא במקום תורה", הוסיף ואמר "ולא עוד אלא שבשעת וכו'", ומשמע שהוא טעם נוסף מלבד עצם דבריו ש"אני דר אלא במקום תורה".

מקום התורה הוא התענוג האמיתי

ונראה לבאר, שבאמת דברי רבי יוסי "אני דר אלא במקום תורה", הם טעם וסיבה לעצמם, כלומר: אני מסוגל לדור במקום אחר! לא רק עבור העתיד, עבור חיי העולם הבא, ולא רק מפני קיום מצות תלמוד תורה אלא מפני שגם להנאת עצמי אינני מסכים לדור במקום אחר, שכן מקום התורה ולומדיה הוא גם העולם הזה הטוב ביותר. וכאשר דר אני במקום תורה הריני עושה זאת לצורך עצמי, כאן ועכשיו! שכן חברתם של תלמידי החכמים, ומקומם המלא בעסק התורה ובשעשועיה, הם הם התענוג האמיתי גם בעולם הזה.

זו היא אפוא, כוונת דברי רבי יוסי בן קסמא: "אני דר אלא במקום תורה" מצד עצם הדבר שאין לי דיורין טובים מהם כאן בעולם הזה, "ולא עוד אלא וכו'" שגם לחיי העולם הבא לא ילווני אלא תורה ומעשים טובים הנרכשים במקום תורה, ולא הכסף והזהב שתתן לי כדי שאדור עמכם במקומכם.

טעם גן עדן בעולם הזה...

גדולי ישראל זכו להרגיש את טעמו הערב של 'מקום תורה' גם כאן בעולם הזה. בצעירותו למד הגאון רבי אליקים גציל לויטן זצ"ל בישיבת 'ראדין' אצל מרנא ה'חפץ חיים' ז"ע. כבר בראשית דרכו בישיבה הכיר ה'חפץ חיים' בכישורי הנאום והדרשנות שלו, ושלח אותו לעיירות לדרוש לעם שבשדות, להחדיר בליבותיהם יראת שמים, ואכן דרשותיו נשאו פרי ורבים השיב מעוון. לימים שימש כמגיד מישרים בביאליסטוק ובבריסק, וקשריו עם ה'חפץ חיים' נמשכו כל השנים. פעם כשחזר לראדין, התקבל בכבוד גדול על ידי מורו ורבו ה'חפץ חיים' והוא הובילו להיכל הישיבה להראות לו את בני הישיבה לומדים בהתלהבות ובשמחה. כאשר ראו התלמידים את ה'חפץ חיים' והמגיד נכנסים להיכל הישיבה, קמו ממקומותיהם כדי לכבדם. החפץ חיים חשש מאוד מהביטול תורה שנגרם מכך, והציע למגיד לצאת מהיכל הישיבה. אולם המגיד הפציר בו ואמר: "אנא נישאר ונרגיש קצת מטעמו של גן עדן בעולם הזה"...

(מתוך הספר 'דרש דוד' אבות)

077-2222-666 או 4992*

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לפני שנסעתי לישיבה אמרתי לאבא שאני מתבייש. אני רק בן 12 וחצי ואני הולך לישיבה גדולה, כולם יצחקו ממני. אבא אמר לי: 'מה אכפת לך? אני אקנה לך תפילין, תתחיל להניח תפילין, מי צריך לדעת בן כמה אתה...' וכך הווה. באנו לזמן קיץ, בראש חודש אייר, ואבא באמת קנה לי תפילין. נו, הכל מצוין. יש לי תפילין, ואני בישיבה בחור צעיר. אף אחד לא צריך לדעת בן כמה אני...

הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א ראש ישיבת פונביז',
בשיחה מרתקת על קורות חייו ומסירות הנפש לתורה

"וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ" (במדבר ד', י"ט)

אנחנו גרנו בברנוביץ, באחד הימים שבתי לבית מהחיידר, ואמרתי לאבא (מרן הגר"ד פוברסקי זצוק"ל - י.ש.) שהיום הגיע אדם לחיידר, לקח לנו את הכובע [שהיה גם הכיפה] ואת החומש והגמרא, ואמר שמחר נבוא עם מכשיר כתיבה ומחברת. היו אלו נציגי השלטון הרוסי החדש שביקשו לחנך את הנוער בדרכם. אבא לא שהה רגע, מיד הוא אמר לאמי: 'את שומעת?! היום בלילה אנו עוזבים את ברנוביץ!'

מזוודות לא היו אז, אז אמא לקחה שק גדול, ובשק היא שמה כר אחד ושמיכה שיהיה חם, אבא לקח איתו רמב"ם ומנחת חינוך. זה מה שהיה. ר' שניאור (ראש ישיבת לייקווד, הגאון הגדול רבי שניאור קוטלר זצוק"ל, בנו של מרן הגאון רבי אהרן זצוק"ל י.ש.) התאכסן אצלנו בבית, והוא נתן לי במתנה ספר תנ"ך קטן. רציתי גם את זה לקחת, אבל אבא אמר 'לא, לזה אין מקום'. זה נשאר שם. וכך באנו לוילנא, פליטים, ממש פליטים.

הגאון רבי דוד רפופורט זצוק"ל (בעל ה'מקדש דוד', ור"מ ישיבת ברנוביץ י.ש.), ניסה להניא את אבא מתוכניתו, והלך איתנו לתחנת הרכבת במטרה לשכנע את אבא לחזור בו מתוכניתו אך אבא לא השתכנע.

בוילנא התגוררנו בביתו של מי שלימים היה חמי הגה"צ רבי ישראל חיים קפלן זצוק"ל שהיה ידיד של אבא מישיבת מיר. אח"כ באה גם אחותו עם ילדיה מבריסק אז עזבנו את ביתו לטובת דירת חדר קטנה. התנאים בוילנא לא היו קלים כלל וכלל, לא היה מה לאכול.

אני אכלתי רק פעם אחת ביום, פרוסת לחם וכוס מים. מה אבא אכל? אינני יודע. נראה לי שגם זה בקושי.

מי שעזר לנו היה מרן הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל, שהיה יד ימינם של כל הפליטים שהתקבצו לוילנה. הרוסים סגרו את כל החיידרים בוילנא. אז מה, אתם חושבים שלא למדנו? אבא שכר אחד מבחורי הישיבה והוא למד אית'. לא היה לנו חיידר, אבל זה היה כמו חיידר.

זה היה בחור נחמד מישיבת אוסטראה, והוא למד אית', יחד עם גיסי לעתיד ר' נפתלי (קפלן). אבא שלי והשוועה שלי לעתיד ביחד לקחו בחור אחד ושכרו אותו והוא למד עם שני הילדים.

זה היה לפני הצהריים, אחרי הצהריים לא למדנו איתו, ובשעה שבע בערב אבא היה הולך לשמוע את השיעור של מרן הרב מבריסק זצוק"ל. הוא אמר אז שיעור על מנחות, ובאו לשם כל גדולי ישראל מבין הפליטים לשמוע את השיעור. אני אחרי הצהריים כבר לא למדתי ב'חיידר' שלי, אז הוא לקח אותי לשם. לא היה מקום ליד השולחן, אז הושיבו אותי מתחת לשולחן, ומשם שמעתי את מרן הרב מבריסק מוסר את שיעורו. אני עוד זוכר ששיחקתי עם בני משפחת מרן הגרי"ז שם בגפרורים...

אח"כ עלינו ארצה. הייתה אז מלחמה, ובמלחמה מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל פחד שילמדו בישיבה כי היתה סכנה של הפצצות, אז עברנו כל הישיבה לפרדס. ישיבת פוניבז' הלכה ללמוד בפרדס. קראו לו 'פרדס ברמן' ע"ש בעל הבית שנקרא ברמן. גדלו שם תפוזים, ובפרדס התפוזים שכבנו על הארץ וכך אבא היה אומר שיעור. לאבא היה סטנדר, ואנחנו שכבנו על הארץ ושמענו את השיעור.

מידי פעם היו נוטלים תפוז אחד תוך כדי הלימוד... כך היה כמה חודשים, ומה, לא למדו? כן למדו!

בית המדרש עובר לחדר בבית!

וראש הישיבה מרן הגאון רבי שמואל זצוק"ל לא מסר שיעורים אז?

הגאון הגדול רב"ד שליט"א: רבי שמואל היה בירושלים. הוא לא יכול היה לבוא בגלל הסגר והמצור, אז מרן הרב מפוניבז' אמר במקומו את השיעור.

בגלל המצב, היה צורך לעשות [בישיבה] מעין 'משטר צבאי' ונדרשנו למנות לזה 'מפקד'. אז ה'מפקד' היה הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצוק"ל. היה לו צופר גדול ביד, ואנו למדנו אז בחדר האריזה של הפרדס, שהיה אמנם בלי גג - אבל היה חדר סגור. וכשהיתה אזעקה רבי יששכר עמד ליד הדלת, ודאג שכולם יצאו ויתפזרו בין עצי הפרדס בצורה מסודרת ללא דחיפות. וכך היינו מתפזרים בפרדס, וכל אחד נשכב תחת עץ והמשיך ללמוד...

למדתי בתקופה ההיא בחברותא עם הגאון רבי שמואל דיקמן זצוק"ל, [לימים גיסו של יבדלחט"א הגאון הגדול רב"מ אזרחי שליט"א ואב"ד חיפה]. הוא בא אלינו לישיבה מישיבת חפץ חיים בכפר סבא ולמדנו בחברותא. אבא היה עומד עם הסטנדר ואומר שיעורים וברוך ד' דווקא הייתה התמדה. לפעמים מרוב נסיונות באים לידי חיזוק.

צריכים לחזק את התלמידים. תדעו לכם אתם עומדים בנסיון, מן השמים עושים נסיון, שגם במצב הזה תהיה ישיבה, אז כל אחד נמצא כעת ב'ישיבה', ולומדים, שומעים שיעור. היום אמרתי שיעור והרבה שמעו אותו דרך הטלפון. נעבור את זה בס"ד, אבל צריכים לחזק את התלמידים.

אני רוצה להגיד משהו. אולי זה קצת חידוש, אבל זו אמת.

הגמרא אומרת בברכות (ח.) "אמר רב חסדא מאי דכתיב אוהב ד' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ד' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות". מה זה שערי ציון שהוא יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות? בית כנסת כתוב, בית מדרש כתוב, אבל יש דבר שהוא אוהב יותר - שערי ציון, שערים המצויינים בהלכה. מי אלו 'שערי ציון'? מה זה יכול להיות? - זו הישיבה!

אחר כך אומרת הגמרא "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד". מה כתוב כאן?

בשיר השירים [ה, א] כתוב "באתי לגני אחותי כלה". על מה הולך הפסוק? אומרים חז"ל במדרש. כששלמה המלך בנה את בית המקדש, אמר הקב"ה באתי לגני, פעם היה לי כבר גן כזה. באדם הראשון, היה לי גן עדן, וכשבנו את בית המקדש, אומר הקב"ה חזרתי לגני הישן.

משחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, מה זה ד' אמות של הלכה? ישיבות! זאת אומרת שישיבות זה בית המקדש, כך הוא חשבון הדברים, יש בית המקדש, ובית המקדש הוא גן עדן, והישיבות נשארו, אז הישיבות הן גן עדן.

הראש-ישיבה רבי חצק'ל (מרן הגאון רבי יחזקאל סרנא זצוק"ל י.ש.) היה גר ממש ממול, והוא שמע את השירה ושלח לראות לשמחה מה זו עושה. אמרו לו: זה בר מצוה של ברלה פוברסקי... ונחה דעתו. הוא אמר: "נו שישמחו, בין הסדרים, למה לא?"

אבל מה עושים כשיש גזירה, שאי אפשר ללמוד כולם בחדר אחד בישיבה, כמו בימים אלו מחמת הקורונה? אז קבעו שכל אחד יושב בחדרו. הבית מקדש לא נסגר, הבית מקדש מפוצל. אז מהיום והלאה צריכים לדעת שכל בחור שיושב בחדרו ולומד הוא נמצא בישיבה, והחדר שלו הוא גן עדן!

זה חשוב לשמוע את זה. כל אחד צריך לדעת שזה לא פשוט, בזמן הזה זה חיזוק גדול, מי שרק יבין את עומק הדברים אז הוא ירגיש את מה שקרה כאן, שמהיום והלאה הוא ישב בחדרו, ויחשוב: איפה אני נמצא? בבית המקדש! החדר שלו זה הישיבה כעת, רק שהיו צריכים לחלק את הישיבה לחלקים!

והגאון הגדול ראש ישיבת פוניבז' שליט"א מוסיף:

והאמת היא שאצלנו בבית תמיד ככה הייתה ההרגשה, שהבית הוא גם ישיבה. בדרך כלל לילדים יש משחקים. אצלנו בבית לא היה שום משחק, אתם שומעים? ממש כלום, אפילו כדור שיש לילדים לא היה. אז במה שיחקנו? הרי ילד רוצה לשחק, המשחק שלנו היה שהיינו לוקחים מגבת גדולה ולובשים את זה כמו טלית, ונהיים 'בעל קורא'... זה היה אחד מהמשחקים שלנו.

והיה עוד משחק. היינו לוקחים את כל הכיסאות של הבית אחד אחרי השני, ואז זה כמו רכבת. ואחד מתיישב על הכיסא הראשון והוא ה'קטר' ונוסעים! זה היה המושג של המשחקים שלנו בברנוביץ. אבא אמר, 'רוצים לשחק תשחקו בקריאת התורה, בשביל מה צריך לשחק עם כל מיני דברים עם ג'ולות'...

אחר כך הדורות נשתנו קצת כמובן, והיום צריכים לתת לילדים לפי דרכם. אבל צריכים לדעת את המקור, מקור החינוך האמיתי. ולהכניס בילדים שאינם לומדים סתם בבית ספר, עליהם ללמוד ולדעת שהחיים שלהם הם רק תורה, הכל תורה. שהילד כבר יחכה לעלות למכינה, לשיבה קטנה, לישיבה גדולה.

המשך בעמוד 28

המשפט התחיל, השופט דרש משליח המשטרה שיראה הוכחות על הרב שעבר על החוק, השליח מתחיל לחפש את ההוכחות, והנה הן נעלמו ממנו, הוא פותח את המחשב מחפש ומחפש, והנה נמחקה כל התיקיה של המשפט הזה. השופט כועס עליו, מה אתה צוחק עלי, אין תיק ואין עדות

הגה"ח ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א על כוחה של אמונה תמימה

"כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ד' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ" (במדבר א', נ"ד)

הג"מ רבי פסח אליהו פאלק זצ"ל מגייטסהעד, כתב בהקדמת ספרו 'מחזה אליהו' חלק ב',

שהסיבה שבדור אחרון נפלו לספקות באמונה יותר מהדור הקודם, זאת משום שיש ריבוי של גשמיות ומותרות, ואין אנשים מרגישים צורך לפנות לה' ולהיות תלוי בו, לפני כמה דורות היו צריכים בכל יום להתפלל להקב"ה שיהיה לו ארוחת בוקר וארוחת ערב, לא כל אחד זכה לזה, אבל בדור אחרון שב"ה שלח הקב"ה שפע רב בעולם, אין אדם מרגיש צורך גדול לפנות לאביו שבשמים, וכן בכלליות חיי האדם מסודרים בכל צד ופינה.

וכשנתבונן לשמוע על מה אנשים מתלוננים, נשמע שהם בוכים על מותרות. כי מה שבאמת נצרך לאדם, הקב"ה נותן בשפע, הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

וכן בענין הבריאות, בשנים כתיקונן, יש מערכת בריאות להפליא, מה שלא היה כן בדורות הקודמים, כמעט אין מי שסובל מכאב ראש או כאב שיניים, מיד הוא לוקח משכך כאבים, ויש טיפולים מסודרים לכל כאב וחיסרון במערכת הגוף. והרי כבר כתוב בתוה"ק שכשיש שפע גדול, יש חשש 'ורם לבבך ושכחת', כי אין אדם מרגיש צורך לבקש מהקב"ה ולהודות לו על החסדים.

וביאר שכך היא השייכות שלנו עם הקב"ה, אם אדם רגיל עם הקב"ה קצת, פעם בשבוע או בחודש הוא פונה להקב"ה, איש כזה אינו מכיר את הקב"ה על כל צעד ושעל.

נדרש מכל יהודי פשוט להאמין שהקב"ה יכניס ברכה בגורנו למעלה מדרך הטבע

ובפתח דבריו מזכיר רבי פסח אליהו סעיף אחד בשו"ע שזה מלמד על מדרגת האמונה הפשוטה שנדרשת מכל יהודי. כתוב באו"ח סי' ר"ל סעיף ב' 'הנכנס למוד את גורנו', שבא למדוד כמות החיטים שבאוצר, מתפלל ואומר 'יהי רצון מלפניך ה' אלקי שתשלח ברכה בכרי הזה'. כלומר, מכיון שעדיין איני יודע כמות החיטים שבאוצר, שעדיין לא מדד, הרי זה מתפלל שישלח הקב"ה ברכה בכרי הזה, שהרי יהיה הנס בדבר הסמוי מן העין, ואין זה נס שלא כדרך הטבע. ולאחר שהתחיל למדוד, הרי הוא מאמין באמונה שלימה שבעת

הזאת מתרבה הכרי יותר ויותר, ולכן מברך 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך האולם השולח ברכה בכרי הזה'.

הרי שנדרש מיהודי לברך ברכה בשם ומלכות על האמונה הזו, שהקב"ה קיבל תפילתו ועשה לו נס למעלה מדרך הטבע בדבר הסמוי מן העין והרבה לו הכרי, וכשם שמברכים 'מקדש השבת' או 'מקדש ישראל והזמין', או 'מלך מוחל וסולח לעוונותינו ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה'. כך הוא מברך את הקב"ה על הברכה שהכניס לו בכרי.

אבל אם מדד ואח"כ מברך, הרי זה תפילת שוא, שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין (תענית ח, בבא מציעא מב).

והרי סעיף הוא בשו"ע, תורה גלויה היא לכל אחד מישראל, ולא מדובר כאן רק ברבי חנינא בן דוסא שהוא היה יכול למלאות תנור בפת אף שלא הכניסו עיסה לתוכו, זהו בגדר נס בדבר שאינו סמוי מן העין, אבל ב'סמוי מן העין' יש כח לכל יהודי כמו רבי חנינא בן דוסא.

וכתב עוד רבי פסח אליהו פאלק שתי מעשיות שהיו בעירו גייטסעהד בענין הנ"ל.

א. מעשה שהיה בגייטסעהד המשטרה תפסו אחד מהרבנים והמחנכים שבעיר בנסיעה במהירות מופרזת, לקחו ממנו את הרשיונות, אבל לצורך עיסוקו בקודש היה מוכרח שיהיה לו רשיון

נהיגה, בלי זה, היו כל הרבצת התורה שלו בסיכון, והרבה אנשים היו ניזוקים מזה. והמשטרה קבעו יום בבית משפט לדון אותו אם באמת עבר על החוק או לא. וכדרכם בימינו שהמשטרה מביאים תמונה שהנוסע הזה עבר על החוק במהירות מופרזת.

וכמובן שהיהודי התפלל להקב"ה ועמד באמונה ובטחון שהקב"ה יעזור לו, לא עלה על דעתו באיזה אופן מעזרנו השי"ת, אבל בטח בישועתו בתמימות ופשיטות, לקיים סימן ר"ל הנ"ל.

המשפט התחיל, השופט דרש משליח המשטרה שיראה הוכחות על הרב שעבר על החוק, השליח מתחיל לחפש את ההוכחות, והנה הן נעלמו ממנו, הוא פותח את המחשב מחפש ומחפש, והנה נמחקה כל התקיה של המשפט הזה. השופט כועס עליו, מה אתה צוחק עלי, אין תיק ואין עדות, לכו הביתה, ופטרו אותו רב לשלום, והחזירו לו רשיון הנהיגה.

הרי לנו מעשה של 'השולח ברכה בכרי הזה' בנוסף תש"פ. שהרי בלי ספק שבמחשב של השוטר היתה מונחת תקיה עם המעשה הזה של הרב, מי שמסביר את המעשה ששכחו במשטרה להכניס את התקיה למחשב, מקטין את האמונה. עדיין לא קיים סימן ר"ל. רק נתן להקב"ה את הכח שהתבואה תצליח ויהיו שבולים גבוהים וכדו', אבל עדין אינו מאמין שהקב"ה שולח ברכה בכרי הזה.

כי האמת לאמיתו שיתכן מאד, שנציג המשטרה היה לו את התיק של המשפט של הרב הזה, הוא הדפיס את הניירת והכניס את זה בתיק שלו, בודאי סידר לעצמו כל הטענות שהוא עתיד לטעון לפני השופט, וגם במחשב שלו היתה תיקיה מסודרת על אותו רב, היו יכולים להדפיס מחדש את התביעה, אל שאותו בורא עולם שיכול להכפיל את התבואה שבכרי, יכול להכנס בתיקיית מחשב המשטרה, ולמחוק את הסיפור של הרב הזה. כי 'היד השם תקצר'? יתכן שהמעשה בפועל היה באמת שהשוטר שכח להכניס את התיקיה למחשב, אבל אנו צריכים להיזהר שלא להיות בטוחים שזה אפשרי יותר מהאפשרות שהקב"ה מחק את התיקיה מהמחשב. כל אחד מאיתנו יכול לספר הרבה מעשיות שלא הועילו לו שום השתדלות עד שנכנע וביקש מהשי"ת, ואז באה ישועה גדולה.

ובאמת שכל אחד מאיתנו היו סיפורים כאלה בחיים, גם אני הייתי יכול לספר לכם מעשיות משלי, אלא שהם דברים אישיים. כמה פעמים בחיים אנו מנסים לפעול כך וכך וכך, ולא מצליחים, עד ש'נזכרים' להתפלל להשי"ת, 'רבונו של עולם, אני רואה שאני לא מסתדר לבד, אנא תעזור לי', והנה לפתע פתאום הכל מסתדר הכי טוב. אותה פעולה שניסה לעשות עשרים פעמים ולא הצליח, לאחר שהכיר שהוא לבדו אינו יכול, ופנה להשי"ת, באותה שעה עזר לו השי"ת.

שכל אחד יזכר באמת, יראה שכבר היו איתו כמה וכמה פעמים מעשיות כאלה, רק לאחר שנכנע ומבקש מהשי"ת רחמים, לפתע הכל מצליח ועובד הכי טוב, פעמים שההצלחה רק לאותו זמן בלבד. כלל הדברים שהקב"ה עושה הכל 'יש מאין' ואינו צריך סיבות ותירוצים גשמיים לעזור לך. גם כשהשוטר הכניס את התיקיה במחשב, עשה באותה רגע את העין של השוטר שלא 'מצא את התיקיה.

אלו הם מעשים שבכל יום עם כל יהודי ויהודי, וכמו שכתוב בשו"ע שכל יהודי חקלאי פשוט 'כול להתפלל 'יהי רצון שתשלח ברכה בכרי הזה', לאו דוקא אם הוא נתן צדקה לעילוי נשמת רבי ישעיה ברבי משה, כי אותו הקב"ה שהיה לו לרבי ישעי'לע, הוא גם 'א-לי וחי גואלי' של אחד ואחד מאיתנו.

אמונה פשוטה של בעל תשובה טרי הוציאה אותו מתוך הכלא

עוד מעשה מספר רבי פסח אליהו, ששמע מאחד ששמע מבעל המעשה. יהודי חילוני מארצות הברית ישב בבית הסוהר, וכנודע שיש ארגוני חסד שנכנסים לחזק ולקרב נפשות ישראל היושבים בעמק הבכא. וכך זכה אותו יהודי חילוני להתקרב להשי"ת ולתורתו הק' ע"י השיעורים של אותם הרבנים המחזקים, וקיבל על עצמו ללמוד הלכות שבת ולקיים כל מה שביכולתו. כמו ששמע בשיעור שזה הדבר הכי חשוב לשמור השבת.

ואותו רב היה בא לבקר שם אחת לשבועיים, ולאחר שקירב אותו ליהדות היה מסייע אותו להקדם בלימוד ההלכות, ב"ה יש בימינו ספרים נפלאים באנגלית בהלכות שבת. והביא לו אלו הספרים כדי שיוכל להתקדם בידיעות בהלכות שבת.

באחד הביקורים של אותו רב בתפיסה, מצא את היהודי הנ"ל במצב מאד מרוגש, ושאל אותו מה אתה כ"כ מרוגש? והשיב, שמצא בספר הזה מאמר חז"ל שלא שמע עליו מעולם, 'אלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלין', ובקוצר או ברוחב דעתו הבין האיש שאין הכוונה לכל ישראל לגבי הגאולה השלימה, אלא שמדובר לכל יהודי בפרטיות, שכל יהודי שישמור שתי שבתות, יגאל בגאולה שלימה, אם גאולה מגלות כללי, ואם גאולה מגלות פרטי.

וזה האיש קיבל בבית משפט פסק שהוא חייב לשבת בכלא 15 שנה, אבל כיון שמצא את המאמר חז"ל הזה, שמח שמחה גדולה, כי הנה הוא מתקדם יותר ויותר בלימוד הלכות שבת, ועוד מעט יזכה לשמור שבת אחת ועוד שבת ותיכף ומיד יגאל וישחררוהו מבית האסורים, וישוב לביתו ולבניו בשמחה.

כ"כ התפעל האיש מהמאמר חז"ל עד שפניו זרחו וקרנו מאושר. אותו הרב הסתפק בדעתו מה ישיב לו, ממה נפשך, אם ילמד הלכות שבת וישמור שתי שבתות ולא ישחררוהו, הרי יהיו לו טענות על חכמינו ז"ל, והרי יהודים כאלה צריכים רחמים גדולים עליהם, שאם יראו שלא נתקיים בהם מאמר חז"ל, שמא יאמרו 'מהדא לא הא נמי לא' רח"ל.

ונתיישב הרב להעמידו על האמת, ואמר לו, 'ידידי היקר, אתה טועה, חז"ל דברו לגאולה הכללית של כלל ישראל, שאם כל ישראל ישמרו שני שבתות, נזכה מיד לביאת המשיח, אבל אין כאן הבטחה על יחיד ממש שהוא יגאל'.

אבל אותו האיש שכבר ישב שנים רבות בכלא, אמר לרב בתקיפות, 'יסלח נא מר, כתוב כאן מאמר חז"ל, אנגלית גם אני יודע לקרוא, כתוב כאן שחז"ל הבטיחו גאולה למי ששומר שתי שבתות, אני

המשך בעמוד 29

אחרי כל החשבונות והפירוטים הייתה כתובה מילה נוספת: 'שולם'! הילדים הביטו על הרופא בתמיהה-רבתי, ולא ידעו מי שילם עבורם סכום של יותר ממיליון דולר

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

"וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ" (במדבר ד', י"ט)

אחד הדברים שבכוחם להעניק ליהודי את השמחה במצוות, הוא, כאשר הוא יודע את מתן שכרן, כמה גדול הוא.

חז"ל המחישו לנו כמה פעמים את העניין, באומרם למשל במצות שילוח הקן, שאם במצוה קלה זו הבטיחנו השי"ת בתורתו 'למען ייטב לך והארכת ימים', הרי לנו כמה שכר נקבל על מצוה חמורה וקשה יותר! ואם חז"ל מצאו לנכון להדגיש זאת, אות הוא שהדבר עשוי להוות עבורנו תמרור - דרך, חשוב בהתבוננות במצוות.

ניגש אלי פעם יהודי אחד וביקש שאתן לו דוגמא כיצד משלמים הרבה, על דבר קטן... סיפרתי לו מעשה מרתק שהגיע לאוזנינו, ומוסב על תקופת השואה, כשהיהודים היו כלואים בגיטאות, וקיימו 'חיי שגרה' לכאורה.

והנה, ילד אחד קם בבוקר ולפני שעשה את דרכו לחיידר, שעדיין היה קיים בגיטו, ביקש לשתות דבר-מה כדי להרוות את צמאונו, ולאמו לא היה מה לתת לו. ביתה היה ריק מכל. היא יעצה לו לדפוק על דלת-ביתה של משפחה יהודית, ולבקש שיתנו לו לשתות.

הילד יצא מהבית, וכשנתקל במזוזה על פתחו של בית אחד, דפק על הדלת, והנה פותחת לו אשה יהודייה ושואלת למבוקשו.

הוא מספר לה על צמאונו, ועיניו זולגות דמעות כשהוא אומר שבצורה זו לא יוכל ללמוד היום בחיידר. האשה נכנסת למטבחה, ומביאה לו - מלבד כוס הקפה המהביל - גם 4 חתיכות עוגה טעימות. 'אם אתה צמא, מן-הסתם גם לא טעמת מאומה, ולא יהיה לך כח ללמוד. לכן טעם נא גם מן העוגות הללו, ואז תוכל ללכת לחיידר בשמחה', אמרה עקרת הבית-לילד. הילד, כמובן, אכל ושתה, כוחות-גופו התחזקו. והוא רץ בשמחה ללמוד בחיידר.

החשבון הסופי

עברו כמעט יובל שנים, והאשה ההיא שהגישה את העוגיות, שהיגרה אחרי השואה לאמריקה, הגיעה לגיל זקנה, ונצרכה לעבור כמה ניתוחים קשים. ילדיה הביאו אותה בפני רופא, וזה - בראותו את מצבה הקשה, לקח עט ועשה חשבון כמה יעלו כל הניתוחים הנדרשים.

כל ניתוח הסתכם בסביבות ה-200,000 דולרים, והחשבון הסופי הגיע לכמעט מיליון דולר! הבנים בשומעם זאת, החליטו למכור כמה נכסים העומדים ברשותם, כדי שיוכלו לשלם לרופא את מחיר הניתוחים.

ביום שנקבע לעשיית הניתוחים, הגיע הרופא וביצע עבודתו נאמנה. הביצוע התארך והתארך ובסופו של דבר עבד הרופא כמעט מבוקר ועד ערב.

עם סיום הניתוחים, יצא הרופא אל הילדים ובישר להם שהכל עבר בשלום, ועוד מעט תתאושש המנותחת בס"ד, ותוכל לשוחח עמהם. בשלב זה התיישב הרופא שוב לעשות את החשבון המדויק של מחיר הניתוחים, ולאחר שפירט את מחירו של כל ניתוח, בצירוף מחיר העבודה שלו, בהתחשב בכך שהעבודה התארכה למשך כל היום, עבר הסכום הסופי את מיליון הדולרים.

הילדים שכבר ידעו פחות או יותר במה מדובר, מקבלים את דף הסיכום לידיהם ולא התפלאו כל כך לראות את הסכום הגבוה.

אבל, בראותם את המילה הנוספת שנכתבה בשולי הדף, החסיר לבם פעימה. הם לא ידעו ולא הבינו מה קורה כאן.

אחרי כל החשבונות והפירוטים היתה כתובה מילה נוספת:

'שולם'!

'במשך שנים חיפשתי אותה'

הילדים הביטו על הרופא בתמיהה-רבתי, ולא ידעו מי שילם עבורם סכום של יותר ממיליון דולר.

'ארבע העוגיות שהניחה לי אמא שלכם בצלחת, 'שהחיו את נפשי בהיותי ילד, הן שילמו לי כבר את כל מה שהייתי צריך לקבל עכשיו על הניתוחים שביצעתי', אמר הפרופסור.

המנתח הנכבד סיפר לילדים ההמומים את כל הקורות אותו בשואה, ושהוא-הוא הילד הרעב שאמם היטיבה איתו, והרבה לתאר את טוב-

ליבה ונדיבותה של אמם שהגישה לו גם את העוגיות, שלא ביקש.
במשך שנים סיפר הרופא, חיפשתי את אמכם, כדי להודות לה על המעשה שעשתה, ולא מצאתי אותה. כשהגעתם איתה וביקשתם שאנתח אותה, זיהיתי שהיא-היא האשה שהיטיבה עמי, והחלטתי על אתר לבצע את כל הניתוחים חינם אין כסף.
עכשיו בואו נחשוב: מה כבר עשתה אשה זו? הילד אמנם ביקש רק לשתות, והיא הגישה לו עוד 4 עוגיות? אבל מה היא עלותן הכספית של העוגיות הללו? - לא-כלום.
ומהלא-כלום צמח חסכון של יותר ממיליון דולרים.
זו היא אספקלריה המעניקה לנו דמיון-מה לשכר שיינתן לנו עבור מצוות קלות. יש בכך רק דמיון, שהרי על שכר-מצוות בעוה"ב נאמר 'עין לא ראתה אלוקים זולתך'.
אבל כשעומדת לפנינו דוגמא שכזו, הממחישה את השכר הגבוה-מכל-גבוה שקיבלה עקרת-הבית ההיא עבור 4 עוגיות, נוכל כבר לצייר בדמיוננו את גודל השכר שנקבל עבור מצוות קלות, וקל וחומר עבור מצוות חמורות וקשות יותר.
ומי שמצייר לעצמו את הדברים הללו, מובן-מאליו שלא היה מוכן להפסיד שום 'אמן', והוא גם יהיה מוכן לרוץ קילומטרים רבים עבור 'אמן יהא שמיה רבא', או כל מצוה-קלה אחרת!

האורח החליט שהמקום הזה מתאים לו

עוד יש לדעת שאם האדם רוצה להצליח בחיים, הוא צריך ללמוד לוותר לזולת. מכאן נובעת עיקר ההצלחה! מעשה שהיה בבית כנסת אחד, שם נמכרים מקומות התפילה לימים הנוראים לפי איכותם, דהיינו כמה שהמקום קרוב יותר לבימה שבה תוקעים, ולהיכל-הקודש עליו נושא המרא דאתרא את דרשתו, המחיר עולה ועולה.
אחד המתפללים, ברצותו לשמוע היטב את התקיעות ואת דברי הרב, רכש מקום יקר שעלותו הגיע ל-1,500 שקלים. והנה בבוקרו של ראש השנה הוא מגיע לבית הכנסת, ומגלה שאדם לא מוכר התיישב על מקומו. היה זה מן הסתם אחד האורחים שנקלע לבית כנסת זה, וחיפש מקום לשבת, והחליט דווקא המקום הטוב ביותר שנרכש בסכום כסף כה גבוה, מתאים לו...
המתפלל שרכש את המקום בא אלינו, ושאל מה עליו לעשות. מחד גיסא, אני יודע היום הוא יום-דין, ובשמים מצפים לראות כיצד אתנהג עם הזולת, אבל מאידך גיסא, אני מרגיש שהלב שלי חלש כדי לסבול דבר כזה!
עד שרכשתי לי מקום כל-כך טוב, ושילמתי עליו במלוא הוני, והנה מגיע אדם זר ולוקח לי את המקום הזה. כיצד אתגבר על עצמי? - שאל האיש.
והשבתי לו מתוך ציטוט מילות הפסוק 'ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך' וכו', שהן כידוע ראשי-תיבות אלול. הרי זה עתה סיימנו את חודש אלול, ונכנסנו לחודש תשרי, אמרתי לו: והשם יתברך רמז לנו בתורתו הקדושה על מילת ערלת-הלב שלנו, והבטיחנו בסוף הפסוק הנ"ל ואמר שאם נעשה כך - נזכה לחיים, ככתוב 'למען חייך'.

עכשיו בואו נחשוב: מה כבר עשתה אשה זו? הילד אמנם ביקש רק לשתות, והיא הגישה לו עוד 4 עוגיות? אבל מה היא עלותן הכספית של העוגיות הללו? - לא-כלום. ומהלא-כלום צמח חסכון של יותר ממיליון דולרים.

אז היא-גופא; אם אתה אומר שהלב שלך אינו מסוגל לוותר על מקום יקר כזה, קח את הפסוק הזה כעטרה לראשך, ותבצע אותו הלכה-למעשה, על ידי שתמול את ערלת-הלב, ותתחזק ותתגבר על עצמך בענין הוויתור, ואז תזכה לחיים.
האיש ההוא שמע לקולי, והניח את האורח לשבת על מקומו, והוא התיישב באחד הספסלים האחוריים בבית הכנסת, אותו מייעדים הגבאים לאלה שאין להם מקום... בטוחני, שאיש זה זכה לחיים ביום הדין, וכל מעשיו יצליחו.
ואגב, מפני שישב במקום מרוחק, לא הצליח להאזין היטב לדרשתו של הרב לפני התקיעות. לאחר התפילה הוא הגיע אל הרב, וסיפר לו מה קרה עם המקום שרכש, וביקש שהרב יחזור בפניו על הדברים. המרא דאתרא, בשומעו את הדברים, מלבד שחזר בפני הוותרן ההוא על הדברים שדרש, בירך אותו בכל מילי דמיטב, והרעיף עליו איחולים עד בלי די.

ביש-מזל

מאידך, נספר על מקרה שהגיע לאוזנינו מרופא בכיר שהיה בראש השנה בתורנות בבית החולים, וכיון שהיו לו כמה דקות פנויות נכנס לבית כנסת פלוני, והתיישב במקום כלשהו, כדי להספיק להתפלל קצת עם הציבור, ולשמוע קדיש וקדושה. רופא זה לא היה שומר מצוות, אבל בראש השנה ביקש לספוג קמעה מקדושתו של בית הכנסת.
לא עברו כמה דקות והאדם שרכש את המקום ביקש מהרופא לפנות את הכסא... הרופא ההוא אמר לי שבאותו רגע החליט שיותר הוא לא נכנס לבית כנסת!!!
כמה ביש-מזל המתפלל ההוא שביקש מהרופא לפנות את המקום! הרי מעתה ואילך ברור שדרכו לא תצלח בחיים, וגורלו יעלה קמשונים וחרולים. שכן, היה עליו לשאול לזהותו של מי שהתיישב

המשך בעמוד 26

עולמה חשך בעדה. היה בו באותו ארנק הון עתק. הסיכויים למצוא את הארנק במרכז עסקים הומה היו אפסיים; לא היה לה שום ספק שגנב ממולח הזדרז והרים את הארנק הכבד ותחבו עמוק-עמוק לתוך כיסו; היא כבר הייתה לאחר יאוש!

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על הסיפור המופלא שסיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

"שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר א', ב')

כתוב בספר הקודש 'אוהב ישראל' בפרשה דידן: "שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם', היינו לנשאם ולהגביה אותם למקור המקורות ולשורש השורשים של נשמות ישראל, שהוא בחינת 'קודש ישראל ה' ראשית תבואתה'

הרב הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, מגיד מישרים, עלה מגולת סיביר לארץ הקודש שבור ורצוץ בגופו ובנפשו. בנסים גדולים שרד שם, וכמה פעמים היה רק כפסע בינו לבין המוות.

בהגיעו ארצה בודד וגלמוד אחר החורבן הנורא של כל בית ישראל בארצות אירופה בדם ואש ותימרות עשן, היה נראה בעיניו שזהו סוף העולם ואין לו עוד שום תקומה, חלילה, לא בגשמיות ולא ברוחניות. כך התהלך ביאוש מוחלט, בלי לדעת אנה יפנה ומה יעשה בחיים הללו שהוענקו לו בעל כורחו מן השמים במתנת חינם.

יום אחד הגיעה שמועה לאוזניו, שבעיר התורה בני ברק יצ"ו מתגורר גאון זקן, צדיק קדוש ונשגב, הלוא הוא מרן ה'חזון איש' זצוק"ל; בחורי חמד צעירי הצאן, מוצאים פורקן לנפשם בביתו נאוה קודש, והוא מורה דרכם ומאיר נתיבתם בחיבה יתירה כאהבת אב לבנו, בפרט לאותם בחורים גלמודים, ניצולי השואה.

הוא קם ונסע אליו תכף, ושם בקודש פנימה פרק את אשר עם לבבו זה עידן ועידנים. הוא מרר בבכי ודיבר הרבה ברוב יאוש ותסכול, וסיים במילים כואבות וחדות: "אני מיואש מן החיים!!!"

ה'חזון איש' הקשיב היטב לכל דבריו; במתינות הידועה הניח לו לסיים לפרוק את אשר עם לבבו, ולאחר מכן הרגיעו ופיסו וניחמו בדברי ריצוי ועידוד.

כשנרגע מעט, פנה אליו ה'חזון איש' ברוב חיבה ואהבה ואמר: "שב נא בחור יקר; הלא בן תורה אתה! הבה ואספר לפניך ענין דין תורה מיוחד שהגיע אל שולחני היום. והרי מאמינים אנו בהשגחה הפרטית העליונה שבכל צעד ושעל, ואין לי שום ספק שחיבור שני המקרים אצלי בזה היום, אותו דין תורה יחד עם הגעתך אתה הנה, קשורים יפה זה בזה. יש באותו 'דין תורה' סבוך כדי לפתור גם את בעיתך הקשה!"

ר' יענקל'ה נדרך מיד ושכלו החריף החל מחשב חשבונות: במה דברים אמורים? וכי כיצד מתקשר הוא עם 'דין תורה' מסובך, שהוא איננו שום 'צד' בנידון? ואיך יהיה בכוחו של 'דין תורה' לפתור את מבוכתו ולהעלותו מיאושו ומיגונו העמוק?

וזה היה המעשה:

יהודי נכבד ממדינת הים, העוסק ביבוא סחורות יקרות ממדינות רבות כדי לשווקן במקומו ובארצו, נוהג להפליג מידי כמה חודשים, הוא בעצמו או אשתו, בנסיעת עסקים למדינה רחוקה.

לאחר שעיקרי הדברים מתואמים מראש, הם יוצאים לחו"ל כדי לגמור ולחתום את כל פרטי העסקה. בתקופת שהיה קצרה הם מסדרים את הכל באופן הטוב ביותר, חותמים חוזה, ומקבלים את הסחורה, אורזים בקפידה ושולחים אותה בספינת משא אל יעדה.

לכל נסיעה שכזו היה צורך להצטייד בהרבה מזומנים, בהתחשב בכך ש'כרטיסי אשראי' למיניהם עדין לא באו לעולם באותם ימים, ובשטרי חוב וכדומה לא ניתן להשתמש במדינות זרות.

הגיעה איפוא אשת הסוחר בנסיעת עסקים לארץ הקודש כדי לבצע כמה עסקות ענק. באמתחתה החזיקה ארנק תפוח, מלא וגדוש במרשרשים רבים, טבין ותקילין.

ויהי בדרכה לפגישת עסקים אחת אחרה בכמה דקות, ובריצתה על פני המדרגות החלקות של מגדל המשרדים מעדה ונפלה. נוצרה במקום התקהלות קטנה; תוך כמה דקות הגיע אמבולנס והיא הובהלה פנימה. שם, בתוך הרכב, נערכו לה בדיקות מקיפות, ובחסדי ה' התברר כי לא אירעה לה פגיעה חמורה זולת כמה מכות יבשות. היא לא נצרכה לאשפוז אלא שוחררה לדרכה.

פנאי רב לא היה לה; היא התישבה למנוחה קצרה, לגמה כמה כוסות מים ויצאה כמתוכנן אל הפגישה החשובה.

הפגישה התנהלה למישרים, כל הפרטים אושרו, אולם עם הגעתה

לשלב הגמר של חתימת החוזה והתשלום, הושיטה הגברת את ידה אל תיק הצד כדי להוציא מתוכו את ארנקה, ועיניה חשכו! התברר שבעת המהומה שארעה כשנפלה, גלש התיק מכתפה והארנק היקר נשמט, כנראה ארצה! רק עתה תפסה לתדהמתה שהוא איננו! היא מיהרה חיש אל אזור האירוע, חיפשה היטב בכל פינה, אך הארנק נעלם ואיננו, כמי שבלעה אותו האדמה!

עולמה חשך בעדה. היה בו באותו ארנק הון עתק, שברובו הגיע מהלוואות וממשכנתאות שלווה הסוחר קודם נסיעתה כדי שיהיה בידיה מן המוכן במזומן לתשלום כל העסקאות. והנה עתה צרתם כפולה - לא די בכך שכל העסקים נעצרו וכל התנהלות המסחר במחצית השנה הקרובה מושבתת, עוד ניחתה עליהם עתה גם צרת החובות והנושים. תוצאת ניתוח הנתונים הראה פשיטת רגל גמורה [באנקראט], השם ירחם!

הסיכויים למצוא את הארנק במרכז עסקים הומה היו אפסיים; לא היה לה שום ספק שגנב ממולח הזדרז והרים את הארנק הכבד ותחבו עמוק-עמוק לתוך כיסו; היא כבר היתה לאחר יאוש!

ברם בשיחותיה עם בעלה שבחוץ לארץ, אמר הוא שעדין אינו נחפז להתיאש; הוא חלק על קביעתה שהכסף אבוד, לאחר יאוש, וביקשה לטרוח עוד בחיפושים.

בפיק ברכים ניגשה האשה שוב אל המרכז המסחרי, תלתה כמה מודעות פה ושם על ארנק שאבד, רק כדי לקיים רצון בעלה, אך בליבה פנימה לא תלתה שום תקווה במודעות הקטנות האלו.

להפתעתה הגדולה, כעבור מספר ימים התקשר יהודי חרדי ירא ושלם, אשר בהשגחה פרטית מן השמים עבר בדיוק באותה עת באזור, והוא מצא אכן את הארנק עם כל הסכום הענק שבתוכו.

ברם, אליה וקוץ בה - בהיותו אברך תלמיד חכם, אב למשפחה ברוכת ילדים, טען לעומתה שמציאה כזו במרכז השוק ההומה הרי יש בה בלא שום ספק "יאוש בעלים", והלא הלכה פסוקה היא בכל כהאי גונא: 'הרי אלו שלו!' "מן השמים שלחו את הארנק דוקא אלי", טען האיש, "כיון שצריך אני לחתן כמה מילדי שכבר הגיעו לפרקם, ואינני מחויב להשיב האבדה!"

האשה לא האמינה למשמע אזניה: "היתכן?!" נזדעקה, "הרי כל עתיד רכושנו ועסקינו תלויים בו, בארנק זה! וכיצד יתכן לקחת כך בשאט נפש סכומים אדירים שכאלו?"

אך המוצא התעקש: "אתם - את בניכם תוכלו עדין להשיא בכבוד, גם בהעדר ארנק זה, ואילו אני זקוק לו הרבה יותר מכם, ואיני מותר על המתנה הגדולה שהעניקו לי מן השמים, הן הלכה פסוקה וברורה לפנינו: 'הרי אלו שלו!'"

לאחר דין ודברים סוכם ביניהם להביא את המקרה החמור בפני מרן ה'חזון איש'. קיבלו עליהם שניהם בקנין את דעתו, דעת תורה, בלב שלם - כאשר יורה כן יעשו.

בהכנסם אל הקודש פנימה שטח המוצא התלמיד חכם את טענתו, כי מאחר שאין ספק כי הבעלים התייאשו מאבדה זו, אם כן - ברור שאחר יאוש בעלים, הרי אלו שלו!

ה'חזון איש' הקשיב לכל פרטי המעשה בכובד ראש, ובסיומם ניכר עליו שהוא מעיין במחשבתו ומעמיק בסוגיות בש"ס ובפוסקים הנוגעות לענין. שני הצדדים המתינו בדריכות למוצא פיו, וכאשר ננער ממחשבותיו, נהרו פניו והוא פסק למידיינים העומדים לפניו הלכה ברורה:

"קימא לן", שטח ה'חזון איש' את פסקו הנפלא, "כל מה שקנתה אשה קנה בעלה' (גיטין עז:); אשה זו שאבדה את הארנק איננה הבעלים על הכסף, כי אם בעלה היושב במדינת הים. והנה בעובדה זו שלפנינו לא הסכים הבעל להתייאש; הוא טען בבירור שעדין יש לטרוח ולחפש אחר האבדה; האשה המאבדת - רק היא זו שהתייאשה, ואין היא אלא כמו שליח בדבר, ואיננה 'בעל הבית' להתייאש. בעל האבדה לא התייאש! נמצא אפוא שנשמט כאן כל יסוד 'יאוש בעלים', שעליו נבנה דין 'הרי אלו שלו'; אם נפל היסוד, נפל הבניין, והרי אתה מחוייב להשיב את כל האבדה לבעליה עד הפרוטה האחרונה!

ואף אם יהיה מוכח הדבר בברור שמצב האבדה מצד עצמה הוא בעל כרחו לאחר יאוש, וכעין 'נשטפה בזוטו של ים ושלולית של נהר' (ב"מ כד:), שאין מועיל מה שיאמר בעל האבדה שאינו מתיאש - הרי בעת שמצא המוצא את האבדה עדין לא נודע לבעל כלל דבר אבדתו, והרי זה 'יאוש שלא מדעת', דקימא לן (שם כב:) כאביי ביע"ל קג"ם דלא הוי יאוש, והרי זה חייב להחזיר, ודו"ק".

סיים מרן החזון איש וקבע: "זי איז ניט קיין 'בעל'בת' זיך צו מיאש זיין!" (אין היא 'בעל הבית' להתייאש!)

◆◆◆

"לא בכדי שלחו אותך היום לכאן" - הפטיר ה'חזון איש' באזני הבחור המיואש שלפניו, ר' יענקל'ה, **"דו ביסט ניט קיין בעל'בית זיך צו מיאש זיין!** שומע אתה ר' יעקב, את פסקה של תורה? אף בכל כיוצא בזה, 'בעל הבית' ורק הוא בלבד יכול להחליט על יאוש! חייך אינם שלך ואינם בידך! דו ביסט ניט קיין בעל'בית זיך צו מיאש זיין! והלוא במפורש תיקנו לפנינו אנשי כנסת הגדולה בתפילת העמידה: 'על חיינו המסורים בידיך, ועל נשמותינו הפקודות לך'.

הן 'בעל הבית' החליט שאין כאן מקום לייאוש, שהרי העניק לך את החיים בנסי ניסים רצופים כל העת! החיים אינם 'שלך' ואינם בידיך. הנשמה גם היא אינה שלך ואינה בידך, הכל רק בתורת 'פיקדון' אצלך! ואם כן, מי שמך לאיש להתערב ולהחליט בדעתך אם יש כאן יאוש או לא... עליך רק למלא תפקידך, ולעשות מלאכתך נאמנה 'כשור לעול וכחמור למשא!'" (ע"ז ה:).

שנים רבות לאחר מכן היה הגאון רבי יעקב חוזר בדרשותיו על סיפור מעשה מופלא זה, בהעידו שה'חזון איש' בגדלותו חולל בו מהפכה אדירה הוא יצא מביתו כאיש אחר לגמרי, הנרתם בכל כוחותיו ובכל מרצו וכשרונותיו למלא את תפקידו בנאמנות.

ואכן בזכות גישה זו, שאין הוא אלא כחייל העומד על משמרתו של מלך זכה להגיע למדרגות רמות ונשגבות בתורתו ובעבודתו ובמידותיו, ונודע בכל תפוצות ישראל לשם ולתפארת.

שאו את ראש עדת בני ישראל!

(מתוך טיב המעשיות)

זכרוני לפני כשלושים שנה עת היה מטייל אבי זקני כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע ביער ירושלים - טיול שהיה מוקדש כולו לחינוך הנכדים להחדיר בנו מוסר ויר"ש, עבר בסמיכות ליער 'משאית זבל'. חשב הנהג לתומו שכנראה תועה זקן בדרך, מיד קפץ מהמשאית ואמר לזקני שהמשאית אמנם מלאה בזבל אבל בשמחה יכול לטרוח ולפנות לו מקום בתוך הררי הזבל ולהביאו למחוז חפצו

גאב"ד חרדים הגה"צ ר' אשר אנשיל כ"ץ שליט"א - פרשת במדבר - 'שבת אויפרוף' של כלל ישראל

בסימן טוב ובמזל טוב - לכה דודי לקראת כלה. שבת זו שלפני קבלת התורה הוא 'שבת עליה לתורה' של עם בני ישראל - החתן לקראת ברית הנישואין עם הכלה היא התורה הקדושה, ביום מתן תורה בו תואר כלה מאוד נתעלה. ובספרי הקדמונים מכונה שבת זו של פרשת במדבר 'שבת כלה' על שם התורה שהיא הכלה של כלל ישראל.

גלות מרצון

בצעירותו כשלמד הבריסקע'ר רב הגאון ר' יוסף דב הלוי ה'בית הלוי' זצ"ל בישיבת וואלוז'ין הנודעת, נכספה וגם כלתה נפשו להתראות עם גדול הדור הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל ללמוד תורה מפיו כי מלאך ה' צבאות הוא. דא עקא, המרחק הגדול מוואלוז'ין לעיר ברודי בו התגורר מאור הדור, גם מחירו הגבוה שגבה נסיעה כזו עמדו בפניו כתריס בפני פגישה זו, ואם כסף לעיר הקרובה לא היה מצוי לו, הרי על אחת כמה וכמה ודאי לא לברודי הרחוקה.

אך, אין דבר העומד בפני הרצון וודאי לא בפני רצונו העז של אותו צדיק כהבית הלוי, בדעתו החליט 'יהיה מה שיהיה, אקיים את ציווי חז"ל 'הוי גולה למקום תורה' אסע לברודי ויהי מה'. והלכה למעשה, יצא מחוץ לעיר אל ככר העגלונים בירר וגילה עגלון המתכונן לצאת לדרך ארוכה לברודי. ללא גינונים קם ועשה מעשה, ניגש לאותו עגלון והציע לו להיות העוזר שלו לאורך הנסיעה הארוכה לברודי וככל אשר ישית עליו העגלון יעשה, אם זה בהאכלת הסוסים, בשימון הגלגלים, בסחיבת המטלטלים ואפילו למשוך במושכות ולקחת חלק בעול הנהגת הסוסים והעגלה, תוך כדי שמוסיף ואומר, לא אבקש מאומה כשכר - אפס כסף. כשומע ועונה הסכים העגלון לאלתר לאותה הצעה מפתה, והרי לאו כל יומא מתרחישי ניסים ובחורים כאלו. מדיבור למעשה יצאו שניהם לדרך הארוכה בואכה ברודי כשהעגלון מושך וצולף בסוסים והבית הלוי משמן את הגלגלים ונותן לסוסים לחמם.

באמצע הדרך, אחרי נסיעה קשה ודרך ארוכה ועייפה תוך טלטולי דרכים קשים, פקד העגלון על יוסף דוב שיתחלפו, הנער יקח את

מושכות הסוסים להנהיג את העגלה והעגלון ינמנם מאחור לצבירת כח להמשך הדרך. תפס לו יוסף דב במושכות הסוסים והעגלון נדרם מיד. אך, אמנם גדול בתורה היה אותו יוסף דב, אבל מנגד, בתורת העגלונות היה עם הארץ גדול, הוא האיץ וצלף בסוסים תוך כדי שראשו נמצא הרחק משם בתוך היכל הישיבה שקוע בסוגיות והוויות של אביי ורבא שעברו במוחו, טרוד הוא באותה שעה ליישב את דברי השב שמעתתא שיעלו בקנה אחד עם הקצות החושן והאבני מילואים, מקיים הוא בהידור 'ובלכתך בדרך' תוך כדי משיכת החוטים ושוכח שעגלון הוא. כשאין מנהיג סטו הסוסים מהדרך ושאטו לעבר הלא-נודע ללא תועלת. כשהתעורר העגלון גילה לחרדתו היכן הם נמצאים ואת מה שעולל לו הבחור העגלון, בחמתו שבערה בו גער בו בחירוף נפש תוך הוספת מתת-לחי מצלצלת כאות 'הכרת הטוב' על עבודתו ה'משובחת', העגלון לקח בחזרה את המושכות ומכאן ואילך לא פסיק פומיה מדברי ביזיון וקצף על יוסף דב, עד להגיעם בשעה טובה ומוצלחת לשערי עיר התורה ברודי.

בהגיעם לברודי קפץ ר' יוסף דב מהעגלה ובמקום לנפוש קמעה לנוח מטלטולי הדרך הארוכה רץ מיד כצבי לעבר בית רבה של ברודי הגאון ר' שלמה קלוגר כשהוא לבוש עדיין בבגדיו המלוכלכים מזוהמת הסוסים. מה גדלה שמחתו עת זכה לקבל פני הרב ולהושיט לו ידו לשלום באמרו כי בחור מישיבת וואלוז'ין הוא שבא ללמוד תורה, זכה ר' יוסף דב שהחזיר לו רבו ידו לשלום תוך כדי שהגאון מברודי שואל ומתמיה לו באוזניו, האומנם בחור ישיבה אתה או שחומד לצון הנך, הלוא חזותך מעידה עליך כאלף עדים שעגלון פשוט אתה ותו לא, גם בגדיך מטונפים כאותן בגדי עגלונים, מה לך ולבחור ישיבה, או, מה לבחור ישיבה עם בגדי עגלונים.

ביראת הכבוד ובכובד ראש ענה ר' יוסף דב לעומתו בסיפור השתלשלות הדברים, על כמיהתו העזה ללמוד תורה מפיו ומה מוכן היה להקריב בעבור זה ומציג תוך כדי דיבור בפני רבה של ברודי קושיא עמוקה בדברי הרמב"ם. רבה של ברודי עמד נפעם ומתפעל הן ממסירות נפשו של הבחור הצעיר לקיים 'הוי גולה למקום תורה' וביותר מגדלות כח תורתו, והסיק שהנה עומד לפניו לא פחות ולא יותר אלא גאון עולם צעיר, מלא מדע וחכמה. בשמחה מהולה בעצב על שחשד בכשרים הזמין אותו מיד להיכנס פנימה כשנותן לו מקודם לחם לאכול ובגד ללבוש, ולאות כפרה על שחשד בו לשווא כיבד הגאון מברודי את העילוי מוואלוז'ין לדרוש בשבת בפני כל הקהל, 'אין מסרבין לגדול' ובלית ברירה נעתר ר' יוסף דב להצעה.

כל עדת מי מנה מקטון ועד גדול בשומעם שעלם צעיר מתלמידי ישיבת וואלוז'ין עתיד לדרוש בשבת נאספו מקצווי העיר לשמוע ולראות מה הביא עמו, נעמד לו ר' יוסף דב על מעלות ארון הקודש ופתח בדברי דרוש ואגדה מתוך פילפולא חריפתא לקול התפעלות האריות שבחבורה. באמצע הדברים, פתאום, ללא הודעה מוקדמת נשמע מעברו השני של ביהמ"ד פרץ בכיה עצומה מלווה באנחות שבר וצעקת אוי לי ואבוי לנפשי, היה זה אותו העגלון שהסיע את ר' יוסף דב לברודי שבא גם הוא בתוך הקהל הקדוש לראות בדבר הפלא של אותו העילוי הצעיר, מה גדולה הייתה חרדתו כשראה שאותו 'עגלון קשה מזל' שסטר לו בעוז על לחיו הוא לא אחר מהאי גאון ישראל נושא הדרשה שחירף והשפיל עצמו להיות עגלון בעבור הגלות למקום תורה. מהומה פרצה במקום כשהעגלון רץ לקדמת ביהמ"ד לקראת העילוי הוואלוז'ינאי תוך בכיות עצומות שימחול לו. המבוכה הוכפלה עם תשובתו של הגאון שהודיעו נחרצות כי אינו מוחל לו... וביאר והוסיף, אדרבה חייב אני לך יישר כוח על תגובתך הקשה ועל דברי הקלון שהטחת בי, על ידי הדברים הובהר לי ברורות ונוכחתי לדעת שאינני מתאים להיות עגלון, תפקידי לשאוף לגדולות ונצורות - נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', יישר כחך.

הוי גולה למקום תורה

בשולחן ערוך (אוה"ח תכ"ח ס"ד) נפסק 'ולעולם קוראין פרשת במדבר סיני קודם עצרת' והרבה טעמים נאמרו בדבר. ידוע הטעם המובא בתוספות (מגילה לא:) שהוא בא בכדי להפסיק בין הקללות שבתורת כהנים המנויים בפר' בחקותי לחג השבועות, על כן בכדי

מה גדולה הייתה חרדתו כשראה שאותו 'עגלון קשה מזל' שסטר לו בעוז על לחיו הוא לא אחר מהאי גאון ישראל נושא הדרשה שחירף והשפיל עצמו להיות עגלון בעבור הגלות למקום תורה

שלא יהיו סמוכים זה לזה מפסיקין ביניהם בקריאת פר' במדבר (וראה עוד מה שכתב רבי צדוק ב'פרי צדיק' במדבר אות ו).

ואולי ניתן להוסיף ולתת עוד טעם למה נסמכה פרשת במדבר לחג מתן תורה, שהרי טרם הקידושין עם התורה הקדושה הניתנת בחג השבועות, עלינו לדעת דרכי קנין התורה, באילו אופנים התורה נקנית להינשא לה כדת וכדין, וכמו דיני קנייני אשה שנקנית 'בכסף בשטר ובביאה' כן מחובתנו לדעת את קנייני התורה ואת דרכי הלקיחה והקניין. כך גם כעין מה שאמרו חז"ל (קידושין מא.) 'אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה' כך גם חובה מוטלת עלינו טרם הקידושין לבדוק את טבעה של אותה הכלה - היא תורתנו הקדושה.

מצינו במדרש (תנחומא במדבר ו, וברבה שם) 'אין **התורה נקנית** אלא במי שמשים עצמו הפקר **כמדבר**', וכל מי שאינו עושה עצמו הפקר כמדבר אינו יכול **לקנות** את התורה, והאי דבר קניין הזה לומד המדרש מפרשתן דכתיב וידבר ה' אל משה 'במדבר סיני' וגו' לומר מי שמשים עצמו כמדבר זוכה לתורה מסיני. כן שנינו בעירובין (נד.) אמר רב מתנה מאי דכתיב וממדבר מתנה, אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמידו מתקיים בידו, עיי"ש. ושמע מינה, קנין התורה היא שישים האדם עצמו כמדבר.

ומובא במפרשים שהדרך הישרה שיבור לו האדם להשים עצמו כמדבר הוא בשתי אופנים, האחד, 'הסתפקות במיעוט' כאותו מדבר שמסתפק במיעוט 'ארץ צייה וצלמוות' ללא עץ ומים, כך גם הרוצה לקנות את התורה יש לו להסתפק במיעוט ועל דרך שאמרו חז"ל (במדרש, מובא בתוס' כתובות קד.) עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו. והדרך השני הוא ענווה להיותו עניו כאותו מדבר שהוא הפקר לכל והכל דשין בו, כך יהיה גם הוא בענווה ושפלות רוח.

ובזה נמצאים אנו למדים טבעה של אותה כלה שהיא הפוכה מכל

שאר בנות ציון, בעוד שכולם אוהבים את מנעמי החיים - היא נפשה קצה בהם. אוהבת היא רק את ההכרח והמיעוט 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה' ואם אתה עושה כן - אשריך, אתה הוא 'חתן התורה'. כך גם, אין היא אוהבת מקום מבטחים של מושב עיר חומה אלא אדרבה אוהבת היא את מקל הנדודים 'הוי גולה למקום תורה' רק זאת רצונה תשוקתה וחפצה להמעיט ולהמאיס את מנעמי עוה"ז לשים עצמה כמדבר. ולכן, לא בכדי נבחרה בקפידה רבה גם מקום החופה והקידושין במדבר דייקא, כמיטב אהבתה של הכלה - צמצום והסתפקות, לא עוד אולמות פאר מנקרי עיניים עציצי פרחים וכסאות מרופדים, אלא מדבר פשוט, כך גם הוכחת אהבתה אליה ודרך קנייתה הוא רק באופן הזה ללכת אחריה למדבר 'לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה' תוך וויתור מוחלט על מנעמי העולם הזה. וכאותו מאמר ידוע מהרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאביל ז"ע לפרש הפסוק (בראשית ו יא) ותשחת הארץ לפני האלוקים - מי **שמשחית הארציות** והגשמיות שבקרבו, זוכה להתקרב ולעמוד **לפני האלוקים**.

זהו, א"כ, סמיכות פרשת במדבר לחג השבועות והוא מכיוון שמתוך הפרשה הזאת נלמדים דרכי ואופני קנייני התורה כדרשת חז"ל לעיל, לכן תקנו לקרוא בשבת עלייה לתורה 'שבת אויפרוף' פרשה זו כדי לשנן היטב טרם הקידושין את דרכי קניינה שהוא בהסתפקות במיעוט ובענווה.

אותו הדבר מצאנו גם אצל התנא האלוקי ר' שמעון בר יוחאי שזכה לסוד תורה הבהיר בעת שהותו במדבר בתוך מערת צורים שם קנית הודך והדריך, הרחק הרחק מהבלי העולם והתענוגים. כן גם אנו אם רק נשכיל להיות כמדבר הזה נזכה לקנות בה את התורה. ובכן, לא בכדי זכה הבריסקע'ר רב הבית הלוי זצוק"ל להיות 'חתן עולם התורה' אחר שקיים את דבר המדבר בשלימות וגלה למקום תורה.

עקב ענווה

והאופן השני לזכות לתורה הוא הענווה שישפיל עצמו בענווה כמדבר שממה אז יזכה למדבר סיני. והוא התנאי המוכרח לקבלת התורה שתהא גופו ונפשו כמדבר 'ונפשי כעפר לכל תהיה' שיהא בענווה ושפלות כמדבר וכהר סיני. ודווקא הקטן לגדול יהיה, כמו שאנו אומרים בימים הנוראים בפיוט וכל מאמינים 'השוה ומשווה קטן כגדול' האדם לא נמדד בגודלו אלא בקטנותו - ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו.

הוא מה שאמרו (סוטה ה.) הניח הקב"ה כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, ולא גבה הר סיני למעלה. א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה. ומאידך להיפך מצינו במדרש (במדבר רבה יג ג) מאי דכתיב (משלי כט כג) **גאוות אדם תשפילנו** - זה תבור וכרמל שבאו מסוף העולם מתגאים לאמור גבוהים אנו ועלינו הקב"ה נותן את התורה, ואידך כתיב (שם) ושפל רוח יתמוך כבוד - זה סיני שהשפיל את עצמו לומר אני נמוך, וע"י כן תמך הקב"ה כבודו עליו וניתנה עליה התורה וזכה לכל הכבוד הזה, כמה שנאמר וירד ה' על הר סיני. ומכאן אמרו חז"ל (עירובין יג:) כל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו וכל המגביה עצמו הקב"ה משפילו, כל המחזר על הגדולה גדולה בורחת ממנו וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו. והוא זה שאנו אומרים בתפילתנו כל יום תמיד כנוסח התפילה בכל יום 'משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום'.

מה נעים ומה נעמת "ענווה" בתענוגים: זכרוני לפני כשלושים שנה עת היה מטייל אבי זקני כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע ביער ירושלים - טיול שהיה מקודש כולו לחינוך הנכדים להחדיר בנו מוסר ויר"ש בעוד הגבאים נאלצים להישאר מאחור ממתינים מחוץ ליער. באחד מן הפעמים עבר בסמיכות ליער 'משאית זבל', הנהג ראה מרחוק אדם ישיש עם זקן אהר"ן שיורד לו על מידותיו ומראהו כלבנון, חשב אותו הנהג לתומו שכנראה תועה הזקן בדרך, מיד קפץ מהמשאית רץ פנימה לתוך היער ואמר לזקני שיש לו משאית שאמנם מלאה וגדושה בזבל אבל בשמחה יכול לטרוח ולפנות לו מקום בתוך הררי הזבל ולהביאו למחוז חפצו. אנו הנכדים בשמענו דברי תמימותו צחקנו בלבנו פנימה, לא כן זקני שהתפעל מאוד מרצונו הטוב, לכן אחרי שענה לו במאור פנים שאין לו צורך בכך, הוסיף וצירף לו את ברכתו הטהורה שלא רבים זכו לברכות כאלו, והכל בזכות רצונו הטוב להושיבו אחר כבוד בתוך משאית הזבל... זקני לא התחשב כלל אם זה לפי כבודו אם לאו - לא היה לו מושגים כאלו, אדרבה, הוא שמח והחשיב את הדבר הזה מאוד באומרו שאפילו 'פשוטי עם' הם רחמנים ביישנים וגומלי חסדים. גם לאחר מכן אחרי שנסעה משם המשאית עם הררי הזבל שבתוכה לא גמר זקני להפטיר לנו בהתפעלות 'מי כעמך ישראל', כאלו מושגים של חסד ועוד בעת עבודתם. אכן זוהי הענווה שעליה אומר שלמה המלך (משלי כב ד) עקב ענווה יראת ה'.

טרם נישואי למזל"ט אמר לי זקני זי"ע מ'תולדות אהרן' שהוא רוצה להעניק לי דורון דרשה לקראת אירוסי, וכי תשאלו מהו אותו הדורון-דרשה שנתן לי, האם שעון זהב או 'א זילבערנע לייכטער'? התשובה היא לא. אלא כך אמר לי, ברצוני ליתן לך מתנה דבר תורה 'א חסידיש ווארט' שיהא זה לך לדורון. ואז פתח ואמר לי עה"פ בשירת האזינו (דברים לב י) 'ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישימון יסבבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו', ואפשר לומר כוונת הכתוב 'ימצאהו - בארץ מדבר ובתוהו ילל ישימון' הדרך **למצוא** את ה' הוא רק כשישים עצמו ויבטל את כל רצונותיו **כמדבר** שהוא מקום תוהו של ילל ושממה, ואז יזכה בשכר זה 'יסובבנהו יבוננהו יצרנו כאישון עינו' שיהיה לו שמירה עליונה בכל העניינים. עכת"ד. כי לו נאה כי לו יאה לומר הדיבורים הללו - נאה דורש ונאה מקיים. הוא אשר דיברנו לאמר ללכת בדרכי המדבר.

אחר הדברים האלה - לימוד דרכי הלקיחה וקניין התורה - לכה דודי לקראת כלה. ברינה ובצהלה, והכל שריר וקיים, מזל טוב.

(נעתק מתוך שיחת גאב"ד חרדים)

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

עכשיו הזמן

'דרש דוד' על מסכת אבות

ספר נפלא לימים אלו
ביאורים בליווי מעשי רב
וביניהם שאלות ומעשי רב שנשאלו גדולי הדור

להשיג בחנויות הספרים

info@dirshu.co.il | 02-560-9000 | פרשת במדבר | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

עמד ר' משה זילברברג מאשדוד, מול הדלת, התנועע כולו, "כל עצמותי תאמרנה", וברך בקול גדול ובהתלהבות דקדושה בהברה חסידית, "בוריך אתו ה' אלוקייני מיילך הועוילום". אמר אותו יהודי, האמת, חשבתי לעצמי, מה חושבים ילדי בית הספר שאינם יודעים דבר וחצי דבר על יהדות, כל שכן על חסידות. כיצד הם מביטים על התנהלותו ה'מוזרה'

רב העיר כרמיאל, הגאון הרב אברהם צבי מרגלית שליט"א על הדרך הישרה

"וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ" (במדבר ד', י"ט)

|המשנה [אבות ב א] אומרת, "רבי אומר, איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה. ותפארת לו מן האדם". לכאורה הכוונה היא, שצריך האדם לנהוג באופן כזה שיהיה מקובל בין האנשים. תהיה חברה'מן. תתנהג באופן כזה שאנשים יעריכו אותך, מבין ענין, ליברלי, מעורב עם הבריות. אך המשנה ממשיכה ואומרת; "והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה". מה הקשר בין הדברים? אלא נכון שצריך שתהיה תפארת לו מן האדם. המוצא חן בעיני הבריות, מוצא חן גם בעיני ה'. אבל צריך להיזהר לא לקחת את הדברים רחוק. בשום אופן לותר ולו על מצוה קלה, כדי למצוא חן בעיני הבריות.

לדוגמא. לפעמים אדם מצוי בחברת אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות. הוא טועם משהו, אך לא נעים לו לברך בקול רם. לפיכך הוא לוחש את הברכה, בקושי הוא עצמו שומע. לא זו הדרך ולא זו העיר. אל תמכור את יהדותך כדי להיראות נחמד.

לא מכבר השתתפתי בשמחת שבע ברכות שנערכה בחצור הגלילית. בין הדוברים היה יהודי מהעיר ערד, ממקימי בית הספר 'שובו' שבעיר. הוא סיפר על ר' משה זילברברג מאשדוד, יהודי חסידי, תלמיד חכם גדול, שפעל רבות לקרב את יהדות ברית המועצות לדרך התורה והמצוות. כשהקימו את בית הספר, הגיע ר' משה למעמד קביעת מזוזה. היה זה אירוע מכובד שנערך בהשתתפות תלמידי בית הספר והוריהם. ר' משה היה לבוש שחור מכף רגל עד ראש, כובע, חליפה ארוכה 'גארטל' חגור למתניו. עמד הלה מול הדלת, התנועע כולו, "כל עצמותי תאמרנה", וברך בקול גדול ובהתלהבות דקדושה בהברה חסידית, "בוריך אתו ה' אלוקייני מיילך הועוילום". כמו שאומרים 'לא שם על אף אחד'. לא ניסה להתאים עצמו לציבור שסביבו, לא בלבוש ולא בדיבור. לא שינה כקוצו של יוד מעבודת ה' כפי שהורגל בה.

אמר אותו יהודי ערדי, האמת, קצת התביישתי. חשבתי לעצמי, מה חושבים ילדי בית הספר שאינם יודעים דבר וחצי דבר על יהדות, כל שכן על חסידות. כיצד הם מביטים על התנהלותו ה'מוזרה', עומד ומתנועע כלולב, צועק בקול גדול מילים חסרות פשר... מה חושבים הוריהם, אותם עמי ארצות על 'הצגה' שכזו.

המשיך היהודי וסיפר, לאחר זמן מה יצא לי לשוחח עם אחד התלמידים. שאל הלה, מי היה הצדיק הזה שקבע את המזוזה? כל כך התרגשנו לשמוע אותו מברך...

מי שפועל מתוך אמת פנימית, לא משנה באיזו שפה הוא מדבר. דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ניכרים דברי אמת. אני הוא שטעיתי. בזמנו תהיתי וחשבתי, איך הם מסתכלים עליו, משוגע מארץ המשוגעים. אך טעיתי טעות גדולה, הם התלהבו דוקא מה'פוזה' הזאת.

אנחנו צריכים ללכת עם האמת שלנו עד הסוף. לא לחשוב מה חושבים ומה יגידו. מה שצריך להדריך אותנו הוא רק איך התורה 'מסתכלת' עלינו. האם מעשינו תואמים את הכתוב בה, ואת הרוח הנושבת מבין גליונותיה. אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות מעריכים את מי שעומד על עקרונותיו. לפעמים אתה פוגש חילוני שאומר, אתה יודע, החרדי ההוא לא בדיוק דתי, הכל הצגה. כשהוא בין חרדים הוא נוהג כחרדי הכי גדול. אבל כשהיה איתנו בין חילוניים, פתאום הוא נוהג אחרת, לבוש אחרת, כבר לא בדיוק מקפיד על הכשרות המהודרת ביותר, מדבר בשפה אחרת, ואפילו מתפלל אחרת. הוא מתאים את עצמו לסביבה. עושה מה שרוצה. זה דתי זה? מותר לוותר על הדת לפעמים, כשמתחשק?

על פניו נראה שהוא מגשר בין חרדים לחילונים, מסתדר עם כולם,

וכך מקרב את ישראל לאביהם שבשמים. אך האמת היא שדוקא זה שמקפיד על קוצו של יו"ד ואינו מוותר על מצוות ומנהגי הדת כמלוא נימה, גם כאשר יש בכך אי נעימות, הוא המוערך ביותר. כאשר הוא צריך להיכנס למעלית ורואה שיש שם אשה, לא יאמר "לא נעים", מה היא תחשוב על הדתיים. לא, הוא יעשה עצמו כאילו שכח משהו, וימתין שוב למעלית עד שתהיה כשרה למהדרין.

נזכור. "סהדי שקרי אפילו אאוגריהו זילי" [סנהדרין כט א]. עדי שקר מזלזלים אפילו על שוכריהם. אדם גמיש כפלסטלינה, שמתאים עצמו לכל קהל יעד. מזלזל גם על אותם 'חברה' שהוא מנסה לנהוג כמותם. הוא אשר אמרנו, אנשים אוהבים אדם שעומד על עקרונותיו ללא כחל ושרק. יש לנו את התורה, ועל פיה ישק דבר. כמה שלומדים את התורה הקדושה, אין אנו יורדים לרבדים העמוקים שבה.

"איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם". אדם צריך קודם כל לנהוג באופן שיהיה תפארת לו, לנהוג על פי כל דקדוקי התורה והמצוות, ודוקא אז "תפארת לו מן האדם", כל אדם כאשר הוא יעריך אותו. העמידה על האמת היא שתכריע את המערכה

רגישותם המופלאה של גדולי ישראל לזולת

ישנם סיפורים רבים אודות רגישותם של גדולי ישראל לזולתם, וההקפדה על כבודם בכל מצב שלא יהיה. נביא כמה מהם.

בתקופתו של **הרב האחרון לשושלת בריסק** נפרצו מאד בעיר בריסק כל ענייני הכשרות. אינשי דלא מעלי השתלטו על השחיטה, ועשו ככל העולה על רוחם. החרדים לדבר ה' חרדו מאד מהמצב, לפיכך כינסו אסיפה דחופה בביתו של הרב. והנה, בשעה היעודה, כאשר החלו הרבנים והעסקנים להתאסף, מופיע אחד מאותם שוחטים לא כשרים, אודותם רצו לדבר. ניסו לרמוז לו בכל דרך אפשרית שאינו רצוי. "נסתדר בלעדיך", "אני חושב שמישהו מחכה לך בחוץ", ועוד שיטות שונות ומגוונות. אך ללא הועיל. האיש לא הבין רמזים, או יותר נכון, לא רצה להבין רמזים, ונותר במקומו.

לא היתה ברירה. פנו לרב ואמרו, איש זה שיושב כאן יקלקל את כל האספה. לא נוכל לדבר בגלוי וללא מורא על הנושאים הבוערים המטרידים אותנו. זהו ענין של כבוד שמים, של קיום התורה, אולי הרב יוכל לפנות אליו ולבקשו שיעזוב את המקום. אך הרב סרב בתוקף. הוא בשום אופן לא יסלק אדם מביתו. בסופו של דבר הסתיים הדבר, והלה יצא מהמקום ביזמתו.

אחרי האספה ניגשו אל הרב ושאלוהו, מדוע לא היה מוכן לבקש מהאיש שילך, מדוע חס כל כך על כבודו של אותו חוטא ומחטיא. אדם שמכשיל את הרבים בבשר פיגולים. אמר להם, רואים אנו מהסיפור של קמצא ובר קמצא, שלמרות שלא נהג כראוי, למרות שבסופו של דבר הלך והלשין על היהודים כולם, בכל זאת הקב"ה לא מחל על כבודו של אותו אדם, עד כדי כך שהדבר הביא לחורבן בית המקדש. רואים אנו עד כמה חמור הדבר לפגוע ביהודי, יהיה מי שיהיה.

הצעירים עומדים סביב סביב, הרבי מקדש על היין, מברך המוציא. טועם משהו. בקושי עוברות כמה דקות, והנה נדמה לאותו ילד שהרבי עשה את הסימן המוסכם. הוא פוצח בשיר בקולו הצלול והנאה, "שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים"

על רבי **שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל מסופר, פעם נסע באוטובוס לישיבה. בדרך עלתה אשה, ובתמימות התישבה לידו. מה עושים, כמובן שאין ראוי לשבת בספסל אחד ליד אשה זרה .אבל כיצד קמים בלי לפגוע בה. קם הגרש"ז ממקומו, עמד ליד הדלת, וירד מיד בתחנה הקרובה. כך האשה לא נפגעה. היא סברה שהוא קם משום שהיה עליו לרדת מיד. "ראשית חכמה יראת ה'". צריך להיות ירא ה', להתרחק מהכיעור והדומה לו. אבל לשם כך, יש להשתמש בחכמה. הראשית, הדבר הראשון וההכרחי ביראת ה' - הוא החכמה. צריך לגייס את כל החכמה והתבונה כדי שלא לפגוע בכבודו של יהודי.

פעם באחד ממוצאי השבתות ישב **מהרי"ל דיסקין** זצ"ל עם תלמידיו. ניגש אחד התלמידים למטבח, והכין עבור הרב כוס תה. הרב סבל מחוסר סוכר, ולכן היו שמים בכוסו כפות גדושות של סוכר. אך התלמיד טעה, ושם בתה מלח במקום סוכר. כפות גדושות של מלח. הרב הודה לו, ברך וטעם. התה היה מלוח כהוגן, לא רק בלתי ראוי לשתיה, אלא אף מסוכן לבריאותו. אך הוא לא אמר דבר. אפילו לא העווה פניו. המשיך לשתות אט אט, העיקר שלא להכלים יהודי.

נכנסת הרבנית למטבח ורואה את שקית המלח על השיש. הבינה את אשר קרה, התפרצה לחדר בזעקה, הוי, כיצד אתה שותה את התה, הלא מלח בכוסך!

איזו מדרגה עצומה. הקפדה על כבוד הזולת בכל מחיר, אפילו אם הדבר פוגע חמורות בבריאות. אך האמת היא שיש לנו ממי ללמוד. הלא תמר היתה מוכנה למסור את חייה ובלבד שלא לפגוע ביהודה.

האדמו"ר מאמשינוב רבי ירחמיאל יהודה מאיר זצ"ל, סיפר סיפור מפליא על אביו, האדמו"ר הקודם. כבכל חסידות היה אביו רגיל לערוך 'טיש' - שולחן בליל שבת, זמירות, דברי תורה, חוויה רוחנית שנמשכת שעות. יום שישי אחד נכנס אל האדמו"ר יהודי עם בנו, שהיה מחונן בקול נאה ומיוחד במינו. 'בעל מנגן'. ביקש הרבי מהאב

המשך בעמוד 28

אדהכי והכי המריא המטוס והפליג ליעדו. רבי שמואל בירנבוים זצ"ל, עוד נותר שקוע זמן רב בשיחה, וכשסוף סוף סיים את השיחה והבין כי הפסיד את הטיסה, לא הצטער. "ברוך השם", אמר בסיפוק. "הפסדתי משהו בשביל תורה!"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

נפסק בשולחן ערוך (אורח חיים תכח, ד) בסדר קריאת הפרשיות, כי יש להתחיל תמיד את חומש במדבר בשבת הסמוכה לחג השבועות. המקור לכך הוא בדברי הגמרא במסכת מגילה (לא, ב), כי יש לקרות את הקללות שבפרשת בחוקותי לפני העצרת, ותוספות על אתר מוסיפים כי כדי לא להסמיך את הקללות לחג מפסיקים בקריאה של פרשת במדבר.

עם זאת, חכמי ומאורי הדורות הוסיפו ופירשו לאור דברי חז"ל על הפסוק "ממדבר מתנה" (במדבר כא, יח), כי קריאת פרשה זו לפני חג מתן תורה באה ללמדנו את הלקח - כי התורה ניתנה במדבר דווקא; וניתן ללמוד מכך את הערכים החשובים והמיוחדים שעלינו להפנים לפני קבלת התורה.

חכמינו מלמדים (במדבר רבה חוקת יט, כו) כי "לכך ניתנה תורה במדבר, שיהיו הכל שוין בה. ועוד למה ניתנה במדבר, כשם שמדבר לא נזרע ולא נעבד כך המקבל עול תורה פורקין ממנו עול דרך ארץ... דבר אחר במדבר מי מקיים את התורה מי שמשים עצמו כמדבר ומפליג עצמו מן הכל".

רואים אנו כי עלינו לשנן ולהפנים אל קרבנו את הלקחים הנלמדים מכך שניתנה התורה במדבר, וזוהי ההכנה הראויה לחג קבלת התורה. נענה איפוא את חלקנו ונעמוד על נקודה אחת חשובה, שממנה יתד ופינה לכל העבודה הרוחנית.

חז"ל במדרש תנחומא (בפרשתינו אות ב) כותבים במה התייחד המדבר למעלתו שבו ניתנה תורה:

"משל לנשיא שנכנס למדינה, וראו אותו בני המדינה וברחו, נכנס לשניה וברחו מלפניו, נכנס לעיר אחד חרבה, ראו אותו והתחילו מקלסין אותו. אמר הנשיא - זו העיר טובה היא מכל המדינות; כאן אני בונה לי אכסניא ובכאן אני דר. כך כשבא הקדוש ברוך הוא לים, ברח מלפניו שנאמר (תהלים קיד) 'הים ראה וינס'. נגלה על הר סיני, ברח שנאמר 'ההרים רקדו כאלים'. בא למדבר חרבה, קבלה אותו וקלסה אותו שנאמר (ישעיה מב) 'ישאו מדבר ועריו... ותהלתו יגידו'. אמר הקדוש ברוך הוא זה המדבר טובה מכל המדינות, כאן אני בונה לי אכסניה, ירד לתוכה התחילו הכל שמחים שהקדוש ברוך הוא ירד לתוכו..."

המדבר שמח ושש כשהקדוש ברוך הוא נגלה בו. מדוע אכן המדבר זכה למה שלא זכו אחרים?

נבין את הדבר על פי אמרתו של האדמו"ר הקדוש רבי **אהרן מבעלזא**

זצ"ל, אשר שיגר במכתבו אל מרן שר התורה הגאון רבי **דוב בעריש וידנפלד מטשיבין** זצ"ל, כששהה בגלותו בערבות סיביר.

דוד המלך אומר בתהילים: "קול השם יחיל מדבר, יחיל השם מדבר קדש" (כט, ח). המדבר רואה את עם ישראל עומדים לקבל את התורה, להכנס לארץ הקדושה ולהיות העם הנבחר לנצח נצחים, והוא עושה חשבון לעצמו - הרי כל מקום, מיושב באנשים שגורמים שיהיה שם 'קול השם'. בכל ישוב ובכל כפר ישנם בתי כנסיות ומדרשות מלאים בלומדים, והיכליהם שוקקים ב'עובדים'. ורק אני, המדבר, נשאר כך צחיח, יבש, שומם וריק מכל תוכן; בעוד בישוב נשמע קול תורה ותפילה, אני מהוה מקום לחיות רעות וגדודי ליסטים.

המדבר ייחל וקיוה אל הקדוש ברוך הוא שגם בו ישמע 'קול השם'! הוא רצה והשתוקק לכך שתינתן התורה דוקא בו, וכך גם לו יהיה חלק בקול השם.

ראה הקדוש ברוך הוא כי המדבר מייחל, מצפה ומשתוקק, ונענה לו - 'יחיל השם מדבר קדש'. הוא הפך את המדבר למקום קדוש, מקום השותף לקול השם, ועל ידי כך התעלה והתקדש.

עלינו ללמוד מכך את הנקודה המתבקשת מאיתנו: מי שרוצה לגדול, רוצה להשתלם בעבודת השם, להיות תלמיד חכם, להיות קרוב אל הבורא יתברך - עליו לבקש, לשאוף ולהשתוקק. המדבר מוכיח לנו כי מי שמבקש, הקדוש ברוך הוא נותן לו; התורה ניתנה במדבר בזכות הביקוש.

על נקודה זו אנו חוזרים ומדברים בכל הזדמנות - כל ההצלחה של

האדם תלויה בשאיפותיו. אדם שיש לו רצון ושאיפה אמיתיים מגיע באמצעותם להישגים. כך היא דרכה של תורה: רק באמצעות השאיפות, הרצון וההשתוקקות - האדם מצליח.

זכורני מלפני שנים רבות, כאשר היה אחי הגאון רבי **יוסף צבי** שליט"א בחור צעיר, הוא למד חברותא עם בחור יקר מתמיד גדול, ובאחד הימים כשהגיע למעונו של מרן **ה'סטייפלער'** זצ"ל, שאלו ה'סטייפלער': "מי החברותא שלך?", וכשנקב אחי בשמו, הגיב ה'סטייפלער' בנחרצות: "הוא ודאי יצא תלמיד חכם!"

אחי התפעל לשמע קביעה זו, וה'סטייפלער' נימק: "וכי אינך רואה? הרי הוא רוצה באמת, ומי שרוצה באמת ודאי יצליח!".

למותר לציין, כי אותו בחור צמח לגאון מופלג, תלמיד חכם חשוב בדורנו.

זוהי העבודה של הימים הללו, ערב שבועות - ערב חג מתן תורה, להראות את התשוקה והרצון. שלמה המלך אומר במשלי: "בלב נבון תנוח חכמה" (יד, לג). הקדוש ברוך הוא ממתין לראות מה האדם רוצה באמת, משמים בודקים מה הלב שלו חפץ, ובהתאם לזה הוא מקבל כלים שעמם הוא יכול להתקדם.

נכון שאסור לנו לשקר את עצמנו, ואנו יודעים מה הלב רוצה... אבל אפשר וצריך לתקן זאת. ישנם עוד כמה ימים עד יום קבלת התורה, וגם אם הלב רוצה עשירות וגדולה, בידינו לעבוד בשבוע זה על הלב להכניס בו חשק ותשוקה לתורה ולעבודת השם יתברך.

התשוקה שזכינו לראות ולשמוע אצל מאורי הדורות, היתה הדגמה חיה ומובהקת כיצד נראה מי שחי את דברי ה'אור החיים' הקדוש הידועים כפשוטם: "אם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טיב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה".

המשגיח הגאון הצדיק רבי **דן סגל** שליט"א מספר כי שמע פעם מהגאון רבי **שרגא גרוסברד** זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז' לצעירים, אודות רבו מרן הגאון רבי **ברוך בער ליבוביץ** זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל', כי כאשר היה מוסר שיעורים וקורא את הגמרא היה נראה שמח ומאושר, מדושן עונג ממש.

כך תיאר זאת רבי שרגא בלשונו: "רבי ברוך בער היה נראה כמי שנמצא בתוך סעודה מדושנת, שאוכל בשקיקה ובתיאבון כל כפית... הוא קרא כל מילה ומילה בברירות, בתענוג, בעינים בורקות מאושר. ראינו את ההשתוקקות לקרוא, לבלוע כל מילה; ראו עליו בחוש את מליצת הפסוק: "כמו חלב ודשן תשבע נפשי" (תהלים סג, ו). זוהי התורה הקדושה!".

"ברוך השם שהפסדתי משהו בשביל תורה"

קראתי מה שכתבו על הגאון רבי **יחיאל מיכל פיינשטיין** זצ"ל, ראש ישיבת 'בית יהודה', ועל גודל השאיפות שלו, והדברים מרעישים.

לעקור את רבי מיכל מהסטנדר בסיום ה'סדר' היתה מן המלאכות הקשות שבמקדש. הוא כלל לא שם לב לשעון. מדי יום ביומו היה על תלמידיו לגשת אליו ולומר לו כי הסדר הסתיים, והנהג עם הרכב ממתין לקחתו הביתה.

יום אחד, לאחר סיום הסדר, ניגש אליו התלמיד האחראי על ההסעה ואמר לו כי היום הנהג הקבוע לא יכול להגיע, ובמקום זאת צריך להזמין מונית. "אם כך", אמר רבי יחיאל מיכל בשמחה, "אני יכול ללמוד עוד כמה דקות, ואחר כך נזמין את המונית". הוא פתח שוב את הגמרא, התיישב ללמוד בחשק רב, וכל הענין פרח מזכרונו לחלוטין - הוא נשאר ללמוד עוד חמש שעות ברצף!...

רעייתו הרבנית הצדקנית מרת **ליפשא פיינשטיין** ע"ה, שהיתה בת גדולים, בִּתּוֹ של מרן **הגרי"ז מבריסק** זצ"ל, סיפרה פעם, כי היתה להם פגישה במקום מסויים, ובזמן ההמתנה ראה רבי מיכל ספר של אחד הראשונים שהיה מונח במקום. חיש מהר הוא שקע בעומק העיון, וסוף דבר היה שהפגישה התבטלה - לא היה שייך שרבי מיכל יעצור באמצע הלימוד...

מעשה דומה סיפר לי בחור ששהה פעם עם הגאון רבי **שמואל בירנבוים** זצ"ל, ראש ישיבת מיר בארצות הברית, בעת שהמתין בשדה התעופה למטוס. הבחור אמר לרבי שמואל כי בעוד דקות אחדות פותחים את דלתות המטוס, וכדאי לשים לב לשעון כדי שחלילה לא יפסיד את הטיסה. רבי שמואל הנהן בראשו לאות הן, אולם המשיך לשוחח עם מאן דהו בעומקן של סוגיות.

לאחר כמה דקות הודיעו במערכת הכריזה כי על הנוסעים לעלות על המטוס, ורבי שמואל נענע בראשו בקוצר רוח ואמר: "כן, כן, אני כבר עולה", ולאחר שהתלמיד ניסה שוב ושוב להזכיר לו כי הזמן חולף גער בו קלות באומרו: "תפסיק להפריע לי ללמוד"...

אדהכי והכי המריא המטוס והפליג ליעדו. רבי שמואל עוד נותר שקוע זמן רב בשיחה, וכשסוף סוף סיים את השיחה והבין כי הפסיד את הטיסה, לא הצטער. "ברוך השם", אמר בסיפוק. "הפסדתי משהו בשביל תורה!"

תלמידיו של רבי שמואל מספרים, כי פעם ירד שלג גדול בברוקלין, השלג הכבד ומזג האויר הסוער מנעו מכולם ללכת ברחובות קריה. לא יכלו להתנייד ממקום למקום לא במכונית ולא ברגל, וכך גם רבי שמואל נותר באותו היום סגור ומסוגר בביתו, עמל ויגע על תורתו, מבלי יכולת להגיע לישיבת מיר, אשר בראשה עמד.

אך כשהגיעה השעה בה הוא היה רגיל למסור מידי יום את שיעורו, רוחו סערה עליו והסתובב בבית כשנפשו עגומה עליו. הן אמרו חז"ל: "מתלמידי יותר מכולם", באמצעות מסירת השיעור יש לו יכולת להתחדד יותר בהבנת הענייינים על ידי דיבוק חברים, להבין את השיעור ברובד נוסף עמוק יותר, וכיצד שייך לוותר על כך? כיצד שייך להימנע היום ממסירת השיעור?

הוא הסתכל בחלון ולפתע ראה מול עיניו אמבולנס חולף מתחת לבית, ובאמצעות שלשלאות שהניחו על הגלגלים הם מצליחים לנוע מרחוב לרחוב למרות השלג הכבד. מיד יצר קשר טלפוני עם חברת הצלה וביקש לברר אם יש להם כעת אמבולנס פנוי לקחתו אל הישיבה למסירת השיעור.

הם שהכירו את רבי שמואל ואת אהבתו המופלגת לתורה, מיהרו לשלוח לביתו אמבולנס שלקח אותו אחר כבוד לישיבה.

זהו צימאון לתורה שאין בדומה לו! כך זוכים להישגים כה מופלאים!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא' הכרך החדש על חומש במדבר)

שעה קצרה לאחר מכן. כשהיא מתחילה להעמיד את הבית להכניס את השבת, ישב הוא בין מזוודות הטיסה הפעורות לרווחה, ובעמל המוח והמחשבה, עבר וסיכם חומר לימוד של שני חודשים והעלה אותם על גבי הכתב בדפי המבחנים שלפניו

סדרת שיחות עם חברי מסגרת מבחני 'דרשו'

הרה"ח אהרן כהן

רבות הובא במסגרת השיחות המיוחדות עם נבחני 'קניין ש"ס' בפרט ובכלל נבחני 'דרשו' החשובים, על התועלת הרבה שהם מקבלים מעצם הצטרפותם למסגרת המבחנים המדרבנת, כשכל אחד בלשונו ובסגנונו תיאר שרק בזכות זה, זוכה וגם בימים קשים או לא רגילים שומר הוא על קביעתו בתורה ללא שום ויתור חס ושלום.

אך נראה שבחודשיים האחרונים, הדבר ניכר והתנוסס לעין כל; אלפי אנשי חיל חברי 'דרשו', שבזכות חברותם במסגרת המבחנים המדרבנת עמלו והתייגעו אף בימים-לא-ימים שכאלו, והצליחו ועשו פרי ונבחנו כהרגלם גם במבחן החודשי. כן, היו רבים שנבחנו בפעם אחת על לימוד של חודשיים, ובמילים פשוטות, הם נבחנו במבחן אחד על ששים דף!

בבחינת אהבה מקלקלת השורה, היות שלרגל המצב המיוחד, לא היתה היכולת לעשות את המבחנים כסדר, הרי כל משטח לכתיבה כשר ומוכן היה לשימוש תלמידי החכמים; תחנות האוטובוס, חצרות בתים שבעליהם ראו לעצמם הזכות לארח את הנבחנים החשובים, אלו ודומיהן היוו אכסניה זמנית להמשך השמירה על ההתקדמות בתורה.

וכאן עלינו להבהיר; ברור שאין הלימוד בחודשיים האחרונים ברמת הלימוד הרגיל, בתוককי בית המדרש הקבוע עם החברותא המוכרת לצד ספרי המפרשים והמבארים וכדומה. אך דווקא בגלל כך, עולה ומתנוסס כוחה וסודה של השייכות וההתחברות למסגרת מבחנים, המדרבנת ומסייעת לכל לומד לפי דרגתו לשמור ולהצליח בקצב הלימוד להמשיך התקדמותו בלימוד ובידיעת התורה.

מוסף ונעלה על כל זה הוא ה'מבחן המסכם' הראשון. היה זה ביום ששי האחרון, בו אלפי מנבחני ב'דף היומי' שזכו ונבחנו כבר ארבע חודשים על לימודם, זכו להגיע ליום זה, בו השתתפו ב'מבחן המסכם' על מאה ועשרים דפי גמרא! במבחן נכלל חומר הלימוד מתחילת מסכת ברכות עד דף נ"ח בשבת, כשבמבחן אחד של ששים שאלות, עברו הלומדים הנבחנים וסיכמו במוח ובכתב את מאה ועשרים הדפים בסקירה אחת.

סיפורים מפעימים ומרגשים הגיעו על חבר הנבחנים החשובים, כמו הרב יהודה ז. שישב ביום חמישי לפני המבחן משעה תשע וחצי בבוקר עד עשר וחצי בלילה בבית מדרש בירושלים, ובמשך שלש עשרה שעות רצופות (להוציא מנחה-מעריב שהתקיימה בצדי בית

המדרש) ישב ועבר על מאה ועשרים דפי הגמרא! או הרב אברהם ר. שישב ב'ליל ששי' שלפני המבחן ועבר על כל מסכת ברכות...

יפה הגדיר זאת אחד מתלמידי החכמים בירושלים הרה"ג ח. מ. ק. שבמילים ספורות ומדודות ביטא את התועלת הרבה אותה היא מרגיש בזכות השתתפותו במסגרת המבחנים "בזכותכם לא הסחתי דעתי מהגמרא בכל התקופה הזאת!!!".

מדהים ומרגש עד דמעות (כפשוטו) הוא לשוחח עם אנשים שזכו בפעם הראשונה בחייהם להשתתף ב'מבחן המסכם'; כל הלילה בליל שבת לא נרדמתי, בסוף, בשבע וחצי בבוקר נרדמתי. שיתף הרב אהרן ש. מקרית גת: "פשוט הרגשתי עצמי מאושר. לזכות לדעת מאה ועשרים דף"....

ומכאן לשני סיפורים אותנטיים אותם זכיתי לשמוע מפי בעלי-המעשה, המבטאים את רצינותם ומסירותם של הנבחנים החשובים לשמור על ההשתתפות בעקביות, יהיה מה שיהיה, כשהם מבקשים להסביר ולהטעים, שזהו סוד ההצלחה, העקביות הבלתי מתפשרת; לימוד יומיומי, לצד ההשתתפות במבחן בלי דילוגים.

בליל ששי בשעות לפנות בוקר זה היה.

ישירות מהנחיתה בשדה התעופה הוסעו ב'משמר כבוד' ל'מלונית' בירושלים עיר מגוריו, לבידוד ובידוק כפי ההנחיות.

טיסה ארוכה הייתה מאחוריו, מניו-יורק עד לישראל בתוספת

הפרשי שעות מתישים, אך הוא עדיין תלוי היה בין שמים לארץ. עוד שעה ספורה יוחלט, האם יוסעו ויוסגרו בביתם או שלצערם יצטרכו לשהות שבועיים ימים ב'כלוב של חמש כוכבים', אך אז נצנצה הגבורה היהודית.

טלפון קצר לידיד שהופתע לגמרי מהבקשה המוזרה. אשמח מאוד באם תוכל לפנות למוקד המבחנים ולקחת משם שני מבחנים, כבר נראה בהמשך, מה יוחלט לגבי, היכן אשהה, עדין יכול להיות, שבעוד דקות ספורות יביאו אותי הביתה...

שעה קצרה לאחר מכן. כשהיא מתחילה להעמיד את הבית להכניס את השבת, ישב הוא בין מזוודות הטיסה הפעורות לרווחה, ובעמל המוח והמחשבה, עבר וסיכם חומר לימוד שני החודשים והעלה אותם על גבי הכתב בדפי המבחנים שלפניו.

בסיפוק ואושר, הניח את המבחנים בחזרה מאחורי הדלת, כשבקול צוהל, התקשר לידידו שנית ומבקש את סליחתו על הטרחה המיוחדת, להעביר המבחנים בחזרה למוקד המבחנים.

ומכאן לעוד סיפור, לא פחות מרגש מקודמו;

קולו נשמע קצת בוגד בו, כשכשהעביר את התרגשותו.

"כל השבת הרגשתי את עצמי בעננים", ניסה ר' ישעי' ה. להעביר את תחושתו, "אך רק בשבת אחרי הצהריים קלטתי איזו 'השגחה פרטית' היתה לי ולכל הנבחנים.

"האמת", מקדים הוא, "באם היית אומר לי לפני שנה שאבחן על 30 דף כל חודש, אפילו לתגובה לא היית זוכה. פשוט, זה היה נשמע לי מופרך ודמיוני לחלוטין. הרי רק על העקביות ללמוד כל יום את הדף, נלחמתי כל הזמן. אז גם להבחן על החומר?

"אך מה לעשות", ממשיך הוא בסיפוק, "מים שחקו אבנים, עוד סיפור על נבחן שמצליח, עוד ראיון עם יהודי מלא בסיפוק, עוד כתבה על נבחני 'קניין ש"ס' המאושרים שבעם. כל אלו מלווים במעמדי הסיומים המיוחדים בכל רחבי תבל גרמו לי להחליט; אני קופץ למים.

"בתכל'ס זה לא כזה קשה, קבעתי לעצמי חברותא נוספת כחזרה יומית, לצד עוד חברותא שבועית של שעה וחצי בכל שבת ל'חזרה שבועית', כה, ברוך השם אני זוכה ומרגיש בעצמי את האושר והסיפוק של להיבחן על הלימוד החודשי.

,כעת מגיעה ה'השגחה פרטית'", משמיע הוא את קולו. "עם 'כל הכבוד' לכל הנ"ל, יש דברים שהם מחוץ לתמונה, ידעתי בהחלט לעצמי. אני מצליח ללמוד ולהיבחן על שלושים דף כל חודש, אבל עד כאן. להמשיך ל-120? זה כבר לא. אחרי ולפני הכל, אני לא מהאברכים בעלי הכישרונות וכדומה.

"אך כעת זה קרה. ביום ששי האחרון פרשת 'אמור', מחמת ה'וירוס', רבים ואני בתוכם זכינו ונבחנו כעת, על שני מבחנים, כשבסך הכל, נבחנו על ששים דף. הלכתי למוקד בכולל 'חזון איש' בעירנו בני ברק, התיישבתי שם באיזה חדר שקט ומילאתי את שני המבחנים.

"מה אומר ומה אדבר, את הדרך הביתה לא הלכתי, רצתי בצעדי ריקוד... אני! זכיתי להבחן ששים דף בפעם אחת!!! לא ידעתי נפשי משמחה...

"ביום השבת הפנמתי את הרעיון; בלא מדי הרבה מחשבה, הצלחת להיבחן על ששים דפים! נו, אולי אתה יכול גם מאה ועשרים?

"תפילתי", סיים בסיפוק מאופק. "שאצליח לעבור ולרענן את הדפים בזיכרוני, ובסייעתא דשמיא השבוע ביום ששי, אזכה לענות גם על זה; אכן, אני יכול!"

לסיום וקינוח אציין; השעון הראה על 12:37 בצהרי ערב שבת בהר-בחוקתי, כשבצג הטלפון, נראה המספר המוכר והמיוקר. 'כן', התחלתי את השיחה, מחכמה לשמוע את דבריו. מפחד להתאכזב...

"הודו להשם כי טוב". נשמעה התרגשותו חוצה כבישים וערים עד בית'. "אני לא מאמין. אני. ברוך השם, אני נבחנתי על מאה ועשרים דפים בגמרא!"

'אשריך. אני מקנא בך!', היו המילים היחידות שהצלחתי להוציא...

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

הפורתה בכל יום...
המייל היומי של 'דרשו'
להתחיל את היום ברגל ימין
חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל
הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.
הצטרפו בחינם לאלפי המנוים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

היה זה כ"ק האדמו"ר מבלאז'וב זי"ע, שבעיצומו של יום טרח והגיע לחנות. אמנם הוא כבר אדמו"ר נודע בן 90, צדיק נשגב שאין לו כל קשר לחנויות הלבשה מכל מין וסוג. ובכל זאת הוא כאן - בשערי חנות ענק של מותגי הלבשה נחשבים. מה קרה? על מה נזעק הרבי? מה הביא אותו לטרוח בעצמו ממרום גילו, ולהגיע לחנות הלבשה אופנתית?!

וגם מדוע העניק הרבי מטהאש זצ"ל סכום עתק לידי ה'שודד'?

הרה"ח רבי אשר קובלסקי שליט"א

"אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ב, ל"ב)

הימים חולפים עוברים, ואנו מתקדמים צעד אחר צעד לקראת היום הגדול והנפלא, היום בו זכינו בטובה שבמתנות, בתורתנו הקדושה והאהובה. ההתרגשות בקרב כל יהודי הולכת וגוברת, הלבבות רוטטים באושר. שוב אנו עומדים לפני מעמד הר סיני, מוכנים לקבל את התורה מחדש, לקרבה אל ליבנו, לחבוק אותה בתשוקה אין סופית, להתרפק עליה באהבה.

חג השבועות המתקרב והולך, הוא היום בו נקבל את התורה מחדש. נזכה בכלים חדשים להבינה, נזכה ביכולות חדשות ללומדה, נזכה בדרכים נוספות להתחבר אליה. והלא זו היא שאיפתנו וזה הוא רצוננו, להתחבר אל התורה באמת, ללומדה באהבה, לקנותה קניין נצח, לחיות על פיה בכל רגע. והנה מגיע הרגע הגדול בו אנו עומדים לקבל את התורה, לזכות במתנה הנהדרת הזו!

ועתה, ימים ספורים לפני החג, כולנו עסוקים בשאלה מרכזית ובוערת: איך זוכים לקבל את התורה באמת? איך אפשר להיות מאלה שיוצאים מקבלת התורה בסלים מלאים של חיבור לתורה, קשר עימה, יכולת לעסוק בה בהתמדה? איך ניתן להיות מאלה שניצבים בשורה הראשונה, ומקבלים מנה גדולה ומבורכת ממתנת התורה, זוכים בנתח נכבד ממנה? איך אפשר להתכונן לקראת היום הגדול, כדי שבבואו נזכה לנצל את איכותו ויכולתו, ונזכה באמת לקבל את התורה במלוא משמעותה?

לפנינו גילוי מרגש, שיש בו מימד מפתיע: קבלת התורה תלויה באהבת ישראל, ממש כך. מי שלבו פועם באהבת ישראל לכל יהודי ללא גבול, מי שרואה את כל היהודים כשווים - בניו של מלך מלכי המלכים, מי שמבטל את עצמו לכלל ישראל ורואה את עצמו כחלק ממלכת העם היהודי, ולא כאיש נפרד ומכובד - זוכה לקבל את התורה, זוכה למנה עשירה ממנה, זוכה לקשר וחיבור עימה.

כי התורה לא ניתנה ליהודי פרטי, היא ניתנה לכל עם ישראל יחדיו. מי שרוצה לזכות בה - חייב להיות חלק מהעם כולו, לא יחידה נפרדת. מי שרוצה לקבל את התורה, חייב להוכיח - ברגשותיו, בדיבוריו, במעשיו - כי כל יהודי אהוב ונחמד בעיניו, והוא מסור ונאמן לכל יהודי, רוצה בטובתו וחפץ בהצלחתו, כי הוא כמו אחיו ממש!

לפיכך, רגע לפני קבלת התורה, היה רגע מרגש של 'ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד!' - היו שם 600,000 יהודים, אבל כולם היו כיחידה אחת. כל אחד ראה את זולתו כמו עצמו ממש, אהב את זולתו כמו שהוא אוהב את עצמו, והיה מסור לזולתו כפי שהוא מסור לעצמו... קבלת התורה אפשרית רק כאשר הכלל כולו מקבל את התורה, כולם אהובים וברורים יחדיו, וכל אחד אוהב את רעהו באהבת אח עד אין קץ!

ומסיבה זו, מגלה הרה"ק בעל ה'בית אברהם' זי"ע, לפני קבלת התורה נקרא את פרשת 'במדבר'. בפרשה זו מובא מניין בני ישראל, כולם נספרים יחדיו, כולם שווים, כולם אהובים וכולם ברורים באותה מידה, ומסקנת הספירה היא שיש יחידה אחת הכוללת למעלה מ-600,000 יהודים, אבל הם כולם יחדיו, אין כאן אנשים בודדים אלא משפחה יהודית גדולה ומאוחדת!

הנה כי כן, כאן נחשף מה עלינו לעשות בימים אלה, מה תפקידנו, וכיצד נוכל להתכונן כראוי ולנצל את הרגע בו שערי שמים נפתחים, ושפע של תורה מורעף ממעל, מאפשר לכולנו לזכות בו. כל מה שמוטל עלינו הוא להתאחד איש עם רעהו באמת, לאהוב כל יהודי את זולתו, לחשוב באופן חיובי על כל יהודי, לדבר באופן מחמיא ומעריך על כל מי שסביבנו, וגם לפעול, להתמסר, להקל ולסייע לכל יהודי - מתוך אהבה אליו, מתוך אחדות עמו, נשיאה עמו בעול!

הבה ננצל ימים אלו לעידוד הרגש של 'אהבת ישראל' הפועם בנו. בידינו הדבר, לזכך מבט אוהב על כל יהודי, לדבר בכבוד ובהערכה לזולת, להרבות מעשי חסד, ויתור וסיוע, כדי להרבות אהבת אחים בינינו. זו הדרך, זה התנאי, כך נזכה בעזרת ה' לקבל את התורה באהבה!

ה'שודד' שהפך לסוכן סמוי...

שעת לילה מאוחרת, בחדרו של כ"ק האדמו"ר מטאהש ז"ע, במונטריאל שבקנדה. אל החדר נכנס יהודי שחזותו העידה עליו שאינו מחסידי הרבי, ומבט אוהב שאוקיינוס של אהבת ישראל נשקף ממנו קיבל את פניו. הרבי שאלו לפשר בואו, והלה השיב כי בא להיפרד מהרבי. 'אמנם אינני חסיד של הרבי במוצהר, ובכל זאת - הרי התגוררתי כאן בעיר שנים ארוכות, ומפעם לפעם נכנסתי אל הרבי להתברך. עתה אני עובר למקום מגורים מרוחק ואיאלץ להתנתק, לפיכך באתי להיפרד...'

הרבי לחץ את ידו בחום, וביקש לדעת לאן מועדות פניו, להיכן הוא עובר דירה. האיש השיב כי הוא עובר לגור בעיירה קטנה ומרוחקת מאוד, שהרבי בקושי ידע שהיא קיימת על מפת קנדה... הרבי החל לשואלו בחום על המקום אליו הוא עובר, תנאי החיים והמחיה, ולא פסח גם על השאלה החשובה מכל: האם ועד כמה ניתן לקיים אורח חיים יהודי באותה עיירה נידחת...

הלה השיב באנחה: 'האמת ניתנת להיאמר, שזה מקום שאין בו שמץ של יהדות. אין בית כנסת, מקווה, אוכל כשר או כל דבר אחר. אני אנסה להסתדר איכשהו...' - השיב בגמגום כמתנצל, 'שכן אני מוכרח לעבור לשם, אינני יכול להישאר כאן עוד!'

הרבי, כחכם עדיף מנביא, הבין מיד שהיהודי שלפניו עומד לאבד כל קשר ליהדות, ולפיכך שאל: 'ולמה אתה מוכרח לעבור לשם? הרי אני מניח שאינך שש להתנתק מהמורשת היהודית, אתה לא באמת רוצה לשכוח מקיום המצוות כהלכה. אם אתה נוקט בצעד כה דרמטי - לבטח יש לכך סיבה טובה... התואיל לגלות לי מה היא?'

נבוך היהודי קמעא, נאנח שוב, וסיפר לרבי את הסיפור המלא, כשמדי פעם מבצבצת דמעה בעיניו: 'אכן כך, רבי. אני עוקר מכאן מחוסר ברירה ממש, שכן אינני מצליח לעמוד בתשלומי השכירות הגבוהים כאן בעיר. והאמת היא,' המשיך מיד, 'שעשיתי הכל כדי להימנע מכך, עד כדי שבמשך תקופה ארוכה גלית לעבוד בבלגיה הרחוקה. עבדתי קשה מאוד, הרווחתי הרבה כסף, וגמרתי בדעתי שבכסף זה ארכוש לי בית כאן במונטריאל...'

וכאן פרץ היהודי בבכי מר: 'ואז, לאחר תקופת עבודה ממושכת, אני צורר בכיסי עשרות אלפי דולרים - הסכום בו תלויה רכישת הבית במונטריאל, ויוצא לשדה התעופה. לפתע, כמה דקות לפני עלייתי למטוס, שני נוכלים עשו לי תרגיל הסחה נועז, ובשילוב דרמטי של כח ומוח - הוציאו ממני את הכסף... עליתי למטוס חסר כל, שב הביתה מתקופת עבודה ארוכה בלי דולר בודד. כך התייאשתי מלקנות כאן בית, ולכן אני עובר מכאן!' - התייפח בכאב על עמלו שירד לטמיון...

הרבי שמע את דבריו, ולבו נשבר בקרבו. כמה עצוב וכואב לשמוע שיהודי עבד כל כך קשה, התאמץ עד כלות הכוחות, וברגע האחרון הכל ירד לטמיון. הרי זה קורע לב ממש! הרבי התעניין במעשה לפרטי פרטיו: מתי היה השוד, כיצד קרה, איך הגיב, כמה גנבו ממנו ומה חש. ולבסוף, הפטיר ובירך כי עוד יימצא השודד והוא יחזיר את הכסף, ואז נפרד ממנו לשלום.

ויהי בבוקר, כמדי בוקר מגיע היהודי הלז לבית הכנסת, אם כי באיחור מהרגיל - שכן הלך לישון רק עם שחר. לקראת סוף התפילה ניגש אליו אדם זר ומוזר, אותו לא הכיר מעולם, ולחש על אוזנו: 'אמור לי בבקשה, האם נגנב ממך תיק מלא מזומנים בשדה התעופה בבלגיה?' - - -

הלה פער עיניים נדהמות, והשיב מיד בחיוב. 'אני מתנצל מעומק הלב!' - השיב מיד האיש הזר, 'היה לי רגע קשה בחיים, ולכן הגעתי למצב ששדדתי אותך... באמת שלא רצית להזיק לך כל כך... הרי לך את תכולת התיק במלואה, והוספתי כמה אלפי דולר - כפיצוי על עוגמת הנפש!' - אמר האיש הזר, פנה לאחור ונעלם...

היהודי עומד בבית הכנסת, המום, משתומם עד כלות הנפש. הרי זה לא יאומן ממש! -

בדיוק עכשיו, בדיוק הרגע, נוחת כאן השודד האלמוני, ובידו כל הכסף! הוא פנה לפינה צדדית, ספר את הכסף, וגילה כי אכן כן: כל הכסף כאן, ובתוספת כמה אלפי דולר פיצוי. רבונו של עולם, איזה נס על טבעי!

דקות ארוכות עמד האיש המום, מופתע, מבולבל ונבוך כאחד, לא יודע את נפשו מאושר, מופתע מההתפתחות המרעישה שכדוגמתה לא שמע מעולם? ששודד יבוא אחר תקופה כה ארוכה וישיב את הכסף ששדד? וכיצד איתר אותו? וכיצד זכר בדיוק כמה היה בתיק? ומי הוא בכלל האלמוני הזה, ששדד, חזר בו, טרח לאתר אותו, והביא את כל הכסף בחזרה?!

כך או כך, כששב האיש לביתו, הודיע למשפחתו כי תוכנית חייהם השתנתה. 'הכסף חזר אליי, ולכן אנו שבים לתוכנית המקורית - רוכשים בית במונטריאל, לא עוברים דירה. ישתבח שמו לעד!' - סיכם האיש בחדווה, ומיהר אל הרבי, לדווח על ההתפתחות הדרמטית שהתרחשה, אותה תלה בברכת הרבי. הרבי שמח לשמוע, בירך את האיש כי ירכוש דירה מרווחת ונוחה, ואכן - כך עשה האיש, וקבע את מושבו במונטריאל - לאורך ימים ושנים.

עשרות שנים חלפו, דבר המעשה המפעים עוד נותר חקוק בלבו, ודמתו האלמונית של השודד עוד היתה זכורה לו היטב. ואז, ביום מן הימים, בקצה אחר של קנדה, גילה האיש את השודד. הוא הבחין בתווי פניו שהזקינו מעט, אך לא היה לו ספק כי זהו השודד המוזר שהשיב את הכסף. על אתר פנה אליו וביקש לברר, אם אכן זו פגישתם השלישית - שכן נפגש עמו פעם בשדה התעופה בבלגיה - אז נשדד, ובשנית - בבית הכנסת בעת שהחזיר את הכסף, ועתה זו הפעם השלישית...

'זה אכן אני!' - השיב האיש מיד, 'אך למעשה זו פגישתנו השניה, לא השלישית... אכן כן, אני הוא שנתתי לך את הכסף בבוקרו של

יום בבית הכנסת, אך אני ממש לא השודד ששדד אותך בשדה התעופה...'

הלה היה מופתע עוד יותר, והאיש הזר המשיך: 'הסיפור הוא פשוט: לילה אחד, לפנות בוקר, מתקשר אליי הרבי, ומספר כי יש יהודי שנשדד, ואין לתאר את כאבו לנוכח הנזק הכבד. הרבי שאל אם אני מסכים להיות 'שודד' לרגע, הוא יתן לי את הכסף, ואני אזדהה כשודד ואשיב לך את כל הכסף... כמובן שהסכמתי לבקשתו, ואת ההמשך אתה יודע!'

'זה לא יתכן!' - קרא היהודי בהשתאות, 'הרי לא הייתי מחסידיו המובהקים! ובעצם, אתה מגלה לי עכשיו שהרבי לקח אחריות כה גדולה לגורלי, כל כך השתתף בכאבי עד שהעניק לי סכום עתק של כסף באמצעותך? אתה חושף שאתה לא שודד ומעולם לא היית, אלא סוכן סמוי של הרבי כדי להקל עליי ולשמח את לבי! כמה אהבת ישראל היתה בו, אינני מאמין עד היכן היא הגיעה!' - קרא בהתרגשות נסערת...

'אכן כן!' - השיב האיש, 'אבל זה הסיפור ואין בלתו. הרבי שמע את סיפור השוד שעברת, לבו נקרע מכאב. הוא הבין את משמעות הכסף עבורך, הבין עד כמה הגעת הכסף לידיך היא הרת גורל. לכן הוא הזעיק אותי, כדי שאדם זר יבוא ויביא לך את הכסף. כביכול, השודד השיב את טרפו!'

סיפור נפלא זה שהובא בגיליון 'בקהילתנו', מאיר לנגד עינינו מהי אכפתיות אמיתית, מהי מסירות ליהודי אחר, עד היכן היא מגיעה. כשהבין הרבי שהיהודי עבר משבר כה קשה, גברה בו מידת האהבת ישראל עד כלות הנפש, עד שעשה מעשה כה יוצא דופן וחסר תקדים, לשלוח אליו את הכסף במסווה כביכול השודד חזר בו...

ולא נועד סיפור זה אלא ללמדנו: ניצבים אנו עתה בימים שאהבת ישראל היא גורלית, היא מכריעה עד כמה נזכה לקבל את התורה. זה הזמן לקבוע בליבנו מסירות ואכפתיות לזולת, רצון להקל עליו ולהיטיב עמו, חשק לעשות לו טוב על הלב. עתה הזמן לפתח בליבנו רגשות אהבה לזולת, להעריך כל יהודי, לשמח כל יהודי במילה טובה או בעזרה חשובה, להרבות טוב וחסד בינינו. זו הדרך להרבות אהבת ישראל, כך נזכה לקבל את התורה!

אורח נדיר בחנות ההלבשה...

בפתח קניון ענק במנהטן, נראתה דמות מפתיעה במיוחד. יהודי מבוגר שזקן לבן יורד על פי מידותיו, נשען על מקל כסוף ועולה אט אט אל חנות ההלבשה הענקית שבקומה הרביעית. צעד בצעד הוא זז, במאמץ לא פשוט עולה לו הדבר, והנה הוא נכנס בשערי החנות, שגויים גמורים סובבים בה אנה ואנה, כאלה שכל עיסוקם ועולמם רחוקים ממנו אלפי פרסאות...

היה זה כ"ק האדמו"ר מבלאז'וב זי"ע, שבעיצומו של יום טרח והגיע לחנות. אמנם הוא כבר אדמו"ר נודע בן 90, צדיק נשגב שאין לו כל קשר לחנויות הלבשה מכל מין וסוג. ובכל זאת הוא כאן - בשערי חנות ענק של מותגי הלבשה נחשבים. מה קרה? על מה נזעק הרבי? מה הביא אותו לטרוח בעצמו ממרום גילו, ולהגיע לחנות הלבשה אופנתית?!

ובכן, הסיפור מתחיל באותו בוקר, כשאל הרבי ניגש יהודי, והתאונן על קושי בפרנסתו. 'אני מחזיק מפעל המייצר חגורות טובות ואיכותיות, אך יש לי קושי בשיווקן ובמכירתן. אולי, אם הרבי יואיל להציע לאחד מחסידיו, המחזיק בחנות ענק של הלבשה במנהטן, ליצור אתי שיתוף פעולה בברכת הרבי, כך שהוא ימכור את חגורותיי בצמוד למכנסיים שהוא מוכר בכמויות גדולות - אולי כך תבוא ישועתי ופרנסתי...' - ביקש-הציע.

'רעיון גאוני!' - צהל הרבי. 'אכן, אין ספק כי זה רעיון מצויין. מיד יוצא אני אל החנות!'

'לא, לא התכוונתי להטריח עד כדי כך...' - השיב האיש במבוכה קלה, 'זה באמת יכול לחכות לשעות הערב, שעה שבעל החנות יהיה בביתו, הרבי יתקשר אליו טלפונית, וזה מספיק בהחלט. אינני רוצה להטריח את הרבי!'

'וכי טירחה היא זו?!' - שאלו הרבי כמופתע, 'הלא אין מאושר ממני לעשות זאת, מצוות עשה מדאורייתא של 'והחזקת בו' - לסייע ליהודי בפרנסתו! הרי הזדמנה בפניי הזדמנות כה גדולה ונאצלה - היעלה על הדעת שאמתין לשעות הערב, או שאתן למכשיר הטלפון להיות 'המתווך' בכזו מצווה עצומה?! הריני יוצא לשם הרגע. יש לך רכב?!'

'יש לי רכב, אבל לא התכוונתי להטריח. לא נעים לי, מה גם שהחנות היא בקומה רביעית, והאזור כולו הוא מקום מגושם ומלא בגויים, לא ניחא לי שהרבי יסתובב שם בשבילי. ובכלל, הדרך לשם ארוכה, יש הרבה פקקים ורמזורים, זה יקח זמן וטירחה רבה! ואיך הרבי יטפס לקומה הרביעית?!'

'אני אסתדר!' - השיב הרבי בחיוך. 'אם יש לך רכב - אנו יוצאים עכשיו. אשריי שזכיתי!'

וכך בעיצומו של שאון היום, בטבורה של מנהטן, נראה הרבי הצדיק מתהלך במדרגות הקניון הענק, בואכה חנות ההלבשה. נשען על מקלו, מתאמץ עד מאוד, אך פניו מאירות בחדווה שאין דומה לה. עם כניסתו לחנות - מנהל החנות חש אל הרבי לשמוע מה הביאו לכאן, ובאותו מעמד חתם את העיסקה עם בעל מפעל החגורות, עיסקה שמחזיקה מעמד עד היום...

ברכתו של הרבי מוסיפה ללוות את שני אנשי העסקים, שהעיסקה ביניהם הניבה לשניהם רווחים עצומים. אבל לא זה מה שעניין את הרבי, לא זה מה שטרד את מנוחתו. היה חשוב לו לטרוח בעצמו, לעלות ברגליו, לדבר פנים אל פנים, ולעשות הכל בזריזות יוצאת דופן. הכל כדי להקל על יהודי אחר בפרנסתו, לסייעו להגיע לרווחה כלכלית!

סיפור נפלא זה, אשר סיפר הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א מפי עד למעשה, פוקח לנו את העיניים עד היכן צריך להתאמץ למען הזולת, כמה עלינו לפעול כדי להקל עליו. אם יש לנו הזדמנות לעשות חסד עם הזולת, לסייע למישהו, לשמח כל יהודי - הבה נעשה זאת בזריזות, בשמחה, גם אם הדבר עולה לנו במאמץ.

יהודים יקרים! עתה הזמן להחדיר לליבנו אהבת ישראל, להטמיע

המשך בעמוד 29

משראה שה'חפץ חיים' אינו נוטל את התרומה, סבר שזה משום שסכום התרומה אינו מספק אותו, הוא הוציא מכיסו עוד סכום נכבד והניח אף אותו על השולחן, אך גם עתה, עמד ה'חפץ חיים' בסירובו ולא נטל את התרומה

ה'עם הארץ' שידע לפסוק בעניני שעטנז

הרב ישראל ליוש

"לְיִשָּׂשְׁכָר נְתַנְאֵל בֶּן צוּעָר: לִזְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן חֵלֹן" (במדבר א', ח'-ט')

הנה בפרשת 'ויחי', בברכות יעקב לבניו, ובפרשת 'וזאת הברכה', בברכות משה לבני ישראל, הקדימה התורה את זבולון ליששכר, ופירש רש"י שזאת מפני השותפות שהיתה ביניהם, שזבולון השוכן לחוף ימים יעסוק בסחורה, ויתמוך ביששכר שיושב והוגה בתורה, וכיון שתורתו של יששכר נתמכת ע"י זבולון, לכן הקדימה אותו התורה.

ואם כן, נשאלת השאלה, מדוע בפרשתינו הקדימה התורה את יששכר לזבולון, בשמות הנשיאים, בפקודיהם ובסדר הדגלים, הרי אם חלקו של זבולון בתורת יששכר, היא סיבה להקדימו, להיכן נעלמה סיבה זו בפרשתנו?

בספר 'טללי אורות' הביא בשם האדמו"ר מסקולען ז"ע תירוץ נפלא, ודאי שמעלת שבט יששכר העמל בתורה, גדולה ממעלת זבולון התומך תורה, כי לא מסתבר שיהיה המסייע גדול מהעושה. ומשום כך, בפרשתינו שהשבטים נמנים עפ"י מעלתם, מנו את יששכר לפני זבולון, כי הם ראשונים במעלה. אבל בפרשות 'ויחי' ו'וזאת הברכה' העוסקות בברכות לשבטים, הקדימו את זבולון, כי גורלו של יששכר הנתמך ע"י זבולון, תלוי בברכת זבולון.

◆◆◆

וכך עסקינן בשותפות 'יששכר וזבולון', מן הראוי להביא את דבריו הנפלאים של מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אהרן ליב שטינמן זצ"ל: יש לשאול, מדוע דוקא במצוות תלמוד תורה מצאנו שותפות 'יששכר וזבולון', ואילו בשאר המצוות לא מצאנו שתועיל שותפות כזו, שאחד יניח תפילין או יאכל מצה, והשני שיתמוך במקיים המצוות, יקבל חצי משכרו?

ותי' מרן בעל ה'אילת השחר' ז"ע, שכידוע בגשמיות, הקב"ה ברוב טובו הגדול עשה שצרכי האדם מצויים ומזומנים לו לפי כמה שהוא זקוק להם, חיטה הנצרכת לעשיית לחם, זולה וקלה יותר להשגה מפירות וירקות. כמו"כ מים הנצרכים מאוד לקיומו של האדם, מצויים יותר מהפירות והלחם, והאוויר שהוא המקיים של האדם, ובהעדרו לא יוכל לחיות כלל, מצוי בכל מקום, ולא נדרש עבורו אף פרוטה אחת.

כן הוא אף ברוחניות, כיון שהעולם מתקיים בזכות לימוד התורה, כפי

שכתוב: 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמיים וארץ לא שמתי', הרי מצוה זו חיונית היא לאדם יותר מכל מצוות התורה, ואף שכרה רב יותר מכל המצוות כדברי המשנה: 'ותלמוד תורה כנגד כולם', לכן ניתנה האפשרות לכל יהודי להשיגה, ומי שאינו יכול לקיימה בעצמו ע"י לימוד, יזכה לקיימה ע"י החזקת תורה, בשותפות עם הלומד.

◆◆◆

פעם סיפר הגרא"ל לתלמידיו, כי לא מכבר היה אצלו יהודי שבהיותו אצלו נדבה רוחו וקיבל על עצמו בנדיבות לב גמורה להחזיק תורה מנכסיו.

בדרך שובו לביתו בחוץ לארץ, הוא נהרג ל"ע בתאונת דרכים. אחרי ימים מועטים התגלה יהודי זה לקרובו בחלום, ואמר לו שעצם הקבלה האמיתית שלו להחזיק תורה, אף שבפועל עוד לא הספיק לקיים הבטחתו, הועיל לו מאוד בדינו בעולם האמת...

◆◆◆

מרן ה'חפץ חיים' ז"ע מרבה היה לדבר אודות זכותם העצומה של 'תמכין דאורייתא' בהחזקת תורה, 'אל תפצירו בנדיבים לתרום' - היה אומר לעסקני 'ועד הישיבות' - 'אם תהיה להם זכות, הם יתנו בעצמם...'

פעם בהיותו במוסקבה ביקר בביתו של נדיב מפורסם שהיה רגיל לתרום כסף לישיבתו. באותה עת היה שם בבית עשיר אחר שאף הוא כידידו ביקש לתרום כסף לישיבה, אך החפץ חיים סירב לקבל ממנו את תרומתו, הוא הניח את התרומה על השולחן, וה'חפץ

חיים' כמי שאינו שם לב, החל לדבר על קדושת יום השבת. העשיר השתומם, מעולם לא סירבו לקחת ממנו תרומה. משראה שה'חפץ חיים' אינו נוטל את התרומה, סבר שזה משום שסכום התרומה אינו מספק אותו, הוא הוציא מכיסו עוד סכום נכבד והניח אף אותו על השולחן, אך גם עתה, עמד ה'חפץ חיים' בסירובו ולא נטל את התרומה. "האם הכסף שתרמתי אינו מספיק? האם עלי להוסיף עוד?" - שאל העשיר הנבוך.

"לא ולא, סכום זה הוא בוודאי תרומה הגונה, אך אנו הרי שותפים, הלומדים הם בבחינת 'ששכר', ואתה התומך תורה בבחינת 'זבולון', וכשותפים, חפצים אנו לדעת מיהו השותף שלנו", וכאן תפס ה'חפץ חיים' את ידו של התורם ופרץ בבכי, "איך לא אבכה כאשר אני מעלה על ליבי כי יד נדיבה שכזו תישרף באש הגהינום הלוהטת על שחללה את השבת..."

הבין התורם מדוע מסרב ה'חפץ חיים' לקחת ממנו את התרומה, והבטיח לו נאמנה כי מהיום והלאה ישמור שבת ויסגור את עסקיו ביום השבת, או אז נענה ה'חפץ חיים', וקיבל ממנו את התרומה.

מרן החפץ חיים ז"ע סבר שזכותם של הזבולונים, מחזיקי התורה, אינו תם בשותפות בשכר הישכרים, לומדי התורה, אלא הם זוכים בישיבה של מעלה לידיעה בתורה שנלמדה ע"י מי שתמכו בהם, וכראיה סיפר את הסיפור הבא: גדולי הדור בדורו של מרן רבינו חיים הלוי סולובייציק זצ"ל נחלקו בענין 'שעטנז'. באותה עת נראה לר' חיים בחלום אחד מתומכי הישיבה שכבר נפטר מן העולם, והיה מפשוטי עם. ר' חיים שאל אותו מה סוברים בישיבה של מעלה בענין הנידון, והוא הרצה לפניו פסק דין ערוך מבוסס על מקורות רבים, כאילו היה זקן ורגיל בפלפולא דאורייתא.

ושוב מעשה ביהודי שהקדיש חלק גדול מממונו עבור הישיבה, ותמורת זאת הבטיח לו ר' חיים שילמד משניות לעילוי נשמתו.

אחר פטירתו, החל רבי חיים ללמוד כבהטחתו, ופעם אחת התקשה בהבנת משנה אחת. ביגיעתו העצומה נפלה עליו תרדמה ויחלום חלום, ובחלומו בא אליו אותו יהודי שלמד משניות עבור נשמתו, והסביר לו ביאור באותה משנה ונסתלק.

כשהתעורר הגר"ח אמר בהתפעלות: "לא ידעתי ששם זה הולך כל כך מהר, בחיותו היה עם הארץ גמור, וכבר יודע לבאר משנה חמורה..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל:
israel.layosh@gmail.com

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

על מקומו, וכשהיה שומע שמדובר ברופא נכבד, היה עליו להציע לו מקום חלופי. וכיון שעשה זאת בדרך נלוזה, ולא ויתר, הפסיד.

ביקש 'לעשות סיבוב'

ובואו נשמע על ויתור נוסף, שגרר אחריו התחרשות פלאית.

המעשה - המופיע בספרי מכובדנו הרה"ג רבי ארז חזני - התרחש בחנות לממכר אופניים כשבעל-הבית קיבל לעבודה אדם נכה, שיעמוד מול הלקוחות. לאדם ההוא הייתה התייחסות לבבית לכל לקוח, ולמרות נכות-הגוף התפרסם כבעל-גישה נוחה ומפוייסת לכל אדם באשר-הוא.

ואכן, מיד עם כניסתו לעבודה, משך האיש ההוא לקוחות רבים, שנהנו מעצם השיחה איתו, ולבסוף גם רכשו אופניים.

ויהי היום נכנס לחנות לקוח שביקש לרכוש אופניים חשמליים. המוכר התייחס אליו כראוי, הציג בפניו את האפשרויות השונות, ולבסוף הוחלט על זוג-אופניים שמחירם היה כמה אלפי שקלים, שהתאימו לדרישותיו.

הלקוח ביקש 'לעשות סיבוב' על האופניים כדי לבדוק אם הכל בסדר, ומשקיבל את הרשות לכך, ברח עם הסחורה, ולא שב לחנות. אם המוכר לא היה נכה, יתכן שהיה רודף אחריו, ומשיגו, אך כיוון שהיה נכה לא היה מסוגל לעשות זאת. כך ברח הגנב, ולא נראה יותר באזור, ולחנות נגרם נזק כספי רב.

בעל הבית של החנות, והמוכר, הגיעו לדין תורה אצלנו, וצריך לשמוע על מה התווכחו התובע והנתבע... בניגוד לכל המקרים האחרים, שכל אחד טוען 'כולה שלי', הפעם הוויכוח היה הפוך מן הקצה אל הקצה...

המוכר טען שהפועל-הנכה לא צריך לשלם לו מאומה, כיוון שכאשר קיבלתי אותו לעבודה ידעתי שהוא מומחה בהבאת קונים, ולקחתי מראש בחשבון שאם תיקרה פעם גניבה, הוא לא יוכל לרדוף אחרי הגנבים בגלל נכותו.

הפועל, לעומת זאת, טען שבעל-הבית לא צריך להפסיד בגלל שהוא נכה, והוסיף שגם הוא לקח בחשבון שאם יקרה מקרה אשר כזה, הוא ישלם לבעל-הבית את כל הכסף...

ומה קרה בסוף? - למחרת מגיעים בעל-הבית והפועל לחנות, ומוצאים את זוג האופניים שנגנב מונח ליד החנות... בשעות הלילה החזיר הגנב את גניבתו, והכל בא על מקומו בשלום...

כששאלו אותי איך אני מסביר את מה שקרה כאן, השבתי, שכאשר מתנהל דין תורה שכזה, שבו שני הצדדים מוותרים איש לרעהו, נוצרת רוח-טהרה בעולם הזה, והיא משפיעה גם על הגנב הנבזה שלא התבייש לנצל את נכותו של הפועל וברח עם האופניים.

כמו שבכל בית חולים יש 'חדר סטרילי', שהוא נקי מכל זוהמה ולכלוך, כך גם במקרה שלנו נרקמת רוח-טהרה בעולם כולו, והיא משפיעה גם על הגנבים...

(מתוך ההקדמה לספר 'מצוות בשמחה' - במדבר. בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

הספר שיחבר אותך לתוכנו של חומש במדבר!

מאוצרו המופלא של מגיד המישרים
הגאון רבי **אליעזר טורק** שליט"א

להורים ולמחנכים | מורים ומורות | צעירים ומבוגרים

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

טלפון להזמנות: 050-4172546	ניתן להשיג את הספרים בבית משפחת טורק רח' ר' עקיבא 6	ברכפלד	08-9742475

הספרים שיעשירו לכם את שולחן השבת!

המשך מעמוד 5 | הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א

"בתקופה האחרונה מאז פרוץ המגיפה פונים אלי אברכים הורים לילדי בר מצוה, מבקשים ברכה לילדים ומשיחים את עצבונם של הילדים שנכנסים לעול תורה ללא חגיגה גדולה כנהוג. אני רוצה לספר לכם איך היה ה'בר מצוה' שלי, ותראו שאפשר לגדול גם בלי חגיגה ואירוע של בר מצוה...

אני נכנסתי לישיבת פוניבז' בגיל 12. באותה העת בנין הישיבה היה בבנייתו, ובית המדרש היה בהיכל הזמני - 'היכל שרייבר', [היכן שכיום שוכן חדר השיעורים של מרן רבנו ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין שליט"א י.ש.]. שם למדו אז, ולא היו חלונות. אמא ע"ה פחדה על בריאותי מאד, באותם ימים הגבעה היתה חשופה לרוחות שהגיעו מהים והן היו חזקות מאד, והיא חששה לבריאותי. אז הלכתי ללמוד בישיבת חברון בירושלים.

לפני שנסעתי לישיבה אמרתי לאבא שאני מתבייש. אני רק בן 12 וחצי ואני הולך לישיבה גדולה, כולם יצחקו ממני. אבא אמר לי: 'מה אכפת לך? אני אקנה לך תפילין, תתחיל להניח תפילין, מי צריך לדעת בן כמה אתה...' וכך הווה. באנו לזמן קיץ, בראש חודש אייר, ואבא באמת קנה לי תפילין. נו, הכל מצוין. יש לי תפילין, ואני בישיבה בחור צעיר. אף אחד לא צריך לדעת בן כמה אני.

יום אחד אני מגיע ל'שחרית' בישיבה. התפלל שם גם ראש הישיבה מרן הגאון רבי אהרן כהן זצוק"ל. הוא הוציא את התפילין שלו לפני התפילה, והנה והיה לו איזה ספק על הריבוע של תפילין של ראש. הוא היה מחמיר גדול. מה יעשה? הוא מסתובב לכאן ולכאן ורואה אותי. 'נו', הוא אומר לי, 'בוא תעשה מצוה, אתה הרי לא מחויב... הפעם תוותר לי, תיתן לי את התפילין שלך...' וכל הישיבה רואה איך שהראש ישיבה בא אלי ולוקח את התפילין, ומיד התפרסם בישיבה שאני עוד לא בר-מצוה. אני רציתי להסתיר את זה, אבל לא עזר לי...

נולדתי בתחילת חודש אלול, והבר מצוה היתה אמורה להיות כמובן בזמן אלול. בסוף זמן קיץ נסעתי הביתה לבני ברק. היה אז בין-הזמנים, וידעתי שעוד מעט יהיה לי בר מצוה. אבא אמר לי שכדאי שילמד אותי דרשה לבר-מצוה. אז למדנו ביחד והוא הכין אתי את הדרשה, ואני כבר חיכיתי ליום הגדול הזה. היה לי את כל בין הזמנים לשנן ולחזור... הגיע ראש חודש אלול, זה היה באותה שנה ביום ראשון, ואבא אומר לי: נו, מתחיל הזמן, צריכים לנסוע לישיבה... אמרתי לו: 'אבא, רגע, בין-כה בעוד כמה ימים זה הבר-מצוה שלי...' ואבא עונה לי: 'אתה חושב ששם לא תהיה לך 'גדלות'? אני מבטיח לך שאתה תגדל בכל מקום...' וכך נסענו לישיבת חברון לזמן אלול.

ביום הבר מצוה שלי, החברותא שלי הגאון רבי בערל שוורצמן זצוק"ל עם עוד כמה בחורים, הלכו לחנות ב'גאולה' וקנו קופסת ביסקוויטים וכמה בקבוקים של בירה וכוסות מפלסטיק, והביאו את הכל לחדר ועשו 'חגיגה'. שם אמרתי את הדרשה של הבר מצוה, ור' בערל שוורצמן התחיל להתווכח אתי, ואני ענית לו, וחוזר חלילה א - גאנצע מעשה... אח"כ קצת שרו וזהו, ואחרי חצי שעה כבר היינו כולנו בבית מדרש...

הראש-ישיבה רבי חצק'ל (מרן הגאון רבי יחזקאל סרנא זצוק"ל י.ש.) היה גר ממש ממול, והוא שמע את השירה ושלח לראות לשמחה מה זו עושה. אמרו לו: זה בר מצוה של ברלה פוברסקי'... ונחה דעתו. הוא אמר: "נו שישמחו, בין הסדרים, למה לא?"

(מתוך שיחה לנציגי 'לב שומע' - מוסף שבת קודש אמור)

המשך מעמוד 17 | הגאון הרב אברהם צבי מרגלית שליט"א

שבנו ישיר את 'שיר המעלות' בסיום ה'טיש'. הוא, הרבי, יעשה סימן פלוני, ואז יתחיל הבן לשיר.

ליל שבת, עורכים את ה'טיש'. הרבי יושב בראש השולחן, זקני החסידים סביבו. הצעירים עומדים סביב סביב, הרבי מקדש על היין, מברך המוציא. טועם משהו.

בקושי עוברות כמה דקות, והנה נדמה לאותו ילד שהרבי עשה את הסימן המוסכם. הוא פוצח בשיר בקולו הצלול והנאה, "שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים". הרבי שהבין מיד את הטעות, מצטרף אליו בלי להניד עפעף. הציבור חשב, ודאי יש לרבי כוונות נעלות, מי יודע אלו סודות טמירים מונחים כאן, מי יודע מה ראה הרבי ברוח קדשו, עד שהחליט שצריך לסיים את הסעודה שבקושי החלה.

אך האמת, לא מיניה ולא מקצתיה. הרבי חס על כבודו של הילד. חשש שאם ישתיק אותו, גם אם יסביר לו את הטעות ודאי יפגע. כדאי לוותר על המשך המעמד הנשגב של ה'טיש', ובלבד שלא לפגוע ביהודי. מפליא!

למדנו עד כמה צריכים אנו להיות רגישים למצוקת הזולת, חס וחלילה לא להלבין פנים. למדנו שדווקא מי שמקפיד בכל מקום ובכל מצב על קיום התורה ועל כללי השולחן ערוך, הוא זה שמביא קידוש שם שמים. **מרן הרב שך** זצ"ל היה דוגמא מופלאה לכך. לא חת מפני איש. אמר מה שחשב, על פי דעת תורה, בצורה הברורה והבהירה ביותר. בלי קישוטים ובלי הצטעצעות.

היו שלא הבינו אותו, טענו שאנשים לא אוהבים שמטיחים בהם את האמת בפנים. אך האמת היא שדווקא משום כך משום שאמר את הדברים ללא כחל ושרק, חשו הכל שהאמת בוערת בקרבו, וקיבלו את דבריו. גם אנשים שרחוקים מקיום תורה ומצוות, מעריכים את איש האמת הפועל בעקביות על פי דרך התורה, ואינו סר ימין ושמאל ולו במשהו. אין לחשוש מכך, חילול ה' לא יגרם ממעשיו. אדרבה בכך הוא מקדש שם שמים ברבים

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות' וישב)

המשך מעמוד 7 | הגה"ח ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א

לומד כך את דבריהם'. ונשאר בתקוותו החזקה באמונה בדברי חז"ל. אותו בעל תשובה בכלא, האמין באמונה תקיפה וחזקה שכונת חז"ל על הגאולה הפרטית, וממילא המשיך הוא על עצמו זה הכח להגאל ולהשתחרר מהכלא. ובאמת שכן מבואר בחידושי הרי"ם ששמירת שתי שבתות גואלת את האדם בפרטיות, אבל אותו בעל תשובה בכלא האמריקאי, לא האמין בכלל שכתוב כך בחידושי הרי"ם, אלא שנשמתו נדלקה באמונה חזקה בדברי חז"ל בלי שום ספק כלל. והמשיך את ההשגחה העליונה עליו בפרטיות.

נתגלגלה ההשגחה ואותו רב נתעכב ולא בא כמה שבועות לבית הסוהר, בפעם הבאה שבא, חיפש את ה'בעל תשובה' הנ"ל ולא מצאו, אמרו לו שהוא יצא מבית הסוהר לפני שבוע, משום מה הגיעה פקודה מגבוה שצריך לשחרר אותו.

ודבר פלא היה ששבועיים לפני שהשתחרר, היה מרבה לספר לחברים שלו בכלא, שעוד מעט הוא אמור לצאת מכאן.

כיון ששמר שתי שבתות, יצא האיש מבית הסוהר. פלא והפלא. אע"פ שבבית המשפט פסקו עליו עוד הרבה שנים, אף שניסו לערער לא עלתה בידם, א"כ איך נתהפך הדבר בין רגע?

מה הנפק"מ לדעת איך היתה הישועה, הקב"ה החליט לגאול אותו וזהו. אבל דרך האדם שהוא מסוקרן לדעת איך נפל הדבר. וגם סקרנות זו אין מקורה באמונה שלימה, כי המאמין באמונה שלימה יודע שהקב"ה יכול לעשות הכל, הפריץ השתגע ושחרר אותו בלי שום טעם וריח, הקצרה יד אלקינו לשגע את השופט לשחרר אותו? אבל אעפ"כ נשמע את ההסבר. השופט ששפט את היהודי הנ"ל, היה אדם זקן, ובאותה תקופה יצא לפנסיה, ולאחר שיצא החיט שהוא כותב 'ספר זכרונות' ממעברי חייו. וכדוגמא לאחד מהמשפטים המעניינים שעברו דרכו, בחר [בהשגחת ה'] את הסיפור של היהודי הנ"ל שהיה בתיק שלו כמה דברים מעניינים בצדדים וצדי צדדים.

וביקש מבית המשפט שישלחו לו את התיק של האיש הזה, כדי לעבור עוד פעם על החקירות מסביב, שיוכל לכתוב המעשה כראוי בספרו עם כל הפרטים.

אבל כיון שהתחיל לקרוא את כל תהליך המשפט, השתומם וראה שעשו איתו עוולה נוראה, ההוכחות לא צודקות, ומשהו פה לא מריח טוב. וכיון שהיה בו נקודה של אמת [או גם זה מיותר, לא היה בו שום נקודה של אמת, אלא שכך הכניס הקב"ה בלבו] נתעורר שצריך לתקן את העון שטעה ושפט לו 15 שנה ולא כפי הדין האמיתי. מה עשה, התקשר לשר המשפטים של אמריקה, והודה לו שהוא טעה ועשה עוולה לאותו יהודי, ולדעתו צריכים לשחרר אותו [וגם זה נס גדול, לשבור גאוה של שופט, שזה הרבה יותר קשה מלבקוע את הים סוף, שבעל גאוה גוי זקן יודה על האמת] ואכן הגיעה פקודה לכלא, לשלח אותו לחפשי.

יש כאן שרשרת ניסים. כמו המעשה שהיה לפני שנתיים עם החסיד רבי שלום מרדכי רובשקין שליט"א לאחר כל המשפטים והערעורים, לא היה שום דרך של תקוה לשחרר אותו, יום אחד לפני השחרור באה הפקודה הסופית, שלא יצליחו כלל לערער לעולם, אבל יהודי זה המשיך להאמין באמונה פשוטה 'היפלא מה' כל דבר', אם היה עד אז איזה רעיון של תקוה, בגאולה של 'יש מיש', מעתה שאין כבר שום תקוה, יעשה הקב"ה 'יש מאין'. כדברי הפרי הארץ הנ"ל. הקב"ה עושה יש מאין, כמו ששולח ברכה בכרי הזה, כך ישגע את השופט ואת הפרזידנט וכו'.

והרי לנו סיפור נפלא שיהודי פשוט מהכלא האמריקאי היה לו אמונה פשוטה כזו, והמשיך לעצמו ישועה.

(יום ראשון אח"ק שנה זו)

(מתוך ממשקה ישראל - אמור)

המשך מעמוד 24 | הרה"ח רבי אשר קובלסקי שליט"א

את הערך הזה בפעולותינו. הבה נאהב כל יהודי, הבה נתמסר לכל יהודי, הבה נעשה הכל כדי לשמח את זולתנו. בידינו הדבר!

ה'נשמה' שבתורה...

מתלמידיו המובהקים של ה'חזון איש' זצ"ל, היה הגאון רבי משה יהושע לנדא זצ"ל. הוא התגורר בירושלים, ושימש שליחו האישי של ה'חזון איש' בפעולות רבות ומגוונות של חסד וצדקה בעיר הקודש. כך הפך לכתובת ידועה לכל עני ונזקק, ואלה צבאו על דלתו כל העת, מבקשים ממנו עזרה בתחומים שונים.

ביום מן הימים חש רבי משה יהושע כי כוחותיו כבר לא עומדים לו, ויותר מכך - הפריעה לו העובדה כי מעשי החסד שהוא מרבה בהם - מפריעים לו מלהתמיד בתורה כשאיפתו. לפיכך, פנה אל ה'חזון איש' ושאל אם הוא רשאי לפרוש מתפקידו כאיש החסד והמעש למען כל פונה, כדי שיוכל להתמיד בתורה ולעסוק בה כמקדם...

השיב לו ה'חזון איש': 'הלא החסד שאתה עוסק בו, הוא מצוה שאין אחר שיכול לעשותה, ולכן הוא ה'נשמה' הניטעת לתוך תורתך. תורתך לא היתה כה מושלמת - לולא מעשי החסד הנלווים אליה, המשרתים אותה, המחיים אותה בעומק ליבך. אינך יכול לפרוש מן החסד, כי החסד הוא מה שמניע את הלימוד שלך!'

וללמדנו בא: תורתנו הקדושה היא תורת חסד, פותחת במעשי חסד ומסתיימת במעשי חסד. לא רק שחסד ותורה אינם סתירה, אלא הם משלימים זה את זה ליצירה יהודית איכותית ומרהיבת עיניים. אם רוצים אנו לזכות בתורה - זה הזמן להכניס אליה 'נשמה', להרבות בחסד. כך נזכה לקבל את התורה באמת, להפנימה אל ליבנו!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

- **האם צריך ללעוס את מַצַּת המצוה בליל הסדר?**
- **מתי אומרים 'זכר למקדש' - לפני אכילת ה'כורך' או לאחריה?**
- **איזה מאכל נוהגים שלא לאכול בליל הסדר?**

מֵהלכות קיום מצוַת אכילת מצה בליל הסדר

• בבציעת המצות בליל הסדר, נוטלים בבת אחת שתי חתיכות, האחת מהמצה העליונה, והאחת מהאמצעית; ואוכלים בבת אחת שני שיעורי 'כזית', האחד מהמצה העליונה, והאחד מהאמצעית. ולכתחילה, צריך לאכול את שני שיעורי ה'כזית' מצה בבת אחת, והיינו, שיכניס את שניהם לפיו בחתיכות קטנות בזו אחר זו, וירסקן, ולא יבלע מאומה, ואז יבלע בבת אחת שיעור אחד של כזית, ואחר כך יבלע את השאר. ונחלקו הפוסקים אם צריך להניח לפני כל אחד מהמסובים שתי מצות, וכל אחד מהם יאכל אף הוא שני שיעורי כזית, או שאינם צריכים לאכול אלא כזית אחד.

• באכילת מצַת המצוה בליל הסדר, לכתחילה יש ללעוס את המצה כדי לחוש בטעמהּ; ובדיעבד, אף אם בלע את המצה ללא לעיסה כלל - יצא ידי חובה.

• האוכל מצה בליל הסדר שלא לשֵׁם קיום מצוַת אכילת מצה - לדעת השולחן ערוך, אם ידוע לו שהוא אוכל מצה, ושהלילה הוא ליל הסדר, יצא ידי חובה. ויש חולקים.

• חולה שמפאת מצבו הנפשי ישנן שעות בהן הוא פטור מכל המצוות, ובשעה שהיה פטור, עשה מצוה כלשהי, אין זה נחשב כקיום מצוה.

• משך הזמן בו יש לאכול את 'כזית' המצה לקיום מצוַת אכילת מצה בליל הסדר, הוא - 'כדי אכילת פרס', כלומר, משך הזמן הנדרש לאכילת 'פרס', שהוא חצי כיכר לחם.

• מצוַת אכילת מצה כְּחובה, היא בלילה הראשון של פסח בלבד, (ובחוץ לארץ, גם בלילה השני), כפי שנאמר בתורה: בָּרִאשֹׁן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצֹּת.

מהלכות 'מרור' ו'כורך'

• בזמן שבית המקדש היה קיים, היה הלל הזקן כורך את המצה והמרור ואוכלם יחד, וכזכר למנהגו של הלל, הנהיגו חכמינו ז"ל גם בזמן הזה לכרוך 'כזית' מצה עם כזית מרור, ולאוכלם יחד; ואכילה זו, מכוּנָה 'כורך'. ויש לטבול את ה'כורך' בחרוסת. ולאחר כריכת המצה והמרור, יאמר: "זכר למקדש כהלל", ויאכלם יחד. ובנוסח ההגדה שבידינו, יש תוספת על נוסח זה. ואין להפסיק בדיבור בין אכילת המצה והמרור לאכילת הכורך, כדי שברכות המצה והמרור תחולנה גם על הכורך; וכתב במשנה ברורה, שמהלכה זו נראה שצריך לומר 'זכר למקדש' רק לאחר אכילת הכורך.

• אדם שיש ברשותו בליל הסדר רק ירק אחד, הראוי לקיום מצוַת מרור, ואין בידו ירק נוסף לצורך ה'כרפס' - נחלקו הפוסקים אם יקיים בו את הכרפס בתחילת ה'סדר', ואת מצוַת מרור לאחר אכילת המצה, או להיפך.

מֵהלכות ליל הסדר

• ישנם מקומות שנהגו שלא לאכול בשר צלוי בליל הסדר; הן בשר בהמה, והן בשר עוף. וכן מנהג בני אשכנז.

• בחלק מקהילות ישראל, נהגו לאכול ביצים בליל הסדר, ויש אומרים שעיקרו של המנהג הוא לאכול רק את הביצה המונחת בקערה.

• את קרבן החגיגה הקרֵב יחד עם קרבן הפסח, יש לאכול לפני קרבן הפסח, כדי שקרבן הפסח יֵאכל 'על השׂובע', דהיינו, שלא יהיה רעֵב בשעת אכילתו. וכזכר לכך, תיקנו חכמים לאכול את מצַת ה'אפיקומן' בסוף ליל הסדר, כלומר, לאכול מצה 'על השובע'.

בעזהשי"ת

סיפורי צדיקים

גליון 414
שנה ט' תש"פ

יו"ל לע"נ הרה"ת ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

פרשת השבוע

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו וגו' א' – נ"ב)

מסופר על כפרי אחד מסביבות פרעמישלאן, שהיה חוכר המחלבה מאדון הכפר ומזה התפרנס. פעם אחת התעקש האדון ולא רצה להחכיר עוד את המחלבה ליהודי. נסע האיש לפרעמישלאן ניגש לרבי מאיר וסח את דאגתו, בכה והתחנן לפניו שיתפלל בעדו לה'. והאיש נשאר לשבות שם את השבת, ומנהגו של ר' מאיר היה שהוא בעצמו היה מסדר את סדר השולחן, וגם מי יזמר את הזמירות. והנה בשבת זו התחיל הצדיק בעצמו לזמר בתוך הסעודה את הזמר 'כל מקדש שביעי', וכשהגיע לתיבות "שכרו הרבה מאד על פי פעלו, איש על מחנהו ואיש על דגלו". אמר כך, שכרו של השומר שבת הרבה מאד, ומהו שכרו? 'על פי פעלו' כמו שהוא גוזר בפיו כך פועלים בשמים, וכמאמר חכמינו, "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים".

לאחר מכן פנה ר' מאיר לאנשים העומדים סביבו ואמר, מה אתם אומרים, "מאיר"ל משמר שבת קודש כהלכתו?" הן, הן, השיבו כולם, ואם כן אמר שוב הצדיק, "מכיון שמאיר"ל מקיים שבת קודש כהלכתו, הרי הוא גוזר ואומר 'איש על מחנהו ואיש על דגלו', ששום איש לא יזוז ממקומו". ר' מאיר נתכוון בזה לאותו חוכר המחלבה. אך איש מהמסובים לא הבין את כוונתו, ולא ידע על מי סובבים הדברים, וגם החוכר בעצמו שהיה איש פשוט לא הבין שעליו רומזים דברי הצדיק.

ואותו אדון נפל פתאום ברחוב, ולא היה יכול ללכת לביתו, והוכרחו לנשאו בידי עבדיו. שלחו אחרי רופאים והם אמרו שאין תרופה למכתו. בתוך כך נצנץ רעיון במוחו של האדון, אולי בא לו עונש זה על שרצה לנשל את היהודי מפרנסתו. מיד שלח לקרוא אליו את היהודי, אבל היהודי היה אז אצל הצדיק בפרעמישלאן, המתין האדון עד בואו, ואז שלח אחריו ואמר לו שהוא מוחל לו גם את דמי השכירות, ונותן לו את העסק בחנם. ואז תיכף נתרפא האדון.

סיפורי חז"ל

דבר שניתן בארבעים יום

פעם אחת היה רבי יוחנן מהלך בדרך מטבריה לציפורי, נלווה אליו תלמידו ר' חייא בר אבא, אשר על כתפיו נשען רבי יוחנן. בעוברם ליד שדה תבואה, נענה רבי יוחנן ואמר לר' חייא, הרואה אתה שדה זה, הוא היה שלי ומכרתיו כדי שאוכל להקדיש את כל זמני ללימוד התורה. הם הלכו הלאה ועברו ליד כרם של זיתים, אמר רבי יוחנן לתלמידו, רואה אתה את הזיתים הללו, פעם הם היו שלי ומכרתים כדי שאוכל ללמוד תורה באין מפריע. לא הרחיקו לכת עד שראו כרם יפה מלא גפנים, אשר גם עליו אמר רבי יוחנן שהיה פעם שלו ומכרו כי לא רצה לבטל את זמנו מלמוד התורה. בשומעו זאת, עמדו דמעות בעיני ר' חייא בר אבא, מפני מה אתה בוכה? שאלו רבי יוחנן. כיצד זה לא אבכה, השיב ר' חייא, כאשר אני רואה את כל העושר הזה שהיה לך ולא נותר לך מאומה כדי לחסוך לימי זקנה. חייא בני אמר רבי יוחנן, אל יהא דבר זה קל בעיניך, וכי מה עדיף, דבר שניתן בששה ימים, או דבר שניתן בארבעים יום? הנה עולם ומלואו נבראו במשך ששה ימים, אולם כדי לקבל את התורה, היה משה רבינו צריך להיות על הר סיני ארבעים יום וארבעים לילה, האם לא עשיתי איפוא "עסק" טוב, כאשר מכרתי את כל נכסי כדי ללמוד תורה.

זמני השבת

פרשת במדבר

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:59 ת"א: 7:14

זמני יציאת השבת
ירושלים 8:16 ת"א: 8:18 ר"ת: 8:49

יהודים יקרים הקב"ה אוהב אתכם

סיפור זה אירע שנים מספר לפני שהתפרסם הבעל שם טוב הקדוש זיע"א בעולם, הוא היה אז בחור כבן שבע עשרה שנה, בגדיו פשוטים ואפילו בלויים במקצת, על גופו עטה לבוש עליון עשוי פרווה כאחד מבני האיכרים, ורק פניו העדינים ועיניו המפיקות טוהר ועדינות עמדו בניגוד להופעתו הכללית, באותה תקופה נוהג היה לכתת רגליו מכפר לכפר ומעיירה לעיירה, בכל מקום היה מחפש אחר היהודים הפשוטים אנשי העמל שהיו חביבים עליו באופן מיוחד, הוא היה מתעניין בשלומם מעודד את רוחם ומחזק את לבותיהם בדברי אגדה ואמונה הערבים לאוזניהם.

איש לא ידע את זהותו כשם שאיש גם לא ירד לפשר מעשיו ותכליתם, אולם את פשוטי העם שעמם היה נפגש הדבר לא הטריד, כשהיה פותח את פיו היו נאספים אלה סביבו ובולעים את אמרותיו בשקיקה ובעיניים בורקות, איש לא שיער אז כי בוא יבוא היום ושמו יתפרסם בכל העולם כולו.

בתיה הראשונים של העיירה הקרובה כבר נראו באופק אולם ככל שהתקרב אליה יותר ויותר נגלה לעיניו מחזה מוזר, הייתה זו עיירה חקלאית והיום יום חול של אמצע השבוע, אף על פי כן כל תכונה של עבודה חקלאית או אחרת לא נראתה ולא נשמעה בשדות, ובחלקות האדמה שהקיפו את בתי העיירה לא נראתה נפש חיה המחרשות, ויתר כלי העבודה היו מוטלים דוממים, הבקר ובעלי החיים האחרים נחו במעונותיהם, דממה משונה ומסתורית אפפה את העיירה כולה.

הוא צעד עוד כברת דרך, נקש על דלתות כמה מהבתים כדי לעמוד על המתרחש, אך גם משם לא בא קול ולא נשמע עונה, ובעוד רגליו מוליכות אותו בין שבילי העיירה, קלטו לפתע אוזניו קול ממרחק, הוא החל לצעוד בעקבות הקול שככל שנתקרב אליו נעשה חזק וברור יותר, הקול הוליך אותו אל עבר בית הכנסת, בית הכנסת היה מלא מפה לפה, הגברים גדשו את עזרת הגברים ואילו הנשים והטף מילאו עד אפס מקום את עזרת הנשים, חידת העיירה הריקה נפתרה אם כן אך לא בשלמות, בקושי רב פילס לו מעבר בין המון האדם שצבא על פתחי בית הכנסת, לבסוף הצליח להידחק פנימה שם נעמד באחת הפינות.

על הבימה שבמרכז בית הכנסת ניצב דרשן מטיף שבקול גדול שילח בקהל את חרצובות לשונו, מתוכן דבריו של המטיף אפשר היה להבין כי הסיבה להתכנסות הדחופה היא, בצורת קשה וממושכת המאיימת להשחית את כל היבולים החקלאיים אשר מהם התפרנסו יושבי העיירה, "גשם ומטר אתם מבקשים? יבול ופרנסה הנכם שואלים? כלום אתם את חובכם כלפי שמיא כבר מילאתם? הן כבהמות ממש תנהגו וכהדיוטות חסרי כל דעת תנהלו את חייכם" זעק הדרשן, קולות של בכי נשמעו מכיוון עזרת הנשים.

הדרשן הוסיף לייסרם בשוטים, "דעו לכם כי אלקי ישראל שוכן ערבות בז לכם ולאורחות חייכם, הוא ברא את עולמו בשביל התורה הקדושה כדי שבני האדם יהגו בה יומם ולילה וימיתו עצמם באוהלה, והנה אתם באים אליו על עסקי קש ותבן, פניהם של הגברים הפיקו חרדה ועליבות נפש, כל כך בושו בעצמם עד שאף נתקשו להישיר את עיניהם אל הדרשן שהוסיף לירות לעברם אש לוהטת ולשפוך על ראשם גפרית רותחת, מתוכן דברי התוכחה ברי היה אפוא, כי עצירת גשמים מתמשכת היא העומדת מאחרי העצרת הכללית. האם תושבי העיירה הם שהזמינו את המגיד כדי ללמדם תשובה? או שמא נקלע הוא כדרכם של מגידים נודדים לעיירה, ובשמעו על מצוקת התושבים החליט לייסרם בשוטים זאת לא היה ברור. כך או כך, סגנון דיבורו הקשה והמשפיל כלפי היהודים התמימים והפשוטים, קוממו את נפשו של הבחור הנודד הבעל שם טוב הקדוש.

"שקט הס" נשמע לפתע קול צעיר ורך מפינת בית הכנסת, הכל הפנו מבטים משתאים לעבר משמיע הקול, גם המגיד שעל הבימה הביט בתדהמה בצעיר עוטה הפרווה שהעז להסות אותו, הוא נתן בו פנים זועפות שסומקן הלך וגבר מרגע לרגע, טרם ידע מה שבכוונת הבחור הצעיר לומר לו, אך נראה היה כי מעולם לא הורגל להפרעות באמצע דרשותיו, על אחת כמה וכמה לא מצד תושבי הכפרים והעיירות הפשוטים, להם לפי עולם מושגיו הרי אין כלל זכות דיבור, עיניו של הצעיר שילחו לעבר המגיד מבע יוקד ובדיוק אליו כוונו גם הדברים הבאים.

"מי שמך לבוא הנה ולהטיח דברים קשים כגידים בבניו יקיריו של הקב"ה? מי התיר לך לעמוד כך ולהתעלל שעה ארוכה בנשמותיהם הטהורות של יהודים פשוטים ואמיתיים, העובדים את בוראם בתמימות? דע לך כי בעשותך את תורתך קרדום לחפור בו ולהכות על ראשם של יהודים ישרי לב אלה, מגלה אתה קבל עם ועולם, כי אין כל ערך לה, ואילו יהודים יקרים אלה אשר לא זכו לקרוא ולא זכו לשנות מימיהם, ואף על פי כן עובדים את הקב"ה בתום לב ומקיימים את מצוותיו, עד היכן שהבנתם וידיעותיהם מגיעות, יקרים הם לו מאוד מאוד".

לשונו של המגיד הנדהם כמו נבלעה, ביודעו כי עסק לו עם יהודים פשוטים ועובדי אדמה, סבור היה כי יוכל לומר ככל העולה על דעתו, בהכירו את תמימותם בטוח היה שאיש מהם לא יעז להתקומם כנגד דיבוריו המתנשאים, אולם עתה משיצאו הדברים הנוקבים מפיו של הבחור הצעיר נאלם פיו מתדהמה ומבוכה.

זיק של תקווה ניצת לפתע בעיניהם של היהודים הפשוטים בשמעם את הדברים הנלהבים שקלחו בהתרגשות פנימית ובתום כובש מפיו של הצעיר, תקוותם הלכה וגברה עוד יותר בראותם את מבוכת המגיד שהטילה צל על דבריו חוצבי הלהבות ועל מניעיו, הם הפנו את פניהם אל עבר הבחור שהופיע כמלאך מושיע ותלו בו עיניים מייחלות, והוא לא אכזב אותם, "יהודים יקרים, דעו לכם כי הקב"ה אוהב אתכם ואינו חפץ בהשפלת רוחכם, אדרבה, העצבות והמרה השחורה חמורות הן מכל עברות התורה, שכן בכוחן לדרדר את האדם אל עברי פי פחת, ובאשר לבצורת הקשה המאיימת על פרנסתכם ולחמכם אין זה כי אם ניסיון זמני מאת הבורא יתברך לבחון את חוסן אמונתכם בו. אם מבקשים אתם אפוא לבטל את הגזרה ולפתוח שערי שמים עשו זאת בשמחה רק בשמחה". המגיד הנדהם ירד בצעדים כושלים מהבמה.

"יהודים יקרים" המשיך הצעיר בדבריו "הבה נצא עתה בריקוד שמח ונאמין כי ישועת השם כהרף עין נוכיח למי שמשיב את הרוח ומוריד את הגשם כי חרף הבצורת הקשה לא נפגמה אמונתנו בו כי הוא זה, בואו אם כן נניח יד על כתף ונישא רגלינו בריקוד של שמחה וביטחון". הדברים סחפו אחריהם את כל בני העיירה לריקוד סוער שעליו ניצח האורח הצעיר, עם כל סיבוב נוסף הלכה האמונה בלבבות הרוקדים וגברה, עד שהכל ללא יוצא מן הכלל רקדו בעוז ובחדווה שנבעו מאמונה יהודית פשוטה ויוקדת, ופתאום נתערבבה לחות הזיעה של גופות הרוקדים ברטיבות אחרת שונה שבאה מלמעלה בתחילה לא חשו בה הרוקדים כלל, אבל כחלוף דקות מעטות גברו הטיפות ועיניהם הנישאות של יהודי העיירה נרטבו אף הן בגשם הנדבות שהתחיל ניתך ארצה.

משל ונמשל

אם אין קמח אין תורה

אומרים בברכת המזון: רחם נא וכו' על הבית הגדול והקדוש וגו' רענו זוננו וכו'. ותמוה סדר הבקשות: מדרך המבקשים לבקש מתחילה דבר קטן, ולהגדיל את הבקשות, כמו שסיפרו במדרש על דרכו של העני המבקש פת לחם, ואחר כך מבקש ללפת בו את הפת. והנה כאן אנו פותחים בבקשה הנעלה והנשגבת לבנין הבית הגדול והקדוש, ולאחר מכן אנו מבקשים בקשות כה פעוטות ביחס לבית המקדש: פרנסנו וכלכלנו ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם, הכיצד?

ואפשר לתרץ ע"י **משל:** לחולה במחלה קשה אשר הובא אל הרופא, הרופא ראה את מצבו הירוד, את חולשתו ואת חיוורונו, והורה לשלחו לבית הבראה בהרים, לנפוש באוויר הצח, שם יהנה ממאכלים מבריאים ומנוחה מוחלטת, ואז ישוב לאיתנו ויתחזק. לפתע הבחין הרופא בפצע פעור ברגלו של החולה – כיב מוגלתי, מיד הורה לחבוש את הפצע ולרפאותו עוד לפני הנסיעה לבית הבראה. נבהלו בני המשפחה ושאלו: האמנם, הפצע כה מסוכן? ענה הרופא ואמר: לא ולא, הפצע אינו מסוכן, אבל הוא מפריע למנוחת החולה וטורד את שלוותו, ועלול למנוע ממנו את החלמתו והבראתו.

והנמשל: הוא הדין בנו, אמנם כל שאיפתנו להתעלות ברוחניות, להיגאל ולזכות לאור פני ה', אבל כל עוד טורדות אותנו דאגות הפרנסה ועניני החולין, נבצר מאתנו לפנות את דעתנו לקנינים הנצחים הנעלים, כמו שאמרו (עירובין מ"א ע"ב) שהעניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו. לפיכך הרינו מבקשים את הבקשה הגדולה והעיקרית, אולם מוסיפים ומבקשים. אנא הזמן לנו את צרכינו הגשמיים, ספק לנו את פרנסתנו, כדי שתהא דעתנו פנויה לבקש רוחניות, התעלות בתורה וגאולה.

(הרה"ק "אהבת ישראל" מוויזניצא זיע"א)

בין אדם לחברו

אהבת ישראל אמיתית

אומר היה הרה"ק מרוזין זיע"א: חושבים שאהבת ישראל פירושה לטפוח לידיד בכתף טפיחת חיבה, לא כן, הפירוש האמיתי של אהבת ישראל הוא, שאם כואבת ציפורן ליהודי שיושב בקצה העולם, מרגישים זאת בקצה השני של העולם.

מצוות הכנסת אורחים בחכמה

כאשר שהה הרה"ק בעל ה"אהבת ישראל" מויזניץ זיע"א (יומא דהילולא ב' סיון) במקום מרפא בקרלסברד, נכנס אליו בשבת בבוקר לפני התפילה אחד הרבנים ששהה שם, כשהוא חש שלא בטוב. הרבי הבחין שהלה סובל מחולשת הלב, הזמינו אליו לחדרו, וציוה לאחד המשרתים להגיש שתי כוסות תה ומיני מאפה. כאשר כיבד הרבי את הרב לטעום, היסס הלה, אולם בראותו שגם הרבי אוכל, אכל ושתה גם הוא ואורו עיניו. לאחר שסיימו לאכול ולשתות, אמר ה"אהבת ישראל" לרב: אל יחשוב כבודו שאני רגיל לאכול קודם התפילה, עשיתי זאת רק בגלל שהבנתי, כי אם אני אגיד לו לאכול לפני התפילה כדי להשיב את נפשו, ימאן בכך, ברם הבנתי שאם אוכל יחד איתו אז יסכים לאכול.

עוד מסופר: פעם, כאשר שבת הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויזניץ זיע"א בעיר סאטמר לרגל חנוכת הקלויז של חסידי ויזניץ, הוא הוזמן למסיבת שבע ברכות שערך אחד הנגידים, התאסף שם המון רב שהגיע לחזות בפני קדשו של הצדיק, בתום השמחה, קרא הרבי למשמשו וביקש ממנו, למסור לטבחית סכום כסף נכבד, והסביר: היא עבדה היום קשה ביותר בגללי.

עבודת המידות

סיפר אחד מהת"ח בירושלים, שנכנס פעם אל הרה"ק רבי אהרן לייב שטינמן זיע"א, ובפיו ההתלבטות להיכן לשלוח את בנו לישיבה גדולה, אחר שנודע כאחד העילויים בישיבתו, הוא החל להעלות צדדים בדרך הלימוד באופן זה או אחר, דיבר על ההספק, ועל מדת נסיונה של הישיבה וכו'. הפסיק אותו ראש הישיבה בשאלה, היכן עובדים יותר על המידות, בירורת? משראה שמושך הוא בכתפיו כמי שאינו יודע בדבר, אמר לו שיברר ענין המידות בישיבה, והיכן שעובדים על כך טוב יותר, לשם ישלח את בנו ויראה ממנו ברכה.

להתחזק בבין אדם לחברו

אברך ת"ח ביקש מהגה"צ רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א, לקיים הספד על ת"ח נודע שנלב"ע בקיצור ימים ושנים, ורצה לעורר השומעים להתחזק בתורה ומצוות, בכדי לעצור את מלאך המוות, השיב לו הגש"ז: **את מלאך המוות נוכל לעצור, רק אם נתחזק בכבוד הזולת, בבין אדם לחברו**, כך לא תהיה לו שליטה בתוכנו.

תילולא דצדיקא

שבת קודש כ"ט אייר
הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן ב"ר אהרן אריה לייב (תר"י)
יום ראשון א' סיון
הרה"ק רבי מאיר הורוויץ אב"ד טיקטין ב"ר שמואל (תק"ו)
הרה"ק רבי גרשון מיאמפאלא מחכמי הקלויז דברודי (תקס"ד)
יום שני ב' סיון
הרה"ק רבי ישראל מויזניץ ב"ר ברוך (אהבת ישראל – תרצ"ו)
הרה"ק רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש ממונקאטש (מנחת אליעזר (תרצ"ו)
יום שלישי ג' סיון
הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטיווקע ב"ר יצחק (תקס"א)
הרה"ק רבי יצחק מראחוב הי"ד ב"ר מאיר מקרעטשניף (תש"ד)
יום רביעי ד' סיון
הרה"ק רבי ישעי' נפתלי הירץ מדינוב ב"ר דוד (תרמ"ה)
יום חמישי ה' סיון
הרה"ק רבי גרשון אשכנזי ב"ר יהודה (עבודת הגרשוני – תרכ"ג)
יום שישי סיון
דוד מלך ישראל חי וקים בן ישי (ב"א תתקכ"ד)
רבי חיים ב"ר בצלאל מוירמייזא (באר מים חיים על פירש"י – שמ"ח)
מורינו הבעש"ט הקדוש רבי ישראל ב"ר אליעזר (תק"כ)
הרה"ק רבי אברהם מרדכי מגור ב"ר אריה יהודה לייב (תש"ח)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שונה הלכות

מאת הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

קביעות מקום בתפילה (ד')

א) אם בכל אחת משלש התפילות קובע עצמו בבית הכנסת אחר, נחשב כקובע מקום לתפילתו. (הליכות שלמה, פרק ה', הערה ב')

ב) אם קובע לו בית הכנסת אחד לשבת, ואחד ליום חול, נחשב כקובע מקום לתפילתו (שם)

ג) המקום שאדם מתפלל שם, קונה קדושה, וכשמתפלל באותו מקום שוב, קדושת המקום מסייעת לו שתקובל תפילתו. (צל"ח ברכות דף ו' ע"ב)

בחסות רשת חנויות
גל פז

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

מברכין חודש סיון
המולד ביום ו' שעה 11:42 13 ח'
ר"ח ביום ראשון

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מחלקת ציון

פָּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר - עֵסֶק הַתּוֹרָה בְּכֹחַ הָרָצוֹן

"שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה". בלב רוטט מהתרגשות אנו מקבלים את פניו של חג השבועות- **זמן מתן תורתנו הקדושה.**

התורה היא המתנה האהובה והנעימה, אותה קיבלנו באהבה מבורא עולם. אל היום הזה נכספה נפשנו. אין יום משמעותי לחיינו הרוחניים, כמו חג השבועות.

במשך כל ימות השנה, העיסוק בתורה הקדושה ממלא את ליבנו, מקיף את סדר יומנו, איש כמידת יכולתו, אם בסדרי לימוד ארוכים ועמוקים, אם בקביעת עיתים לתורה בעקביות ובחריצות.

במשך השנה, היצר הרע מכביד את עולו, שולח את 'התותחים הכבדים ביותר' למערכה נגד החיבור שלנו לתורה.

הוא מסוגל לעשות כל דבר כדי להרחיק יהודי מהתורה, לסדר לו טרדות, להדאיג אותו, לעייף אותו, לייאש אותו. הוא עושה הכל כדי לנתק אותנו מ'סם החיים', **לכבות את התחושה השואפת להתחבר לתורה.**

ונשאלת השאלה: כיצד נוכל לנצח את אותו היצר גם בעיתות הפנאי? איך נוכל למנף את חג מתן תורה, ולצאת ממנו עם חיבור וקשר אמיתי עם התורה?

וצריכים אנו לדעת: כולנו נולדנו עם כוח עוצמתי פנימי השוכן בתוכינו, ושמו **כוח הרצון.** זה חוש בסיסי שה' יתברך טבע בכל אדם, והוא הכוח לרצות, לשאוף, להציב יעדים, זה מה שנקרא "**רצון**"- כי כל בני האדם רוצים משהו, זה חלק מההתפתחות הטבעית שלנו! המושג הזה שנקרא "**רצון**"- הוא המנוע המניע של כל בני האדם, של כל פעולותיהם.

כל מה שאנו עושים במשך היום- היא תוצאה של הרצון, כל פעולה שלנו היא תולדה של כוח הרצון.

כוח הרצון של יהודי, בראש ובראשונה- **הוא הרצון לזכות בתורה הקדושה.** זהו הרצון המקורי שלנו, זה מה שפועם בתוכנו, זה הכוח הרצון הבסיסי שמניע אותנו.

אנחנו צריכים רק 'לתת לו את הבמה', 'לנקות' את יתר הרצונות המפריעים לרצון הבסיסי שבתוכינו להגשים את עצמו.

כמה כדאי להתחבר לתובנה הזו בחג מתן תורה. לא משנה אם מדובר בילד או בבחור, במרביץ תורה או בסוחר ממולח, באדם ההוגה בתורה או במי שחש רחוק- **האמת היא שזה תלוי רק בנו, בכוח הרצון שפועם בנו, בחידוד הרצון הזה והפיכתו למוביל.**

ככל שנעשה זאת ונפעל בצורה הזאת- כך התורה תהיה משוש ליבנו והטעם בחיינו, והקשר שלנו עימה יהיה יציב וחזק מאי פעם, וימלא אותנו באושר ושמחה.

במועד זה, בעת קבלת התורה, הבה ננצל את ההזדמנות כדי לבחון על איזה רצון נוכל לוותר, ולהקריב אותו לטובת הרצון החשוב באמת- לזכות בתורה הקדושה ולהגהות בה באהבה!

בברכת שבת שלום וחג מתן תורה
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

צאתי שבת

עיר	כניסת שבת	צאת שבת	רבינו תם
י-ם	18:59	20:12	21:05
ת"א	19:17	20:10	21:03
חיפה	19:20	20:12	21:06
ב"ש	19:17	20:09	21:02

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה — חגי חיים וב"ב
שמואל אימן בן אסתר זרי — שגית בת רותי
מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים
ליאור יהושע סומך וב"ב — גלית בת מסודי
יהודה אריה בן רחל ברכה — ארז בן שושנה
רונן אברהם וב"מ — קסירר אפרים וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה — משפ' שטרית
נעם יצחק בן רחל ברכה — רינה בת סימי וב"ב
יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים
שלמה ודנה דוד וב"ב — אריה ושרה לוי וב"ב
י.מ.י.ש כדורי — אקבלי יוסף חיים בן נסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר — רונית בת סימי
תרצה בתיה בת ימנה נינט — יוסף בן רוחמה
אילן בן ג'וליאט — יפית שרה בת ג'ינה
דרור בן סופיה — דוד עומרי בן יהודית
מיטל בת מלכה — מאיר בן שרית ואליהו
טליה עדן אסתר בת שולמית
שירי ימנה בת שולמית — שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית — אורן בן נעמי
שושנה שירה בת סיליביה — מיטל בת שושנה
סיון רבקה בת אלן אסתר — עמית בת טובה
אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי — אליהו נזרי בן ימנה
אילנה בת רוחמה — שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר — רחל מרים בת יהודית
נועה בת מזל טוב — משה מנחם בן רחל
דניאל בן שרה — ואושרית בת שושנה
נעמה בת יפה — דגנית בת שושנה
אסף בן סופיה — נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה — יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי — דליה אפרת בת נעימה
סימי בת סוליקה — שלו בן מזל פחימה
אורן בן אסתר — דינה בת מזל
נעם יצחק בן רחל ברכה — נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי — אפרים בן שרה
לביא ישראל בן תמר חיה — אסתר בת סוליקה
מוריה בת רחל ברכה — נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה — ישראל בן חווה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה — רחל בת זוהרה
שאול בן סיליביה — משה בן נזימה
עינת בת רחל ברכה — בנימין בן יקוט
רפאל משה בן רחל — יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה — יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה — קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון — רפאל אבידן בן תקווה
אליהו בן רחל — מיכאל יהודה בן מרים
בנימין בן ברכה — אלן אסתר בת שרלוט
יהודה לייב בן אסתר מלכה — נעימה בת שרה
יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת
משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת
וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בַּהֲלָכָה - מִנְהֲגֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת

שאלה: **אילו מנהגים מיוחדים נוהגים בחג השבועות, בשונה משאר חגי ישראל.**

תשובה: להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו **'הכשרות למעשה'**:

טוב לטבול במקווה בערב החג. ומי שיכול גם במשך השנה לטבול בכל ערב שבת, תבוא עליו ברכה, וזוכה בזה לטהר את נפשו ומחשבותיו.

כאשר חג השבועות חל ביום שישי, מניחים 'עירוב תבשילין' ביום חמישי ערב החג, כדי שיהיה מותר לבשל מיום טוב לשבת.

נוהגים לשטוח עשבי בשמים ושושנים בבית הכנסת לכבוד חג השבועות. וכן נוהגים לאכול מאכלי חלב בגלל מספר טעמים:

- ❖ התורה הקדושה נמשלה לחלב, שנאמר: "דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ" (שיר השירים ד, יא).
- ❖ המילה חלב עולה בגימטריה 40, זכר לאותם הימים בהם עלה משה רבינו להר סיני והוריד את התורה הקדושה.
- ❖ לאחר שקיבלו עם ישראל את התורה, התגלו להם בעשרת הדיברות כל חלקי התורה ומצוותיה, וכשבאו לבתיהם לא מצאו מה לאכול, שכן מאכלי הבשר היו צריכים הכנה רבה, כגון: שחיטה בסכין ללא פגימה, ניקור החלב וגיד הנשה, בישול בכלים חדשים או כלים שהוכשרו, מכיוון שהכלים שהיו להם נאסרו מפני המאכלים, שהתבשלו בהם לפני מתן תורה. ועל כן אכלו רק מאכלי חלב.
- ❖ משה רבינו נולד ב-ז' באדר, ואימו יכלה להחביא אותו במשך שלושה חודשים, כלומר עד חודש סיוון, ומשה רבינו ניצל על ידי בתיה בת פרעה ששכרה את אימו יוכבד להניקו.
- ❖ בהגהה לספר המנהגים לר"א טירנא כתב: 'בשבועות אוכלין חלב, וזכר רמז לטעמי תורה, שנאמר: "מנחה **ח**דשה **ל**ה' **ב**שבועותיכם" (במדבר כח, כו) - ר"ת חלב'.
- ❖ יש שכתבו שהטעם הוא להדגיש שאנחנו שונים מהמלאכים, שאכלו אצל אברהם אבינו בשר וחלב, ובזכות זאת ניתנה התורה לנו ולא למלאכים. **מקורות:** באר היטב תצד ס"ק ח'. משנה ברורה שם י"ב י"ג.

חייב אדם לאכול פת בסעודה של הלילה וגם בסעודה של היום ומוסיפים בברכת המזון 'יעלה ויבוא'. וכן חייב אדם לשמוח בחג, ואין שמחה אלא בבשר ויין. ולכן לא יסתפק במאכלי חלב בלבד. אומנם מי שאינו שמח במאכלי בשר, אינו חייב לאכול בשר. מצוה לשמח את הנשים בבגדים ותכשיטים נאים, ואת הקטנים בראוי להם, מגדנות וממתקים וכו'.

פשט המנהג בכל תפוצות ישראל - להיות ערים בליל חג השבועות ולעסוק בתורה עד עלות השחר, וידוע מרבינו האריז"ל, שכל העוסק בתורה כל הלילה ולא מדבר דברים בטלים כלל, **מובטח לו, שישלים את שנתו.** אולם מנהג זה לאנשים ולא לנשים. והעיקר להימנע משיחת חולין ודברים בטלים, ולא יאבד זמן יקר בשיחה בטלה, ואדם שיושב בטל נחשב לו, כאילו הוא ישן. את ברכות התורה יש לברך אחר עלות השחר.

לשיטת הספרדים - אדם שהיה ער כל הלילה, בבוקר ייטול את ידיו בלא ברכה, ויברך את כל ברכות השחר (למעט ברכת 'אשר יצר', אלא אם כן הוצרך לנקביו).

לשיטת האשכנזים - יוצאים ידי חובת ברכות התורה וברכות 'אלוקי נשמה' ו'המעביר שינה' בשמיעה ממי שישן בלילה. וכשאין ממי לשמוע את הברכות, יש שנוהגים לומר את ברכת 'אלוקי נשמה' ו'המעביר שינה' בלא שם ומלכות.

יתגבר כארי בתפילת שחרית, שלא ירדם, כדי שלא יצא שכרו בהפסדו, אם ישן בשעת קריאת שמע והתפילה. וכן יזהר בשעת קריאת התורה, שהיא פרשת עשרת הדיברות, שלא תחטפנו שינה.

ראוי לקרוא ביום החג עצמו בספר תהילים, כי פטירת דוד המלך ע"ה הייתה ביום חג השבועות. ויהי רצון, שיהיה מליץ יושר עלינו ועל כל בית ישראל, וזכותו תגן עלינו. אמן.

קַבָּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה

באחת השנים בפרוס חג השבועות אמר הרה"ק ר' דוד מדינוב: "אם רצונכם לטעום טעמו של מתן תורה ולהרגיש את מעמד קבלת התורה כנתינתה מסיני, עליכם לנסוע לבעלזא לחוג במחיצת כ"ק מרן האדמו"ר רבי יהושע רוקח", כששמעו החסידים את דברי רבם, התארגנה תיכף ומיד קבוצה של אברכים מחסידי דינוב שיצאו לדרכם לבעלזא לעשות את החג בצילא עילאה.

ביום ראשון של חג בעת קריאת התורה, שנאמרה ע"י האדמו"ר, נשמעו קולות וברקים, והיה נדמה, כי השמים התקדרו וגשם ניתך ארצה וסערה פוקדת את העיר. לאחר התפילה שאלו החסידים את התושבים המקומיים על כך, אולם הללו אמרו בתמיהה כי יום קייצי רגיל היה. אז הבינו את כוונת רבם מדינוב, שאמר, שבבעלזא ניתן לטעום ולהרגיש את מעמד קבלת התורה כנתינתה מסיני. (הליכות הצדיקים, שבועות)

לשאלות בהלכה	הקדשת העלון	מינויים
נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)	ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926	לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים – הַגָּאוֹן הָרַב מָרְדְּכַי כָּמוּס אָמַיֵּיס הַכֹּהֵן אברי"ש זצ"ל

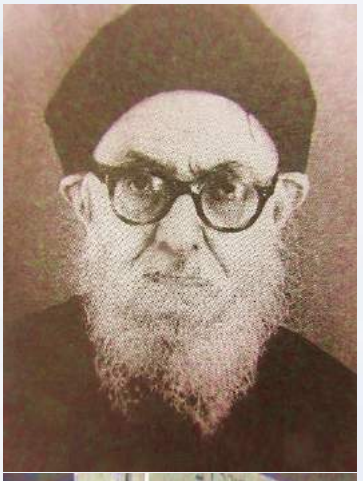

הגאון הרב מרדכי אמייס הכהן זצוק"ל- נולד בשנת התרמ"ו (1886) באי ג'רבא. משפחתו מיוחסת לרבי ישמעאל כהן גדול ובנוסף בידי המשפחה מגילת יוחסין עד עזרא הסופר. כבר בילדותו נודע בפיקחותו הרבה וישב בין ברכיהם של גדולי הרבנים בג'רבא ובתוניס. (לא לחינם נקרא על ידי חבריו בשם 'אמייס' שמשמעותו בערבית תער על שם חריפותו, מאוחר יותר מחשש לעין הרע הוסיף לו אביו את השם 'כמוס' שפירושו חמש).

בשנת ה'תרס"ט (1908), בהיותו כבן עשרים ושתיים שנה בלבד מונה רבינו לשמש כדיין באי ג'רבא הגם שהייתה עיר מלאה חכמים וסופרים. בשנת ה'תרע"א (1911) החל לשמש ברבנות ובשנת ה'תרע"ה (1915) מונה לראש רבני ג'רבא. בשנת ה'תש"י (1950) עבר לגור בתוניס והוא מונה לשמש כאב"ד הגדול. בשנת ה'תשט"ו (1954) עם פטירת הגאון ר' דוד בן בארון רבינו מונה לשמש כראש רבני תוניסיה. מתוקף תפקידו היה מיודד עם ראשי השלטון בתוניס כשאת קשריו אלו ניצל לפעול לטובת אחיו היהודים ואף הביא לבחירתו של חבר הפרלמנט היהודי הראשון בתוניס.

רבינו אף פעל למינויים של רבנים בכל ערי תוניסיה שיורו את העם דרך ה' **וזכה להערצה רבה גם בקרב גויי הארץ. נודע כפועל ישועות שברכותיו חוללו פלאים. סגפן. ענוותן.** הסתלק ביום חג השבועות ו' סיוון ה'תשל"ד (1974). חי כ-88 שנים. ציונו בעיר הבירה תוניס שבתוניסיה.

אביו: רבי יצחק. **אימו:** מרת עזיזה. **אשתו:** מרת מישונה (בת אחיו- נישא בגיל 16). **מרבותיו:** רבי יוסף ברבי, רבי יעקב הכהן. **מתלמידיו:** רבי כמיס חכמון, רבי פראג'י וואזן (שכיהן אחריו כרבה של תוניסיה). **בניו:** רבי אברהם, רבי בנימין (נפטר בחיי אביו). **חתנו:** רבי סאסי כהן (כיהן כרבה של ברכיה). **מספריו:** **•דורש טוב לעמו •דרושים •ערך הכהן •האיש מרדכי •גדולת מרדכי •מאמר מרדכי** ועוד רבים.

תפילתו של רבינו הייתה כמונה מרגליות ובמיוחד בתפילת העמידה היה מאריך כעשר דקות ויותר. וכדי שלא יהיה טורח ציבור, היה רומז לשליח ציבור שלא ימתין לו ויתחיל את חזרת העמידה. פעם אחת חלה נשיא תוניס מר חביב בורגיבה, ורבינו אירגן מפני כבוד המלכות עצרת תפילה לרפואתו בבית-הכנסת הגדול בתוניס. אחר שנשיא תוניס הבריא, באו השרים והנכבדים לבקר את הנשיא. הפתעתם הייתה עצומה כשראו שהנשיא הושיב את רבינו לצידו. כשראה את מבטם הסביר: "**אתם מתפלאים, אבל דעו לכם שלא התרפאתי אלא בזכותו**".

סיפר הגאון רבי כמייס חכמון זצ"ל: פעם התלוותי לרבינו לאיזה משרד ממשלתי לצורך עניין כל שהוא **וראיתי שרבינו מוציא שקית מלח ואוכל ממנה חופן מידי מספר דקות**. הדבר היה תמוה מאוד בעיני ולכן שאלתי את רבינו אודות העניין והוא השיב כי מכיוון שבמקומות אלו מצויין נשים, וחושש מהרהורים רעים חס ושלום, לכן הוא אוכל מעט מלח, כיוון שידוע שמעשה זה מבטל את כוח התאוות.

העיד זקן רבני תוניסיה הגאון הצדיק רבי דן מרדכי כהן שליט"א מעשה מופלא שראה בעיניו: כאשר עבר רבינו בשוק הצורפים בתוניס, לפתע קרב אליו גוי אחד שרצה להשפיל את רבינו על ידי נתינת סטירה בפניו של רבינו. והנה ידו יבשה בלי יכולת לזוז. במקום קמה מהומה רבתי והמון גויים התאספו ולקחו את הגוי לרופא, אך הוא כמובן לא יכל לרפאותו.

הלה הבין שאם הוא רוצה שידו תחלים ותחזור לאיתנה הראשון, עליו לבקש סליחה, מחילה וכפרה מרבינו ויפה שעה אחת קודם. וממחשבה למעשה, הוא פנה לרבינו בבכיות וביקש שהצדיק ידאג לרפואתו. בסיכומו של עניין הרב אכן מחל לו ואכן התרפאה ידו, והדבר גרם לקידוש ה' עצום בכל רחבי תוניס.

מספר נכדו הגאון רבי רפאל בנימין כהן רבה של ברכיה: פעם אחת רצתה ממשלת תוניסיה להקים פארק גדול והתוואי היה על שטח גדול מבית העלמין היהודי, דבר שהצריך לפנות את הקברים ממקומם. רבינו פנה לנשיא תוניסיה שהעריכו מאוד וביקשו שיבטל את הגזירה. אולם הנשיא השיב, שאין הדבר באחריותו אלא בתחום המהנדס שמתכנן את הפארק.

רבינו ורבני העיר פנו אל אותו מהנדס והסבירו לו את חומרת העניין, אך הוא סירב לשנות את התוואי. גם כשניסו לדבר על ליבו, שלפחות בקברי הצדיקים לא יגע, עמד בסירובו. כשראה זאת רבינו, פנה אל הרבנים שהיו עימו ואמר מול קברות הצדיקים: "**אנחנו עשינו כל מה שיכולנו לכבודכם- אך הוא המעכב. הנה הוא בידכם עשו בו כטוב בעיניכם**". למחרת אותו מהנדס שאטם את ליבו, קיבל את עונשו ונהרג בתאונת דרכים.

באחת הנסיעות לג'רבא בזמן 'גזירת הצורפים' (באותה תקופה הממשלה פשטה על שוק הצורפים היהודי בעלילות שווא) בדרכו חזרה לתוניס, עברה מכוניתו של רבינו במקום צר, ולפתע משאית באה ממול ומשאיות היו מאחוריהם, והם נמצאו במקום בו הייתה ירידה תלולה ללא כל יכולת לפנות ימינה או שמאלה. הנהג שראה זאת אמר בזעקה לרבינו: "**רבינו, אבדנו כולנו אבדנו**", וכאשר הנהג התבונן בצדיק נראה היה כי הוא שקוע בהרהוריו וכאילו הוא ישן, לפתע כמו יד מסתורית הופיעה וסילקה את המשאית שבאה ממול מדרכם! הכל התפעלו מהנס העצום שהתרחש בזכות הצדיק **וציווה רבינו שלא יספרו מעשה זה לאיש, כל עוד הוא בחיים.**

פעם אחת בעת ביקורו של נשיא תוניסיה חביב בורגיבה בבית הכנסת הגדול בתוניסיה, נפלו משקפיו של רבינו מדוחק ההמון, והנה הנשיא התכופף לארץ להרים לו את משקפיו, ובזה התקיים ברבינו: "וְהָיוּ מְלָכִים אֹמְנֶיךָ וְשָׂרוֹתֵיהֶם מֵינִיקֹתֶיךָ" (ישעיהו מט, כג)

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"
צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.
בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

הַצָּלָה מֵפְלָאָה

איש כשר היה ר' יהושע, תמים וירא אלוקים. יחד עם זוגתו שרה הקים את ביתו על אדני התורה והחסד, אך שנים ארוכות עברו עליהם ועדיין לא זכו לחבוק בן. השנים נקפו, והזוג הלך והזקין - וכמעט שאפסה התקווה.

שנה אחת, בליל חג השבועות, נעמדה אשת ר' יהושע לפני אחד מצדיקי הדור ובדמעות שליש בכתה על מצבה. פעמים רבות עמדה בתחינה לפני הצדיק, שיעתיר במרום בעבורה, אלא שהפעם נעמדה על מקומה ובשיברון לב קראה ואמרה: "**רבי! לא אזוז מכאן, עד שתברכני בבן**".

התעטף הרבי בשתיקה, עצם את עיניו ולבסוף אמר: "שעת רצון היא זו, והנני מברכך, כעת חייה ולשרה בן, **ויהי רצון, שיגדל הבן כרצונך**". יצאה האישה בלב שמח והאמינה, כי קרובה ישועתה לבוא. מרב שמחתה, לא שמה ליבה לתוכן דבריו של הצדיק והוספתו התמוהה, שיגדל הבן כרצונה.

עברה שנה תמימה, וחג השבועות הגיע, והנה בן לשרה אשת ר' יהושע. העיירה התרגשה כולה למשמע הבשורה, וכולם השתתפו בשמחתם של בני הזוג.

כשנכנס הילד בבריתו של אברהם אבינו, נקרא על שם דוד המלך, נעים זמירות ישראל, שיום לידתו והסתלקותו חלים בחג השבועות. התינוק דוד נימול על ברכי הרבי, ולבקשת האם היולדת בירך את הילד שזכות דוד המלך ע"ה תגן עליו לגדול בתורה ויראת שמים טהורה לנחת רוח הוריו.

כבר בשנותיו הראשונות, ניכר, כי התברך בכישרונות מופלאים. הוריו אהבו אותו אהבת נפש, והם העריפו עליו אהבה למעלה מן המידה. לא חסכו ממנו משחקים וצעצועים וחסכו כדי לרכוש לו בגדים יפים וספרים כאוות נפשו. ידידי האב הוכיחו אותו על הפינוק הרב, שהוא מעניק לבנו, וטענו, כי מרגילו למידות רעות וסופו לגדול בדרך עקלתון. אך אהבת האב לבנו טשטשה את דעתו.

יותר משאר החגים אהב דוד את חג השבועות, שהיה גם יום הולדתו. הבית המקושט בענפים מלבלבים ופרחים נאים, מאכלי החלב הטעימים שאימו הכינה, האווירה המיוחדת בחג, כל אלו הותירו רושם רב בלבו, והוא נקשר ליום זה בקשר תמידי.

כשגדל, שלחו אותו הוריו לישיבה מפורסמת, שהייתה רחוקה מעיירתם, כדי ללמוד תורה מגדולי הדור. בטוחים היו, כי בנם שוקד על התורה יומם ולילה.

אלא שהעיר הגדולה הקסימה את הנער התמים, והוא הלך אחר הבלי העולם הזה. ביום בהיר נעלם מיודענו מכותלי הישיבה, ולאחר חיפושים נרחבים אותר הנער, שהשתנה ללא היכר.

בלב שבור נסע ראש הישיבה להוריו וסיפר על בנם, אשר עזב את הישיבה. ההודעה המרה נפלה 'כרעם ביום בהיר' על הוריו השבורים, **והאם חלתה מרוב צער ונפטרה**. בסיום ימי האבל, נסע האב אל העיר הגדולה בתקווה, שיעלה בידו להשיב את בנו לביתו. לאחר מאמצים עילאיים הצליח למצוא את בנו, אולם כל מאמציו היו לשווא.

כשראה, כי דבריו נופלים על אוזניים ערלות, ביקש מבנו בקשה אחת: "אנא ממך, בחר לעצמך איזו מצווה או מנהג שתרצה, ותשמור עליו מכל משמר".

דמעותיו מצאו מסילות ללב בנו והוא הסכים. לא עברו ימים מרובים, ויהודי העיירה הקטנה הובילו את ר' יהושע בדרכו האחרונה, **וליד הקבר הפתוח לא היה בן, שיאמר קדיש יתום.**

כישרונותיו של דוד עמדו לימינו, ועד מהרה התעשר עושר רב. הוא הקים בית מפואר, שם בילה עם חבריו. מצווה אחת בלבד קשרה אותו עם העבר, אותה בחר לבקשת אביו, והיא **מנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבועות.** מדי שנה היה מכין לעצמו מאכלי חלב ואוכלם בסעודת החג.

משרת נוכרי היה לו, שהיה איש אמונו. הוא שירת את אדונו באמונה. אך מעולם דוד לא הסכים להראות לו את כספו הרב, אותו הטמין בחדרו הפנימי. **פעם אחת, שכח לנעול את דלת חדרו, והמשרת נכנס וגילה אוצר עצום של מטבעות זהב ויהלומים יקרים.**

מאותו יום לא ידע המשרת מנוח, וכל שאיפתו הייתה להעביר את האוצר לרשותו. שעות רבות ישב וחשב, כיצד להתפטר מאדונו ולבסוף גמלה ההחלטה בליבו - **הוא ירעיל את אדונו ויקבור אותו ולאחר מכן ייטול את כל רכושו.**

המשרת הכין את צלי הבשר ובתוכו עירב רעל קטלני והגישו לדוד. הלה התיישב ליד השולחן, נעץ את המזלג ולפתע נזכר ואמר: "הרי היום חג השבועות ואני אוכל מאכלי חלב בלבד!".

פני המשרת חוורו ואדונו השגיח בדבר: "אלך ואכין לך מאכלי חלב", הציע. אולם דוד ענה: "ביום זה אני נוהג להכין בעצמי". **המשרת היה משוכנע, כי מזימתו התגלתה.**

דוד הביט בו בפליאה. "יודע מה?", פנה למשרת, "חבל על הבשר הטוב, אכול אתה". פני המשרת חוורו, והוא ניסה להימלט. דוד הבין, שדבר מה אינו כשורה, תפסו בכוח ונעל אותו באחד מחדרי הבית.

לאחר מכן נטל את הבשר והשליך אותו לפני הכלב שרבץ בחצר. הכלב התנפל על הבשר ולפתע פרצה יללה נוראה, ולאחריה נפל דומם. "מת!", לחש דוד כשפניו חיוורות.

לפתע עלה הכול בזיכרונו. הוא נזכר באביו המיוסר. כיצד התחנן וביקש ממנו כצוואה לבן מתמרד: "שמור בני, ולו גם על מצווה אחת".

בליל חג השבועות הבא, ישב דוד בבית המדרש בליל החג ובלהט אמר את פסוקי התיקון. מבקש להשלים את מה שהחסיר באותן השנים. כשסיים, כבר עלה עמוד השחר. הוא סגר את הספר ולחש: "**זכיתי לתיקון ליל שבועות**".

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה
יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
חווה בת יעקב צבי ע"ה
יצחק יצקן בן רחל ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה
דוד יצחק בן פרחה ז"ל
גורג'יה בת נעימה ע"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל
אביבה בת איירין ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זיזי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זהרה ע"ה
אברהם בן טובה ז"ל

הרב שבתי בן אסתריא אטון זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
עמירם בן דבורה ז"ל
נעמי בת כתון ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
דב בן יצחק ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה
סלים בן פרחה ז"ל
לטיף בן פרחה ז"ל
דניאל רפאל בן חגית ז"ל
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה

ולד יחיא בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברקו דב ז"ל
שרה בת נרקיס ע"ה ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל
מסעוד בן יקוס ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל
שלום בן אסתר ז"ל
מרים בת שרה ע"ה
אביבה לושי ע"ה
כל נשמות עם ישראל

גליון
באר הדרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של

מורינו הגה"צ רבי **אברהם אלימלך בידרמן** שליט"א

במדבר - שבועות - נשא

מכון
באר האמונה

תוכן הענינים

פרשת במדבר - שבועות - פרשת נשא

על כל אלה יביאך אלוקים - הכל קצוב ומדוד..... **א**
ואינם משיבים ועונים - המוותר ושותק ניצול מכל רע וזוכה להשראת השכינה..... **ו**
חומש הפקודים – המספר מורה שכל יהודי חשוב בפנ"ע כדבר שבמנין ..... **ח**
אנוכי ה' אלוקיך – ה'אמונה' כיסוד התורה כולה..... **י**
בא אליך בעב הענן – נראה כרעה ואינו אלא טובה נפלאת..... **יב**
רצוננו לראות את מלכנו – חשיבות ההשתוקקות והרצון לתורה ועבודה..... **יד**
היו נכונים – ההכנה לקבלת התורה ..... **יז**
ביום הזה באו מדבר סיני – ההכנה בימים המרוממים מר"ח סיון ואילך..... **כ**
והכן לבבם – ההכנה ע"י עסק התורה והתפילה גם יחד..... **כג**
כל אשר תמצא ידך לעשות עשה – וה' יגמור בעדו ..... **כה**
בקולות וברקים – קבלת התורה בהתלהבות ואש בוערת ..... **כז**
ביום הזה – קבלת התורה בכל שנה ושנה..... **כט**
לעיני כל העם – נתינת התורה לכל, אפילו לפחותים..... **לב**
ואשא אתכם – ביום הזה מתעלים בני ישראל עד מאד ..... **לו**
תיקון ליל שבועות – גדולת וקדושת הלילה..... **לח**
בקבלת יום זה – מתן תורה כהיום הזה בעת קריאת עשרת הדברות ..... **מ**
בעצרת נידונין - הזמן גרמא לשפוך נפשו לפקידת ישועה ורחמים ברוחניות..... **מא**
יושב תהילות ישראל – מעלת אמירת תהלים שחיברם דוד המלך ובפרט ביום זה ..... **מב**
כאיש אחד בלב אחד – האחדות כתנאי לקבלת התורה ..... **מג**
דרך ארץ קדמה – זהירות יתירה בבין אדם לחברו ..... **מד**
כלום יצר הרע יש ביניכם – עיקר מעלת האדם מחמת היצר שבקרבו ..... **מז**
והגבלת – הקדושה והגבולות כתנאי לקבלת התורה..... **מט**
ללמוד וללמד – עסק התורה בימים אלו ובכל השנה..... **נ**
הוי כל צמא - עסק התורה מתוך צמאון וחשק..... **נב**
לדור אחרון –עניוותו של משה בראותו גדולת דור אחרון..... **נה**
לבית אבותם – החיזוק והתוקף בידיעה שאנו בנים למקום..... **נז**
וקידש את ראשו ביום ההוא – שלא להתייאש ולהתפעל ח"ו מהנפילות..... **נח**
שובו לכם לאהליכם – העיקר לקיים את התורה בשובם לביתם מהר סיני..... **ס**

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: **052-7627127**

פרשת במדבר

על כל אלה יביאך אלוקים - הכל קצוב ומדוד

בפרשתן (ג טו), 'פקוד את בני לוי לבית אבותם' וגו', והקשה ה'רמב"ן' (פסוק יד) דהנה מנין שבט לוי במדבר היה פחות הרבה משאר השבטים, והוא פלא ותימה איך לא יהיו עבדיו וחסידיו ברוכי ה' כשאר כל העם. ומבאר הרמב"ן וז"ל. ואני חושב, שזה חיזוק למה שאמרו רבותינו (תנחומא וארא ו) כי שבטו של לוי לא היו בשעבוד מלאכת מצרים ובעבודת פרך, והנה ישראל אשר מררו המצרים את חייהם בעבודה קשה כדי למעטם, היה הקב"ה מרבה אותם כנגד גזירת מצרים, כמו שאמר (שמות א יב) 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ', אבל שבט לוי היו פרים ורבים כדרך כל הארץ ולא עלו למעלה כשאר השבטים', עכ"ל. ומכאן נלמד, שע"י יסורים וקושי השעבוד זוכים לריבוי ושפע בגשמיות.

ועומק הדברים יתבאר עפ"י מה דמרגלא בפומיה של הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע על הא דאיתא בגמ' (ביצה טז.) 'כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה'[א], שאין הדברים אמורים על מזונות

א. אחרי נישואיו של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע בהיותו כבן י"ד שנה היה סמוך על שלחן אביו הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, והיה אביו נותן מידי יום ביומו לכלתו הרבנית של רבי שלומ'קה סכום כסף קצוב כדי מחייתם, יום אחד חשב רבי שלומ'קה לעצמו, הרי כל יהודי צריך להאמין בהשי"ת שהוא זן ומפרנס לכל, אם כן אף להיות 'סמוך' על שולחן אבי איננו מן הראוי, וגמר בלבו שמהיום והלאה לא יקח עוד מעות מאביו, כי בוודאי ישלח לו הקב"ה מזונו מידו הרחבה והמלאה, והודיע לרבנית שמהיום תחדל מלילך לבית אביו לקחת את מנתם הקצובה. והנה, עברו הימים ולא היה לחם לאכול בבית, חשב רבי שלומ'קה לעצמו, שמא אינו מתנהג כשורה במה שאינו נוטל המטבעות מאביו, שהרי אף מה שקיבל מידי אביו אינו מ'קצבת' אביו, אלא הקב"ה קצב לו כן, ואם הקב"ה הוא ה'קוצב' לכל, מי התיר לו להתערב בעולמו של הקב"ה ולהחליט ממי יקבל מזונו. ומי התיר לו למנוע עצמו מלקבלו, ע"כ חזר בו וציווה לרבנית שתחזור לילך אל בית אביו דבר יום ביומו כדי לקבל את הסכום הקצוב לקנות בהם מזונותיהם, משנכנסה הרבנית אמר לה רבי מרדכי, רואה אני שלא הייתם כאן במשך כל שבוע העבר ע"כ אעניק לכם היום רובל (שלם) כדי פרנסת שבוע ימים.

באותה שעה באו שני חסידים בעלי פרנסה לקבל את פני הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל זי"ע, בצאתם מן הקודש נכנסו גם אל בנו של הרבי שזה עתה נישא, ושוחחו עמו על דא ועל הא, ואף בירכו אותו בברכת 'מזל טוב' לרגל השמחה השרויה במעונו, ובתוך כך הוציא אחד מהם רובל כסף מכיסו, והבין רבי שלומ'קה שהלה רוצה להעניקו לו כ'דורון דרשה' לכבוד נישואיו, אלא שבמשך שיחתם היה הלה מעביר את הרובל מיד ליד הלוך ושוב ומשפנה ללכת 'שכח' והניח את הרובל בכיסו, ונפרד ממנו לשלום. אדהכי והכי חזרה הרבנית ע"ה מבית אביו כשהרובל בידה... או אז אמר רבי שלומ'קה, שהראו לו מן השמים 'הנה, הרי שלך לפניך', הרובל היה מוכן עבורך מן השמים, ואילו לא שבת לשלוח את הרבנית היית מקבל את הרובל מיד החסיד שישב בביתך, וכבר הוציא את הרובל והחזיקו בידו לתיתו לך, אך בו ברגע שהרבנית קיבלה מאביך רובל, מיד שב הרובל האחר לכיסו של החסיד.

ואף שלא כל אחד עומד במדרגה רבה ונשגבה זו (שלא לקחת מהנותן לנו), אבל, די לנו להשריש את האמונה שכל מה שאנו מקבלים מפלוני ומאלמוני אינו מידיהם אלא מידי הקב"ה, ו'נותנים' הללו אינם אלא כשליחים בעלמא, וממילא אין שום צורך 'להחניף' להם... אלא 'לבקש מא-ל אכלם'. **והעיקר**, לדעת בשעה שמאן דהוא **פסק** מלתת לנו 'רובל', שלא לבכות ולא להתלונן עליו, כי לא פלוני נותן ולא פלוני לוקח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא נתן והוא לקח, ומה לך כי תלין על רעך, ומה לך כי יפלו פניך בדאגת הפרנסה.

פעם בא יהודי אחד לפני הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע והתאונן על פלוני שמשיג את גבולו, בפתיחת חנות בסמוך לחנותו, ומעתה אפשר להשיג אצל רעהו כל מה שאפשר להשיג אצלו – ובזה לקח הלה 'קונים' ממנו. תוך כדי דיבור המשיך היהודי לספר, ששמע על צדיק אחד מתלמידי הבעש"ט שחתך פיסת עץ משולחנו, טבל אותה במים ויוצא פרח ויגמול שקדים – פירות ואילנות מלבלבים.

דייקא במאכל ובמשתה, אלא כל הנאותיו של אדם נכללים בדבר זה, כי נקצב לו כמה ייהנה במשך כל השנה. ולא זו בלבד אלא אף בריאותו והצלחותיו כולם נכללים ב'מזונותיו'. לעומת זאת גם כל 'ייסורים של אדם' קצובים לו מראש השנה. וכל הנהנה יתר על המידה גורם לו שיצטרכו לייסר אותו ח"ו, לעומתו זה המתייסר ו'שילם את חובו' בייסוריו זוכה הוא לקבל 'הנאות' לרוב.

ביסוד זה היה הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע מעורר תמיד על הנהגת האדם בקדושה, בבארו בטוב טעם ודעת, כי לא רק מטעם 'עבודה' טוב לו לאדם לצמצם את הנאותיו מה'עולם הזה' - באיסור או אפילו בהיתר, אלא עצה טובה קמשמע לן, - שמצד 'ביזנעס' (עסקים) עדיף להם שלא למלא את סאת הנאתם בענייני עולם הזה, כי אם ימנעו עצמם מליהנות (יותר מידי) יערב להם במקום אחר הנאות טובות יותר[ב]. ולא יפסידו אפילו

נענה הרבי ואמר לו, הנה, כל יהודי מחויב ב'אמונה', אלא שיש כמה וכמה דרגות באמונה, יש עניינים שמי שאינו מאמין בהם אמונה שלימה הרי הוא כופר ואפיקורוס, מאידך, יש עניינים שמותר לו לאדם להאמין בהם אבל אם אינו מאמין בהם לא ייחשב כאפיקורס. ובכן, מה שאמרת בראשית דבריך – שפלוני משיג גבולך, תדע לך שמחשבות כגון דא – אפיקורסות גמורה הם, **כי יהודי מחויב להאמין ש'כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה'** (ביצה טז.), ואי אפשר שפלוני יקח לו או ימעיט ממנו ממה שנכתב לו בספר בראש השנה, **ואין הפרנסה באה לאדם על ידי ה'קונים' כי אם על ידי קונה שמים וארץ.** ואילו על הסיפורים שסיפרת על הצדיק – שהוציא פירות מעץ יבש, אולי כן ואולי לא – אבל ברור שמי שאינו מאמין בזה לא יקרא אפיקורס כלל וכלל (אלא צריך להאמין שאפשר שהיה כזה מופת).

וכך אמר רבי שלומ'קה ליהודי, **מדוע 'הפכת את היוצרות' – לסיפור הלז הינך מאמין ללא כל עוררין, והינך מספר זאת בדחילו ורחימו, אף שאינך מחויב להאמין בזה כל כך. ולאידך, הינך זועק 'פלוני קיפח את פרנסתי', והרי טענה זו היא נגד ה'אמונה' הטהורה – שמחויב כל בר ישראל להאמין שהכל משמים, והכל בהשגחה, בזאת 'אבדה האמונה נכרתה מפיהם'** (ירמיה ז כח), **לא כך היא דרכה של תורה...**

ידועים דבריו של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, יהודי שיש לו חנות לפרנסתו, והוא פותח בצידה פתח (נוסף) לחנותו לצד הרחוב הגדול, שעי"ז יכירו עוברי דרכים בחנותו ויכנסו אליו לקוחות הרבה, הרי הוא פגום באמונה. כי מי פתי ויחשוב שפעולותיו יביאו לו ממון ודמים, ולא יבין שמחייתו וכלכלתו אך מאת ה' היתה זאת.

סיפור זה הביא הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שיעור חורש"י ראה תשמ"ב). ומציין שם לדברי ה'ספר חסידים' (סימן שט), ולחיבת הקודש נעתיק את לשונו - 'כאניות סוחר' (משלי לא יד), כך הקב"ה מזמין לעוסקים יומם ולילה בתורה כל צרכיהם, **כשם שהסוחר שהשעה משחקת לו מזמין לו הקב"ה מלאכים הממונים עליו** (והם) **נכנסים בלב הסוחרים להביא** (סחורה) **לאותו מקום שזה הסוחר** (נמצא) **שם, ומביא רצון בלב הסוחר לקנות. ואח"כ מזמין לב אחרים לבוא שם אצל הסוחר, או הסוחר אצלם לקנות.** וכל העוסק בתורה תדיר הקב"ה שולח לו מלאכים מרחוק להביא לו כל צרכיו, לכך נקראת התורה לחם, עכ"ל.

וכך אמר צדיק אחד למי שהתלונן בפניו כי מאן דהו פתח חנות הדומה לו בסמיכות לחנותו, אמר לו הרבי, אם תחריש לו יעבור הכל כשורה ובנקל... כדכתיב (תהילים קכ ז) 'אני שלום' - כל עוד שתחריש יהיה שלום ביניכם, אבל 'וכי אדבר' – אם תעיר ותריע לו, אזי מיד 'המה למלחמה'. אמר היהודי רבי אבל הוא מפסיד לי פרנסתי כשהוא נוטל ממני את ה'קונים'... אמר לו הרבי, **אכן 'קונים' הוא נוטל ומרחיק ממך, אבל 'פרנסה' אינו מפסידך אותך אפילו בכחוט השערה.**

ומרגלא בפומיה דהרה"ק רבי שלומ'קה, כור המבחן לבדוק האדם את עצמו האם הוא 'מאמין' באמת – בשעה שהוא נקלע לקשיים לידו וחשכה אופפתו, כי אם אינו בעל אמונה יזעף ויתאונן יומם ולילה על מצבו, **אך המאמין יזעק מקירות לבו 'זה הדבר אשר ציווה ה'**, הריני מאמין שכל הבא עלי – מאבי שבשמים בא עלי - לטובה ולברכה, לישועה ולנחמה.

גם 'בזה יינצל מן הכעס שהיא מידה רעה', כמו שאמר עוד הרה"ק רבי שלומ'קה לבאר מה שאמרו (רמב"ם דעות ב ג, עפ"י שבת קה:) 'כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה', **כי אם היה מאמין שכל הקורות אותו מן שמיא אירעו לו – לא היה לו על מה ועל מי לכעוס.** שהרי פלוני לא עשה לו מאומה, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו עשה לו כן. ובעצם כעסו הינו כמצווח ואומר שיש עוד מישהו שיש בידו כח וממשלה לעשות משהו בעולם.

ב. מספרים שפעם הפציר אחד מבני ירושלים מהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע שיפעול עבורו להיפקד בדבר ישועה ורחמים - בזרע של קיימא, אמר לו רבי שלומ'קה הנה בכל יום הנך עומד ב'מקוה', ומנהל שם 'אסיפות

בכהוא זה, כי הקב"ה יחזיר להם בהנאות של קודש בכפל כפליים[ג].

ובכך ביאר הרה"ק הטעם שתיבות 'קדושה' ו'קדֵשה' (ההיפך מהקדושה רח"ל) **נכתבים באותם האותיות. כי המוותר על ה'קדֵשה' אינו מפסיד את ההנאה, אלא אותה ההנאה ייהנה בבואו אל ה'קדושה', ואף בתוספת מרובה על העיקר[ד]. כי אדון הכל שכל ההנאות שלו אומר לאדם - רצונך ליהנות בחייך, אל תפן אל בורות**

מרעים' במסירת 'חדשות תבל', וכל כך רבה הנאתך מכך, עד שאוכל אתה בזה את כל ההנאות הקצובות לך ובכלל זה – זרע של קיימא, חדל נא ממנהג זה ותראה ישועות, וכן הוה.

ידוע דבר המעשה בעשיר קמצן נורא שנתעלף ביוה"כ, והרופא אמר שעליו לשתות 'שיעורים', ושוב נסתכן ואמר הרופא שעליו לשתות כדרכו 'כוס' שלם בפעם אחת, מכיוון שכן נענה הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע, שירכנו מעל החולה וילחשו באזנו כי מותר לו לשתות כדרכו בשתיה מרובה – אמנם על כוס וכוס יצטרך לשלם לאחר צאת החג 'מאה ריינישׁ', וראה זה פלא והפלא, משלחשו כן באזנו, נתחזקו כוחותיו של אותו 'קמצן נורא'... וכבר לא הוצרך לשתות אפילו ב'שיעורין'... ללמדנו, כי היודע שכל הנאה בזה העולם תעלה לו ביוקר כבר לא יצטרך להנאה זו...

ג. הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע, ראה פעם שמשמשו העני מתהלך במנעלים קרועים, אסף הרה"ק מעות מנדיבי העיר בעד נעליים, והניח את צרור המעות בארונו, באותו זמן הבחין המשמש במעות הצרורין ופחז עליו יצרו וגנבו לעצמו, כאשר הבחין הרבי שהכסף איננו חקר ודרש היכן הם, בסוף נודע לו שיד המשמש במעל הזה, מיד קרא לו הרה"ק מווארקא ואמר לו 'שוטה שבעולם, אם היית ממתין קצת היו לך אותן המעות בהיתר...'

הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (נפלאים מעשיך עא) מביא מעשה שהיה בבחור 'ירא שמים' שהיה דרכו ללכת בכל לילה אחר חצות ללמוד עם 'ראש הישיבה' והחברים, בדרך שבין ביתו לישיבה הייתה דרה 'אלמנה צעירה' שהייתה עשירה גדולה והייתה ישנה עם משרתת שלה בחדר שבו היה מונח כל העושר שלה בתוך תיבה מלאה כיסים דינרי זהב ושאר מחמדי תבל. באחת הלילות כשעבר הבחור הלז ראה שבית האלמנה נשאר בלילה זה פתוח לרווחה, ופחז עליו יצרו ונכנס לתוך הבית – בעלת הבית והמשרתת לא הקיצו משנתם בעת שנכנס, מיד החל הבחור לשבר את התיבה, ומכח שבירת התיבה הקיצו הנשים, ופחד אחזם מלצעוק על הגנב כי חששו שמא 'ליסטים מזוין' הוא... אלא שהבחור בעצמו החל מחשב 'חשבונו של עולם' ואמר הרי אין אדם נוגע במוכן לחברו, על כן, **ממה נפשך, אם המעות יועדו עבורי מן שמיא אין לי כל ספק שבהגיע העת הם יבואו לידי – כי הקב"ה לא יעניש את מי שנמנע מלעבור עבירה ולא גנב את שאינו שלו... ואם אין המעות קצובין ומיועדין בעבורי הרי אצטרך להוציאם לאחמ"כ מידי, אם לרופאים ח"ו או לפדיון שבויים** (שישבו אותי ח"ו) **א"כ 'מה לי ולצרה הזאת'**, ואכן, החזיר את המעות לתיבה והלך לו. משהאיר היום ראתה האשה כי נס נעשה לה, שכבר עמד גנב בפתח התיבה ולא נטל מאומה, מ"מ אמרה 'לאו בכל יומא איתרחיש ניסא', עלי להנשא לבחור וכך אהיה אני וממוני שמורים בשמירה מעולה.

ממחשבה למעשה, אחר שיצאו כל בני הישיבה לביתם, נכנסה האשה אל 'ראש הישיבה' וספרה לו את כל דבר המעשה, וביקשה ממנו שיורה לו איזה בחור ראוי לינשא לה, והנה רק אותו בחור מתמיד ישב באותה העת בישיבה ועסק בתורה, הראה לה ראש הישיבה, קחי אותו כי הוא ירא שמים גדול... ומסיים ה'בן איש חי' וז"ל. **אז אמר, יפה אמרתי אתמול בלילה, שאם אלו הדינרים מוכנים לי אקח אותם בהיתר, וכן היה לי.**

ולדידן הדברים אמורים, בעמוד האדם בעת נסיון קשה ומר, יזכור כי אם הנאה זו קצובה לו ממרום, הרי שבמניעתו מהעבירה לא יפסיד מאומה. ויזכה ליהנות באותה הנאה ואפילו הנאה מרובה יותר כי הקב"ה לא יישאר חייב לו מאומה...

ד. כיוצא בזה, כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (מקץ ד"ה ויתאפק) בשם אביו ה'דברי שמואל' זי"ע עה"פ (בראשית מג לא) 'ויתאפק ויאמר שימו לחם', **כי כשאיש יהודי מתאפק מלמלאות הנאותיו, או אז 'ויאמר שימו לחם' הקב"ה משפיע עליו כל טוב, לחם בשפע, פרנסה בהרחבה וכלכלה ככל אשר יחסר לו.** וביאור הענין, כי לכל אחד נגזר משמים כמה הנאות יגיעו לו וכמה צער עגמות נפש, והחכם מצטער ומתאפק מלמלאות תאוות לבו ויש לו מזה צער ועגמ"נ, ובזה תתמלא כל מידת הצער הקצובה לו, ומכאן ולהבא נשאר לו רק חלק התענוגים, אבל השוטה ימלא כל הנאותיו בפעם אחת – ומוכר את הכל בנזיד עדשים...

מים דלוחים, אלא, בבואך אלי אמלא את כל ישותך בהנאה מרובה עד אין קץ".

ובזה ביאר מה דאיתא בגמ' (ברכות כח:) בלשון הודאתו של רבי נחוניה בן הקנה 'מודה אני לפניך ששמת חלקי מיושבי בית המדרש... אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר'. ויש להבין, איך אמר 'ואינם מקבלים שכר', הלא הפועלים מקבלים שכר תיכף ומיד, ואילו אנו נקבל את שכרנו רק בעולם הבא, כדכתיב (דברים ז יא) 'היום לעשותם' ואמרו חז"ל (עירובין כב.) 'היום לעשותם ומחר (לעוה"ב) לקבל שכרם'.

ומיישב בזה"ל, וז"ל, כי על כל דבר יש חשבון, ובעל החשבון יודע איך לחשוב, כי צריכים לזה נסיון ומומחה גדול, ושוקלים כל ההנאות לעומת היסורים - לפי טבע המקבל שמתענג או סובל, ובכלל זה, בנים, בריאות גופו ובני ביתו, וקנין רכושו, ומכל פרט שיכול האדם להתענג ולקבל הנאה מהם, וכן מכל מה שיכול להצטער, ומכל מה שטורח בעמלו, וסובל איזה יסורים מעסקיו, הכל נכלל בהמידה של 'חסרון'[1].

ושתי המידות 'הנאה והחסרון' - נקצבות לפי משקל מידה ומנין, ואם לפעמים יתענג יותר מעט מהמידה, יוכרח להצטער כנגדו מעט.

אמנם, הבחירה ביד האדם להכנים כל הטרחה ועמלו בקדושה ויצא בזה גזירת המקום - כי המצטער בשביל איזה דבר שבקדושה לא יצטרך לסבול יסורים אחרים, ולבר מן דין יקבל שכר בעוה"ב על בחירתו לעמול בטוב, משא"כ אם בוחר לעמול בעניני ארציות ומקבל עליו כל הטרדות והפגעים לא יקבל ע"ז שכר מיוחד לעוה"ב, ובזה יבואר היטב 'הם עמלים ואינם מקבלים שכר' - כי אין שכרם על עמלם, שהרי ממילא רווח זה היה כבר קצוב להם בטרם עמלם בעבודת עולם הזה, ואילו אנו מקבלים שכר, על עצם הבחירה בטוב, זולת מה שיש לנו הנאות שנקצבו לנו.

ומוסיף לבאר בזה את התפילה 'למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה - ברוך הגבר אשר יבטח בה'' - כי כאשר יבטח בה' ויאמין שאף אם יעבוד ויעמול כל היום לא יגיע אליו יותר ממה שנקצב לו - או אז לא יעבוד לריק ובהלה.

ואף שרואה לפעמים כי רעהו נסע למדינת הים והעשיר והצליח, יכול להיות כי נחלף לו בעד תענוג אחר, לפעמים... 'סוף דבר', יש חשבון על הכל ואין העולם הפקר, מי שירצה יקח, ולבסוף ישלם על כך, ומסיים שם, שהבוחר לעמול בתורה מקילין עליו שאר עמל וייסורים שנקצבו לו - כשכר על בחירתו בטוב, ולפעמים

ומביא שם ה'בית אברהם' שפעם הראה מרן הבעש"ט הק' זי"ע לתלמידיו על נסיך צעיר אחד שרכב על סוס נהדר בהנאה יתירה, הנה נער זה עפ"י מזלו היה עליו להתמנות כמלך על עם שלם, אך זה הנער מילא ברכיבתו על הסוס את כל ההנאה הקצובה לו, והפסיד את 'מלכותו'.

וכך כתב ה'רוקח' (הל' חסידות ד"ה שורש טהרה) **על כן יעצים עיניו מראות ברע... שאם עוצר רוחו יזכה כיוסף השליט על הארץ**, כדבר הזה מצאנו אף בספר 'מעלת המידות' (בשער מידת יצר הרע) 'וכל מי שבא דבר עבירה לידו' **ופירש ממנה מאהבת ה', לא מיראת אנשים, זוכה ועולה לגדולה**, תדע שכן הוא, שלא עלה יוסף לגדולה אלא מפני שפירש מן העבירה מאדונתו אשת פוטיפר', וכן מבואר בארוכה במדרש (בר"ר צ ג ועוד) שעל כל אבר ואבר שנמנע מהעבירה זכה ליקר וגדולה על אבר זה.

ה. כבר אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע בלשון קדשו, כמה נאה הוא העולם כשמסתכלים עליו מלמעלה, וכמה מכוער הוא כאשר מסתכלים עליו מלמטה, והיינו, יפה לו לאדם שיביט על העולם הזה מלמעלה – מחוצה לו, כשאינו שקוע בהבלי עולם, ומכוער הדבר כאשר האדם שקוע כל כולו בתוך העולם הזה והבליו...

ו. סיפר כ"ק אאדמו"ר זי"ע מה ששמע מפי אביו הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, פעם שהה אצל רבי שלומ'קה יהודי אחד בר אבהן שמיוחס גדול היה – והבחין ר' שלומ'קה שאותו יהודי תאב ל'כבוד' ל"ע והריהו מרדף אחריו באופן מוגזם מעט. פתח פיו בחכמה ואמר לו, דע לך, בשעה שיורדת נשמה לעולם הזה יורד עמה 'קיצבה' מסוימת של הנאות, וממנה יסתעף ויתחלק לכבוד, בנים, פרנסה, בריאותו השלימה, וכן שלימות בריאות נפשות ביתו, נחת דקדושה מיו"ח וכו' וכו', ועתה הביטה, המפריז ולוקח לעצמו כבוד יתר על המידה, הרי גורע מעצמו משאר טובותיו בהאי עלמא, ומי פתי יהנה מכבוד בידעו שהוא על חשבון בריות גופא ונהורא מעליא, או תחת נחת וכיוצא בזה...

על ידי שמשתתף בצערו של חבירו נפטר מהחוב אשר עליו, כי בשמים אין חילוק אם הם שלו או של אחר - הרי 'צער' היה לו (הובא בספר מים רבים מאמר 'יסוד צדיק' על סדר הש"ס במס' ברכות)

הוסיף רבי שלומ'קה זי"ע (הובא ב'יסוד צדיק' שבספר מים רבים בחלק 'אבות') להסביר בזה את המשנה (אבות ו ח) 'רבי שמעון בן יהודה אומר, הנוי והכוח והעושר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים נאה לצדיקים ונאה לעולם, רבי שמעון בן מנסיא אומר אלו שבע מידות שמנו חכמים כולן נתקיימו ברבי ובבניו', ולאידך גיסא אמרו חז"ל (כתובות קד.) 'בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי (מעולם הזה) **אפילו באצבע קטנה**', ולכאורה הדברים סותרים זה את זה - שהרי נהנה מכל אלו ה'שבע מידות' שמנו חכמים.

וביאר רבי שלומ'קה, שאדרבה זה משלים את זה, על פי היסוד האמור שלכל אדם נקצב כמה הנאה יהנה משך ימות חייו וכמה להיפך, **ואם ניתן לאדם איזה דבר ועדיין לא נהנה ממנו נחשב לו כאילו עדיין לא קיבלו, ואז נותנים לו דבר אחר חשוב יותר מהקודם - אולי מזה ייהנה, ואם גם מזה אינו נהנה נותנים לו עוד דבר... והנה אחר שלא נהנה רבי אפילו באצבע קטנה מזה העולם, הוצרכו להוסיף לו עוד ועוד בכדי שייהנה, וכיוון שעדיין לא נהנה הוסיפו לו עוד. נמצא שדייקא מכך שלא נהנה רבי מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה, דייקא משום כך זכה לכל האמור למעלה**[ז].

ז. מעשה שהיה בנכדתו (נוו"ב של כ"ק אדמו"ר רבי מרדכי מזוועהיל) שהייתה מהלכת בנעלים קרועות עד שהוקשה עליה ללכת (באותו זמן מעוברת הייתה), פנתה הצדקת אל זקינה הקדוש והראתה לו את נעליה - כי קרועים הם לגמרי, (בחשבה שכראותו כי כן, מיד יתן לה מעות לקנות מנעלים חדשים – כדרכו של רבי שלומ'קה כשהיה הדבר נוגע לאחרים). אך למעשה – אמר לה רבי שלומ'קה, טוב מאד כי כך אירע לך, המשיכי ללכת באלו המנעלים, וצער מועט זה יימנע ממך צער הלידה. לימים גילתה הרבנית שמעולם לא עברה את הלידה בקל כמו שהיה לה באותה הלידה.

שוב מעשה ביהודי אחד ששנים רבות לא נפקד בזרע של קיימא, באחד הימים בא הלה להתאונן לפני רבי שלומ'קה שנאבד לו סכום גדול של מעות, והנה מתחנן הוא אל הרבי שיחיש ישועה עבורו וימצא את המעות. ענהו רבי שלומ'קה, לא כן אברכך, כי עדיף שלא תמצא את המעות, ותחת זאת תמצא בן זכר, וכך הווה.

כ"ק אאדמו"ר זי"ע שהה פעם בלאס אנדזשעלעס (לוס אנדז'לס) והתאכסן בבית הגה"צ רבי אלעזר אלדער זצ"ל אשר נוו"ב הייתה - בת בתו של רבי שלומ'קה, ובאותה שעה כבר הייתה כבת תשעים, וכה סיפרה, שתקופת זמן קצרה לאחר נישואיה חשה ברע והרופאים גילו אצלה את המחלה הנוראה ל"ע, ולטענת הרופאים היה מצבה כל כך קשה - שאי אפשר היה לרפאותה כלל. הללו 'נתנו' לה עוד כמה שבועות ספורים לחייה, ולא יותר.

מיד מיהרה ובאה לביתו נאווה קודש של זקנה הקדוש, והוא הורה לה לקבל על עצמה ג' דברים הללו, הראשון, שתוריד מעל עצמה את כל התכשיטים - כסף וזהב, למשך שנתיים ימים, עוד הורה לה שמשך כל חייה תזהר שלא לנשק שום אחד מצאצאיה, והשלישי, שלא תשתתף בשמחות של צאצאיה. **וכל זה, מטעם הנ"ל שעל ידי שתמנע עצמה מהנאות אלו, תסיר מעליה את הגזירה הקשה, ותנצל מצערה.** ואכן, מיד קבלה על עצמה את כל אשר הורה לה איש האלוקים, ותיכף נעלמה המחלה מגופה ונתרפאה כליל.

אחר שנתיים ימים, שבה ללבוש את תכשיטיה, ושוב נתגלתה המחלה בגופה, וציווה עליה זקנה שתמשיך להתנזר מהם עוד שנתיים ימים, ותעש כדברי זקנה ונתרפאה כליל, אך בגמר שנתיים ימים – כראותה שהא בהא תליא (כי הסרת התכשיטים מצילתה מן המחלה) לא שבה ללבוש תכשיטיה בשום פנים ואופן למשך כל ימי חייה. ואף את הציווי הב' קיימה ומעולם לא נישקה את בתה היחידה. והשלישית – לא השתתפה בשמחת הנישואין של **בתה היחידה**, וגם לא נטלה חלק בשמחת הבר מצוה של **בן היחיד של בתה היחידה**. ובזכות כל מניעותיה מהנאות הללו חייתה למעלה מתשעים שנה בבריות גופא ונהורא מעליא. ואף מי שיאמר שלא לנו הדברים אמורים, אלא יזכנו הקב"ה לרקוד בבריאות הגוף והנפש בכל שמחת צאצאינו וצאצאיהם, מכל מקום עלינו ללמוד את ה'כלל גדול' שלימד רבי שלומ'קה – **לדעת שמניעת הנאות העולם מביאה על האדם רוב טובה וברכה...**

אגב אורחא, פעם נכנסה כלתו נוו"ב של הרה"ק רבי גדליה משה זי"ע קודם השבת ואמרה שעדיין אין לה צרכי שבת, נענה רבי שלומ'קה ואמר לה וכי מה גריעותא יש בלחם ועהרינ"ג (דג מלוח), ענתה הרבנית אשת רגד"מ, הלא

ואינם משיבים ועונים - המוותר ושותק ניצול מכל רע וזוכה להשראת השכינה

בפרשתן (א יד), 'לגד אליסף בן דעואל', והעירו הראשונים (עי' רבינו בחיי שם), שלהלן בהמשך הפרשה גבי מנין הדגלים כתיב (ב יד) 'ונשיא לבני גד אליסף בן רעואל' עם רי"ש במקום הדל"ת, ומדוע נשתנה שמו. ומבאר החיד"א (חומת אנך) בשם הספר הקדמון 'אמרי נועם' (פרשת ויצא) ד'גד' זכה שיקבר משה רבינו בחלקו - לפי שכשמינו את ראשי הדגלים (בהילוך בני ישראל במדבר) נתמנה שבט דן לראש דגל, והיה יכול גד לומר - אני בכור לזלפה ודן בכור לבלהה, מדוע לא ימנו אותי ראש לדגל כדרך שנתמנה דן. וכשכר על שלא דיבר מאומה כנגד משה רבינו זכה שמשה רבינו נקבר בחלקו (סוטה יג:), והיינו 'רעו- אל' שעלה וזכה להשכין בחלקו את משה רבינו שהיה ריעו של הקל כביכול. ולכן בכל התורה כולה נקרא בשם 'דעואל' כי כך הוא שמו באמת. ורק בפרשת הדגלים נשתנה שמו ל'רעואל', כי בזכות שתיקתו והכנעתו ב'דגלים' זכה לשם זה, ומכאן נלמד גודל השכר למי ששותק אף כשצדקו דבריו.

ולא עוד אלא שרוח אלקים חופפת עליו כל היום, וכפי שהובא בספר 'ראשית חכמה' (שער הענוה פ"ג אות יא), וז"ל. וכתב הרב יצחק דמן עכו ע"ה, ששמע מפי רבי מאיר תלמידו של הרב יוסף גיקיטיליא ע"ה, שאמר לו רבו הרב יוסף גיקיטילייא, כי האיש אשר ידבנו לבו לתקן מידותיו ולישר דרכיו ומעשיו, ולרדוף אחרי הענוה בתכלית השלימות, להיות עלוב ולא יעלוב, שומע חרפתו ולא ישיב - מיד תשרה עליו השכינה ולא יצטרך ללמוד מבשר ודם, כי רוח אלקים תלמדנו, עכ"ל[ח].

וגדול שכרו גם 'בעולם הזה', וכמו שהיה הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל מפליג רבות במעלת הבזיונות, שע"י שהאדם מקבלם באהבה ואינו משיב למחרפהו מנה אחת אפיים, הרי הוא מציל עצמו מכל מיני פורענויות, ואפילו מן המיתה[ט], ועוד, שהם כסם רפואה וישועה, שאינם עולים דמים מרובים ומצויים בקלות

הרבי דואג ומחלק לאחרים והרבה משפחות בירושלים סועדים על חלות ודגים ראויים שקיבלו מידכם. גער הרה"ק ואמר לה, וכי מה איכפת לך שיש לאחרים... כלומר, הרי לכם יש די הצורך – כי מספיק לכם בלחם ודג מלוח, ומדוע תקנאו על שיש לאחרים מה שאין לכם.

ח. וכך ביאר הרה"ק ה'נועם מגדים' זי"ע (בפרשתן) כי בזכות שהאדם נכנע ואוחז במידת הענווה זוכה שלא תשתכח תורתו שלמד, ומבאר את הפסוק בריש הפרשה 'וידבר ה' אל משה במדבר' – מי שמשפיל עצמו ואינו מתגאה, כמדבר שהוא מקום ריקן, זה זוכה לתורה שניתנה ב'סיני'.

וידוע מאמר העולם 'שבשפלנו' – האוחז במידת השפלות, זוכה ל'זכר לנו' – לזכירת התורה.

ט. דרכו של רבי שלומ'קה הייתה לשבת בין העניים בהזדמנויות שונות. פעם כשישב במחיצתם בהיותו ב'כותל המערבי' עבר שם אדם אחד שריחם על האביונים ונתן לכל אחד מטבע לצדקה, וכיון שלא הכיר את רבי שלומ'קה נתן גם לו מטבע והוא לא סירב לקבל, ורק כאשר התרחק משם הנותן העניק רבי שלומ'קה את המטבע שקיבל לשכנו הקרוב אליו שישב לצדו, ויהי כשקיבל את המטבע שטח הלה את תמיהתו, מדוע לקח את המטבע מאותו 'נדיב'... נענה הרה"ק 'לא יכלתי לוותר על הבזיונות...'

שוב מעשה כשהיה במקוה טהרה בערש"ק חירפו אחד מן הנוכחים וביזה אותו מאד – מה הינכם עושים 'שטויות' כאלו, לטבול ולענות תשובות, אך הרה"ק לא קם ולא זע – הקשיב לכל דברי הביזוי בשלוות הנפש, לאחר כמה דקות ניגש יהודי אל רבי שלומ'קה וביקש ממנו שיפעל עבורו ישועה בטבילתו במקוה כדרכו בקודש, מיד ירד וטבל ועלה ונסתפג ובישר לו שאכן הצליח לפעול עבורו דבר ישועה ורחמים.

והנה למעשה זה יש שני הוספות. **ראשונה.** שבבואו לביתו שלח הרה"ק את המשב"ק ר"א ראטה עם 'מעטפה' מלאה במעות שיתן לפלוני (אותו שביזהו), בהגיע ר"א לביתו של היהודי מצאו עומד מחוץ לביתו והעניק לו המעות, והיה הלה שמח כמוצא שלל רב. משחזר ר"א וסיפר לרבי שהלה נהנה עד מאד ממתת יד זאת, נענה רבי שלומ'קה ואמר, נו, הרי הבנתי מיד כי יש ליהודי זה צרה בביתו, שהרי גער בי וביזה אותי בצורה נוראה, וכי עשיתי לו רע, מדוע ינזוף בי כל כך, הרי מאומה לא פעלתי כנגדו... אלא בוודאי שצרה בביתו אם ב'שלום בית' אם בחולי מסויים אם בחסרון מעות. ע"כ גמרתי אומר לעזור לו בכל אשר אוכל, לכן שלחתי אליו המעות – כי זה יש בידי לעזרו.

אצל האדם, מבלי שיצטרך לשלם עליהם כלום, לעומת שאר תרופות ורפואות העולים הון תועפות, וכן צריך לבטל עליהם זמן רב עד אשר ישיגם ויקבלם וכיוצא בזה, לאידך גיסא יקרה הוא יותר מכל התרופות, פירוש שהיא מועלת ומרפא כל מיני חלאים קשים מרים יותר מכל שאר סממנים ורפואות.

אחד מה'מקורות' למעשה זה הוא מבעל המעשה עצמו, שסח לפי תומו בשעה שהשתתף ב'סעודת הילולא' בשנה ראשונה להסתלקות הרה"ק ר"ש. וכך סיפר, באחד מערבי שבתות לא הייתה הפרוטה מצויה בביתי, וממש לא היה בידי בני ביתי במה להתחיל להכין צרכי שבת, משקרב ה'זמן' ויצאתי מביתי ל'מקווה' נזעקה 'הרבנית', בצאתך מהבית אל תשוב הנה ללא מעות בכיסך, ובאם תשוב בידיים ריקניות לא אתן לך מדרך כף רגל בבית. בלב נשבר ונדכה הלכתי למקווה... בחזרתי ראיתי כי הרבנית קיימה בנפשה 'ברוך אומר ועושה, ברוך גוזר ומקיים' – הדלת נעולה בפני, ואני אנה בא... לא עברו כמה רגעים, ולעיני נגלה מלאך המושיע בדמותו של ר"א ראטה שבא בשליחות הרבי למסור לי סכום מעות נכבד, וכך נפתחה הדלת בפני, והיה לנו צרכי שבת בהרחבה.... (הלה לא גילה איזו 'השתדלות' עשה במקווה להשיג המעות...).

הוספה **שניה** למעשה זה. למחרת ביום השבת כשהיה רבי שלומ'קה בדרכו למקווה ניגש אליו איש אחר וביקש ממנו להזכירו לטובה בעת הטבילה, אך הרבי דחאו שיבוא בפעם אחרת (כך הייתה דרכו לפעמים, כשהרגיש שאין השעה כשרה לכך היה מייעץ לשואלים לחזור אליו ולהזכירו בהזדמנות אחרת), העיז הלה ושאל, מה נשתניתי מאיש פלוני, שניגש כיום אתמול והזכיר את מבוקשו ונענה תיכף על אתר, ענהו הרבי, 'וואו נעמט מען די נעכטיגע בזיונות', כלומר, מהיכן אקח היום את הבזיונות שזכיתי בהם אתמול, והתכוון לומר, שאז היה בידו לפעול ישועה גדולה בגלל שבלם פיו וקיבל את צער הבזיונות באהבה ובשמחה.

בימי המלחמה בשנת תש"ח ישבו בני ירושלים במקלטים (שעלטער) מאימת הפגזים שנחתו בזה אחר זה מהישמעאלים על השכונות (החדשות) בירושלים. באותו מקלט שישב הרה"ק רבי גדלי' משה מזוויעהל זיע"א בנו של הרה"ק רבי שלומק'ה – ישבה עוד אשה אחת שלא הייתה שפויה בדעתה, וכל יושבי המקלט סבלו מרורות ממנה- כי בין התקפת פגז לפגז היו פגזים יוצאים מפיה, והייתה מביישת את כל יושבי המקלט ב'טוב טעם ודעת' לכל אחד ואחד בשלו, למלמד בענייני מלמדות וכו' לשאר בעלי המקצועות, משנתמלאה סאתה ניגשו דרי המקום לשאול את פי הרה"ק רג"מ אולי נוותר עליה ונזַכה עוד מקלטים בפה מפיק מרגליות כמוה, נענה הרג"מ, מן הדין מותר לכם לשלחה חוצה (שלא בעת סכנה) שתמצא לה מחסה ומקלט אחר, אלא שבטרם תעשו זאת אספר לכם עובדה שהייתה עם אבי הק':

בת חולנית הייתה לאבי, שכל אימת שעלה חום גופה הייתה נתונה בסכנת חיים עצומה, יום אחד עלה ונתעלה חום גופה למעלה למעלה, מיד לבש אבי את הרזוולקע (מעיל עליון) ויצא לרחובה של עיר – בהיות אבי ממונה על ההקדש היה ממונה גם על גביית 'שכר לימוד' מהורי תלמידי הת"ת, באותו מעמד ניגש אבי אל אשה אחת קשת רוח וביקש ממנה שתסלק חובה לת"ת שכבר בן כמה חדשים הוא החוב, פתחה האשה את פיה שלא בחכמה ובבזיון נורא ביזתה את אבי, מי אתה, ומי שמך לאיש שתדרוש מעמי שכר לימוד וכו'... כל אותה שעה שמע אבי ושתה בצמא ובשתיקה את דבריה. משגמרה את ה'דרשה' חזר אבי הביתה ובזכות אותם בושות יצאה בתו – אחותי מכלל סכנה. לא עבר זמן רב ושוב עלה חומה של אחותי וכמעשהו בראשונה יצא לרחובה של עיר לחפש בזיונות... ולא מצא... מכיוון שכן שב לביתו ונענה בצער, לא מצאתי אפי' בזיון כל שהוא, ואכן הבת - אחותי שבקה חיים לכל חי באותו זמן.

מעתה אמרו נא, הנה, אבי הק' אמר שבזיונות מכפרים להפטר מן המיתה, ובמצב כזה שאנו עומדים בו - שפגזים נופלים מכל עבר והכל נתונים תחת סכנת מוות, וכי לא עדיף להיפטר מהסכנה ע"י בזיונותיה של האי איתתא.

שוב מעשה ב'גבר אלים' שהיה גוער בבניו בבית המדרש בצורה נוראה ומסוכנת לשלום הילדים, אך דא עקא שהכל היו יראים ומרתתים מאימתו של האב – על כן לא העיר לו איש מאומה. הדברים הגיעו לאזני רבי שלומ'קה ששלח מיד לקרוא לו וגער בו כהוגן.. הלה פתח פיו בבזיונות עצומים, וגער ברבי על שבנותיו אינם לבושות בצניעות... והיה רבי עומד שותק ומחריש, ומקשיב דומיא לקול זעקותיו ורק משסיים הלה נענה רבי שלומ'קה כמתנצל מה אעשה ואין לי כלל בנות (בין החיים)...

וכך איתא מהרה"ק 'בית אהרן' זי"ע (דף קנט:) בשם הרמ"ק (ונמצא לתלמידו ב'קול בוכים') שמכל התשובות שבעולם, המעולה שבכולם היא לסבול העלבונות החירופים והגידופים, שהרי אם יסגף עצמו לשם כפרה, יבטל מדברי תורה, ושמא ייקרא חוטא, אבל כשיסבול עלבונות אפשר לו לאכול ולשתות ועוונותיו מתכפרין.

ומסיים שם, כי הנה על האדם לעבור יסורים לכפר על עוונותיו, ואם ישאלו אדם במה תבחר לכפר עוונותיך, בהפסד ממון, או במיתת בנים רח"ל, או שמא תסכים שיכך ה' בקדחת ובשחפת, בקרירי וחמימי, במיתה וגיהנום, הרי את כל אלו לא יאבה, ויזעק ויאמר חס ושלום רחמנא ליצלן, אם כן במה יתכפרו חטאיו, רק עצה אחת יש לו - יתן למכהו לחי ישבע בחרפה (איכה ג ל), היינו שיסבול חרפה בשתיקה, ואז ישבע ממאכל ומשתה בלא שיצטרך להתענות על ידי החרפה.

חומש הפקודים – המספר מורה שכל יהודי חשוב בפנ"ע כדבר שבמנין

בפרשתן (א ב-ג) 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל... תפקדו אותם לצבאותם'. וברש"י, מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה (ע"ב). והוא כאדם המחבב חפצים מסוימים והוא מונה אותם בכל שעה ושעה לראות אם לא חסרו.

ונתבאר בספרים (ספר הזכות ל'חידושי הרי"ם' זי"ע, פר' תשא. ועוד) שתכלית המנין והספירה היה להראות לכל אחד ואחד שהוא 'דבר שבמנין' שאינו בטל אפילו באלף, ולכל אחד יש חשיבות בפני עצמו אצל הקב"ה. וע"ש זה המנין נקרא חומש במדבר 'חומש הפקודים' - אף שרק ב' פעמים נזכר בו ענין 'מנין בני ישראל', כי ענין גדול יש לו לבורא במספר בנ"י.

איתא ב'כלי יקר' בפרשתן (ב ב) עה"פ 'שאו את ראש' - וז"ל. אע"פ שרש"י פירש שהוא לשון קבלת חשבון מ"מ הזכירו בלשון שאו, כי מצד המספר ינטלם וינשאם ביתר שאת על כל העמים אשר אין להם מספר פרטי, כמו הקש הזה שאין דרך בעל הגורן ליתן לו מנין... אבל כל איש מישראל מושגח בפרטות', ואפילו אחד מהם חשוב כאומה שלימה... על כן נתן להם הקב"ה מספר כמו לכוכבים, עכ"ל. ומכאן למדנו גם כן שענין הספירה מורה על חשיבות יתירה.

ביסוד זה יתבארו היטב דברי הנביא (ירמיה לא יד) 'רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה, כי איננו', ולכאורה יש לדקדק שפתח בלשון רבים - 'רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה', ומסיים כי איננו בלשון יחיד. ומן הראוי היה לו לומר 'רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה, כי אינם', או כולו בלשון יחיד 'רחל מבכה על בנה, מאנה להנחם על בנה, כי איננו'. ומבארים בעלי המוסר (בדור האחרון) כיסוד האמור, שכל אחד ואחד מישראל חשוב וחביב אצל הקב"ה כעולם מלא, וזה מה שאמר הנביא 'רחל מבכה על בניה' בכללות, אך הצער הוא על כל אחד ואחד בפרטות, ולכן כתיב 'כי איננו' בלשון יחיד.

ביסוד זה ביאר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה לשבועות) דלכן תיקנו חכמים שיהיו קוראים פרשת במדבר קודם חג השבועות (עי' מגילה לא: ובתוד"ה קללות, וטעמם כדי להפסיק עם קריאת פרשה זו בין הקללות שבפר' בחקותי ל'שבועות') וז"ל. ונראה שיש לפר' במדבר שייכות גדולה לשבועות, והוא להוציא מאלה שמתרשלין ללמוד, בחשבם שלא יגיעו למדרגה גדולה בתורה. וע"ז בארתי (שמות ל יב) שמה שנאמר ענין המנין בלשון 'שאו' - שבזה מתנשאים כל אחד ממדרגתו, בראותו שהוא שוה לימנות באותו המספר ממש של הגדול, ששניהם נמנים רק לאחד, א"כ גם הוא יכול לבוא למדרגה הגדולה. ולכן קודם שבועות צריך לקרוא פרשת במדבר שהוא פרשת הפקודים שנאמר בלשון נשיאות ללמדנו שבאופן זה יכול לקבל התורה וללמדה.

ובפרט אם יתבונן ויראה שכך הוא דרך המנין והמספר שהוא נשלם דייקא מכל יחיד ויחיד. ובחסרונו

י. מספרים על הרה"צ רבי נח וויינבערג זי"ע [אביו של הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע], שפעם ישבה דבורה על מצחו והוא לא זז ולא נע מחמתה, וכה אמר לאחד ממקורביו שרצה לגרשה מעל פניו, 'אם נגזר בשמים שדבורה זו תעקוץ אותי – הרי לא תצליח לגרשה, ואם לא נגזר כן אזי בלאו הכי לא אנזק ממנה, ולמה אם כן תעמול בחינם כדי לסלקה מעלי...'

יחסר המנין אחד פחות מכל המספר, וכל יהודי הינו חלק ממנין ששים רבוא נשמות ישראל, ובלעדיו אי אפשר לכל הכלל לקבל את התורה, כי אף אם יחסר רק אחד מן המנין יורגש החסרון בכולם"א.

כיו"ב ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם ריש פר' שמות) **את מאמר** חז"ל (הובא ברש"י שמות א א) 'שבני ישראל נמשלו לכוכבים' - ומה ענין זה לזה. אלא, כי כמו הכוכבים הללו, כשמביטים בהם מרחוק, רואים שרבים הם עד אין מספר. אך מכל מקום אם יתקרב אליהם יראה שכל כוכב וכוכב הרי הוא עולם מלא וגדול. כך כל יהודי ויהודי, אף שהוא חלק מהכלל, מכל מקום הרי הוא עצמו עולם מלא ומיוחד בשליחותו.

יא. והרי אם יחסר אפילו אות אחת מכל דברי התורה הזאת ייחשב הספר כס"ת פסול, ומכאן, שרק ע"י כל נשמות הששים רבוא נעשית הקומה שלימה, ומכאן, ילמד שלא תיפול רוחו ולא יתייאש ח"ו, אלא ידע שבו בחר ה' לקבל התורה וחפץ יתב"ש בעבודתו ובמצוותיו.

שבועות

אנוכי ה' אלוקיך – ה'אמונה' כיסוד התורה כולה

דע כי מצות האמונה והבטחון ביחיד חי העולמים אינם נחשבים כ'מצוות עשה שהזמן גרמא', ובכל עת ושעה הוא זמנם, מ"מ עתה בהגיע עת דודים בגשתנו לקראת 'קבלת התורה', יש לנו לתת 'מקום בראש' לסוגיית האמונה והבטחון, שהרי באותו מעמד גדול ונורא - 'מעמד הר סיני' ראו והכירו כל בני ישראל יחדיו שה' הוא האלוקים, הוא אדון הכל ואין יחידות כמוהו, וכמו שנאמר (דברים ד לה) 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים, אין עוד מלבדו', וברש"י, כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם ז' רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחידי לכך נאמר 'אתה הראת לדעת', ובוודאי לא לחינם קרע הקב"ה עליונים ותחתונים, אלא ללמדנו, כי כל התורה כולה תלויה ועומדת במצווה זו. ולכן מיד בראש דבריו דיבר ה' אותם שני דברות אשר 'מפי הגבורה שמענום' - אנוכי ה' אלוקיך... לא יהיה לך...

ואכן, הסמ"ק מנה את האמונה במצווה ראשונה במניין המצוות (מצוה א) וז"ל. **לידע שאותו שברא שמים וארץ הוא לבדו מושל מעלה ומטה ובד' רוחות כדכתיב** (שמות כ ב) **'אנכי ה' אלוקיך'**, **וכתיב** (דברים ד לט) **'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'... אכן הקב"ה מנהיג את העולם כולו ברוח פיו, והוא הוציאנו ממצרים ועשה לנו כל הנפלאות, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מבריזין עליו מלמעלה**[יב], **שנאמר** (תהילים לז כג) **'מה' מצעדי גבר כוננו', עכ"ל**[יג].

יב. אמרו חז"ל (פסחים ח:) 'כל שאין לו קרקע פטור מן הראיה', וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בשפתי צדיק פר' בהר אות יא) שמי שיש לו קרקע וממנה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו, פעמים אפשר שיבוא לידי מחשבה שכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ואינו חי תמיד בהרגשה כי כל מזונותיו וכל הצטרכויותיו מה' באים לו, לכן ציווהו ה' 'שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'' - **להזכירו** כי כל אשר נעשה בעולם הזה מה' הוא, ואין לאדם שפע פרנסה כי אם בדבר ה'. אבל מי שאין לו קרקע, אינו נצרך לידי כך, כי בהעדר מקור פרנסה הינו רואה את ה' ואת הנהגתו עמו ועם כל ברואיו בכל עת, ולכן פטור מן הראיה, כי יש לו ענין **עליה ברגל** אף בהיותו בביתו.

כעי"ז ביאר ה'כלי יקר' (ויקרא כה לו) הטעם שאסרה תורה הלוואה בריבית, ומה נשתנה 'עסק' זה משאר משא ומתן שלא אסרתו תורה. וז"ל. וזיל בתר טעמא, כי עיקר טעם איסור הריבית הוא לפי שהוא מסיר מידת הבטחון מן האדם, **כי כל בעל משא ומתן עיניו נשואות אל ה' לפי שהוא מסופק אם ירוויח או לא**, אבל הנותן בריבית ריווח שלו ידוע וקצוב, והוא סומך על ערבונו שבידו - ומן ה' יסיר לבו. **ומה שגם הלווה** (שאצלו אין שייך טעם זה) **עובר בלאו, לפי שהוא מחטיא את המלווה ומסירו מן מידת הביטחון**, כנודע מדבר המלווים בריבית שרובם מקטני אמנה ואבירי לב הרחוקים מצדקה **מצד כי אין בטחונם בה'**. ומה שמותר ליתן בריבית לעכו"ם לפי שכל עכו"ם חזקתו שהוא אלם וגזלן אפילו אם הוא כבוש תחת ידך מכל מקום דרכו לבוא בעקיפין (היינו למצוא הדרך שלא לפרוע חובו), ואפילו אם ערבונו בידו **לעולם אינו בטוח לא בקרן ולא בריווח, ועל כן תמיד עיניו** (של המלוה) **נשואות אל ה' להצילו מידו**, עכ"ל.

וכלומר, **כי הגורם לעצמו שלא להיות 'תלוי' בה', וגורם לעצמו שלא יצטרך לישא בכל עת עיניו לשמים, זה עוון חמור וגדול עוונו מנשוא**, וללמד על הכלל יצא כי פרנסה אשר אין בה צורך להיות תלוי בה' ל'טרפה' תחשב...

יג. כתב הרא"ש שלכן פתח 'אנכי ה' אלוקיך **אשר הוצאתיך מארץ מצרים**', ולא פתח בנס גדול יותר – 'אנכי ה' אלוקיך **אשר בראתי שמים וארץ**', כי רצה הבורא ללמדנו על האמונה בהשגחת ה' בפרטיות על כל פרט ופרט, ודבר זה נתגלה לעין כל ביציאת מצרים (יותר מבעת בריאת העולם). וז"ל הרא"ש (ארחות חיים ליום א' כו) **לבטוח בה' בכל לב, ולהאמין בהשגחתו הפרטית**, ובזה תקיים בלבבך הייחוד השלם, בהאמין בו כי עיניו משוטטות בכל הארץ, ועיניו על כל דרכי איש, ובוחן לב וחוקר כליות. כי מי שאינו מאמין באשר הוצאתיך מארץ מצרים אף באנכי ה' אלוקיך אינו מאמין... **וזה יסוד כל התורה כולה**. עכ"ל.

תדע שהאמונה היא עיקר כל התורה כולה[יד]. כדכתב ה'רמב"ן' זי"ע (סוף פר' בא בד"ה ומן הניסים) 'שאין לאדם חלק בתורת משה עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם'. נמצא, שבלא האמונה נחשב כמי שעדיין לא 'התחיל' את התורה. אין לנו אלא להתבונן בדבריו, ולהשיבם היטב בפנימיות לבנו - שאין כל טבע בעולם אלא הכל בהנהגה ניסית מאת ה'[טו]. כאשר יחיה האדם באמונה זו אשריו ואשרי חלקו בזה ובבא.

וכך איתא מהרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (פרשת יתרו ד"ה איתא במדרש), בשם הקדוש הרב רבינו אלימלך [מליזענסק] זצוק"ל... 'וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר - אנכי ה' אלקיך' פירוש שבכלל 'אנכי' הוא כל התורה כולה וכו', וכל התורה כולה היא תלויה ב'אנכי', דהיינו אם האדם מאמין באלקותו ממילא בודאי מקיים התורה והמצות כראוי.

כיו"ב כתב הגר"א (משלי כב יט) עיקר נתינת התורה לישראל הוא בכדי שישימו בטחונם בה'.

והנה, במתן תורה נאמר (שמות כ טו) 'וכל העם רואים את הקולות', והקושיא עולה מאיליה כיצד ניתן לראות קולות, ולכאורה היה צריך לומר וכל העם שומעים את הקולות, ופירשו חז"ל (במכילתא והובא ברש"י) רואין את הנשמע, שנעשה נס וראו את הקולות שהיה בהם ממשות (רש"י שבת פח:). וביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (סיון מאמר ה אות יט) לאיזה תכלית הפליא הקב"ה לעשות נס גדול כזה אף שלכאורה אין צורך (והרי אין הקב"ה עושה נס לחינם) אלא, להורות לנו את יסוד האמונה שאינה נבנית על ידי ראייה ומחקר, כי אם על ידי האמונה הפשוטה אשר קבלנו מאבותינו ומאבות אבותינו עד דור מקבלי התורה בהר סיני, וחוש השמיעה הוא העיקר לתורה, על דרך שנאמר (ישעיה נה ג) 'שמעו ותחי נפשכם', ומהאי טעמא ראו את הקולות, ללמדם שיסוד האמונה הוא שמיעת הקולות וחוש הראיה מתבטל לשמיעה.

כדברים הללו כתב גם בנפש החיים (ש"ג פי"א) שרואים את הקולות, היינו ש'ראו' בחוש את אמיתות ומציאות הקולות היוצאים מפי הגבורה.

עפי"ז ביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע הא דאיתא בגמ' (סנהדרין ק.) שדרש רבי יוחנן, עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהן שלשים על שלשים אמות וחוקק בהם עשר ברום עשרים ומעמידן בשערי ירושלים וכו', לגלג עליו אותו תלמיד, שהרי אפילו בגדלה של ביצת העוף [הנקרא 'צילצלא', והוא עוף גדול] לא מצינו, וכיצד תמצא אבן טובה שגודלה פי כמה וכמה - שלושים על שלושים אמה... לימים הפליגה ספינתו בים, וראה למלאכי השרת המנסרים אבנים טובות ומרגליות, אמר להו אלו למי, אמרו לו המלאכים, עתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים, משחזר התלמיד מצא את ר' יוחנן יושב ודורש דרשות בתורה, אמר לו, רבי, דרוש, ולך נאה לדרוש, כשם שאמרת כך ראיתי, אמר לו ריקה אם לא ראית לא האמנת, מלגלג על דברי חכמים אתה, נתן בו עיניו ועשאו גל של עצמות. וביאר הבני יששכר שמתחילה לא הענישו רבי יוחנן, ורק לאחר שאמר כשם שאמרת כך ראיתי, וגילה בזה שאינו מאמין אלא למה שעיניו רואות, אזי נתן בו רבי יוחנן את עיניו וכו', כי כל מהותה של האמונה אינה לפי הנראה בעיניים, אלא לפי המקובל ונשמע מאבותינו ורבותינו[טז].

יד. וז"ל הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (ר"פ עקב). כלל גדול לעבודת הבורא ב"ה הוא העיקר הוא האמונה, וע"ז היה מזהיר אא"ז זללה"ה (מרן הבעש"ט), **וזהו שורש לכל התורה והעבודה,** וזהו שאמר דוד המע"ה (תהלים קיט פו) **כל מצוותיך אמונה.**

טו. ידוע שהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע היה מצווה לחסידיו לחזור בכל יום ויום את דברי הרמב"ן הללו.

טז. והוסיפו לפרש בזה, שאמר לו רבי יוחנן, לשיטתך שאין לך אלא הנראה בעיניים, אם כן אף נשמה אין בך שהרי היא אינה נראית, ומדויק אומרו 'ריקה' מלשון ריק, שבפנימיותך הינך ריק מהנשמה המחייה את הגוף, ומשום כך נענש שנעשה גל של עצמות שהיה בזה מידה כנגד מידה, שמאחר שאינו מאמין אלא בנראה בעיניים אם כן נלקח ממנו נפשו ונשמתו שאינה נראית ולא נשאר אלא הגוף מבחוץ בלא הדבר המקיימו.

בצחות מספרים על 'ההוא גברא' שבסכלותו כי רבה טען ואמר, אינני מאמין בה' (רח"ל), כי לא אאמין למה שלא אראה בעיני, על כן, מכיוון שבעיני לא אראה את הקב"ה מנין לי שצדקו דבריכם... מה ענו לו השומעים, אף אנו

ומהאי טעמא נוהגים לתת יד על העיניים באמירת פסוק ראשון בקריאת שמע (וכמובא בשו"ע או"ח סי' סא ס"ה) להורות שאנו מסלקים מעמנו את כח הראייה, והאמונה הזכה והטהורה בה' אלוקינו ה' אחד היא רק מכח הנשמע והמסורת מדור דור ולא מכח הראייה.

בא אליך בעב הענן – נראה כרעה ואינו אלא טובה נפלאת

אשרי המאמין ב'אנוכי ה' אלוקיך' ובהשגחה פרטית, כי אז ישכון תמיד בטח שאנן, ולא ירך לבבו אף בבוא עליו הסתרה, שהרי באמונתו יודע שתחת ההסתרה נמצא הקב"ה המשגיח עליו בכל עת ורגע, והכל מאתו יתברך באהבתו אליו לטובתו השלימה".

מצינו בדברי ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"ב רצט. ד"ה כי) במה שאמרה נעמי בבואה לבית לחם 'ותאמר אליהן אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא כי המר ש-ד-י לי מאד' (רות א כ), כי הנה אחר ששני בניה של נעמי מתו על פניה, ונשארה יחידה בעולמה זולתי כלתה רות, הרגישה נעמי שאבדה כל תקוותה, ואך תקווה אחת קוותה שבבית לחם דר שאר בשרה וקרובה - בועז איש גבור חיל והוא שר ונכבד בישראל, כי בעלה אלימלך היה אחיו של שלמון אבי בועז (ב"ב צא.), ואף היא הייתה בת אחי אביו של בועז (שם) וחשבה שבבואה לבית לחם יהיה לה בועז למשיב נפש. אך מכיוון שאין דרך הצנועות להתראות עם אנשים, וכן נהגה נעמי - שלא מצינו שראתה נעמי את בועז ולא דברה עמו כלל, לכן היה בדעתה שתתקרב אליו ע"י אשתו - שתבקש מעמה שתדבר עם בעלה בועז שידאג לכל מחסורה. ויהי אך נכנסה נעמי לבית לחם והנה - מתה אשת בועז (ב"ב שם), כדכתיב (שם יט) 'ויהי

נענה ונאמר, כי שוטה גדול אתה, ואין לך אפילו טיפת שכל... נפגע הלה עד עמקי נשמתו... תמהו השומעים, מדוע בושת וגם נכלמת. הרי אין שכלך נראה לעיניים. ואלא מהי טענתך, שבמוחך שוכן שכלך, איננו מאמינים למה שאיננו רואים בעיניים...

יז. וכבר היה מעשה באב ובנו הקטן שהיו מהלכים בצידי הדרכים (על ה'מדרכה') ובבואם בסמוך לתחנת האוטובוס החליקו שניהם גם יחד מ'קליפת הבננה' ונפלו כשהם שכובים על הארץ במעמקי הכביש (road), באותו רגע הגיח ל"ע האוטובוס וכמעט שלא דרסם למוות, האב התעשת ומיד דחף את בנו והעלהו על המדרכה... (ואת האב הצילו כמה אנשי חסד שגררוהו משם), משששבה רוח הבן אליו פתח מיד ב'טענה' אל אביו, אבא... למה דחפת אותי... כשאינו מבין שב'דחיפה' זו הצילו האב והרחיקו מן המוות. אף אנו נלמד להבין שכל דחיפה וכיו"ב אינה אלא להצילנו מסכנה ולהריק עלינו כל מיני טובות וברכות.

הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע סיפר שפעם ישב הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע וערך את שולחנו הטהור בשבת חוה"מ סוכות. בתוך דברי קדשו נענה ואמר, 'אין העולם כולו שווה אפילו אנחה אחת'. תוך כדי אמירתו נשבר ספסל אחד מפאת הדוחק בין החסידים, ופגע הספסל ברבי שלמה לייב אשר נאנח אנחת כאב. עמד שם חסיד אחד שניחון במידה יתירה של 'תמים תהיה', ושאל, הרי הרבי אמר זה עתה שאין העולם שווה אפילו אנחה אחת גרידא. ענה רבי שלמה לייב ואמר, אכן כדברך, אך בשעה שכואב נאנחים ונזעקים.

וביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, הנה רבי שלמה לייב התכוון לומר לו, כי וודאי מותר לאדם לזעוק כשכואב לו, אלא בתוך זעקותיו יזכור שבאמת אין העולם הזה שווה אפילו אנחה אחת. ולא יתפעל מהקורות אותו, באמונתו שהכל ממעל לטובתו.

ידוע המשל, למה הדבר דומה, לאב רחום הנוטל את בנו הקטן לרופא שיניים כדי שיטפל בו וירפא את שיניו המקולקלות הצריכות תיקון, וידוע שטיפול זה כרוך בכאבים עזים ומיחושים שונים, אך האב אנוס הוא, ורק מחמת שהוא חפץ בטובת הבן על כן הוא לוקח אותו אל הרופא שירפאו ויטיב לו לעתיד, ולכן ידבר אל לבו וישכנעו בטוב ובנעימים לבקר את הרופא ולהתגבר על היסורים, והנה באותה שעה שיטפל בו הרופא ויכאיב לו בודאי שלא יקפיד האב אם יבכה הבן, כי כך היא דרך העולם לבכות ולהתאונן בעת צער, וכפתגם העולם המפורסם 'אז ס'טוהט וויי שרייעט מען' [-כשכואב צועקים], אבל אם יתרעם עליו הבן ויבוא אליו בטרוניא ויטיח בו דברים קשים שכל כוונתו ומטרתו היא אך ורק כדי להרע לו, בודאי יצטער האב ותתעגם עליו נפשו על דבריו שאין בהם שמץ של אמת. והנמשל מובן לכל בר דעת, שאין חסרון אם האדם בוכה על מצבו, כי כך ברא הקב"ה את עולמו וזה טבע הבריאה, אך העיקר שלא יתרעם ולא יקרא תגר על הנהגתו, ואף אם בעיני בשר נדמה לו שהוא סובל צער ויסורים יאמין באמונה שלימה שהכל לטובה ויקבלנו באהבה ובשמחה.

כבואנה בית לחם ותהום כל העיר' וברש"י 'ותיהום כל העיר - נעשית הומיה כל העיר, כולם נתקבצו לקבור אשתו של בועז שמתה בו ביום'. באותה שעה הבינה נעמי כי אבדה גם תקוותה האחרונה - כי לא תוכל לפנות אל בועז דרך אשתו, ובכתה ואמרה (שם כ) 'קראן לי מרא כי המר ש-ד-י לי מאד'. אך באמת כל זה היה לטובתה, כי על ידי זה התגלגלו הדברים שבועז נשא את רות כלתה לו לאשה, ומאז היה כל מחסורה על בועז, ולא עוד אלא שנולד בן לרות - ואז 'ותאמרנה הנשים אל נעמי ברוך ה'... והיה לך (בן זה) למשיב נפש, ולכלכל את שבתך, ותהי לו לאומנת' (שם ד יד-טז). ומשם הגיעו בני ישראל לעת טובה וברכה בימי שלמה, אשר בכל ימיהם של בני ישראל לא היו להם זמני טובה כימי שלמה המלך ביושבם 'איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו' ואז נתמלאה הלבנה (שמו"ר טו כו), ואכן 'המר שד-י לי מאד' הם בראשי תיבות 'שלמה' וכלומר כי אותם זמני הסתרה הביאו לידי זמני הטובה הללו. מכאן ילמד כל אחד לעניינו[יח], כשנראה לו כי אבדה תקוותו האחרונה, יסמוך לבו על ה', בידיעה כי אדרבה מכאן תצמח ישועתו[יט].

ומפורשים הדברים ברש"י (ב"ב שם), וז"ל. מתה אשתו של בועז. ולאשמועינן אתא שהקב"ה מקדים רפואה למכה ויש לו לאדם לבטוח בהקב"ה[כ].

יח. ובזה ביארו מנהג אכילת מאכלי חלב בשבועות, כי כל אותם המאכלים שנעשו מגבינה לא היו באים לידי שבח זה אם לא עברו את ה'חימוץ' וקלקול החלב, ללמדנו ארחות וחוקי חיים לכל התורה כולה, שהעובר קשיים, עד שנראה לו שמזלו 'חמוץ', ידע נאמנה שאין זה אלא הכנה ל'גבינה' ולטוב והתועלת היוצא ממנה.

יט. וכך יש ללמוד מהאמור ב'תהילים' בפרק מ"ב, שבתחילת המזמור נאמר (פסוק ו) 'מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי הוחילי לאלוקים כי עוד אודנו ישועות **פניו**', ולבסוף נאמר (פסוק יב) באותו מטבע לשון 'מה תשתוחחי... כי עוד אודנו ישועות **פני** ואלוקי'. ומבאר הגאון רבי שמשון רפאל הירש זי"ע טעם שינוי הלשון, כי בתחילה דיבר הכתוב כלפי זמן החשכה, כשעדיין אינו רואה בישועת ה', על כן אמר ישועות **פניו**, היינו שבעת החשיכה מתחזק האדם שהכל לטובה, הגם שאינו רואה שיש בדבר 'ישועה', מ"מ הוא מאמין ובוטח **שמול פניו של השי"ת ידוע שהוא טובה** (וכלשונו, ומקבל בצער ובהכנעה את רצון השי"ת וזהו ישועות פניו, של הקב"ה), עד שבסופו של דבר, גם האדם עצמו זוכה לראות ולהכריז שפעולות השי"ת הם ישועות **פני** – ישועה שלו עצמו.

עוד כ' שם לבאר מהו 'תהום אל תהום קורא לקול צנורך כל משבריך וגליך עלי עברו' כי המביט על התהום וגלי הים נראה לו הכל כגוש אחד הממהר לשטוף בשצף קצף כל הנקרה בדרכו ללא שום סדר והנהגה מכוונת. אך באמת - תהום אל תהום קורא 'לקול צינורך', כאומר הריני נשמע ומקבל את הדרכת הקב"ה, הוא השם בים דרך והוא מורה לכל טיפת מים אנה תלך, וכמו האוחז בצינור המעביר מעט מים במידה מדודה ובידו לכוון את תוקף זרימת המים ולכל אשר יחפוץ יטהו, **וא"כ הכל בחשבון מדוקדק ומסודר ומדוד.**

ומסיים הרש"ר בשבח והודאה לבורא עולם, וז"ל, '(כל משבריך וגליך) עלי עברו ואני נשארתי על עומדי, ומדוע, על שום **שמשבריך** היו **וגליך** לא נתת למאורעות הזמן לשבור אותנו לא הרשית להם לסחוף אותנו', עכ"ל.

ואולי יש אתנו מקום לומר, שכאשר האדם יודע את הסוד הזה, הרי 'כל משבריך וגליך עלי עברו' – דוגמת משברי הים הם הגלים שהם רצים במרוצה גדולה מאד כאילו כדי לשבר את הסלעים, ומה נעשה בסופם - הם עצמם משתברים אל מול הסלעים האיתנים, כך האדם היודע ומבין שהגלים העוברים עליו הם 'משבריך, גליך' - שלוחיו של בורא עולם, והם באים רק לנסותו ולא לשברו, אז יעמוד כצוק איתן וכסלע חלמיש, ועל כל גל וגל הוא מנענע בראשו, ונותן לו לעבור מעליו, אינו נשבר ואינו מתייאש על ידם.

כ. כן מצינו לימוד נפלא בהאי עניינא במתן תורה גופא, כי בטרם נגלה הקב"ה לעמו בית ישראל במעמד הגדול והנורא אמר הקב"ה למשה - 'ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל' (שמות כד א), וכתב ה'טור' בפירושו על התורה, תימה לי, למה לא עלו אלעזר ואיתמר שהרי גדולה מעלתם ממעלת הזקנים, כדאיתא (עירובין נד:) 'כיצד סדר משנה, נכנס אהרן ושנה לו משה פרקו, נכנסו בניו... נכנסו זקנים... נכנסו כל העם... נסתלק אהרן שנו בניו לזקנים ולכל העם' הרי לך שאלעזר ואיתמר גדולים בחכמה מהזקנים שכן הן מלמדים אותם את התורה, ומדוע הזקנים עלו על הר סיני ואלעזר ואיתמר נשארו מאחור. ומבאר, משום שהקב"ה 'לו נתכנו עלילות' (שמואל א' ב ג), וידע שבעלילה זו נתחייבו כדאמרינן (תנחומא בהעלותך טז) שמכאן נתחייבו שריפה,

וכך נאמר לאחר מתן תורה 'ומשה ניגש אל הערפל' (שמות כ יח) וכתב 'בעל הטורים' כי 'הערפל' בגימטריא 'שבינה'. מכאן למד הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (דברים, עמו' ריא) **כי אם נראה לאדם ש'ערפל' מכסה אותו בחושך כפול ומכופל ידע שאין זה 'ערפל' אלא עכשיו 'שבינה' שורה ונגלית עליו.** והן הן דברי הכתוב בחנוכת בית המקדש הראשון (מלכים א' ח יב) **'אז אמר שלמה ה' אמר לשכון בערפל', שנתגלה לשלמה כי** כשיש 'ערפל' הרי זה סימן כי ה' אמר לשכון עליו.

רצוננו לראות את מלכנו – חשיבות ההשתוקקות והרצון לתורה ועבודה

בפרשתן (א מט), 'אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל', ובמדרש (במד"ר א יב) **ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל, למה שהלוים שלי הן - והיו לי הלוים** (ג יב), **שכל מי שהוא מקרב אותי אני מקרבו, הם קרבו עצמן לי שנאמר** (שמות לב כו) 'ויאמר משה מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי', הן קרבו אותי ואני מקרבן, והיו לי

אלא שלא רצה הקב"ה לערבב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהו לשנה הבאה בא' ניסן יום הקמת המשכן, ולזקנים עד תבערה (מתאוננים), ואילו היו גם אלעזר ואיתמר עולים על ההר היו גם הם מתים ונמצא שנכרת כל זרע אהרן, **ולא רצה הקב"ה שיכרת זרע כהונה הקדושה**, ע"כ מתחילה לא נתן להם לעלות ההרה (ומקורו במושב זקנים בשם הרא"ש).

וזה מרומז בטעמי המקרא על אותו הפסוק 'ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא' – דטעמו 'קדמא ואזלא מונח רביעי', **שמארבעת** בני אהרן **הניחו** והשאירו שנים למטה מההר בעת מעמד הר סיני, כי 'קדמא ואזלא' – שהקב"ה המביט מראשית אחרית, **הקדים** לראות שהעולים על ההר **אזלא** – ילכו מהעולם בטרם עת, לכן לטובתם לא העלה את כולם על ההר.

עתה בין והתבונן נוראות עומד לו אהרן כהנא קדישא, בשעה הכי נעלית - מיום בריאת העולם ועד סופו, כשירד הקב"ה על הר סיני קרע את העליונים ואת התחתונים וראו שהוא יחידי, והנה הוא רואה כי שבעים זקנים הקטנים במדרגתם משני בניו אלעזר ואיתמר עולים על ההר והם עומדים להשיג שם 'מדרגות' גבוהות עד אין שיעור, ואילו שני בניו אלו נשארים לעמוד **בין העם**... ואינו מבין מדוע עשה לו ה' ככה. גם בניו הקדושים עצמם יתמהו, וכי זה שכרנו על יגיעות גדולות ועבודות נוראות – להישאר בין העם והיה זה כ'זילותא' לפי כבודם, **וקוב"ה אומר המתינו לי ותראו** כי **רק** בזכות 'השפלה' זאת ישאר נצר וזכר לזרע אהרן, **וכל** הכהנים ועבודת הכהונה לדורי דורות יהיו נמנים על 'יוצאי חלציכם' בזכות השפלה זאת...

ובזה מבואר הא דכתיב על שלמה המלך 'וידבר שלושת אלפים משל' (מלכים א' ה יב), כי כשרצה שלמה להרגיע סערת רוחם של המתייסרים - שיקבלו באהבה ושמחה את כל המצבים העוברים עליהם, נענה ואמר ראו נא מה היה לג' אלו ששמם מתחיל באות **אל"ף** (א'הרן, א'לעזר א'יתמר) כי שלושת 'אַלָפִים' אלו יוכיחו כי הנראה כרעה אינו אלא טובה וברכה.

מכאן ילמד כל איש, פעמים הרבה עולים במחשבתו של אדם, ראה נא, כמה עלה ונתעלה ידידי ורעי עשרת מונים ממני – ברוחניות – כשנתמנה להיות 'כלי קודש' מג"ש, ראש ישיבה וכו' וכו' כל חד בדיליה, או בגשמיות – נכסיו מצליחין, שמו הולך לפניו כמומחה בתחום פלוני, בניו מפארים את טובי הישיבות ואילו אני אנה אני בא... וכיו"ב רבות ממחשבות הטורדות מנוחתם של בני אדם. **תשובתם**, אל תהיו קצרי רואי, התייצבו וראו כי הכל בחשבון לטובתכם ולהנאתכם, פעמים שיתגלה החשבון כאהרן הכהן שנתגלה לבסוף, כי כל 'ירידה' זו הייתה להחיות זרעו לעולמים, ופעמים שלא יראה כזאת אלא בעולם העליון, אבל האמת כי כן הוא.

וכבר אמרו שלכן איתא בחז"ל (שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים', וביארו שהוא כדוגמת הזרע הנזרע באדמה שבסדר ה'צמיחה' נרקב בתחילה, מה עשה בעה"ב, הלך והשקה את האדמה והזרע אך ללא הועיל, הזרע נרקב יותר ויותר... ויבוא הזורע ויזעק, אויה לי, כי הזרעים היקרים אשר קניתים בממון ודמים הלכו לאיבוד בתוככי אדמה מרקבת זו... וככל שהנני משקה אותה כך תוסיף ברקבונה, מה יאמרו הבריות, שוטה, המתן ותראה את צמיחת הזרעים הפלא ופלא, כי אכן בתחילה לא תראה מאומה ולפתע, יעלה ויצמח כגן רטוב. כן הוא מעשה האמונה 'אמונת זה סדר זרעים' – בתחילה לא תראה מאומה לטובה, אבל בסבלנותך כשתאמין תראה שלבסוף תעלה ותצמח ישועתך למעלה למעלה.

הלוים. וכתב ע"ז הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתן, ד"ה אך) **יש אדם אשר שואף לעבוד את בוראו, אולם הוא נעלם ממנו, אך כאשר רוצה לעבוד את ה' בכל כוחו אזי נופלת מחיצת קיר הברזל המפסקת והוא כולו לה', עכ"ל.** ומכאן למדנו על מעלת הרצון, שכאשר האדם 'מקרב' עצמו אל הקב"ה ע"י שמשתוקק בכל לב ונפש לעבדו הרי גורם בזה שהקב"ה יסייע בעדו 'ויקרב' אותו אליו ויפלו כל המחיצות, ואפילו מחיצה של ברזל[כא]...

ויסוד זה נאמר לישראל עוד קודם לקבלת התורה, וכדאיתא ברש"י (שמות יט י) שמתחילה היה בדעתו של הקב"ה לתת את התורה על ידי משה, אלא ש'וישב משה את דברי העם - שמעתי מהם שרצונם לשמוע ממך, אינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך, **רצוננו לראות את מלכנו**', ועל כך נאמר (פסוק י) 'ויאמר ה' אל משה' - א"כ שמזקיקין לדבר עמם לך אל העם וקדשתם. מכאן למדנו כוחו של רצון עד שאמר הבורא שכביכול ב'שאגתם' **רצוננו** לראות את מלכנו הזקיקו והכריחו אותו להתגלות ולתת להם את התורה **בעצמו** (אלא שהם לא עצרו כוח לשמוע מפי ה' רק ב' דיברות הראשונות).

היה אומר הרה"ק מסאטמאר זי"ע (שבועות עמו' קכז) דהא **איתא** במדרש (ילקוט ישעי' שצא) 'לעתיד לבוא יביא הקב"ה את הר תבור וכרמל לבנות עליהם את בית המקדש'. ויזכו לכל זה בשכר 'ההשתוקקות והרצון' שהיה להם בעת נתינת התורה שהתורה תינתן עליהם כמבואר במדרש (ב"ר צט א)[כב], והדברים קל וחומר, ומה אם הדומם זוכה ליקר ולגדולה בשכר ה'רצון', ק"ו לבן

כא. והנה איתא בגמ' (כתובות סג.) שכלבא שבוע הדיר את בתו מהנאה מנכסיו מפני שנישאה לרבי עקיבא כשהיה 'עם הארץ', וכאשר שב רבי עקיבא עם כ"ד אלף תלמידיו הלך אליו כלבא שבוע בבקשה שיתיר לו נדרו, שאלו רבי עקיבא 'אדעתא דגברא רבה מי נדרת' – אילו היית יודע שאהיה אדם גדול היית נודר, ומאחר שהשיב בלאו התיר לו את הנדר. והקשו התוס' (ד"ה אדעתא) 'והלא אסור לפתוח **בנולד**' (נולד הוא חרטה מחמת דבר שנולד לאחר שנדר האדם, ובעת נדרו עדיין לא הייתה סיבה זו קיימת בעולם), ומתרצים בתוס', י"ל, דהכא לא חשיב נולד כיון שהלך לבי רב, **דדרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול**'.

עלינו להתבונן בדבר, וכי לא מצינו בדורנו מי שהלך ללמוד ולא נעשה אדם גדול... אלא, שהכל תלוי ברצונו של אדם, **ההולך ללמוד מתוך רצון עז ותבערת קודש** לעשות ככל אשר ביכולתו להתעלות ולעלות בתורה, **אפילו אם הוא 'עם הארץ' בן ארבעים שנה שעדיין אינו מכיר בצורת אות, ברור ופשוט שיצמח לגברא רבה – שהרי הוא הלך ללמוד...** ומה שישנם ההולכים לישיבה ואינם נעשים 'גברא רבה' אין זה אלא מפני שלא השקיעו את כל כח הרצון במטרה להיות אדם גדול, אלא רצונם בעוד כמה וכמה דברים...

כב. גם מצינו ב'שירת דבורה' שהיתה בהר תבור שנאמר בה (שופטים ה ג) 'אנכי לה' אנכי אשירה', וכתב רש"י וז"ל, אנכי אנכי כפול, שמעתי מדרש אגדה (ילקוט שמעוני ב מז) לא קפח הקב"ה שכר תבור וכרמל, שבאו למתן תורה לתת עליהם את התורה וחזרו בבושת הפנים, אמר להם הקב"ה **סוף שאני פורע לכם כפלים**, נאמר בסיני (שמות כ ב) '**אנכי** ה' אלוקיך', ובתבור יאמר **אנכי אנכי**, נאמר בסיני 'אנכי **ה' אלוקיך**', ובכרמל יאמר (כפל לאמר) **ה' הוא האלוקים, ה' הוא האלוקים** (מלכים א' יח לט), בימי אליהו.

על פי זה פירשו בלשון הכתוב (ישעיה נא יב) 'אנכי אנכי הוא מנחמכם', שכפל הלשון 'אנכי אנכי' הנאמר ב'תבור' הוא נחמתנו, שכשם ששילם הקב"ה שכר להר תבור על רצונו שיתנו עליו את התורה, כן עתיד הקב"ה לשלם שכר טוב לכל איש ואיש אשר נשאו לבו לעבודתו ית', ואין לך שום 'רצון' ההולך לריק כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה.

אנוש שבוודאי יזכה למדרגות עילאיות[כג] אם רק ישתוקק וירצה לקבל את התורה[כד].

אמרו חז"ל (שבת פו:) 'בחד בשבא לא אמר להו ולא מידי, משום חולשא דאורחא', פירוש שביום הראשון שהגיעו בני ישראל למדבר סיני לא אמר להם הקב"ה ולא מידי מפני שהיו טרודים מטורח הדרך. ומקשים העולם, איזו חולשא דאורחא היתה להם, והרי נשאו אותם ענני ענן ונעליהם לא בלו מעל רגליהם, ומדוע אם כן היו צריכים להמתין עד יום השני לבואם למדבר סיני, ובדרך דרוש אמר הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (שפתי צדיק לשבועות אות נט), ד'חולשא דאורחא' היא מלשון 'חולת אהבה', דכיון שראה הקב"ה שיש להם צמאון לקבלת התורה על כן העדיף שלא להתחיל עמהם סדר קבלת התורה כדי שלא לגרום להפסיק השתוקקותם, כי דבר זה חביב עד מאד לפניו יתברך[כה], ומזה רווה נחת רוח יותר מן הכל, ולא רצה לבטלם מדרגה נשגבה זו[כו].

ויסוד גדול הוא בתורה, שאין הקב"ה דורש מן האדם להשיג 'תוצאות' בעבודתו, כי זה אינו ביד בשר ודם, אלא רצונו יתב"ש שיהיה לו צמאון וחשק למלאות

כג. צא ולמד כמה גדולה וחשובה מעלת הרצון, דהנה אמרו חז"ל (מדרש שמואל רבתא פרשה ג) שקודם לידת שמואל הנביא יצאה בת קול ואמרה עתיד להיברא ילד בשם שמואל שיזכה לקבל חזיון נבואה מאת ה', מה עשו בני ישראל ברצונם כי עז שבנם יהיה הנביא, היו כולם קוראים את שם בניהם 'שמואל', למעשה לא זכה להיות ה'נביא' אלא שמואל בנה של חנה. מ"מ הועיל להם הרצון וההשתוקקות שזכו שגם בניהם אמרו נבואה פעם אחת. העמיס כן החיד"א בספרו 'יוסף תהלות' על הפסוק בתהלים (צט ו) 'ושמואל בקוראי שמו', דכיון שקראו שם בניהם 'שמואל' על כן זכו פעם אחת לנבואה. **מכאן נלמד כוחו של רצון.**

ומפורש כן במדרש (משלי פרשה יב) 'כל מי שישן על מטתו בלילה, וחושב בלבו ואומר, למחר אני משכים ואעשה עם פלוני טובה, עתיד לשמוח עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא', והרי לך, שעל עצם הרצון יטול שכר גדול כזה.

כד. וכך פירש הרה"ק מטריסק זי"ע (מגן אברהם ד"ה וידבר) בלשון רש"י בריש פרשתן 'מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה', כי 'שעה' הוא מלשון פניה [וכמו שנאמר (בראשית ד ה) 'ואל קין ואל מנחתו לא שעה', ופירש רש"י – לא פנה], והכוונה שחביב אצל הקב"ה כל פניה שהאדם פונה את עצמו להשי"ת, כלומר, כל מעשה שעושה וכל פעולה ואפילו במשהו, וכלשונו **'והוא מונה כל שעה ופינה שהאדם פונה לשמו יתברך בלב שלם להשפיע ממזלא עילאה כל השפעות טובות והברכות על כל ישראל בכלל ופרט ברוחניות וגשמיות בני חיי ומזוני רויחי** במהרה בימינו אמן'.

ומוסיף עוד, שנרמז זאת בר"ת של 'מתוך חיבתן לפניו' עולה כמניין 'מזלא', הוא המזל העליון ממנו נשפע כל הברכות, לרמז על כל ההשפעות הטובות בעת שאדם 'פונה' מעצמו לעשות נחת רוח לבורא ית"ש.

כה. ידוע מה שכתב רש"י על הפסוק (שמות יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני - לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, **שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו**', והקשה הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק לר"ח סיון אות ב) שהרי באותו היום שבאו למדבר סיני עדיין לא נאמר להם כלום **ולא ניתן** להם שום דברי תורה, ומה שייך לומר כאן שיהיו ד"ת חדשים עליך כאילו היום **ניתנו**. ומבאר על פי מה שדרשו חז"ל בפסיקתא בחודש השלישי – בא חודש, והיינו שבאותו היום בא התחדשות בלב ישראל, והכוונה שנכנס בליבם חשק ותשוקה לקבלת התורה, ועל כן אמרו שיהיו ד"ת חדשים עליך, ר"ל **'שתמיד יהיה לישראל חשק זה כמו היום הזה שבאו למדבר סיני שהיה להם החשק הנפלא'**.

כו. והכי שנינו באבות (פ"ג משנה יד) 'חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה', והסבירו צדיקים, שמחמת חביבותם של ישראל לא נתן להם את התורה תיכף ומיד בצאתם ממצרים אלא לסוף חמישים יום, וכל זאת כדי שיהיו ממתינים ומצפין לה, ובכך עושין אותה 'כלי חמדה' מלשון **חמדת** הלב בהשתוקקות וגעגועים, שמשתוקקים בחשקם וברצונם לזכות לתורה הקדושה.

בנועם אמריו אמר כן הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, ש'יום חתונתו זו מתן תורה', והלא נוהגים לשלוח סבלונות ומתנות לחתן ולכלה, וה'דרשה גישאנק' (- הדורון דרשה) שבני ישראל נותנים להקב"ה כביכול הוא הרצון והחשק לעשות רצונו יתב"ש בלבב שלם, וכולם חייבים לתת מתנה זו, ואין אדם נפטר ממנה, שהרי גם עני ואביון מביא קרבן דלי דלות, כלומר שמנחתו חשובה לפני הקב"ה אף אם קרבנו אינו עולה סכום רב, כי לפניו יתב"ש

רצונו בלבב שלם[כז], ובזה פירשו מה שאמר רבי יוסי (שבת קיח:) 'יהא חלקי ממתי בדרך מצוה', ולמה נקט 'בדרך מצוה', והלא מצד הסברא עדיף טפי להסתלק מן העולם אחר קיום ועשיית המצוה, אך הן הן הדברים, כי בקי היה רבי יוסי בשבילי דרקיעא, וידע שעיקר רצונו של הקב"ה הוא הצמאון שיהיה לבשר ודם אליו יתב"ש, וישתוקק לעשות לו נחת וקורת רוח, ומשום הכי גדולה מעלת ההולך בדרך מצוה ברצותו לעסוק בקיום רצון השי"ת, כי כל חפצו ורצונו והשתוקקותו הוא לקיים רצון המלך, וזה חביב בעיני בורא כל עולמים יותר מזבחים ועולות.

היו נכונים – ההכנה לקבלת התורה

ידוע ומפורסם כי לכל דבר שבקדושה ולקראת כל חג ומועד צריך 'הכנה' מקודם, אמנם חובה כפולה ומכופלת היא להתכונן לקראת חג השבועות[כח], שהרי בפירוש ציוותה תורה (שמות יט יא) 'והיו נכונים ליום השלישי', וכמבואר בראשונים שכל עניין מצוות 'ספירת העומר' הוא להיטהר ולהתקדש כהכנה לקראת יום הקדוש והנורא של קבלת התורה[כט]. וכמו שכתב הר"ן (פסחים כח. מדה"ר) וז"ל, ובהגדה גם כן אמרו בשעה שאמר להם משה 'תעבדון את האלוקים על ההר הזה' אמרו לו ישראל, משה רבינו אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד לעצמו. מכאן קבעו חכמים לספירת העומר, כלומר, בזמן הזה שאין אנו מביאין קרבן ולא עומר - אלא מחשבין חמשים יום לשמחת התורה, כמו שמנו ישראל באותו זמן. עכ"ל.

והנה, בכל המועדים אמרה תורה זמן מדויק באיזה יום יחול החג, 'ובחמשה עשר' וכדומה, אבל בשבועות לא נאמר בתורה זמן ויום בשנה שבו יחול

עולה הרצון והצמאון שיהודי משתוקק לקדושה, ואין שום דבר בעולם שיוכל לעכב מן האדם מלרצות להתקרב אל להשי"ת.

כז. וכבר פירשו בדברי הגמרא (ע"ז ג.) 'מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת' ולא אמרו מי **שהכין** בער"ש, כי אין הקב"ה דורש אלא את **הטירחה** והיגיעה, וה' יגמור בעדו... אם רק **טרח** אף שלא עלה בידו **להכין** הרי הוא כבר **יאכל בשבת.**

כח. הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל נשא משלו ויאמר, יהודי הלך ברחוב שבע שמונה דקות לפני סוף זמן מנחה. ולפתע צעק מחרדה - **אוי, אוי** עדיין לא התפללתי מנחה, ומיד רץ לכיוון השטיבלאך ו'תפס' מנחה במהירות כפי שנראה מנחה כאשר לא מרוכזים ומבוהלים... אמר לו שותפו לדרך, חשבתי שאם ה'אוי' כל כך גדול – מי יודע כיצד תראה ה'מנחה'... אך 'למעשה' ה'אוי' שלפני מנחה היה חזק ותקיף כפליים מהמנחה עצמה שמחמתה נשמעה הצווחה. והנמשל - עם ישראל מכין את עצמו ארבעים ותשע יום 'שבעה שבועות' לקראת מתן תורה בהכנה רבתי, בכל יום ויום מכריזים 'היום... לעומר', ומן הדין שה'שבועות' יהא פי כמה וכמה... ולא יהא כאותו שחרד חרדה גדולה לקראת המצווה, וכאשר 'שהחיינו והגיענו לזמן הזה' – אז הילד איננו...

כט. בדרך צחות מספרים על מנהג שנהגו בו בימי קדם, אשר היו מעמידים תחת החופה שני גביעים מלאים במטבעות זהב, לסימנא טבא שיזכו החתן והכלה לבנות ביתם מתוך שפע פרנסה בהרחבה, ולא תמוש העשירות מתוך ביתם לעולם, והנה אותם חתנים אשר אביהם היה עשיר היו מביאים את הגביעים והמטבעות משלהם, ואילו החתנים העניים היו נוהגים לשאול מאת העשירים 'ללילה אחד' בלבד... ולמחרת היו מחזירים. אלא שבעיר אחת היה ה'גביר' קמצן נורא, וידע החתן הנצרך שאין סיכוי בעולם שיתן לו שני גביעים מלאים, על כן התחכם לבוא אל הגביר וביקש ממנו שישאיל לו גביע אחד בלבד, כשבדעתו היה להניח שפיגע"ל (ראי) שעל ידי זה ייראה כאילו הניח שניים..., אמר לו הגביר, הרי כל נתינת הגביעים הוא רק לסימנא טבא, וסימן טוב יותר שלא תצטרך לבריות... ומה שאתה חושש לבזיונות שיראו בשעת החופה שלא נהגת כמנהג המקום מחמת עוני, הנה הינך אומר שאתה צריך רק לאחד, א"כ שמע מינה שאחד כבר יש לך ואינך צריך אלא לשני, ע"כ איעצך להעמיד שפיגע"ל מול אותו הגביע שברשותך.., השיב החתן, מה אעשה שאין בידי אלא שפיגע"ל בלבד... וכן לענייננו, **שבועות זה השפיגע"ל של ההכנה מלפניו**, וביום קדוש זה משתקף בו כל ההכנות שלקראתו, **וכפי ששם החג 'שבועות' מורה עליו שהוא 'בנוי' מהשבועות הקודמים לו**, ומי שטרח בערב החג אזי כשמגיע שבועות מאירים כל ההכנות באור יקרות, אך מי שלא עשה ולא כלום הרי כשיגיע החג לא 'יראו' ולא ייראה לו מאומה...

החג, ורק אמרו וספרתם לכם ממחרת השבת... תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה', ואף בגמ' מצינו (ר"ה ו:) שלדעת רב שמעיה עצרת פעמים ה' (בסיון) פעמים ו' פעמים ז'ל, וביאור הדברים, שקבלת התורה אינה תלויה ביום מסוים בחודש, אלא לדורות עולם ייאמר - אף בימינו אנו - בגמר הכנת בני ישראל לקראת 'קבלת התורה' בספירת חמישים יום יקבלוה בשתי ידיים מהבורא יתב"ש[לא].

ל. הא כיצד כשחודש ניסן ואייר חדשים מלאים יחול שבועות בחמשה בסיון, אם שניהן חסרים - בשבעה בסיון, ואם א' מלא וא' חסר - בששה בסיון, כי חג השבועות הוא ביום החמישים מחג הפסח, ותלוי בקביעות חודשי ניסן ואייר.

לא. שמא תאמר, הרי כבר עברו עלי רובא דרובא מימי ספירת העומר, ולב יודע מרת נפשו היאך היה נראה באותם הימים ובמה היה שקוע... ואם כן כבר אבד סברי, ואין בידי לקבל את התורה בשנה זו אלא לשנה אחרת...

אך באמת כל מחשבה זו בטעות יסודה, שהרי בצאת ישראל ממצרים, כשספרו חמישים יום כהכנה לקבלת התורה, וכדברי הר"ן הנזכרים, הרי במשך באותן **ה'חמישים** יום' נפלו בני ישראל כמה וכמה פעמים, כאשר באו אילימה ולא מצאו מים - וילונו על משה, וכן ברפידים - ויבוא עמלק, ואעפי"כ לא נפלו בקרבם לחשוב שאבדה תקוותם, ואפילו לא התחילו למנות מחדש, אלא עדיין 'היו מונין כל אחד לעצמו', **והמשיכו** כל אחד בעבודתו לספור דבר יום ביומו כאילו לא אירע מאומה ועדיין במדרגתם הראשונה הם עומדים, ובשכר זה זכו לקבל תורה מסיני. כי אכן זאת היא ההכנה הראויה לקבלת התורה – להניח את העבר ולהתחזק בכל עת מבלי להתייאש.

ושמע נא לדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע (נועם אלימלך ד"ה א"י וידבר) על הפסוק בריש פרשתן 'וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני' וגו'. וזל"ק, נראה דהתורה מלמדת לאדם שיתנהג עצמו, כי להיות שהתורה ניתנה בסיני למען ילמד אדם **להיות תמיד מוכנע גדול ונבזה בעיניו**, כדרך שעשה השי"ת ב"ה שמאס בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם. וזהו 'במדבר סיני' – לשון ענווה. רק לזה צריך האדם **שלא יתעצב מחמת גודל הכנעה ויפול בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא יתברך, לכן הזהירה תורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה**, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות, וזהו 'באוהל מועד', פירוש שיכניס עצמו לאהלו של מועד הוא לשון שמחה, כי מועד הוא לשון יו"ט. 'באחד לחודש השני', פירוש, ואם יאמר האדם ואיך אוכל לשמוח כיון שהרבתי לפשוע, ולזה אמרה תורה **אעפ"כ יראה לעשות תשובה בשמחה, ויתחזק עצמו לאמר הרי אני כאילו נולדתי היום הזה ולא אשוב עוד לכסלה, וזה נקרא חידוש שנתחדש כבריה חדשה**, וזהו 'באחד לחודש השני', כי האדם הזה הוא נתחדש ב' פעמים, האחד ביום שנולד, והשני ביום שעושה תשובה ונתכפר לו, עכל"ק. ועיי"ש בהמשך דבריו שמבאר בסוף לשון הכתוב 'לצאתם מארץ מצרים' – **שגם בעולם עכשיו יש יציאת מצרים שנית**, והוא בשעה שעושה האדם תשובה.

סיפר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, מעשה ביהודי שלא קרא ולא שנה - שנקלע לבית המדרש בשלושת ימי הגבלה, בראותו את כל עם הקודש עוסקים בתורה בריתחא דאורייתא, חלש לבו והחל מבכה את מצבו, על שלא זכה לישב בבי מדרשא ולעסוק בתורה עם יתר אחיו. '**אבער ער איז נישט געבליבן מיטן וויינען**' (הוא לא נשאר בבכיו), אלא מיהר לגשת אל ארון ספרי הקודש, נטל גמרא לידיו והחל עוסק בה בהתמדה מופלאה, ומני אז למד ולמד... ולא עזב את לימודו עד שנעשה אחד מגדולי וגאוני אותו הדור, וכיום ספרו מונח באוצר הספרים בביתי.

אמרו חסידים שלאביו מהר"י זי"ע מבעלזא היה מקום מיוחד בארון הספרים, ששם היה מניח את ספריהם של 'בעלי רוח הקודש'. וגם ספרו של אותו גאון היה מונח בין אלו הספרים. ללמדך שלכל איש יש עדיין פתח תקווה לשוב ולהתקרב אל התורה ונותן התורה, וללמדך על סגולת הימים הללו אשר נפתחים בהם שערי סייעתא דשמיא למשתוקק לזכות לכתר תורה, וכל הרוצה יבוא ויטול.

כיוצא בדבר אמרו צדיקי הדורות שיש ללמוד מהאמור במגילת רות (פ"א), שהוא מעניינא דיומא דחג השבועות, שבתחילה יצאה נעמי משדי מואב ושתי כלותיה, רות וערפה, עימה, ואמרה להן נעמי שישובו לארצם ולמולדתם, 'ותשאנה קולן **ותבכינה**, ותאמרנה לה כי אתך נשוב לעמך', שוב הפצירה בהן נעמי שיחזרו, 'ותשנה קולן **ותבכינה** עוד ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה', ופנתה נעמי אל רות ואמרה לה שובי אחרי יבמתך, ותאמר רות אל תפגעי בי לעזבך לשוב מאחריך כי אל אשר תלכי אלך' וגו', ואכן חדלה נעמי מלדבר אליה. ולא מצינו ברות כשנשארה לבדה שתתן קולה בבכי, כי אכן **אין טעם בבכי בלבד אלא בעשיית מעשה...** וערפה שהתעסקה רק

וזה לשון ה'קדושת לוי' (פרשת יתרו ד"ה ומשה עלה) 'והנה **אם אדם זוכה - שומע בכל חג השבועות את הקול שמכריזין אנכי ה' אלוקיך, נמצא איך צריך האדם להכין את עצמו בהכנות רבות**[לב] **שיזכה לשמוע דיבור הקב"ה שכמה אלפים רבבות מלאכים ושרפי קודש אוחזים חיל ורעדה ורתת וזיע מאימתו יתברך, ומכל שכן אנחנו בני אדם, ולא סגי בג' ימים לבד, ואפילו אם יכין את עצמו כל השנה לא סגי', עכ"ל**[לג].

וכן אמר הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע, **שאכן - וודאי אפשר אף בהיום לשמוע, אלא שקודם לכן יש לרחוץ ולשטוף את האזניים מכל שמץ טינוף** (הרוחני), **או אז יזכה לשמוע באזניו את קול ה'** (עי' רמתיים צופים אות פד, בתנדב"א רבא פרק ב)[לד].

וכך איתא מהחיד"א (לב דוד פרק ל"א) **בשם 'בעל המכתם' שבימי הספירה כשבני ישראל התכוננו במדבר לקראת מתן תורה נמסרו להם סודות התורה ועניינים נפלאים הידועים רק ליחידי סגולה, ובזה פירש החיד"א מה שאומרים בהגש"פ 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו', ולכאורה איזו תועלת היתה לנו בהר סיני מבלי לקבל את התוה"ק, אין זה אלא שבעת ההכנה השיגו דברים נשגבים, כי מעלת ההכנה לדבר מצוה רבה היא מאד, על כן יתעורר כל אדם לפני שבועות להיות נצב על הקושרים, ואין ספק כי יעמוד לו הדבר לסגולה יותר משאר ימים.**

וכבר כתב ה'אור החיים' הק' בפרשת מתן תורה דכתיב (שמות יט ג) 'ומשה עלה אל האלוקים וגו' ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר', וז"ל. **ויש לך לדעת, כי בחינת הקדושה לא תקדים אלא למזמין אותה, עכ"ל, ולכן רק אחרי שעלה משה אל האלוקים ועשה מעשה והכנה מצדו אז זכה שקרא אליו השי"ת מן ההר. והלא הדברים קל וחומר, ומה משה רבינו ע"ה שהיה 'מחציתו אלוקים'** (דב"ר יא ד) **הוצרך לעשות מעשה כדי שיזכה להתגלות אלוקית, אנן אזובי קיר על אחת כמה וכמה שלא יתכן שנזכה ליהנות מאור החג כי אם נכין**[לה] **את**

בבכיות סופה שחזרה לגילוליה ויצא ממנה גלית הרשע, ואילו רות שחדלה מלבכות ורק הלכה אחרי נעמי באשר תלך ממנה יצאה מלכות בית דוד. וללמדנו, **שלא יתבוסס האדם בבכי על מצבו הרע, אלא יתחזק ויתחדש מעתה, ורק עי"ז יוכל להתעלות.**

צא ולמד על מעלת ההתחזקות בעת קושי חושך ואפלה, וכמו שאמרו שכל מגילת רות עוסקת בשתי אלמנות ואלמן אחד, אשר לכל אחד מהם היתה סיבה מספקת להתייאש לגמרי ו'להוריד את האף'... וכמו שאמרה נעמי בעצמה 'קְרֻאנִי לִי מָרָא' (רות א כ) ורות ובועז, אך בין לגבי נעמי כתיב '**ותקם**' (א ו), וכן מצינו לשון זה גבי רות (ב טו) – שהתנערו מעפר והתחזקו, ורק עי"ז זכו שמהם יצא מלכות בית דוד וממנו משיח צדקנו... והדברים אמורים לגבי כל קושי ו'וחשך' הן במצב הרוחני והן במצב הגשמי.

לב. דורשי רשומות מצאו, שיש כ"ו פסוקים מן הפסוק 'בחודש השלישי' ועד עשרת הדיברות [כמנין שם הוי"ה], ואילו בעשרת הדיברות עצמן יש רק י"ג פסוקים [כמנין 'אחד' - שה' הוא יחיד ומיוחד], שזה מחצית מן הסכום שיש בהכנה לקראת קבלת התורה, ללמדנו שההכנה גדולה יותר מן המצוה עצמה.

לג. ונאים הדברים למי שאמרם, כי ידוע שכאשר הוציא הרה"ק מבארדיטשוב את הס"ת מן ארון הקודש בחג השבועות היה מזיע בכל גופו מרוב פחד, והיו צריכים לעטוף את הספר תורה בשיראין כדי שלא ירטבו המעיל והקלף מהזיעה דקדושה שבאצבעות ידיו. כיוצא בזה מקובל, שבטרם נכנס לבית המדרש בחג השבועות התבטא פעם בלשונו 'איך גיי זעך זעהן מיט די לעבעדיג'ן' (- אני הולך להתראות עם חי העולמים), ובנוסח אחר מקובל שאמר לאחר התפילה 'איך האב גיזעהן די לעבעדיג'ן' (- ראיתי את חי העולמים), בין כך ובין כך היתה כוונת קדשו, שזכה להתגלות השכינה שזכו ישראל במעמד הר סיני, ולשמוע עשרת הדברות מפי הגבורה ככתוב (דברים ה כא) 'היום הזה ראינו כי ידבר אלוקים את האדם וחי'.

לד. בלשון חכמים אמר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, שבני ישראל ענו ואמרו 'נעשה ונשמע' לקבל התורה, והכוונה שאם האדם משקיע חלקו **בנעשה** בעמל וביגיעה להכין את עצמו כראוי - יזכה **לנשמע**, לשמוע את קול ה' המכריז ואומר 'אנכי ה' אלוקיך'.

לה. והעיקר שיגש בהשגות גדולות, כידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למוכר השמן שבא לעיר עם חביות ענק למכור לבני העיר שמן טוב ומשובח, והנה רצונו של המוכר למכור את כל אשר יש לו לבני העיר, אבל

עצמנו בהכנה דרבה בטרם בא היום הגדול והקדוש[לו].

ביום הזה באו מדבר סיני – ההכנה בימים המרוממים מר"ח סיון ואילך

פשיטא שבכל שמתקרבים והולכים לקראת חג השבועות שצריך להרבות בהכנה ובטהרת הנפש, לגודל יקרת הזמן הבוער כאש[לז]. וכמו שכתב 'רבינו בחיי' לבאר במה שנאמר (שמות ג ו) 'ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים', שלכאורה היה צריך לומר 'לך' ולא 'לכה', ומבאר וז"ל, ועל דרך הפשט, תוספת הה"א להורות על חמישה ימים שעתידים שיחנו בהר סיני, זהו מראש חודש סיון עד יום שישי שבו קבלו התורה, ועל כן אמר (שם פסוק יב) 'וזה לך האות' - אות ה"א הנוספת שהוא חשבון חמישה, ואמר 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה' חמישה ימים ובשישי תקבלו את התורה, עכ"ל. ואין זה 'דברי אגדה' אלא כך הוא פשוטו של מקרא. ועל אחת כמה וכמה בהגיע 'שלושת ימי הגבלה' עליהם נאמר בתורה (שמות יט טו) 'היו נכונים לשלושת ימים'[לח].

נוראות איתא ב'אור החיים' הקדוש (שמות יט ב) **בגודל הקרבה ואהבת הקב"ה לבניו הנגלית בימים הללו**[לט], וז"ל. 'ויסעו מרפידים - קשה למה איחר המוקדם, כי פסוק זה (המדבר מנסיעתם מרפידים) היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר (שם) 'באו מדבר סיני'. ואולי שהוא על דרך אומרם (בראשית רבה נה ח) אהבה מקלקלת השורה להקדים המאוחר. שלהיות כי הוא זה יום המקווה לבורא, לתורה, לעולם, לעליונים ולתחתונים, ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים מתי יבואו בני ישראל מדבר סיני. לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כוח לספר סדר הדבר (והדברים נוראים למתבונן במי

למעשה לא יוכל לתת לבני העיר רק כפי הכלים שכל אחד מהם יגיש אליו... הגדול כפי גדלו והקטן לפי קטנו. והנמשל מובן ביותר, כי הקב"ה רוצה להריק עלינו שפע גדול ביותר, אבל למעשה לא יריק עלינו אלא כגודל הכלים שהכינו בני העולם לקבל בהם.

לו. מספרים על יהודי אחד שעלה עם משפחתו לארץ הקודש, תיכף כאשר הגיע אל ארץ הקודש רכן על עפרה ונישק את אדמתה, לאחר מכן פגש ברוכל המוכר רימונים, שמחו בני המשפחה לאכול מפריה של ארץ הקודש ולשבוע מטובה, קנה רימון אחד ופתחו – תוכו זרק וקליפתו אכל – כשאר הפירות שזורקים את הגרעינים, והיו כל בני המשפחה מתאפקים מלדבר סרה על 'פירות ארץ ישראל'... עד שנתגלה להם ה'סוד' ש'פירות ארץ ישראל' צריכים לדעת איך לאכול מהם...

כך אף אנו, נכנסים אנו לזמנים גבוהים ביותר, אבל עלינו לדעת כיצד 'לאוכלם' - איך לקבל את היום טוב כראוי, ומה עליו לעשות כדי שיוכל למלאות אסמיו שבע ושפע רב מאורות היו"ט, ולזאת נדרש מן האדם להתכונן בהכנה דרבה בטרם יתקדש החג.

לז. וכך רמזו צדיקים במה שכתב רש"י בתחילת הפרשה 'מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה', כי הנה בספירת העומר 'מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי' (למנות 'ימים' ו'שבועות', ר"ה ה.), **אמנם כל זה הוא עד ר"ח סיון, כי מאז ואילך הזמן יקר ובוער, ולגודל התשוקה לקבלת התורה הקריבה ובאה מונים כל שעה בפני עצמה**, כי כל שעה עתה כימים רבים תחשב...

לח. ואכן, מלפנים כזאת בישראל היה פשוט בעיני המון העם להניח כל העסקים ולישב על התורה ועל העבודה.

וכפי שמעידים זקני ירושלים, שלפני כשבעים שנה היו בעלי החנויות סוגרים חנותם בשלושת ימי ההגבלה, ויושבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בהתמדה גדולה, ואף לדורנו ייאמר, ולוואי שהבחורים והאברכים ינעלו את כל 'עסקיהם' למשך כל הימים הללו, ויעסקו בתורה הקדושה, בהתמדה בחיות והתלהבות.

כן העידו גם על קהילות הקודש בפולין קודם המלחמה, שכבר משני שבועות שקודם החג לא היה מקום פנוי בבתי המדרש, וכל הקהל עסקו אך ורק בתורה כהכנה לקראת היום הגדול.

מסופר שהרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע נכנס פעם בשלושת ימי הגבלה אל היכל בית מדרשו בעיה"ק ירושלים, ונענה ואמר 'היכן הם היהודים פון דער היים (מערי פולין), שהיו בוערים ככבשן בשלושת ימי הגבלה'...

לט. ידוע מה שאמרו צדיקים שדברי ה'אור החיים' הקדוש הללו בוערים באש להבת שלהבת. עד שתמהו היאך לא נשרפו הדפים מגודל האש היוקדת...

המדובר - שבביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו לא עצר כוח מרוב תשוקתו לתת התורה הקדושה לבניו רחומיו) **ותיכף קדמה ההודעה באמרו ביום הזה באו מדבר סיני, הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ, כי הוא תכלית הבריאה ותקוותה, ואחרי כן חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים', עכ"ל. ואחר שבכל שנה ושנה שב ומתעורר מה שאירע לאבותינו הימים ההם, אם כן אף גודל השמחה והאהבה שבים להתעורר בימים הללו בפועל ממש[מ].**

ואתה בן אדם, היתכן כזאת שח"ו תשאר שאנן ולהיכנס לחג השבועות מתוך תרדמה[מא], והרי כל העולמות מתרגשים לקראת היום הגדול והנעלה הבא עלינו לטובה[מב], ואיך לא תתעורר לשים עינך ולבך לקדושת

מ. והיינו שלא רק 'קבלת התורה' שבחג השבועות מתחדשת בכל שנה ושנה (וכדלהלן), אלא גם כל 'העסק' סביב מעמד הר סיני, והתעוררות הקדושה שהיתה מראש חודש סיון, אף היא מאירה מחדש בכל שנה. וכמו שכתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' מקאז'ניץ זי"ע (ד"ה ביום) וז"ל, נראה לרמוז בדברי קדשו, כי באמת בכל שנה ושנה כל ימי עולם נתגלה הדבר ההוא שהיה בימים ההם, כגון בימי פסח שיצאו ממצרים גם בכל שנה יש נפשות מישראל שיוצאים ממצרים, **וגם בחודש הזה כיון שקרבו לפני הר סיני נתגלה גם כן שיוכלו לקרב את עצמן להקב"ה ולקבל התורה ולקרב עצמן לפני הר סיני** וכו', **ולזה צריך כל אדם כשבא ראש חודש סיון עד חג השבועות לקרות באותו עסק התורה ולהמשיך לו זה הקדושה שנתגלה ביום הזה.** עכ"ל.

וכן מצינו להרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק לר"ח סיון אות ב) שכתב כי באותו יום שבאו למדבר סיני נכנס בהם חשק גדול לקבל את התורה, ומסיים 'ואף עתה אף אחר שנתנה התורה, מ"מ **בכל שנה כשבא יום זה צריך להרגיש בלב החשק המחודש לקבלת דברי תורה**, ועל ידי זה יהיו דברי תורה נבלעים בלב וירגישו טעמי תורה'.

כיוצא בדבר מצינו שיום ב' סיון נקרא בשם 'יום המיוחס', ובפשטות הטעם כי באותו יום אמר הקב"ה 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' (שמות יט ו), והיינו שבכל שנה ושנה הקב"ה 'מייחס' את בני ישראל ומרומם ומקדש אותם להיות לו ממלכת כהנים וגוי קדוש. גם מצינו להלכה (רמ"א סי' תצד ס"ג) שאין אומרים תחנון מר"ח סיון ועד חג השבועות, וביארו הפוסקים (מג"א ומ"ב) כי בשני בסיון אמר הקב"ה למשה לקדשם לתורה, ואח"כ מתחיל ג' ימי הגבלה, והרי שעניין זה שייך עד לימינו אנו, ולדורות עולם הקב"ה מקדש עמו ישראל בימים אלו.

ובעניין 'יום המיוחס', הנה ה'ערוך השלחן' (תצד ז) מבאר הטעם שנקרא בשם זה, כי יוהכ"פ חל תמיד ביום בשבוע שחל בו יום המיוחס, וזהו יחוסו של יום זה שהוא מכוון כנגד יוהכ"פ, ועומק הדברים הוא, דאחרי שזוכה האדם לטהרת הנפש אזי אומר לו הקב"ה 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים', וכשם שיש מחילת עוונות ביוהכ"פ כך מוחל השי"ת עוונותיהם של ישראל ובוחר בהם בכל שנה ושנה להיות לו 'ממלכת כהנים וגוי קדוש'.

הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע ראה פעם 'בנן של קדושים' המתפאר ומתגאה בייחוסו הרם אך מעשיו אינם תואמים כלל לאותו ייחוס שהתפאר בו. אמר לו הרה"ק, שלכן 'יום המיוחס' חל קודם מתן תורה, כדי להורות לדורות, שכל חשיבות היחסנים אינו אלא קודם מתן תורה, אבל אחר שקיבלו ישראל את התורה אין לך 'יחסן' אלא מי שעוסק בתורה, ומקבל על עצמו עול תורה כשור לעול וכחמור למשא.

מא. בהיות הרה"ק מסאטמאר זי"ע בארץ הקודש נכנס פעם לבקר בת"ת 'עץ חיים' ובחן את הילדים על לימודם, בעת הבחינה שאל את אחד התלמידים מהו פירוש המקרא האמור בפרשת במדבר בעניין סדר מסע המחנות במדבר 'וּשְׁנֵיִם יסעו' (ב טז), השיב הילד 'די יארען פארען' (- השָׁנים נוסעות)... נענה לו הרה"ק ואמר, אכן לך מגיע 'פסק' (תוכחה) על שאינך יודע להשיב כהלכה, אך לדידי היה כדאי כל הנסיעה מארה"ב עד לכאן בשביל לשמוע 'מוסר' זה, שהשנים נוסעות והזמן חולף במהירות... (מובא באמרות טהורות). ולדידן ייאמר, בל ניתן לזמן כה גבוה ונעלה שיעבור כלעומת שבא כשאנו שקועים בתרדמת הזמן.

מב. וכבר כתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (תהילים מב) לבאר במה דאיתא בזוה"ק (ח"ג קנב:) 'כרוזא כריז, כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא ייתי ויחמי עד דלא ינעלון תרעי [כל מי שרוצה לבוא ולירא את פני האדון ה', יכול לבוא באלו הימים ולהיכנס טרם ינעלו את השערים] אימתי כרוז אכריז, בארבעה עשר לירחא תניינא, דהא מתמן עד שבעה יומין תרעין פתיחין מכאן ולהלאה ינעלון תרעי', ונמצא שב' שבועות מקודם ל'מתן תורה' ננעלים השערים, ולכאורה 'אדרבה כל אשר יקרב הזמן לקדושת הזמן מהראוי שיפתחו השערים', וכיצד נועלים אותם דווקא

המועד ולהתעלות מעל הבלי הזמן[מג], ובכלל זה להתבונן **לאן אתה נכנס ומה הקב"ה שואל מעמו בעת כזאת.**

בהתקרב חג השבועות, ומבאר באופן נורא, שאמרו חז"ל (פסחים ו:) שב' שבועות קודם הרגל שואלים ודורשים בהלכות החג, וגם בעולמות העליונים מתכוננים לקראת שבועות, ו'הכלה העליונה מתקשטת בקישוטיה בימים הללו, ולכן ניחא נעילת שערים בזמן ההוא כי אין רשות לאדם ליכנס ולא דרך ארץ הוא', ואם כי אין לנו שמץ השגה בדבריו הקדושים, אך זאת למדנו שגם השכינה הק' כביכול מכינה עצמה לקראת 'יום החתונה'.

מג. סיפר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע על אבי זקנו הרה"ק רבי אלעזר מענדל מלעלוב זי"ע שאירס את בנו עם אחד מחסידיו שהתגורר בצפת, והיות ולא היה בביתו אפילו פרוטה אחת לא קבלה הכלה שום מתנות ותכשיטים הניתנות בדרך כלל כמנהג גוברין יהודאין [באמת ממון רב היה מגיע אליו מאנשי שלומו בפולין, ובפרט שאביו הרה"ק רבי משה זי"ע היה חתנו של היהודי הק', וכן חותנו היה בנו של החוזה הק' מלובלין, אך כידוע, היה אותו צדיק מחלק את הכל לעניי ירושלים, להחיות נפשם העטופות ברעב, ונשאר ביתו ריקם מכל]. הדבר היצר מאד לאם הכלה, שהייתה מרבה להפציר בבעלה כל אימת ששם פעמיו להסתופף בצל רבו - מחותנו, שיבקש מעמו שישלח איזה מתנה כלשהי לשמח לב הכלה. אך אותו חסיד היה שוכח מכל הבלי עולם בכל עת בואו להסתופף בצל הרבי. משיצא החסיד מביתו, לעלות אל הרבי ולשהות בצילו בשלושת ימי הגבלה, שבה האם ואמרה לו שיזכור לבקש מאת הרבי שישלח מתנה טובה מבית גנזיו, והוסיפה באזהרה שאם לא יביא עמו איזה מתנה מהרבי תנעל הדלת בפניו...

והנה דרכו של הרה"ק היה להתפלל מעריב ולספור ספירת העומר האחרונה אצל ציונו הקדוש של שמעון הצדיק, לאחר מכן היה הולך אל הכותל המערבי ולקבר דוד המלך. לאחר שסיים הרבי את ספירת העומר נכנס לחדר מיוחד סמוך לציון הקדוש, או אז נכנס המחותן - החסיד בלב רועד לעשות את דבר בני ביתו, בידעו ומכירו שהם בבחינת 'אומר ועושה', התקרב אל דלת החדר ודפק עליה, בעודו מהרהר, אכן, הרבי מחלק את כל מעותיו לצורכי צדקה וחסד, מכל מקום מדוע אינו שולח לכה"פ תכשיט כלשהו, ואפילו סיכה קטנה. בעודו מהרהר כך פתח הרבי את הדלת, נענה ואמר **אֶה, לא האמנתי עליכם מחותן שליט"א, ימים כאלה גבוהים - שלושת ימי הגבלה, וסיכה קטנה בראש...** מיד בחזור המחותן לביתו אמר לבני הבית, יש לנו מחותן המשוטט בשמי השמים – אם תוסיפו לבקש מעמי שאדרוש מהרבי היודע מחשבות תכשיטים לכלה, או אז אני מצידי לא אחזור יותר הביתה.

ואף אנן נעני אבתריה, ימים כאלו גבוהים וסיכות קטנות בראשינו, כמה סיכות קטנות עם גדולות יש לנו להוציא מראשנו באלו הימים הקדושים.

סיפר הגה"ק הסטייפלער זי"ע מעשה שהיה בצעירותו כשלמד בישיבת נובהרדוק. בשנת תרע"ד נסע לביתו לכמה ימים, בהיותו בעירו ניגש אליו יהודי ושאלו למתי ישוב לישיבה, א"ל, למחרת היום אשוב לישיבה. מסר לו היהודי מכתב צרור וחתום מכל צדדיו – שימסרנו לבנו הלומד אף הוא בישיבה. אדהכי והכי פרצה מלחמת העולם הראשונה ופסקו שיירות מליסע הנה והנה, וכבר לא חזר הסטייפלער לישיבה, וה'מכתב' נשאר שמור בכיסו.

ויהי אחרי שמונה שנים, ובתוך אלו השנים שבק האב חיים לכל חי, והנה פגש הסטייפלער את הבן הנ"ל מהלך ברחובה של עיר, מיד ניגש אליו וסיפר לפניו שיש לו מכתב מאביו המנוח שנלב"ע לפני כשמונה שנים. בהתרגשות גדולה פתח הבן את המכתב – לראות 'צוואה אחרונה' מאביו ז"ל. ומצא כתוב בו 'אל בני יקירי אהובי, מה שלומך... אחרי דרישת שלומך הטוב, אבקשך, זכור ואל תשכח, בחזרתך מהישיבה הביתה, **זכור להביא לי משם דגים מלוחים'...** היה הסטייפלער מסיים ואומר, כיו"ב נראה מי שאינו שם על לב, וכל חייו בעולם הזה עוברים עליו סביבות 'דגים מלוחים' וכיו"ב. וכדי בזיון וקצף... וכמה נתבייש בעמדנו לפני בית דין של מעלה, כשנראה 'עין בעין' שמכל ימי חיינו לא נשאר כי אם 'בקשה אחת' אודות דגים מלוחים... והמשכיל יזדרז לקנות בעודו בהאי עלמא 'קניני נצח'. כי לכך נוצרנו. **הדברים אמורים גם לענין ימים גבוהים אלו שניתנו לנו כמתנה להעמיד עצמינו על דרך טוב, הבה ניזהר שלא להיות שקועים ב'דגים מלוחים' ותו לא מידי...**

והעיקר שלא לבזבז את הימים והשעות היקרים והקדושים הללו בדברי הבאי ו'במילי דשטותא'... יש שפירשו במה שנאמר (איוב א ז) 'ויאמר ה' אל השטן מאין תבוא ויען השטן את ה' ויאמר מִשּׁוּט בארץ והתהלך בה', שהקב"ה שאל את השטן מאין תבוא – מהיכן נובע כוחך הגדול להחטיא את הבריות, השיב השטן 'משוט בארץ והתהלך בה' – ממה שהאנשים משוטטים ברחובות ומתהלכים בהם, מזה באים הם לידי עבירה ועוון. ואם בכל השנה צריך להיזהר שלא להלך ריקם ולהסתובב בטל ברחובה של עיר, על אחת כמה וכמה בימים אלו.

והכן לבבם – ההכנה ע"י עסק התורה והתפילה גם יחד מה יעשה האדם להכין עצמו בימים אלו, ירבה בלימוד התורה[מד] הקדושה בהתמדה[מה], וכמו שכתב ה'ישמח ישראל' (ימי הגבלה ה) **שרק בהיותם בהר סיני הוצרכו בני ישראל לכל אותה הכנה ופרישה, מפני שעדיין לא קבלו את התורה[מו], אבל, כהיום הזה, לאחר מתן תורה, אזי ההכנה המובחרת ביותר היא על ידי עסק התורה[מז].**

וכבר היה מעשה בבחור ששאל את הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע לאיזה 'ישיבה' ייכנס בה יוכל להתעלות, השיב לו הגה"ק, אין כל כך נפקא מינה באיזו ישיבה תלמד העיקר הוא לא לבזבז את הזמן.

והנה מצינו בסדר עבודת יום הכיפורים שהיה הכהן הגדול נכנס לפני ולפנים להוצאת הכף והמחתה הריקנית (בה היה מונח הקטורת), ובטרם כניסתו לצורך כך היה טובל ומקדש ידיו ורגליו, ולכאורה צ"ב, מדוע נצרכה כלל עבודה זו עם כל ההכנה הגדולה שלפניה, והרי אפשר להניח את הכף והמחתה שם באותו מקום עד השנה הבאה (ובעת שיכניס את הקטורת יוציא את הכף ומחתה שנשארו שם מהשנה הקודמת) ומהו 'הסער הגדול הלזה', אלא רמז יש כאן, **כי הנחת כף ומחתה ריקם בקדש הקדשים ללא צורך הרי זה סתירה מיניה וביה...** כי המקום המקודש ביותר אין מונחים בו דברים סתם ללא סיבה וצורך גבוה. וללמדנו בא, שכשם שהדברים אמורים לגבי 'מקום' קדש הקדשים, כך גם לענין **קדש הקדשים שב'זמן'**, שביטול הזמן וההליכה ריקם באפס מעשה בימים נוראים ומקודשים כאלו אין לך סתירה גדולה מזו, אלא כל רגע ורגע צריך להיות קודש לה'.

וכבר אמר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטילאניץ ז"ל בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שהיה זועק (בירח האיתנים) מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק' – שלא ידמה לאותו שוטה וסכל המסתובב ביום השוק, ובמקום לנצל את הזמן לקנות 'סחורה טובה' בזול ולהרוויח הון רב במשך השנה הבאה, הינו מתעסק בזוטות ושטויות...

מד. וכבר אמרו (אבות א יז) 'לא המדרש עיקר אלא המעשה', **כן נמי – לא די לנו בידיעת גדולת וקדושת אלו הימים, ואף גם זאת לא די לנו בידיעה שקבלת התורה היא לכל חד וחד, אלא עלינו לקיים למעשה, לפתוח בפועל גמרא או שולחן ערוך ולעסוק בדברי תורה.**

מה. היה אומר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע לפרש בדרך מליצה את המשנה (אבות ד י) 'הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה', שהוי ממעט לעסוק סביב התורה, ועסוק כבר בתורה כפשוטו...

וכאותה שאמרו, על מאמרו של רבי פנחס בן יאיר (ע"ז כ:) 'תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות...', ולא אמר מה מביא לידי תורה, **כי אין דבר שמביא לידי תורה אלא לימוד התורה בעצמה – יחטוף גמרא ויישב עצמו ללמוד, כי אם ימתין על הדבר ש'מביא' לידי תורה יישאר בהמתנתו.**

וכבר אמרו, הנכנס לבית המדרש 'בניחותא', מכין לעצמו קאווע (קפה), מתבונן מי ומי מיושבי בית המדרש היום... וכו' וכו' משאר 'הכנות' ברפיון ידיים ובעצלות, זה האיש מובטח לו שמעתה ועד סוף ה'סדר' לא ילמד יותר משני שורות גמרא... מה יעשה יקפוץ בסערה (מבלי לעורר רעש גדול...) יפתח גמרא או שו"ע וישקיע בה ראשו ורובו ואז יצליח.

מו. ידוע מה שאמרו חז"ל שהיו ישראל משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה, ולכאורה יש לתמוה שהלא מצינו שלא שינו שמם לשונם ולבושם, ואם כן איזו טומאה היה להם, ומדוע לא שמרו עליהם כל אותם גדרים לבל ישקעו בטומאה, אלא שבעודם במצרים לא למדו תורה שעדיין לא ניתנה לישראל, ובלא תורה לא יועילו כל הגדרות וההרחקות שבעולם, ומאחר שלא למדו תורה ממילא שקעו במ"ט על אף שלא שינו את שמם ולשונם.

מז. ועל ידי זה תגדל ותתרבה אצלו החשק ואהבת התורה להוסיף בלימודו כהנה וכהנה, ולאפוקי מאותם ה'באים בטענה' ואומרים **כי כמו שמצינו בערבי פסחים, שיש למנוע מלאכול בעיו"ט מצה כדי שיאכלם בלילה לתיאבון כך נמי יש להמנע מתלמוד תורה בערב שבועות כדי שיקבל התורה לתיאבון,** צא תאמר להם, טענה נפסדת היא טענתכם, כי בעסק התורה פני הדברים להיפך הם, דהלימוד גופא מבעיר באדם תיאבון והשתוקקות ללמוד עוד ועוד. וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שבועות תר"ס, ד"ה הלימוד) וז"ל, הלימוד בליל שבועות להראות חביבות התורה, כי כל חמדת עוה"ז בא מתוך הרעבון. ולפי רוב הרגילות מתמעט האהבה **והמרעיב עצמו אוכל לתיאבון.** (אבל) **התורה כל מה שעוסקים בה ביותר מתרבה אהבה וחמדת התורה, וע"י עסק התורה בליל שבועות נתרבה הצמאון אל התורה.** עכ"ל.

ונודע אשר הגידו צדיקים שהאור של כל יו"ט טמון במסכתא העוסקת בענייני החג [וע' בשם משמואל (שבועות) המבאר מדוע לא תיקנו חז"ל מסכתא מיוחדת לחג השבועות], וממילא האור של חג 'מתן תורה' נמצא בכל מסכתות הש"ס ובכל מקצועות התורה, ועל ידי שיעסוק בתורה יזכה לקבל את ה'אור הגנוז', ולטהר עצמו בקדושת התורה[מח].

גם ישפוך לב כמים בתפילה ובתחנונים לזכות לקבלת התורה ולהצלחתו בתורה ויראה[מט], וכבר הבאנו מה שאמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע (באורות המים מהדו"ת לשבועות), שמראש חודש סיון כשבאו למדבר סיני ועד יום קבלת התורה היו בני ישראל מאריכים בתפילת 'אהבה רבה' בהשתפכות הנפש, ומעומק לבם היו זועקים 'והאר עינינו בתורתך ודבק ליבנו במצוותיך' כהכנה לקראת מתן תורה[נ].

כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא רבות בשפ"א) לבאר טעמה של קריאת מגילת רות בחג השבועות, כי בסופה מדובר מלידת דוד המלך נעים זמירות ישראל שריווהו להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז:), ועליו נאמר (תהלים קט ד) 'ואני תפילה', להורות, **שאי אפשר לתורה בלא תפילה ואי אפשר לתפילה בלא תורה**[נא].

וכך תרגם ב'תרגום יונתן' על דברי יתרו שאמר למשה רבינו (שמות יח, כ) 'והזהרתה אתהם את החקים

מספרים על הגאון הגדול רבי חיים קרייזווירט זי"ע רבה של אנטווערפן שבבלגי', ששבת פעם את שבתו בניו יארק שבארה"ב, ובצהרי יום השבת קודש מסר שיעור בפלפול ו'לומדות' בבית מדרש מקומי, המון העם המתגוררים בסביבות בית המדרש הגיעו בהמוניהם לשמוע את דבריו הקדושים והמאלפים, ואף מרחוק באו מאות יהודים אשר שירכו רגלם כשעה ושתיים בחום הקיץ, באמצע הדרשה נענה רבי חיים ואמר, 'הנה הולך אני לומר בפניכם **סגולה בדוקה להתמדה בתורה הקדושה** אשר היה שווה בשבילה כל המאמץ של שעות ההליכה עד הגיעכם הנה', וכך חזר שוב ושוב על גודל הסגולה אותה עומד הוא לומר כעת ותועלתה הרב, ולאחר כל הקדמות אלו נענה ואמר, '**הסגולה הגדולה ביותר לזכות על ידה להתמדת התורה היא להתיישב ללמוד**'... ואידך פירושא זיל גמור.

ודע כי הימים הללו מסוגלים ביותר לזכות לכתר תורה, הרה"ק ה'מלאך' זי"ע (שהנהיג קבוצת עובדי ה' בארה"ב), היה יושב בכל שבוע עם חבורת אברכים עובדי ה', והיה מדריכם ומחזקם בכל עניני תורה ועבודה, והנה אף שלא החשיב אסיפה זו לביטול תורה – והרי היה יושב עמהם מדי שבוע בשבוע, מכל מקום בהגיע לשלושת ימי הגבלה וחג השבועות, הודיע לאברכים שבשבוע זה לא תתקיים חבורה, כי עבודת ימים אלו להרבות בעסק התורה, **וכל הלומד תורה בהתמדה בימים אלו מובטח לו שיצליח בלימודו בכל השנה.**

מח. עוד טעם לשבח נתנו בחיוב ריבוי תלמוד תורה, שהלא כבר אמרו חז"ל (סוף מס' תענית) 'יום חתונתו זה מתן תורה', וידוע שאסור לקדש עד שיראנה...

מט. הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל אמר, שאף שאמרו חז"ל (ב"מ נט.) כי אחר החורבן ננעלו שערי תפילה, **אך ישנה תפילה אחת שנענית בכל עת ובכל מצב, והוא 'בדוק ומנוסה', והיא התפילה לסייעתא דשמיא ברוחניות** (מכתב מאליהו ח"ד עמו 77).

ומפורשים הדברים בספר חסידים (קלא), **אם שואל אדם דבר שהיא שבח לבוראו כגון על למוד תורה או דבר אחר מחפצי שמים ושופך את נפשו עליו הקב"ה שומע תפלתו אף על פי שאין בידו מעשים טובים.**

וכבר פירש רש"י (תהילים פא יא) מה שנאמר 'הרחב פיך ואמלאהו' – ובפירוש אמרו בגמרא (ברכות נ.) שפסוק זה אמור לגבי דברי תורה. וז"ל רש"י, הרחב פיך - לשאול ממני כל תאות לבך, ואמלאהו - **ככל אשר תשאל אמלא.**

נ. וכך שגור בפי העולם, בבואנו לשמחת נישואין כיצד נדע מי הוא 'המחותן', הרי כל העם המשתתפים לבושים במלבושי כבוד זבח משפחה - בבגדי שבת ויו"ט, **אמנם כשנראה אחד מהמשתתפים הפורש לצד ומפיל תחינה בדמע שיעלה הזיווג יפה ידוע נדע כי האי גברא הוא המחותן**, כמו כן, מיהו 'מחותן' בנישואין הללו שבין בני ישראל עם התורה ונותן התורה – מי שעומד ומעתיר תחינה, ומפיל דמעה 'והערב נא', 'אהבה רבה... והאר עינינו בתורתך, ודבק...' ועי"ז ניהפך ל'מחותנים' עם הבורא והתורה.

נא. כשנפטרו מלפני הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע ה'חסידים הלומדים שבאו אליו מפולין' נענה ואמר: בפולין אוהבים ללמוד גם אנו אוהבים ללמוד, אבל אנו מפרשים 'שמעתתא בעא צילותא' (לשון הש"ס במגילה כח:), פירוש שכדי לזכות לכתרה של תורה צריך להרבות בתפילה... והתפילה צריכה לתורה (ברכת אהרן עמוד קח).

ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה - ותהודע להון ית צלותא דייצלון בבית כנשתהון', פירוש, תלמדם את התפילות שיש להם להתפלל בבית המדרש. ואע"פ שלא נזכר בפסוק כי אם מלימוד ההלכות - 'את החוקים ואת התורות', מכל מקום כדי להצליח בתורה נצרכת התפילה לשפוך לבו לפני ה' על ההצלחה בתורה ומצוות[נב].

כל אשר תמצא ידך לעשות עשה – וה' יגמור בעדו

ואם אמור יאמר האדם, מה כוחי כי אייחל, הרי אין ביכולתי להכין עצמי בהכנה דרבה לקראת היום הגדול והנשגב הזה, מה בצע שאתייגע אם בכל אופן לא אצליח לערוך הכנה כראוי ולא אקבל את התורה, ואולי שב ואל תעשה עדיף, אף אתה אמור לו שאין הדבר כן[נג], אלא על האדם מוטל לעשות את שלו ואז יזכה שה' יגמור בעדו ויהיה מוכן ומזומן לקבל התורה, ומוכח כן מלישנא דקרא (שמות יט יא) 'וְהָיוּ נכונים', ולמה כתיב 'וְהָיוּ' לשון עבר, והלא לפי דקדוק לשון הקודש הוה ליה למימר טפי 'וְהֵיוּ נכונים' בלשון עתיד, וכלומר, שיעשו דיני פרישה ויתכוננו במשך שלשה ימים לקראת מתן תורה ואז יהיו ראויים לקבל את התוה"ק בקדושה ובטהרה, מכאן הוכיחו צדיקי קמאי, דמכאן ראיה שעל האדם להתאמץ ולעשות את שלו עד כמה שידו מגעת[נד], ואז יזכה שהקב"ה משלים לו את ההכנה

פעם אמר הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע לפני תלמידיו, כי מי שלא אמר 'אהבה רבה' וברכת 'אתה חונן' בכוונה, בלתי אפשר שיחדש באותו היום חידוש אמיתי, ונענה אחד מהתלמידים - לא כיוונתי היום והעליתי חידוש בידי, ביקשו הרה"ק שיציע את החידוש והראהו איך שיש לסתרו ואינו על פי דרך האמת (הובא בשו"ת מהרש"ם סוף ח"ב).

עוד חזינן כמה צריך להפציר ולהתפלל על פתיחת מעייני האדם בתורה מנוסח התפילה שקבעו אנשי כנסת הגדולה, שהרי לא מצינו בשום תפילה שיקבעו לשונות של בקשה ותחנונים כמו ברכת 'אהבה רבה', שפותחים ומבקשים שישמע ה' בקול תפילותינו 'בעבור שמך הגדול', וכן מזכירים זכות אבות 'בעבור אבותינו שבטחו בך', וכל זאת כדי שנזכה לברכת 'כן תחננו ותלמדנו', ואז ממשיכים לעורר מדת הרחמים וכופלים להזכיר את היותו אב ואומרים 'אבינו אב הרחמן', ובאים בזה לעורר 'רחמי האב על בניו', ולא עוד אלא שהבורא יתב"ש 'מרחם' עלינו תמיד, לכן גם עתה אנו מתחננים 'רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה', וכיוצא בלשונות אלו לא מצינו בשום מקום ובשום תפילה, אין זה אלא שעיקר העיקרים הוא הבנת התורה, ובלעדיה אין לנו חיים וקיום, ולכן, בוכים ומתחננים כ"כ על כך.

נב. אמנם, מיד אחר תפילתו, יפנה לעסוק בתורה, כי א"א לבכות ולשפוך שיח ב'אהבה רבה' שיפתח ה' עיניו בתורה

וכשבא 'למעשה' **הילד אינו...** וכבר המשיל זאת הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, לעני שביקש והתחנן בדמעות שליש לפני עשיר מופלג שיפרנסו, אמר לו העשיר אינני מחזיק תחת ידי מעות, גש אלי בשעה פלונית בבית העסק שלי ואמלא ידך במטבעות, הלה לא הופיע באותה שעה, למחרת שב לבקשו בדמעות שליש, אמר לו העשיר כבר הוריתיך אתמול לבוא לבית עסקי, מדוע לא באת, נו, בוא היום.... וכך הווה כמה ימים, וכי יוסיף עוד העשיר לשים לבו לבקשותיו... (הובא בפנינים יקרים).

ידוע דבר המעשה שהרה"ק מראפשיץ ראה אברך שעמד בתפילתו ביום חג השבועות ושפך לבו כמים בתפילת 'והאר עינינו בתורתך' משך זמן ארוך מאד, ושב להתחנן כבן המתחטא אצל אביו שוב ושוב, בגמר התפילה ניגש אליו הרה"ק מראפשיץ ו'גמרא' גדולה בידו, וכה אמר לו, הייתי בשמים וראיתי שתפילתך נשאה פירות ונתקבלה באהבה לרצון, הא לך גמרא ותתחיל בלימודך...

נג. גם 'מעיקרא דדינא פירכא' – עצם הטענה שאומר 'איני יכול' אף היא אינה נכונה, אלא יתחיל בקום ועשה

וכבר יתברר לו כי אכן יכול ויכול... וכמו שפירש הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע בלשון ההגדה 'כל דכפין ייתי וייכול', שאין אומרים 'ייתי ויאכל', כי בא לרמז לכל מי שהוא 'רעב' להתרומם אך טוען שאינו יכול, על כן אומרים לו 'ייתי', התקרב אל הקדושה, התחל בעבודתך, אז 'ייכול', כלומר כבר יווכח לראות שהוא יכול...

נד. איתא בחז"ל (תנחומא אמור יא) **אמר רבי לוי כל פעולות טובות ונעימות ונחמות שעתיד הקב"ה לעשות עם ישראל, אינן אלא בשכר פעיה אחת שפעו ישראל בעיני ואמרו, כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע** (שמות כד ז). והדבר אומר 'דרשני' וכי 'פעיה' – הגה בעלמא ללא תוכן (כדוגמת בעלי חיים ש'פועים' ומשמיעים קול באין אומר ואין דברים), הייתה כאן,

שלא הספיק בידו לעשות[נה], ולכן נאמר 'והיו נכונים' בלשון עבר, דאחרי שיעשה את שלו ימצא שהוא מוכן בידי שמים אף אם לא השלים בעצמו את מלאכת הקודש[נו].

והדברים מפורשים ב'מאור ושמש' (יתרו ד"ה ויסעו) לבאר מה שנאמר (שמות יט ג) 'ומשה עלה אל האלוקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל', שלכאורה תיבת 'לאמר'

והרי 'הכרזת' דברים הייתה כאן עד שאמרו חז"ל, אמר הקב"ה 'מי גילה לבני רז זה' (שבת פח.), ומדוע אמרו **בשכר פעיה אחת.**

ומבארים חכמי המוסר לדורותיהם, עפ"י דברי ה'תוספתא' (ב"ק פ"ז ה"ג) **וכן מצינו כשהיו ישראל עומדין לפני הר סיני ביקשו לגנוב דעת העליונה, שנאמר 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע', כביכול נגנב הוא להם, תלמוד לומר** (דברים ה כו) **'מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי' וגו', אם תאמר שאין הכל גלוי לפניו, והלא כבר נאמר** (תהילים עח לו-לז) **'ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו', אעפ"י כן 'והוא רחום יכפר עון'** (פסוק לח). כלומר, דבהאי קרא כתיב, שכל אמירתם והכרזתם 'נעשה ונשמע לא היה אלא באופן של 'ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו', שמא תתמה במה כיזבו, פירשה הכתוב מיד – 'ולבם לא נכון עמו', היינו שקבלתם הייתה 'אחד בפה ואחד בלב', ומבזה יבואר הטעם שנזכר לשון 'פעיה', כי היה זה כפעיה בעלמא, קול בלי תוכן פנימי.

אך, **עם כל זאת קיבל הקב"ה את קריאתם 'נעשה ונשמע' כקריאת אמת נאמנה, וכדברי המדרש 'כביכול נגנב להם', הקב"ה הסתפק כביכול באמירה בפה, אף על פי שלבם לא היה נכון עמו ולא נאמנו בבריתו, שהרי מכל מקום הסכים ליבם לומר בפיהם נעשה ונשמע כזה, ודי לו כביכול גם ב'לב נכון' כזה,** ולא עוד אלא שאמר הקב"ה 'מי יתן והיה **לבבם זה** ליראה אותי כל הימים', ואיזה לבבם - זה אותו שהכתוב מעיד עליו 'ולבם לא נכון עמו'. ואכן, אותה פעיה אחת, **הלשון** (מבלי הלב) אשר השמיעה את הקריאה 'נעשה ונשמע', היא שקבעה את ייחודו ואחדותו של ישראל בעולם, והיא שהביאה עליהם ועל בניהם את כל הטובות והנחמות שעתידין לבוא עלינו ועל כל ישראל בב"א.

מעתה תבין חיזוק ותעצומות לכל איש ישראל, החפץ לעמוד בכל שנה ושנה ביום מתן תורתנו הק' למרגלות ההר הבוער באש, ומחפש למצוא בקרבו פנימה תבערה אמיתית ותשוקת לב טהור לקרוא גם הוא ככל אחיו מישראל את הקריאה הגדולה לאלוקים 'נעשה ונשמע'. **אבל במסתרים יודע מרת נפשו שעדיין לא זכה לדרגה נשגבה של טהרה והתבטלות מוחלטת לרצון השי"ת כדבעי, כי גם באלה חפץ השי"ת, ופעיה זו של קריאת 'נעשה ונשמע' גם כש'לבו בל עמו' חביבה היא עד מאד לפניו ית', וזוכה על ידה בכל הפעולות הטובות ונעימות ונחמות.**

נה. וכבר מרומז כן בדברי רש"י על האמור בפרשתן (ג טו-טז) 'פקוד את בני לוי לבית אבותם למשפחותם כל זכר מבן חדש ומעלה תפקדם, ויפקד אותם משה על פי ה' כאשר צוה'. וברש"י, על פי ה'. אמר משה לפני הקב"ה, היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם, אמר לו הקב"ה **עשה אתה שלך ואני אעשה שלי,** הלך משה ועמד על פתח האהל, והשכינה מקדמת לפניו, ובת קול יוצאה מן האוהל ואומרת, כך וכך תינוקות יש באוהל זה, לכך נאמר על פי ה'.

הקשה הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זי"ע (תורת שמעון בפרשתן), אם ממילא נעשה נס ש'בת קול' הודיעתו מנין התינוקות של בני לוי, מדוע הוצרך להלך סביבות המחנה לגשת בסמוך לכל אוהל ואוהל, ולא סגי היה שמשה רבינו ישב בביתו והבת קול תגלה לו מנין התינוקות. אלא ביאורו, כי **אין הקב"ה עושה נס להיות 'א-ל גומר עלי' רק למי שעשה ככל יכולתו, לא למי שיושב שאנן בביתו,** וכמו שאמרו (קידושין ל:) 'אלמלא הקב"ה **עוזרו** לא יכול לו' כי רצון הבורא שהאדם יעשה ככל יכולתו ואז יזכה לסיוע ממעל, **ורק כשהילך משה רבינו מאוהל לאוהל זכה שיתגלה לו מן השמים והשלימו לו את המנין.**

נו. אמנם אף אם מוצא עצמו עומד בעצם חג השבועות כשאינו מוכן כלל וכלל, יתחזק בדברי ה'ערוגת הבושם' (פר' אמור) **בפסוק** (ויקרא כג כא) 'וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם' - שאפילו אם יעשה האדם חשבון הנפש ויראה שעברו עליו כל ימי העומר מבלי שיכין את עצמו כראוי לקראת מתן תורה, עדיין לא אבדה תקוותו, אלא **וקראתם בעצם היום הזה** – ביום הזה יקרא על עצמו 'מקרא קודש' – **מהיום** אתקרב לקדושה, ויזכה לסוף הפסוק 'יהיה לכם', כלומר שיקבל את השפע והאור היורד מן השמים בעת רצון היום.

היא ייתור לשון וללא צורך שהרי תיכף נאמר 'כה תאמר'. אלא, שמשה רבינו הכין עצמו עד שעלה אל האלוקים, ועל ידי 'איתערותא דלתתא' התעורר כנגדה 'איתערותא דלעילא' כהנה וכהנה, וזהו שנאמר 'ויקרא ה' אליו מן ההר', שנגלה אליו השי"ת באתערותא דלעילא במידה גדולה הרבה יותר (היא מידת החסד שם הוי"ה). וציווהו ה' 'לאמר, כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל', שהקב"ה אמר לו לאמר לבני ישראל, כה - 'כמו שאתה עשית והכנת את עצמך בהכנה דרבה ונגד זה בא אתערותא דלעילא כפלי כפלים עד אין שיעור ותכלית ממה שהיה אתערותא דלתתא, כן תאמר לישראל שגם המה יעשו תמיד', וע"י הכנתם באיתערותא דלתתא כפי יכולתם יזכו לקבל מלעילא שפע קודש במידה גדושה הרבה יותר, וכלשון ה'מאור ושמש' ויבוא מלמעלה השפעות טובות ורחמים גדולים, אמן.

בקולות וברקים – קבלת התורה בהתלהבות ואש בוערת

תחילה וראש לכל עסקי ה'הכנה' הוא שיבעיר האדם בקרבו אש קודש, לעבוד את הבורא ית"ש בלבב שלם מתוך התלהבות גדולה. וכאותו מאמר נורא שאמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קיא: ד"ה מפני) לפרש במה שנאמר (שמות יט יח) 'מפני אשר ירד עליו ה' באש', שהוא על דרך מה שפירש אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע בהא דכתיב (דברים ד כד) 'כי ה' אלוקיך אש אוכלה הוא' שהכוונה לאש ההתלהבות שבני ישראל מרתיחין עצמן בעבודת הבורא[נז], ועל דרך זה הוא פירוש הכתוב כאן, 'כי היה ירידת והתגלות השי"ת על ידי אש שלמטה וכו', כי כל שלימות האדם הוא האש והחימום שיש לו לתורה או לתפילה'.

ואכן רבות מצינו בלשונות המקרא כאן את עניין ה'אש', ככתוב (שמות יט יח) 'והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' **באש**', עוד נאמר (דברים ד יא) 'וההר בוער **באש עד לב השמים**', וכך אנו אומרים ב'מוסף' של ראש השנה (בברכת שופרות) 'דברות קדשיך מלהבות אש, בקולות וברקים עליהם נגלית'. וללמדנו כי כך יש לגשת אל כל ענין ההכנה לקבלת התורה, וכ"ש לקבלת התורה גופה - באש, בהתלהבות ובחיות מתוך קולות וברקים.

וכך נצטוינו במצוות עשה ולא תעשה - לזכור בכל יום ובכל עת 'מעמד הר סיני' מתוך האש, כמו שאמרה תורה (דברים ד ט) 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך... והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב... וההר בוער **באש עד לב השמים**'. וכתב הרמב"ן (שם), וז"ל. 'שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו שם עיניך - הקולות והלפידים את כבודו ואת גדלו, ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש, עכ"ל[נח]. משמע מדבריו, שיש לזכור את עצם הדבר שנתן הקב"ה את התורה בקולות[נט] וברקים ובלפידי אש.

גם להלכה פסקו כן בטור (או"ח מז ו) וז"ל. 'ועוד יש ברכה אחרת על התורה - ברוך אתה ה'... אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ברוך אתה ה' נותן התורה. ויכוין בברכתו על מעמד הר סיני,

---

נז. כיוצא בדבר אומרים בשם הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע לבאר במה שאמור ב'מעשה מרכבה' בנבואתו של יחזקאל (א כו) 'ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה', שכביכול למעלה על דמות הכסא נראה כפי 'מראה האדם' – כהנהגת האדם...

נח. וכן כתב הרמב"ם באגרת תימן וז"ל. 'וכמו כן זכרו מעמד הר סיני שציוונו הקב"ה לזכרו תמיד, וגם הזהירנו מלשכחו. וציוונו ללמדו לבנינו וכו', **וראוי לכם, אחינו, שתגדלו [את] בניכם על המעמד ההוא הגדול, ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והדרו, שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו.**

נט. וכך איתא בחז"ל (שמות רבה כט ט) 'אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, כשנתן הקב"ה את התורה, ציפור לא צייץ עוף לא פרח שור לא געה, הים לא הזדעזע, הבריות לא דיברו, אלא העולם שותק ומחריש, ויצא הקול - אנכי ה' אלוקיך'.

עוד אמרו (זבחים קטז.) כשנתן הקב"ה תורה לישראל, היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי הגויים אחזתן רעדה בהיכליהן. נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו, מבול בא לעולם, אמר להם - חמדה טובה יש לו להקב"ה בבית גנזיו, שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, והוא מבקש ליתנה לבניו, שנאמר (תהלים כט יא) ה' עוז לעמו יתן. מיד פתחו ואמרו - ה' יברך את עמו בשלום'.

איך בחר בנו מכל האומות העולם וקרבנו לפני הר סיני, והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו את תורתו הקדושה שהיא בית חיינו כלי חמדתו, שהיה משתעשע בה בכל יום, עכ"ל. ומשמע שמעיקרי זכירת מעמד הר סיני הוא לזכור את האש הגדולה שהייתה שם, עד שבכל יום ויום צריך הוא לכוון ולהרהר בדבר. וביאור הדברים, כי ראשונה לכל על האדם לעקור את ההתיישנות שבלבו, ולהלהיב עצמו בגשתו לעסק התורה והמצוות. לקיים כל דברי התורה באהבה ובשמחה, וכשכולו בוער כלפידים יגש לעבודת הבורא.

והנה אמרו חז"ל (תנחומא תשא לא) 'הלוחות הראשונות על שנתנו בפומבי, לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו', **וכאן** (בלוחות שניות) אמר הקב"ה אין לך יפה מן הצניעות שנאמר (מיכה ו ח) 'ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך'. ומקשה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תשא תרל"ט), אם כן ש'אין לך יפה מן הצניעות', מדוע לא נתן הבורא מיד את הלוחות הראשונות בצנעה. וביותר קשה, הרי הקב"ה שהוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות בוודאי ידע אל נכון שלוחות אלו ישתברו, מדוע לא הקדים מעיקרא לתת אותם בהיחבא. אלא מתרץ השפ"א, וז"ל. כי לולי ההתלהבות הקודם בפרסום לא היה אחר כך יכולת לילך בדרך צניעות. רק על ידי שכבר הקדימו בקולי קולות נתקיים אח"כ הצניעות. וזה לימוד לדורות - כי בתחילה צריך להיות בהתלהבות עצום. ואם כי לא יהי' נשאר זאת ההתלהבות כדבר של קיימא. עכ"ז הוא העצה גם לימי הירידה אח"כ[ס].

ומכאן נלמד עד כמה צריך להתעורר בימים אלו בהתלהבות מרובה, להתקרב באש בוערת אל הבורא ותורתו, להיות כאבותינו שזעקו 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע[סא], רצוננו לראות מלכנו' (ילקו"ש יתרו רעו, ד"ה ואתם תהיו לי), שמרוב האש והתלהבות דקדושה לא היססו לומר 'נשמע' ורק אחר כך נחליט... אלא 'קפצו' וקבלו על עצמם 'נעשה' קודם 'נשמע'[סב]. וכבר מצינו שנשתבחו בני ישראל על שהקדימו לומר 'נעשה', וכדאיתא בגמ' (שבת פח.) 'אמר רבי אלעזר, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן, מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב (תהילים קג כ) ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא - עושי, והדר - לשמוע'[סג].

ס. וכבר המשילו את הדבר למשקה הקאווע, שמתחילה מרתיחין את המים עד כדי רתיחה גמורה, ולאחר מכן מכינים המשקה, וממתינים קמעא עד שיפוג חומו במקצת ויהא ראוי לשתיית אדם, ולכאורה ייפלא, מדוע אינו מרתיחן מעיקרא רק עד כדי שיהא ראוי לשתותן, אלא, שבאם יעשו כן לא יהא טעם ה'קאווע' ערב לחיך כלל, כי האף אמנם שאין ביד אדם לשתות מים רותחים, מכל מקום צריכים המים מעיקרא לרתוח עד תום לבשל היטב את ה'קאווע' והסוכר, ואז כשתפוג חומם מעט יהא המשקה ערב לחיכו של אדם, **והיינו שרק מים פושרים הבאים 'מכח' הרתיחה הם ערבים - ולא מים שמתחילה היו פושרים.** כמו כן מוטל עלינו בקבלת התורה להתחיל עם 'ברען' ורתיחה בהתחדשות גדולה, ואז ממילא ימשיך את כל השנה הבעל"ט על מי מנוחות אף כאשר יחלפו ימי ההתחלה והברען. לעומת זאת אם יהיה עכשיו 'צדיק נסתר' סופו להיות 'שוסטער' (סנדלר)..., וכלומר, שאם שלא יתלהב עתה וירתח באש קודש אלא יהא כצדיק נסתר שאין רואים עליו כלום כלפי חוץ אזי סופו שלא יצא ממנו ולא כלום.

סא. בדרך צחות אומרים שלכן שגור בפי הבריות כשהם פוגשים זה את זה לשאול איש את רעהו 'וואס טוהט'זיך, וואס הערט'זיך' (מה 'נעשה', ומה 'נשמע'), להזכיר את בני ישראל את קבלתם את התורה ב'נעשה ונשמע'...

סב. ואכן כל ישראל ענו פה אחד נעשה ונשמע מתוך האש שיקדה בקרבם, הא למה הדבר דומה, לשכנים הרוצים לעשות איזה שינוי בבניית חדר המדרגות, שיערכו 'אסיפה' בין כל השכנים וידונו במתינות בכל פרטי העניין. לעומתם, בעת שלשונות אש שולטות בחדר המדרגות אין הזמן גרמא ל'אסיפות', ולא יכנסו בדין ודברים כיצד פרצה השריפה וכיצד לכבותה, אלא כל עוד נפשם באפם יחישו להציל מלהבה עד כמה שעדיין אפשר להציל. ועל דרך זה היו בני ישראל באותו זמן, שכאשר אמר להם משה דברי הקב"ה תיכף ומיד אמרו נעשה ונשמע, ולא שאלו מה כתוב בה ככל גויי הארצות, כי לגודל התבערה שבערה בקרבם קפצו מיד והשיבו,

וכן ממש יש לנו לנהוג בהגיע הימים הללו, **עלינו לקפוץ אל תוך אש התורה, ללא כל שהיות, כי בטרם כל דבר נזעק 'נעשה' לשמוע ללמוד וללמד.**

סג. הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע הקשה על הא דאיתא בגמ' (שבת פט.) בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבונו של עולם **תורה היכן היא** וכו', ולכאורה צריך ביאור, מה הייתה שאלת השטן, וכי

ביסוד זה מתרצים נמי מה שהקשו התוס' על דברי חז"ל (שבת פח.) 'ויתיצבו בתחתית ההר - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם'. והקשו בתוס' (ד"ה כפה) מדוע הוצרכו לכוף עליהם לקבל את התורה, והרי כבר הקדימו ואמרו כאחד 'נעשה ונשמע' מרצון. ותרצו בתוס' שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן. ולכאורה צריך ביאור, א"כ לא יעשו לא אש ולא יצטרכו לבוא לידי כפיית הר. אלא, כי אי אפשר לתת תורה ישראל אם לא יבעירו קודם לכן את רתיחת הדם וה'ברען', וממילא הוכרחו להבעיר אש גדולה בפני עם ישראל (ואם יבהלו יכפו עליהם את ההר).

ביום הזה – קבלת התורה בכל שנה ושנה

בראש וראשונה על האדם להאמין בקדושת הזמן[סד], ולא רק באותו זמן שיצאו בני ישראל ממצרים הדברים אמורים, אלא כאז כן עתה[סה], כמו שאמרו חז"ל במדרש (פסיקתא זוטא ואתחנן) **חייב אדם לראות את עצמו כאילו מקבל תורה מסיני**[סו].

וכן כתב הט"ז (או"ח מז ה) בביאור הברכה 'נותן התורה' בלשון הווה, כי הקב"ה נותן התורה בכל עת ורגע לבני ישראל, ונתינה זו באה מכוחה של הקצבה שמקבל האדם במתן תורה בחג השבועות בכל שנה ושנה. ובזה פירש הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קט. ד"ה משה) בלשון הכתוב (שמות יט יט) 'משה ידבר', שלא נאמר 'דיבר' בלשון עבר אלא 'ידבר' בלשון עתיד, ומבאר וז"ל, משה ידבר לשון עתיד, כי עתיד הוא משה רבינו

לא ידע שניתנה התורה לישראל, הרי הקב"ה הרכין שכינתו על ההר ובקע כל ז' הרקיעים, וכל העולם ידעו מכך, ואף המלאכים עצמם (וגם השטן בכללם) נתנו מתנות למשה, ומהי השאלה תורה היכן היא, (וכן הקשו התוס' (ד"ה תורה) ותירצו 'שטרדו הקב"ה למלאך המות בשעת מתן תורה') אלא, **כך דרכו של השטן הוא היצר - לקרר את האדם, לשאלו 'תורה היכן היא', איה התורה שקבלת בשנה שעברה, ולאידך, יאמר לו אינך צריך להתעורר כל כך, שהרי בשנה הבאה יבוא עליך עוד שבועות, כי בכל שנה ושנה מתחדש חג השבועות**, וממנו ניקח לעבוד את ה' מתוך חמימות יתירה בשלהבת אש קודש.

והיינו דאמרו חז"ל (בר"ר יז ה) על הפסוק (בראשית ב כא) 'ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם - **תחילת מפלה שינה'**, והיינו שהקרירות (המרומז בשינה) היא תחילת מפלתו של אדם ברוחניות.

ומסגולת חג השבועות לבטל ולדחות תרדמה זו, שהרי בו ביום היה קול שופר הולך וחזק מאד (שמות יט יט), ואף זה נכלל במה שאמרו ש'קבלת התורה' מתרחשת בכל שנה מחדש. והרי כתב הרמב"ם (תשובה ג ד) שקול השופר בא כדי לעורר את הישנים משנתם, ולהקיץ נרדמים מתרדמתם. מעתה נאמר, שה'שופר' מעורר אותנו ביום הזה להקיץ משנתנו, להתלהב באש קודש לרוץ אל בורא כל עולמים.

סד. היה אומר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם) **שבועות הוא היום החשוב והיקר ביותר מכל השנה.**

עוד אמר (ליקוטי הרי"ם יוהכ"פ) לבאר הטעם שאומרים 'והוא רחום' בתפילת מעריב במוצאי היום הקדוש, שלכאורה כבר נמחלו כל העוונות והחטאים ביום הכיפורים, ועל מה שבים לבקש 'והוא רחום יכפר', אלא על הא גופא קא בכינן, על שאין לנו את שלמות האמונה שאחר יום הקדוש הננו מזוככים מכל שמץ חטא, ועל דא קאמרינן והוא רחום יכפר. ולענייננו ייאמר, עד כמה עלינו להתחזק ב'אמונת עיתך' – באמונה בקדושת הזמן בכדי שלא נצטרך לומר לאחריו 'והוא רחום יכפר'...

ידוע שפעם שמע הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע משני חסידים שהיו בחג השבועות אצל הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע ואמרו שאצל החת"ס היה חג השבועות יותר מנעילה ביוהכ"פ, נענה השר שלום 'אה, דער הייליגער חת"ס'... ומאז והלאה היה קורא דער הייליגער חתם סופר.

סה. הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל סיפר, שבשנה אחת בחג השבועות בהיותו בכותל המערבי עם הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע, קרא לו הרה"ק קודם עלות השחר, ואמר לו, **כעת שואלים בשמים האם רוצים לקבל את התורה, הבה נענה יחדיו 'נעשה ונשמע'**, וביאר את דבריו, כי קבלת התורה צריכה להיות ברבים על כן רציתי שנאמר יחדיו נעשה ונשמע.

סו. וכבר הוכיח כן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, (הובא בהליכות שלמה פרק יב הערה 1) מדברי הגמ' (שבת קכט:) שאסור להקיז דם בכל ערב יום טוב, משום שגזרו אטו יומא טבא דעצרת, שכשהיו בני ישראל במדבר סיני

לדבר בכל דור ודור עם כל אחד ואחד הבא לטהר ולקבל התורה עליו, כי אתפשטותא דמשה בכל דור ודור[סז].

פוק חזי מה שהעיד ה'חזקוני' (בהקדמה לפירושו עה"ת) בלשון קדשו **בנפשי נשבעתי אני חזקיה, כי בחלומי שמעתי קול אלוקים מדבר עשרת הדברים**[סח].

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שבועות תרס"א) המנהג לעסוק בתורה בליל החג, **דאיתא** (אבות ב יב) 'התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך'. וקשה דכתיב (דברים לג ד) 'מורשה קהילת יעקב'. **אלא יש** לומר, דהתורה נקראת 'עץ חיים', **וכמו שאילן מוציא פירות בכל שנה ושנה, כמו כן התורה הקדושה מתחדשת פירותיה בכל שנה**, ולכן בעצרת נידונין על פירות האילן

יצא בערב שבועות רוח ושמו 'טבוח', ואם לא היו מקבלים ישראל את התורה 'הוה טבח להו לבשרייהו ולדמייהו', [ומאחר שבערב יו"ט דשבועות יש סכנה להקיז דם על כן אסרו בכל ערב יו"ט, הובא ברמ"א או"ח תס"ח י]. ולכאורה צריך ביאור, הרי 'רוח' זו יצאה מלפני אלפי שנים, ואיזה סכנה יש בדבר לדידן, עד שאסרו מחמת זה להקיז דם בערב שבועות עד היום הזה. אלא, מבאר ב'מחצית השקל' (שם סקט"ו) **ונודע דבכל הזמנים שאירע לאבותינו ענין מה, כשיגיע זמן ההוא שוב מתעורר קצת מעין אותו דבר וענין ההוא.** ונמצא שאותה 'רוח – טבוח' יוצאת מחדש בכל שנה ושנה, ורק ע"י קבלת בני ישראל את התורה הם ניצולים ממנה, מעתה יובן מה ענין יש לנו להיזהר אף כהיום מהקזת דם, ולא רק מטעם 'זכר' וסימן בעלמא, אלא כדי להחיותנו כהיום הזה בפועל ממש.

והרי 'מידה טובה מרובה', כי אם עניני הסכנה שהיו אז שבים ומתחדשים בכל שנה ושנה, ק"ו בן בנו של ק"ו שכל עניני מתן תורה – נתינת התורה, וקירבת בני ישראל אל ה' שבים להתרחש בפועל ממש בכל שנה ושנה אף בדור אחרון - בשנת ה'תש"פ...

עוד סימוכין לכך הביאו, דהנה ידוע שאין לקצוץ צפרני הידים והרגלים ביום אחד (מג"א ריש סי' רס, מ'מגיד מישרים' שאמר כן לב"י), ומכל מקום מביא ה'ליקוטי מהרי"ח' (ח"ג דף מה) בשם הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע (וכן הוא בחידושי הרי"ם), דבערב שבועות אין להקפיד בזה ומותר לקוצצם ביום אחד, וטעמו ונימוקו עמו, שהרי איתא בזוה"ק (פר' אמור הובא בסוף תיקון ליל שבועות) שהטעם שאמרה תורה לספור ספירת העומר במשך שבעה שבועות, כי הם במקום ספירת שבעה נקיים מכל לכלוך וטומאה, ואחרי הספירה טובלים במקוה טהרה בליל שבועות כדי לקבל את התורה בטהרה ביום, ולטבילה זו צריך להסיר ולהוריד כל החציצות מעל גופו, ועל כן אם לא יקצוץ את צפרניו יהיו אלו חוצצים ומעכבים את הטבילה, לפיכך מותר מן הדין לקצוץ הצפרנים ביום אחד כדין טבילת מצוה.

מכאן נאמר, אם בשנת תש"פ מתירים לנו לקצוץ צפרני ידיים ורגליים ביום אחד, ואין אומרים שהיתר זה כבר אינו נוהג בזמן הזה, ע"כ שאף עלינו להיטהר כאותה טהרה שנטהרו אבותינו בהיותם במדבר, ואף אנו נקבל את התורה ביום חג השבועות הזה בפועל ממש כמו שהם קיבלוה בהר סיני.

סז. וכך כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע לפרש בלשון הכתוב (שמות כ טו) 'וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק', וז"ל, **הנה בכל שנה יש בחי' קבלת התורה מחדש**, כי הדורות יורדים במדרגה משנה לשנה **ורצונו ית' שאור קבלת התורה יופיע ויזרח גם במקומות הנמוכים בדורות השפלים.** והנה ישראל כשעמדו בהר סיני הביטו ברוח קדשם על הדורות האחרונים, וראו **איך הם עומדים מרחוק בתוך חושך והסתר גדול ובכל זאת מקבלין את התורה** והתפלאו מאוד, וע"ז כתוב וירא העם וינועו. עכ"ל.

סח. ידועים דברי ה'ערוך השולחן' (או"ח רפד יא) המבאר בנוסח ברכות ההפטרה, 'ודבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם', דבא לומר שלא יחשוב האדם שהדברים שכבר עברו כבר אין לנו בהם תועלת, וחלילה יביט על הכל כסיפור מעשה, **אבל האמת דגם העבר עדיין מתנוצץ בכל עת ובכל זמן**, כמו יציאת מצרים שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים ונמצא דבכל עת הוא יצ"מ, **וכן לענין 'קבלת התורה', כל מה שהיה אז לא עברו ולא יעברו, אלא תמיד הם נוצצים ופועלים בכל עת**, ולזה אומרים ודבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם - כלומר **אפילו אותם העומדים עתה באחור שכבר עברו, גם הם לא ישובו ריקם והם תורה שלימה**, ובכל שנה ושנה בבוא חג השבועות, מתרחש שוב בזה העולם, מעמד קבלת התורה.

הרה"ק מרוז'ין זי"ע לא היה אומר דברי תורה בשולחנו הטהור בליל שבועות, באמרו, הנני מרגיש כבעל השדה קודם קצירת החיטים, שהתבואה הישנה כבר אזלה, והחדשה עדיין לא נקצרה. כך התורה הישנה כבר נסתיימה, ואילו התורה החדשה עוד לא באה, והיינו נמי, שבכל שנה מתחדש שוב קבלת התורה כפשוטו ממש.

(ר"ה טז.), שנידונים על התחדשות התורה שנקראת עץ חיים[סט]. ולכן נקרא יום הביכורים שהוא ענין ההתחדשות.

ומוסיף השפ"א - וכמו דאיתא במדרש (תנחומא יתרו יא) שכל הנביאים והחכמים שבכל הדורות כבר קיבלו חלקם בתורה במעמד הר סיני, אלא שדבריהם נתפרשו כל אחד בשעתו ובזמנו, כמו כן בכל חג שבועות זמן מתן תורתנו מקבלין בני ישראל חלק התורה המתחדשת על כל ימי השנה, ואח"כ מוציאים מן הכח אל הפועל כל אחד במקומו ובשעתו. וזה ההתחדשות תלוי כפי הכנת כל אחד[ע]. ובזה יתיישב על נכון - 'התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך' שיכין כל אחד את עצמו לקבל חלק מהתורה המתחדשת לו בכל שנה, שאינה ירושה קבועה אלא היא מתחדשת בכל עת. ויום זה שורש התורה של כל השנה'[עא] (שפ"א שם).

כדברים האלה מובא בשם הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (נאות הדשא, דברים מפי השמועה, שבועות אות ג), שהימים דומים לימי זריעה שכמה שהאדם זורע בימים אלו כך יוכל לקצור לעתיד בימי הקצירה[עב]. ובספר 'דרך המלך' להרה"ק מפיאסצנא זי"ע (שבועות ליל ב

בסגנון זה איתא ב'רמתיים צופים' (על תנדב"א פי"ח, אות נח) שהרה"ק 'היהודי הקדוש' זי"ע לא אמר תורה בליל שבועות כי 'דרך ארץ קדמה לתורה'... אך מה עושים בלילה הזה מכינים עצמם לקבלת התורה באימה ביראה ברתת ובזיע, ובתוך כך אחזו חיל ורעדה ופחד ויראה, ורעדו כל אבריו עיי"ש.

סט. מצינו בגמ' (מגילה לא:) '**עצרת נמי ראש השנה היא**' ועל כן צריך לקרוא בפרשת הקללות שבפרשת בחוקותי קודם שבועות כדי שתכלה שנה וקללותיה, וכבר נודע מה שאמר הרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' זי"ע כי האימה ופחד מ'יום הדין' שבשבועות הוא גדול לאין ערוך מאימת הדין של ראש השנה, כי בר"ה דנים על ענייני גשמיות ופרנסה, וכלשון קדשו 'א קולעיטש ארויף א קולעיטש אראפ' (-לחם יותר או לחם פחות), אבל בשבועות, הרי הדין הוא על ענייני רוחניות, עד כמה יזכה לשפע רוחני לכל השנה...

עוד אמר הרה"ק רבי ברוכ'ל, כי כמה 'עשיר' הוא שבועות עד שראש השנה נצרך 'ללוות' ממנו את ה'אתה נגלית'... (כלומר, שבראש השנה אנו מזכירים בתפילת מוסף את מעמד הר סיני, ובזה רוצים אנו לעורר זכותם של ישראל), ומכאן תלמד מעלת האי יומא.

ע. ובזה יובן מה שכתב ה'אור המאיר' (דרוש ספירת העומר ד"ה ואיתא בזוהר) ועוד צדיקים, דבכל שנה יש בחינה חדשה של קבלת התורה, ואין לך שנה שקבלת התורה היא כבשנה שעברה, אלא תמיד מתחדשת באופן חדש, והיינו טעמא, כי הכל תלוי לפי מדת ההכנה של בני ישראל, ואינה דומה הכנה של שנה זו לעבודתם בשנים עברו. עוד כתב (דרוש לשבועות) שעל האדם לערוך חשבון הנפש האם במצב שהוא עומד בו היה יכול לקבל את התורה מסיני, והאם הוא ראוי לקבל עתה את התורה בשנה זו בחג השבועות.

ובה מבאר את הכתוב (שמות יט יט) 'ויהי קול השופר הולך וחזק מאד' דנכתב בלשון הווה – הולך וחזק, ולא כתיב הלך... כי עדיין הוא מתחזק משנה לשנה, ואינו דומה קבלת התורה של תש"פ לאותו של תשע"ט, כי רבה מעלתו יותר ויותר (נמצא שלעומת מיעוט הדורות ההולך ומתמעט כך מתגדלת נתינת התורה משנה לשנה, ועיי' בית אהרן פרשת יתרו, ד"ה ויעל עשנו).

עא. ובזה ביאר ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ה ד"ה כמו) מה דאיתא בגמ' (פסחים סח:) שרב יוסף היה שמח ביותר ב'יומא דעצרתא' וביקש שיכינו לו בשר מובחר לסעודה כי 'אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא', שלא נזכר בגמ' אי לאו 'מתן תורה' אלא 'האי יומא', והיינו **לאותו יום ממש בו אמר רב יוסף את דבריו**, כי היתה כוונתו לנתינת התורה המתחדשת בכל שנה.

עב. וכנגד זה דיבר הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זי"ע כשאמר לחסיד אחד בערב חג השבועות 'אל תהיה שוטה', וכשתמה הלה מאי קאמר, הסביר לו, שהרי אמרו (חגיגה ד.) אי זהו שוטה - זה המאבד כל מה שנותנים לו', והכא הרי ניתנה לאדם שעת הכושר להתעלות ולהרבות הונו ורכושו הרוחני, ואם לא יתעשת לקלוט מן האור והשפע היורד באתערותא דלעילא ישאר בלא כלום ח"ו, נמצא שמאבד מתנה טובה שנותנים לו.

הא למה זה דומה, לאדם שקיבל הרבה קרקעות ושדות מאבותיו, ובימי תשרי שהוא הזמן המובחר לזרוע את השדות בתבואה הרי הוא מבלה באכילה ושתיה, במקום לשכור פועלים ולזרוע את השדות, והלא בכהאי גוונא לא יהיה לו מאומה בשעת הקצירה, ובמקום שיעלו שדותיו פירות טובים ימצא שם קוצים וקמשונים, והנמשל מובן,

תרפ"ט) הולך אף הוא בדרך זו, ומבאר, שכל אחד מישראל מקבל בחג השבועות נבואה סתומה, זה החלק שהוא עתיד להשיג בתורה במשך כל השנה, אמנם נעלמה וסתומה היא מן האדם, וההארות וההתעוררות שזוכה להן באמצע השנה הם הם השפע הבא אליו מאותו אוצר שקיבלו בעצרת.

איתא מהרה"ק ה'אור המאיר' זי"ע (מגילת רות ד"ה או יאמר ובן אדם) לרמז בדברי הפסוק (שמות יט יט) 'ויהי קול השופר הולך וחזק מאד', שמפרש חזק מלשון הגמרא (עירובין יד.) 'ים שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה', וזהו שקול השופר של מעמד הר סיני הוא 'הולך וחזק מאד', כלומר, שבמעמד הר סיני ירד השפע שהחזיק כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש עד סוף כל הדורות, ודבר זה חוזר ונשנה בכל שנה ושנה מחדש.

לעיני כל העם – נתינת התורה לכל, אפילו לפחותים

מנהג ישראל קדושים להניח עצי סרק בבתי כנסיות ביו"ט של שבועות. **טעם** לשבח נתן הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות מגילת רות ד"ה ויהי) **שבא** לומר **שאף הנדמים בעיניהם ל'עצי סרק' - שאין בהם לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מצוות, גם להם יש חלק ביום זה בקבלת התורה**[עג], **אבל**, עליהם מוטל לנצל

שאף אנו עומדים בימים קדושים אלו שהם ימי זריעה רוחנית, אולם אין הדבר תלוי אלא באדם עצמו אם יתעורר מתרדמתו 'ויזרע תבואה בשדותיו', זה התפילה והבקשה מבורא כל עולמים שיחון אותו דעה בינה והשכל, כי רק עי"ז יראה ברכה בתורתו במשך כל ימות השנה שהם תקופת קצירת הפירות.

עג. כתב המג"א (תצד בתחילת הסימן) שנהגו להיות ניעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה, דאיתא במדרש (שהש"ר א נו) שהיו ישראל ישנים קודם מתן תורה והוצרך הקב"ה להעירם, ולתיקון פגם זה אנו ניעורים בכל שנה בליל זה. ולכאורה תמוה, היתכן כדבר הזה ששישים ריבוא בני ישראל היו ישנים באותו הלילה, הלא מהם היו כמה נביאים וזקנים וכו', והיאך אפשר שלא בערה נפשם בקרבם לקראת המעמד הגדול שיהא ה' נראה אליהם למחרת, הבה נתבונן אם יבוא הבורא ויאמר לנו 'למחר הנני מתגלה אליכם', וכי לא היינו משכימים קום למחזה נורא הוד זה.

ומבאר הערוגת הבושם (פר' יתרו ד"ה ויתיצבו בתחתית), כי גלוי וידוע לפני בורא עולם, שיבואו זמנים ורבים מבני ישראל יהיו טרודים ועסוקים ראשם ורובם על הפרנסה ועל הכלכלה, **ורצה הקב"ה ללמדם שאף בעת קטנות המוחין עליהם לעזוב הכל ולקבל על עצמם עול תורה** כפי דרגתם באותה העת. ע"כ הפיל עליהם תרדמה, ומתוך התרדמה מיהרו לקבל התורה, ללמדם לדורות שאף אם יישן אדם בהבלי הזמן בידו תמיד להתעורר, ולא ימתין עד שיגיעו אליו ה'מוחין' אלא בתוך מצבו יקבל על עצמו עול התורה.

איתא בגמרא (שבת פח:) 'כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן שנים עשר מיל, והיו מלאכי השרת מדדין אותן', כאו למדנו לימוד עצום לדורות, שגם אם נפל האדם ממדרגותיו **וחזר מרחק גדול כזה לאחוריו** והתחזק ושוב חזר ונפל, אעפ"כ לא יתייאש ולא יפול ברוחו ח"ו, רק ילמד מבני ישראל בסיני **שכך הייתה קבלת התורה,** אחר שנפלו נפילה אחר נפילה התחזקו לחזור ולהתקרב, ורק כך קיבלו את התורה מפי הגבורה.

עפי"ז יש שביארו מנהג ישראל לאכול בשבועות יום קבלת התורה מאכלי חלב ברמז נפלא, כי בזאת נשתנה החלב משאר משקים, שהרי הם כשהחמיצו אין להם כל תקנה רק להשליכם לאשפה, לעומתו **החלב משהחמיץ יש לו תקווה ואחרית, אדרבה דייקא מעתה אפשר להפכו לגבינה ושאר מאכלי חלב משובחים**, כך נאמר להם לבני ישראל, זה תנאי לקבלת התורה – אין ייאוש כלל, אף מי שח"ו החמיץ את עצמו, לא יחליט שמקומו באשפתות מתוך ייאושו כי רב, וח"ו ימשיך לזרוק אבן אחר הנופל, אדרבה, ידע שמעתה אפשר לעשותו למאכל משובח ומפואר, וזהו הרמז לאדם שגם אם החמיץ לא יתייאש כי עדיין יכול להיטיב אחריתו, ואינך דומה ליין שהחמיץ כי אם לחלב שהחמיץ....

וכך ביאר המהרש"ם מבערז'אן זי"ע, שהנה מקור החלב הוא מהדם, וכדאיתא בגמ' (נדה ט:) 'דם נעכר ונעשה חלב דברי רבי מאיר', ואם כן כיצד מותר לשתות חלב שמוצאו מן הדם האסור באכילה, אלא בעל כרחך שחלב זה אין בו מציאות כלל של דם כי 'פנים חדשות באו לכאן', והשתנה לגמרי ממה שהיה. ומהאי טעמא נוהגים לאכול חלב בשבועות, להפיח בנו רוח של חיזוק שאם נשוב ונקבל עלינו עול תורה אזי תתשנה כל מציאותנו לטובה עד שלא

ככל יכולתם את הזמן הקדוש ולקבל את התורה - כי **כתיב** (שמות יט ו), 'אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל' וברש"י - 'לא פחות ולא יותר', כתב זה תכלית יום זה"ע.

ייזכר כלל שהיה חטאים בעבר, וכדוגמת החלב שאין לו שום שייכות לדם שממנו בא. ובזה מבאר מה דאיתא בגמ' (ב"מ נח:) שאסור לומר לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים מפני אונאת דברים, כי על ידי ששב בתשובה שוב אין כאן 'מעשיך הראשונים' שנמחקו לגמרי.

הוסיפו לבאר על פי זה שבכוונה תחילה ייסד הקב"ה שהמשקה הראשון ששותה התינוק לאחר לידתו הוא חלב, למען ידע כל ימי חייו שנדמה הוא לחלב שמשתנה לגמרי מכמות שהיה, וכך גם ביד כל אחד ואחד להתהפך מן הקצה אל הקצה.

עוד ביארו ביסוד דבריו מה שמצינו בגמ' (עירובין יג:) 'תנא, לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו, ולמה נקרא שמו רבי מאיר שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה', פירוש, **שרבי מאיר האיר את עיניהם של ישראל** ולימד אותנו עד היכן כוחה של תשובה מגעת **בהלכה** שאמר דם נעכר ונעשה חלב.

עוד 'חיזוק' מתאמרא בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, שהנה אמרו חז"ל (פסק"ז ו ו) 'בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים', ומכאן תשובה לכל הבא לומר 'חוטא ופושע הנני' ואינני ראוי ללמוד תורה, שהרי היום ניתנה התורה מחדש, וכאילו אמש עדיין לא ניתנה תורה לישראל, אם כן אין כל שייכות לחטאים שנעשו אתמול לתורה שניתנה היום.

עד. מעשה בגביר אחד מבני היהודים שכגודל עשירותו כן גדול טפשותו, הלה נתדפק על דלתות 'ראש הישיבה'

ובקשה מפיו, אבתה נפשי לקחת אחד מבחורי הישיבה כ'חתן', אבל ידע ראש הישיבה כי כסף וזהב לא נחשב בעיני כמאומה ומקבל אנכי על עצמי לפרנס את ה'חתן' בכבוד ויקר כל ימיו, על כן יציג נא בפני את הבחור ה'אתרוג' של הישיבה, ראש הישיבה הסכים לו והפקיד בידו בחור גבוה משכמו ומעלה, מושלם ומוכתר בכל מדה נכונה... ויקחהו הגביר לביתו. בהגיעם העירה הלבישו ה'חותן' במלבושים נאים 'כמנהג בעלי בתים חשובים' הושיבו בדירה נאה כדי שיוכל לשבת על התורה ועל העבודה כהרגלו מכבר הימים, בכל שבת ומועד היה מהלך הגביר לביהכנ"ס כש'חתנו' מתלווה אליו בהליכתו ובחזרתו, וכבוד גדול היו עושים בני העיר לאותו הגביר כשהיה מהלך עם 'חתנו' הנכבד... משעברו כמה חדשים אזר ה'חתן' עוז ושאל את הגביר, ימחל נא מר, שמא יש בידכם לומר לי היכן היא בתכם ה'כלה' המהוללה אשר עמה אני עתיד להקים את בתי... ויען העשיר הטפש ויאמר... לא ולא... שמונה בנים נתן לי ה' אבל בת מעולם לא נולדה לי, תמה ה'חתן' בעיניו, א"כ לשם מה הבאתני עד הלום להיות לך ל'חתן'... וכי ל'שחוק' אני מיועד לך. אמר לו העשיר, מעודי ראיתי את הנגידים בעם מהלכים ברחובה של עיר עם 'חתניהם' וכבוד ויקר מנת חלקם בזכות חתניהם, ואמרתי לעצמי מיד כשיתן לי הקב"ה מעות לרוב 'אקנה' אף אני לעצמי 'חתן' כזה, וב"ה שזכיתי לכך... **וכי יש עט סופר שיכול להביע מעט דמעט מגודל טיפשותו ואיוולתו של אותו 'חותן' ל"ע.**

אף אנו נאמר, **בא לו 'חתן דנן' וערך ברוב פאר והדר את 'יום חתונתו זה מתן תורה' – לבש בגדי שבת ויו"ט הנאים, בליל שבועות לא נתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו, אכל מאכלי חלב למיניהם כדת וכדין, וכל זה מבלי להבין כי 'חתונה' נערכת בין שני צדדים – וצד השני (הכלה) היא היא התורה הקדושה,** לקבל על עצמו מעתה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים... ובלא זה איזה פנים יש ל'חתונה' כזאת.

כתיב (תהילים מט כא) 'אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו', ביאר בה הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל (מורשת גד חג הפסח), כי בכל יו"ט יש 'משל ונמשל', וכגון בחג השבועות המשל הוא מאכלי חלב, עשבים ופרחים המקשטים את הבית, גילוח השערות בעיו"ט וכו', שאף שמנהג ישראל קודש הוא אך אינו אלא כמשל בעלמא, ואותו אדם שבל יבין נשאר שקוע ב'משל' ולא ב'נמשל'... וזה האיש אינו אלא נמשל לבהמה, כי 'אדם' מתבונן בנמשל - בעצם קבלת התורה ובתואר כלה מאוד נתעלה.

מאמר נורא אמר הרה"ק מקאברין זי"ע לבאר בהא דכתיב (שמות כ טו) 'וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק', שהיו שבאו להר סיני לשמוע את האנכי ולא יהיה לך והם זכו לעמוד מקרוב, ולהתקרב אל ה', אמנם היו 'שבאו רק לראות את הטשאטשקאלאך' (את ה'מצב', את הדברים שאין בהם חשיבות) ועליהם נאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק – שנשארו לעמוד מרחוק... (תורת אבות שבועות אות י). **והרי שניתן 'לעמוד בהר סיני' ולהישאר מרחוק מאחר שעסוק בזוטות ובדברים חסרי ערך...**

הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות חת"ס, שס"ד:) 'לא יותר' - היינו שהיא מדריגה יותר עליונה שבאפשרית, ואפילו מלאכי השרת לא זכו ולא יכול לזכות יותר מזה אפילו גדול הנביאים. ו'לא פחות' פירוש אין אשה או פחות שבפחותים שלא יכול לזכות לזה, כי כל אדם מישראל יש כח בידו לעלות למדריגה זו.

וכך איתא מהרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (ריש פרשת במדבר) כללא דמלתא אי אפשר שיחסר שום א' מישראל, ואפילו נשמות שנפלו דהיינו נשמות הרשעים אי אפשר שיאבדו ח"ו, והוא יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח.

וכן האריך בזה הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש במדבר ד"ה א"י במדבר סיני) כי הפסוק 'וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד' מורה לנו על קדושת התורה, שהולך ממקום גבוה למקום נמוך, כי אפילו השפל שבשפלים יכול לבוא לעבודת ה' על ידי התורה הק', ולזה בא לנו הכתוב לומר שדיבורו יתברך היה ב'מדבר' - שהוא מקום פחות מאוד ומקום תוקף הקליפות, ועם כל זה במקום הפחות הגרוע הזה שם היה דבורו יתברך, ושם היה משכן השכינה הקדושה ואוהל מועד, כי זאת הוא שלימות התורה הק' שתוכל להתפשט לכל מיני שפלים ועמקים, ולהעלות כל הבחינות אפילו הפחותים מתעלים על ידי התורה הקדושה, עכ"ל[עה]. וכלומר,

---

כעין זה יש ללמוד מדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ט) המפרש במה שנאמר (שם) 'וכל העם רואים את הקולות', וז"ל, כל העם היינו כל האדם, שהרגישו בני ישראל בכל אבריהם את הארת התורה', והרי שיתכן מצב בו ישמע אדם קול ה' מדבר מתוך האש ולא ירגיש זאת בכל אבריו אם לא ישים אל ליבו וישרישנו בקרבו.

מעשה ביהודי שהוצרך לצאת למסע ארוך ומייגע, הכין האיש ברכבו מאכל ומשקה לרוב, גם בגדי חול ושבת הטמין לעת הצורך ואף לקח עמו את הפאספארט (דרכון) עם כל האישורים שהכין לעצמו ממדינות המלך שעליו לעבור דרכם – אשרת כניסה ואשרת יציאה לכל מדינה לפי חוקיה ודתיה, ואף מקומם של פנסים המאירים לא נפקד, משהרגיש כי הכל מוכן כראוי וכיאות נכנס לרכבו בכוונתו להתחיל במסעו, אך לצערו עם כל הכנותיו הגדולות לא זז הרכב ממקומו אפילו בסענטימעטער (ס"מ) אחד, מה נתברר, ש'חכם' זה הכין 'הכל בכל מכל', אבל לא שם לבו לדבר אחד והוא העיקר – למלאות את הרכב בגעז – דלק, המתאים לרכבו, ומכיוון שכן היאך יסע הרכב ובמה יגיע למחוז חפצו...

והנמשל לדידן, פעמים שהאדם מכין עצמו בכל מיני הכנות לקראת ה'יום טוב' המשמש ובא, רחץ את ביתו וקנה בגדים חדשים, גזז שערות ראשו כראוי ואף מאכלי חלב לרוב מינים ממינים שונים מילא בבית, אך את ה'דלק' – למלאות עצמו ב'תורה' ו'תפילות' לקראת החג שכח למלאות בקרבו, היאך יסע ויזוז ממקומו להתקרב ליעודו **ותכליתו** (אך לעולם לא מאוחר, כי תמיד ביד היהודי להתחיל מחדש – כאילו היום ניתנה, וה' יהא בעזרו).

עה. כה אמר הרה"ק רבי לייבל איגר זי"ע (תורת אמת ריש יתרו), דלכן כתבה תורה ענין ביאתו של יתרו להסתפח לקהל ה' לפני הפרשה של קבלת התורה, ללמדנו בינה, שאף הגוי והכומר לע"ז בידם לעזוב הכל ולהתקרב אל הקדושה, **וזו ההקדמה הטובה ביותר לקבלת התורה שישא היהודי ק"ו בנפשו שאם ביד גוי להתקרב עאכו"כ ביד זרעו של אברהם יצחק ויעקב להתקרב.**

וכך פירש ה'אמרי אמת' זי"ע (יתרו תרצ"א בשם השפת אמת) בלשון הכתוב (יט ד) 'ואשא אתכם על כנפי **נשרים** ואביא אתכם אלי', שהנה הנשר הוא עוף טמא כידוע, ובא הכתוב להורות לאדם שאפילו מתוך בחי' נשר בשפלות מצב רוחני, אם יעסוק בתורה יקרבו הקב"ה ויביאהו אליו, וכמו שהיה בצאת ישראל ממצרים, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה וקרבם המקום לעבודתו.

ראיה נפלאה הביא הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרס"ז) שכל יהודי באשר הוא ביכולתו לקבל את התורה, שהרי נודע שקודם מתן תורה חיזר הקב"ה על כל האומות לשאלם אם ירצו לקבל את התורה, והרי שאפילו בני עשו ובני ישמעאל היו יכולים לזכות בתורה, והיינו טעמא '**כי התורה מקרבת את כולם אף אלו אשר הם במדרגה תחתונה**', ואם כן קל וחומר בן בנו של קל וחומר שבני ישראל יכולים להתעלות בקבלת התורה ואפילו אם הגיעו לשפל המצב.

עוד בענין זה, כתב הרה"ק ה'ישמח ישראל' (יתרו אות ו), כי מטבע הנשר להחליף נוצותיו תדיר, וכדכתיב (תהלים קג ה) 'תתחדש כנשר נעוריכי' ופירש רש"י 'כנשר הזה שמחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה', וכנגד זה דיבר הכתוב **להתחדש 'כנשר' מבלי להביט על מצבו עד עתה.**

שלעולם לא יאמר האדם הרי חוטא ופושע אני וממש הנני מקום משכן הקליפות - כיצד אקבל את התורה, כי ממקום מושבך - משם תקבל את התורה[עו].

עוד איתא מהרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שבועות תקס"ב) **כי לא נתנה התורה ליחידים כי אם לכללות ישראל... באופן שיהיה לכל אדם מישראל חלקו בתורה... ועל כן שמחת כל ישראל שווים בחג השבועות.**

ומבאר שם, שלכן אוכלים מאכלי חלב בשבועות, וסמכוה אקרא 'מנחה חדשה לה' בשבועותיכם' (ויקרא כג טז-יז) ר"ת מחלב. כי רמז חיזוק גדול יש לנו בו, שהרי בסדר ברירת החלב יש שני אופני ברירה בזה אחר זה - תחילה בוררים את כל החלב מהפרה, כברירת אוכל מפסולת, לאחמ"כ מבררים ומפרידים את החלב עצמו לג' מינים. א. השומן והוא החמאה החשוב שבה. ב. מהנותר יעשה חריצים וגבינות והוא הבינונית. ג. נותר מהם מי החלב שאינו שווה כלום. אמנם בלי ברירה (היינו אם לא יברור את החלב עצמו) **אלא** יניחנה כמות שהיא מעורב, הרי שלושתן בצירופם טוב מאד, והוא משקה חשוב מאד, המחיה אדם ובהמה. והכי נמי, הקב"ה בירר לו ביום זה את עם ה' מתוך פרות הבשן - אומות העולם, כמוציא החלב מדדי הפרה, ואם גם עתה נברור בחלב עצמו (היינו ישראל המשולים לחלב אם נברור בהם ונחלקם כיתות כיתות לפי מדרגתם) ויהיו בני עליה בבחינת חמאה, והבינונים בבחינת גבינה, הרי ישארו שארי עמא דארעא חס ושלום כמי חלב שאין בהם צורך. ולא ניחא ליה למרייהו למימר הכי (אין הקב"ה חפץ בחלוקה זו) לכן ישארו בתערובתם ויהיו כמשקה המחיה כל העולם שווה לכל. ומשום כן נתנה התורה במעמד הנבחר והנפלא הזה בתחילת צאתנו מעבודת מצרים בשעדיין לא היינו כדאים לזה, להורות כי אין מעצור ולא יתייאש אדם מחלקו בתורה, אפילו אם יהיה בשפל המדרגה מכל מקום כמוהו כמו הגדול שבגדולים'[עז].

עפי"ז מבאר ה'חתם סופר' מקרא שכתוב (דברים טז י-יב) 'ועשית חג שבועות.. ושמחת לפני ה' אלוקיך אתה ובנך וביתך עבדך... במקום אשר יבחר ה' אלוקיך לשכן שמו שם, וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החוקים האלה', ומבאר, כי הנה התורה הקדושה מצווה לכל אחד ואחד אפילו ל'עבדך ואמתך' לשמוח בחג השבועות, כי בחג קדוש זה שוכן הקב"ה אצל כל אחד ואחד מישראל. וזהו אומרו במקום מלשון במקום - תחת - אל תקרי 'בַּמָּקוֹם', אלא 'בִּמְקוֹם', דתחת שיבוא הקב"ה להשרות את שכינתו לשכן שמו שם על הצדיק הקדוש, הריהו משרה את

עו. והעיקר, שלא יתייאש כלל. כך איתא מהרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע שההפרש וההבדל בין 'עצבות' האסורה ל'מרירות' המותרת ונצרכת אינו אלא כ'חוט השערה', ומסמיך לכך את דברי הגמ' (חולין כז.) נשחט ברובו 'כשרה' מחצה 'טריפה' – וכמה יש בין מחצה לרובו לא יותר מכחוט השערה, והיינו שכל ההפרש שבין כשר לטריפה אינו אלא חוט השערה... וסימן היכר ביניהם, כי אחר העצבות נעשה גופו כבד עליו, והולך לישן מרוב ייאוש, ואינו סובל לא את עצמו ולא אחרים, אבל המרירות אינו מניחתו לישן, כי מכיר שעדיין לא התחיל עשות מאומה – הולך וחוטף תפילה ומצוות, נוטל גמרא לידו ומיישב עצמו ללמוד (המכתב הובא בכנסת ישראל בשם הרה"ק מקארלין, ויש שייחסו אותו להרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע).

בפי העולם שגור לחלק ביניהם, כי העצבות אומרת **כבר** אין לי כלום ואבד שברי, והמרירות אומרת **עדיין** אין לי כלום – א"כ מהיום והלאה אשתדל לקנות עוד ועוד.

עז. ובזה פירש שם ה'חתם סופר' זי"ע את נוסח הברכה 'אשר **בחר** בנו מכל העמים' – **כי רק ברירה אחת יש כאן** – ברירת והפרדת בנ"י מתוך אומות העולם, **אבל בתוך בני ישראל עצמם אין כל ברירה והפרדה – כי כולם שווים.** ולכן אומרים מיד לאחמ"כ **ונתן לנו את תורתו** מלשון 'נתינה' בלא כל ברירה, **אלא כמתנה אפילו למי שאינו ראוי.**

וזהו מה שאמרו חז"ל (נדרים פא.) דבר זה שאלו לחכמים ולנביאים, על מה אבדה הארץ, ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר **נתתי** לפניהם, כי לא הסכימו שנתתי להם את התורה בלא ברירה לבחור איש מיוחד מהם, כדמצינו שבשעת החורבן היו אומרים 'צור תעודה חתום תורה בלימודי' (ישעי' ח טז) – שאין התורה אלא לישעיה וחבריו, **ובאמת היה להם לידע שאין שום אחיזה יתירה לת"ח בתורה יותר מלעמי הארצות, כי כולם שווים לטובה בחלק זה.**

שבינתו ביום זה על כל יחיד ויחיד. ומסיים החתם סופר בדברים נלהבים **ואם לא תאמין שיהיה כן בכוחך לפי מיעוט ערכך בעיני עצמך, לזה - 'וזכרת כי עבד היית במצרים'**, והרי מעמדו ומצבו של העבד במדרגה פחותה מאשר אתה עכשיו בה. **ואפילו הכי קבלת את התורה מתוך שפלות מצבך, א"כ אף היום - 'ושמרת ועשית את החוקים האלה'**, וגם עתה **לא תמנע עצמך מלשמוח בה'** עח.

הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לר"ח סיון קט. ד"ה ואמר) **פירש מה שנאמר** (שמות יט יז) 'ויתיצבו בתחתית ההר', שהכוונה שהיו בתחתית המדרגה ולאלו ג"כ ניתנה תורה, אם כן 'הכל יכולין לקבל התורה יהיה מי שיהיה אפילו בבחינה תחתונה יכול לקבל'. עוד איתא שם (ד"ה ואמר), וז"ל. **ואמר שכל בר ישראל יכול להשיג חיות ה' יתברך, אפילו הקטן שבקטנים והפחות שבפחותים והשפל שבשפלים יוכל להשיג חיות השי"ת, ועבירה היא בידינו שאנו ישינים בתרדמת הזמן, כי בשעה אחת יכולים להשיג עוה"ב שלימה, ומכמה שעות שהשי"ת נותן לאדם שיחיה כמה עוה"ב יכולים להשיג, עכ"ל.**

ולא יתלונן לומר רחוק אנכי מהתורה - עדיין עלי להלך 'דרך רחוקה' עד קבלת התורה, כי איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שבועות), וז"ל. השי"ת נתן לנו התורה, וקיימא לן (ב"ב סה.) שהנותן מתנה בעין יפה נותן, ונותן גם את הדרך (הנותן לחברו 'בור' הנמצא ברשותו בוודאי התכוון לתת לו גם את הדרך בתוך חצרו בכדי הילוך עד בורו). **כן השי"ת נותן** (יחד עם הדרך) **לכל אחד ואחד הכח והשכל איך לבוא לתורה, עכ"ל. אין לנו אלא לפתוח את השער ולהתחיל ללכת בדרך המוליכה בית קל.**

ואשא אתכם – ביום הזה מתעלים בני ישראל עד מאד

ביום הזה נתעלו ישראל עד למאד - אין הפה יכול לדבר ואין הלב יכול להשיג את גודלם ורוממותם של בני ישראל בהאי יומא. וכך אנו אומרים בסדר התפילה 'אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות'. וצריך ביאור, כי אם הכוונה שרוממנו מעל אומות העולם המדברים בשבעים לשונות, הרי זה כפל דברים, שכבר אמרנו 'אתה בחרתנו מכל העמים'. ומבאר הרה"ק הרר"ב מפרשיסחא זי"ע (רמתיים צופים על תנדב"א, אות כז) **דאין** הכוונה ביחס לשאר האומות, **אלא** שהקב"ה רומם והגביה אותנו במדרגה גבוהה כל כך, מה שאין כוח אפילו באחד משבעים הלשונות לבטא בשפתיים גודל הרוממות שנתעלו בני ישראל ביום זה, וזהו ורוממתנו - למעלה מכל הלשונות שיש ביד בשר ודם לפרט בשפתו ובלשונו, כי **א"א לבטא אותה בשפתיים** עט.

עח. נוראות מצינו בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה) **בפירוש מה שאמרו חז"ל** (אבות ג טו) 'המבזה את המועדות אין לו חלק לעולם הבא', שהכוונה הוא על פי מה שנאמר לגבי שאול המלך 'ובני בליעל אמרו מה **יושיענו** זה **ויבזהו'** (שמואל א' י כז), וכלומר, שהמחשבה והאמירה שאין בידי דבר פלוני להושיע היא גופא ה'בזיון', כיו"ב, יתפרש גם כאן, בהגיע ימי חג ומועד והאדם אומר לעצמו 'מה יושיעני זה' - **מה יוסיף לי חג השבועות הזה, הרי כבר עברו עלי עד היום כך וכך חגי שבועות, כך וכך ימי יו"ט בימי חלדי, ונשארתי במצוקותי ובמערומי ברו"ג** ו'מה יושיעני החג הקדוש הזה', מדוע תאמר לי שדייקא בחג זה אגאל ממלחמת היצר הנלחם עמי בכל כחו, מדוע דייקא עתה אזכה להיוושע בכל מיני ישועות גדולות בכל מילי דמיטב מברכות התורה, באורך ימים ובעושר וכבוד.

ודע שאדרבה, 'והיה אמונת עתך' - כפי האמונה שיאמין שהמועד הוא זמן גרמא להיוושע בכל מיני ישועות, והוא עת רצון שהקב"ה משפיע עלינו בטובו הגדול 'ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון', כך יהיה בפועל ממש 'חוסן ישועות חכמה ודעת' ורוב שפע וברכה עד בלי די.

יש שהביאו סמך לדבר, שהביזוי הגדול ביותר הוא 'מה יושיענו זה' – עפ"י מאמרנו ב'עלינו לשבח' בנוסח שתקנו יהושע בן נון, שהעכו"ם 'מתפללים אל אל לא יושיע'. והרי לך, שבזה הננו מבזים את מהות העבודה זרה בב' תיבות - 'אל לא יושיע', זוהי אפסיותה של ע"ז...

עט. ובזה יתבאר היטב מה שכתב השל"ה הק' (אות יח) **חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה.** וכבר אמרו חז"ל (פסחים סח:) **הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מאי טעמא יום שניתנה בו תורה**

נוראות מצינו בדברי ה'כלי יקר' בפסוק (שמות יט ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', וז"ל. הזכיר כאן שלש מדריגות זו למעלה מזו, מתחילה אמר 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', וזהו (במדבר יא יב) 'כאשר ישא האומן את היונק', ואז הקב"ה במדרגת ה'אב' וישראל במדרגת ה'בן'. ואח"כ אמר 'ואביא אתכם אלי' משמע שתהיו שוים לי, ונהיה כשני אחים שוים במדרגתם, ואח"כ אמר 'ואתם תהיו לי ממלכת' כביכול, מלכים עלי, כמו שנאמר (שמואל ב' כג ג) 'צדיק מושל יראת אלוקים'.

וזה מבואר על דרך 'מדרש חזית' הביאו הרמב"ן פרשת חיי שרה (בראשית נד א) שאל רבי שמעון בן יוחאי את רבי אלעזר בר יוסי, אפשר ששמעת מאביך מהו (שה"ש ג יא) 'בעטרה שעטרה לו אמו', אמר לו, משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר, מתחילה קראה 'בתי', לא זז מחבבה עד שקראה 'אחותי', לא זז מחבבה עד שקראה 'אמי', כך הקב"ה מחבב את ישראל וקרא אותם 'בתי', לא זז מחבבן עד שקראם 'אחותי', לא זז מחבבן עד שקראן 'אמי'.

על פי זה מבאר ה'כלי יקר' מה שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, עלי כביכול (שיהיו כביכול מלכים על הקב"ה), אני גוזר גזירה והצדיק מבטלה, וזכו למעלה זו מצד היותם בני ישראל'.

ובכל שנה ושנה הקב"ה חוזר ומרומם ומנשא את בני ישראל למעלה ראש, וכך איתא ב'דרשות חתם סופר' (שבועות תקס"ב, דף רפט.) דהנה איתא בגמרא (פסחים סח:) 'מר בריה דרבינא היה יושב בתענית בכל ימות השנה חוץ מבחג השבועות'. ושמא תאמר, והיאך היה מתענה אף בשבתות ושאר יו"ט (האסורים בתענית) תשובתך בדברי ה'בית יוסף' (או"ח רפ"ח בשם הרשב"א, וכן במהרי"ל המובא במג"א סי' תרד) שתענית זו תענית חלום הייתה, לכן היה מתענה אף בשבתות ויו"ט כי התענית תועיל להמתיק את החלום הרע דווקא אם מתענה בו ביום. מעתה צריך ביאור, מאי שנא יו"ט של שבועות משאר שבתות ויו"ט, מדוע אין צורך להתענות בו על החלום.

ומבאר החת"ס עפ"י מה שביאר ה'תורת חיים' שמסגולת 'ברכת כהנים' לבטל חלומות רעים, והטעם, כי חלום אחד משישים בנבואה הוא (ברכות נז:), וברכת כהנים הרי היא בנבואה ממש (כי אז משרה הקב"ה את שכינתו על ידם של הכהנים הנושאים את כפיהם), נמצא שחזיון החלום שהוא רק א' משישים בנבואה מתבטל בשישים בנבואת ברכת כהנים. ואכן, מטעם זה קבעו לומר בשעת ברכת כהנים את התפילה (שרוב תפוצות ישראל נוהגים לאומרו בשלוש רגלים) 'ריבונו של עולם אני שלך וחלומותי שלך וכו'.

עפי"ז אתי שפיר מדוע לא התענה מר בריה דרבינא בשבועות, כי עצם היום של שבועות מבטל בשישים את נבואת החלום (שאינה אלא אחד משישים בנבואה). כי יו"ט של עצרת הוא יותר הרבה ממעלת הנבואה... וכל יחיד ויחיד מבני ישראל נעשה משה איש האלוקים כביכול, והיינו שביום הזה מתעלה כל בר ישראל להיות יותר ממעלת הנביאים [וכבר כתב הר"ן (בדרשותיו סוף דרוש י"א) שבעת מתן תורה השיגו כל בני ישראל מדרגת 'נבואה'].

עוד מצינו להחשיבם כמלאכים ביום זה. כדכתב הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (פר' משפטים ד"ה לא תבשל גדי), וז"ל. 'וזה הטעם שהתירו לנו בחג השבועות לאכול (בשר) אחר גבינה בלא המתנת שיעור, מחמת שאז הוא שעת מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמנו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה, ע"י התורה'[פ]. ומבאר טעמא שלכן נתן אברהם אבינו ע"ה למלאכי השרת בשר וחלב דווקא, כי אצל מלאכים ברוב

הוא עכ"ל. והיינו כי ביום הזה בחר ה' בעמו ישראל מכל העמים להיות לו לעם סגולה, והעלה אותם גבוה מעל גבוה יותר מכל בריה שבעולם, **ואיך לא יגל לב בשר ודם בזה גופא שהקב"ה אדון העולם בחר בבשר ודם כמוהו להיות קרוב אליו כל כך.**

ומן העניין להביא מה שביאר ה'לבוש' (סי' תצד ס"א) הטעם שאומרים 'הלל' בשבועות – **שאומרים שירה על נתינת התורה**, והיינו שעלינו להודות ולשבח ולהלל את הבורא ית"ש על שנתן לנו אותה חמדה גנוזה.

פ. על פי זה מבאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (אמרי אמת ליקוטים פסחים סח:) את דברי הגמרא (פסחים שם) כתוב אחד אומר (דברים טז ח) 'עצרת לה' אלוקיך' וכתוב אחד אומר (במדבר כט לה) 'עצרת תהיה לכם' הא כיצד חלקהו -

קדושתם לא שייך בהם איסור זה. וכיוצא בזה אף אנו בדרגת מלאכים בחג השבועות, ויש לנו הרשות להקל באיסור זה כמלאכי השרת (עיי' בהערה)[פא].

תיקון ליל שבועות – גדולת וקדושת הלילה

כתבו הפוסקים (עי' מ"ב תצד סק"א) בשם האר"י הק' (שער הכוונות) 'כל מי שלא ישן בלילה כלל ועיקר ויעסוק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק'. וראה כמה חשוב הוא הלימוד בלילה זה שהרי כמעט שלא מצינו לשון כעין דא 'מובטח לו שישלים שנתו...'[פב]. והוסיף עוד האר"י הק' ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בענין זה.

ומקור הדברים הוא ממה דאיתא בזוה"ק (בהקדמה, ח"א ח.)[פג], וז"ל. והוה רבי שמעון וכלהו חברייא מרננין ברינה דאורייתא, ומחדשן מלין דאורייתא כל חד וחד מנייהו, והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברייא, אמר לון רבי שמעון, בני, זכאה חולקכון, בגין דלמחר לא תעול כלה לחופה אלא בהדייכו[פד], בגין דכולהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה כלהון יהון רשימין וכתיבין בספרא דדכרניא, וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה וכו'. בתרגום ללה"ק. והיו ר"ש וכל החבריא עוסקים בתורה כל אותו הלילה, וכל אחד ואחד מהם היה מחדש בדברי תורה, והיה ר"ש וכל החבריא שמחים, אמר להם ר"ש, בני, אשרי חלקכם כי לא תכנס הכלה - השכינה, לחופה למחר אלא עמכם, משום שכל אלו המתקנים את תיקוני הכלה בלילה הזה, ושמחים בה, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרון, והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות ועטרות מעולם העליון. ובהמשך הענין (פ.) דכל

'חציו לה' וחציו לכם', ולכאורה איככה אפשר לקרוצי חומר להבדיל ולחלק את היום למחצית חלק שווה בשווה. אלא, כי כמו שאמר הכתוב (שמות כד ו) 'ויקח משה חצי הדם' וברש"י 'מי חילקו, מלאך בא וחילקו', כי אין ביד בשר ודם לשער במדויק כדי מחציתו, לכן הביא הקב"ה מלאך שיחלקו. וכיוצא בזה, **בחג הזה כל אחד מישראל במדרגת מלאך**, ושפיר אמרו 'חלקהו חציו לה' וחציו לכם' **כי ביד ה'מלאך' לחלק ולהבדיל מחצה למחצה – ב' חלקים שווים** (עיי"ש, דבכל יו"ט הוא כך, אבל מקור הענין של חציו לה' נאמר בחג השבועות).

תלמידי הגאון הגדול ראא"מ שך זצ"ל שמעו מפיו באופן כזה, שהגרא"מ פגש פעם לאחר חג השבועות את הגאון החסיד רבי מנחם זעמבע זצ"ל (לפני המלחמה) ושאלו מה 'תורה' אמר הרבי, ענהו ר"מ, שהרבי דיבר אודות דברי רש"י הנ"ל, ושאל, כיצד נצטווינו לערוך בחג הזה '**חציו** לה' **וחציו** לכם', והרי אי אפשר לאדם לדעת 'חציו' בדיוק... ותירץ, שאכן, בכדי לקיים כראוי חציו לכם על האדם להיות כ'מלאך', ענה לעומתו הגרא"מ, בדרך אחרת יש לומר, כי אכן לאחר קיום חציו לה' נעשים מלאך ושפיר יש בידם לקיים את החציו לכם ג"כ.

פא. רבים נתחבטו בהבנת דבריו, שוודאי לדידן אין שום הוראת היתר על פיהם להקל כמלא הנימא באיסור זה.

יש מרבותינו שביארו בדבריו, על פי הנהגה עילאית בה נהגו קדמונים להמתין שתים עשרה שעות או 'מעת לעת' (ראה חולין קה. שכן העיד מר עוקבא על אביו), ובחג השבועות יוכלו להקל מקבלה זו ולאכול חלב אחר שש שעות מאכילת הבשר.

פב. כה אמר הרה"ק רבי שלום בער מליובאוויטש זי"ע בליל שבועות (תורת שלום ספר השיחות, עמוד 3), שיש תחת ידו כתי"ק מזקינו הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע שכתב בהאי לישנא 'אני **מבטיח** למי שיהיה ניעור בליל שבועות כל הלילה [ויעסוק בתורה ביגיעה] יזכה לכתר תורה', והיה מסיים הרש"ב, שה'צמח צדק' היה פוסק ומורה הוראה, וכשם שפסקו בבית דין של מטה כך פוסקים גם בבית דין של מעלה, לכן צריך להיות ער בליל שבועות ולהתייגע בתורה, והוסיף עוד, שזקינו דייק בלשונו ואמר 'שיהיה ניעור בליל שבועות', כי העיקר הוא '**מ'זאל ניט שלאפען**', פירוש, שלא יתן לזמן הגדול לחלוף מבלי לנצל הזמן בעסק התורה.

פג. הנה נסדר לומר דברי הזוה"ק האלו בתיקון ליל שבועות קודם אמירת תרי"ג מצוות, ומדרכו של עולם לאמרו בסוף הלילה לקראת בוקר, ומה יפה ונעים אם ישכילו ללמדו בתחילת הלילה, כי אז יגשו אל הלילה הקדוש באופן אחר לגמרי.

פד. באמת אמרו ש'חופה' זו אינה משל, אלא היא ה'נמשל' בעצמו, שאכן כביכול הקב"ה מכניס את עמו ישראל לחופה, ויום חתונתו זה מתן תורה (משנה סוף תענית), וידוע כי כל מנהגי חופה בשמחת חתן וכלה בהאי עלמא, הנרות והחופה וכו', הכל נלמד ממעמד הר סיני, והרי שהיא היא ה'חופה' האמיתית.

מאן דאשתתף בהדה בהאי ליליא יהא נטיר עילא ותתא כל ההיא שתא, ויפיק שתא בשלם - כל מי שהשתתף עימה בזה הלילה, יהא שמור למעלה ולמטה כל אותה השנה וישלים שנתו בשלום[פה].

ובספה"ק הביאו מהירושלמי (ירושלמי זה אינו לפנינו) שאמר רבי חייא למחר אכתוב בפיתקא, אל תקרי עצרת תהיה לכם אלא תחיה לכם. ומבואר שם, שאכן מזה הלילה תוצאות חיים לכל השנה[פו].

ובדאיתא בזוה"ק (ח"ג צח.) 'ועל דא חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא והוו לעאן באורייתא, ואמרי ניתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין' - ולכן לא היו חסידים הראשונים נמים בשינתם בלילה זה, והיו עוסקים בתורה, באומרם הבה נבוא לירש את התורה שהיא ירושה קדושה לנו ולבנינו בזה ובבא[פז]. ויזהר האדם למלאות ולנצל כראוי את הלילה הקדוש.

שמא יאמר אדם, מה אני ומה חיי - וכי תעלה על דעתך שאני הקטן והשפל יש בידי להכין 'קישוטי כלה' לשכינה הקדושה... ישמע נא לדברי ספר 'סדר היום' (סדר חג השבועות) שהביא את דברי הזוהר הללו, והוסיף נוראות אשריו ואשרי חלקו הזוכה לכל הכבוד הזה, אשר יוצרו כביכול מתפאר ומתקשט בו, ואל יקל בעיני האדם הדבר הזה, כי (אף ש)האדם הוא שפל ואפל בבחינה אחת, אבל בבחינה אחרת גדול כחו עד מאד, ובידו להעמיד כל העולמות כולם, מה שאין מלאך משרת יכול לעשות כן, והוא הנותן כח וחיל כביכול לבורא עולם כדכתיב (דברים לג כו) 'רוכב שמים בעזרך'... וצריך כל אדם עם היותו קטן מהקטנים והדיוט שבהדיוטות להחשיב עצמו ולהתגדל ולהתנשא על הענין הזה - לומר אולי על ידי יבא איזה ענין ודבר להפיק רצון הש"י, ואל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניו... ובהיות האדם מקל עצמו בעיניו, באומרו 'מה אני ומה חיי' שיבא תקון העולמות על ידי או קלקולן... עכ"ל.

פה. הנה לא מצינו בזמנים אחרים הבטחה נפלאה כזו, על כן, בעת עסקך בתורה בלילה הגדול הזה, התבונן נא באלו ההבטחות, ובבואך לידי 'נסיון' להפסיק ממשנתך ע"י עצמך או ע"י אחרים (וד"ל) זכור שאין זה 'עסק' כדאי להפסיק מהלימוד בהאי ליליא.

פו. וכך דרש הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרע"ב) מה שנאמר (שה"ש ה ב) 'אני ישנה ולבי ער', 'ישנה' בגימטריא שס"ה, כנגד שס"ה ימות החמה שהאדם ישן בהם, אך 'וליבי ער' הוא כנגד חג השבועות, שהוא לב השנה (ובאותו לילה ניעורים כל הלילה).

פז. הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל ראה פעם יהודי מתנמנם בתפילת שחרית בחג השבועות (לרוב עייפות מלימודו בכל הלילה), משהקיץ, שאלו ר' חיים, וכי ראית מימיך חתן המנמנם בעמדו תחת חופתו, כי אכן יום חתונתו זה מתן תורה.

בספר הליכות שלמה (פי"ב הערה 13) מובא שאחד שאל את הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שהוא מכיר את טבעו וכח גופו, ויודע בעצמו שאם ינדד שינה מעיניו כל הלילה ויהגה בתורה תהא תפילתו בשחרית נים ולא נים תיר ולא תיר, ונפשו בשאלתו מאי עדיף טפי, השיב לו הגרשז"א בדעת תורתו, אף שלהלכה וודאי עדיפא שחרית שהיא הלכה על פני המנהג שלא לישן בלילה, אך על 'נפשות' בניך יש לך להיזהר ולהישמר... (וכלומר, שח"ו ילמדו ממך להקל במנהגי קודש שבנ"י זהירים בו).

ידוע דבר המעשה, שהגאון רבי חיים לייב אויערבאך (אביו של הגרש"ז) היה נוהג לעלות ביום החג למעונו של הגה"צ רבי משה יוסף הופמן זצ"ל דיין דפאפא שהיה דר בסוף בעיה"ק ירושלים ת"ו, לברכו בברכת החג. בשנה אחת ראה הגרח"ל שפני הדיין מאירים ושמחים עד מאוד, שאלו הגרח"ל לשמחה מה זו עושה. נענה לו הרב מפאפא שלא היה בדעתו לספר לו, אך מאחר ששאלו מעצמו יגלה לו רז חזות לילה. בשנות בחרותי למדתי בישיבתו הרמה של הכתב סופר זי"ע, והיה שגור בפי הבחורים משמיה דהחתם סופר זי"ע שמי שילמד כל הלילה בלא היסח הדעת כלל - מתוך רציפות המחשבה, יזכה לגילוי אליהו. והנה רבים ניסו שם לעשות כן ולא עלתה בידם, ואף אני עצמי ניסיתי שנים רבות ללמוד כל הלילה בלא היסח הדעת, אך עדיין לא זכיתי לכך.

בהאי שתא למדתי כל הלילה ברציפות המחשבה, והנה זה עידן ועידנים אשר מתקשה אנכי בהבנת איזה קטע בזוה"ק, בלילה זה בא לפני זקן אחד וביאר לי את הדברים באר היטב, אחר גמרו סגרתי עיני להתבונן במחשבתי בפירושו, אך משפקחתי את עיני פרח לו איש האמת, הבטתי בשעון וראיתי שכבר עלה השחר, והבנתי שזקן זה אליהו הנביא היה, וכי לא אעלוז ואשמח בכל לבי ונפשי.

ידוע מה שהעתיק השל"ה הק' (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ח) מכתי"ק הגה"ק רבי שלמה אלקבץ זי"ע אשר מתאר סדר לימוד החבריא בליל שבועות, וז"ל: ובעת שהתחלנו ללמוד המשנה ולמדנו שתי מסכתות זיכנו בוראנו ונשמע את קול המדבר וכו', שמעו ידידי המהדרים מן המהדרים ידידי אהובי, שלום לכם, אשריכם ואשרי יולדתכם, אשריכם בעולם הזה אשריכם בעולם הבא, אשר שמתם על נפשכם לעטרני בלילה הזה, אשר זה כמה שנים נפלה עטרת ראשי ואין מנחם לי, ואני מושלכת בעפר חובקת אשפתות ועתה החזרתם עטרה ליושנה. התחזקו ידידי, התאמצו אהובי, שמחו ועלצו, ודעו כי אתם מבני עליה וזכיתם להיות מהיכלא דמלכא, וקול תורתכם והבל פיכם עלה לפני הקב"ה ובקע כמה אוירים וכמה רקיעים עד שעלה, ומלאכים שתקו, ושרפים דממו, והחיות עמדו, וכל צבא מעלה והקדוש ברוך הוא שומעים את קולכם... עם כל זה נתעליתם ואשריכם ואשרי יולדתכם ידידי אשר נדדתם שינה מעיניכם, ועל ידיכם נתעליתי הלילה הזה, לכן חזקו ואמצו ועלצו בניי ידידי המהדרים, ואל תפסיקו הלימוד, כי חוט של חסד משוך עליכם, ותורתכם עריבה לפני הקב"ה. לכן עמדו בניי ידידי על רגליכם והעלוני ואמרו בקול רם כיום הכיפורים ברוך שם כבוד וכו'.

הרי לך, שקדושת ליל שבועות כקדושת יום הכיפורים[פח].

ובפרט אם עוסק בתורה אשר הוא מעלה את השכינה בזה, והוא מבני היכלא דמלכא, וייכנס עם הכלה - שכינתא קדישא לחופה [ואף שהדברים נאמרו בשרפי עליון כדוגמת הבית יוסף וחבריו, אך אפס קצהו שייך בכל אחד ואחד, וכדברי החת"ס הנזכרים שאפילו אילני סרק הם כגדול שבגדולים].

כתב ה'מגלה עמוקות' (בהגהותיו למחברת הקודש סוף דף קי) דהנה, ב'שער הכוונות' (שער רוה"ק ט.) **מביא** בשם האריז"ל שהניעור לילה אחת ועוסק בתורה כל אותה הלילה יהיה נפטר מברית אחד. ואם בשאר ימות השנה מועיל להיות ניעור לכפר על ברית אחד, הרי הלימוד בליל שבועות מועיל לכפר על כמה וכמה בריתות (עיי"ש ביאור הדבר).

בקבלת יום זה – מתן תורה כהיום הזה בעת קריאת עשרת הדברות

איתא במדרש (פסיקתא פי"ב הובא בילקו"ש יתרו רמז רעא) 'אמר הקב"ה לישראל, בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה שנאמר (שמות יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני' (ואף את ההכנה עלינו לשמור ולעשות כמו שעשו אבותינו בעמדם לפני הר סיני)[פט].

ומצינו ל'שבט מוסר' (פל"ד אות יט) שכתב וז"ל. גם כשקורא הפרשה בתורה, ידמה בעיניו כאילו התיבה (הבימה) שעומד בה הוא הר סיני וכאילו אותו שעה מתקבלת מהר סיני (עיין זוהר ויקהל רו.) וכאילו הקב"ה ופמליא שלו עומדים שם כשם שהיה בשעת מתן תורה, וכאילו משה רבינו ע"ה האומרה וכל הקהל העומדים סביב לסיני לשמוע מפיו תורה (ועיין בשל"ה מסכת שבועות פרק דרך חיים תוכחת מוסר רנט).

וילמד ק"ו, כי אם נפסק בשו"ע (סימן קמא סעיף א) שצריך הקורא בתורה בכל ימות השנה לקרוא מעומד, והטעם מבואר בלבוש (שם) כי משה רבינו ובני ישראל היו עומדים בשעת קבלת התורה, ומכאן שיש צד השוה בין הקריאה בספר תורה לדורות למעמד

פח. בספר 'יפה ללב' (תצד ב) הביא מספר אמרי נועם (סוף פרשת פנחס) ש'יום כיפור' הוא כנגד 'שבועות'. על כן אנו עושים בשבועות כמו ביום כיפור - להיות נעורים כל הלילה כמו הכהן הגדול ופרחי כהונה שהיו ניעורים כל הלילה בליל יום הכיפורים.

הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה שבועות) כתב ששבועות הוא כמו יום הכיפורים שהרי אמרו (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג) שהנושא אשה מוחלים לו על כל עוונותיו, **ואם כן שבועות שהוא 'יום חתונתו' יש בו מחילת עוונות כמו יום הכיפורים.**

פט. מענין לענין, מה רב טוב הצפון לבני ישראל בקבלתם את התורה, כדאיתא בירושלמי (ר"ה פ"ד ה"ח) 'אמר רב משרשיא בשם רב אידי בכל הקרבנות כתיב חטא (שעיר עיזים **לחטאת**) ובעצרת אין כתיב חטא' – דכתיב (במדבר כח ל) 'שעיר עזים אחד לכפר עליכם', **כך אמר להן הקב"ה, מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם.**

הר סיני, קל וחומר בעת קריאת התורה בשבועות, שהקריאה מעוררת את הזמן שעתה הוא מקבל את התורה כנתינתה מסיני[צא].

בעצרת נידונין - הזמן גרמא לשפוך נפשו לפקידת ישועה ורחמים ברוחניות

כתב השל"ה הק' (אות יט), זה לשון 'תולעת יעקב' (דף נח), ודע, כי כמו שבראש השנה רצה הקב"ה להשגיח ולדרוש מעשה בני אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחידוש העולם, כן רצה ביום מתן תורה, שהוא מורה על חידוש העולם להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן. כמו שאמרו במשנה (ר"ה טז.) 'בעצרת נידונים על פירות האילן'. וכבר ביארנו, כי הפירות ההם הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם 'על פירות האילן' בלא השלימם בתורה ובמצות כראוי, עכ"ל.

ופשוט שאם הוא יום הדין, הרי הזמן גרמא להתפלל לפני ה'[צא], אז יעלה בידינו לפעול בו ישועות גדולות ברוחניות, לזכות לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות על ישראל שלום[צב]. וכך כתב ה'פלא יועץ' (ערך עצרת) 'ומה טוב דבר בעתו, לשפוך נפשו בימים האלה ובזמן הזה שיזכה הוא ובניו לכתרה של תורה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות'[צג].

גם יש לנו להוסיף בימים הללו ביתר שאת ויתר עוז לבוון ב'ברכת התורה', והיא סגולה לזכרון, כמו שכתב ה'נודע ביהודה' (צל"ח ברכות סד.) וז"ל. 'ולדעתי, ברכת התורה היא סגולה נפלאה שלא ישבח מה שילמוד, עיי"ש עוד.

צ. ומהאי טעמא אמרו גדולי הדורות (עיי' סיפורי חסידים שבועות, על הרה"ק רבי חנוך מאלעסק זי"ע), **שזמן קריאת התורה** מסוגל הוא להתפלל על החולים שיבריאו, כי במתן תורה נתרפאו כל החולים, ועתה כשקוראים בתורה מתעורר ביחד עם 'מתן תורה' גם אותם נפלאות שנעשו באותה שעה.

צא. וז"ל הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ג ד"ה וכ'), **וכתיב** (תהילים קמה יח) 'קרוב ה'... לכל אשר יקראהו באמת' ואין אמת אלא תורה (ע"ז ד:), שכל תפלה הבאה מתוך דברי תורה מתקבלת, כמו שאמרו בגמ' (ברכות לא.) לעמוד לתפלה מתוך דברי תורה. **ומכש"כ בזה היום שהוא כולו תורה הוא עת רצון לעבודה שבלב זה תפלה**, לכן הרמז במגילת רות בלידת דוד המלך ע"ה שורש התפלה. עכ"ל.

צב. הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע אמר פעם בחג השבועות, בראש השנה הקב"ה נוהג כמלך, שהרי 'מלך במשפט יעמיד ארץ' (משלי כט ד), ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין לב:), אבל בחג השבועות הרי הוא כרב - המלמד תורה, ורב שמחל על כבודו כבודו מחול (שם), על כן ימחל נא לכל עמו בני ישראל על כל חטאיהם ופשעיהם.

צג. ידוע על הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע, שהיה מתחיל להתפלל בשעה מקודמת בבוקר, ובמשך שעות רבות האריך בתפילה עד השעות המאוחרות של אחה"צ. אמור מעתה, אם צדיקי קמאי האריכו בתפילה ביום חג השבועות מה נעני אנן אבתרייהו.

כיוצא בזה מפורסם על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע, שבבית מדרשו ארכה תפילת 'אהבה רבה' שעות רבות, וברשפי אש והתלהבות קודש שפכו לבם לפני בורא כל עולמים שיצליחו בתורה ויראת שמים. הרי לך הוראה מפורשת ממעשיהם של צדיקים שאי אפשר להצליח בתורה ובעבודה כי אם בכח התפילות שיתפללו ביום זה, שיקבל ה' ברחמים וברצון את תפילתנו.

מסופר על אחד מתלמידי הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע, שנשא אשה בעיר הסמוכה לראפשיץ, ובחג השבועות שהה בצלו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, ויהי כאשר חזר אל רבו נשאל על ידו היכן שהה ביום טוב, וכשהשיב שהיה בראפשיץ בירר אצלו החת"ס מה ראה ושמע שם, התחיל התלמיד לתאר איך היה נראה בית המדרש בעת ברכת 'אהבה רבה', שכל המתפללים שפכו לב כמים בתחינות ובקשות שיפתח ה' לבם בתורתו, משששמע החת"ס את דבריו הפליג מאד בשבחם.

וז"ל הרה"ק ממונקאטש זי"ע בספרו 'שער יששכר' (מאמר חג הביכורים אות צג) **נוהגים הצדיקים החסידים להאריך בברכת אהבה רבה ביומא דשבועות החג הקדוש הזה.**

ומוסיף להביא מדברי הגמרא (ע"ז יט.) 'אמר רבא בתחילה נקראת (התורה) על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו', ופירש"י, 'מתחלה' היינו תחילת למודו, ו'לבסוף' היינו אחר שטרח בה ושנה הרבה ולמדה וגרסה (עיי' עוד רש"י קידושין לב: ד"ה ובתורתו), אמנם אני אומר שיש לומר כוונה אחרת בדברי רבא, עפ"י אומרם (ברכות לה:) ר' לוי הקשה, כתיב (תהלים כד א) 'לה' הארץ ומלואה' ולאידך כתיב (שם קטו טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם', ומשני לא קשיא כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה, ומחדש הצל"ח שאף בתורה כך הוא 'כאן קודם ברכת התורה' נקראת על שמו של הקב"ה, 'ולבסוף' אחר שבירך ברכת התורה זוכה ש'נקראת על שמו' להיות שלו ואינו משכחה (כדרך שמשה רבינו פסק מלשכח אחר שניתנה לו במתנה).

וזו הייתה כוונת בעל 'הלכות גדולות' שהחל את ספרו ב'ברכת התורה', כדי שהלומד בו אחר שבירך יתקיים בידו להיות לזכרון תמיד, עכ"ל (בשינוי).

ובזה מבאר ג"כ אומרם (ברכות יא:) על ברכת 'אשר בחר בנו' (שבברכת התורה) זו היא מעולה שבברכות (עי' רש"י שם). כי בה אנו אומרים 'ונתן לנו את תורתו', וכן מסיים בה נותן התורה - כלומר שהיא נתונה לנו במתנה. וזו היא עיקר פעולת הברכה שעל ידי הברכה זוכה שתהיה התורה שלו, על כן היא המעולה בברכות.

יושב תהילות ישראל – מעלת אמירת תהלים שחיברם דוד המלך ובפרט ביום זה

יש האומרים, שלכן חל יומא דהילולא של דוד המלך בחג השבועות, כי הוא חיבר את ספר התהלים, ואמרו (מגילה יח.) 'ביון שבא דוד באתה תפילה', להורות שכדי לזכות לקבלת התורה צריך לשפוך הרבה תפילות ובקשות[צד].

ראה ב'כף החיים' (תצד לד) שהפליג מאד בסגולת אמירת ולימוד ספר תהלים בחג השבועות, וז"ל. והיום הקדוש יומא דהילולא דיליה, עוד יעלה לרצון

צד. מובא בקובץ מכתבים בשם הרה"ק מליובאוויטש בעל צמח צדק זי"ע (נדפס בתהלים אהל יוסף יצחק), **אילו ידעתם, כוחם של פסוקי תהלים ופעולתם בשמי רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל מחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה, ומשתטחים לפני אדון עולמים, ופעולתם בחסד וברחמים.**

כן כתב הגה"ק ה'נודע ביהודה' זי"ע בתשובותיו (מהדו"ק או"ח לה) לאיזה חוטא – **ידבק מאד בשירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה שזה דבר גדול להלהיב בלב האדם אהבת הבורא ב"ה.** כיו"ב מספרים על הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע שהיה מסיים את ספר התהילים בכל יום ויום.

וכבר כתב ב'עמק המלך' (סוף הקדמה שלישית פי"ג), וז"ל. מצאתי כתוב בספר שחיבר מורינו הר"ר אביגדור קרא... שבכפר אחד הסמוך לערפורט היה איש פשוט שלא היה יודע כי אם פשוטי המקרא, והיה זקן ונפטר בשיבה טובה, ותוך שלושים יום לפטירתו בא בחלום לחכם אחד מופלג וחסיד שהיה שם בעיר, ובין זרועותיו נשא עמו ספר קטן, שאלו הרב וכי לא אתה זה שקברנוהו ביום פלוני, אמר לו, כן אני הוא, שאלו הרב מהו הספר הזה אשר לך, אמר לו 'ספר תהלים', ובאתי להזהירך שתזהיר את כל בני הישוב שהייתי דר בו, שימלטו נפשם משם, כי כלתה עליהם הרעה, כי כל זמן שהייתי חי וגמרתי את כל ספר תהלים בכל יום (בס' קיצור של"ה הגי' כל שבוע), כמה שנים, בזכות זה האריכו שלווה, ומעתה אין מי שיגן עליהם. למחרת קרא הרב לכל בני הקהילה ומסר להם את הדברים הנוראים שראה בחזיון הלילה, ואכן כל אלו אשר נסו מהעיר הצילו את נפשם, ואלו שנשארו בבתיהם פגעה בהם יד ה' רח"ל. חזינן מכאן כוחם של מזמורי התהילים שהצילו את כל העיר מכליון וחרץ.

ומהיום ההוא ששמע אבי מורי הקדוש ז"ל, היה מסיים בכל שבוע את כל ספר תהלים... **כי מי שהוא רגיל ודש בו בספר תהלים הוא דוחה כל מיני פורענות וכמה פגעים רעים, מעליו ומעל משפחתו, ומעל כל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות והצלחות, אשרי הזוכה ומזכה הרבים, ע"כ מצאתי בספר הנ"ל דר' אביגדור קרא,** עכ"ל 'עמק המלך'. ואם בכל השנה הדברים אמורים, ק"ו בימים קדושים אלו.

ה'פלא יועץ' (ערך תהלים) מאריך בגודל התיקון שנעשה על ידי אמירת תהילים, וכתב שלסיים תהילים אחת בשבוע אין בכך משום ביטול תורה, ומוסיף ה'פלא יועץ' – 'ויש קבלה מאנשי שם הקדושים, שמי שיש לו איזה דוחק השעה או צער או שהוא מהלך בדרך או עובר בים או בנהרות, **יקרא כל התהילים בכל יום בלי הפסק, בכוונה והכנעה ויראה נפלאות, וזה בדוק ומנוסה'.** וכך כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לזאת חנוכה) **באמירת תהילים אפשר לצאת מכל השטותים, ומכל השינויים, ומכל המצרים שיש לו לאדם.**

ביותר אמירת תהילותיו. וכן כתב ב'בן איש חי' (שנה א במדבר ד) שנוהגים לומר כל ספר תהלים בחג השבועות.

כה אמר הרה"ק רבי מנחם מנדל ה'שרף' מקאצק זי"ע (אמת ואמונה אות רמו) **שאילו היה דוד המלך מחבר את ספר התהילים לפי הסדר, היו יכולים להחיות מתים באמירתם.**

יש שהביאו סמך ומקור לדבריו מ'מדרש תהלים' (שוח"ט מזמור ג) **אמר רבי אלעזר, לא ניתנו פרשיותה של תורה על הסדר, שאלמלא ניתנו על הסדר כל מי שהיה קורא בהן היה יכול להחיות מתים ולעשות מופתים.**

כאיש אחד בלב אחד – האחדות כתנאי לקבלת התורה

כתיב (שמות יט ב), 'ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחן שם ישראל נגד ההר', **והביא רש"י מהמכילתא 'כאיש אחד בלב אחד'. וכמבואר בספה"ק שהאחדות היא ההכנה ותנאי לקבלת התורה. כי גדול כח האחדות לעמוד בפני היצר הרע, וכפי שביאר הגאון רבי עקיבא איגר זי"ע** (דרו"ח עה"ת הנדפס מחדש, פר' יתרו) **ש'ההר' הוא היצר הרע הנקרא 'הר'** (סוכה נב.) **וזהו ויחן שם ישראל באגודה אחת, כנגד ההר - זהו הכח נגד היצר הנדמה להר**[צה] (דברים אלו ממש איתא גם בתורת אבות בשם הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע).

וכך איתא במדרש (ילקו"ש נצבים רמז תתק"מ) **בנוהג שבעולם, אם נוטל אדם אגודה של קנים שמא יכול לשברם בבת אחת, ואילו נוטל אחת אחת אפילו תינוק משברן. ובפשטות הכוונה שאי אפשר לשבור את כל אגודת הקנים כאחד, אך ביתר עומק יתבאר, כי ע"י ה'אגודה' מתחזק כל קנה וקנה, ואף כל יחיד מהם נעשה כברזל ושוב אי אפשר לשוברו. ועל דרך זה כאשר ישראל מתאגדים כאחד נוסף בזה לכל אחד ואחד בפני עצמו כח - עד שאין היצר הרע יכול לשברו ולהכניעו תחת ידו.**

וביותר הדברים אמורים בימים אלו, שצריך האדם להבעיר בקרבו את האש, וכמו שנאמר 'והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש', והרי כך הוא דרכו של עולם, כאשר אוספים עצים רבים תתחזק האש, ורק על ידי 'ובאו כולם בברית יחד' יוכל להיות 'נעשה ונשמע אמרו כאחד'.

צא ולמד מדברי קדשו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע (ליקוטי שושנה ד"ה שירו) שלעיתים יש קטרוג גדול על האדם שאפילו הצדיק אינו יכול לבטל את תוקף הקטרוג בתפלתו, 'ואז צריך לקשר את האי גברא בעולם הגדול הנקרא 'תהלה'... **ששם יש אור גדול ואין כח בדין לקטרג שם והוא רחמים גמורים ושם נמתק הכל, ולכך נקראים שירי דוד מלכנו 'תהלים' שיכולין לפעול על ידם הכל** (בעולם שנקרא תהלה) **ואין שטן ואין פגע רע**', עכ"ל. ודבר שפתיים אך למותר.

צה. ובזה פירשו מה דאיתא בגמ' (שבת פח.) 'כפה עליהם הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם', ולכאורה תיבת **שם** אין לה ביאור, והיה לו לומר 'ואם לאו **כאן** תהא קבורתכם' שהרי תחת ההר הם עומדים. אלא ביאורו, שכפיית הר כגיגית מורה על התאחדות והתכנסות ישראל כאחד, שכביכול כולם נמצאים בתוך גיגית אחת, וכך אמר להם הקב"ה, אם לאו – שלא תהיו בגיגית אחת יחד עם כל בני ישראל, 'שם' – בעצם שהייתכם חוץ לגיגית תהא קבורתכם, כי אז לא יהיה בכם כח לעמוד כנגד היצר.

כדי לשבר את האוזן במעלת מדת האחדות, נתנו המושלים ללמוד מקדירה של 'טשולנט' (-חמין שנוהגים לאכול בשב"ק), שטעמו המיוחד מצטרף מכל מיני מאכלים שונים שמקבצים לתוך **גיגית אחת**, והנה אם יבשל הבשר בפני עצמו והעדשים ושאר הקטניות בפני עצמם ירגיש בכל אחד את טעמו בלבד, אבל אחרי שצירפום יחד בתוך קדירה אחת מקבל כל גרגיר וגרגיר מטעמם של כל המאכלים יחדיו, וניתוסף בהם טעם לשבח, **וזו גם מעלת האחדות, שכל אחד משתבח מחמת היותו עם חבריו בחטיבה אחת, אבל אם יהא כל אחד בפני עצמו, הגם שיהא מופלג בתורה ויראה, לא תקלוט נפשו את המעלות שיש בחבריו.**

הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע ישב בשוה"ט, ושלח את אחד החסידים שיצא לרחובה של עיר, ויחזור לומר מה ראו עיניו, וכך סיפר החסיד בחזרו, ראיתי שני שיכורים מהלכים איש לצד רעהו, והנה נענה אחד מהם ואמר לחברו - הבה נאחז זה בזה, וכך לא ניפול ארצה, נענה הרה"ק ואמר לסובביו שמעתם מה הוא סח – אם נתחזק איש ברעהו לא נבוא לידי נפילות.

דרך ארץ קדמה – זהירות יתירה בבין אדם לחברו

כתב המבי"ט (בית אלוקים שער היסודות פי"ב), הנה חמשת הדברות הראשונות שנכתבו ב'לוח' הימין משני הלוחות מדברים ממצוות שבין אדם למקום - אנכי, לא יהיה לך, שבת ושאר הדברות שעל האדם לקיימם בינו לקונו, ואילו חמשת הדברות האחרונות מדברים מ'בין אדם לחברו' כ'לא תרצח' ו'לא תגנוב'. והנה המתבונן יראה כי דברות של בין אדם למקום ארוכות המה, ואילו המצוות שבין אדם לחברו נאמרו בקוצר אמרים 'לא תגנוב' ותו לא, ומאחר ששני הלוחות שווים בגודלם היו, נצטרך לומר כי האותיות של הדברות האחרונות גדולות היו בהרבה מדברות הראשונות, - וטעם הדבר כדי שיהא נראה וניכר לכל חיוב הזהירות בדברות אלו - בין אדם לחברו, יותר ממה שנזהר בבין אדם למקום[צו], כי עיקר העיקרים הוא 'בין אדם לחברו'. וכלשונו של הרא"ש בפירושו למס' פאה (א א) כי הקב"ה

צו. רגיל היה הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע לספר מדי שנה בשנה לפני קהל עדת צאן מרעיתו בשעה הגבוהה - קודם קריאת עשרת הדברות, עובדא שיש בה כדי ללמדנו פרק נכבד בענין בין אדם לחברו. וכך הוה מעשה, פעם שאל מלך וויען (ווינא) את הגאון הצדיק שר וטפסר רבי שמשון ווערטהיימער זצ"ל (שהיה חי לפני כשלש מאות שנה, ההגדרה אודותיו היא מדברי ה'חוות יאיר' בתשובותיו) מדוע שרויים עם בני ישראל כבר רבות בשנים בגלות מרה וקשה, כשהם נרדים ונרדפים, מוכים ונבזים, ועדיין לא נושעו – מה פשעם ומה חטאתם לסבול כל כך הרבה.

ענהו רבי שמשון, כל זאת בא להם מחמת 'קנאה ושנאה' השורה ביניהם. תשובה זו לא מצאה חן בעיני המלך, שלא היה נראה לו סיבה מספקת להמיט על בני ישראל כל כך הרבה צרות וייסורים. ובחמתו ציווה המלך על רבי שמשון, שעליו לענות לו תשובה מספקת תוך ג' ימים, ואם לאו, ענוש ייענשו כל בני ישראל תושבי וויען, באותו לילה ערך רבי שמשון 'שאלת חלום' ויענוהו ממרומים שאכן ענה נכונה למלך, ובעוון זה של 'קנאה ושנאה' שרויים בני ישראל בגלותם, ושלא יתרץ למלך תירוץ אחר, כי עוד יראה המלך כי אמת בפיו.

בתחילת החורף יצא המלך עם אחוזת מרעהו לצוד ציד בלב יער, ובהגיעם ליער נפרדו איש מעל אחיו לצוד כל אחד במקום אחר. אחר כמה שעות לא מצאו המשרתים את המלך, וחשבו בנפשם כי כנראה שב בעצמו לביתו, על כן אף הם שבו לביתם.

המלך שהיה שרוי עמוק עמוק בתאוות הציד לא שם על לב כי נשאר לגמרי בגפו, עד שהחלו צללי ערב לנטות... ולא מצא שם שום אחד משריו ועבדיו. ויחרד המלך חרדה גדולה, כי לא אבה לבלות את הלילה בחברת כל מיני משחיתים ומזיקים, חיות טרף למיניהם. בצר לו התחיל לשוטט ביער אנה ואנה, עד שהגיע לנהר שמעברו נראו בתים מוארים, בלית ברירה נפרד המלך מסוסו החביב עליו, ואף מבגדי מלכותו, וכך כשהוא עוטה על גופו בגד דק החל לשחות במימי הנהר, עד שעלה מעברו השני של הנהר, וילך בכפר ההוא ערום ויחף – רועד מקור וצינה עזה, דפק על כמה וכמה מבתי הכפר אשר מרבית תושביו ערלים היו, ואיש מהם לא אבה לפתוח עבורו את הדלת ולהכניסו לביתו – באמרם העומד לפנינו מן השדים ומזיקים הוא, ומתייראים אנו ממנו, החליט המלך לתור אחר דלת שבה קבועה מזוזה, בידעו שעם בני ישראל רחמנים הם, והם יפתחו לו פתח להכניסו בצל קורתם. פשפש ומצא, נקש על הדלת והנה עומד לפניו יהודי, אשר מחזה כזה נגלה לנגד עיניו – איש ערום ויחף כולו אומר צינה וארכובותיו דא לדא נקשן, מיד פתח היהודי את הדלת, מיהר להכניסו לביתו, והכין לו כוס חמין ואף מיני תרגימא הגיש לפניו, עטפו ב'פעלץ' (פרווה מחממת) והשכיבו לפני התנור הבוער, ותחל רוח המלך לשוב אליו. בתוך כך שמע המלך היאך שבעלת הבית מזהרת את בעלה, כי האיש הלז גנב ונוכל הוא, בעוד זמן מה כשתפרוש אף אתה לשינת הליל יגנוב הלה את כל חפצינו ויברח מהבית יחד עם הפעלץ היקר, אך היהודי הרגיע את רוחם, והבטיח שלא יתן שינה לעיניו בכל שעות הלילה, וישמור שלא יגנוב הלה שום דבר.

למחרת היום שאל המלך את מארחו היהודי מה מרחק יש מכפר זה עד לעיר הבירה וויען, אמר לו היהודי מרחק ארבע פרסאות, ויבקשהו לו המלך שישכור עבורו עגלה שיוכל ליסע לוויען, אמר לו היהודי, ברשותי עגלה קטנה ואקחך, ויאמר המלך, נקבה שכרך, ויען היהודי 'ארבעה פערציגערס'. ויאמר לו המלך, הנני מסכים ליסע אתך, אך בתנאי שתתן לי את הפעלץ ללבשו בדרך, כי כל עצמותי רועדות מקור. עתה שבה בעלת הבית לגעור בו שערל זה יהרוג אותך על אם הדרך, את הפעלץ יקח לעצמו... אך הוא לא שת לבו לכל אלה, והרגיע אותה לאמר כי עוד מעט שוב ישוב וכספו בידו.

חפץ יותר במצוות שיעשה בהם גם רצון הבריות מבמצוות שבין אדם לקונו. וכבר אמרו חז"ל (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים'[צז].

ומטעם זה קוראים מגילת רות בחג הזה, כמו שאמרו (רות"ר ב יד) 'מגילה זו [רות], **אין בה לא טומאה ולא טהרה, ולא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה, ללמדך כמה שכר טוב לגומלי חסדים**'[צח].

ובפירוש אמרה תורה (דברים טז י-יא) 'ועשית חג שבועות לה' אלוקיך מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר

משהגיעו לעיר הבירה שאל היהודי את המלך להיכן פניו מועדות, ויען המלך שיקחהו אל ארמון המלוכה, אך היהודי התיירא ואמר בוודאי ענוש נענש על ההתקרבות לארמון המלך, ויאמר לו המלך אל תירא ואל תחת – אני אתרץ את הכל. והנה אך הגיעו עד לפני שער המלך קפץ המלך מהעגלה וינס הביתה, כשהוא לבוש בפעלץ היקר של היהודי, וכל בני ביתו של המלך שמחו מאד בחזרתו.

אז החל היהודי לחשוב, אוי לי ואבוי לנפשי, הנה מה צדקו אמרי בני ביתי שגוי זה אינו אלא גנב, ועתה לא די שאינו משלם לי דמי הנסיעה, אף את מעילי לקח עמו, ועל כולנה, הכניס אותי אל גוב האריות – אל ארמון המלוכה, ועד מהרה יבואו שומרי הסף ויכלאוני. ואכן, לא עברו אלא כמה רגעים וסריסי המלך הגיעו, ויאמרו ליהודי שהמלך פקד להביאו אליו לפני ולפנים, בהיכנסו אמר לו המלך שלא יפחד כי ברצונו רק לדבר דברים אחדים עמו, וישאלהו המלך, התכירני, ענהו היהודי לא ראיתי את המלך מעודי עד היום הזה. אמר לו המלך, אבל אנכי מכיר אותך היטב, ואף את ביתך מכיר אנכי, ואת כליך ומטלטליך, וכל מצבך ומעמדך, ויען האיש ויאמר אין חכמה כחכמת המלך, כי יודע הוא כל מה שיש בחדרי חדרים בביתו של בן הכפר.

אמר לו המלך לא חכמה יש כאן אלא זה עתה הייתי בביתך, כי אנכי האיש שישן אצלך בזה הלילה, עתה אמור נא לי מה אשלם לך בעד המאכלים והמשקה שהחיית נפשי, אך היהודי לא השיב מאומה. שב המלך לומר, אפשר לך לבקש ממני ממון רב כמה שתרצה, ושוב לא ענהו היהודי. המלך בשלו, אם תרצה אתן לך שדות וכרמים, ושוב נאלם היהודי מהשיב. הגדיל המלך ואמר לו, אפילו אם תבקש עיר שלימה מערי הכיכר אתננה לך במתנה גמורה על שהצלת את חיי, ועדיין החריש היהודי. אמר לו המלך, אם לא תענני, לא תקבל אלא ארבעה פערציגערס המגיעים לך כבעל עגלה.

פתח היהודי את פיו ואמר ישמעני אדוני המלך, לפרנסתי מסובב אני בין העיירות כרוכל. אך בתקופה האחרונה החל יהודי פלוני לבוא אל הכפר שלנו, והוא קונה סחורות ועורות וכיו"ב מדרי הכפר, ובזה הינו משיג את גבולי, ימלא המלך את שאלתי ובקשתי, ויפקד פקודתו לאסור על היהודי מלהיכנס אל גבולות הכפר.

כשמוע המלך כל זאת, נענה ואמר כמה צדקו דברי רבי שמשון, כי גדלה הקנאה והשנאה בין בני ישראל, כי יהודי שוטה זה היה בידו להתעשר בין רגע כעשירים הגדולים שבכל סביבותינו, ואעפי"כ העבירתו הקנאה והשנאה על דעתו וביקש שטויות כאלו.

עלינו ללמוד מהאי עובדא, ובפרט בבואנו לעסוק בעשרת הדברות, כי נוגע הן לענין 'אנכי ה' אלוקיך' - שהוא אמונה טהורה בהנהגת ה' בעולמו, שאי אפשר לאדם לקחת פרנסת רעהו ולהשיג את גבולו. ומאידך, לעניין בין אדם לחברו, שעבור 'קנאה' אחת מוכן האדם לאבד כל הון ועושר, העיקר שלפלוני לא יהיה מאומה...

צז. וביאר הגר"א מווילנא זי"ע, כי הנה מדרך הרוצה לבדוק מה טיבו של ספר מסוים הוא לעיין בתחילת הספר ובסופו ומזה יבין באיזה ענין עוסק המחבר, וכמו כן בספר התורה הזה אפשר ללמוד כמה חשובה מדת גמילות חסדים ממה שפתחה תורה וסיימה בגמילות חסדים.

כשבנה גאב"ד פוניבז' זצ"ל את ישיבתו הרמה בעי"ת בני ברק יצ"ו הקים באותו זמן גם מוסדות לילדים מפליטי המלחמה שלא היה להם אב ואם ולא מצאו מנוח לכף רגלם... שם ניתן להם כל מחסורם באכילה שתיה לינה, מלבושים וכו' וכל הצטרכויותיהם ברוחניות ובגשמיות. באותם זמנים כשהגיע פעם למצב כספי קשה שאלוהו מדוע הקים מר שני מוסדות כאחד, וכי לא עדיף להקים את הישיבה ורק לאחמ"כ כשתעמוד הישיבה על מכונה יהא מע"כ פנוי לפתוח עוד מוסד, ויענם הפונוביז'ער הנה אמרו חז"ל 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים', וכלומר, שכדי להצליח בקיום הישיבה עלינו לעסוק בד בבד עם גמילות חסדים, כי הא בלא הא לא קיימא.

צח. עובדא ידעתי מבעלי המעשה, לפני כמה שנים, בשבת פרשת בהר, נסע אברך מביתו שבמרכז ארץ הקודש לאחת מערי הגליל, כאכסניה שכר 'צימער' בו התכוון לשהות עם בני ביתו ובנו יחידו, לקראת שבת התקשר

יברכך ה' אלוקיך. ושמחת לפני ה' אלוקיך... והלוי אשר בשעריך והגר אשר בקרבך'. והיינו שעיקר 'מצוות היום' של חג השבועות הוא 'נדבת ידך אשר תתן' לכל הנצרכים כפי הצטרכויותיהם. וכתב הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (עץ הדעת טוב פרשת ראה) **שממה שנאמר** תחילה 'מסת נדבת ידך אשר תתן' דהיינו שיתן מרכושו כפי יכלתו לעניים ואביונים, ורק אח"כ 'ושמחת לפני ה' אלוקיך' - מכאן למדנו שיסוד ועיקר גדול בחג הזה לדאוג תחילה לצרכי הזולת ורק אח"כ ישמח את עצמו ובני ביתו, כי מצות נתינת צדקה לזולת וחג השבועות שבו מקבלים את התורה הן תרי רעין דלא מתפרשין, והא בהא תליא[צט].

ומבאר ה'רבינו בחיי' דלכן ציוותה תורה על כך יותר מבשאר מועדים, כי חג המצות שבעת ימים הוא, ואז הכל מבינים כי צרכי עמך מרובים, ויש לתת עבור 'קמחא דפסחא', וכיו"ב בחג הסוכות שמשך זמנו שמונת ימים אז 'איש לרעהו יעזורו'. וכאן באה התורה לזרז, שאף בחג השבועות שאינו אלא יום אחד מכל מקום - וחג שבועות מסת נדבת ידך אשר תיתן כאשר יברכך ה' אלוקיך[ק].

וידע שלא זו בלבד שאינו נחסר במה שנותן מדיליה ומסייע בעד אחיו, אלא אדרבה בזה הריהו משפיע חוזק לעצמו[קא], ומשפיע על עצמו שפע רב מכל העולמות. וכך ביארו (כעין זה אמר הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע, הובא בשש"ק, שבועות כד) בקרא דכתיב בנעמי בעת שניסתה לשלח את רות מעל פניה, כתיב בה (א יח) 'ותרא כי מתאמצת היא ותחדל לדבר אליה', ולכאורה תיבת 'היא' אינה מן המניין, כי לא היה לו לומר אלא 'ותרא כי מתאמצת'. אלא 'מתאמצת' מלשון אמיץ כוח, שבאותה שעה ראתה נעמי כי מתאמצת היא - שהיא עצמה מתאמצת ומתחזקת בחסד שעשתה - שנתנה לה להלך עמה לבוא תחת כנפי השכינה, על כן ותחדל לדבר אליה[קב].

אליו אחד מקרוביו – הבודד בעולמו (גרוש) וביקש מעמו לזכות בו ב'הכנסת אורחים' – מהודרת ביותר כי הוא רוצה לשהות עמו במשך השבת באותו צימער, הלה התגבר על רגשותיו – שהרי רובא דעלמא לא ניחא להם לארח בנסיעתם לחופש... והנה בערב שבת, בשעה שהאב והאם היו עסוקים בהכנות לצרכי שבת, שוטט בנם הקטן בחצר הסמוכה לבריכת מים עמוקים, ובראותו 'כדור' במים קפץ לתוכם... וכמעט שיצאה נשמתו בטהרה, אלא שבאותו רגע הופיע ה'אורח' שראה את הנעשה, מיד הזעיק את ההורים והצילו את הילד ברגע האחרון (כשהוא נלקח אחר כבוד לבית החולים דשם), ובלא האורח לא היו ההורים מבחינים בנעשה רק אחר יציאת נשמה.

צט. פעם אמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בקידוש היום של חג השבועות) טעם לשבח במנהג ישראל תורה לאכול מאכלי חלב בחג השבועות לסימן שיהא היהודי רך כחמאה, וכמו שאמרו חז"ל (תענית כ.) לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז (בית דלי עמו' ז).

בדרך רמז פירשו בהא דכתיב ב'שירת הים' (שמות טו ח) 'וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נֵד נוזלים', שלכאורה 'נד' היינו חומה העומדת על תילה, ואילו 'נוזלים' הוא כמשמעו שהם נוזלים והולכים, ומה שייך לומר 'נד נוזלים', אלא רמז יש כאן על חובת האדם להיות כלפי עצמו כ'נד' – לשמור על כל מצוות התורה והגדרים והסייגים מבלי לזוז מהם כמלוא נימה, אך כלפי אחרים יהיה בבחי' נוזלים, כדבר רך ונמס...

ק. וידועה הסגולה שכתב הרה"ק רבי חיים פלאג'י לתת בערב שבועות צדקה כשיעור פעמיים ב"ן. ויתנם לת"ח עני ועניו, והוא תיקון... והוא סגולה לחשוכי בנים ומקרב הגאולה.

קא. הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע חזר פעם על דברי הכתוב בפרשת נשא (ה יא) בעניין מתנות כהונה 'ואיש כי יתן לכהן לו יהיה' וברש"י 'לו יהיה - ממון הרבה'. אחר קראו את דברי רש"י אמר בתנועה מיוחדת 'בפועל ממש... בפועל ממש... בפועל ממש...'. כלומר שאכן, אין כאן דרושי דברים וכיו"ב אלא כפשוטו הנותן משלו לאחרים - במתנות כהונה וכיו"ב בכל עניני צדקה וחסד, בנתינת ה'לב' או ה'כיס', הרי הוא זוכה לשכר רב הצפון - בפועל ממש.

היה הרה"ק רבי שלום משאץ זי"ע מבאר, כי מדרך העולם לומר 'אז מען האט געבט מען' – כשיש לאדם מעות כדי סיפוקו והרבה יותר מכך או אז יש בידו לתת ולהעניק משלו לאחרים, אבל כתוב זה מכחישם ואומר שאדרבה 'אז מ'געבט האט מען' - הנותן לאחרים **לו** יהיה ממון הרבה, זה האיש יזכה למתנות מן השמים.

קב. פעם נסע הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע לשהות בצל קדשו של הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע בחג השבועות, משנכנס ובא לקבל שלום מהרה"ק מקאז'מיר אמר לו הרה"ק, הרי תלמידים וחסידים יש לכם

כלום יצר הרע יש ביניכם – עיקר מעלת האדם מחמת היצר שבקרבו

הנה רבים מתאוננים לאמר, כיצד תבוא ותדרוש מעמי לקבל את התורה בשעה ש'לפתח חטאת רובץ' ובקרבי שוכן אחר כבוד יצר רע בתכלית שאינו נח ושקט עד אשר מביאני אל תאוות העולם השפל, תשובתו בדברי הגמרא (שבת פח:) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה חמדה גנוזה אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, אמר הקב"ה למשה החזר להם תשובה, אמר להם 'תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה לא תרצח וכו' קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם'... ומכאן למד המהר"ל (תפארת ישראל פכ"ה) **שאין לאדם להצר** על המלחמה כנגד הצר הצורר היצר הרע, **דאדרבה** רק משום כך זכו בני ישראל לקבלת התורה כי כל חפצו של הקב"ה היה לתת את התורה לקרוצי חומר 'בשר ודם' שיצרם בוער בקרבם למשכם כלפי מטה, והם מתגברים על יצרם למען שמו באהבה לעלות ולהתקרב אל ה'[קג]. ובזה מבאר המהר"ל מדוע מביאים את שני הלחם בחג השבועות כשהם אפויות 'חמץ', שלא כשאר 'מנחות' הבאות 'מצה' דווקא (כדכתיב

בראדאמסק ומה לכם כי באתם אלי, נענה ה'תפארת שלמה' ואמר, באתי הנה לזכות לקבלת התורה בצל הקודש אצל הרבי, אמר לו מהר"י מצינו שאמרה תורה (שמות יט ד) 'וירד משה מן ההר אל העם' וברש"י הביא מן המכילתא 'מן ההר אל העם - **מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם**', ולכאורה צריך ביאור, וכי 'עסקי ממון' היו לו למשה רבינו, ומהו שלא היה משה פונה לעסקיו, אלא, שעסקיו היינו עסקי רוחניות, והיינו כי הוא עצמו היה אמור לעלות בהר סיני לראש ההר, ולקבל את התורה מאת הבורא יתברך בכבודו ובעצמו לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף, ובזמן שכזה וודאי שברצונו היה לערוך הכנה דרבה לקראת יום קדוש זה, ואעפי"כ - 'לא היה משה פונה לעסקיו', אלא לאחר שהיה בשמים ושמע מפי הגבורה שעליו להכין את העם לקראת מתן תורה בקולות וברקים, מיד פנה **מן ההר אל העם** – להכינם כראוי לקראת מתן תורה, ולא הביט כלל על הכנת עצמו לקראת המעמד הנשגב והאדיר של קבלת התורה. וכיוצא בזה צריך כל מנהיג בישראל וכל יהודי לנהוג – לדאוג לזולתו, לחזקם לעודדם ולהכינם לקראת נתינת התורה. כשמוע ה'תפארת שלמה' דברים אלו מפורשים, פנה וחזר לעירו, להדריך את קהל עדת צאן מרעיתו.

חבר מרעים מחסידי הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע רצו לשהות בצל רבם בחג השבועות, ויצאו למסעם מבעוד מועד – כמה ימים קודם חג השבועות, אך על אם הדרך נשברה העגלה, אחר החיפוש מצאו עגלה חדשה, אך דא עקא שזו החדשה קטנה הייתה מהישנה, ומקום היה בה רק למחצית מהנוסעים, והוכרחו מחציתם להישאר באותו מקום נידח עד כלות החג.

בין הבחורים שהוקצה עבורם מקום על העגלה החדשה היה הרה"ח ר' אלימלך רומפלער זצ"ל שהיה אז עלם צעיר, אך משראה כי כמה מחבריו נאלצים לחוג את חג השבועות במקום נידח, אמר לנפשו וכי אסע מכאן ואומר 'שלום עלי נפשי' בשעה שחבריי וידידיי יישארו במקום זר לחוג את היו"ט – לא כך היא דרכה של תורה, ולא כך היא דרכה של חסידות.

והנה, ידוע כי הרה"ק מהר"א זי"ע היה נותן התייחסות מיוחדת לאורחים שבאו לשהות בצל קורתו להתחמם לאורו, אך כאן, משהגיעו הקבוצה הראשונה לא זכו מעמו לשום קרבה והתייחסות, רק לאחר החג משבאו הקבוצה השניה ששהו בחג באותו מקום נידח – ואחר החג מצאו עגלה שתביאם למחוז חפצם, קיבלם הרה"ק בסבר פנים יפות, ואף אמר להם 'מיילעך ווייסט ווי א חסיד דארף זיך צו פירן' (אלימלך יודע היאך על חסיד לנהוג), שיש ליהודי לוותר אפילו על ההתעלות בצל רבו בחג השבועות, בכדי להיות לעזר לאחיו.

קג. רמז כן ה'ישמח ישראל' (ר"ח סיון) במאי דכתיב במעמד הר סיני (שמות יט ב) 'ויחן שם ישראל נגד ההר', והלא ידוע (סוכה נב.) שהיצה"ר נקרא **הר**, וזאת רמזה התורה בטרם קבלת בני ישראל את התורה, שעליהם לעמוד תמיד 'נגד ההר', **כי זה כל האדם לעמוד תמיד בקשרי המלחמה נגד היצר.**

וכבר אמר הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע שהיה ביד הקב"ה לברוא את האדם בלא יצר הרע - אך בראו ה' **דווקא** עם יצר הרע, והיה בידו לברוא אותו בלא נסיונות - אך בראו ה' **דווקא** עם נסיונות, וכמו כן היה בידו לברוא אותו בלא שונאים - ובראו **דווקא** עם שונאים, וכן היה יכול היווצר מבלי שיהיו גויים בעולם וממילא לא יצערו את ישראל - ובראו **דווקא** עם האומות המיצרים אותו, 'ועוד עשרת אלפי **דווקא** כמוהו', והכל בשביל **דווקא** אחד,

(ויקרא ב יא) **כי כל שאור לא תקריבו אשה לה'**). כי ה'חמץ' מרמז ליצר הרע והוא 'שאור שבעיסה' (ברכות יז.), **וביום זה מרמזים כי כל חשיבות יום זה ב'קבלת התורה' שהייתה בו, הוא רק בזכות היצר**[קד].

אמור מעתה, אין כל מקום לשאול מדוע לא זכיתי לישוב הדעת ללמוד ולהתפלל במנוחה ובלא דאגות, כי טעות גדולה היא קושיא זו, ואע"פ שמוטל על האדם לבקש 'ואל תביאני לידי נסיון', מכל מקום אם הבורא מנסה אותו בנסיון ישמח בזה ויתגבר, כי זה כל האדם ורק בכך עושה נחת רוח להקב"ה, כי מלאכי מעלה שאין להם יצר הרע יש להקב"ה מספיק בשמים, אמנם לא בהם בחר ה' לתת תורתו, אלא לבשר ודם המתגבר על החומר המושך אותו מטה מטה. ובזה גדולה מעלתו על מלאכים ושרפים שאין להם נסיונות כלל[קה].

כתיב בפרשת 'קבלת התורה' (יט יז) 'ויתייצבו בתחתית ההר', ובגמרא (שבת פה.) דרש רבי אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית... והק' התוס' (ד"ה כפה) שהרי כבר הקדימו נעשה לנשמע ומרצון קיבלוה, מדוע הוצרכו שוב לכפות עליהם (ועיי"ש מה שתירצו). **וביאר מרן הבעש"ט הק'** (כתר שם טוב מז) **כי אין כל כך רבותא להכריז 'נעשה ונשמע' בשעה שהם שרויים במצב הארה** (אורות) **זכים ומצוחצחים אחר מ"ט ימי הספירה שהכינו עצמם לקראת קבה"ת, ומכיוון שידע הקב"ה שלא לעולם יישארו במצב טוב ויבואו ימי החשיכה**[קו], **על כן כפה הר כגיגית שיקבלו על עצמם עול תורה בכל אופן ומצב - אף כשהם צריכים לכוף עצמם לכך, והיא היא עיקר קבלת התורה**[קז].

באופן דומה ביאר הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע שכשעמדו בהר סיני פסקה זוהמתן ובטל מהם יצר הרע, ובמצב כזה שוב אין חפץ להקב"ה בעבודתם, שהרי כבר יש לו בשמים ממעל רבי רבבות מלאכים שרפים ואופנים שאין בהם יצר הרע, **ואינו נצרך גם לברואי מטה אם אין בהם יצר הרע, ע"כ כפה עליהם הר הוא היצר הנדמה ל'הר'** (סוכה נב.), כלומר שהחזיר

והוא 'וידעת היום' כי **דווקא** ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד **דווקא**, והכל בכוונה תחילה מחמת סיבות ברורות הנעלמות מעיני כל חי, אשר אינם מבינים בזה ואינם מסוגלים להבין בנסתרות אלו.

קד. מסופר על אחד שזכה בהון רב בהגרלת הלוטו (לאטערי), והנה בימים ההם היה המסחר במטבעות זהב וכסף ולא בשטרות מנייר, והיה משאו כבד מרוב המטבעות, על כן שכר בעל עגלה שישאנו עם משאו לביתו. על אם הדרך נכנסו השניים לאכסניית הדרכים, כשיצאו, נזדעק העגלון שכל המטבעות נגנבו, ואכן, בגשת ה'זוכה' בהגרלה אל העגלה חשכו עיניו בראותו שאכן כל ממונו נגנב. וישאל את בעל העגלה, מאין ידעת עוד בטרם קרבת אל העגלה שנגנב הממון, השיב לו בעל העגלה כי ראיתי איך שהסוסים מהלכים בקלות מיד הבנתי שהכסף איננו, כי ריבוי המטבעות הכבידו מאד על הסוסים מלרוץ בקלות, ואם עדיין היה הכסף שוכב על משכבו לא היו יכולים הסוס לרוץ בקלות.

לדידן, בראות אדם כי קשתה עליו הדרך בעבודת ה', ואין ביכולתו לרוץ במהרה, הרי זה סימן מובהק כי תחת ידו יש רכוש והון רב (ברוחניות), ועבודתו שווה בשמים ממעל הון רב...

קה. וזה ביאור מאמרם (פסיקתא רבתי פרק כא, ועי' ב"ק לח.) שהקב"ה חיזר על כל אומות העולם והציע להם לקבל את התורה, וכל בני האומות שאלו תורה שאתה נותן מה כתיב בה והקב"ה ענה לכל אומה את המצווה הקשה עליה על כן לא אבו האומות לקבל את התורה... ובפשטות אינו מובן, שהרי דרכו של המוכר חפץ לחברו להראות לו את המעלות שיש בחפץ כדי שירצה לקנותו, ואם מראה לו את החסרונות הרי זה מוכיח שאינו רוצה למכרו לו, וה"נ נראה שהקב"ה עשה הערמה עם האומות כדי שלא יוכלו לעמוד בזה ולא ירצו לקבלה.

אלא מכאן, כי זה כל מהותה של קבלת התורה, לעמוד בקשרי המלחמה, להתנסות בכל מיני נסיונות ולעמוד בהם. והחפץ בתורה רק כשיש לו ישוב הדעת וקל לו לקיים המצוות לא אמר ולא כלום, כי לא זו נקראת 'תורה'. אבל בני ישראל אמרו 'נעשה ונשמע' בלא שום תנאים, ואף בעת נסיון וקושי ישתדלו ויתאמצו לעשות כל דברי התורה באהבה ובמסירות נפש, וזו היא קבלת התורה בשלימות.

קו. ביותר, היה אומר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות ד"ה ומשה) כי אמרה תורה (שמות כ יח) 'ומשה ניגש אל הערפל אשר שם האלוקים', תיבת 'ערפל' נוטריקון 'אראפ-פאל' היינו נפילה ומעידה, והכוונה, שאף בעת הנפילה והירידה על האדם לדעת ולהבין **אשר שם האלוקים**, כי אדרבה 'שם' הוא האלוקים, כי מתוך נפילתו אפשר לו להתעלות יותר ויותר.

להם את היצר הרע כבראשונה[קח], ובזה חזרה מעלתם למקומה, כי מעתה יהא להם במי ובמה להילחם[קט].

והגבלת – הקדושה והגבולות כתנאי לקבלת התורה

בתחילת דבר ה' אל עמו, כהכנה לקראת מעמד הנורא של נתינת התורה, אמר הבורא ית"ש אל משה 'וקדשתם[קי] היום ומחר'[קיא] (שמות יט י), והכוונה בזה להוסיף בגדרי קדושה וטהרה[קיב], וכמאמר צדיקים בפסוק (שם ה) 'והייתם לי סגולה', שהקב"ה מבקש מישראל שיתנו לו צורת 'סגול' החקוקה בפניהם, אלו השתי עינים והפה, לשומרם בקדושה, שלא יסתכל אדם במקומות האסורים[קיג] וכן יהא נזהר מלדבר לשון הרע ורכילות ושאר דיבורים אסורים.

קז. ובזה ביאר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע את מנהג בני ישראל להפסיק את הבחורים בעת דרשתם בסעודת ה'בר המצוה' שלהם – ללמדם שיעסקו בתורה אפילו בשעה שהם מסובבים ב'מפריעים ה'מזמרים' בסמוך אליהם כל מיני זמירות שונים ומשונים.

קח. מתאמרא בשם הרה"ק מקאצק זי"ע לבאר בהא דכתיב (שמות יט ב) 'ויחן שם ישראל נגד ההר', וברש"י, כל מקום שאתה מוצא **נגד** פנים למזרח'. שנרמז כאן כי 'כל מקום שאתה מוצא **נגד**' – שעומדים לנגדך מפריעים המונעים אותך מעבודת ה', הרי"ז סימן מובהק ש'פנים למזרח', כלומר שהנך הולך בדרך הישר והטוב.

וכך ביאר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע על הכתוב (שם ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', ובתרגום יונתן (מתורגם ללשון הקודש) 'עוד בהיותכם ממצרים העליתי אתכם על כנפי נשרים, ובאתם אל מקום הקודש והמקדש לערוך שם את קרבן הפסח, ומשם הקרבתי אתכם לקבל את התורה הקדושה'. ולכאורה יש לתמוה, **אם כבר עמדו ברגליהם בירושלים על הר הבית מדוע החזירם הקב"ה מצרימה** לקיים בהם שוב 'יציאת מצרים', ולא השאירם שם להיות יושבים בארץ זבת חלב ודבש על מי מנוחות – בקבלת התורה בארץ ישראל. אלא מכאן, כי לא כך היא דרכה של תורה, ואי אפשר ל'קבל את התורה' מתוך שובה ונחת, ורק על ידי יגיעה וטורח הדרך היו ראויים לקבל ולהשיג את התורה, לעלות מעלה מעלה בהר ה' ולקום במקום קדשו.

קט. כתב הגה"ק החזו"א זי"ע (אגרות ח"א ר"ט) **'הלא תכלית האדם הוא היצר,** נטול יצר נטול נשמה'.

קי. על כן יאמרו המושלים, לאחד שהיה בבית חתנות ושכח שם חפץ כלשהו, באישון לילה נזכר מאבדתו ומיהר להשים פניו לעבר האולם בו נערכה החתונה אולי יש תקוה והחפץ במקומו מונח, כאשר הגיע למקום והנה חושך ואפילה מקדמים פניו, השולחנות עומדים נכלמים בצידי האולם, ואין ברחבי האולם אלא שיירי מאכל ועצמות מושלכים על הארץ, עד שאי אפשר להאמין כי לפני שעות ספורות ממש האיר ההיכל באור יקרות והיתה סעודה ערוכה בכלים נאים ומפוארים. וחשב לעצמו, מה בצע בכל 'שמחת הנישואין' כשסוף דבר נשאר מכל ה'רעש' רק מקום חשוך ו'עצמות' על הארץ... אחר כמה רגעים שב ואמר, לא כי, אם החתן קידש את הכלה ואמר 'הרי את מקודשת לי' הרי לנו רווח גדול מכל החתונה, והיה שווה כל הטירחה וההוצאות סביב הנישואין, אולם אם לא היו קידושין אזי שאלתו במקומה עומדת... הרי בסוף לא נשאר אלא עצמות וקליפין...

והנמשל הוא, לסוף כל האדם ההולך בדרך כל הארץ למקום מנוחתו, מורידים אותו לבור חשוך וצלמות, ולא נותר ממנו כי אם עצמות מושלכות, ואם היו 'קידושין' – שקידש את עצמו בכל מיני קדושות אם כן יש תועלת מרובה בכל ירידתו לעולם הזה ושנות חייו עלי אדמות, ואם אין כאן 'קידושין' אזי באמת 'מה בצע בדמי ברדתי'... וזהו שאמרו (עירובין נד.) 'האי עלמא כבי הילולא דמיא', **לרמז על תכלית חיי האדם בזה העולם, שאם 'קידושין' כאן הכל כאן**, ואם לאו מה קנית....

קיא. וכבר המשילו בעלי המשל [ומקור הדברים ב'רוקח' לעניין שיחה בשעת התפילה בהלכות תשובה כו], למה הדבר דומה, לאב המדבר עם בנו, שממידת דרך ארץ היא שיפנה הבן ויעמוד כנגד אביו פנים אל פנים, אבל אם יפנה לו עורף יענישו האב על חוצפתו, שהרי מראה לו בזה שאינו רוצה לשמוע דבריו, והכי נמי הקב"ה יורד ובא להעניק לנו את תורתו על כן מוטל עלינו להתקדש ולהיטהר ובכך הננו כביכול פונים אליו פנים בפנים - לשמוע את דבר ה', אבל מי שאינו מתקדש ומיטהר הרי הוא כבן המפנה עורפו ח"ו לפני בורא כל עולמים, ואוי לאותה בושה וכלימה.

והנה, בהגדה (של פסח) אנו אומרים 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו', והתמיהה מפורסמת כי מה רווח יש בזה, יש מבארים, שבעמידת בני ישראל כשפניהם אל ההר, הרי שראשית לכל דבר היה בזה **הפניית**

וכמו שדרש הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי ליקוטים) 'אותיות סעפ"ץ, הנה אות סמ"ך הוא סגור מכל הצדדים, מה שאין כן בכל הכ"ב אותיות, שאין אות סגורה בהם, והרמז כאשר תסגור עיניך שלא להסתכל ברע ח"ו ותסגור פיך שלא לדבר דבר רע אז תהיה צדיק' ותהיה כלי מוכשר לקבל את התורה הקדושה.

ללמוד וללמד – עסק התורה בימים אלו ובכל השנה

כתיב (שמות יט ו), 'אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל' וברש"י - 'לא פחות ולא יותר', ומבארים בשם הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע שבא ללמד לישראל על החובה לקבל עול תורה ומאידך על גודל מעלתו, וזהו 'לא פחות ולא יותר', דמי שאינו מקבל על עצמו עול תורה - אין לך אדם פחות הימנו[קיד],

---

עורף לכל הבלי העולם שמחוץ להר סיני. וזה עצמו מעלה גדולה ונשגבה. ועאכו"כ טובה כפולה ומכופלת שגם כאשר זכינו ו'נתן לנו את התורה' היה זה באופן שדיבר עמנו 'פנים בפנים' - הפנים אל ההר והעורף לעולם שמעבר... כי הא בלא הא לא סגיא.

קיב. והעיקר להתרחק מתחילה שלא להתקרב אל צד היצר כלל וכלל. וכביאורם של צדיקים (גבורות ארי בסוף הספר בליקוטים נחמדים, יש מביאים כן בשם הגר"א) על דברי הכתוב קודם מעמד הר סיני 'הגבל את ההר וקדשתו' (שמות יט כג) שע"י עשיית גדרים וסיגים נעשה קדוש, וזהו **'הגבל את ההר'** – פירוש עשה גדר מסביבות ההר ויקרא שמך קדוש, ע"י האותיות שסביב לתיבת 'הר', כי קודם לאות ה' ור' יש ד' וק', ולאחר אות ה' ור' יש ו' וש' – ויחדיו הם עולים לתיבת 'קדוש', והיינו כי רק על ידי 'הגבלות' וסייגים, אפשר לאדם לבוא לידי קדושה, להתקדש בקדושה של מעלה.

הנה איתא בגמ' (סוכה נב.) שאביי ראה שני אנשים העומדים בנקל בנסיון, והרגיש בעצמו שאילו היה אותו נסיון בא עליו אזי לא היה בכוחו לעמוד בו, 'אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצטער' (וברש"י, נשען על בריח הדלת כאדם שמחשב ומצטער), 'אתא ההוא סבא, תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו' (ולכן יצרו גדול משל שני אנשים הללו). ויש לדקדק, לאיזה צורך נכתב בגמ' שאביי נשען על 'עיבורא דדשא' – בריח הדלת, ומה הנפקא מינה אם היינו סוברים בטעות שאביי נשען על הכותל... אלא רמז גדול יש כאן, כי הנה עיננו הרואות שה'גנבים' מרבים לפרוץ לבתי אנשים רגילים הרבה יותר ממה שנכנסים המה לבתי העשירים, ולכאורה 'איפכא מסתברא', כי ה'רווח' מאוצרות זהב וכסף הממתין להם בבתי העשירים גדול פי כמה ממה שימצאו בבתיהם של סתם בני אדם, ומדוע אין נוהגים הגנבים כן. אלא, מכיוון שהעשירים חוששים ומתייראים מאינשי דלא מעלי שלא יכנסו לאחוזותיהם, על כן הם מציבים דלתיים ובריח וסורגי ברזל על כל החלונות, ממילא אין ביד הגנבים אפשרות לחדור פנימה, מה יעשו הגנבים, הם מחפשים ותרים אחר בית שחלונותיו פתוחים שמשם יהא נקל עליהם להיכנס. וזהו שאמרו בגמ' תלא נפשיה בעיבורא דדשא, **שכאשר ראה אביי שלא היה עומד בנסיון תלה את סיבת הדבר ב'עיבורא דדשא' – בבריח הדלת, וכלומר שאין כאן גדרים וסייגים הרבה שימנעו מ'הגנב' להיכנס...** כי רק גדרים וסייגים מרחיקים את האדם מן העבירה.

קיג. מעשה נורא שמעתי מאיש צדיק, שבבחרותו הוצרך לעזוב את הישיבה בה למד בירושלים מפני סיבה שהיא...

והלך לשאול את הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע האם לילך ללמוד בישיבה בתל אביב, והלך ר' שלומ'קה למקווה כדרכו בקודש, ולאחר מכן אמר שאינו יכול לענות... לאחר שנתיים אמר ר' שלומ'קה למשמשו הרה"צ ר' אליהו ראטה שיברר אודות אותו בחור על מצבו הרוחני, הלך ודרש וחקר, וסיפר לר' שלומ'קה שהלה עבר ללמוד בישיבה בתל אביב ועלה ונתעלה בתורה וביר"ש, אמר לו ר' שלומ'קה 'האסט מיר מחייה געווען', כי אכן בהיותו במקווה בזמנו 'ראה' שיצליח ויתעלה מאוד בת"א, אלא שלא היה יכול לענותו כי 'איך האב נישט קען נעמען אויף מיין פלייצעס' (לא יכולתי לקחת 'על הכתפיים' שלי את האחריות) לשלוח בחור לתל אביב... והדברים מבהילים, כי כבר נודע שהיה הרה"ק עונה על שאלות של חיים ומוות כפשוטו, והיו הדברים כ'אורים ותומים' ממש, אך זאת לא היה יכול...

קיד. הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע שאל פעם יהודי אחד מדוע אינו קובע עתים לתורה, תירץ היהודי את עצמו שהוא טרוד בטרדת הפרנסה, ולכן אין עיתותיו בידו לעסוק בתורה, אמר לו הגר"ח שאם כך הם פני הדברים, הרי שאין בינו לבין אומות העולם ולא כלום, דהא בשעה שעבר הקב"ה עם התורה אצל האומות העולם ושאלם

ולאידך גיסא, המקבל עליו עול תורה - אין למעלה הימנו[קטו], ובידו להשיג מדרגות רמות ונעלות עד אין חקר[קטז]. 'וכל חפציך לא ישוו בה' (משלי ח יא) ואפילו חפצי שמים (מו"ק ט:), כי אין לך דבר החשוב יותר מלימוד התורה. וכך איתא בגמ' (מגילה טז:) 'אמר רב

האם ברצונם לקבל את התורה, ענו לו זה בכה וזה בכה, בני עשו ענו שכל **חיותם** הוא מרציחה וכבר נתברך אביהם 'על חרבך **תחיה**' וכן שאר האומות, והרי שמאנו לקבל את התורה מפני פרנסתם וחיותם, ואם כן אף האומר שאינו לומד ואינו קובע עיתים לתורה מפני **חיות נפשו ופרנסתו** הרי הוא כאותם האומות...

'מעשה' באחד שנתברך מן השמים בילדים הרבה בלעה"ר עד שלא היה לו מקום בדירתו 'לנשום'... ולגודל הלחץ זה הדחק רצה לבנות עוד חדר ולהוסיפו לביתו, אלא שנתברר לו כי מצד חוקי השלטון אין שום סיכוי שיתנו לו 'רשיון', ולא יועילו שום עסקנים ו'קשרים' למיניהם, קם ועשה מעשה, הביא פועלים שיבנו בלא לבקשת רשות, ובתוך זמן קצר קם החדר על תילו ומעמדו, וליהודים היתה אורה... לא עברו ימים הרבה והגיע שוטר אל הבית עם 'צו הריסה' בידו, ונכתב שם שעליו לפנות את החפצים והרהיטים תיכף ומיד, בטרם יבואו הפקחים עם 'כלי משחית' ויהרסו את החדר כליל. החל הלה להתחנן לפני השוטר שיחוס וירחם עליו, והחל לשׂבר את אזניו כמה צפוף היה לו ועד כמה החדר נחוץ לבריאות הנפש שלו ושל כל בני הבית, אף הרבה להעתיר עליו שהשקיע בבנין דמים הרבה, אולם השוטר נשאר בשלו, הגיעו השכנים ואף הם ניסו בטענות הרבה לדבר אל ליבו, אך היה זה כלדבר אל הכותל... עד שנתברר כי השוטר אינו יודע לדבר אלא בשפת רוסי', ולא הבין מכל מה שדברו אליו דבר וחצי דבר, אלא קיבל פקודה מהממונים עליו ובא לבצע מה שאמרו לו.

וכיוצא בדבר ממש צריך להיות אותו הזמן המוקדש ל'קביעת עיתים לתורה', כי באותה העת צריך לעסוק בתורה בלא להתחשב בשום תירוצים וטענות מרגשות... אלא הרי הוא כאותו שוטר שעושה את המוטל עליו בלא להבין מה שמדברים עמו... זהו שאמר הכתוב (ויקרא כו ג) 'אם בחוקותי תלכו', ופירשו חז"ל 'שתהיו עמלים בתורה', וללמד כי עמל התורה צריך להיות כ'חק' שאי אפשר לזוז ממנו...

דוגמא לדבר הוא כמו שסיפר כ"ק אאדמו"ר זי"ע על הרב פסרמן זצ"ל שהיה מוסר מדי ערב שיעור קבוע ל'בעלי בתים', ולמרבית הפלא, ביום שמחת ליבו כשהשיא את בנו הלך באמצע שמחת החתונה למסור את השיעור, נזעקו משתתפי השיעור לעומתו ושאלוהו, וכי לא היה יכול מע"כ להעמיד 'ממלא מקום' שיגיד את השיעור במקומו, השיב להם בפשטות, אכן ניסיתי לדבר עם כמה ת"ח שיבואו, אך כולם לא היה להם פנאי כי היה להם בלילה זה שמחת נישואין שרצו להשתתף בה – שמחת נישואי בני יקירי...

קטו. לחזק ידי לומדי התורה, אמרו צדיקים לבאר הא דאמרו חז"ל (פסחים סח:) **הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם,**

כי הנה ישנם הרבה מן הלומדים תורה ומשימים בה כל מאווייתם, החושבים בסתר לבם, כי אמנם עושים המה רצון קונם וחלק טוב צפון להם לעלמא דאתי, מכל מקום הנאות העולם הזה ותענוגותיו שמורות דייקא לאלה אשר מסתובבים בראש כל חוצות ואינם יושבים והוגים יומם ולילה בבית המדרש. אך לא כן הדבר, כי רק לעוסקים בתורה יש סיפוק והנאה אף בחלק הגשמי... וזהו, כולי עלמא מודי, **בעצרת** היינו לאחר שהאדם מקבל את התורה והוגה בה אז **בעינן נמי לכם** - אף ה'לכם' שלו הוא לכם באמת – כי רק זה האיש מרגיש טעם ומוצא טוב בעולם הזה ג"כ.

בזה מבארים את מה שהעיד רבי עקיבא על עצמו (פסחים מט:) 'כשהייתי עם הארץ, אמרתי, מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור', ולכאורה צריך ביאור מה רצה תנא קדוש זה ללמדנו. אלא, רצונו לומר ל'בן תורה' השקוע עד צוואר באהלי שם, אל תדמה בנפשך שהינך מפסיד מהנאות עולם הזה, ורק 'עם הארץ' נהנה מהעולם הזה, לא כן הדבר, אלא העם הארץ עטוף כולו במרירות, וכל מחשבתו כל היום ב'שנאת תלמידי חכמים' והקנאה הרבה באורחות חייו מורידה את כל חייו והנאותיו אבל שאולה...

קטז. נוראות מצינו בשל"ה הק' (מס' שבועות תורה אור) בעניין קדושת דברי התורה, וז"ל, עוד מוסר אחד אני צריך להודיע, אותן שאומרים במרוצה דברי התורה מכח ששגור בפיהם, כגון י"ב פרשיות של י"ב נשיאים, מאחר שהדברים כפולים ומכופלים קורין אח"כ במהירות, עבירה גדולה היא בידם. **כי כל אות ואות תלויין בו רבבי רבבות עולמות רוחניות,** ולא לחנם נכפלו הדברים. **ואשרי המדבק עצמו בהבל פיו וראית עינו באותיות התורה, גם בתורה שבע"פ, בפוסקים.** כשלמדתי תורה אצל הרב הגאון והחסיד מהר"ר שלמה זלה"ה היינו עומדים בטור או"ח סי' לו

יוסף גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות', והקשו האחרונים שהרי מילתא דפשיטא הוא שאם אחד עוסק באמצע לימודו ורואה איך שאיש מבני ישראל נופל מהגג ארצה ובידו להצילו שמחויב הוא להפסיק ממשנתו ולהצילו שהרי פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, וכיצד אמרו גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות. וביאר הט"ז (יו"ד סי' רנא סק"ח) וז"ל, דודאי אין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש, אלא דהתם אומר דיותר יש זכות למי שזוכה לעסוק בתורה ולא בא לידו הצלת נפשות, ממי שבא לידו הצלת נפשות ועל ידי כך צריך לבטל תלמוד תורה ולעסוק בהצלת נפש, עכ"ל, וככל שזכות הצלת נפשות גדולה היא עד למאוד ש'כאילו קיים עולם מלא' אף על פי כן יתירה מעלת וזכות לימוד התורה. עפי"ז כתב ה'חפץ חיים' (תורת הבית פ"ה) דברים נוראים, וז"ל, וראה נא אחי, דלפי זה על כל שעה ושעה שהיה ביכולתך לעסוק בתורה ולא עסקת הרי הוא כאילו באו לפניך להציל נפשות ולא הצלת, עכ"ל.

והיא ה'תבלין' כנגד יצר הרע[קיז] (קידושין ל:), והנה איתא בגמרא (יומא עב:) על עסק התורה 'זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם המוות', ופירש רש"י זכה - ללמוד תורה לשמה ולקיימה, ולכאורה פחד יאחזנו ללמוד תורה, כי מי יאמר זיכיתי לבי, וחושש אני מלימוד שלא לשמה שלא ייעשה ח"ו סם המוות. וביאר ה'שפתי צדיק' מפילץ זי"ע (פר' עקב אות ט) בשם גיסו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, שאם זכה ועוסק בתורה לשמה אזי נעשית לו סם חיים, היינו סם הנותן חיות רוחנית לאדם, אולם אם לא זכה שלומד שלא לשמה, הרי אף שאין התורה כסם להפיח בו רוח חיים, אך מכל מקום 'נעשית לו סם כנגד המוות', לבל יהא כמת רוחני.

ועוד במעלת התורה אשר היא ה'כלי' להחזיק את כל ההשפעות הטובות, שהנה קודם מתן תורה כתיב (שמות יט טז) 'ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר' ולא נזכר 'לפידים', ואילו לאחר מתן תורה נאמר (כ טו) 'וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים' ולא נזכר 'ברקים', ומבאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (יתרו ד"ה ויהי), כי הברק הוא האור המאיר לרגע ומסתלק, ואילו בלפיד יש אש של קיימא, ואכן קודם מתן תורה עדיין לא היו יכולים להכין 'כלי קיבול' על ידי התורה, וע"כ היה קשה להחזיק את ההתעוררות בלב, אבל לאחר מתן תורה היה האור קיים כלפיד, והיה ביכולתם להחזיק את השפע דקדושה שישאר אצלם בפנימיות לבם.

הוי כל צמא - עסק התורה מתוך צמאון וחשק

הזמן גרמא[קיח] להתחזק היטב ב'עסק התורה' כראוי וכיאות[קיט]. וכתיב (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו

בענין חסרות ויתירות של ארבע פרשיות 'בכור' מלא 'זכור' מלא 'הוציא' מלא וכו' עד גמר כל הסימן היה קורא מילה במילה, ואני הייתי קורא הכל במהירות מאחר שאין שם דבר הצריך עיון או פשט, וגער בי הרב החסיד במאד מאד, ואמר, **צריך להחשיב דברי תורה ולאמרם בנחת ובאימה וביראה, כי הדברים שמחים לפני הקב"ה.** עכ"ל.

קיז. בהקדמה לשו"ת 'חבצלת השרון' (ח"א ד"ה ובזה נוכל להבין) מביא המחבר הגה"צ רבי דוד מנחם מאניש באב"ד זצ"ל בשם רבו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, 'שמכל עניני חסידות ופרישות וסיגופים שאדם רוצה להתנהג, **היותר עיקר ומובחר הוא לשמח את הקב"ה בלימוד התורה הקדושה**, והסימן לזה, **שכל עניני סיגופים וחסידות שאדם רוצה להתנהג - אין היצר הרע מוציא כ"כ כוחו ע"ז לבטלו, כמו שמוציא את כל כוחו לבטל את האדם מתלמוד תורה, כן שמעתי מפי קדשו שאמר לי בעצמו הדברים האלה**', עכ"ל.

קיח. מתאמרא משמיה דהגה"ק רבי ישראל סלנטער זי"ע, שהנה אין אנו יודעים כיום בדיוק איה **המקום** בו ניתנה תורה לעם, וכך נמי אין ידוע באיזה **יום** קיבלו אבותינו את התורה בסיני, כי הלא נחלקו רבנן אם היה ביום ו' לחודש סיוון או בז' בו. כי הקב"ה סיבב כך ללמדנו חוקי חיים, שלא יאמר אדם, כאן במקומי, בבית מדרשי, או בישיבה זו ובכולל זה בו אני נמצא אין בידי להצליח בתורה, אילו הייתי משנה מקומי בוודאי הייתי מצליח בלימודים, וכן לענין ה'זמן', לא יאמר שבזמן הזה ובמצב הנוכחי איני יכול לעמול בתורה, אלא ידע שבכל מקום ובכל זמן מסוגל הוא ללמוד וזוהי היא חובתו בעולמו (עיי' כלי יקר פר' אמור במצות חג השבועות).

בא וראה כמה גדול שכרו של הלומד תורה מתוך צער ודחק, דאיתא במדרש (שהש"ר ח יד) בזה"ל, ר' חייא בריה דרבי אבא דְּיָפוֹ אמר, **הלומד תורה בצער נוטל אלף**, שלא בצער מאתים נוטל בשכרו, ממי את למד משבטו של יששכר ומשבטו של נפתלי, שבטו של נפתלי ע"י שהיו עוסקים ולומדים תורה בצער נטלו שכר אלף... ר' יודן בשם ר' בון אמר, **הלומד תורה שלא במקומו נוטל שכר אלף** ובמקומו נוטל שכר מאתים.

למים', **ואין מים אלא תורה** (עיי' ב"ק יז.), **וכבר אמרו בדמיון עסק התורה לשתיית מים, כי במים אמרו** (ברכות מה.) 'השותה מים לצמאו מברך שהכל נהיה בדברו', **כי כך הם פני הדברים ב'מים' שרק הצמא מרגיש בהם טעם מתוק ונפלא, ואילו מי שאינו צמא אינו מוצא בהם לא טעם ולא כל חשק, כיו"ב בעסק התורה הצמא לתורה - שהכניס בלבו רצון וחשק לשמוע את דבר ה' - לעסוק בדברי תורה, זה האיש מוצא בה טעם מתוק ונפלא**[קב], **אבל בלא"ה אינו אלא מסכן** (נעבעך) ו'רחמנות' גדולה יש לרחם עליו[קכא].

קיט. כך אומרים משם הגה"ק ה'בן איש חי' לבאר בדרך צחות מה שאנו אומרים 'מודים אנחנו לך ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי **קרנות**', כי הנה בתיקון ליל שבועות אנו עוסקים ב'קרנות' התורה - כשאומרים תחילת וסוף כל פרשה ומשנה, ועל כך אנו מודים ומבקשים **שיהיה חלקנו מיושבי בית המדרש בכל השנה לעמול ולעסוק בכל התורה,** ולא רק לאחוז 'בקרנות' בליל שבועות ותו לא מידי...

קכ. גם לא יאמר הן שבעתי כבר הרוויתי צמאוני ממימי התורה, די לי בזה, אלא ישוב להיות 'רעב וצמא' בכל עת ושעה, פעם שאלו את הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, הנה אנו שומעים תמידין כסדרן מפה קדשו של הרבי על עניין ההתחדשות בכל עת ובכל מצב, ולכאורה נראה הדבר כסותר את התפילה שאנו מבקשים '**שתרגילנו** בתורתך' שמשמעו שמבקשים אנו על הרגילות ולא על ההתחדשות, נענה ה'אמרי אמת', שוודאי עיקר עבודת האדם היא להתחדש תמיד כאמרם ז"ל (הובא ברש"י שמות יט א) 'שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו', אך פירוש התפילה 'שתרגילנו' בתורתך - שיהא האדם רגיל בה כמו במידי דאכילה, **שבכל יום ויום סועד את ליבו במאכל ומשתה ואף על פי כן אינו מרגיש שום 'רגילות' אלא עושה זאת מתוך התחדשות ופרישקייט מחדש בכל יום ויום, כך ממש יהא בדברי התורה** 'כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם' – שילמד בכל יום בהתחדשות כמו ה'רעב' לשמוע דבר ה'

הרה"ק השרף מקאצק זי"ע תמה על הלשון (עיי' רמב"ם הל' יסודי התורה פרק ד הל' ג) 'מילא **כריסו** בש"ס ופוסקים' וטפי הוה ליה למימר 'מילא **ראשו** בש"ס ובפוסקים', אלא שלימוד התורה צריך להיות ככריסו של אדם, שאף שכבר סעד לבו במאכל ומשתה הרי לאחר כמה שעות שב הוא להיות רעב, כך יהא בתורה, לא יסתפק במה שכבר למד היום או... אלא תמיד ישוב להיות רעב וצמא על דברי תורה.

ביאור נפלא מצינו בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בחידושי הרי"ם על הפסוק 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם') שעל האדם לחיות באופן זה שהתורה היא חיותו, **וכמו שלא יארע לאדם שבעת האכילה הכניס את הכף המלאה במאכל לתוך האוזן** אף אם אינו 'בעל כשרון' וכיו"ב, כי הוא מכיר שבאכילת פיו תלוי חיות הגוף ואבריו, ובזה ביאר הכתוב (תהלים קיט צג) 'לעולם לא אשכח פיקודך' ומדוע אינו שוכח התורה 'כי בם חייתני' שהוא מכיר שהתורה היא חיותו.

וכמו שביארו שלעתיד לבוא אין כל הפרש בין גן עדן לגיהנום, אלא ההיכל מלא בספרים קדושים, וזה עצמו '**גן עדן' לצדיקים אשר להם לתענוג נפלא ייחשב – לעסוק בתורה מבלי מפריעים, ולמי שלא הורגל לעסוק בתורה אינו אלא גיהנום במיטבו,** והא לך לשון קדשו של הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (צפנת פענח סו"פ בשלח) **במדרש רבתי** (בר"ר ט) 'והנה טוב מאוד זה גיהנם... וכל מי שאינו מסגל במצוות ומעשים טובים הרי גיהנם' עכ"ל, איתא בש"ס (נדרים ח.) 'עתיד הקב"ה להוציא חמה מנרתיקה, צדיקים וכו'', ושמעתי, כי לעתיד לא יהיה גיהנם, **רק מכניסין את הרשעים לגן עדן, וזה לו לגיהנם יחשב, ששומע שם מתפללין בשמחה ו'ריקוד' ולומדים בהתמדה, וזה לו לצער יחשב, שלא היה מורגל בזה,** אם כן, **בזה עצמו** שהצדיקים מתעדנין בה הרשעים נדונין. ע"כ.

קכא. הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע נתקשה פעם במשך כמה ימים ליישב שיטת אחד מן ה'ראשונים' (בסוגיות ד'חושן משפט')

– לבאר ולתרץ בטוב טעם ודעת מכל הקושיות והפירכות שהקשו עליו ה'אחרונים', ואכן, אחר כמה ימים ולילות של יגיעה עלה בידו ל'חדש' מהלך המיישב את דברי ה'ראשון' ככפתור ופרח. והנה הוא עובר ברחובה של עיר בסמיכות לבית ערכאות (בית משפט) של בני העיר, והקול נשמע משם איך שאחד מהנידונים טוען לטובתו כאותה סברא של ה"ראשון' לעומתו עונה השופט כי אין צדק בדבריו מאחר ש... והיו דברי השופט תואמים להפליא את כל פירכות האחרונים על אותו ראשון, אחר כמה רגעים שוב נשמע קולו של הנידון המבאר היטב את דבריו הקודמים – כדברי הראשון, ב'סברא' זו שחידש הבית הלוי מתוך יגיעת ג' ימים וג' לילות ברציפות... חלשה דעתו, כיצד יתכן שהלה חידש ברגע כמימריה את אשר אנכי חידשתי ביגיעה עצומה כל כך. אחר כמה דקות נתיישב

וכן כתב 'רבי אברהם מן ההר' (בפירושו למסכת נדרים מח), וז"ל. **ואיכא מאן דמקשה והיאך נאסרים** (המודר הנאה) לקרות בספרים, **והלא מצוה היא ומצוות לאו ליהנות ניתנו** (נמצא שאינו נחשב 'נהנה' מהספרים). **ולאו קושיא היא, דלא שייך טעמא דמצוות לאו ליהנות אלא במצוה שהיא תלויה במעשה, שכשאדם עושה אותה אינו מתכוין לדבר הנאה - שאינו עושה אותה להנאת גופו אלא לעשות מה שנצטוה מאת השם כמו שפירשנו באלו מותרין. אבל מצות לימוד שהוא ענין ציור הלב וידיעת האמת, עיקר הציווי הוא כדי לצייר האמת ולהתענג וליהנות במדע, לשמח לבבו ושכלו כדכתיב** (תהילים יט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', **ומשום הכי אבל אסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים מפני שהם משמחים לבו על כרחו, הילכך לא שייך למימר במצות תלמוד דלא ניתן ליהנות, שעיקר מצותו היא ההנאה והתענוג במה שמשיג ומבין בלימודו הילכך כשהדירו זה את זה או הדיר זה את זה אסור לקרות בספר האוסר שהרי על כרחו מגעת לו הנאה מממונו.**

ה'בית הלוי' והחליט, לא כן, אדרבה, מעשה זה חיזוק גדול עבורי, כי הגע בעצמך כיצד יתכן שאדם פשוט שבפשוטים מחדש מעצמו (שהרי לא היה עוסק בתורה) סברות ראשונים ואחרונים ב'בניינים' מופלאים, אין זה אלא מחמת שהוא נידון עתה על שבעים ושנים מליון דולר ואינו רואה לנגד עיניו רק את הכסף, ומכיוון שכל מהותו שקועה באותה 'מערכה' מעתה אין כל חידוש שיעלו במוחו כל הסברות הנדרשות, נמצא שבשעה שחידשתי 'חידושים' אלו אין זה אלא מאחר שהנני מחשיב את העסק וההבנה בתורה לכה"פ כאותם 72 מליונים של אדם הלזה.

פרשת נשא

לדור אחרון –עניוותו של משה בראותו גדולת דור אחרון

בפרשתן (ד כט), 'בני מררי למשפחותם לבית אבותם תפקוד אותם', הקשה הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ פר' נשא בדיבור הב') מדוע לא נאמר 'נשא את ראש' כדרך שנכתב לגבי בני קהת (לעיל ד ב) 'נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי למשפחותם לבית אבותם', וכן לגבי בני גרשון (בריש הפרשה פסוק כב) 'נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם'.

ומבאר ה'חתם סופר', כי הנה 'קהת וגרשון' מרמז על זמני אורה שהיו לישראל - קהת מורה על העת שישבו ישראל בארצם, מלשון 'ולו יקהת עמים' (בראשית מט י). גרשון מרמז על העת שכבר גורשו מארצם אך עדיין היו להם חכמים שהורו להם את הדרך ילכו בה (שזהו במקום הקרבת הקרבנות, ועיין בחת"ס שמרמז בארוכה בשמותם של בני קהת וגרשון), ועל זמנים הללו - כשהם יושבים לבטח בארצם ואף בגלות כשחכמי הדור מאירים עליהם מכבודם, נאמר נשא לבית אבותם, כי אבותם חשובים מהם ויש לנשא ולרומם את הבנים שיהיו במעלת בית אבותם. אך בדור האחרון בדורו של שמד, נקראים בני ישראל 'בני מררי' על שם שממררים את חייהם בייסורים קשים, וכפי שנרמז בשמות בניו של מררי - מחלי ומושי, 'מחלי' מלשון חולי ומכה, ו'מושי' מלשון שמשו מאהליהם, והם טרודים סחופים ומעורבבים מכל צרותיהם ממחרפיהם ומלוחציהם, לא אמר עליהם נשא את ראשם לבית אבותם, אחר שהם עומדים במדריגה שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם, כמו שאמרו חז"ל (עי' ב"ב י:) דורו של שמד אין בריה יכולה לעמוד במחיצתם, והיאך יאמר בהם נשא לבית אבותם, הרי אין צריך לרומם אותם אל מדריגת אבותם כי 'אבותם טפלים להם והם גדולים מהם'[קכב].

קכב. וכך כתיב לקמן בפרשת בהעלותך (יב ג) 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', וידועה תמיהת רבים ממפרשי התורה, היאך היה **עניו מכל האדם**, וכי לא ידע שהוא **גדול מכל האדם** אשר על פני האדמה, וכמו שנאמר (דברים לד י) 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים', והוא היחידי מתוך כל יצורי אנוש שעלה למרום כמה פעמים למשך ארבעים יום וארבעים לילה - לחם לא אכל ומים לא שתה כמלאכי ה' צבקות, וא"כ היאך היה סבור בדעתו כי הוא הפחות מתוך כל האדם אשר על פני האדמה.

אלא מבאר הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זי"ע ב'ספר המאמרים' (שנת תרע"ט, עמוד תרעח), וז"ל, משה ראה ספרו של אדם הראשון (בו כתוב כל מעשי הדורות מבראשית עד תחיית המתים, כמבואר בשמו"ר מ ב), וראה שיקום דור בעקבתא דמשיחא שלא יהיה בהם השגה אלוקית, **והיינו שההשגה שלהם אינה נחשבת להשגה כלל, ובפרט לגבי השגת משה לא תהיה השגתם נחשבת למאומה, וגם שלא תהיה להם עבודה אמיתית במוח ולב, רק יהיה קיום המצות בפועל ממש** [היינו שיעשו המצוות בגופם, אבל בלא כוונה במח ולב], **ואף גם זה יעלה להם במסירות נפש, שיהיו כמה מניעות ועיכובים בגוף ונפש בריבוי העלמות והסתרים, ויעמדו נגד כל מונע ויקיימו המצות במסירות נפש, היה** (משה) **בתכלית השפלות בעצמו מפני היתרון הזה, שהם גדולים הרבה ממנו.** פירוש, כי כאשר ראה דור אחרון שהם מלופפים בצרות וייסורים ואפופים בחשכות ובהסתרות, **ואעפ"כ יתגברו שוב ושוב ויתחזקו באמונה, מבלי להתייאש**, אז השפיל משה את דעתו, **כי ידע שהם גדולים יותר ממנו**, והדברים נפלאים. (בוודאי שאין לנו שמץ השגה בקצה גדלותו של משה, ואלמלא נכתב אי אפשר לאומרו, אך יש ללמוד מן הדברים מעלת דורנו העומדים באמונתם על אף הנסיונות העוברים עליהם).

איתא בספר קדמון 'ברית מנוחה' (הובא באור לשמים פר' תצוה ד"ה עוד נ"ל רבוע יהיה), דבאמת חשיבותו של דור האחרון גדלה עד מאד, ומה שאמרו (שבת קיב:) **אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים**, כל זה אינו מדבר אלא בימיהם, כי לפי ערך הדור היו האחרונים כחמורים אל מול גדלות הראשונים - התנאים הקדושים מצוקי תבל. אבל בימינו אנו – כשהחושך יכסה ארץ, ואין אתנו יודע עד מה, ואעפ"כ מתחזקים בני ישראל לעבוד את ה' כפי כוחם ושכלם, הרי הם חשובים יותר מהצדיקים שבדורות הראשונים.

ואילו הרה"ק מרוז'ין זי"ע אמר בדברי הגמ' הנ"ל (הובא בעירין קדישין השלם, מס' שבת), דהנה כשאנו רואים 'אדם' עומד ומתפלל לפני בוראו אין בזה כל חידוש ורבותא, אמנם **לכשנעבור ליד עדר החמורים ולפתע נראה אחד מהם עומד**

ומבאן חיזוק גדול לדורנו - דור אחרון, **אשר אנחנו טרודים סחופים ומעורבבים מכל צר ומיצר - בני מרדי כפשוטו וכמשמעו, ועל ידי ההתחזקות באמונה פשוטה בבורא עולם, לעשות רצונו ולעבדו עד כמה שידינו מגעת - כפי שכלנו ומוחנו, הרי אנו חשובים יותר מהדורות הקודמים, וכלשון ה'חתם סופר' שאבותם טפלים להם והם גדולים מהם**[קכג].

איתא מהרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (חנוכה אות נו), שהרה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע שאל את האר"י הק' שהנה מצינו (ירושלמי ה ד) **שפרתו**[קכד] **של שכנתו של רבי אלעזר בן עזריה הייתה יוצאת ברצועה שבין קרניה, ומחמת שלא מיחה בשכנו נקראת על שמו, ונחשב לו הדבר כעוון, והושחרו שיניו מרוב התעניות שהתענה לכפר עוונו. ושאל מהרח"ו אם על סרך עוון כזה התענה ראב"ע כל כך הרבה צומות, מה נענה אנן אזובי הקיר - אשר אין מתום בבשרנו מרוב פשעינו, ויען רבינו האריה"ק, כל זה בדורות הקודמים, אבל בזמן הזה בחשכת הגלות אף צעקה ואנחה אחת הבאה מעומק הלב נחשב כתעניות רבות בשנים קדמוניות.**

הוסיף על כך ב'ישמח ישראל' שאם כך הווה בדורו של האריז"ל, הרי מאז ועד עתה שהגלות והצרות מתגברים, ובכל יום קללתו מרובה משל חברו - בוודאי זעקת ישראל מעומק הלב בדור הזה יקרה בעיני ה' כתעניות משנים הקדמונים... ואף אנו נוסיף - כמה צרות נוספו מימות ה'ישמח ישראל' ועד עתה... עאכו"כ גדלה מעלתנו עד מאד מאד. וידעו בני דורנו

על רגליו ומתחיל לשבח את בוראו ומתפלל לפניו הרי תרעש הארץ מה'נייעס' (החדשות) המרעישות... ואז לא ידקדקו אחריו אם תפילתו היא מקרב הלב או לאו, כי עצם עמידתו בתפילתו רבותא גדולה יש בה. וזהו 'אם ראשונים בני אדם, אנו כחמורים', א"כ, תפילתנו כתפילת אותו החמור שבעצם הדבר שאנו מתפללים בדור אפל ושפל כזה יש בו כבר רבותא, **אין מדקדקים אחריה ותתקבל ברחמים.**

קכג. נוראות כתב הרה"ק הדברי ישראל זי"ע (ידי ישראל, חוקת), על הפסוק בריש פרשת חוקת, **זאת חוקת התורה,** וברש"י 'לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצווה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה. והנה, **חק** הוא לשון **מזוני,** כמו שנאמר (משלי ל ח) 'הטריפני לחם חוקי', **ואמרו חז"ל** (זוהר חדש ח"ג ז'): **ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים',** ומזונו של הקב"ה כביכול – הוא התורה והמצוות **והיינו כשהוא בא להם בקושי, בטרדות ונסיונות,** וזהו **לפי שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל** - שהשטן מביא עליהם **טרדות ונסיונות שונים ומשונים – חדשים לבקרים עם רעיונות חדשים שלא שערום אבותינו,** ובנ"י מתגברין עליו ועל נסיונותיו ועובדים את ה' בכל לב ונפש, זהו כביכול מזונותיו של הקב"ה – '**לפיכך** כתב בה **חוקה**'.

הוסיף על זה ב'הגהות' שם (מתוך הגהות דבר"י פר' קדושים) בשם זקינו הרה"ק מקאזמיר זי"ע כי כלל זה שהזכרנו – 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים' הוא עד עצם היום הזה אף בדור שפל כמונו, **ומי שאומר שהיום אינו כן חס ושלום - הוא שוטה,** כי צריך לידע שאנו קיום ה'חנות' של השי"ת, **ובימים הקדמונים היה לו חנות גדול, והיה סוחר גדול, והיה לו פרנסה בריווח כביכול** (והיינו בזמן שביהמ"ק היה קיים, והיה כהן בעבודתו ולוי בדוכנו, ואף לאחמ"כ עדיין היה העולם מלא בצדיקים), אבל גם היום אנחנו נותנים לו פרנסה, כי אם לא כן ממי הוא מתפרנס, וכי מבני ישמעאל ובני עשיו. רק העיקר לידע אז מען גיט איהם היינט גאר ווינציג צו לייזען (פי', שכהיום נותנים לו 'רווחים' קטנים מאד), אבל באמת גם היום אנו נותנים לו פרנסה – **כי בשמים שוקלין לפי ערך הנשמה, לפי ערך הגלות, ולפי ערך הטרדה.**

אמור מעתה, **כשנבוא לחשב באיזה גלות וטרדה אנו שרויים בה אז נבין עד כמה עולה חשיבותנו למעלה לאין ערוך כלל וכלל.**

קכד. ביאור נפלא אמר הרה"ק רבי שלומ'קה מזוויעהל זי"ע בדברי הגמרא (ביצה כג.) שהקשו מדוע אמרו **פרתו** של ראב"ע – וכי זו הייתה פרתו ותו לא, הרי י"ב אלפי עגלים היו 'מעשר בהמה' שלו בכל שנה ושנה, נמצא שהיו לו ריבי רבבות של פרות, ותירצו, **תנא, לא שלו היתה, אלא של שכנתו היתה, ומתוך שלא מיחה בה - נקראת על שמו.** ומבאר הרה"ק כי כל שאר הפרות לא נחשבו **שלו** שהרי 'לא במותו יקח הכל'... רק פרה זו נחשבת שלו, כי הרי יציאתה ברצועה בשבת נחשב לראב"ע כעוון, ועל עוון זה שב בתשובה מאהבה, ומכיוון שהשב מאהבה נחשבים לו עוונותיו לזכויות לכן 'נקראת על שמו', כי הזכויות שבאו לידו ע"י ילוו אותו אף בעולם העליון, נמצא שזו הייתה **פרתו היחידה.**

שכל מעט עבודה, אפילו כל דהוא, של כל יהודי באשר הוא שם - בדור עקבתא דמשיחא, חשוב יותר ממצווה גדולה שקיימו צדיקים וחסידים בשנים קדמוניות, וטעמו של דבר, כי בשנים קדמוניות לא עלתה להם עבודתם בקושי רב וגדול כבימינו אנו.

לבית אבותם – החיזוק והתוקף בידיעה שאנו בנים למקום

בפרשתן (ד כב), 'נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם' - דע, כי יש בהאי קרא כדי לחזק ברכיים כושלות אשר נראה להם כי מצבם בכי רע, וח"ו נדמה להם כי חשך עולמם בעדם, וכגון, את ראובן מצב הפרנסה מעבירתו על דעתו, שלום ביתו של שמעון עומד על מצב שבירה (ופיצוץ), ללוי מציקה דאגת השידוכים של בניו או בנותיו המתבגרים מיום ליום ואין נראה כל אור בקצה המנהרה החשוכה, ליהודה מפריע סבל ההמתנה לזש"ק כשכל ידידיו כבר נושעו מזה עידן ועידנים, דעתו של יששכר טרופה עליו ממצב בריאות הגוף או הנפש - שלו או של אחד מיקיריו, בטיפולים קשים ומרים... רוחו של זבולון שבורה לשברי שברים מעול ה'משכנתא'... דן אינו מוצא מנוח לכף רגלו בטלטולי הדירות ה'שכורות' - מחילופי 'בעלי בתים' ויוקר השכירות... סבלנותו של נפתלי כבר פקעה מהמשכורת המתמהמהת מלבוא, שלוות נפשו של ר' גד עזבה אותו מזמן מ'תרבות רעה' שבביתו ל"ע, כשל כוחו של מורינו רבי אשר מלסבול עול ה'שכנים' המציקים לו... ואילו רבי יוסף אינו מוצא רגע פנוי ביום לעסוק בתורה, וידידו בנימין מיואש מעצמו מנפילותיו ברוחניות, לכל אלו וכיו"ב נאמר 'נשא את ראש בני גרשון', רומם את ראשם של אלו הנדמה להם כי הם בכלל 'בני גרשון' על ידי שיתבוננו ב'בית אבותם', הלוא הוא אביך קנך, וכדכתיב (דברים יד א) 'בנים אתם לה' אלוקיכם', והיינו שאב לנו בשמים אשר בידו כל היכולת, ואהבתו אלינו גדולה עד מאד כאהבת האב לבן, אהבה שאיננה פוסקת לעולם, אף אם לא נהג הבן כשורה. ובזה תתחזק רוחם של 'בני גרשון', ויהיה להם נשיאות ראש והרמת קרן - שהרי האב שיש לו עשרה בנים ואחד מהם חולה ל"ע, הרי כל 'ראשו ורובו' של האב נתונים לאותו הבן החולה והחלש, אף אנו נאמר לדור חלש כזה ברוח ובגשם - כביכול כל מעייניו של הקב"ה נתונים עלינו...[קכה]

קכה. יש שפירשו כיוצא בזה את הפסוק לענין חינוך הבנים – שישא את ראשם של צעירי הצאן – תשב"ר שמרגישים עצמם כמגורשים מנחלת עבדי ה', על ידי שיודיעם כי **גם הם** לבית אבותם - גם הם חשובים, כי מקורם ושורשם מהאבות הקד' ומצוקי ארץ.

ובזה ביארו במקרא (משלי יג כד) 'חוסך שבטו שונא בנו', חוסך **שבטו** – שהנמנע מלהודיע לבנו מאיזה **שבט** מוצאו – כלומר שמוצאם ממקור קדוש יהלכון, הרי בזה גופא הינו שונא בנו, **כי כאשר ידע האדם את חשיבותו בוודאי יראה להתנהג כפי הראוי לגזע קדוש כמוהו.**

הרה"ק ה'עטרת משה' ממאקאווא זי"ע ישב פעם בשולחנו הטהור של הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, בתוך הדברים פנה הלעלוב'ער ואמר 'מאקוו'ער רב איר האט געזען דעם שינאוו'ער רב' (האם זכיתם לראות את הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זי"ע) וענהו ה'עטרת משה' שלא זכה לראותו. כך חזר ונשנה הדבר כמה פעמים, רבי משה מרדכי שואל האם הוא הכיר והוא עונה בלאו. קודם ברכת המזון חזר ושאלו האם הכירו, ומשענהו שלא ראהו, פנה ואמר, אף אני לא זכיתי לראותו, אך דיבור יקר יש לנו מאותו צדיק, על הכתוב בפרשתן 'נשא את ראש בני גרשון גם הם למשפחותם לבית אבותם'. **נשא את ראש** צריכים לרומם ולישא את ראשם של כל **בני גרשון** - כל אלו המרגישים בנפשם כי מגורשים הם מלהסתפח בנחלת ה', ולעודדם בכך שגם **הם** מוצאם מייחוס הקדוש של **למשפחותם לבית אבותם** – כי הם מזרע האבות אברהם יצחק ויעקב, וחיבה יתירה נודעת להם, ואף להם יש חלק ונחלה בתוך אחינו **בני ישראל** (דברי יחזקאל פרשת נשא).

ומכל מקום צריך לזכור גם את פירושו של הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע, שאמר בדומה לזה אך הוסיף, דמשמעות 'גם **הם** לבית אבותם' היינו שאף הם בעצמם אוחזים במעשה אבותיהם ומשתדלים לקיים רצון קונם, 'ער לייגט אויך עפעס אריין אין גישעפט', ורק אז זוכים שזכות אבותם מסייעתם.

כיוצא בזה מטו משמיה דהרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע 'נשא את ראש' שיש להרים את האנשים החשובים שהם בבחינת **ראש**, ואילו **בני** - המחשיבים עצמם בגלל שהם יחסנים ובנים של גדולי תורה ויראה, בהם יש לקיים

ובאשר יזכור האדם כי הוא בנו כביכול של בורא עולם ומנהיגו ייטב לו בזה ובבא, כי יסמוך עצמו כסמיכת בנו של העשיר ובעל שררה על כוחו ויכולתו של אביו, או כסמיכת בנו של הרופא המהולל על אביו (ולהבדיל באלף אלפי הבדלות -), ויתחזק באמונתו כי כל הקושי אינו אלא מצב 'זמני' ועראי לעומת ימי הטובה אשר עתידים לבוא עליו, וההסתרה אינה אלא 'הקדמה לטובה'[קכו]. כי מן השמים רוצים להביא עליו 'טובה גדולה', ובכדי שיהיה 'כלי ראוי לקבל ברכה' נותנים לו מקודם ייסורים לזכך אותו ולהכשירו להיות 'כלי מחזיק ברכה'.

וכך פירש המלבי"ם מה שנאמר (תהילים מב ח-ט) 'תהום אל תהום קורא לקול צנורך כל משבריך וגליך עלי עברו, יומם יצוה ה' חסדו' וגו', וכבר פירש רש"י ש'תהום' משל הוא על הצרות, ותהום אל תהום קורא היינו 'צרה קוראה לחברתה', וביאר המלבי"ם 'שבעת שבאו עלי צרות גדולות היה זה אצלי אות ומופת שתעשה לי ניסים ונפלאות גדולות וכו' ויצייר (מלשון ציור ומשל, וכלומר שהכתוב אומר בלשון דמיון) כי בעת נשמעו הקולות האלה קולות מים רבים אדירים תהומות ומשברים שמע כי צעקו בקולם והודיעו תיכף כי חסד ה' מוכן לבוא, וכי זה סימן כי 'יצוה ה' חסדו' לנוסס ניסים ונפלאות ואותות ומופתים, וזהו שאמר ששמעתי אז שתהום האחד קרא לתהום האחר לאמור יומם יצוה ה' חסדו'.

והאיש המאמין באביו שבשמים שאינו חפץ אלא בטובתו, אזי כבר בעת הצרה יגיל וישמח בישועת ה' העומדת לבוא, וכמו שממשיך ה'מלבי"ם' לפרש בזה גם את המשך הפסוק 'ובלילה שירה עמי תפילה לקל חיי', כי גם בעת הצרות כשעוד היה חושך ולילה כבר אז היה שירה עמי - 'שכבר שרתי שיר החסד והתפללתי עליו תפילה לקל חיי, כי בהנשא התהומות והמשברים ידעתי שיבוא החסד אחריהם', וכבר מעכשיו היה שר ומשבח על כל החסד אשר עתיד הקב"ה לעשות עמו.

ובאשר יסמוך על ה' וישליך כל יהבו עליו וודאי שאף לעומתו ה' לא יעזבנו, ויעזרהו ויסייעו בכל אשר יפנה. וכך הביא הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פרשת תרומה שנת תרל"א) בשם הזוה"ק שעיקר הבטחון הוא להיות מובטח בעבודת השי"ת, כי השי"ת יעזור... וכפי בירור האמונה בלב האדם, כך נעשה באמת... וכן שמעתי מאא"ז מו"ר [הרה"ק החידושי הרי"ם] זצלה"ה, על מה שכתוב (ירמיה יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו', כי כפי בטחון האדם בו ית' כן יש לו מובטח באמת, היינו שכפי מה שהוא בוטח בה' כך באמת יקויים סיפא דקרא - והיה ה' מבטחו, שהקב"ה יהא עבורו כמבטח, מגן ומחסה מן הפורעניות.

וקידש את ראשו ביום ההוא – שלא להתייאש ולהתפעל ח"ו מהנפילות

בפרשתן (ו יא-יב), אחר שנטמא הנזיר והביא את קרבנותיו - 'וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש את ראשו ביום ההוא, והימים הראשונים יפלו', ידוע שהרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה מרבה להוכיח מפסוקים אלו, שאין לו לאדם להתייאש כלל - בכל מצב ואופן שיהיה, כי אף אחר שנטמא הנזיר בפתע פתאום ומטבעו של עולם ייכנסו בו הרהורי ייאוש האומרים לו - ראה כי אין מעשיך רצויים לפני המקום. והוכחה ברורה לכך שהרי נטמאת 'בפתע פתאום', הרי לך שמן השמים טימאוך שלא תוכל להיזהר ולהשמר מטומאה זאת... אעפי"כ אמרה תורה וקידש את ראשו ביום ההוא - יעזוב כל ה'חשבונות', ילך נא כ'סומא בארובה' אחר השי"ת. ויזעק - מהיום הנני מתחיל בנזירות חדשה והימים הראשונים יפלו. מכאן ילמד כל איש לנפילותיו 'בפתע פתאום' - כל חד בדידיה, שלא

גרשון - לגרשם ולרחקם, אולם אם **גם הם** - שבעצמם ג"כ מתאמצים ללכת בדרכי אבותיהם ולעשות נחת רוח לבורא יתב"ש, אזי הם מתעלים יותר **למשפחותם לבית אבותם** כי זכות אבותם מסייעת להם.

כללא דמילתא, בלא עבודה ויגיעה מצד האדם עצמו אי אפשר להתעלות במדריגות התורה והיראה, שאינה ירושה לך מאבותיך, ורק אם ישקיע בעבודתו יזכה שבזכות אבותיו יפתחו לו פתח כפתחו של אולם.

קכו. וכבר אמרו כי בוני הבית יטמינו את 'יסודות' הבנין עמוק באדמה, **וככל שיגדל הבנין הנבנה בגבהו ורחבו, כך יטמינו את היסודות ביתר עומק באדמה** – כיו"ב, לדידן, המרגיש כי הוא ומצבו 'טמונים' באדמה עמוק עמוק, ידע ויבין כי כפי עמקו כן גודל הבנין והתקווה לטוב האמורה לצאת ממנו.

להתייאש אלא יעמוד מנפילתו[קכז] ויאמר 'מכאן ולהלאה חושבנא'[קכח].

וכך איתא בגמרא משמיה דרבי מאיר (ביצה כה:) **מפני מה נתנה תורה לישראל, מפני שהן עזין, ומבאר שם מהרש"א** (חא"ג ד"ה ראויין) **וז"ל. ונראה, דעזותן דקאמר לאו היינו גבורה, אלא לעמוד על דבריהם ולא ישובו מפני כל** (כלומר לא יזוזו ממקומן, וזה) **הוי עזותן. וראיה לכן, דאיתא שם בגמרא 'שלשה עזין הן, ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות', והרי כמה חיות וכמה עופות גיבורים יותר מהכלב והעוף, אלא בע"כ פירוש 'עזותן', היינו שלא ישובו מפני כל** (והכלב מעיז פנים לנבוח נגד בעלי חיים החזקים הרבה יותר ממנו), **כיו"ב נשתבחו בני ישראל, דאף כאשר כוחו של הסט"א והיצר הרע מתגבר עליהם הרי הם נשארים בעזותם וממשיכים ללחום בעוז ובגבורה ואינם מתייאשים חלילה. ולכן אמרו 'מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהם עזין' ורק במידה זו יש בידם לקבל את התורה.**

כך אמר שלמה המלך (משלי כד טז) **'שבע יפול צדיק וקם, ורשעים יכשלו ברעה', והיינו שאי אפשר לבשר ודם בלא נפילות, כי הן הצדיקים והן הרשעים נופלים. והנפקא מינה שביניהם שהצדיק אינו נשאר בנפילתו אלא 'וקם'[קכט], ואילו הרשע נשאר בכשלונו**

קכז. ואם יאמר לו יצרו, אבדה תקוותך, מה לך כי תקום ותעמוד מנפילתך - תשוב לבוראך ותאמר לו אכן נפלתי - אבל מעתה אשוב לדרך הישר, הרי גם תמול גם שלשום אמרת כן, ושוב נפלת ומה לך כי תשקר לבוראך, תשובתו במעשה שהיה בימי הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע בבחור אחד מבני ישיבתו, שהוצרך ליסע לחו"ל ובחששו שמא יישן ויפסיד נסיעתו נשאר ער במשך כל הלילה, לפנות הבוקר הלך הבחור להתפלל אצל ה'כותל המערבי' שהיה אז ריקם ממתפללים, והנה רואה הוא את הרבי דופק על שכמו, ושאלו אמור נא בחור, מהו השבח הגדול ביותר שאפשר לשבח את הבורא ית"ש, ומיד ענה – השבח הגדול ביותר שהקב"ה אינו שוחק (ער לאכט נישט), כך סיים הרבי את דבריו, סתם ולא פירש ונעלם מעיני הבחור. מחשבותיו של הבחור החלו להתרוצץ, למה כיוונו דברי הרבי ומה פירוש דבריו הסתומים... בחזרו לישיבת 'שפת אמת' ראה כי כבר הואר חדרו של 'ראש הישיבה' דאז הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, נקש על הדלת, וכשפתח לו רה"י שטח בפניו את תמיהתו וחידתו בפירוש דברי הרבי, וכי ממה וממי יש לבורא לשחוק שהרבי אמר שאעפי"כ אינו שוחק. ענה לו רה"י הנה אם בתור תפקידי כרה"י אגש לבחור מבני הישיבה ואעיר לו על הנהגה פלונית שאינה טובה, והלה יענה ויאמר צדקו דברי רה"י הנני מבטיח שמהיום והלאה אחדל ממנהגי זה. והנה אך יעבור יום ושוב ינהג הבחור בהנהגה זאת, אם שוב יענה ויאמר – מהיום והלאה אחדל ממנהגי זה עדיין יהיה ניתן למחול לו, אך בהישנות הדבר פעמים רבות, הרי אשחק מתשובתו, ואענה ואומר לו אין זו תשובה כלל, כי כבר הפך הדבר לשחוק – אבל הקב"ה אינו כן, אף אם נבוא ונאמר לו מאה פעמים ויותר **מהיום והלאה אחדל ממנהגי זה – לא ישחק הבורא מאתנו, אלא** יקבל אותנו באהבה וחיבה כאילו שאנו **מבטיחים זאת בפעם הראשונה...**

קכח. אלא ש'תיכף לשברון לב התחזקות' כמו שסיפר הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע הי"ד, עובדא דהווה אצל זקנו הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע, שנה אחת נעמד אצל ה'עמוד' ביומא דהילולא של זקנו הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע, טרם שהתחיל להתפלל נאנח ואמר אויך מיר אן אייניקל, א פראסטאק, וואס האסטו מיטן זיידען (נכד שכזה, הלא אני ריקן מכל, איזה קשר ושייכות יש לי עם זקני הקדוש). התבונן כמה רגעים, ולאחר מכן פתח ואמר טאקע אן אייניקל, טאקע דאווענען פארן זיידען (אכן, נכד הנני, ואתפלל כדת לזכר נשמתו). והסביר הרה"ק שבדרך זו צריך האדם לעבוד את קונו, מחד גיסא עליו להיות 'לב נשבר' וענוותן, שידע את פחיתותו. אך מאידך גיסא עליו להתחזק בעוז לומר טאקע איך בין א בן מלך, הן אני בנו של הקב"ה וחשיבותי היא לאין ערוך.

איתא במשנה (אבות ב יח) 'אל תאמן בעצמך עד יום מותך', ואמר הרה"ק מקאצק זי"ע, דק"ו הוא, אם אין לאדם להאמין בעצמו שהוא צדיק תמים, וכבר לא יכשל לעולם ועד, וודאי שאין לו להאמין כי רשע גמור הוא, וכבר אבדה תקוותו ח"ו.

קכט. ואדרבה, מעלת הקימה **מתוך הנפילה** גדולה פי כמה וכמה מכל התחזקות, כדמצינו בפרשתן (ה כח) 'ונקתה ונזרעה זרע', וברש"י (מדברי המדרש רבה ט כה) שאם היתה יולדת בצער תהיה יולדת ברווח, נקבות יולדת זכרים, שחורים יולדת לבנים, קצרים יולדת ארוכים, יולדת לשתי שנים תלד בכל שנה, יולדת אחד יולדת שנים. ולכאורה צ"ב, בשלמא מה שתנצל ממיתה ניחא, שהרי הוברר שלא חטאה, אבל מדוע מגיע לה שכר גדול כ"כ, הרי מדובר כאן לאחר קינוי וסתירה. ולא נהגה כצדיק הדור... אלא ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע **דאדרבה, מאחר שכבר**

וממנה לא יקום יותר. (ומרומז בלשון הירידה, כי אצל צדיק אמרו 'יפול' - שאין לך אדם הנופל ברחובה של עיר ולא יקים את עצמו, ואילו לשון 'כישלון' מורה על מי שנשאר במכשולו)[קל].

ויזכור את דברי האלשי"ך הקדוש (תורת משה פרשת נשא) **על הפסוק בפרשתן** (ו כ) **'ואחר ישתה הנזיר יין'**, ודקדקו המפרשים, מדוע נאמר כאן 'הנזיר' - והלא כבר סיים נזירותו ושוב אינו נזיר, שהרי 'נזיר' אינו שותה יין וכיצד תקראנו נזיר בבואו לשתות יין. ומבאר האלשי"ך, דמכיון שבזמן טוב קיבל על עצמו להיות נזיר והתנהג בקדושה ובטהרה, לכן נקרא בתורה 'נזיר' אף כשגמר נזירותו, כי גם כשנפל ואבד ממדרגתו נשאר אצלו מן הקדושה שקנה בנפשו בעת קבלתו, ומכאן נלמד, שאין שום התאמצות של יהודי הנאבדת ונעלמת ח"ו.

מבאן תצא הקריאה לכל המרגיש בעצמו הרהורי ייאוש, ונדמה לו כי מה שהיה הוא שיהיה - ישלח מאתו כל אלו המחשבות, ויזעק בקול גדול - חשוב אני אצל בוראי כגדול שבישראל, והרי הקב"ה הוא יוצרי ובוראי, הוא נפח נשמתי באפי והוא המחיה אותי בכל עת ורגע, אף אני לא אעזוב אותו ואעבוד אותו (עכ"פ) מהיום והלאה, וכך היה אומר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בשם הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע (הובא בקדושת מרדכי עמוד יז) על הפסוק בפרשתן (ז נד) **ביום השמיני נשיא לבני מנשה - יש נשיאות ראש** והתרוממות לכל אשר מחזיקים עצמם בבני מנשה - שנשכחו כביכול, מנשה מלשון 'נשני אלוקים' (בראשית מא נא), וחושבים שכבר אפסה תקוותם, ובמה, על ידי שהם מתחזקים לומר - גמליאל - הקב"ה הוא גם לי, כלומר גם לי יש חלק באלוקי ישראל, על זה האיש יענה הבורא ויאמר - פדה צור - זה הבן פדה אותי (כביכול) מהגלות.

שובו לכם לאהליכם – העיקר לקיים את התורה בשובם לביתם מהר סיני

ידועים דברי הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע בספרו קדושת לוי (לשבועות ד"ה נשאלתי), 'נשאלתי במדינת ליטא מפני מה נקרא חג שבועות בשם עצרת, והלא לא נזכר בתורה שם עצרת רק בשמיני עצרת', ומבאר בכמה אופנים, ובפירושו השלישי כתב על פי דברי הרמב"ן (אמונה ובטחון פי"ט) על הפסוק (שה"ש ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', שבאשר מרגיש בקרבו רגשי התעוררות לאהבתו וליראתו ית' יעשה לה 'כלי' ע"י קיום מצוה או לימוד התורה בכדי לעצור וְלֶשַׁמֶּר בתוכבי נפשו רגשי קודש אלו, וזהו שאמר הכתוב 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה' - שנתעורר בכם מידת האהבה להשי"ת, אזי 'עד שתחפץ', מלשון חפץ וכלי, כלומר שתיכף ומיד תעשו כלי ובית קיבול לאגור ולשמור אותה התעוררות לאורך ימים לבל תפוג ותיעלם כלעומת שבאה. על פי זה מבאר הטעם שנקרא חג השבועות - 'עצרת', שמשמעותו לעצור בתוכו את כל השפעות החג (ועיי"ש מה שמבאר עוד). ולמדנו מדבריו שעיקר תכלית היום טוב הוא להמשיך את הארות החג וקבלת התורה גם למחר ולאחר זמן[קלא].

עמדה בעמקי תהום בשאול תחתית, ו'משם' עצרה בעצמה, באמרה, לא, לא אחטא בשום אופן, התגברות כזו אכן מעלה רבה עד מאד, יותר מכל עמידה בנסיון שעדיין לא נכשל במאומה, והמתגבר כארי לעשות רצון קונו וחפץ צורו מתוך עמק הבכא, מן הדין היא שיטול שכרו משלם.

קל. פוק חזי מדרכו של עולם, בבואם לציין סימן טוב על איזה דבר הרי הם מסמנים ווי כזה V, וסימן זה נעשה על ידי שיורדים עם הקולמוס ורק לאחמ"כ חוזרים לעלות, **נמצא שההצלחה באה על ידי הירידה שהיא המביאה לעליה.** ולאידך כשרוצים לסמן על דבר שאינו טוב עושים איקס כזה X, כי בסימן זה שני הקווים יורדים ממעלה למטה, ואינם חוזרים לעלות מירידתם...

הוסיף לי אחד השומעים, כי מדרכם של המשגיחים והמחנכים לציין את ה ָעל תשובה נכונה ב'בחינות' תלמידיהם באופן שיורד מעט משמאל וחוזר ועולה בצד ימין יותר ממה שירד בתחילה, כי האף אמנם שחייו של היהודי הושתתו על 'ירידות ועליות' מכל מקום יש לו לסדרם באופן שכל עליה תעלה אותו למקום גבוה יותר מהמקום שדרך עליו בטרם נפילתו.

קלא. כן כתב הרה"ק ה'בית אברהם' (שבועות ד"ה ישלם) וז"ל, **חג הקדוש הזה נקרא חג שבועות שהוא לשון שבועה.**

כמו בעת שמקבלים חיילים חדשים לצבא משביעים אותם שבועת אמונים לקבל עליהם עול המלכות, כמו כן בחג הקדוש הזה שמקבלים התורה מחדש, בהקריבכם מנחה חדשה, אז בשבועותיכם, עכ"ל, שהיות שבחג

וביסוד הדברים ביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה בפרשתן עמ' ס) לשונות הפסוקים בפרשתן (ז פד-פח), 'זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו... זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו', ביאר בה כי לא די בכך שמקבלים את רוב ההשפעות 'ביום המשח' - בזמן של ההתעלות. אלא העיקר להמשיך את קדושת היום אף 'אחרי המשח' אחר לכתו מעמנו[קלב].

ביותר הדברים אמורים כעת בעידן כלולות בני ישראל עם התורה הקדושה, שעלינו לראות שיהיה בניין עדי עד, בקשר של קיימא[קלג], ולהמשיך את לימוד התורה והעסק בה[קלד].

וכך נצטווינו לקראת מתן תורה 'וקדשתם היום ומחר[קלה],

ורמז יש בו שלא יעבור ויצא היו"ט כלעומת שבא, אלא אף למחרת היו"ט יזכור שאך זה עתה קיבל את

השבועות מתחדשת נתינת התורה על כן צריך להישבע מחדש לקבל על עצמו עול מלכות שמים. ושם החג מורה על תכליתו להתחדש בקבלה גמורה מכאן ואילך כי זה כל מהותו ועניניו של החג.

קלב. ואל יחשוב אדם עוד חזון למועד, יבוא יום ואתחיל לעבוד את ה' ולעסוק בתורתו, כי כך אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ששמע מפי אביו הרה"ק האמרי אמת זי"ע באחרית ימיו, בהיותי צעיר לימים חשבתי על כמה וכמה דברים בעבודת ה' ולימוד התורה שעוד אוכל לעשותם לכשיבוא היום, אך עתה יכולני להעיד בפניך שכל מה שאין האדם עושה בשחר נעוריו, שוב לא בא לידו לעשותו ולפעול אותו.

ונתנו רמז בדבר במנהג אכילת חלב בשבועות, כי הנה שחיטת בהמה כדי לאכול את בשרה ניתן 'לדחות' גם למחר ולאחר זמן, ולא יארע לבהמה או לבשר שום קלקול, לעומת זאת את ה'חלב' המתחדש בכל יום אצל הפרה חייבים לחלוב באותו היום, ואי אפשר לומר מחר אחלוב גם בשביל אמש.. והתורה נמשלה ל'חלב' כי אי אפשר לדחותה למר, ואם לא עכשיו אימתי.

וכבר ביאר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בלשון הגמ' (שבת פח.) 'מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם', מדוע כתוב **'שם** תהא קבורתכם', ולכאורה היה צריך לומר **'כאן** תהא קבורתכם', שהרי כבר עמדו תחת ההר, וביאר, דדרך האדם לומר לעצמו 'לכשאפנה אשנה', כאשר אגיע ל'שם', כשהמצב ישתנה לטובה ויסתלקו המפריעים - אז אוכל ללמוד כראוי, על אמירה זו נאמר **'שם** תהא קבורתכם' כאן נעוץ כשלונו של האדם, שהרי היצה"ר כבר 'יסדר' שה'שם' הזה לא יבוא כל כך מהר, ולבסוף ימצא האדם את עצמו עומד ריקם ללא כלום...

קלג. פעם שאל הרה"ק רבי אהרל'ע מקאזניץ זי"ע את חבורת מרעיו ובתוכם רבי אברומצ'ע שטערן ז"ל, איזה חייט תופר בחינם. אחד השיב, שהתופר בגד לעצמו הרי הוא תופר בחינם, והשני ענה לעומתו שהתופר בגד לבנו אינו עובד בעבור שכרו. עד ששאל הרה"ק את רבי אברומצ'ה ונתיירא לענות, ואמר כשם ש'מורה מורינו' שאל, כך יענה 'מורה מורינו'. ויען הרה"ק ואמר – החייט שאינו קושר לבסוף את חוטי התפירה הוא התופר בחינם, וכל עמלו אך לשווא, כי ללא הקשר האחרון כל החוטים נפרמים ומתקלקל כל הבגד. וביאר כוונתו לכל מועדים וזמנים אשר נתן לנו הבורא, ורבים אשר יעבדו כדת וכנכון בבוא הזמנים הנשגבים, אך אינם משכילים לשמר עבודתם, בקבלות טובות וכיו"ב.

קלד. והנה כתיב (שמות טו ט) 'אמר **אויב** ארדוף אשיג אחלק שלל' – שלל ראשי תיבות ש'ובו ל'כם ל'אהליכם. **כי עיקר מלחמתו של יצר – האויב הגדול,** לקרר את האדם כששב לאהל ביתו – אחר מעמד האדיר של קבלת התורה, לכבות את ה'אש הגדולה' אשר ראו עיניו במעמד הר סיני, ולומר לו, אכן, קבלת את התורה, אך 'מפטירין כדאשתקד', שוב לאהליך – להנהגתך ולסדר יומך כעד השתא, ומה לך לשנות סדרי בראשית ולקבל על עצמך עול תורה ועבודה...

כעין זה מרומז נמי בפרק 'אשת חיל' (משלי לא) המרמז כולו על התורה (עיי' רש"י שם פסוק י) 'בטח בה לב בעלה' – ומדוע, כי 'ושלל לא יחסר' והיינו שבהגיעו ל'שובו לכם לאהליכם' – גם אז **'לא יחסר** המזג', ואינו חוזר לסדר יומו ולהנהגתו שקודם קבלת התורה, אלא יהא 'מוסיף והולך' הן בכמות הן באיכות, כל אחד לפי מה שהוא.

איתא בגמ' (ב"ק נה.) הרואה **טי"ת** בחלום סימן יפה לו, רמז נתנו בדבר בדרך צחות, שהנה עברנו זה עתה **ז' שבועות** של הספירה, ואחריו **השבוע השמיני** יש בו קדושה של שבעת ימי התשלומין, ועיקר המעלה הוא להמשיך גם **בשבוע התשיעי...**

קלה. וכמו שאיתא מהרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (עניני שמנ"ע, פסח) שהבקשה בתפילת המועדים **'והשיאנו** ה' אלוקינו את ברכת מועדך' היא מלשון נישואין. מעתה יש לומר דכמו שבכל 'נישואין' מבקשים 'שיהיה בנין עדי עד', א"כ, אף כאן עלינו לבקש ולעשות פעולות שישאר הבנין אף לאחר החג ולנצח נצחים.

התורה[קלו]. והדרך אשר יראה בה אור - לקבוע את החג בנפשו, על ידי שיקבל עליו קבלה[קלז] אחת ואפילו קטנה, שישמרנה כבבת עינו גם לאחר החג - כחק ולא יעבור, וזו הקבלה תהא לו כחוט המקשר אותו אל היו"ט[קלח].

ומאויבי תחכמני, כשם שדרכו של היצר הרע שאין מפתה את האדם בבת אחת על דברים גדולים, ולא יפתנו מיד לעבוד עבודה זרה, אלא 'כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד' (שבת קה:), הרי שמכשילו בדברים קלים וקטנים שאדם דש בעקביו כי משם יבוא להפילו לבסוף בע"ז רח"ל, וממנו ניקח **לעבוד את השי"ת ב'מידה טובה מרובה', שעל ידי ההתחזקות בקבלות קטנות, דרגא בתר דרגא, סוף שיבוא לעבודת ה' בשלמות**[קלט].

יה"ר שנזכה לקבל את התורה בשני ידיים, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד[קמ], להעמיד דורות נאמנים לה' ולתורתו, עוסקים בתורה ובמצוות לשמה על ישראל שלום, ויתרפאו כל החולים (כמו שהיה במתן תורה), וזכותיה דדוד מלכא משיחא יעמוד לנו לזכות לביאת גואל צדק בב"א.

משל לאחד הנכנס לשמחת נישואין וברצונו לדעת מיהו החתן, שהרי הכל עוטים בגדי שבת ויו"ט, אמנם כאשר יראה למחרת היום מי עדיין נשאר לבוש בבגדי שבת ויו"ט ידע שהוא 'חתן דנן'. כיו"ב, מיהו ה'חתן' ביום חתונתו זה מתן תורה, מי שנשאר עם התורה גם לאחר שבועות...

קלו. הרה"ק הנתיבות שלום זי"ע שאל פעם כמה מבחורי הישיבה 'אימתי הוא זמן קבלת התורה בחג השבועות', נענה האחד ואמר בזמן עלות השחר, לעומתו השיב רעהו בעת קריאת עשרת הדברות בקריאת התורה, השלישי השיב באופן אחר... עד שאמר להם הרבי, **זמן קבלת התורה הוא בשעה שאדם מקבל על עצמו את התורה.** אף אנו נאמר לפי דבריו – שבכל יום מימות השנה יש בידינו לזכות שוב ב'מתן תורה', אם אך נקבלנה בשתי ידיים.

קלז. כשהיו שואלים את כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע בזמנים טובים, רבי, איזו קבלה ניקח על עצמנו, והיה עונה '**קבלת** עול מלכות שמים' היא ה'קבלה' הטובה ביותר.

קלח. וכך כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק משפטים אות ג) שגדר מצות זכירת מעמד הר סיני שנצטווינו בכל יום הוא לזכור **הקבלה דנעשה ונשמע.** וכמו שהיה הרה"ק מלובלין זיע"א אומר בכל בוקר הריני מקבל עלי להיות אדם טוב. יעו"ש.

קלט. וכבר נודע מפי ספרים וסופרים שאין לאדם לקבל עצמו דברים גדולים ונשגבים, כי אז לא יצליח להחזיק בהם ומה הרוויח בכל קבלותיו, אלא אדרבה יקבל עליו קבלה קטנה שבידו לעמוד בה, וכן פירש ה'חתם סופר' זי"ע בשם רבו ה'הפלאה' זי"ע (דרשות ח"ב, פסח רעט. ד"ה שמור) **את דברי הגמרא** (תענית י:) 'פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם', **שאדם צריך להתקדש מדריגות מדריגות לאט לאט, אבל פסיעה גסה שרוצה לעשות בפעם אחת – נוטל ממאור עיניו, כי יפול ירידה פתאומית על ידי התגברות היצר,** משא"כ אם הולך בהדרגה יוכל לעמוד על משמרתו, ומזמן לזמן יתעלה עוד ועוד עד שיזכה לבוא אל דרגתו הראויה. וקבלה קטנה זו תהא אצלו כחוק בל יעבור, ובכל מצב ישמור לקיים את קבלתו כבבת עינו.

דברים כדרבנות כתב בזה ה'אוהב ישראל' (ליקוטים חדשים פרשת ויקרא) '**בעינינו ראינו רבים מן החסידים שנעשו משוגעים ח"ו, או בעלי מרה שחורה,** ומאין נמצא הדבר הזה, אם מן התורה ח"ו - אדרבה התורה עוד **משמחת** את הלב וכו', אם מן המצות - הלא 'פקודי ה' ישרים **משמחי לב**' (תהלים יט ט), אבל הענין הוא, **כי האנשים ההם הם הרוצים לעלות אל ה', והסולם נעלמה מעיניהם, כי אינם עובדים את השי"ת בהדרגה ותופסים דבר שאין שייך להם,** בלי שום קריאה ורשות מן השמים', לפיכך אסור ללכת בגדולות כדי שלא יפול משם, אלא יעלה במתינות ובהדרגה, וכל יהיה בטוח בדרכו.

קמ. וכה אמר פעם הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (תורת יחזקאל שבועות) בליל שבועות, דהנה שנינו (שבת לד.) 'שלשה דברים, צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה, עשרתם ערבתם הדליקו את הנר', ובגמרא 'שלשה דברים צריך למימרינהו בניחותא, כי היכי דליקבלינהו מיניה', היינו שיאמר הדברים לבני ביתו בדרכי נועם ולא בכעס כדי שעי"ז יקבלו את דבריו ולא יחללו את השבת קודש ח"ו, ולא נאמרה הוראה זו בשלשה דברים אלו דוקא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא, שכאשר רוצה בשר ודם שדבריו יתקבלו באזני חברו עליו לדבר בניחותא ובקול נעים, וזה כלל גדול בתורה. ובזאת נענה הרה"ק במליצה לשמים, 'רבונו של עולם, אתה נותן לנו היום את התורה, צריך למימריה בניחותא בשובה ונחת, כי היכי דלקבליה מיליה, ונזכה לקבל את התורה באהבה וברצון'.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: **החזקת תורה**

בס"ד | גיליון מס' 281

פרשת במדבר

כיצד הצליח בניין מכובד להעלים מחלה ממאירה?

מטה זבולון... (ב', ז')

בשמחה ובטוב לבב, בהתרגשות ובגיל, אנו ניצבים בפני היום המרגש בשנה, הוא היום הנעלה לו קיוו וציפו כל באי עולם, מלאכי מעל לצד ברואי מטה, כולם הכינו עצמם בהתרגשות לקראת היום הגדול, יום קבלת התורה!

התורה הקדושה, האהובה והיקרה שלנו, זו שאנו שוקדים על דפיה ומתעמקים בסוגיותיה, זו שנותנת לנו הוראות חיים ומדריכה אותנו בכל רגע, זו שהפכה אותנו לאיכותיים ונעלים מכל ברואי עולם. התורה שמגינה עלינו ומצילה אותנו בכל עת ורגע, שנוטעת בנו כוחות ומפעילה בנו עוצמות, תחנת הכח ומקור האנרגיה של כל יהודי באשר הוא. את המתנה הטובה הזו, הייחודית והעילאית, קיבלנו בחג השבועות, והנה עתה שוב נזכה לקבל את התורה!

אין ספק, כי כל יהודי חפץ לקבל את התורה, לקיים אותה, ללומדה בהתמדה, להתענג על אוצרותיה ולהתחבר אליה בכל לבו. כולנו מבינים כי התורה היא מקור הכח והעוצמה שלנו, היא השומרת ומגינה עלינו תמיד, והיא גם זו שנותנת לנו הנחיות לחיים. אז איך נוכל להתחבר אליה עוד ועוד? כיצד נוכל לחזק את הקשר שלנו עם התורה? האם יש משהו שכל אדם - עני כעשיר, עם הארץ כתלמיד חכם - יכול לעשות כדי לזכות בתורה ובעוצמת הקשר עמה?

התשובה היא שכן, יש דרך כזאת, ובפרשת השבוע אנו מקבלים תזכורת על כך. שבט זבולון, הם מחזיקי התורה, חנה בצמידות לשבט יששכר - עוסקי התורה. בעל הטורים מציין כי שבט זבולון אינו מוזכר כטפל לשבט יששכר שקדם לו, אלא כשותף שווה זכויות עמו!

כי כשיהודי זוכה לתמוך בעמלי התורה, להיות שותף בעסק התורה שלהם, לסייע ללומדי התורה ככל יכולתו - הוא לא רק גומל חסד או עושה צדקה, הוא נחשב כשווה זכויות וכשווה ערך עם לומדי התורה, הוא כלומד התורה ממש. וככל שיהודי מחזק ומעצים את שותפותו האמיצה עם לומדי התורה, ככל שהוא פועל למענם ועמל לרווחתם - כך הוא זוכה ביותר זכויות ויותר חלק בתורתם, ומתחבר עם התורה הקדושה האהובה - ממש כמוהם!

הדברים נכונים תמיד, אולם בעת הזו, תקופת סחרחורת כלכלית בעולם, כדאי לשוב ולשנן אותם, להחדירם אל הלב.

כי כולנו יכולים להחזיק תורה, בעלי היכולת - בתמיכה כלכלית, אלה שבידם לדבר על ליבם של בעלי היכולת - לשכנע אותם ולזכותם במצווה, וכל אחד ואחד, אפילו ילד צעיר או בחור בישיבה, יכול להכין כוס קפה לחברותא או למגיד השיעור, לסדר את הספרים או להדליק את המזגן מבעוד מועד, כדי לסייע ללומדי התורה!

נכון, זה אולי נראה מוזר ולא יתכן. מעורר כאב לחשוב כמה יהודים - חלקם מחזיקי התורה בסכומי עתק - איבדו חלק ניכר מהונם בעת האחרונה, וגם אחרים, כאלה שהחזיקו הוראת קבע של כמה עשרות או מאות שקלים להחזקת תורה, ולפתע הם מתקשים לעמוד בתרומתם זו. אבל, כאן חשוב להיזכר בדבריו של בעל ה'שבט מוסר' בספרו 'מעיל צדקה' סי' שס"ז, שמתאר את המצב כך:

דומה הדבר לאדם שבביתו פרצה שריפה, והוא זורק על הדליקה חבילות תבן. ברגע הראשון נראה כי האש נחנקת ונעלמת, אולם ברגע שאחריו - האש תשוב ותתלקח, וכל התבן שהשליך - יהפוך לחומר בעירה שרק יגדיל ויעצים את השריפה. כך גם אדם שנקלע לקשיים כספיים, קיצוץ בתמיכה בתורה - שווה להשלכת תבן על השריפה, זה נראה שהדבר יסייע לו, אולם בעצם הוא מעמיק את המשבר בו הוא נתון, ומקצץ את היכולת של התורה לפתוח לו מחדש את שערי השפע!

ומאידך, ככל שיהודי זוכה, שלמרות כל הקשיים ועל אף כל ההפסדים, גם אם המשכורת קוצצה ואף אם יצא לחל"ת, עם כל זאת הוא מוסיף ומחזיק בעמוד התורה באהבה, תומך בה ככל יכולתו, מעניק לה מכספו ומסייע ללומדיה - כך הוא זוכה בברכת הקדוש ברוך הוא להצלחתו הכלכלית ובכל תחומי החיים, כך הוא מבטיח את המשך שגשוגו!

באגרות ה'חפץ חיים' זצ"ל - ס"ד, הוא מתאר כיצד נראה מעמד הגעת אחד מגדולי הדור לעיירה כלשהי, והכל נקהלים ובאים, נקבצים ונדחפים, כדי לזכות בברכתו. והלא דברים קל וחומר, אם בברכת צדיקים כך, על אחת כמה וכמה בברכתו של בורא עולם - לה זוכה תומך התורה, כמה כדאי להשקיע ולהתאמץ כדי לזכות בברכתו העילאית!

יהודים יקרים, עכשיו, רגע לפני קבלת התורה, זה הזמן להחליט להעצים את הקשר והחיבור לתורה, להדק את השותפות בהחזקתה ולתמוך בה בכל כוחנו. כל אדם כיכולתו, בתרומה גדולה או קטנה, בהחזקת כולל או מספר לומדים, בהכנת ספרים או בסיוע טכני. כולנו יכולים לקחת חלק בהחזקת התורה, הבה נחזיק תורה בשמחה ובטוב לבב, ונזכה בברכתה העצומה לשפע ולברכה מרובה!

שני בנים בגיל 60!

על הסגולה המפעימה הבאה, מעיד הגה"ק רבי חיים פלאג'י זי"ע בספרו 'ראה חיים', וכך הוא מספר: מעשה ביהודי שלא זכה להיפקד בבנים זכרים, וכבר כמעט והתייאש משאיפתו זו, שכן הגיע לגיל 60. ובכל זאת, החליט האיש לסייע לישיבת 'בית הלל' שהייתה קיימת באותה תקופה, ובנה עבורה בניין לתועלת תלמידי הישיבה.

ומוסיף רבי חיים ומעיד בזו הלשון: 'ולא עברו שנתיים ימים מבניין הישיבה, ונולד לו בן ראשון, ואחר כך בן שני!' - לא יאומן כי יסופר, יהודי זכה בבנים זכרים בגיל 60 פלוס, לאחר שסייע לישיבה להתקיים!

הנה לנו סגולה עוצמתית וחזקה, לשאיפה כמוסה המקננת בלב רבים כל כך. גם אם אינם בעלי יכולת לממן לומדי תורה, הרי שכולנו יכולים לעודד, לפעול כדי להחזיק תורה, ולסייע ללומדי התורה. זו סגולה בטוחה ובדוקה, מפתח לשערי שמים. הבה נאמץ אותה בחום ונפעל ככל יכולתנו, ונזכה בברכת ה' למחזיקי התורה ובישועות נכספות!

תמיכה, ברכה, ובריחה...

ולאדיק גרודצקי היה צעיר שאפתן ונמרץ, עת החל בחייו העסקיים. תחילה ייבא משאיות ממצרים, בהמשך הקים את חברת 'המאחד' - שמה הקודם של 'אגד', ואחר כך ייסד את תאגיד 'אמקור - אמפא'. הוא נחשב לעילוי עסקי שעשה הון רב, אולם להצלחתו העסקית יש שותף סמוי - אותו נחשוף עכשיו. וזה דבר המעשה:

היה זה כשעלה בדעתו של הגאון רבי בן ציון מובשוביץ זצ"ל להקים את ישיבת 'השרון' בהרצליה, והוא חיפש שותפים שיתרמו מהונם לרכישת הקרקע ולהקמת הישיבה. הוא פנה לסוחר הצעיר ולאדיק ששמו הלך לפניו כמי שעושה חיל, והלה נענה בחפץ לב, ותרם סכום נכבד לרכישת הקרקע ואף להקמת הבניינים.

באחד מימי הפורים, ערך הרב מובשוביץ סעודת פורים גדולה לתלמידי הישיבה, והזמין את שותפו ולאדיק, התומך הגדול של הישיבה, להשתתף בסעודה. ולאדיק הגיע, השמחה הרקיעה שחקים, אולם ממש בעיצומה - החל ולאדיק מתלונן על כאבי בטן שתקפו אותו. הרב מובשוביץ ניסה להרגיעו, אולם הואיל ולא חש בטוב - קרא לנהג שהסיע את ולאדיק למנוחה בבית.

כעבור כמה ימים, התקשר ולאדיק אל הרב, וביקש ממנו לסור ללשכתו. 'שמע נא', אמר בקול נכאים, 'זה לא סתם כאב בטן, גילו גידול ממאיר בקיבתי. כפי שאני מבין מהרופאים, אני חי כיום על זמן שאול, בכל רגע שחולף אני צועד לקראת מותי...' פתאום, התפרץ ולאדיק העשיר בבכי ואמר: 'ראש הישיבה! אני בקושי בן 40, עוד לא

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה ב"ר שלמה ז"ל מרמורשטין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח ת.נ.צ.ב.ה. | הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)
ת.נ.צ.ב.ה.

חיתנתי אף ילד, ואני בשיא תנופתי העסקית. רק המחלה הארורה הזו משבשת אותי לחלוטין, ובעצם רומזת שימיי המאושרים בעולם הזה הסתיימו!'

ולאדיק הוסיף והסביר, שכבר היה אצל שני ענקי הרפואה בתחום, הפרופסור נתן מתל אביב, ופרופסור רחמילביץ' הנודע מירושלים, ושניהם הביטו בצילומים וקבעו שגורלו נחתם. הרב מובשוביץ לא מצא מילים לעודד, והשיחה הסתיימה באיחולי החלמה ובאווירה קודרת, מתוך תקווה וייאוש גם יחד...

ימים ספורים אחר כך, נערכה בישיבה שמחת ברית מילה, כשהגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי - ה'סטייפלער' זצ"ל, הוזמן לשמש כסנדק. לאחר ששמחת הברית נערכה כהלכה, ביקש הרב מובשוביץ להראות לאורח הנכבד את בנייני הישיבה, והחל מסייר עמו כשהוא מראה באצבע על היכל הישיבה, על חדר האוכל, חדרי הפנימיה וחדרי השיעורים, כשבכל אחד מהמקומות הוא מציין כי המקום נבנה בתרומתו של יהודי תומך תורה נלהב בשם ולאדיק גרודצקי.

כשהסיור הסתיים, התכופף ראש הישיבה אל ה'סטייפלער' ואמר: 'ויהודי זה, תומך התורה שהוביל את הקמת הישיבה והחזקתה - שרוי בצרה נוראה, מחלה קשה מאיימת על חייו! הוא מבקש להמשיך לנהל את חייו על מי מנוחות ולתמוך בישיבה, אולם גידול מסוכן השתלט על קיבתו, והרופאים מיואשים מחייו!' - זעק ראש הישיבה בכאב.

ה'סטייפלער' הקשיב, וכהרף עין הרים את עיניו והשיב קצרות: 'הוא מחזיק תורה, אז יש לו זכויות. המחלה תיעלם, הוא ישיא את ילדיו, יצליח בעסקיו ויזכה לתמוך בישיבה עוד ועוד!' - חתם, ברכה ברורה וקולעת, חדה ונחרצת!

ראש הישיבה התרגש, ומיד לאחר שנפרד מה'סטייפלער' מיהר להתקשר ולבשר. אולם ולאדיק, שהיה נתון בלחץ ובמתח, רק הפטיר 'הלוואי', וביקש מהרב מובשוביץ להתלוות אליו לבית החולים, כי עליו לבצע צילום נוסף שיעקוב אחר התפתחות המחלה.

כשמר גרודצקי יצא מהצילום, הפטיר ביובש 'בוא ניסע'. רק בדרך, כשהחלו לשוחח, סיפר ולאדיק: 'תראה, הם כל כך מיואשים ממני, שהחליטו לעשות לי טוב על הלב לפני מותי...' ואז הוסיף ותיאר, איך הפרופסורים הנכבדים עיינו בצילום, והאחד שאל את חברו להיכן הגידול נעלם. שניהם חיפשו היטב, ולבסוף קבעו כי הגידול פשוט נעלם, נ-ע-ל-ם!

'בשורה טובה!' - צהל הרב מובשוביץ. 'מה פתאום?' - הגיב ולאדיק. 'האינך מבין? הם חוששים לבשר לי את הנורא מכל, אז הם החליטו לתת לי למות מתוך תחושה טובה. תגיד לי, שמעת בחייך על גידול שנעלם, בלי טיפול, בלי ניתוח, סתם כך תפס רגליים וברח? טרם קרה כדבר הזה!' - קבע גרודצקי, וביקש מהרב מובשוביץ לפנות בהקדם לפרופסור רחמילביץ' ולפרופסור נתן, ולחקור אותם היטב - עד שיגלה את האמת!

הרב מובשוביץ נענה, אולם שני הפרופסורים, איש איש ב'חקירתו', אמרו כי אכן נדהמו, אבל זו המציאות - ללא כחל ושרק. הם גם הראו את הצילומים להרב מובשוביץ, והוכיחו - צילום על גבי שקף: 'הנה, כאן היה הגידול בצילום הראשון, רואים אותו בבירור, גדול, עוצמתי, מחריד. והנה כאן' - הצביעו על הצילום השני, 'הגידול איננו, איננו. הוא אכן נעלם. אין לנו הסבר לכך, אבל זה בדיוק מה שקרה!'

כשהרב מובשוביץ שב למר גרודצקי עם אותה התשובה, ונתקל שוב בחוסר אמון, הגיב לו בשאלה: 'אמור לי, אולי הכאבים פסקו?', ואז השיבו ולאדיק: 'אכן, הם פסקו לפני שבוע, אבל זה לא מדד אמיתי. לפעמים הכאבים פוסקים מעת לעת, והגידול עודו כאן!'

'ואני דווקא חושב,' המשיך הרב מובשוביץ, 'שהכאבים פסקו בדיוק ביום בו קיבלת את ברכת ה'סטייפלער'. וממילא, אין פלא בעיניי שאכן הגידול נעלם...'

ואכן, יאמין או לא יאמין מר גרודצקי, עוד ועוד בדיקות נעשו, ובכולם - הגידול איננו. נעלם. הוא הוסיף והאריך ימים, הצליח במסחרו והתעשר עושר רב, זכה להשיא את ילדיו בבריאות איתנה, וכמובן - הוסיף לתמוך בישיבה!

סיפור מפעים זה, שהופיע בגיליון 'קול ברמה', מחדד ומאיר: אכן כן, להחזקת התורה יש כח סגולי נדיר, עוצמה שאי אפשר להערך. הנה כי כן, יהודי בצרה כה גדולה, מחלה קשה מאיימת עליו, ובכל זאת - הוא ניצל ממנה וזכה באורך ימים ושנים, הצלחה במסחר והמשך החזקת התורה - בזכות החזקת התורה שהצילה את חייו.

אז נכון, לפעמים זה קשה. האווירה לא טובה, התחושה משתקת. אבל דווקא עכשיו - כמה כדאי לכרות ברית קודש עם התורה, שהחזקתה מבטיחה את השילוב המנצח של בריאות איתנה והצלחה כלכלית. וככל שנתרום ונתמוך בלומדי התורה, ככל שנזכה להיות שותפי אמת בזכויותיהם הכבירות, כך נזכה לפתוח לנו את ברכת שמים, לחיים טובים ומאירים, ברוכי שפע ומעוטרי ישועות!

השקעה ריווחית במיוחד!

שעת אחה"צ מנומנמת למדי, בסימטה צדדית במנהטן הסואנת. יהודי בא בימים יושב לו בפינה, לעת זקנתו - החליט לנסות להתפרנס מרוכלות. עגלה קטנה לצידו עליה החזיק מוצרי סדקית, ומדי פעם מישהו היה מרחם עליו, עוצר ורוכש מספר מחטים או אולר קטן, וברוב הזמן - הוא פשוט ישב ואמר תהלים.

על ידו עבר יהודי נשוא פנים, ראה את העגלה המוצבת ואת הרוכל האומר תהלים בדבקות, קרב אליו והתעניין: 'יסלח לי מר, אינני מבין את מעשיך. רוצה לומר תהלים? - בבקשה, יש בית הכנסת בפינת הרחוב. רוצה למכור? - עמוד לימין העגלה ותזעק בגרון ניחר על מרכולתך. הרי כאן אנו ניצבים בחוצות העיר, כאן עמלים לפרנסת העולם הזה. רוצה לדאוג לעולם הבא? - בבקשה, לך לבית הכנסת. השילוב הזה תמוה בעיניי!'

הזקן חייך חיוך נוגה, והשיב: 'אם יש לך 5 דקות, אסביר לך כיצד דואגים לעולם הבא, תוך כדי תנועה בעולם הזה...' - די היה בהקדמה זו כדי לרתק את השואל, ואז פתח הזקן וסיפר:

'קודם בואי לארצות הברית, התגוררתי בליטא - בלרוס. הייתי סוחר שוורים, התפרנסתי די בקושי. תקופות הצלחתי ומכרתי כמה צמדים חזקים שהניבו רווח משמעותי, ובתקופות אחרות הייתי מצליח למכור שור פעם בחודשיים - וחייתי בעוני. אולם בכל מצב, בכל מחיר ובכל תנאי - הקפדתי להפריש חומש למלמד ילדי התשב"ר בעיירה. כי להורים לא היה איך לשלם לו, ויהודים טובים - שהיה חשוב להם להעביר את התורה לדור הבא - היו תומכים בו מעת לעת, ואני נמניתי עליהם...

חודש אחד, הצלחתי במסחרי מעל ומעבר למשוער, הרווחתי בחודש מה שאני לא מרוויח בשנה. כשניגשתי למלמד כדי לתת לו את המענק החודשי, עיניו התעגלו בתדהמה מסכום העתק שהנחתי לפניו, והוא סירב ליהנות ממנו. הוא הסביר כי הוא בוטח בה' שיספק לו את מחייתו דבר חודש בחודשו, ואין לו מה לעשות עם סכום כה גדול.

כל נסיונותיי לשכנעו לא עלו יפה, ולבסוף - החליט המלמד כי ישתמש בכסף כדי לממן לשניים מתלמידיו ביגוד, מזון ודמי נסיעה, כדי שיוכלו לעבור לישיבה מכובדת המתאימה לכישוריהם, ויצליחו להתעלות בתורה. הסכמתי, וכבר למחרת סיפר לי כי הודיע להורי שני תלמידים כי יש בידיו תקציב לצייד את בניהם כראוי ולשלוח אותם לישיבת 'סלבודקא', על מנת שיעלו ויתעלו בתורה כשאיפתם, ויצליחו בה מאוד!'

ככל הדברים האלה סיפר הרוכל הזקן ליהודי הנכבד שלפניו, שישב והקשיב מרותק. ואז, נשם הרוכל עמוקות והמשיך: 'לאחר שהגעתי לאמריקה, ניסיתי לברר מה עלה בגורל התלמידים האלה, שנשלחו ללמוד ב'סלבודקא' בתרומתי הכספית. לא הצלחתי לפצח את הסיפור כולו, אולם אחד מהם ידוע לי מי הוא, והוא - - - '

שוב עצר הרוכל משטף דיבורו, אולם הפעם - נראתה דמעה שקופה ונרגשת בזווית עינו. 'ובכן, אחד הילדים שנשלחו על חשבוני ללמוד ב'סלבודקא', גדל והתעלה עוד ועוד, הפך לתלמיד חכם מופלג, והוא הגאון רבי אהרן קוטלר - מקים ישיבת לייקווד המעטירה, שבנה את היהדות באמריקה, והאציל מתורתו על אלפי תלמידים!

ועתה', חייך הזקן חיוך של ניצחון, 'אמור לי אתה: האם אי אפשר לשלב עולם הבא בעולם הזה? הנה כי כן, אני עמלתי במסחרי, ונתתי כסף. כסף. הדבר הכי מגושם בעולם. אינני יודע אלו זכויות יש לי בעולם הבא, אולם בזאת אני בוטח: הזכות שרבי אהרן קוטלר גדל בזכותי - זה חלקי מכל עמלי, זו הזכות שלי בעולם הבא, ואותה קניתי בעולם הזה, תוך כדי סחר בשוורים!'

הזקן סיים את סיפורו הנרגש, והיהודי שלצדו נפרד ממנו בלחיצת יד חמה, תוך שאינו מצליח להסתיר את קנאתו ביהודי שזכה לקנות את עולמו: להשקיע כמה עשרות רובלים, ולגלות אחרי שנים שבזכותו צמח אחד מגדולי הדור, מקים עולה של תורה בארצות הברית!

לימים, אותו יהודי נכבד השתתף באסיפה בה השתתפו כמה מגדולי הדור, וסיפר את הסיפור במלואו - כפי ששמעו מהרוכל הזקן. לפתע, החל רחש בשולחן המזרח, והגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל שהשתתף באותה אסיפה - קם וביקש להוסיף פרט אחד לסיפור, מטלטל ומפתיע:

'הילד השני - הייתי אני!'

מדהים! מעורר השתאות! הנה כי כן, זכה אותו יהודי שהתאמץ להחזיק תורה מדי חודש בחודשו, כשהיה לו קל - הפריש הון כחומש, וכשהיה לא קל - בכל זאת הפריש כמה פרוטות כחומש. הוא התעקש להחזיק תורה, ומי מאיתנו אינו מקנא בזכותו הכבירה, כי הוא האיש שבזכותו צמחו ענקי הרוח, בוני עולם התורה באמריקה אחר השואה, הלא הם הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל - ראש ישיבת לייקווד, והגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל - ראש ישיבת 'תורה ודעת'.

וסיפור מפעים זה, אותו סיפר הרה"ג רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, מאיר לכולנו: לעולם, לעולם לא יכול יהודי לדעת, מה יפעל כשהוא מחזיק תורה. לפעמים, מזמן הבורא לאדם הזדמנויות כבירות, להיות זה שזוכה לגדל את גדולי הדור הבא, לכלכל אותם בצעירותם ולתמוך בצמיחתם הרוחנית.

ובאותה מידה, לעולם, לעולם החזקת תורה היא מניה טובה ומשתלמת, שאין לדעת לאן תוביל וכמה תרוויח. כי כל רגע שיהודי לומד תורה בזכותך, כל רגע של שלווה וצלילות הדעת שזכית להעניק לו, כל יום וכל שעה שהוא עמל בתורה - היא בזכותך ולזכותך, וזו זכות שאי אפשר לתאר, זכות שפותחת את שערי השפע, זכות שמעניקה לך ברכת שמים!

לא תמיד זה קל, כמו בתקופה הזו. ובכל זאת, דווקא עכשיו, הבה נחזק ונעצים את החזקת התורה שלנו, הבה נתמוך בלומדי התורה ביתר שאת, הבה נפעל למענם בכל הכח - בתרומות כבירות, בעזרה אישית, בגיוס כספים למענם, ובכל דרך. כך נבטיח שיהיו לנו זכויות יסוד בגדולי הדור הבא, וכך נבטיח את פתיחת שערי השפע עבורנו!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א ◆ לקבלת העלון במייל: 6182918@gmail.com

לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת **במדבר** תש"פ

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת.

במדבר סיני (א, א).

התורה ניתנה במדבר, ודרשו חז"ל (במדבר רבה א, ז) שבא הדבר ללמדנו כי "כל מי שאינו עושה את עצמו כמדבר, הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה והתורה". נמצא, איפוא, שהענוה ושפלות הרוח הינה תנאי בסיסי לקנית התורה, ואכן בכל מקום שבו מצאנו תורה – מצאנו גם את מידת הענוה.

בענין הזה מסופר, כאשר הגיע ה"חזון איש" זצ"ל למינסק בימי אברכותו, כבר הלך שמו לפניו בכן עליה מהמיוחדים שבדור, אולם לא הכל הכירו את מראה פניו.

עלה לבית המדרש ונטל גמרא לעיין בה, וכיוון שהגיעו לומדי השיעור ונצרכו לגמרא, פנה איליו השמש, הוציא מידיו את הספר והפטיר: "יהודי פשוט צריך לומר תהילים, אנו זקוקים עתה לגמרא כדי ללמוד בה!

בלי אומר הניד ה"חזון איש" את ראשו לאות הסכמה.

למחרת, כאשר הגיע ה"חזון איש" להתפלל בבית המדרש, רצה השמש לכבדו בעליה לתורה כאורח, וביקש לדעת את שמו, כשהשיב ה"חזון איש": "אברהם ישעיהו בן שמריהו יוסף", הביט בו השמש כשמבט מבולבל בעיניו – האם אין זה שמו של האברך שכולם סחים בו בכבוד ובהתפעלות?

רגע אחד חלף עד שחדרה למוחו ההבנה כי אכן כך הוא... זהו האברך – והוא נהג כלפיו בזלזול כה גדול...

בקול בוכים פנה אל ה"חזון איש" וביקש מחילה, אך ה"חזון איש" השיב לו בשלוה: "על מה עלי למחול? הן צדיק מר בכל דבריו – ללומדי השיעור הקבוע ישנה זכות קדימה לעיין בגמרא, ויהודי אכן צריך לומר תהילים..." (ומתוק האור)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם (א, ב)

הא דלא נאמר גם בשבט לוי לגלגלותם, נראה משום דאיתא איבעיא בגמרא מי שיש לו שני ראשים על איזה מהם מניח תפילין, והגמרא אומרת שאחד שיש לו שני ראשים לא יכול לחיות יותר מי"ב חודש, כי הוא טריפה, וטריפה אינו חי. ובזה יובן, שהרי שבט לוי שהיה מספרם מבן חודש, ואם יהיה שם ילד עם שני ראשים יכול עדיין לחיות ואם ימנו את הגולגולות א"כ ימנו אותו כשנים, לכך לא נאמר לגולגלותם רק נמנו לפי גופם. אבל ישראל שנמנו מבן עשרים, וטריפה הרי אינו חי וא"א שימצא בבן עשרים ב' ראשים ולכך נאמר לגולגלותם. (תפארת יונתן)

אלה הפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל וגו': ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית אבתם מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא בישראל: ויהיו כל הפקדים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים: (א, מד-מה-מו)

יש להבין דכופל ומשלש בג' פסוקים בזה אחר זה אלה הפקודים ויהיו כל פקודי בני ישראל וכו', ויהיו כל הפקודים וכו', ועיין בפנים יפות. והנ"ל, הנה הרמב"ן נתן ג' טעמים שהיו נפקדים עתה לידע מספר כולם. א' כדי שיבואו לפני אדון כל הנביאים ואיש קדוש ה' ויודעו עליהם בשמם, וזה יהיה להם לזכות שישימו משה ואהרן את עיניהם עליהם לטובה ויבקשו עליהם רחמים לפני ה'. ב' לאשר צריכים לידע מי ראוי לצאת למלחמה, כדרך המלך שפוקד חילותיו בעת צאתו למלחמה. ג' להודיע חסדי ה' שבשבעים נפש ירדו אבותיהם למצרים ועתה הם כחול הים לרוב, אלו דבריו ז"ל.

וי"ל כי ג' טעמים אלו מפורשים בקרא ונתן טעם למה מנאם. ואמר אלה הפקודים, זהו הטעם לפקוד אותם, א' אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל, ויש להם זכות ע"י זה. ב' ויהיו כל פקודי ב"י וכו', כל יוצא צבא בישראל, שהיה צריך לידע מי הראוי לצאת לצבא. ג' ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלשת אלפים וכו', להודיע חסדי ה' כי הרבה אותם כ"כ, כנ"ל נכון מאד וק"ל: (כתב סופר)

בני נפתלי תולדותם למשפחותם לבית אבותם (א, מב)

כתב ה"בעל הטורים": "בכולן אומר 'לבני' לבד מנפתלי שהוא אורמ 'בני', לפי שבשבט נפתלי היו בנות יותר מבנים. ולכך רמז בברכת נפתלי – א'ילה ש'לוחה ה'נותן (בראשית מט, כא) ראשי תיבות אשה".

הנצי"ב בפירושו "העמק דבר" מביא בשם חמיו, רבי איצ'לה מוואלוז'ין, בנו של רבי חיים מוואלוז'ין, בשם האר"י הקדוש הסבר נפלא על סדר מניינם של בני ישראל. לפיו יובן הטעם שכתוב בשבט נפתלי "בני" ולא "לבני":

המנין היה מתבצע ע"י פתקאות, כאשר בתחילה כתבו את שמותיהם של כל בני ישראל, שש מאות ושלשה אלף חמש מאות וחמישים במספר, על פתקאות. את כל הפתקאות שמו בקופסא גדולה ומנו את מספרן.

לאחר מכן, רצו לדעת כמה מונה כל שבט ושבט, ולכן לקח כל נשיא את הקופסא הגדולה, וברר את הפתקים של שבטו. מכל רבבות הפתקים, הוציא כל נשיא את ה'קויטלאך' של השבט שלו. מובן שזה לא היה פשוט, צריך היה לחפש את השמות השייכים לשבטו. לאחר שהנשיא ברר את השמות השייכים לשבטו, היה מכניס את הפתקים לתיבה המיוחדת של שבטו.

לכן כתוב "לבני", כלומר, זו הפתקה שייכת לשבט הזה.

והנה, לכל אחד מנשיאי ישראל היתה עבודה לספור לאחר מכן את הפתקים, כדי לדעת כמה מונה שבטו. אולם נשיא שבט נפתלי, בהיותו האחרון, לא צריך היה לספור את הפתקים, כי אלו שנשארו לאחר שכל השבטים בררו, היו הפתקים של שבטו. לפיכך כתוב 'בני נפתלי' ולא 'לבני נפתלי'. (יחי ראובן)

ובנסוע המשכן יורידו אותו הלוים ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים (א, נא)

רמז נפלא למד הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע מן הפסוק שלפנינו בעניני עבודת האדם בעולמו, וכך אמר:

דרכו של עולם היא שנסיעה ונדודים ממקום למקום גורמים לאדם ירידה רוחנית, ואילו חניה במקום אחד גורמת לישוב הדעת ובעקבותיה מגיעה, בדרך כלל, עליה רוחנית.

רמז לדבר, "ובנסוע המשכן" – "יורידו" אותו הלויים. "ובחנות המשכן" – "יקימו" אותו.

בעניין זה היה הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע אומר: בא וראה, כאשר אדם פותח ב"אשרי יושבי ביתך" הוא מסיים "תהילת ה' יהלל פי", ואילו כשמתחילים "אשרי תמימי דרך" מסיימים: "תעיתי כשה אובד..."

ואכן, לשמירה מיוחדת זקוק אדם אשר יוצא ומטלטל עצמו בדרכים, ומעשה היה בחסיד אחד בפולין שבא לפני רבו על מנת לקבל ברכת הדרך לפני נסיעתו לרגל עסקיו לברלין.

אמר לו הרבי: "כיון שתשהה בברלין מספר חודשים בוודאי לא יקשה עליך לקנות לי שם מקטרת שנהב המיוצרת בגרמניה".

שמח החסיד על שיזכה לגרום הנאה לרבו ונסע לדרכו לשלום.

לאחר חודשים ספורים שב, וברכו נזכר להוותו כי שכח לגמרי מענין המקטרת. התעגם על נפשו, ואז העלה בדעתו רעיון – הוא מיהר להיכנס לחנות גדולה ולאחר חיפושים אחדים מצא את אשר ביקש – מקטרת שנהב המיובאת מגרמניה.

הוא נכנס אל האדמו"ר והגיש לו את המקטרת בשמחה, אולם למרבה הכלימה הפך הרבי את המתנה ומצא פתקית מביכה: - MADE IN GERMANY - (מיוצר בגרמניה).

הניח הרבי מבט שואל על פני החסיד, והלה, שלא מצא כל דרך אחרת, החליט לומר את האמת: אמנם שכחתי לקנות בגרמניה את המקטרת, אבל זה ממש אותה מקטרת!

"וכי חושב אתה שאני זקוק למקטרת משנהב ודוקא מגרמניה?" – החזיר לו הרבי בשאלה – "כל מה שרציתי היה שגם בהיותך בברלין המנוכרת והרחוקה כל כך מהוי בית המדרש, תזכור את הרבי שלך ואת משנת חייך, את החסידים ואת התפילה, וכך תישמר יותר מן הקלקול המצוי בטלטולי הדרכים!".

(ומתוק האור)

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (ב, ב)

ברבינו בחיי (במדבר ב יח) כתב דמצינו גבי הדגלים שכל דגל שהוא אמצעי במחנהו יש בו שם א-ל, שהוא מחיה אותם. שאצל יששכר שהיה האמצעי במזרח, היה **נתנאל**. לשמעון שהיה אמצעי בדרום, הוא **שלומיאל**. ומנשה שהיה אמצעי במערב, היה **גמליאל**. ולאשר שהיה אמצעי בצפון, היה **פגעיאל**. וכמו כן מצינו שמספרם של כל האמצעיים יחד לפי הסדר עולה כ"ו שהוא כמס' שם הוי"ה היינו שאם נצרף את מספר ב' שהוא מספרו לפי הסדר של האמצעי במחנה ראשון ואת מספר ה' שהוא אמצעי במחנה שני ואת מספר ח' שהוא אמצעי במחנה שלישי ואת המספר י"א שהוא אמצעי במחנה רביעי הרי כולם יחד עולים לסך כ"ו שהוא נגד שם הוי"ה כאמור.

והוסיף ע"ז גאב"ד ירושלים מרן בעל מנחת יצחק זצ"ל דאיתא בירושלמי (סוכה פ"ה ה"ו עפ"י פ' הפני משה שם), דכשנסעו בני ישראל במדבר היה הסדר שכשתקעו נסע דגל א', ובתרועה דגל האמצעי, ובתקיעה השניה דגל ג'. נמצא דע"י התרועה נסעו הדגלים האמצעיים ששם ה' בהם כמל וזה מרומז בפסוק תהלים (ט, טז) אשרי העם יודעי **תרועה** שבעת אשר משמיעין את ה"תרועה" אז ה'- שם ה' באור פניך יהלכון. (כרם חמד, הובא באש"ל צדיקים)

ונשיא לבני גד אליסף בן רעואל. (ב, יד)

מביא החיד"א שראה בספר "אמרי נועם" (מבעלי התוספות, פרשת ויצא) שכתב שגד זכה שיקבר משה רבינו בחלקו – לפי שכאשר מינה משה את דן לראש דגל,

יכול היה גד לטעון: אני בכור לזלפה, ודן בכור לבלהה, למה אני איני ראש דגל כמוהו? אך הוא שתק ולא דיבר, ולכן נקרא נשיא שבט גד כאן בשם "אליסף בן רעואל", אף ששמו היה "בן דעואל" לרמז שנתעלה וזכה ש'ריע-אל', שהוא משה רבינו, יקבר בחלקו! ולפי זה מוסיף, מה טוב שדוקא כאן, לגבי הדגלים, נכתב השם "רעואל" ברי"ש, ואילו בתחילת הפרשה והנשיאים בקרבנות, כתב "דעואל" בדל"ת ללמד שבזכות ויתורו בענין הדגלים זכה לזה! (חומת אנך)

פקד את בני לוי לבית אבתם למשפחתם כל זכר מבן חדש ומעלה תפקדם (ג, טו)

אצל בני לוי אמרה התורה לפקדם מבן חודש ומעלה, ואילו אצל בני ישראל רק מגיל עשרים, מאידך גיסא, לא הוכשרו בני לוי לעבודה אלא החל מגיל שלושים שנה – בשונה מישראל שנחשב מגיל עשרים לגדול לכל דבריו.

מסביר בעל ה"שואל ומשיב", שאצל בני לוי שכל חשיבותם היא מחמת ייחוסם לכן אפשר למנותם ולפקדם כבר מגיל חודש, שכן אין זה תלוי ביגיעתו העצמית, משא"כ אצל בנ"י שכל חשיבותם היא מחמת עבודתם העצמית, א"א למנותם אלא מגיל בן עשרים. מאידך גיסא, מי שיש לו ייחוס יש עליו יותר תביעה לכן אינו ראוי לעבודה אלא מגיל שלושים שנה. (על התורה)

והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני קל חי (הפטרת במדבר)

תיבת "במקום" צריכה ביאור, (והמפרשים ביארוהו שפירושו "תחת" אשר יאמר להם וכו') ונראה דיש לפרש ע"פ המבואר ביומא דפ"ו דהעושה תשובה מאהבה זדונות נעשו לו מוכיות והנה האי קרא מיירי אלעתיד לבא דאחר שיעשו תשובה יקרבם הקב"ה באהבה, ויתפרש היטב והי' במקום אשר יאמר להם לא עמי פי' באותן המעשים עצמן שחטאו אשר מחמתם יאמר להם לא עמי אתם באותן המעשים עצמן יאמר להם בני קל חי כי הזדונות נהפכו לזכיות.

והנה כתיב (משלי כ"ד) כי שבע יפול צדיק וקם ופירשו בספרי יראים דקאי על נפילות במדרגת עבודת השי"ת שהת"ח נופל וחוזר ומתחזק וכן חוזר חלילה, ואמנם אין זה באדם פשוט שכל עבודתו אינו אלא כמצות אנשים מלומדה, אבל הוא בצדיקים שמשתדלים להתקרב ליוצרם באהבה ויראה ולעבדו בלבב שלם שהמה יש להם עליות וירידות כ"א לפי מדרגתו, ואמנם גם בשעת נפילתו הוא משכמו ולמעלה גבוה מפשוטי העם, אבל לגבי דידי' נפילה היא.

ולכאורה כל הנפילות הללו אינם אלא צרות צרורות ולמה נבראו, אבל באמת יש מהנפילות הללו ריווח עצום כי האדם בטבעו אע"פ שבעניני ממון ושאר תאוות לא ידע שבעה (כי מי שיש לו מנה רוצה מאתים וכו') מ"מ בעניני הרוחניות הוא בטבעו בגדר "שמח בחלקו", וכל זמן שרואה שחלקו מתקיים בידו, איננו להוט לתוספות קדושה, ובמשך הזמן תוכל ח"ו להתהפך כל עבודתו למצוות אנשים מלומדה, אבל כשנופל ורואה שגם מה שכבר זכה מתערער ונשמט מידו, על זה הוא יוצא בקנאות להציל את עצמו מנפילות, ומתוך ההשתדלות להציל מה שכבר זכה הרי הוא מתעלה יותר ויותר, ובאמת עצם ההשתדלות עצמו היא עבודה קדושה וחשובה לפני המקום ב"ה שהרי הוא עוסק בעבודתו יתברך שמו, ואפילו אילו יהא מצבו כך כל ימי חייו זה הוא תכליתו בעולמו, וכש"כ שבאמת לא לעולם יהא מצבו ככה כי סוף סוף זוכה לסייעתא דשמיא ויהא לבו ער לעבודתו ית"ש בלא דחיפות תכופות שע"י נפילות.

ונמצא שהנפילות הללו וירידה זו צורך עליה הוא. (ואכן יש בזה סכנה גדולה כי רבים נפלו ונשארו שבורים וצריך לבקש רחמים רבים להנצל מהן) ומ"מ כשחוזר ומתחזק לעלות תמיד במעלות הקודש יש תועלת רב בהנפילות הללו. (כל הדברים הנ"ל מבוארים בספרים הקדושים ואינני אלא כמעתיק מש"כ ספרי יראים.) ועפ"ז יל"פ הפסוק הנ"ל: שבמקום אשר יאמר להם 'לא עמי', היינו בהנפילות שעל ידם מתרחק ומתקרר לפי שעה בעבודתו יתברך, בזה עצמו יאמר להם בני קל חי שהן עצמן המה סבה להתקרבות וכנ"ל.

(ברכת פרץ)

מאוצרות המגידים

מי הם דור הולכי המדבר? - רבי שלום שבדרון זצ"ל

ר' אליהו לאפיאן אמר לנו דבר עמוק, נפלא.

כידוע בשעה שפרעה לקח את שרה אמנו רצה להתחתן עימה, כתב לה בכתובתה את ארץ גושן כך כתוב בחז"ל, ולכן לימים, כאש ר עם ישראל נכדיה ירדו למצרים, התיישבו בארץ גושן.

הקב"ה הכין עוד בימיו של אברהם אע"ה מקום מובדל מטומאת מצרים, שטח ענק למגורים בבעלות אדם צדיק, היינו שרה אמנו ע"ה, כדי שיהיה לבניו בהיותם במצרים מקום מקודש. לכן יוסף ע"ה שידע את הסוד, בחר את ארץ גושן. מה שיוסף אמר לפרעה כי רצונו בארץ גושן "כי ארץ מקנה היא" היה רק תירוץ, כי הטעם האמיתי משום שגושן התקדשה בשעה ששרה קיבלה עליה בעלות, טומאת מצרים לא שלטה שם!

בא ר' אלי' והוסיף שמכאן הסוד שבני לוי לא השתעבדו, כל השנים שעם ישראל התגוללו במצרים, ובני לוי לא שקעו במ"ט שערי טומאה, ר' אליהו הקדים וסיפר:

הרי אתם יודעים ש"ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך" היינו - "בפה רך": להוציא את היהודים מארץ גושן ולהשתעבד בהם, לא היתה להם יכולת, כי החוק לא מנע מהיהודים להשאר להתגורר בגושן, הם הוציאו אותם החוצה בערמה.

בתחילה לא הכריחו אף אחד לעבוד, רק ערכו להם מצוד, פיתו אותם בכל מיני פיתויים. מי שהשתתף בבניית פיתום ורעמסס קיבל משכורת נאה מפרעה. כתוב בגמרא כי פרעה תלה על צוארו לבנה של זהב להראות את החיבה שלו לעבודה וכו'. העם יצאו, לא חשבו הרבה והתחילו לעבוד הרחק מארצם גושן. הם עזבו את גושן בערמת שכר עבודה ופרנסה.

אבל, שבט לוי לא עזבו את בנייני הישיבה בפרט ואת ארץ גושן בכלל, כי נשארו לעסוק בתורה. אתם מבינים? וכך, רק שבט לוי שלא עזב את המקום, היה ללא שיעבוד מצרים.

כאשר פרעה הבין ששבט לוי לא באו לעבודה, ולהכריחם - אינו יכול, הוציא כרוז האומר, כי בית המלכות ימנע לסייע בעקיפין לבני לוי. כי עד אותו יום, מי שעבד הממשלה פירנסה אותו ואת כל בני משפחתו המורחבת - אוכל ופרנסה לכל צרכי המשפחה, ומהיום ואילך - מי שאינו עובד בידיו וברגליו לא יקבל אוכל!... כך קיווה פרעה ששבט לוי גם יבואו, כי אחרת ימותו ברעב. אבל, בקדושתם לא נשברו ברוחם, גם מגזירה זו, ונשארו בישיבה - לעסוק בתורה.

המשיך רבי אליהו: נבוא ונשאל איך באמת מכאן ואילך חיו שבט לוי כמאתים שנה?

שאלה זו שואלים חז"ל, ומשיבים, מספרים דבר פלא - כי כל משפחה פרטית שקיבלה מזון וכסף מבית המלכות, היתה מפרישה כסף או מזון, שנשלח מרחבי ארץ מצרים לארץ גושן ונמסר לשבט לוי - והפרשה זו נמשכה בכל משך ימי הגלות הקשה במצרים!!

הבה נתבונן כמה גיבורי כח היו בני ישראל באותה תקופה בת מאות שנים, לא רק שלא התאוננו לקנא בשבט לוי שאינם זזים ממקומם בארץ גושן, בשעה שכל האחרים משועבדים באכזריות, אלא שפרסו מלחמם ושלחו לארץ גושן, וכמה אוכל הם כבר קיבלו מפרעה בשנים שאח"כ, הרי פרעה הרשע נתן אוכל בצמצום רק כדי שיהיה להם כח לעבוד לו בפרך, ועם זאת הוליכו מפיתם הדל - לארץ גושן בכבוד ובדרך ארץ "אני צריך לעבוד ועוד לתת להם?! שיבואו גם הם לעבוד קצת, אם לא הזקנים שבשבט לוי לפחות הצעירים שיגיעו לכאן להתייסר איתנו" כך היו צריכים להתלונן. לא! לא דיברו ולא הרהרו על קדושי שבט לוי העומדים ולומדים תורה. ומדוע? רבותי, מדוע? כי הכל הבינו שצריך שישאר חלק נכבד בעם ישראל שתורתם תהיה אומנותם - וכל מעיינם רק בעסק התורה לכן דאגו שלא יחסר להם מאומה, להם לנשיהם וטפם היושבים אי שם בארץ גושן.

תשמעו מעשה, שסיפר ר' אלי', ואלו היו דבריו.

"אשרי העם!"

כאשר אנשים נכבדים נכנסים לביתו של עשיר, להתרים עבור מצוה חשובה, והוא אכן נותן להם ביד נדיבה - בגלל המצוה ובגלל המתרימים הנכבדים, הוא ראוי לשבח, אך ההתפעלות תהיה גדולה יותר אם המתרימים ינקשו בפתח ביתו של עני מרוד, שמוציא משקית הניילון את הפרוטות שהכין לתיקון הנעלים של ילדיו, יתן להם ממון שהכין לרכישת אגוזים ושקדים לילדיו, יפריש ממנו לצדקה - זו הרי גבורה אמיתית:

לפני כשבעים שנה בימי מלחמת העולם הראשונה, הייתי אז אברך צעיר לימים, הגרמנים שלטו בעיירתנו קעלם במשך ארבע שנים רצופות. בין תלמידי הישיבה היו בחורים פליטים תושבי מקומות רחוקים שעפ"י החוק (הגרמנים) היה אסור להם לשהות בעיר. היה אסור לפתוח את הפה ולגלות שהם לומדים בישיבה.

כיון שהגרמנים ניהלו את חיי הכלכלה בכל מקום, בסדר והדיוק הגרמני - עם כרטיסי מזון ורישומים מדויקים, ממילא לא הייתה אפשרות להאכיל את אותם בחורים, שהרי אינם רשומים ברשימה כל שהיא. נסעתי מחוץ לעיר, כמובן ללא רשיון, לאסוף צדקה בשביל אותם תלמידים, לתמוך בהם. כך עברתי מעיר לעיר בקהילות היהודים. ביום מן הימים חניתי בניישטאט. שם התגורר אז רב זקן מכובד מאד ותלמיד חכם מופלג.

באותם ימים הגרמנים הביאו איתם לניישטאט כאלף פועלים, (שנלקחו בכח מעיר ליבאוו). אותם פועלים הוגלו לניישטאט כדי להעמיד פסי רכבת בכל האזור. הגרמנים הכניסו אותם למנוחת צהרים ולילה (כבהמות) בין מחיצות של ברזל וכשעברתי שם בליווי כמה יהודים יראי שמים, שמענו אותם צועקים מעבר המחיצות "אחים, רחמו עלינו! לא נותנים לנו אוכל כלל, ואנו מתים מרעב!" הקולות פילחו את ליבנו.

מיד התגייסנו יחד, משלחת של אנשים נכבדים נסענו לשר הכלכלה שבעיר והתלוננו: "איך מביאים פועלים ולא מאכילים אותם?" דמעות עמדו בעינינו כאשר דיברנו איתו. הוא החזיר לנו תשובה: "אינני אשם כי מראש הודיעו לי מליבאוו שישלחו רק חמש מאות פועלים, ובאמת הכנתי להם מזון, אך הם שלחו כפליים כאלף פועלים, ואיך אשיג להם אוכל". הוסיף ואמר בקרירות אכזרית: "אצלינו הכל במשטר וסדר וממילא אין שום עצה להושיע אותם, אכן, כפי ששמעתם אותם, אפשר הדבר שבקרוב הם ימות ברעב".

יצאנו ממעונו בכאב לב נורא. כמובן שהנחתי בצד את ענין הישבה שלנו בקעלם, וביחד עם חתנו של הרב זצ"ל, עברנו מבית לבין ופשוט ביקשנו לחם בשביל הפועלים. היו ברשותינו שקים ריקים, ואנשי העיר הכניסו לחם בתוך השק כדי לזרוק מעבר לגדרות שם במחנה. זכורני את הרגע שעמדנו בפתח אחד הבתים מצאנו בו דירה קטנה ודלה, אשה יהודיה עם ילדים קטנים. היא הראתה לנו חתיכת לחם אחת - שעמדה על הארון בצידי המטבח ואמרה בקול "יותר אין לי בבית. אין" ואז נטלה סכין וחתכה את החתיכה לשניים ומיהרה לזרוק את החצי בשק. עד כדי כך גדלות, נדיבות הלב, ועדינות הנפש, "אשרי העם!".

בזה נבין את מה שאומרת הגמ' על הפסוק "כבד את השם מהונך" ואמרו (בפסיקתא רבה כה) "אל תיקרי מהונך, אלא ממה שחננך כדי שימלא אסמיך לעתיד לבוא" הפירוש. כאשר מצבך קשה, הפרנסה מועטת ואתה חוסך את הפרוסה מגרונך ונותן לאחיך, ניכר - טוב לבך ועדינות הנפש של העם היהודי - ויש בזה כבוד השי"ת (אל תיקרי מהונך - הון ועשירות, אלא ממה שחננך - אפילו מעט). כי כבוד רב יש לאב כאשר בניו אצילי נפש, בעל רגש רחמנים וגומלי חסדים -

בדרך זו כיבדו בני ישראל את ה' בימים מקדם - במצרים. בני אברהם יצחק ויעקב (השקועים בטומאה) לא אמרו "מי הם בני לוי אוכלי לחם חינם! פרזיטים, שילכו לחפש אוכל לבד". האמת כי יהודים בכל הדורות דחקו מפת לחמם ועשו עימה חסד לאחרים - ובפרט עם בני התורה. "כבד את ה' ממה שחננך" ואבינו מתפאר בנו "בנים אתם להשם אלוקיכם".

"זכורני", סיפר ר' אליהו, "פעם אחת כאשר האלטער מסלבודקה היה בנסיעה ברכבת מקובנה לקעלם. ישבה עימו בקרון קבוצת סוחרים יהודיים בעלי שם, שהכיר אותו, וידעו כי הוא מנהיג ישבה גדולה בסלבודקה - שמנתה אז כשלוש מאות בחורים. הם דיברו בקול בכוונה שהוא ישמע, פתחו את פיותיהם בזלזול - ובסגנון משפיל בכל מיני משפטים. בין הדברים, מה שאני זוכר כעת, הם אמרו, כביכול לעצמם: 'מושיבים שם בהיכל הישיבה מאות בחורים, ואנחנו, כן אנחנו, צריכים לעמול, בשבילם... אין להם אוכל ובאים לקחת מאיתנו כסף...' האלטער שידע כי בני הישיבה הם יסוד האומה בכל העולם - בפולין ברוסיא בליטא, בארצות המערב ואמריקה, הסתובב ואמר להם: 'למה אתם תמהים כל כך דוקא על זה, ואינכם תמהים על עצמכם, כיצד ברחבי השדות שברשותכם עשרים סוסים עובדים בשביל אדם אחד, כולם, כל עשרים הסוסים עובדים עבורו, והוא, בסך הכל אחד יחיד. א"כ מה לא מובן?! - - - הסבא מסלבודקא שתק שניה קצרה ואמר עוד, שלמה המלך אמר 'סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותי שמור כי זה כל האדם וחז"ל אומרים מאי כי זה כל האדם? כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה וכו'. העולם נברא - לצוות לזה'. נמצינו למדים שכל הדומם, החי והמדבר באסיה, באמריקה, אפריקה ואוסטרליה לא נבראו בשביל עצמם אלא בשביל האדם שעוסק בתורה וירא מאלוקים. ולמה תתמהו שאתם ג"כ עובדים בשביל בני ישיבה העוסקים בתורה?!". הם שתקו, מי יודע מה חשבו.

בקיצור, דור המדבר! דור המדבר יוצאי מצרים! למדנו היום כמה גדולים היו דור יוצאי מצרים, שעוד לפני שקיבלו את התורה ועדיין לא ראו ניסים ונפלאות כי עדיין לא קרעו לפניהם את הים ולא עמדו רגליהם לפני הר סיני, מתגוללים היו בתוך עינוי ושיעבוד וכו' גם אז הייתה להם גדלות וגבורת רוח שלא חסו על רעבון בניהם וכל איש ואשה משפחה ושבט נתנו את חלקם לשבט לוי היושבים בארץ גושן ועוסקים בתורה. "אשרי העם שככה לו"

אכן, לא לחינם זכה אותו דור להיות "דור דעה - דור מקבלי התורה". אין לתאר את גדלות אותו דור בתחומים נוספים. ובאמת בזוהר הקדוש מצינו דברי רבי שמעון בר יוחאי - דור כזה לא היה ולא יהיה עד ביאת גואל צדק!

בידיעה זו, יש לנו מעט, את האפשרות, להתחיל ללמוד חומש במדבר. על מסעותיהם של דור דעה שהלכו ארבעים שנה במדבר הנורא. שנדע מעט מרוממות אותו דור. (להגיד)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל (א' ב')

רש"י בפסוק הקודם אומר: 'מתוך חיבתן לפניו, מונה אותם כל שעה'.

הגר"מ פיינשטיין זצ"ל מבאר את פסוקנו ואומר, שבכוונת התורה 'שאו את ראש' וכו', מונחת ההבנה שלכל אחד מעם ישראל יש תפקיד משלו, לפי תכונותיו ולפי כישוריו, ורק בצירופו של כל אחד ואחד אל הכלל, נגיע ל'כל עדת בני ישראל', דהיינו אל השלימות של עם ישראל.

לכן ציווה השי"ת למנות כל איש ואיש, ללמדנו את חשיבותו של כל יהודי, המצטרף אל הכלל, כאשר שילוב התכונות והמידות של כולם, יוצר הרמוניה מושלמת בבריאה.

דבריו של הגר"מ פיינשטיין יובנו היטב באמצעות הקטע דלהלן. מעשה במרביץ תורה חשוב שנכנס לבית המדרש במקום מגוריו ומצא יהודי היושב ליד הגמרא ומתאמץ להבין את הסוגיה שלפניו, ופניו נפולות.

הרגשתי חובה לגשת אליו, ולשאול מדוע נפלו פניו, ולעודדו במידת האפשר, מספר הת"ח. ואכן, האיש היה במצב רוח לא טוב, ושפך את מר שיחו לפניי.

אני חזרתי בתשובה לפני כמה שנים, סיפר לת"ח, ומאז אני מנסה 'להדביק את הפער' שיש לי בלימוד התורה, וללמוד וללמוד ככל יכולתי. אבל, אינני מצליח בכך.

לאחרונה, הוא ממשיך, מטרידה אותי המחשבה, שאתם - שגדלתם על ברכי תלמידי חכמים, והחילותם ללמוד מגיל רך, גורמים להקב"ה נחת רוח בלימודכם. בידע הרב שהצלחתם לצבור בשנות הלימוד המרובות, בהבנה הגדולה שיש לכם בעת הלימוד, בבקיאות ובחריפות שרכשתם במשך השנים - על ידי כל הדברים הללו הינכם גורמים נחת רוח לאלוקים.

אבל אני?!... הרי הלימוד שלי איננו חשוב... ובכלל, הרי אני מצליח ללמוד בקושי רק כמה שורות בודדות ביום, ומה כבר יכול לצאת מזה... הדבר מטריד את מנוחתי, ומה אוכל לעשות כדי להתעודד? - שאל בעל התשובה, ופרץ בבכי נסער.

ואם לא די בכך, המשיך לספר ברגשה, לפני מספר שבועות נודע לי שאני חולה במחלה קשה, והרופאים קצבו לי זמן קצר 'עד שהכל ייגמר', רח"ל, בתקופה כזו אני רוצה להספיק כמה שיותר, אבל במציאות אינני מצליח ללמוד יותר מכמה שורות ביום. והדבר מציק לי במאוד.

הקונצרט התקיים במדינה מרוחקת.

הת"ח השיב לו בדברים מאלפים ומיוחדים במינם, בהיזכרו שבהשגחה פרטית הזדמן לו לקרוא בלילה הקודם כתבה מסוימת, שיש בה תשובה לשאלתו של הנ"ל.

בכתבה ההיא מסופר על אחד המנצחים והמלחינים הגדולים בעולם שחי לפני כמה עשרות שנים. מנצח זה, טוסקניני שמו, היה מפורסם מאוד בכל רחבי תבל, ונחשב למנצח הגדול שליווה את התזמורות המובחרות באירופה ובאמריקה.

איש זה מת בגיל 95, ובשנותיו האחרונות היה מגיע אליו סופר מיוחד לכתוב את קורות חייו. פעם, כאשר הגיע אליו הסופר, אמר לו טוסקניני ש'היום אין לי אפשרות לשבת איתך על הזכרונות'.

הוא הסביר את סירובו בכך שאחת התזמורות הידועות עורכת ממש עכשיו קונצרט גדול במדינה מרוחקת, 'ולצורך זה היא התאמנה אצלי במשך חודשים ארוכים'.

מנהלי התזמורת שלחו לי כרטיס טיסה, אבל מפאת גילי המבוגר אני מנוע מלטוס למדינה ההיא. ברם, כיון שמאוד חשוב לי לשמוע את הביצועים של התזמורת, אני מתכונן לעשות זאת באמצעות התקשורת.

כשהם יתחילו לנגן, אתחבר אליהם באמצעות התקשורת ואאזין לביצועים המוסיקליים, אמר טוסקניני לסופר. אם תשב בשקט ולא תשאל שאלות, תוכן לשבת לידי בעת ההאזנה לקונצרט, הוסיף.

וכך היה. הסופר ישב והביט במנצח המפורסם, ותיעד את צורת האזנתו לביצועי התזמורת. לימים יתאר הסופר ויכתוב ש'האדון היה מרותק כולו לניגונים שהושמעו באוזניו באמצעות התקשורת, כולו קשוב, בודק ובוחן כל תו, כל קנייטש'...

כאשר הסתיימה ההופעה, החמיא הסופר לטוסקניני וחילק לו שבחים מרובים באומרו שעל פי צורת ההאזנה שלו רואים שמדובר במנצח גדול, העומד מאחורי הניגונים הללו.

אבל, המנצח החמיץ פנים.

'כן, הכל היה טוב ויפה, אבל הצטערתי מאוד לשמוע שבמקום 14 הכנרים שאימנתי, היו שם רק 13. חבל, חבל מאוד'...

התשובה המהממת

הסופר מתאר את הצחקוקים שעלו בליבו למול 'דמיונותיו' של המנצח, הטוען שהצליח להרגיש בחסרונו של כנר אחד... שהרי איך אפשר לשים לב לכך באמצעות קן התקשורת ועוד עם אוזניים של קשיש שעבר מזמן את גיל ה-90. הרי זה פשוט לא יתכן!

למחרת, ממשיך הסופר בתיאוריו, החלטתי בכל זאת לבדוק את המידע שהעביר לי המנצח... לאחר סבב טלפונים מייגע הגעתי למספר הטלפון של האדם שהיה אחראי על המופע המוסיקלי, ולאחר שהצגתי את עצמי שאלתי אותו האם יוכל לומר לי כמה כנרים היו אמורים להופיע בקונצרט שנערך אתמול.

תמתין על הקו ואסתכל ברשימה השמית שלי, ביקש האדון.

המתנתי על הקו, מספר הסופר, ובתוך דקה הגיעה התשובה: 14 כנרים.

וכמה הופיעו בפועל? - המשכתי לשאול. ושוב חיפושים בדפים...

אני רואה שהופיעו רק 13... אחד הכנרים כנראה לא יכול היה להגיע...

הייתי המום. הנחתי את השפורפרת במקומה, והלכתי מיד לביתו של טוסקניני. אדוני הנכבד, אמרתי לו, אני חייב להתנצל בפניך. אכן צדקת. בדקתי מה שאמרת לי, ונדהמתי לשמוע שאכן כנר אחד היה חסר. אני מצטער שצחקתי עליך...

אבל, המשכתי, אני רוצה שתסביר לי איך... איך הצלחת לגלות את זה...

הרגשתי שחסרים תווים

טוסקניני הרים את עיניו ונתן בי מבט חודר. בוא תבין, אמר. הרי ברור שלמרות שכל הכנרים מנגנים את אותו הלחן, לא כתבתי תווים אחידים לכל 14 הכנרים, שהרי אם כן אינני זקוק לכולם... די היה באחד או בשניים, ולכל היותר בשלושה או בארבעה. לכל אחד ואחד מהכנרים יש רשימת תווים שהיא ייחודית רק לו, כזו שנכתבה במיוחד עבורו. כל תו שנכתב בשינוי קטן או בתוספת קנייטש, מהתו המופיע אצל האחרים.

ואז - כאשר כל הכנרים עולים אל הבמה ומנגנים יחדיו, נוצרת סימפוניה נפלאה, יצירה של ממש, המורכבת משילובם של כל התווים!

והנה, במשך ההופעה הבחנתי שחסרים לי תווים מסויימים ביצירה הסימפונית, ולפי מספר 'הסימנים המוסיקליים' החסרים הבנתי שכנר אחד נעדר. אמנם, הציבור הרחב שהאזין לקונצרט לא הרגיש כלל בהיעדרו של הכנר ובחסרונם של התווים שהיו אמורים להצטלצל מכינורו, והנגינה היתה נשמעת להם ללא כל דופי, אבל אני, המנצח, שכתבתי את התווים, לא יכולתי להסתדר בלעדיהם והדבר גרם לי צער רב...

השורות הללו נכתבו במיוחד עבורך!

וכאן פונה הת"ח לבן שיחו, אתו יהודי יקר המצר על כך שאינו מצליח ללמוד אלא כמה שורות, ואומר לו: עד כאן סיפורה של הכתבה שקראתי אתמול. אם תתעמק בענין, תראה שיש לכך הקבלה של ממש למצב שבו אתה נמצא.

אולי בעיניך נדמה שאין חשיבות כל כך גדולה לאותן שורות שהינך מצליח ללמוד, אבל הקב"ה, המנצח הגדול, שכתב את השורות הללו, רוצה וחפץ בכל אחד מהן, כי הוא כתב אותן במיוחד עבורך! ואם לא תלמד את השורות הספורות הללו, ולא תשמיע בפניו את התווים הייחודיים שלך, הם יחסרו לו, כביכול.

בעל התשובה התעודד מאוד למשמע הדברים, ועשה רושם כמי שקלט את המסר בצורה הנכונה.

כעבור מספר חודשים פגש הת"ח את בנו של היהודי ההוא, והתעניין בשלום אביו. הבן נאנח וסיפר שלמרבה הצער האבא נפטר לבית עולמו, אבל, המשיך הבן, יכולני לספר לך שהדברים שאמרתם לו בשיחתכם השפיעו עליו עד מאוד, והוא החל ללמוד את השורות הספורות שלו בשמחה גדולה.

עד הרגעים האחרונים שלו, ממש כך, הוא לא מש מהגמרא וניצל כל רגע ללימוד תורה. מדי פעם, שמענו אותו אומר לעצמו, 'הקב"ה שהוא המנצח הגדול של העולם כולו, רוצה לשמוע את התווים שלי' - - -

וכשהיה קם בבוקר, היה אומר פרק תהלים הפותח במלים 'למנצח מזמור', ופירש לעצמו את הדברים באומרו 'אני בא עתה לשיר לפני המנצח הגדול והנורא שהוא השם יתברך' - - -

הם זקוקים ליד תומכת ומלטפת

כן, לכל אחד יש תווים משלו. שנכתבו במיוחד עבורו. באופן אישי.

למרבה הצער יש לומדי תורה המתקשים לשמוע ולהשמיע את שירת חייהם. הם חושבים שאינם מצליחים בלימודם, וסבורים שהקב"ה לא מחבב אותם, ואינו מעונין בלימוד התורה שלהם.

הם זקוקים ליד תומכת, מלטפת, ללב חם ואוהב, שיסביר להם, תוך כדי ליטוף, שהקב"ה כן אוהב אותם, וכן רוצה לשמוע אותם כשהם לומדים.

במאמץ קטן נוכל להיות שותפים להצלחתם של הבנים היקרים הללו. זה יקרה אם לא נחסוך במאמץ, נעודד אותם וניתן להם את ההזדמנות להבין שבשמים תפרו תווים מיוחדים ואישיים עבורם, ורק עבורם. ואם הם לא ינגנו אותם, הסימפוניה כולה תהיה חסירה ובלתי מושלמת.

ננסה להחדיר למוחם את הידיעה שהקב"ה, המנצח הגדול, רוצה את התווים שלהם, גם אם הם מעטים, בדיוק כפי שהוא רוצה את התווים של כל לומדי התורה האחרים. (ברכי נפשי)

❀❀❀

וימות נדב ואביהו (ג, ד)

נדב ואביהו הומתו דוקא ביום הקמת המשכן בשעה שעמדו ושרתו לפני המקום. ביום של התרוממות הרוח בקרב כל ישראל והתקדשות מיוחדת שהם זכו לה.

רחוקים אנו שנות אור מהבנת המעשה הנורא ומן ההרגש בענין זה, אולם מקרים דומים המתרחשים בדורנו יוכלו לשמש מעין בבואה להיקף האסון ולהשקפה הנכונה בעקבותיו.

בספר "כי אתה עמדי" מסופר אודות בחור צעיר שעזב את הישיבה התיכונית שבה למד ועבר ללמוד בישיבת "כפר חסידים", והנה, חדשים ספורים אחרי המעבר טבע הבחור בים.

האסון הנורא הכה גלים, ורבים תהו כיצד אפשר להבין את העובדה שדוקא כאשר רצה להתקדם בעבודת ה' – מת הבחור?

ב'שלשים' הוזמן רבי שלום שבדרון זצ"ל לשאת דברים, והוא בחר להשיב על שאלה זו, אשר ריחפה בחלל האויר, במעשה מופלא שארע שנים קודם לכן:

בשיקאגו חי יהודי מיוחד שנקרא ר' ירחמיאל וכסלר. ר' ירחמיאל היה עשיר מופלג, אוהב תורה ובעל חסד עצום, וברבות הימים היה לחותנו של רבי בצלאלא ז'לוטי זצ"ל, רבה של ירושלים.

באחד הימים הזדמן לבית הכנסת יהודי מירושלים, הרב וולק שמו, אשר היה אוהב ציון מושבע ומפעם לפעם נסע לחו"ל על מנת לעשות נפשות ולשדל יהודים לעלות ארצה. הרב וולק נשא דרשה חוצבת להבות אש וקרא לציבור לעלות ולחונן את עפרה של ירושלים עיר הקודש.

דרשתו חלחלה עמוק לתוך ליבו של הרב וכסלר, והוא גמר בליבו לעלות לארץ ישראל יחד עם בני ביתו. ואכן, תקופה קצרה לאחר מכן הגיע לביקור בארץ, ובין השאר נסע לעיר חברון והתרשם מאוד מישיבת כנסת ישראל שקבעה שם את משכנה.

האב עמד לסיים את הביקור ולשוב לביתו שבניכר, אולם לא שיער בנפשו כי בנו, ר' יעקב, כבר נתפס בלהבות הקדושה נמרצדות שם ונפשו נמשכת כאחוזת קסמים דוקא למקום זה... ההורים חששו מעט, אך לבסוף נעתרו להפצרותיו, וכך שבו לביתם לבדם, נחושים בדעתם למכור את נכסיהם ולעבור לגור בקביעות בירושלים, והותירו מאחוריהם את בנם יעקב, אשר מבלי לאבד אף רגע אחד צלל למעמקי התורה, דולה עוד ועוד פנינים יקרים מן האוצר שנגלה לפניו.

יעקב התחבב באופן מיוחד על ראשי הישיבה. הוא עלה ונתעלה במעלות התורה ורכש לו ידיעות חדשות בכל התורה כולה. מלבד זאת היה ידוע באהבת התורה שלו, והתברך בהשגות פנימיות גבוהות ובמידות נאצלות: ענוותנות, צניעות וטוב לב, שניכר בו בדאגתו לכלכל בכספו כמה מתלמידי הישיבה העניים.

אולם, לא חלף זמן רב וטבח נורא התבצע בעיר חברון. יעקב הסתתר בבית משפחת סלונים אולם ידם האכזרית של הרוצחים השיגה אותו, כמו את שאר היהודים שניסו להסתתר שם, וגרזן ביקע את ראשו.

ברגעיו האחרונים עוד הספיק יעקב לבקש מן העומדים סביבו ולמר בקול את הודידי וחזר אחריהם מילה במילה, הוא התייפח בבכי ונפל על צווארו של הרב סוקולובער זצ"ל כשהוא אומר כי הוא שמח שהוא מת לאחר שהתחבר ללומדי תורה, והוא מודה לקב"ה שהנחה אותו ללמוד.

דבר האסון הנורא הגיע לאזניו של הרב וולק, ומלבד הזעזוע העמוק שחש התייסר ביסורי מצפון וראה את עצמו אשם במות הקדושים של יעקב וכסלר, אשר עלה לארץ כתוצאה מן הדברים שנשא בשיקאגו, ושוב לא אזר את הכוחות הדרושים לנסיעה לשיקאגו ולפגישה עם האב השכול.

באחד הימים כששהה בניו יורק הופיע לפתע מולו האדם שהיה מושא מחשבותיו וכאביו – ר' ירחמיאל וכסלר בכבודו ובעצמו.

"הרב וולק", הוארו פניו של ר' ירחמיאל, "שלום עליכם! מדוע אינכם באים עוד לשיקאגו?".

לרגע נדהם הרב וולק והשתתק, ולבסוף התגמגם והשיב: "אינני מסוגל... שמעתי על בינכם הקדוש... אני אשם... אני אחראי... בגללי הוא הגיע ארצה".

הביט בו ר' ירחמיאל ופליאה בעיניו: "האם יודעים אתם כמה הכרת טובה אני חש כלפיכם? כל ימי לא אשכח את החסד העצום שגמלתם עמדי... חסד עצום וגדול", הוסיף למראה התימהון שאחז את הרב וולק, "הלא על בני יעקב נגזר למות בי"ח באב בשנת תרפ"ט בגיל שבע עשרה... אילו היה נשאר בשיקאגו, מסתבר שהיה נהרג בתאונת דרכים או במחלה קשה, ומכל מקום בוודאי היה מת כמו 'אמריקאנער בוי' [נער אמריקאי]... אבל בזכותכם הוא מת על קידוש ה'! הוא קנה לעצמו דרגה וזכות עצומה בשמים – וכל זאת בזכותכם! הלא ממש הצלתם אותו, ואיך אוכל שלא להכיר לכם תודה??!!...".

רבי שלום שבדרון השתתק, ושוב לא היה צורך להכביר במילים ולהשיב את לב השומעים אשר תמהו על מותו של בחור הישיבה המתחזק.

*

מקרה דומה לכך התרחש לבחור שחזר בתשובה ובא ללמוד בישיבת "נתיבות עולם", וכאשר יצא לשירות מילואים ונסע בגי'פ סיור, עלה הג'יפ על מוקש וכל הנוסעים נהרגו.

ראש הישיבה הרב ברוק ביקש לשמוע מרבי חיים קנייבסקי שליט"א מה עליו לומר בבית האבלים וכיצד לנחם במקרה רגיש כזה.

הוא נכנס בליווי הרב מישקובסקי שליט"א, גולל את הסיפור באזני הרב והציג את שאלתו.

השיב להם רבי חיים: תגידו שהוא היה צריך למות לפני שנה, אבל הקב"ה חיכה לו במשך שנה שלימה, כדי לזכות אותו למות כבעל תשובה.

באו הרבנים לבית האבלים, התיישבו לנחם אותם ובהזדמנות הראשונה אמרו את מה שאמר להם רבי חיים.

האב השכול הביט בהם ודמעות בעיניו: "זה נכון, כל כך נכון" – לאט – "לפני שנה כשיצא למילואים היה עליו לנסוע באותו ג'יפ. גם אז קרה בדיוק אותו הדבר, הג'יפ עלה על מוקש וכולם נהרגו, רק שאז הבן שלי לא היה שם... ברגע האחרון הוריד אותו המפקד והכניס במקומו מישהו אחר... אמת ויציב. בדיוק כמו שאמר הרב... **(ומתוק האור)**

ברוך שאמר: פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת במדבר. מתחילים בס"ד את החומש הרביעי.

כדרכו בקודש בכל אחד ואחד מהחומשים, מסביר **הרמב"ן** את הדבר המייחד את החומש הזה;

פירוש הדבר, שרובו של חומש במדבר מדבר על מה שאירע לעם ישראל במדבר במשך ארבעים שנה, וזה מה שבעצם נמצא לפנינו בפרשיות הבאות.

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה ג, אות ה} – **אמר רבי סימון, חמש פעמים כתיב כאן אורה, כנגד חמשה חמשי תורה. ויאמר אלקים יהי אור, כנגד ספר בראשית, שבו נתעסק הקדוש ברוך הוא וברא את עולמו. ויהי אור, כנגד ספר ואלה שמות, שבו יצאו ישראל מאפלה לאורה. וירא אלקים את האור כי טוב, כנגד ספר ויקרא, שהוא מלא הלכות רבות. ויבדל אלקים בין האור ובין החשך, כנגד ספר במדבר, שהוא מבדיל בין יוצאי מצרים לבאי הארץ.**

נשאלת השאלה – למה "**ויבדל אלקים בין האור ובין החשך**" זה כנגד ספר במדבר?

כותב היפה תואר – **שהוא מבדיל.** פי' שבו נזכר ענין המרגלים וגזירת ה' עליהם שלא יכנסו לארץ. והיינו להבדיל בין האור ובין החושך, שהבדיל בין באי הארץ לאור באור החיים, ובין יוצאי מצרים להושיבם במחשכים.

פירוש הדבר, בפרשת במדבר מובא המנין של יוצאי מצרים ובפרשת פנחס מובא המספר של באי הארץ; ממילא ההבדלה הזו רמוזה בפס' "**ויבדל אלקים בין האור ובין החשך**".

אנחנו קוראים לחומש הזה בשם 'חומש במדבר', כיון שרוב הענייניים שנמצאים בו עוסקים במה שאירע עם עם ישראל במדבר. אך אם נפתח בדברי חז"ל, נמצא שהגמרא קוראת לחומש הזה בשם 'חומש הפקודים' ולא 'חומש במדבר';

אומר רש"י – **שבחומש הפקודים.** ספר וידבר שמתחיל במנינן של ישראל ופרשת פינחס באותו ספר ושם המוספין אמורין.

אם ככה, ישנו הבדל בין איך שאנחנו קוראים לחומש הזה ובין איך שחז"ל קוראים לו. לכן הייתי רוצה לעמוד על פשר השם של החומש הזה, ובנוסף לנסות ולהבין את ענין המנין שמופיע כאן, כי לכאורה המנין הזה הוא פלאי:

למה המנין הזה הוא פלאי?! כיון שהוא נעשה בר"ח אייר – קצת יותר מחצי שנה מהמנין הקודם; אומרת התורה: **{במדבר א, א} וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר.**

המנין הקודם של בני ישראל, נעשה כאשר משה רבינו ירד מן ההר ביום הכיפורים עם הלוחות בידו, ובישר לעם ישראל שחטא העגל נמחל והקב"ה מוכן להחזיר את שכינתו בחזרה לעולם. היות וכך, כל א' וא' מבני ישראל נצטווה להביא תרומות למשכן כמ"ש **{שמות כה, ד} ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים** וגו', ובנוסף לזה, נדרש מכל א' להביא תרומה של מחצית השקל שממנה נעשו האדנים, שנאמר **{שמות ל, יד} מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה'**; כשסיימו לתת את מחצית השקל, נאמר בפרשת פקודי שסך כל התרומות שנתרמו ממחצית השקל היו: **{שמות לח, כה} מאת ככר ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל בשקל הקדש.**

ממשיכה התורה ואומרת: **{שם, כו} בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש לכל העבר על הפקדים מבן עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים** – מנין מדויק של האנשים מבן עשרים שנה ומעלה, באמצעות מחצית השקל.

קצת יותר מחצי שנה מאוחר יותר, בא הקב"ה ומצוה את משה רבינו לחזור ולמנות את בני ישראל.

שואלים המפרשים – למה זה נעשה דוקא בר"ח אייר? אם היה חשוב כ"כ לקב"ה למנות אותם, אז הטוב ביותר היה לעשות זאת בב' בניסן; בא' בניסן היתה השראת השכינה במשכן, וביום שלמחרת יכלו למנות אותם! למה המתינו ל' יום?!

אומר המהר"ל {גור אריה, במדבר} – ויש לומר כיון דבאחד בניסן הוקם המשכן כל זמן שלא היה עדיין חדש מזמן שהוקם המשכן לא נקרא שהוא שורה במשכן עם ישראל, כדאמרינן במסכת נדרים: נדר מיושבי העיר אסור בכל מי שדר שם חודש אחד, ובחודש אחד נקרא דירה. לכך כששרה שכינה ביניהם ל' יום מנאם.

שאלה נוספת שמצריכה ביאור:

עם ישראל נספר מיד לאחר יום הכיפורים, היות וביקש הקב"ה ממשה רבינו לספור אותם פעם נוספת; אומרת לנו התורה: "**שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים**".

נשאלת השאלה – בשביל מה מבקש הקב"ה ממשה רבינו למנות אותם פעם נוספת, הוא לא יודע מה המנין של בני ישראל?!

אומר רש"י – "מתוך חבתן לפניו מונה אותם כל שעה".

פירוש הדבר, הקב"ה ידע בדיוק כמה מונים בני ישראל ולא היה לו צורך אמיתי בספירה. אבל היות והוא מחבב אותנו, הוא ביקש ממשה רבינו למנות אותנו. למה הדבר דומה? לבנאדם שיש לו כמה אלפי דולרים בכיסו ויודע את הסכום המדויק – סביר להניח שהוא יספור אותם כל פרק זמן קצר, או לכל הפחות יניח את ידו עליהם כדי לבדוק שהכל במקום – ולמה? כי הוא מחבב אותם מאוד! ☺

א"כ נמצאנו למדים, שהמנין מבטא את אהבת הקב"ה לעם ישראל.

בחלוף חצי שנה מהמנין שנעשה באמצעות מחצית השקל, אומרת התורה: **{במדבר א, מו} ויהיו כל הפקדים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים** – בדיוק אותו מנין מלפני חצי שנה, ללא שום שינוי!

נשאלת השאלה – האם יכול להיות שלא התבגרו אנשים במהלך התקופה הזאת – היתכן שאלה שהיו בני פחות מעשרים שנה לא גדלו?!

לכאורה, השאלה היותר קשה – הרי היו אנשים שנפטרו במהלך התקופה הזאת. אין לנו מושג כמה, אבל שני אנשים אנחנו כן יודעים בוודאות – נדב ואביהוא, כך כתוב בפרשת שמיני. אם ככה, התורה היתה צריכה לחסר לכל הפחות שני אנשים מן המנין ולכתוב: "**שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וארבעים ושמונה**" – למה היא לא חיסרה?!

יאמר האומר – התורה לא מונה באחדות שהרי בכל השבטים לא מנו את היחידות, מלבד בשבט לוי שכן מנו.

אם נצא מתוך נק' הנחה שהתורה לא מנתה את הנפטרים – איפה כל אותם אנשים שבגרו???

לפי שיטתו של רש"י, המנין של בני עשרים שנה ומעלה לא נעשה מיום הלידה, אלא מנו אותם לפי שנתונים. פירוש הדבר, להבדיל אלף אלפי הבדלות, ברשויות מקומיות, שאדם בא לרשום את הילד לגן, אומרים לו כך – מי שנולד מתאריך זה וזה, עד תאריך כזה וכזה, ניכנס לכיתה כזאת וכזאת; אחד שנולד שבוע אחרי חבר שלו, יחכה עוד שנה בגן.

זאת אומרת, שהתאריך שנקבע, הוא התאריך של המנין הראשון. עד שנה הבאה בעת הזאת, אין מתבגרים מעל גיל עשרים – כולם נחשבים לבני עשרים.

בא **האור החיים הקדוש** ומסביר את הדברים על פי שיטתו;

ישנו הבדל בין המנין הראשון לשני. מהו ההבדל?

אומר **האור החיים הקדוש**, שהמנין הראשון שמופיע בפרשת פקודי "**שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים**" כולל גם את שבט לוי. בשונה מן המנין כאן, בפרשת במדבר, ששבט לוי לא נכלל בו. זאת אומרת שיש לנו כאן פער של כ"ב אלף!

אומר **האור החיים** – זה מה שהתורה באה לומר לך; מיד לאחר שנכתב המספר "**שש מאות אלף**", אומרת התורה: "**ויהיו כל הפקדים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים**" – איך יכול להיות דבר כזה, הרי לפני חצי שנה ספרת אותם וזה היה אותו מספר?! אומרת לך התורה: **{במדבר א, מז} והלוים למטה אבתם לא התפקדו בתוכם**; בשונה ממה שנכתב בפרשת כי תשא, ששם מנתה התורה את שבט לוי, כאן במנין הזה, שבט לוי לא נמנה, ולכן יש פער של כ"ב אלף. אותם כ"ב אלף נותנים לנו תשובה לאלו שמתו ולאלו שעברו את גיל עשרים.

עד כאן, ביאורו הנפלא של **האור החיים הקדוש**.

לפני שניכנס לנושא המרכזי של השיעור, הייתי רוצה להקדים הקדמה קצרה:

בשונה מהספירה שבפרשת כי תשא, ששם כל אדם מבן עשרים שנה ומעלה נדרש להביא מחצית השקל ולשים בקופה וכך אף א' לא ידע מי תרם. לעומת זאת, בספירה כאן בפרשת במדבר, נותן הקב"ה פרטים מדויקים: מיקום, תאריך ומה לספור בדיוק – "**וידבר ה' אל משה** – איפה? – **במדבר סיני באהל מועד** – מתי? – **באחד לחדש השני** – מתי? – **בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר**".

בא המדרש ולא מבין את פשר הספירה הזאת; אם את חורבן הבית לא גילתה התורה ולא הרחיבה בענין, למה שיעניין אותנו מתי ואיפה ספרו את בני ישראל?!

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, במדבר, רמז תרפ"ג} – **והצדקה שהקב"ה מביא לעולם מפורסמת כהרים הללו, {תהילים לו, ז} משפטיך תהום רבה, משפט שאתה עושה בעולם כתהום רבה, מה תהום בסתר אף משפטיך בסתר, כיצד כיון שחרבה ירושלים בתשעה באב חרבה, וכשהראה ליחזקאל מראה לו בעשירי באחד לחדש, למה שלא לפרסם לו באיזה יום באיזה חודש חרבה, אבל כשהוא בא לגדל את ישראל הוא מפרסם באיזה יום באיזה מקום באיזה חדש ובאיזו שנה; באיזה יום? באחד לחודש, באיזה מקום? במדבר סיני, באיזה חודש? לחודש השני, באיזו שנה? בשנה השנית.**

כותב **המלבי"ם** – באשר המנין הקודם לא היה תכליתו רק לדעת מספרם, ולא נתייחסו אז על משפחותם ושבטיהם, כי כולם עברו ע"י מונהו נתנו שקליהם בערבוביא ולא שאלו אותם לא על שמותם ולא מאיזה משפחה ושבט הוא, ולא אם הוא ראוי לצאת בצבא או לא וכ"ש שלא הקפידו על סדר דגלים ולא היו זקניהם בראשיהם ... שאו את ראש כל עדת ב"י, זאת שנית שבמנין הקודם לא נתייחסו על משפחותיהם, ובמנין הזה צוה שיהיו **למשפחותם לבית אבותם** שהיה צריך לייחס כל אחד, והתייחסו מלמטה למעלה תחילה באו כל אנשי המשפחה והתייחסו על משפחותם ואח"כ התייחסו המשפחות התחתונות אל משפחות העליונות ואח"כ אל בתי האבות ואח"כ אל השבט ... **במספר שמות** שכל א' הגיד את שמו וכתבו על ספר ואח"כ מנו את השמות וידעו כמה אנשים יש. **כל זכר לגלגלותם** שחוץ מזה עברו האנשים בעצמם לפני משה ומנו אותם לגלגלותם ...

פירוש הדבר, כל אחד מהעם עבר לפני משה, ומשה היה סופר – "אחד... שתים... שלש...", ולא רק זה אומר לנו **המלבי"ם**, אלא משה היה שואל גם לשמם ולשם שבטם. יכל לבוא בנאדם לפני משה, שיש לו 250 ילדים [שבמצרים היו יולדות ששה בכרס א', ולכל א' היתה יכולה להיות יותר מאשה אחת * 30 שנה = בן פורת יוסף ☺] ומתחיל להקריא לו את שמות הילדים ומשה רושם!

נשאלת השאלה – בשביל מה כל הפרוצדורה הזאת?! למה לא ביקש משה שכל אבא יכין רשימה מסודרת של כל הילדים ויגיש לו אותה?

אומר **הרמב"ן** – כי היה אסור למשה לשאול את האבא, כמה ילדים יש לו!

אחד אחד היו עוברים לפני משה ואהרן, ומשה ואהרן [עפ"י **המלבי"ם**] היו כותבים אותם – ולמה???

כדי שמשה ואהרן יברכו כל אחד ואחד מהם – כפי הנהוג היום לעבור לפני אדמו"רים וחסידים, על מנת להתברך מפיהם;

כותב **הרמב"ן** – "... אבל ידיעת המספר לא ידעתי למה צוה שידעו אותו אולי להודיעם חסדו עליהם כי בשבעים נפש ירדו אבותיהם מצרימה ועתה הם כחול הים כך וכך בני עשרים ואחרי כל דבר ומגפה ימנם להודיע כי הוא משגיא לגוים ימחץ וידיו תרפינה וזהו שאמרו רבותינו מרוב חבתם מונה אותם כל שעה ועוד כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע אליהם בשמו יהיה לו בדבר הזה זכות וחיים כי בא בסוד העם ובכתב בני ישראל וזכות הרבים במספרם וכן לכולם זכות במספר שימנו לפני משה ואהרן כי ישימו עליהם עינם לטובה יבקשו עליהם רחמים: "ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ולא ימעיט מספרכם..."

הספירה הזאת כל כך חשובה, עד שבאים חז"ל ומגלים לנו שלמשה רבינו היו עשרה שמות;

אומרים חז"ל {ויקרא רבה, פרשה א, אות ג} – **עשרה שמות נקראו לו למשה: ירד: חבר: יקותיאל: אבי גדור: אבי סוכו: אבי זנוח. רבי יהודה ברבי אלעאי אמר אף טוביה שמו, הדא הוא דכתיב (שמות ב, ב): ותרא אתו כי טוב הוא, כי טוביה הוא. רבי ישמעאל בר אמי אמר אף שמעיה שמו. אתא רבי יהושע בר נחמיה ופרש הדין קריא (דברי הימים א כד, ו): ויכתבם שמעיה בן נתנאל הסופר וגו', שמעיה, ששמע יה תפלתו. בן נתנאל וגו' בן שנתנה לו תורה מיד ליד. הסופר, שהיה סופרן של ישראל. הלוי, שהיה משבטו של לוי. לפני המלך והשרים, לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ובית דינו. וצדוק, זה אהרן הכהן. ואחימלך, שהיה אחיו של מלך. בן אביתר, שותר הקדוש ברוך הוא על ידיו מעשה העגל. רבי תנחומא בשם רבי יהושע בן קרחה אמר אף לוי היה שמו על עקר משפחתו (שמות ד, יד): הלא אהרן אחיך הלוי. ומשה, הרי עשרה, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה חייך מכל שמות שנקראו לך איני קורא אותך אלא בשם שקראתך בתיה בת פרעה (שמות ב, י): ותקרא שמו משה, ויקרא אל משה.**

נשאלת השאלה – מה מונח כאן בכל ענין הספירה הזאת ?

כדי להבין מה מונח כאן, נצטרך להציג עוד שתי שאלות:

אומר המדרש {במדבר רבה, פרשה ב, אות ג} – **הביאני אל בית היין, בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים, שנאמר (תהלים סח, יח): רכב אלקים רבתים אלפי שנאן, והיו כלם עשוים דגלים דגלים, שנאמר (שיר השירים ה, י): דגול מרבבה, כיון שראו אותן ישראל שהם עשוים דגלים דגלים, התחילו מתאוים לדגלים, אמרו אלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן, לכך נאמר: הביאני אל בית היין, זה סיני שנתנה בו התורה שנמשלה ביין (משלי ט, ה): ושתו ביין מסכתי, הוי: אל בית היין, זה סיני. ודגלו עלי אהבה, אמרו אלולי הוא מגדיל עלי אהבה, וכן הוא אומר (תהלים כ, ו): נרננה בישועתך וגו', אמר להם הקדוש ברוך הוא מה נתאויתם לעשות דגלים, חייכם שאני ממלא משאלותיכם, (תהלים כ, ו): ימלא ה' כל משאלותיך, מיד הודיע הקדוש ברוך הוא אותם לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו.**

מובן ש'דגל', זה לא הכוונה לחתיכת מקל עם בד שכל אחד צובע בצבע אחר ויש לו דגל; אם מלאכים יורדים עם דגלים, פירוש הדבר שיש כאן מימד רוחני כלשהו, והשאלה שנשאלת היא – מה מונח כאן בכל הענין של הדגלים, ומזה בדיוק ה'דגל' הזה ?

ממשיך המדרש ואומר {שם אות ד} – **איש על דגלו באתת (במדבר כ, ב), הדא הוא דכתיב (שיר השירים ו, י): מי זאת הנשקפה וגו', קדושים וגדולים היו ישראל בדגליהם וכל האמות מסתכלין בהם ותמהין ואומרים: מי זאת הנשקפה וגו', אומרים להם האמות (שיר השירים ז, א): שובי שובי השולמית, הדבקו לנו, בואו אצלנו ואנו עושין אתכם שלטונים, הגמונים, דכסין, אפרכין, אסטרטליטין. (שיר השירים ז, א): שובי שובי ונחזה בך, ואין נחזה אלא שררה, שכן אמר יתרו למשה (שמות יח, כא): ואתה תחזה וגו'. שובי שובי ונחזה בך, וישראל אומרים (שיר השירים ז, א): מה תחזו בשולמית, מה גדלה אתם נותנים לנו, שמא (שיר השירים ז, א): כמחלת המחנים, שמא יכולים אתם לעשות לנו כגדלה. שעשה האלקים במדבר, דגל מחנה יהודה, דגל מחנה ראובן, דגל מחנה דן, דגל מחנה אפרים, יכולים אתם לעשות לנו כך. מה תחזו בשולמית, מה גדלה אתם נותנים לנו שמא כמחלת המחנים, שמא יכולים אתם לתן לנו כגדלה שעשה לנו האלקים במדבר, שהיינו חוטאים והוא מוחל לנו ואומר לנו (דברים כג, טו): והיה מחניך קדוש.**

בני עדות אשכנז, שרים פיוט בכל ליל שבת שנקרא 'כל מקדש שביעי כראוי לו' ; שם בפיוט אנחנו אומרים: "**כל מקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו, שכרו הרבה מאד על פי פעלו, איש על מחנהו ואיש על דגלו**"

אנחנו משתבחים בזה, שלכל אחד יש מחנה ודגל – מה בדיוק השמחה הגדולה??? מה טמון בדגלים האלה?

מכאן הייתי רוצה להגיע לעקרם של דברים:

הקב"ה מצוה את משה רבינו למנות את בני ישראל, והוא משנה מהציווי שנאמר בפרשת כי תשא; כאן צריכים למנות אותם "**במספר שמות כל זכר לגלגלתם**".

נשאלת השאלה – מזה 'מספר' ומזה 'שמות' ?

את מנין השמות הראשון, מצאנו בפעם הראשונה בכוכבים; אנחנו אומרים את זה בכל בוקר: **{תהלים קמז, ד} מונה מספר לכוכבים לכלם שמות יקרא.**
יש מיליארדי כוכבים, אבל לכל כוכב יש שם – נוגה, שביט, שבתאי וכו'; אומר את זה הנביא ישעיהו **{מ, כו} שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא** וגו'.
בא **הטור** ואומר לנו, שצריכים לקרוא את פרשת במדבר לפני חג השבועות, כי שם מופיע הענין במספר;
כותב **הטור** {סימן תכ"ח} – **מנו ועצרו** קודם כל פרשת במדבר; מונים את ישראל, ולאחר מכן מגיע חג העצרת.
אם ככה, לכולם יש שם. אבל מהי משמעות השמות?
אם הבנו שענין המספר המופיע כאן בפרשה חשוב מאוד לפני מעמד קבלת התורה, נוכל לגשת כעת לביאור הדברים ובסופם נוכל להבין מה מונח כאן:
כל יהודי מקדש בשבת על **גביע**; מי שאין לו גביע מכסף, משתמש בגביע מזכוכית וכד'. אבל אף אחד לא עושה קידוש על כוס פלסטיק.
נשאלת השאלה – למה עושים קידוש דוקא על **גביע** ?
כותב **השפת אמת** {פרשת במדבר שנת תרל"ד} – כי שורש בני ישראל **ג'** אבות **י"ב** שבטים **ע'** נפש ס' ריבוא ואחר כך אין מספר.
בואו ננסה להבין למה הוא מתכוון :
הבנין של עם ישראל מורכב מ – שלש, שנים עשר, שבעים, ששים ריבוא ו'אין מספר', וזה מה שאומר לנו הנביא בהפטרה בפרשת השבוע **{הושע ב, א} והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר** וגו'; מתחילים בשלושת האבות, עוברים לשנים-עשר השבטים, משם עוברים לשבעים נפש, משם לשישים ריבוא ומשם לאין מספר.
הפעם הראשונה שמופיעה המילה 'גביע' בתורה, היא כאשר מגיעים אחי יוסף למצרים, ויוסף מארח אותם בביתו; הוא שם את הגביע על אוזנו וטען שהוא שומע כל מיני דברים, והתחיל מסדר את אחיו עפ"י הסדר שכביכול שמע מתוך הגביע. לאחר מכן כידוע, הוא ציוה את מנשה בנו, לשים את הגביע באמתחת בנימין.
נשאלת השאלה – למה הוא לקח דוקא גביע ולא כלי אחר?! מה טמון בגביע הזה?
כותב **המגלה עמוקות** {פר' ויגש} – גבי"ע [הוא] סוד מרכבה; **ג'** אבות, **י"ב** שבטים, **ע'** נפש. וכן למעלה ג' עדרי צאן רובצים עליה [כשהגיע יעקב לחרן], [וכשיצאו עם ישראל ממצרים והגיעו לאילמה, ראו] {שמות טו, כז} שנים עשר מעינות ושבעים תמרים.
בסוף חומש במדבר, בפרשת מסעי, עם ישראל הולכים למ"ב מסעות; בין המסעות הם מגיעים למקום שנקרא אילמה, ושם אומרת התורה: **{במדבר לג, ט} שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם.**
בשני מקומות, מדגישה התורה שבמקום שנקרא אילמה ישנם "**שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם**" – הן בפרשת בשלח והן בפרשת מסעי.
נשאלת השאלה – מדוע היה חשוב כ"כ לתורה, להדגיש בשני מקומות את מה שהיה באילמה ?
כותב **רש"י** – **שתים עשרה עינת מים.** כנגד **י"ב** שבטים נזדמנו להם: **ושבעים תמרים.** כנגד שבעים זקנים.
אומר **השפתי חכמים** – רצה לומר שהן היו מוצאין אותם אבל אין לפרש שנזדמנו להן שעכשיו נבראו דהא כתיב אין כל חדש תחת השמש.
כותב **הרמב"ן** – **ורש"י** כתב **שתים עשרה עינות מים** כנגד שנים עשר שבטים נזדמנו להם, **ושבעים תמרים** כנגד שבעים זקנים. לא ידעתי מהו הזמון הזה, אם במעשה הנסים נעשו שם באותה שעה. אבל ראיתי במכילתא (כאן) ר' אלעזר המודעי אמר, מיום שברא הקב"ה את עולמו ברא שם שתים עשרה מבועין כנגד י"ב שבטי ישראל, ושבעים דקלים כנגד שבעים זקנים. וספר הכתוב זה כי חנו עליהם כל שבט על מבועו, והזקנים ישבו בצלם לשבח האל עליהם שהכין להם כן בארץ ציה...
אם ככה, עם ישראל מתחיל במהותו ב – **ג** של **גביע** שהם **ג'** האבות; ב –**יב** של **גביע** שהם י"ב שבטים; וב – **ע** של **גביע** שהם שבעים הזקנים. ולכן ברגע שרצו האחים להוציא את יוסף ממנין השבטים, הוא השתמש דוקא בגביע כדי להוכיח אותם – איך אתם רוצים להוציא אותי מהמנין של עם ישראל!
אם אלה פני הדברים, נוכל להתקדם למס' הבא – ששים ריבוא:
במספר ששים ריבוא, יצאו בני ישראל ממצרים.
בא המדרש בפרשת ויצא ואומר, שאם היה חסר ממנין הששים ריבוא ולו אדם א', התורה לא היתה ניתנת ולא היה מעמד הר סיני;
אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה ע, אות ח} – **רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משום רבי שמואל שאלו היו ישראל חסרים עוד אחד לא היו מקבלים את התורה.**
פירוש הדבר, עם ישראל בקבלת התורה היו חייבים למנות במינימום 600 אלף. מכאן ואילך הם יכולים להגיע לאין מספר. אבל שורשי הנשמות חייבים להיות 600 אלף!
כותב **הידי משה** – **שאלו היו ישראל חסרים עוד א' לא היו מקבלים את התורה.** פירוש, לפי דאיתא שאותיות התורה הם ששים ריבוא נגד ששים ריבוא נשמות ישראל. על כן היו צריכין להיות דוקא במילואו ששים ריבוא.
לכן אומרת הגמרא {מסכת שבת קה, ב} – **העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע. הא למה זה דומה? לספר תורה שנשרפה.**
פירוש הדבר, כאשר הסתלקה נשמה של יהודי מן העולם, כאילו חסרה אות בספר התורה.
אם ככה, מניין עם ישראל הוא שישים ריבוא, ולכן כותב לנו **הטור**, שחייבים למנות את בני ישראל לפני חג העצרת – שמכוון כנגד ששים ריבוא נשמות עם ישראל – כנגד ששים ריבוא אותיות התורה.
אם אלה פני הדברים, נוכל לגשת ליסוד הראשון:
במספר הנשמה, אין הבדל בין יהודי ליהודי. זאת אומרת, כשהגמרא אומרת לנו שצריך לקרוע על יהודי שנפטר לבית עולמו, לא כתוב שהיהודי הזה צריך להיות ראש ישיבה או תלמיד חכם וכד'. זה יכול להיות אפילו היהודי הפשוט ביותר בכל עם ישראל – יצאה נשמתו? יש לה דין של ספר תורה שנשרף!
במנין הששים ריבוא של שורשי נשמות ישראל, אסור היה שתהיה חסרה אפילו נשמה אחת – ואפילו נשמת דתן ואבירם; אם דתן ואבירם היו אומרים: "רגע, היום לא מתאים לנו קבלת התורה. אנחנו צריכים לצאת לחופשה – נחזור בשבוע הבא!"; אם אין ששים ריבוא – אין מתן תורה!
נשאלת השאלה – מזה משנה לנו אם יהיו ששים ריבוא, או אחד פחות או אחד יותר?!
אומרת המשנה בירושלמי {מסכת תרומות פ"ח ה"ד} – **היה עובר ממקום למקום וכרות של תרומה בידו, אמר ליה נכרי: תן לי אחת מהן** תן לי ככר אחד **ואטמאה** כלומר, וממילא תהיה טמאה במגע ידו **ואם לאו** ואם לא תתן לי **הרי אני מטמא את כולן! ר' אליעזר אומר: יטמא את כולן, ואל יתן לו אחת מהם ויטמא!** ויעשה הנכרי מה שירצה ויטמא את הכל. **ר' יהושע אומר: יניח לפניו אחת מהן על הסלע** כלומר, לא יניח בידו אלא על הסלע, ובזה מציל את השאר. **וכן נשים שאמרו להן גוים עובדי אלילים: תנו לנו אחת מכם ונטמאה** לבוא עליה, וממילא תיטמא **ואם לאו, הרי אנו מטמאין את כולכן יטמאו את כולן, ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל** ובזה הכל מודים שאין מוסרים נפש תחת נפש.
נשאלת השאלה – האם זה הגיוני שכולם יהרגו בשביל אחד?!
נתאר לעצמנו שיושבים בבית הכנסת שבעים ראשי הסנהדרין. יש שם יהודי אחד בן 119 וי"א חודשים ועשרים יום; הוא כבר חולה אלצהיימר ולא יודע ממש מה הולך איתו. שמו אותו בכיסא גלגלים והשאירו אותו בבית הכנסת;
מגיעים הגויים ודורשים : "תנו לנו ראש אחד, כדי שנוכיח למלך שהרגנו מישהו!" – שבעים סנהדרין, כולם מלאים ביינה של תורה! – למה שלא תיתן לו את הבחור על הכיסא גלגלים, כמה כבר נישאר לו 'לחיות'???
אומרים לנו כאן חז"ל בירושלמי –בשום פנים ואופן לא!
למה???
כי כל יהודי שווה אותו הדבר אצל הקב"ה! לא משנה אם הוא ראש הסנהדרין, או יהודי פשוט; במספר כולם שווים!
נתאר לעצמנו סיטואציה נוספת; יש לך בית כנסת שיושבים בו תשעה גאוני עולם – דוגמת משה רבינו –האם הם יכולים להגיד קדיש? האם הם יכולים להוציא ספר תורה ולקרוא בו בברכות? האם הם יכולים לומר קדושה???
לא – צריכים עשרה!!!
לעומת זאת, ממול יש בית כנסת עם עשרה עגלונים; הם יכולים לקדש את שמו של הקב"ה בעולם, כשם שמקדשים את שמו בשמי מרום!
אם יוסיפו עגלון א', לבית הכנסת עם התשעה גאונים – הם יוכלו לומר קדושה ויוכלו להוציא ספר תורה וכד' – כי במספר כולם שווים!
נשאלת השאלה – אם במספר כולם שווים, אז איפה מתחילה החלוקה?
החלוקה מתחילה בשמות; אומר הקב"ה למשה רבינו – תמנה את עם ישראל במספר שמות, כמ"ש "**במספר שמות כל זכר לגלגלתם**" – מה פירוש הדבר '**שמות**'?
כדי להבין מה זה שמות, נצטרך קודם להסביר מה ראו בני ישראל:
כשירדו המלאכים, כל מלאך החזיק דגל; כל א' מבין, שדגל זו לא הכוונה לחתיכת סמרטוט עם מקל. המלאכים לא ירדו עם מקלות עם בדים – המלאכים ירדו עם תפקידים; כל מלאך ירד עם משרה! מיכאל יודע שהוא צריך לעשות א', גבריאל יודע שהוא צריך לעשות ב' ועל זו הדרך. אף מלאך לא מקנא בשני – כולם אותו הדבר!
כותב **הרמח"ל** {מסילת ישרים פי"א – בפרטי מדת הנקיות} – **והוא מה שייעד לנו הנביא על הזמן העתיד, שלמען תהיה טובת ישראל שלמה, יקדים הקדוש ברוך הוא להסיר מלבבנו המדה המגונה הזאת, ואז לא יהיה צער לאחד בטובת האחר, וגם לא יצטרך המצליח להסתיר עצמו ודבריו מפני הקנאה, והוא מה שכתוב (ישעיה יא, יג) וסרה קנאת אפרים וצוררי יהודה יכרתו אפרים לא יקנא את יהודה וגו', הוא השלום והשלוה אשר למלאכי השרת, אשר כולם שמחים בעבודתם איש איש על מקומו, ואין אחד מתקנא בחברו כלל, כי כולם יודעים האמת לאמיתו ועלזים על הטוב אשר בידם ושמחים בחלקם.**
פירוש הדבר, למה מלאך שמח ולא מקנא בחברו? למה "**כלם אהובים, כלם ברורים, כלם גיבורים, כלם קדושים**"? למה שאף א' לא ירצה לעקוף את השני?! – פשוט מאוד, כי זה לא התפקיד שלו, כל אחד יודע את תפקידו! כל אחד יודע למה הקב"ה מייעד אותו!
יוצא א"כ, שדגל זה תפקיד; כל מלאך יודע את תפקידו – רפאל תפקידו לרפאות, מיכאל תפקידו לבשר טובות, גבריאל תפקידו להוציא את מידת הדין אל הפועל וכו'.
וכמו ששאל יעקב אבינו את שרו של עשו – **{בראשית לב, ל} הגידה נא שמך**? ואמר לו המלאך: **{שם} למה זה תשאל לשמי** – כלומר, "השם משתנה בהתאם לתפקיד שניתן לי".
אומרת הגמרא {מסכת חולין צא, ב} – **חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת,** שהרי בכמה בחינות מעולה השבח שמשבחים ישראל את הקב"ה מן השבח שמשבחים אותו המלאכים: **שישראל אומרים** רשאים לומר **שירה** לה' **בכל שעה, ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום. ואמרי לה** ויש אומרים שאין מלאכי השרת אומרים שירה לה' אלא **פעם אחת בשבת** בשבוע. **ואמרי לה** ויש אומרים **פעם אחת בחודש. ואמרי לה** ויש אומרים **פעם אחת בשנה. ואמרי לה פעם אחת בשבוע** בשבע שנים. **ואמרי לה פעם אחת ביובל** בחמישים שנה. **ואמרי לה פעם אחת בעולם** בכל משך קיומו של המלאך.
אם אלה פני הדברים, נוכל כעת להבין מה רצו עם ישראל מהדגלים:
מבקשים עם ישראל: "**נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגל**" – ריבונו של עולם, אנחנו חונים מסביב למשכן; זה בצד צפון ... זה בצד דרום ... זה בצד מזרח ... זה בצד מערב [לא היתה ביניהם מחלוקת, היות ויעקב אבינו כבר קבע איפה כל א' יעמוד], אבל ריבונו של עולם, אנחנו רוצים לדעת מה תפקידנו – מה ייעודנו בעולם הזה! – וזו היתה כוונת עם ישראל כשביקשו 'דגלים'.
אמר הקב"ה: "אהה, אתם רוצים **נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגל**? – אין בעיה" – **ימלא ה' כל משאלותיך** – "אתן לכם בדיוק את מה שאתם צריכים; כל אחד יקבל את דגלו – היינו את תפקידו!"

לכן נקרא חומש במדבר, בלשון חז"ל, בשם 'חומש הפקודים' – מלשון 'תפקידים'! – ז"ש במגילת אסתר {ב, ג} **ויפקד המלך פקידים**, וזה מ"ש יוסף לפרעה {**בראשית מא, לד**} **יעשה פרעה ויפקד פקדים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע**

אומרים חז"ל בגמרא {מסכת חולין צב, א} –כנסת ישראל נמשלו לגפן; **אמר רבי שמעון בן לקיש: אומה זו** ישראל, **כגפן נמשלה. זמורות** (ענפים) **שבה, אלו בעלי בתים** עשירים, שגומלים חסדים ותומכים בעניים; **אשכולות שבה** שהם עיקר הגפן ותכליתה, **אלו תלמידי חכמים** שהם עיקר האומה. **עלין שבה, אלו עמי הארץ; קונקונות שבה** מין ענפים דקים כחוטים שבהם נכרכת הגפן על הסמוכות, **אלו ריקנים שבישראל** כלומר, בעלי עבירה. **והיינו דשלחו מתם** וזהו פירוש [הבקשה] ששלחו משם, מארץ ישראל לבבל: **ליבעי רחמים איתכליא על עליא** יבקשו האשכולות רחמי שמים על העלים, **דאילמלא עליא לא מתקיימין איתכליא** שאילמלא העלים לא יתקיימו האשכולות.

אם ככה, כל אחד צריך לדעת את תפקידו בעולם הזה.

אם אלה פני הדברים, נוכל כעת לגשת ליסוד הגדול שמופיע בפרשת השבוע – המניין המיוחד שמצוה הקב"ה את משה למנות את בני ישראל:

בפרשת נשא, מקדישה התורה כמעט תשעים פסוקים לקרבנות הנשיאים; כל נשיא מקבל ששה פסוקים; אומרת התורה: {**ז, יב**} **ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה ... וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה...**

כל נשיא הביא את אותם קרבנות, ובכל זאת כותבת התורה לכל נשיא ששה פסוקים! ידוע שהתורה מקצצת במילים איפה שרק אפשר. לעומת זאת כאן, התורה מאריכה בפ"ט פסוקים בענין הנשיאים, והשאלה שנשאלת היא – למה ?

כותב **הרמב"ן** – "... והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה שהסכימו עליו יחד ואי אפשר שלא יהא אחד קודם לחבירו וכבד את הנקדמים בדגלים בהקדמת ימים אבל רצה להזכירם בשמם ובפרט קרבניהם ולהזכיר יומו של כל אחד לא שיזכיר ויכבד את הראשון "זה קרבן נחשון בן עמינדב" ויאמר וכן הקריבו הנשיאים איש איש יומו כי יהיה זה קצור בכבוד האחרים ואחרי כן חזר וכללם להגיד שהיו שקולים לפניו יתברך וכן אמרו שם בספרי (נשא קס) מגיד הכתוב שכשם ששוו כולם בעצה אחת כך שוו כולם בזכות קערות כסף שתים עשרה הן הן שהתנדבו ולא אירע בהן פסול..."

רעיון יפה שמובא במדרש – למה נחשון בן עמינדב הקריב "**קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה**"?

אומר המדרש {במדבר רבה, פרשה יד, אות יב} – **שלשים ומאה משקלה, כנגד מאה ושלשים שנה שפרש מן האשה ולבסוף הוליד לשת שהוא היה ראש תולדותיו, שנאמר (בראשית ה, ג): ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת, שממנו השתת העולם, לפי שהבל וקין נטרדו מן העולם. מזרק, כנגד נח הצדיק שנזרק מן דור המבול. למה כסף, על שנקרא צדיק בדורו, שנאמר (בראשית ז, א): כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.**

באים חז"ל ואומרים לנו, י"ב נשיאים – כולם הקריבו אותם קרבנות. אבל לכל נשיא היתה מחשבה שונה בעת הקרבת הקרבן;

אומרים חז"ל {במדבר רבה, פרשה כא, אות ב} – **כשם שאין פרצופותיהן דומין זה לזה, כך אין דעתן שוין זה לזה, אלא כל אחד ואחד יש לו דעה בפני עצמו.**

ניקח לדוגמא את התפילה – לכל יהודי ישנה מחשבה אחרת בתפילה; יכולים להתפלל ערבית מאה איש, כל אחד חושב מחשבה אחרת בתפילה; כל אחד מבקר בבנק אחר, כל אחד מבקר בארץ אחרת – לא כולם נמצאים באותו הסניף; א' נמצא בדיסקונט, השני נמצא במזרחי ☺

כך להבדיל, אלף אלפי הבדלות, היה בקרבנות הנשיאים – אמנם כולם הקריבו את אותו קרבן, אבל לכל נשיא היתה מחשבה שונה.

אמר לי מדען, שעושים עכשיו מחשב ביומטרי – כל בנאדם שירצה לצאת מהארץ, יצטרך לשים את האצבע שלו במחשב, והמחשב יזהה לפי האצבע אם יש לו חובות, קנסות עיקולים וכו' – מיליוני אנשים, לאף א' אין את אותה האצבע!

אם אלה הם פני הדברים, הייתי רוצה לפתוח נושא שממנו נגיע לחג השבועות:

אומרת הגמרא {מסכת ברכות יז, א} – **כי הוו מפטרי רבנן** כאשר היו החכמים נפרדים זה מזה, ביציאתם **מבי** [מבית מדרשו של] **רבי אמי, ואמרי לה** ויש אומרים שהיה זה ביציאתם **מבי ר' חנינא, אמרי ליה הכי** היו אומרים זה לזה כך: **עולמך תראה בחייך ואחריתך לחיי העולם הבא.**

איזו ברכה נפלאה – "**עולמך תראה בחייך**"! – למה הכוונה?

כדי להבין מה מונח כאן, נצטרך ללמוד גמרא נוספת:

מספרת הגמרא {מסכת פסחים נ, א}- **דרב יוסף בריה בנו דר' יהושע בן לוי שחלש ואיתנגיד** חלה והתעלף – קיבל דום לב והיה ב'מוות קליני'. **כי הדר** כאשר חזר, כלומר לאחר ששבה אליו הכרתו והלב חזר לפעול, **אמר ליה אבוה** (אביו): **מאי חזית** מה ראית בעולם הבא? **אמר ליה** רב יוסף לאביו: **עולם הפוך ראיתי**! אלה שהם **עליונים** בעולם הזה, נמצאים **למטה** בעולם הבא – לא להאמין מה שהולך שם! הכרתי כאן יהודי שנראה צדיק – עם פאות, חליפה וכו', כל מי שהיה עובר ברחוב היה מנשק לו את היד; הייתי בטוח שכשאני יבוא למעלה, אני אראה אותו יושב בשורה הראשונה בגן עדן – מקסימום שניה או שלישית. אבל הגעתי למעלה, פתאום אני רואה אותו יושב בשורה הששים! **והתחתונים** בעולם הזה נמצאים **למעלה** בעולם הבא! – ירדתי למטה להסתכל מי נמצא בשורה השניה, אתה יודע את מי אני רואה?! את דוד הסנדלר מרחוב אלחריזי! לא זיהיתי אותו, כי הוא תמיד היה עם מסמרים בפה! ☺ – חזרתי מזועזע, פשוט לא להאמין! **אמר לו ר' יהושע בן לוי: בני, עולם ברור ראית...**

הייתי רוצה להסביר את היסוד שמונח כאן בדברי הגמרא, והאמת היא שאלו דבריו של **ר' ישראל סלנטר** ואותם דברים מובאים גם **במבי"ט**, בהקדמתו לספרו **בית אלקים**: לכאורה, דבריו של ר' יוסף לא מובנים; הוא חזר מלמעלה ואמר שהוא לא מבין מה הולך שם – "הייתי בטוח רבנים שורה ראשונה, סנדלרים שורה אחרונה – הגעתי וראיתי בדיוק להיפך: סנדלרים שורה ראשונה, רבנים שורה אחרונה! – מה הולך שם?"

לכאורה, לא מובן – האם ר' יוסף לא ידע שיש מתחזים – מה לא מובן לו?! מה הוא חשב, שכל מה שנראה בעולם הזה זוהר, זה באמת זוהר – והרי אמרו חז"ל – "**כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב**"?!

האם מישהו באמת יודע, מה עושה האדם בתוך קורות ביתו?!

אומרים חז"ל {מסכת תענית יא, א} – **ושמא יאמר אדם מי מעיד בי? אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו**, כמו **שנאמר {חבקוק ב-יא} כי אבן מקיר תזעק** [על מעשי האדם] **וכפיס מעץ יעננה** וחצי לבנה יענה כנגד האבן מבין שורות העץ המקיפות אותו בקיר, ששניהם צועקים בקול, זה כנגד זה, ושניהם יעידו על המעשים שעשה האדם בינו לבין עצמו.

מחוץ לבית – רבן גדול! בפנים הבית – אף אחד לא יודע, מלבד הקב"ה, היצר הרע ואשתו! – מלבדם, אף אחד לא יודע מה נעשה בחדרי חדרים!

אומרים חז"ל בירושלמי {מסכת נדרים, פרק ג, הלכה ח} – **רבי אחא** אמר **בשם רבי חונא: עתיד עשו הרשע לעטוף טליתו ולישב עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא** כדי שיראה גדלותם של הצדיקים וחושב אולי תעמוד לו זכות אבות **והקב"ה גוררו ומוציאו משם** להראות לו שאין לו זכות אבות, והוא לא נקרא זרע אברהם ויצחק שהרי הוא עצמו בזה את בכורתו ומכרה ליעקב בנזיד עדשים ובזה הוציא עצמו מלהיקרא זרעם. **מה טעמא** מהיכן למד זאת? שנאמר {**עובדיה א, ד**} **אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאם ה', ואין כוכבים אלא צדיקים.**

אם ככה, עשו חשב שמגיע לו גן עדן – ולמה שיגיע לו גן עדן?! בגלל כיבוד הורים!

אומר המדרש {דברים רבה, פרשה א, אות טו} - **אמר רבן שמעון בן גמליאל, לא כבד בריה את אבותיו כמו אני את אבותי, ומצאתי שכבד עשו לאביו יותר ממני. כיצד, אמר רבן שמעון בן גמליאל הייתי משמש את אבי בכלים צואים** עם אותם בגדים שהייתי עובד, הייתי משמש את אבי, **וכשהייתי הולך לשוק הייתי משליך אותן הכלים ולובש כלים נאים ויוצא בהן, אבל עשו לא היה עושה כן, אלא אותן כלים שהיה לובש ומשמש בהן את אביו, הן מעלים.**

אמרו לו לעשו: "עשו, מה זה משנה אילו בגדים תלבש, אבא שלך גם ככה לא רואה מה אתה לובש – שים טרנינג!"

"טרנינג?! אני נכנס לפני אבא!" – ראיתם פעם חזן שעולה לתיבה עם טרנינג, או בעל תוקע בראש השנה עם טרנינג?!

כן, בכלא מעשיהו! ☺

אבל למרות כיבוד ההורים שהיה לו, זה לא הספיק לו בשביל להיכנס לגן עדן – "**ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי**" – אף אחד לא ידע מה בלבו מלבד הקב"ה! כלפי חוץ כולם ראו אותו כ'צדיק' איך הוא מכבד את אביו. אבל לא ראו מה מונח אצלו בלב!

אם ככה, מה התפלא כ"כ רב יוסף, שכאן בעולם הוא רואה אנשים שנראים ונחשבים כצדיקים, ושם בשמים מתברר שהם היו רשעים???

בסדר הדורות מובא מעשה, על אדם שנקרא בשם ר' יהושע בן אלם;

כותב כאן **סדר הדורות** {ח"ג, אות י} – **מעשה בר' יהושע בן אלם שהגידו לו בחלום: "שמח בלבך שאתה וננס הקצב מושבך ומושבו בגן עדן וחלקו כחלקך שווין כאחד". כשניעור ר' יהושע חשב בלבו ואמר: אוי לי שמיום שנולדתי הייתי תמיד ביראת קוני ולא עמלתי אלא בתורה לא הלכתי ד' אמות בלא ציצית ותפילין והיו לי פ' תלמידים ועכשיו שקולין מעשי ותורתי עם הקצב?!", שלח לתלמידיו – "תדעו שלא אכנס לבית המדרש עד שאראה מי הוא זה האיש ומה מעשיו שהוא חבירי בגן עדן". מיד הלך עם תלמידיו מעיר לעיר ושאל בשם האיש ובשם אביו עד שבא אל עירו. כשנכנס שאל מיד "היכן ננס הקצב?", אמרו לו: למה אתה מבקש אותו, אתה חסיד וצדיק ותשאל על איש כמוהו, אמר להם: מה מעשיו?, א"ל: אדוננו לא תשאל ממנו כלום עד שתראה אותו מיד. שלחו בשבילו ואמרו לו, ר' יהושע בן אלם שואל אותך, א"ל ננס: מי אנכי ומי אבותי בישראל שר' יהושע שואל אותי?! אמרו לו: עמוד ולך עמנו. חשב בלבו שכל מה שאמרו לו שקר הוא, ואמר: "לא אלך עמכם שאתם משחקים בי!", מיד חזרו לר"י ואמרו לו: אתה אור ישראל ואר עינינו עטרת ראשנו, איך תשלחנו בשבילו הלא הוא לא רצה לילך עמנו. אמר להם: "תדעו שלא אשב עד שאראה אותו". הלך ר"י בעצמו אצל ננס הקצב ונפל ננס על פני ר"י ואמר: מה היום מיומיים שעטרת ישראל בא לפני עבדו?!, א"ל: דבר יש לי לדבר עמך. א"ל: דבר. א"ל: מה מעשיך ומה מלאכתך? א"ל: אדוני קצב אני ויש לי אב ואם זקנים ואינם יכולים לעמוד על רגליהם ובכל יום ויום אני מלבישם ומאכילם ומרחיצם בידי. מיד עמד ר"י ונשקו על ראשו וא"ל: "בני, אשריך ואשרי גורלך מה טוב ומה נעים ואשרי חלקי שזכיתי להיות חברך בגן עדן!"**

לכאורה לא מובן, הקב"ה שם באותה משוואה ת"ח עם שמונים תלמידים, שלא הסיח דעתו מעולם מהמצוות – מול קצב פשוט שטיפל בהוריו?! האם זה אותו משקל???

בואו נתקדם לשלב נוסף:

הגמרא במסכת ברכות מספרת לנו, שכאשר התלמידי חכמים היו נפרדים אחד מהשני, היה אחד מברך את השני – "**עולמך תראה בחייך**" – מה פירוש הברכה הזאת? אומר שלמה המלך: {**קהלת יב , ה**} **כי הלך האדם אל בית עולמו** וגו'.

פירוש הדבר, שלכל אדם יש עולם משלו; מצאנו את זה בפרשת אמור, כאשר המקלל גידף את השם – נאמר שם – "...**ויצא..**" – מאיפה יצא?

אומר רש"י – מעולמו יצא.

כותב **הרמח"ל** {תחילת **מסילת ישרים**} – **יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה, שיברר ויתאמת אצל האדם, מה חובתו בעולמו.**

לכאורה, היה צריך לומר הרמח"ל: "**ויתאמת אצל האדם, מה חובתו בעולם!**". אבל כבר אמר **הגר"א**, שאין בדברי **הרמח"ל** מילה אחת מיותרת. ואם ככה, נשאלת השאלה – מדוע הוא בחר לכתוב דוקא את המילה 'בעולמו' ?

פשוט מאוד. אומר לנו **הרמח"ל**, שלכל יהודי יש עולם משלו. ובעולם הזה, עליו לדעת מה תפקידו ולשם מה הוא בא!

על 'מה תפקידנו בעולם הזה' – הייתי רוצה לדבר:

מספרת הגמרא {מסכת תענית כה, א} - **רבי אלעזר בן פדת, דחיקא ליה מילתא טובא** מצבו היה דחוק ביותר, כלומר, היה עני מרוד. פעם, **עבד מלתא** עשה מעשה רפואה

של הקזת דם [תרם דם] **ולא הוה ליה מידי למטעם** לא היה לו שום דבר לטעום לאחר הקזת הדם, והרי צריכים לאכל משהו אחרי הקזת הדם. מה עשה ? **שקל ברא דתומא** לקח צלע של שום, **ושדייה בפומיה** והכניסו לתוך פיו. **חלש לביה ונים** לבו נחלש, התעלף ונרדם. **אזול רבנן לשיולי ביה** הלכו החכמים לשאול בשלמו, **חזיוהו דקא בכי וחייך** ראו אותו שהוא בוכה וצוחק מתוך שנתו, **ונפק צוציתא דנורא מאפותיה** ויצא ניצוץ של אש ממצחו. **כי אתער** כשהתעורר, **אמרו ליה:** מ"ט **קבכית וחייכת** למה בכית וצחקת ?! **אמר להו** ר' אלעזר: מפני שראיתי בחלום **דהוה יתיב עמי** שהיה יושב עמי **הקב"ה ואמרי ליה** ושאלתי אותו: **עד מתי אצטער בהאי עלמא** עד מתי אמשיך לסבול בעולם הזה ? **ואמר לי: אלעזר בני, ניחא לך דאפכיה לעלמא מרישא** נח לך שאחזיר את העולם לתחילת הבריאה - לתוהו ובוהו, ואברא אותו מחדש ? **אפשר דמתילדת בשעתא דמזוני** אז אולי תיוולד בתקופה שיש בה מזון בשפע. **אמרי לקמיה** אמרתי לפניו: **כולי האי ואפשר** כל זה אתה מוכן לעשות, להפוך את העולם לגרום שאוולד מחדש, ואז רק 'אפשר' שישתפר מצבי ?! **אמרי ליה** אז אמרתי לו: **דחיי טפי או דחיינא** האם השנים שכבר חייתי הם רוב שנות חיי, או השנים שאני עתיד לחיות ? **אמר לי** הקב"ה: **דחיית** השנים שחיית כבר מרובים יותר ממה שאתה עתיד לחיות [ועל בשורה זו בא **רבי** אלעזר לידי בכי] **אמרי לקמיה** אמרתי לפניו: **א"כ לא בעינא** אינני רוצה להיוולד מחדש, מאחר שנשאר לי מיעוט משנות חיי לחיות בעולם הזה ועוד מעט אכנס לעולם הבא, לא כדאי לי להתחיל מחדש את החיים שלי ולדחות את בואי לעולם הבא **אמר לי** הקב"ה: **בהאי אגרא דאמרת לא בעינא** בשכר אמירתך 'אינני רוצה' והסכמתך להשאר במצב שגזרת עליך **יהיבנא לך לעלמא דאתי** אתן לך בעולם הבא **תליסרי נהרוותא** שלשה עשר נהרות **דמשחא אפרסמון דכיין כפרת ודיגלת** של שמן אפרסמון צלולים כנהרות הפרת והחידקל **דמענגת בהו** שתוכל להתענג בהם. [ועל בשורה זו, צחק ר' אלעזר]. **אמרי לקמיה** אמרתי לפניו: **האי ותו לא** רק זה ולא יותר ?! **אמר לי** אמר לו הקב"ה: **ולחברך מאי יהיבנא** ולחברך מה אתן, אם אתן לך יותר? הרי לא ראוי ליטול את שכרו של אדם אחר כדי לתת אותו לך. **אמרי ליה** אמרתי לו: **ואנא מגברא דלית ליה בעינא** אבל אני רק מאדם שאין לו חלק בעולם הבא מבקש שתוסיף לי על שכרי **מחיין באסקוטלא אפותאי** הכה בי מלאך באצבעו על מצחי [ומזה יצא ניצוץ האש ממצחו, שראו החכמים] **ואמר לי** הקב"ה: **אלעזר ברי** [בני] **גירי בך גירי** נשלחים בך חיצי.

<u>נשאלת השאלה</u> – למה כדי לתת לר' אליעזר בן פדת קצת כסף, צריכים להחזיר את העולם לתוהו ובוהו, יש בעיה לקב"ה לשלוח אותו לדוכן לוטו ולתת לו לזכות בכמה מאות אלפים???

<u>כדי להבין מה מונח כאן, הייתי רוצה להביא מדרש נוסף ובזה לסיים:</u>

<u>מספר המדרש {שמות רבה, פרשה נב, אות ג}</u> - **מעשה ברבי שמעון בן חלפתא** שהיה עני מרוד, **בא ערב שבת ולא היה לו מאן להתפרנס, יצא לו חוץ מן העיר והתפלל לפני האלקים, ונתן לו אבן טובה מן השמים, נתנה לשלחני ופרנס אותה שבת**; הגיע הביתה – "אשתי! יש שבת, שימי פלטה הכל מוכן!" **אמרה** לו **אשתו מהיכן אלו, אמר לה:** מה את שואלת שאלות – תזרמי! זה הכל **ממה שפרנס הקדוש ברוך הוא** ☺, **אמרה אם אין אתה אומר לי מהיכן הן איני טועמת כלום** – אני לא אוכלת מזה, עד שלא תגיד לי מאיפה זה ! **התחיל מספר לה, אמר לה כך נתפללתי לפני האלקים ונתן לי מן השמים** – אני אגיד לך את האמת, הלכתי ליער, התפללתי לקב"ה והוא שלח לי אבן טובה! **אמרה לו איני טועמת כלום עד שתאמר לי שתחזירה מוצאי שבת. אמר לה למה** – למה להחזיר?! הרי קיבלנו את זה מתנה מהשמים! **אמרה לו אתה רוצה שיהא שלחנך חסר** אתה רוצה שיחסר לנו משכרנו לעולם הבא ?! **ושלחן חבירך מלא. והלך רבי שמעון והודיע מעשה לרבי** הוא ר' יהודה הנשיא. **אמר לו** ר' יהודה הנשיא: **לך אמר לה אם שלחנך חסר אני אמלאנו משלי. הלך ואמר לה. אמרה לו לך עמי למי שלמדך תורה, אמרה לו רבי וכי רואה אדם לחברו לעולם הבא, לא כל צדיק וצדיק הוה ליה עולם בעצמו, שנאמר (קהלת יב, ה): כי הלך האדם אל בית עלמו וסבבו בשוק הסופדים, עולמים אין כתיב אלא עלמו** לכל אחד יש עולם הבא משלו. שם אתה לא יכול לתת שום דבר, אלא רק כאן! **כיון ששמע כן הלך והחזיר.**

<u>נשאלת השאלה</u> – מה בדיוק רצתה 'הרבנית חלפתא' מרבינו הקדוש?!

התשובה פשוטה. בואו נסכם את הדברים:

הקב"ה מוריד נשמות לעולם; אנחנו נמצאים כאן לזמן קצוב – כל אדם קיבל קצבת חיים כמה זמן הוא יחיה כאן.

אנחנו אומרים בווידוי של יום כיפור: "**אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי** ..." – למה הכוונה ?

תמיד אני חושב לעצמי: "ריבונו של עולם, אם היית לוקח את הנשמה שלי ושם אותה בדורו של הריטב"א, אתה יודע לאיזה מעלות רוחניות הייתי מתעלה??? הייתי מרגיש הרבה יותר דביקות בך!" – זו הכוונה "**אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי**" – כלומר, לא היה כדאי לברוא אותי באותה תקופה של הגאון מוילנא , אלא בתקופה הזאת! – ולמה ??? כי זו התקופה המתאימה ביותר לנשמה שלי!

אם ככה, לקח הקב"ה כל נשמה, והוריד כל אחת במקום אחר; אחד נולד לאבא עשיר מופלג – לא חסר לו כלום. אחד נולד בבית של תלמידי חכמים, ואחד טיפש שנולד בבית של טיפשים; לכל א' שם הקב"ה את התיק שלו, בהתאם לתפקיד שעליו להשלים בעולם הזה; אחד נולד צולע, אחד סתום , אחד חירש ואחד עיוור – והקב"ה אומר לו: "סע לשלום, יש לך תשעים שנה בעולם הזה; במקום שנולדת, עם הכוחות שלך ועם היכולות שלך! אף אחד אחר לא יכל לעשות את התפקיד הזה חוץ ממך!!!"

מסתיימים להם 120 שנה – מגיעים שני יהודים לשמים; אחד סיים מאה פעמים את הש"ס. איך שהוא מגיע, שולחים אותו ישר לגן עדן [נצא מתוך נק' הנחה שלא היו לו עבירות];

"שלום, איפה המקום שלי?", הוא שואל.

נותנים לו פתק – "בבקשה, שורה 62/כיסא 12"

"תודה רבה" – והולך למקומו.

חולפים להם יומיים, מגיע הבנאדם השני;

"שלום לך, כמה פעמים סיימת את הש"ס?"

"פעמיים!"

"פעמיים... גש בבקשה – שורה 2/כיסא 3"

הבנאדם שהגיע יומיים קודם לכן, מסתכל עליו מלמעלה – "הלו! מה הולך פה??? אני סיימתי את הש"ס מאה פעמים והוא רק פעמיים – ואותו שמתם בשורה 2???"

<u>שואל ר' ישראל סלנטר</u> – מה הולך כאן, זה דין אמת???

אומר לנו רב יוסף – "עולם הפוך ראיתי!", אומר לו ר' יהושע בן לוי – "זה לא עולם הפוך – זה עולם ברור! כי לכל אחד יש את העולם שלו; היהודי שסיים מאה פעמים את הש"ס, נולד עם תנאים אופטימליים להיות גדול הדור. הוא נולד עם כל היכולות והכוחות; הקב"ה ברא אותו עם זיכרון פנומנלי ושם אותו בבית שלא חסר בו כלום! ככה הוא יכל לסיים בכל יום 8-6 דפי גמרא; ובמשך 80 שנה, הוא יכל לסיים 200 פעם את הש"ס!;

הוא מגיע למעלה ואומר: "ריבונו של עולם, סיימתי מאה פעמים את הש"ס!", אומר לו הקב"ה: "ממה אתה מתלהב?! בעולם שלך, בתנאים שלך – השפעתי עליך שפע, יכולת לסיים 200 פעם את הש"ס, ובכל זאת אפילו חצי ממה שיכלת לעשות לא עשית! תרד לשורה 62!!!"

לעומת זאת, מגיע אדם שהגיע לעולם בלי כלים בכלל; ההורים שלו חסרי בינה, הבית הרוס, הוא צריך לעמול לפרנסתו – עובד מבוקר ועד ערב, מגיע הביתה בשש, אוכל ארוחה והולך לשיעור בדף היומי. חצי מהשיעור הוא ישן כי הוא עבד קשה, בחצי שעה האחרונה הוא ער – ובחצי שעה האחרונה הוא מבין. אבל בקושי הוא מבין גמרא!

ברוך ה', הבנאדם הזה חי שמונים שנה והצליח לסיים פעמיים את הש"ס; עמל של חצי שעה, ועוד חצי שעה ועוד כמה דק' כו'... הוא בא למעלה – "אתה שורה מספר 2!"

"אני שורה 2 – איך יכול להיות???"

"תתפלא, יכול להיות! כי בכוחות וביכולות שלך, לא ציפינו שתסיים אפילו פעם אחת את הש"ס. ובכל זאת סיימת אותו פעמיים! מגיע לך להיות בשורה 2!!!"

למה זה ככה???

"**כי הלך האדם אל בית עולמו**" – בכוחות שלך, ביכולות שלך – עשית את המקסימום!

ר' יהושע בן אלם אומר – מה הולך כאן ? אני וננס הקצב ביחד?! איך יכול להיות?!

אתה בעולם שלך, והוא בעולם שלו; הוא עם הכוחות שלו, ירד ללמוד עין יעקב ולטפל בהורים קשישים. אתה ירדת לעולם שלך, עם שמונים תלמידים ולא להסיח דעת מהתורה. אתה במקסימום שלך, וננס הקצב במקסימום שלו.

כשהיו התלמידי חכמים נפרדים אחד מהשני, אומרת הגמרא, היו מאחלים אחד לשני – "**עולמך תראה בחייך**" – פירוש, הלוואי שתעשה בעולם הזה, את מה שנפקד עליך לעשות! שלא תגיע למעלה ויגידו לך – "מה עשית?! בשביל זה ירדת לעולם לתשעים שנה?! בשביל מה נתנו לך כוחות???"

אנחנו לא יודעים מה תפקידנו, כל אחד צריך לעשות את המקסימום בכל החזיתות. אבל דבר אחד אנחנו כן יודעים, שלכל יהודי יש חלק בתורה.

אנחנו אומרים בכל יום "**ותן חלקנו בתורתך**".

לכאורה, זה לא מובן – "**ותן חלקנו**" – זה שלי?!

התשובה היא: "כן"! – לכל יהודי יש את החלק שלו בתורה; אחד באגדה, אחד בהלכה, אחד במקרא, אחד בנ"ך – כל אחד והחלק שלו בתורה.

באה פרשת במדבר לפני חג השבועות – אומר הקב"ה למשה רבינו: "**במספר שמות**" – אל תספור אותם רק, אלא כל אחד יעבור אצלך כדי שתאמר לו מה תפקידו בעולם הזה; אתה משבט יששכר – תשב ותלמד! אתה משבט זבולון – אתה תעבוד כדי לפרנס את יששכר! – ולמה ? כי נתהוו ישראל לדגלים; אמר הקב"ה: "רוצים דגלים?! תקבלו!" – "**ימלא ה' כל משאלותיך**".

אנחנו עומדים לקראת היום הגדול הנשגב והנורא, שנקרא חג השבועות. חג השבועות זהו יום הדין של התורה, בו יושב הקב"ה ודן כמה חלק בתורה יקבל כל אחד – אפשר לקבל אורות לשנה שלימה, מחג שבועות אחד!

לכן מוטלת עלינו החובה, לעמוד בתפילה לפני בורא עולם, שיתן לנו את חלקנו בתורה, וכך כל א' ידע את תפקידו. ואם כל אחד יעשה את תפקידו באמת, לא תהיה קנאה ולא תהיה שנאה, וממילא כולם יהיו אהובים, כי כל אחד ידע את תפקידו בעולם הזה!

בדרך הדרוש

וידבר ד' אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים שאו את ראש כל עדת בני ישראל. (א, א)

וקשה מה זה תלוי ביציאת מצרים לכך שאו את ראש בני ישראל, וג"ל לתרץ דהמפורשים הקשו האיך הקב"ה צוה למנות את בני ישראל הלא אין הברכה מצויה בדבר המנוי ומתרצים בדבר שבקדושה הברכה מצוי' אף בדבר המנוי והמפורשים הקשו על מה משבחין אנחנו את הקב"ה שהוציאנו ממצרים הלא הי' מחוייב בדבר שהבטיח לא"א בברית בין הבתרים ומתרצין שהשבח היא שהוציא אותנו מנ' שערי טומאה לנ' שערי הקדושה ממילא מוכח שישראל נקראו קדושה והא"ש לצאתם מארץ מצרים ומה השבח הזה לכך אמר שאו את ראש בני ישראל והלא אין הברכה מצוי' אלא מפני שהם קדושים לכך אמר שאו את ראש בני ישראל ודוק:

(מדרש יונתן)

ויתילדו על משפחתם לבית אבתם (א, יח) במדרש (ילקוט ריש הסדר [ילקו"ש רמז תרפ"ד]) בשעה שנתן הקב"ה תורה לישראל, נתקנאו בהם העכו"ם, אמרו מה ראה להתקרב להם יותר מן הכל, סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו לי ספר היוחסין שלכם, שנאמר (תהלים צו ז) הבו לד' משפחות עמים כדרך שבני מביאין, שנאמר (במדבר א יח) ויתילדו על משפחותם לבית אבותם. ותמהו על אמרם (א), מה ראה להתקרב להם יותר מן הכל, הלא הם לא רצו לקבל, כמו שנאמר (דברים לג ב) וזרח משעיר למו וגו' (עיין ע"ז ב' ע"ב). (ב) מה ענין ספר יוחסין לזה, וכי מה ענין יחוס לזה, הלא כבר נאמר (שם דברים כט י) מחוטב עציך עד שואב מימך, והנ"ל בזה, דהנה אמרתי ליישב קושית אומות העולם הנ"ל, דהנה לכאורה קשה על אמרם (שבת פ"ח ע"א) כפה עליהם וכו', הא קיימא לן אונסא כמאן דלא עביד. אך ידוע דבקרבן כתיב (ויקרא א ג) יקריב אותו לרצונו, ואמרו רז"ל (עירוכין דף כ"א [ע"א]) יקריב אותו, יכול בעל כרחו, הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. וידוע מה שכתב הרמב"ם (סוף פ"ב מהלכות גירושין [ה"כ]) על זה בטעם הדבר, דאחר שמסירין המונע, עושה הטבע את שלו, הכי נמי טבע הישראל לשמוע למצות קונו אילולי המונע הוא השאור שבעיסה, עד כאן דבריו בשינוי הלשון. ולפי זה לא קשה כלל קושית אומות העולם, דדוקא בישראל מהני כפיה לאשר כי הם זרע קודש מחצבתם ועיקרן ושרשן טוב, ואזי בהסיר המונע, שדי נופן בתר עיקרן. אבל בעובדי כוכבים ומזלות לא מהני הכפיה, דאונס שלהם לא הוי כרצון, והבן. וז"ש הביאו לי ספר היוחסין שלכם, ר"ל ואז נראה אם האונס שלכם היה נעשה כרצון מחמת השורש, והבן. ועל פי זה אמרתי הטעם שאמרו רז"ל במסכת ר"ה (דף ד' ע"א) האומר סלע זו לצדקה וכו', ומסיק לא קשיא כאן בישראל וכאן באומות העולם, והבן. (ישמח משה)

וְכֹל מַאֲמִינִים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

331 | פָּרָשַׁת בְּמִדְבָּר | תש"פ

מֵאוֹצְרוֹת אֱמוּנִים

פְּנִינֵי אָמֵן וּתְפִלָּה בַּפָּרָשָׁה

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הֶעְתִּירוּ בְּעַד הַנִּפְקָדִים

"שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם; ...תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאֹתָם אַתָּה וְאַהֲרֹן" (א ב-ג)

דְּבָרִים נִפְלָאִים כּוֹתֵב הָרַמְבַּ"ן בְּפָרָשָׁתֵנוּ (א מה) בְּבוֹאוֹ לְבָאֵר אֶת הַסִּבָּה שֶׁבִּגְלָלָהּ צִוְּתָה הַתּוֹרָה עַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל:

"כִּי הַבָּא לִפְנֵי אַב הַנְּבִיאִים וְאָחִיו קְדוֹשׁ ה' וְהוּא נוֹדָע אֲלֵיהֶם בִּשְׁמוֹ יִהְיֶה לוֹ בַּדָּבָר הַזֶּה זְכוּת וְחַיִּים, כִּי בָּא בְּסוֹד הָעָם וּבִכְתַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּזְכוּת הָרַבִּים בְּמִסְפָּרָם, וְכֵן לְכֻלָּם זְכוּת בְּמִסְפָּר שֶׁיִּמָּנוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כִּי יָשִׂימוּ עֲלֵיהֶם עֵינָם לְטוֹבָה וִיבַקְּשׁוּ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים: ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וְלֹא יַמְעִיט מִסְפַּרְכֶם, וְהַשְּׁקָלִים כֹּפֶר עַל נַפְשׁוֹתֵיכֶם".

מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן הַלָּלוּ לָמְדוּ רַבִּים מָקוֹר לְמִנְהַג יִשְׂרָאֵל לִפְקֹד תָּדִיר אֶת בָּתֵּיהֶם שֶׁל צַדִּיקֵי הַדּוֹר וּלְהִזָּכֵר לִפְנֵיהֶם בִּשְׁמָם לִבְרָכָה וְלִישׁוּעָה.

בְּרַם יֵשׁ לִתְמֹהַּ: אִם אָכֵן הַנִּמְנִים בָּאוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, מַדּוּעַ כָּתַב הָרַמְבַּ"ן: "וְהוּא נוֹדָע עֲלֵיהֶם בִּשְׁמוֹ". הֲלֹא אָמְרוּ חֲכָמִים (בְּרָכוֹת לד א ע"פ מג"א קיט א) שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלֶה בְּפָנָיו אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ?

בֵּאֵר **רַבִּי חַיִּים שָׁאוּל קוֹיפְמָן** רֹאשׁ יְשִׁיבַת גֵּייטְסְהֶד:

אַף כַּאֲשֶׁר הַמִּתְפַּלֵּל אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בְּפִיו אֶת שֵׁם הַחוֹלֶה הָעוֹמֵד לְפָנָיו, עָלָיו לְכָל הַפָּחוֹת **לָדַעַת** אֶת שְׁמוֹ. לְפִיכָךְ אַף כָּאן, כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, יָדְעוּ אוֹתָם מַהוּ שְׁמָם כְּדֵי שֶׁבְּכָךְ תָּחוּל עֲלֵיהֶם הַבְּרָכָה.

* * *

בְּהֶמְשֵׁךְ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן הָאֲמוּרִים, מוּבֵאת הוֹכָחָה לְשִׁיטָתוֹ כִּי פְּקִידַת יִשְׂרָאֵל נוֹעֲדָה כְּדֵי שֶׁמֹּשֶׁה וְאַהֲרֹן יָשִׂימוּ עֲלֵיהֶם אֶת עֵינֵיהֶם לְטוֹבָה וְיַעְתִּירוּ בַּעֲדָם, כְּפִי שֶׁמּוּבָא בְּדִבְרֵי מִדְרָשׁ רַבָּה (אֲשֶׁר אֵינָם בַּנִּמְצָא לְפָנֵינוּ): "אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִמְנוֹתָם בְּכָבוֹד וּבִגְדֻלָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד; לֹא תְּהְיֶה אוֹמֵר לְרֹאשׁ הַמִּשְׁפָּחָה: 'כַּמָּה בְּמִשְׁפַּחְתְּךָ? כַּמָּה בָּנִים יֵשׁ לְךָ?', אֶלָּא כּוּלְּהוֹן יְהוֹן עוֹבְרִים לְפָנֶיךָ בְּאֵימָה וּבְכָבוֹד וְאַתָּה מוֹנֶה אוֹתָם..." כְּלוֹמַר, יָכוֹל הָיָה מֹשֶׁה לְקַצֵּר אֶת מֶשֶׁךְ זְמַן הַמִּפְקָד בְּכָךְ שֶׁהָיָה שׁוֹאֵל כָּל רֹאשׁ מִשְׁפָּחָה אֶת מִנְיַן בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, אוּלָם מַטְּרַת הַמִּפְקָד הָיְתָה כְּדֵי "שֶׁיָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם עֵינָם לְטוֹבָה וִיבַקְּשׁוּ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים", וְעַל כֵּן הַצִּטַוָּה מִפִּי הַגְּבוּרָה שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יַעֲבֹר לְפָנָיו בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

הַמַּשְׁגִּיחַ **רַבִּי אֵלִיָּהוּ אֱלִיעֶזֶר דֶּסְלֶר** הוֹסִיף וְלָמַד מִכָּךְ, כִּי תְּפִלַּת צַדִּיק וּבִרְכָתוֹ מוֹעִילִים רַק כַּאֲשֶׁר נְשׂוּא הַתְּפִלָּה וְהַבְּרָכָה מִתְבַּטֵּל כְּלַפָּיו בְּבִטּוּל גָּמוּר. וְכִלְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ: "כֻּלָּן יְהִיוּ עוֹבְרִין לְפָנֶיךָ בְּאֵימָה וּבְכָבוֹד".

אֶת טַעַם הַדָּבָר בֵּאֵר הָרַב דֶּסְלֶר: הַסִּבָּה שֶׁתְּפִלַּת הַצַּדִּיק עַל זוּלָתוֹ מִתְקַבֶּלֶת יוֹתֵר מִשְּׁאַר הַתְּפִלּוֹת הִיא מִשּׁוּם שֶׁהַצַּדִּיק מְבַטֵּל עַצְמוֹ וּמִתְאַחֵד בִּתְפִלָּתוֹ עִם זוּלָתוֹ עַד שֶׁדּוֹמֶה הוּא כְּמִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל עַצְמוֹ. כֵּיוָן שֶׁאִחוּד שֶׁכָּזֶה חַיָּב לָבוֹא מִשְּׁנֵי צְדָדִים, עַל כֵּן חוֹבָה גַּם עַל מְבַקֵּשׁ הַיְשׁוּעָה לְבַטֵּל עַצְמוֹ בִּפְנֵי הַצַּדִּיק. רַק כָּךְ תִּוָּצֵר אַחְדוּת מֻשְׁלֶמֶת שֶׁמִּכֹּחָהּ תִּתְקַבֵּל הַתְּפִלָּה.

'שִׂיחוֹת וּמַאֲמָרִים' עמ' ע; 'מִשְׁחַת שֶׁמֶן' תּוֹלְדֹת

אִישׁ עַל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל נֶסְחָתוֹ

"וְחָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל דִּגְלוֹ לְצִבְאֹתָם" (א נב)

הָאֲרִ"י הַקָּדוֹשׁ הָיָה אוֹמֵר, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבַּמִּדְבָּר חָנוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְבָּעָה מַחֲנוֹת - "אִישׁ עַל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל דִּגְלוֹ", כָּךְ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה חֲלוּקִים יִשְׂרָאֵל לְאַרְבַּע כִּתּוֹת - סְפָרַד, אַשְׁכְּנַז, קָטַלוֹנְיָא וְאִיטַלְיָה. נִמְצָא שֶׁהֶבְדֵּלֵי הַמִּנְהָגִים בְּיִשְׂרָאֵל אֵינָם דָּבָר שֶׁל מָה בְּכָךְ, וּלְפִיכָךְ צָרִיךְ כָּל אֶחָד לִדְבֹּק בְּ'דִגְלוֹ' וּבְמִנְהָגָיו, שֶׁהֲלֹא: "אֵלּוּ וָאֵלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים".

בְּעִנְיָן זֶה יְדוּעָה אִמְרָתוֹ הַשְּׁנוּנָה שֶׁל **רַבִּי מֵאִיר שַׁפִּירָא** מִלֻּבְּלִין:

בִּתְחִלַּת הַתְּפִלָּה קַיָּמִים מִנְהָגִים שׁוֹנִים: יֵשׁ הַמַּקְדִּימִים 'בָּרוּךְ שֶׁאָמַר' לְ'הוֹדוּ', וְיֵשׁ הַמַּקְדִּימִים 'הוֹדוּ' לְ'בָרוּךְ שֶׁאָמַר', אֲבָל כֻּלָּם כְּאֶחָד מוֹדִים וּמְהַלְלִים בִּ'יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם...'

'שְׁלָ"ה' דֶּרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחַת מוּסָר אוֹת לה; 'טַעַם וָדַעַת' לְהַלָּן ב ב

יַעֲקֹב הִתְפַּלֵּל עַל יְשׁוּעַת בְּנוֹ

"אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל מוֹעֵד יַחֲנוּ" (ב ב)

אֶת מַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב: "בְּאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם" פֵּרֵשׁ '**בַּעַל הַטּוּרִים**' שֶׁכְּבָר רָמַז יַעֲקֹב לְבָנָיו בְּבָרְכוֹ אוֹתָם קֹדֶם פְּטִירָתוֹ מִי מֵהֶם יֵעָשֶׂה לְרֹאשׁ שֵׁבֶט. שֶׁכָּל שֵׁבֶט שֶׁיַּעֲקֹב דִּבֵּר אֵלָיו בִּלְשׁוֹן נוֹכֵחַ נַעֲשָׂה לְרֹאשׁ דֶּגֶל: לִרְאוּבֵן אָמַר (בְּרֵאשִׁית מט ג): "רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה"; לִיהוּדָה (שָׁם ח): "יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ"; לְדָן (שָׁם יח): "לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה'"; לְיוֹסֵף (שָׁם כה): "מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ".

תָּמַהּ הָרַבִּי בַּעַל '**שִׂפְתֵי צַדִּיק**' מִפִּילִיץ: הֲלֹא כְּשֶׁאָמַר יַעֲקֹב: "לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה'", לֹא כִּוֵּן לִכְאוֹרָה כְּלַפֵּי דָּן אֶלָּא לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּכְפִי שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה "כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם"?

וּבֵאֵר: לְדִבְרֵי 'בַּעַל הַטּוּרִים' יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁאָכֵן כִּוֵּן יַעֲקֹב לוֹמַר לְדָן בִּלְשׁוֹן נוֹכֵחַ: "לִישׁוּעָתְךָ" - עַל יְשׁוּעָתְךָ בְּנִי, "קִוִּיתִי ה'" - אֲנִי מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי ה' שֶׁיְּשַׁלְּחֶנָּה.

'שִׂפְתֵי צַדִּיק' אוֹת יב

מַשְׁמָעוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנֶּחְקְקוּ בַּדְּגָלִים

"אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל מוֹעֵד יַחֲנוּ" (ב ב)

כָּתַב **הַחִזְקוּנִי** כִּי עַל כָּל אַחַד מֵאַרְבַּעַת הַדְּגָלִים הָיוּ חֲקוּקִים שָׁלוֹשׁ מִתּוֹךְ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאוֹתִיּוֹת הַמַּרְכִּיבוֹת אֶת שְׁמוֹת הָאָבוֹת: אַבְרָ[הָ]ם, יִצְחָק, יַעֲקֹב; עַל דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן נֶחְקְקוּ הָאוֹתִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל שְׁמוֹת הָאָבוֹת - 'אי"י', עַל דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה הָאוֹתִיּוֹת הַשְּׁנִיּוֹת - 'בצ"ע', עַל דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הָאוֹתִיּוֹת הַשְּׁלִישִׁיּוֹת - 'רח"ק', וְעַל דֶּגֶל מַחֲנֵה דָּן הָאוֹתִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת - 'מק"ב'.

הַגָּאוֹן מִוִּילְנָא הוֹסִיף וְגִלָּה רֶמֶז נוֹסָף הַטָּמוּן בְּאוֹתִיּוֹת אֵלּוּ: 'אי"י' הֵם רָאשֵׁי הַתֵּבוֹת שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הַשֵּׁמוֹת הַמֻּזְכָּרִים בְּפָסוּק רִאשׁוֹן שֶׁל שְׁמַע - "יי אֱלֹקֵינוּ יי", 'בצ"ע' הֵם רָאשֵׁי הַתֵּבוֹת שֶׁל שְׁלֹשֶׁת מוֹעֲדֵי תְּפִלּוֹת הַיּוֹם: 'בֹּקֶר', 'צָהֳרַיִם', 'עֶרֶב', 'רח"ק' הֵם רָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל שְׁלֹשֶׁת חֶסְרוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל: 'קְשִׁי', 'רָשַׁע' 'חֲטָאָה', אֲשֶׁר אָנוּ מְבַקְּשִׁים מֵה' שֶׁיִּתְעַלֵּם מֵהֶם בִּזְכוּת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. כַּכָּתוּב (דְּבָרִים ט כז): "זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רִשְׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ", וּ'מק"ב' הֵם רָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הַקְּטָעִים שֶׁל סֵדֶר הַקְּדֻשָּׁה: "קָדוֹשׁ... בָּרוּךְ... יִמְלֹךְ..."

'חִזְקוּנִי'; 'דְּבַר אֵלִיָּהוּ' לִקּוּטִים

בְּמַחְצַת רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל

"אֵלֶּה קְרוּאֵי הָעֵדָה נְשִׂיאֵי מַטּוֹת אֲבוֹתָם רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם" (א טז)

דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ:

'נְשִׂיאֵי מַטּוֹת אֲבוֹתָם' - רָאשֵׁי תֵּבוֹת 'אָמֵן'. רֶמֶז לְדִבְרֵי חֲכָמִים (שַׁבָּת קיט ב) שֶׁהָעוֹנֶה אָמֵן פּוֹתְחִים לוֹ שַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן וְזוֹכֶה לִשְׁהוֹת שָׁם בְּמַחְצַת הַצַּדִּיקִים - 'רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל'.

'כֶּרֶם דָּ"ל'

לֹא לְהַחֲמִיץ אַף אָמֵן אַחַת

"וְאַתָּה הַפְקֵד אֶת הַלְוִיִּם...; וְהַלְוִיִּם יַחֲנוּ סָבִיב לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְלֹא יִהְיֶה קֶצֶף עַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (א נ; נג)

דָּרַשׁ **רַבִּי יַעֲקֹב אַבּוּחֲצִירָא** בַּעַל הָ'אַבִּיר יַעֲקֹב':

'הַלְוִיִּם' הוּא לְשׁוֹן חִבּוּר, כַּכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כט לד): "הַפַּעַם יִלָּוֶה אִישִׁי אֵלַי... עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ לֵוִי". כְּמוֹ כֵן, 'הַלְוִיִּם' בְּגִימַטְרִיָּה 'אָמֵן'. רֶמֶז לְכָךְ שֶׁתֵּבַת 'אָמֵן' מְחַבֶּרֶת אֶת שְׁמוֹת הֲוָיָ"ה וְאַדְנוּת שֶׁיַּחְדָּו הֵם בְּגִימַטְרִיָּה 'אָמֵן'. צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: "הַפְקֵד אֶת הַלְוִיִּם" - הַזְהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל לְבַל יַחְמִיצוּ וְלוּ עֲנִיַּת 'אָמֵן' אַחַת בְּכַוָּנָה, וּבְכָךְ מֻבְטָח לָהֶם: "וְלֹא יִהְיֶה קֶצֶף עַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - יִתְבַּטֵּל מֵעֲלֵיהֶם חֲרוֹן אַף וְקֶצֶף וְיִקָּרַע רֹעַ גְּזַר דִּינָם. כְּמַאֲמַר חֲכָמִים (תִּיקוּ"ז מ א): 'הָעוֹנֶה אָמֵן בְּכָל כֹּחוֹ קוֹרְעִין לוֹ גְּזַר דִּין שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה'.

'פִּתּוּחֵי חוֹתָם'

רַחֲמָנָא אַדְכַּר לָן קַיָּמֵהּ דְּדָוִד מְשִׁיחָא

לִקְרַאת חַג הַשָּׁבוּעוֹת, יוֹמָא דְּהִלּוּלָא שֶׁל דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל,
נִתְחַזֵּק בְּיֶתֶר שְׂאֵת בְּתַקָּנָה שֶׁיִּסֵּד לְדוֹרוֹת כְּהַצָּלָה מִמַּגֵּפָה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר:

כָּתַב הַטּוּר (או"ח מו וּרְאֵה בּמ"ר יח כא): "דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם תִּקֵּן מֵאָה בְּרָכוֹת, דִּכְתִיב (שְׁמוּאֵל ב כג א): 'נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל' - 'עַל' בְּגִימַטְרִיָּה מֵאָה. כִּי בְּכָל יוֹם הָיוּ מֵתִים מֵאָה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִין עַל מָה הָיוּ מֵתִים עַד שֶׁחָקַר וְהֵבִין בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְתִקֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מֵאָה בְּרָכוֹת".

כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְמִכְסַת מֵאָה בְּרָכוֹת שֶׁתִּקֵּן דָּוִד, תִּקְּנוּ הַסַּנְהֶדְרִין בְּאוֹתוֹ דּוֹר לְבָרֵךְ מִדֵּי בֹּקֶר אֶת בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר. וּבְכָךְ יֵשׁ לָנוּ עֶשְׂרִים בְּרָכוֹת קְבוּעוֹת שֶׁאוֹתָן אָנוּ מְבָרְכִים מִדֵּי יוֹם בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, בְּנוֹסָף עַל שְׁאָר הַבְּרָכוֹת (טוּר שָׁם; פְּרִישָׁה שָׁם טז).

לְפִי שֶׁרָאָה דָּוִד כִּי בְּכָל הַדּוֹרוֹת תְּרַחֵף סַכָּנַת מַגֵּפָה עַל יִשְׂרָאֵל, לָכֵךְ תִּקֵּן תַּקָּנָה זוֹ לְדוֹרוֹת (רְאֵה ב"ח שָׁם).

בְּנֵי אֱמוּנִים - מַקְפִּידִים עַל הַמִּכְסוֹת שֶׁקָּבְעוּ חֲכָמִים: צ' אֲמֵנִים; ד' קְדֻשּׁוֹת; י' קַדִּישִׁים; ק' בְּרָכוֹת.

תַּעֲנֶה אֱמוּנִים
פְּנִינִים וּבֵאוּרִים בְּסֵדֶר הַתְּפִלָּה

מוֹדֶה אֲנִי

מְקוֹר תְּפִלַּת 'מוֹדֶה אֲנִי'

בְּכָל בֹּקֶר מִיָּד עִם פְּקִיחַת הָעֵינַיִם נוֹשְׂאִים אָנוּ תְּפִלָּה קְצָרָה שֶׁמַּהוּתָהּ הוֹדָאָה וְשֶׁבַח נִפְלָא וּמְיֻחָד לְבוֹרֵא הָעוֹלָם. עַל הָעֻבְדָּה שֶׁהֶחֱזִיר לָנוּ זֶה עַתָּה אֶת נִשְׁמָתֵנוּ כְּשֶׁהִיא טְהוֹרָה וּנְקִיָּה, אַחַר שֶׁהֲשַׁבְנוּהָ אֵלָיו אֶמֶשׁ כְּמִדֵּי לַיְלָה.

תְּפִלָּה מְיֻחֶדֶת זוֹ, אֲשֶׁר לֹא נִזְכְּרָה בְּדִבְרֵי חֲזָ"ל אוֹ בְּחִבּוּרֵיהֶם שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים, הוּבְאָה לָרִאשׁוֹנָה בַּסֵּפֶר 'סֵדֶר הַיּוֹם' (סֵדֶר הַיּוֹם בְּהָקִיצוֹ מִשְּׁנָתוֹ) לְרַבִּי מֹשֶׁה בֶּן מָכִיר שֶׁהָיָה מִמְּקֻבְּלֵי הָעִיר צְפַת לִפְנֵי כְּאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וּמִנְהַג אֲמִירָתָהּ נִפְסַק לַהֲלָכָה בַּ'מָּגֵן אַבְרָהָם' (ד כח) וּבַ'מִּשְׁנָה בְּרוּרָה' (א ח).

לְמַעֲשֶׂה, כְּבָר בְּדִבְרֵי הַגְּמָרָא (בְּרָכוֹת ס ב) שֶׁנִּפְסְקוּ כְּצוּרָתָם בָּרַמְבָּ"ם (תְּפִלָּה ז ג) מָצָאנוּ שֶׁתִּקְּנוּ תְּפִלָּה מְיֻחֶדֶת לְאָמְרָהּ מִיָּד עִם פְּקִיחַת הָעֵינַיִם, בְּעוֹד הָאָדָם עַל מִטָּתוֹ, הֲלוֹא הִיא תְּפִלַּת 'אֱלֹקַי נְשָׁמָה'. אֶלָּא שֶׁכְּבָר הֵעִירוּ מְפָרְשֵׁי הָרַמְבָּ"ם שָׁם כִּי דִּבְרֵי הַגְּמָרָא הַלָּלוּ נָהֲגוּ רַק בִּזְמַנָּם שֶׁל חֲזָ"ל שֶׁהָיוּ הָאֲנָשִׁים שׁוֹמְרִים עַל יְדֵיהֶם שֶׁתִּשָּׁאַרְנָה נְקִיּוֹת. אַךְ בְּיָמֵינוּ - הָאָדָם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם בְּטֶרֶם יִטֹּל יָדָיו. לְפִיכָךְ קָבַע בַּעַל 'סֵדֶר הַיּוֹם' לוֹמַר אֶת תְּפִלַּת 'מוֹדֶה אֲנִי' שֶׁאֵין בָּהּ הַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת.

סִבַּת אֲמִירַת 'מוֹדֶה אֲנִי' מִיָּד בְּעֵת הַקִּימָה

לִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִין: מִפְּנֵי מָה חָשׁוּב כָּל כָּךְ שֶׁנֹּאמַר תְּפִלָּה זוֹ דַּוְקָא בָּרֶגַע הָרִאשׁוֹן שֶׁאָנוּ מִתְעוֹרְרִים מִשְּׁנָתֵנוּ, מַדּוּעַ אִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין מְעַט עַד אַחַר נְטִילַת יָדַיִם?

הֶסְבֵּר נִפְלָא לְכָךְ מוּבָא בַּסֵּפֶר 'נֶפֶשׁ שִׁמְשׁוֹן' (עַל סִדּוּר הַתְּפִלָּה עמ' ט): בְּמַהֲלַךְ הַיּוֹם עָלוּל הָאָדָם לְהִכָּשֵׁל: לְעִתִּים תְּפִלָּתוֹ אֵינָהּ נֶאֱמֶרֶת כָּרָאוּי, לְעִתִּים יוֹצֵא מִפִּיו דִּבּוּר אָסוּר אוֹ שֶׁאֵינוֹ מְדַקְדֵּק כָּרָאוּי בְּאַחַת הַהֲלָכוֹת.

אִם הוּא נִכְשָׁל כְּתוֹצָאָה מִטָּעוּת מִקְרִית - יָכוֹל הוּא לִזְכּוֹת לִמְחִילָה. הֲרֵי לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְגַם הַיֵּצֶר עוֹמֵד כָּל הָעֵת וּמְנַסֶּה לְהַכְשִׁילוֹ. אַךְ אִם סִבַּת כִּשְׁלוֹנוֹ נוֹבַעַת מֵחֹסֶר יְדִיעָתוֹ וְהַכָּרָתוֹ בַּיְּסוֹד הַבְּסִיסִי בְּחַיֵּי הָאָדָם וּבְחוֹבָתוֹ בְּעוֹלָמוֹ, אִם חֲסֵרָה לוֹ הַיְּדִיעָה כִּי הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ הוּא אָדוֹן לְכָל הַנִּבְרָאִים וְנִשְׁמוֹתֵינוּ פְּקוּדוֹת בְּיָדוֹ, וּלְפִיכָךְ חוֹבָתֵנוּ לִהְיוֹת מְשֻׁעְבָּדִים לוֹ בְּכָל מַעֲשֵׂינוּ - הֲרֵי שֶׁמְּעוֹרֵר הוּא עָלָיו תְּבִיעָה עֲצוּמָה!

לְפִיכָךְ, הַפְּעֻלָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁעָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת בְּקוּמֵנוּ בַּבֹּקֶר, הִיא לְהַצְהִיר בְּפֶה מָלֵא כִּי לִפְנֵי הַכֹּל אָנוּ מוֹדִים וּמַכִּירִים שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ הוּא זֶה שֶׁנָּתַן לָנוּ אֶת הַזְּכוּת וְהַכֹּחַ לִחְיוֹת בָּעוֹלָם, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן נוּכַל לְהַתְחִיל בַּעֲבוֹדַת הַיּוֹם.

הוֹדָאַת בַּעַל דִּין

תְּפִלָּה 'מוֹדֶה אֲנִי' פּוֹתַחַת בִּלְשׁוֹן 'הוֹדָאָה'. וּבֵאֵר הַ'פַּחַד יִצְחָק' (חֲנֻכָּה מַאֲמָר ב פ"ב) כִּי בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יֵשׁ לַמִּלָּה 'הוֹדָאָה' שְׁנֵי פֵּרוּשִׁים: הָרִאשׁוֹן הוּא 'הוֹדָאָה עַל הֶעָבָר' - הַיְנוּ הַכָּרַת טוֹבָה לְמִי שֶׁהֵיטִיב עִמָּנוּ, וְהַשֵּׁנִי הוּא לְשׁוֹן 'הוֹדָאַת בַּעַל דִּין' - הַיְנוּ הַסְכָּמָה לְדַעַת הַזּוּלָת.

בַּטּוֹבוֹת הַנַּעֲשׂוֹת 'בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ', טֶבַע הָאָדָם הוּא לִשְׁאֹף תָּמִיד לִהְיוֹת סָמוּךְ עַל שֻׁלְחַן עַצְמוֹ מִבְּלִי לְהִזְדַּקֵּק לַזּוּלָת. וְכַאֲשֶׁר הוּא נֶאֱלָץ לְקַבֵּל טוֹבָה מֵרֵעֵהוּ וּמוֹדֶה לוֹ עַל כָּךְ, יֵשׁ בַּ'תּוֹדָה' זוֹ גַּם מֵעֵין 'הוֹדָאַת בַּעַל דִּין', כִּי הַפַּעַם לֹא הִצְלִיחַ לְהַגְשִׁים אֶת שְׁאִיפָתוֹ וְנֶאֱלַץ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, עֻבְדָּה שֶׁעֲלוּלָה לְהַקְשׁוֹת עַל פְּעֻלַּת הַהוֹדָאָה.

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, שֶׁבְּכָל הַקָּשׁוּר לְ'בֵין אָדָם לַמָּקוֹם' הַמִּלָּה 'תּוֹדָה' טוֹמֶנֶת בְּחֻבָּהּ אֶת שְׁנֵי סוּגֵי הַהוֹדָאוֹת. וְכַאֲשֶׁר הוּא מוֹדֶה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַחַיִּים הַמְּסוּרִים בְּיָדוֹ, הֲרֵי זוֹ בְּעֶצֶם 'הוֹדָאָה' כִּי הוּא מַכִּיר בְּכָךְ שֶׁבֶּאֱמֶת אֵין לוֹ מֵעַצְמוֹ כְּלוּם, וְכָל הַצְלָחוֹתָיו הֵן רַק בְּסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא. וּבְכָךְ הוּא עוֹקֵר מִקִּרְבּוֹ אֶת תְּחוּשַׁת 'כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי' הַמֻּשְׁרֶשֶׁת בּוֹ.

רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ

דָּבָר נִפְלָא הוּבָא בְּסֵפֶר הַפַּרְדֵּס לְרַשִׁ"י (מהד' בּוּדַפֶּשְׁט עמ' שג): **נִשְׁמָתֵנוּ שֶׁהִיא חֵלֶק אֱלֹקַ מִמַּעַל טְרוּדָה וַעֲסוּקָה בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַיּוֹם בְּמִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר, וְאֵין לָהּ מָנוֹחַ. לְפִיכָךְ כְּשֶׁמַּגִּיעָה שְׁעַת הַשֵּׁנָה וְהִיא מוֹצֵאת סוֹף סוֹף מְנוּחָה בְּצֵל כַּנְפֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוּב אֵין הִיא רוֹצָה לָשׁוּב לְבַעְלֶיהָ בַּבֹּקֶר. אַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹרֶה לָהּ: "שׁוּבִי לִמְקוֹמֵךְ! אָדָם זֶה הֶאֱמִין לִי וְהִפְקִיד אֶצְלִי אֶת נִשְׁמָתוֹ בְּלֵיל הָאֶתְמוֹל עַל דַּעַת שֶׁאַחְזִיר לוֹ אוֹתָךְ לְמָחֳרָת. אֵינִי רוֹצֶה לְהָפֵר אֵמוּן זֶה". לְפִיכָךְ נֶאֱמָר: 'רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ' - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נֶאֱמָן לְהַחְזִיר בַּבֹּקֶר אֶת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ מֻפְקָדוֹת אֶצְלוֹ.**

שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁנִיּוֹת גּוֹרָלִיּוֹת

נַסֵּיִם בְּסִפּוּר מְעַנְיֵן שֶׁהִתְרַחֵשׁ בְּעִצּוּמוֹ שֶׁל כֶּנֶס נוֹיְרוֹלוֹגִים נֶחְשָׁב, שֶׁאֵלָיו הִגִּיעוּ מְאוֹת נוֹיְרוֹלוֹגִים בְּכִירִים מִכָּל רַחֲבֵי הָעוֹלָם.

אֶחָד מִמּוֹשְׁבֵי הַכֶּנֶס עָסַק בְּחֵקֶר הַסִּבָּה שֶׁבְּגִינָהּ מִתְרַחֲשִׁים אֵרוּעֵי הִתְעַלְּפוּת רַבִּים בִּשְׁעוֹת הַבֹּקֶר מִיָּד לְאַחַר הַקִּימָה מֵהַמִּטָּה. תּוֹפָעָה שֶׁבְּאוֹתָהּ הָעֵת הֵדִירָה שֵׁנָה מֵעֵינֵיהֶם שֶׁל חוֹקְרִים רַבִּים.

אַחַד מִבְּכִירֵי הַחוֹקְרִים שֶׁעָרַךְ מֶחְקָר רַב שָׁנִים בְּסוּגְיָה זוֹ טָעַן כִּי הִגִּיעַ לַמַּסְקָנָה שֶׁהִתְעַלְּפוּיוֹת אֵלּוּ נִגְרָמוֹת בְּעִקָּר אֵצֶל אֲנָשִׁים הָרְגִילִים לָקוּם מִמִּטָּתָם מִיָּד עִם הִתְעוֹרְרוּתָם מֵהַשֵּׁנָה. בְּתוֹצְאוֹת הַמֶּחְקָר נִכְתַּב כִּי שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁנִיּוֹת שֶׁל מְנוּחָה הֶכְרֵחִיּוֹת לְכָל אָדָם לִפְנֵי קִימָה מִשֵּׁנָה מְמֻשֶּׁכֶת, כְּדֵי שֶׁהַדָּם לֹא יִזְרֹם לַמֹּחַ בִּמְהִירוּת רַבָּה מִדַּי הָעֲלוּלָה לִגְרֹם לְהִתְעַלְּפוּת.

לְפִיכָךְ הוּא מַמְלִיץ לְכָל אָדָם, כִּי לְאַחַר קוּמוֹ מִשְּׁנָתוֹ יֵשֵׁב וְיִסְפֹּר עַד שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן יָקוּם עַל רַגְלָיו. דְּבָרָיו נִשְׁמְעוּ בְּקֶשֶׁב רַב, וְהַהַצָּעָה זָכְתָה לִתְשׁוּאוֹת.

אוֹ אָז אַחַד הַנּוֹכְחִים, פְּרוֹפֶסוֹר יְהוּדִי בַּעַל שֵׁם, בִּקֵּשׁ אֶת רְשׁוּת הַדִּבּוּר וְאָמַר:

"אֶצְלֵנוּ הַיְּהוּדִים קַיָּם מִנְהָג עַתִּיק לוֹמַר בְּכָל בֹּקֶר תְּפִלַּת הוֹדָיָה מְיֻחֶדֶת לְבוֹרֵא עוֹלָם עַל שֶׁזִּכָּנוּ לְהִתְעוֹרֵר בְּרִיאִים וּשְׁלֵמִים - תְּפִלַּת 'מוֹדֶה אֲנִי'".

הוּא צִטֵּט מִתּוֹךְ סֵפֶר 'מִשְׁנָה בְּרוּרָה' (א ח) שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ, אֶת מָה שֶׁכָּתַב הֶ'חָפֵץ חַיִּים' עַל דִּבְרֵי הָרַמָ"א: "וּמִיָּד שֶׁיֵּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ יָקוּם בִּזְרִיזוּת לַעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה" - "יִשְׁהֶה מְעַט וְלֹא יַעֲמֹד פִּתְאוֹם, כִּי זֶה מַזִּיק לַגּוּף... טוֹב לוֹמַר תֵּכֶף בְּקוּמוֹ: 'מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם שֶׁהֶחֱזַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחֶמְלָה רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ'".

"בִּתְפִלָּה זוֹ", סִיֵּם הַנּוֹיְרוֹלוֹג הַיְּהוּדִי, "יֵשׁ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִלִּים. הִיא נֶאֱמֶרֶת בִּישִׁיבָה עַל הַמִּטָּה קֹדֶם הַקִּימָה הַמֻּחְלֶטֶת, וַאֲמִירָתָהּ בְּכַוָּנָה עוֹרֶכֶת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁנִיּוֹת, בְּדִיּוּק..."

וְשׁוּב, בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה בְּאוֹתוֹ הַכֶּנֶס, הֶחֱרִישׁוּ מְחִיאוֹת כַּפַּיִם סוֹעֲרוֹת אֶת הָאוּלָם ('בָּרְכִי נַפְשִׁי' ח"ג עמ' תרב).

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ שֶׁהוּא **חַי וְקַיָּם** לְעוֹלָם, עַל כָּךְ **שֶׁהֶחֱזַרְתָּ בִּי** - לְגוּפִי, אֶת **נִשְׁמָתִי** שֶׁהִפְקַדְתִּיהָ אֶצְלְךָ אֶמֶשׁ, וְעָשִׂיתָ זֹאת **בְּחֶמְלָה** - בְּרַחֲמִים, **רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ** בְּהַחְזָרַת נִשְׁמָתֵנוּ שֶׁהֻפְקְדָה בְּיָדְךָ.

מִכְתְּבֵי אֱמוּנִים
מִכְתָּבִים מִקּוֹרְאֵינוּ הַנֶּאֱמָנִים

לְעוֹרְכֵי הֶעָלוֹן הַנִּכְבָּד 'וְכֹל מַאֲמִינִים',

זֶה עַתָּה לָמַדְנוּ בְּלִמּוּד הַדַּף הַיּוֹמִי (שַׁבָּת סב ב) שֶׁרַב חִסְדָּא אָמַר שֶׁבִּזְכוּת שֶׁהִדֵּר בְּמִצְוַת נְטִילַת יָדַיִם וְנָטַל אֶת יָדָיו בְּשֶׁפַע שֶׁל מַיִם, נָתְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם טוֹבָה מְלֹא חָפְנַיִם. בַּסֵּפֶר 'עֶרְכֵי יְהוֹשֻׁעַ' (עמ' קכז) מֵבִיא רֶמֶז לְכָךְ: 'מַיִם' רָאשֵׁי תֵּבוֹת: "מַלֵּא יָדֵינוּ מִבִּרְכוֹתֶיךָ". יֵשׁ לְהוֹסִיף שֶׁיֵּשׁ בְּכָךְ רֶמֶז לְהִדּוּר נוֹסָף, שֶׁהַמְבָרֵךְ בִּרְכַּת עַל נְטִילַת יָדַיִם בְּקוֹל כְּדֵי שֶׁיַּעֲנוּ אַחֲרָיו אָמֵן, זוֹכֶה לִבְרָכָה מְיֻחֶדֶת. שֶׁכֵּן 'מַיִם' שֶׁהֵם רָאשֵׁי תֵּבוֹת "מַלֵּא יָדֵינוּ מִבִּרְכוֹתֶיךָ", הֵם אַף בְּגִימַטְרִיָּה 'אָמֵן' (עִם הַכּוֹלֵל).

בִּבְרָכָה, הָרַב א.צ.מ. - בְּנֵי בְּרַק.

מַעֲשֵׂה אֱמוּנִים
סִפּוּר שְׁבוּעִי עַל אָמֵן וּתְפִלָּה

'אֲשֶׁר יָצַר' - 'מַתְּנַת חַיִּים'

בִּשְׁלְהֵי חֹדֶשׁ נִיסָן, בַּתְּקוּפָה שֶׁבָּהּ הוֹדֵינוּ כֻּלָּנוּ עַל בְּרִיאוּת טוֹבוֹת שֶׁבָּרָא ה' בְּעוֹלָמֵנוּ, הִסְתַּלֵּק לְבֵית עוֹלָמוֹ כְּתוֹצָאָה מִנְּגִיף קוֹרוֹנָה, הָרְהַ"ג רַבִּי אַבְרָהָם יְשַׁעְיָהוּ הֶבֶר זָצַ"ל. עַל אִישִׁיּוּתוֹ הַמְּיֻחֶדֶת וּפָעֳלוֹ הַמָּסוּר לְהַצָּלַת חַיִּים נִתָּן הָיָה בְּהֶחְלֵט לְבָרֵךְ אֶת הַבְּרָכָה הָאֲמוּרָה.

הָרַב הֶבֶר הָיָה מֻכָּר לְכֹל כְּמִי שֶׁיִּסֵּד אֶת הָאִרְגּוּן הַמֻּפְלָא 'מַתְּנַת חַיִּים' שֶׁבְּאֶמְצָעוּתוֹ זָכָה רַבִּים לְהַעֲנִיק חַיִּים. בִּזְכוּתוֹ לְמַעְלָה מִשְּׁמוֹנֶה מֵאוֹת יְהוּדִים נִגְאֲלוּ מִיִּסּוּרֵי תֹּפֶת הַדִּיאָלִיזָה וְשָׁבוּ לְנַהֵל חַיִּים תַּקִּינִים בִּבְרִיאוּת וּבְרֹגַע בְּקֶרֶב מִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם.

מִתּוֹךְ עֲנָוָה וַאֲצִילוּת נֶפֶשׁ, פִּרְסֵם הָרַב הֶבֶר מֵעַל כָּל בָּמָה אֶפְשָׁרִית אֶת מַעֲלָתָהּ שֶׁל מִצְוָה גְּדוֹלָה זוֹ שֶׁעַד לְאוֹתָהּ עֵת הָיְתָה נְדִירָה וַאֲפִלּוּ מֻפְרֶכֶת בְּעֵינֵי רַבִּים; לְהַעֲנִיק 'מַתְּנַת חַיִּים' - חֵלֶק מִגּוּפְךָ, בַּעֲבוּר אָדָם שֶׁיִּזְכֶּה מִכֹּחַ נְתִינָה זוֹ לָשׁוּב לַחַיִּים לְאַחַר שָׁנִים שֶׁל סֵבֶל. מַאֲמַצָּיו נָשְׂאוּ פְּרִי כַּאֲשֶׁר בְּנִגּוּד לְכָל הַתַּחֲזִיּוֹת וְלַמְרוֹת הַקְּשָׁיִים הַכְּרוּכִים בְּכָךְ, מִסְפַּר תּוֹרְמֵי הַכִּלְיָה בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ הוֹלֵךְ וְגָדֵל בְּהַתְמָדָה עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה. כַּאֲשֶׁר גּוֹיֵי הָעוֹלָם מִשְׁתָּאִים לְנֹכַח הַתּוֹפָעָה הַיִּחוּדִית וּמַכְרִיזִים: "מִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל!"

בִּתְקוּפַת הַמַּחֲלָה הַקְּצָרָה שֶׁהִכְרִיעָה אֶת חַיָּיו שֶׁל הָרַב זַצַ"ל, עַל פִּי בַּקָּשַׁת רַעְיָתוֹ הָרַבָּנִית שתבלחט"א, וּכְפִי שֶׁהוּא עַצְמוֹ נָהַג לְעוֹרֵר רַבּוֹת בְּחַיָּיו, הִתְחַזְּקוּ רַבִּים לִזְכוּתוֹ בַּאֲמִירַת בִּרְכַּת 'אֲשֶׁר יָצַר' בְּכַוָּנָה. וְלֹא בִּכְדִי, שֶׁהֲלֹא נוֹדְעָה בְּרָכָה זוֹ מִימֵי קֶדֶם, כִּסְגֻלָּה גְּדוֹלָה לִרְפוּאָה לְמִי שֶׁזּוֹכֶה לְאוֹמְרָהּ בְּכַוָּנָה וּבִמְתִינוּת מִתּוֹךְ הַכְּתָב.

בְּמֶשֶׁךְ יְמֵי חַיָּיו הִרְבָּה הָרַב הֶבֶר לְעוֹרֵר עַל חֲשִׁיבוּתָהּ שֶׁל בְּרָכָה זוֹ. כְּמִי שֶׁחָוָה עַל בְּשָׂרוֹ אֶת יִסּוּרֵיהֶם שֶׁל מְטֻפְּלֵי הַדִּיאָלִיזָה, רָאָה בְּכָךְ מִשְׁנֶה חֲשִׁיבוּת, בִּפְרָט לְאוֹר הָעֻבְדָּה כִּי אֵלּוּ כִּמְעַט וְאֵינָם זוֹכִים לִבְרָכָה זוֹ.

בִּדְבָרִים שֶׁנָּשָׂא הִסְבִּיר: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָנַן אֶת הָאָדָם בְּזוּג כְּלָיוֹת אֲשֶׁר לָהֶן לְמַעְלָה מִמֵּאָה וַחֲמִשִּׁים תַּפְקִידִים חִיּוּנִיִּים. שְׁנַיִם מֵהֶם מֶרְכָּזִיִּים בְּיוֹתֵר: דַּרְכָּן מִסְתַּנֵּן הַדָּם מִכָּל הָרְעָלִים וְהַנּוֹזְלִים הַמְּיֻתָּרִים שֶׁדָּבְקוּ בּוֹ בְּמַהֲלַךְ תַּהֲלִיךְ הָעִכּוּל, וְעַל יָדָן מִתְפַּנֶּה הַגּוּף מֵעָדְפֵי הַנּוֹזְלִים.

כַּאֲשֶׁר חָלִילָה נוֹצָר כֶּשֶׁל תִּפְקוּדִי בְּמַעֲרֶכֶת הַכְּלָיוֹת, נִתָּן מִיָּד לָחוּשׁ בַּחָכְמָה הַמֻּפְלָאָה שֶׁבָּהּ יָצַר ה' אֶת הָאָדָם. כִּלְשׁוֹן הַבְּרָכָה; בְּהֶעְדֵּר כְּלָיוֹת מְתַפְקְדוֹת, פְּסֹלֶת הַדָּם אֵינָהּ יוֹצֵאת מֵהַגּוּף, וְכָךְ הַגּוּף מִתְנַפֵּחַ וּמִתְמַלֵּא נוֹזְלִים, עַד שֶׁחָלִילָה לֹא נִתָּן לְהַמְשִׁיךְ לִחְיוֹת כָּךְ.

לְשֵׁם הַחְלָפַת תִּפְקוּד הַכְּלָיוֹת, נֶאֱלָץ הַחוֹלֶה לָשֶׁבֶת בְּמֶשֶׁךְ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁבוּעַ, בְּכָל פַּעַם בְּמֶשֶׁךְ כְּאַרְבַּע שָׁעוֹת, לְצַד מְכוֹנָה גְּדוֹלַת מְמַדִּים הַשּׁוֹאֶבֶת אֶת הַדָּם מִגּוּפוֹ, מְסַנֶּנֶת אוֹתוֹ וּמְשִׁיבָה אֶת הַדָּם הַנָּקִי לְמַעֲרֶכֶת הַדָּם.

כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְרָמַת נִקָּיוֹן הַקְּרוֹבָה לְתִפְקוּד הַכְּלָיוֹת, עַל הַדָּם לַעֲבֹר בִּמְכוֹנַת הַדִּיאָלִיזָה בְּמַחֲזוֹרִים שֶׁל שִׁבְעִים פְּעָמִים בְּרֶצֶף. פְּעֻלָּה הַמַּחְלִישָׁה אֶת הַגּוּף עַד מְאֹד, וְאַחֲרֵי כָּל זֹאת, עֲדַיִן אֵין הַדָּבָר מְשַׁמֵּשׁ תַּחֲלִיף מֻשְׁלָם לַכְּלָיוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁבָּהֶן חָנַן אוֹתָנוּ הַבּוֹרֵא.

מְטֻפְּלֵי הַדִּיאָלִיזָה נֶאֱלָצִים לְוַתֵּר עַל מְזוֹנוֹת רַבִּים שֶׁאֶת הָרְעָלִים הַנּוֹצָרִים מֵהֶם, בְּנִגּוּד לַכְּלָיוֹת, מְכוֹנַת הַדִּיאָלִיזָה מִתְקַשָּׁה לְסַלֵּק. כְּמוֹ כֵן, מְטֻפְּלֵי הַדִּיאָלִיזָה מֻגְבָּלִים עַד מְאֹד בְּכַמּוּת הַנּוֹזְלִים שֶׁמֻּתָּר לָהֶם לִשְׁתּוֹת בִּימָמָה, וּבְנוֹסָף לְכָךְ, בְּנִגּוּד לַכְּלָיוֹת שֶׁתּוֹךְ כְּדֵי פְּעֻלָּתָן מְסֻגָּל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל חֲפָצָיו, מְכוֹנַת הַדִּיאָלִיזָה מְחַיֶּבֶת אוֹתוֹ לִשְׁהוֹת לְצִדָּהּ וּמַגְבִּילָה אֶת תְּנוּעוֹתָיו.

"מִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלֹקַ" - מָה נִשְׂגָּב הוּא הַלֶּקַח שֶׁנִּתָּן לִלְמֹד מִפְּעֻלָּתוֹ הַתַּקִּינָה שֶׁל אֵיבָר אֶחָד, לְחַסְדֵי ה' הַמְּלַוִּים אוֹתָנוּ תָּדִיר שֶׁמִּבַּלְעֲדֵיהֶם אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת.

כַּמָּה גְּדוֹלִים הֵם חַסְדֵי הַבּוֹרֵא אַף בְּכָךְ שֶׁחָנַן אֶת הָאָדָם בְּזוּג כְּלָיוֹת אֲשֶׁר כָּל אַחַת מֵהֶן מְסַפֶּקֶת פִּי שְׁנַיִם מֵהַנִּדְרָשׁ לְחַיֵּי הָאָדָם. כָּךְ יָכוֹל הוּא לְהַעֲנִיק אַחַת מֵהֶן לְזוּלָתוֹ הַנִּצְרָךְ לְכָךְ, מִבְּלִי שֶׁיִּצֹּר הַדָּבָר סִכּוּן מַמָּשִׁי בַּעֲבוּרוֹ, כְּפִי שֶׁזָּכָה הָרַב הֶבֶר לְעוֹרֵר מְאוֹת יְהוּדִים נִפְלָאִים אֲשֶׁר זָכוּ לְהַעֲנִיק חַיִּים לְזוּלָתָם.

אֶפִּיזוֹדָה מֻפְלָאָה, אֲשֶׁר מְלַמֶּדֶת עַל אִישִׁיּוּתָם הַמְּיֻחֶדֶת שֶׁל כְּלַל תּוֹרְמֵי הַכִּלְיָה, סִפֵּר הָרַב הֶבֶר עַל יְהוּדִי יָקָר וּבַר אוֹרְיָן. תַּלְמִיד חָכָם מֻפְלָג אֲשֶׁר נַפְשׁוֹ הַיְּקָרָה נְטוּעָה הַרְחֵק מֵהֲוָיוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְזָכָה מִבְּחִירָתוֹ הָאִישִׁית לִהְיוֹת אֶחָד מִתּוֹךְ מְאוֹת תּוֹרְמֵי הַכִּלְיָה הַמֻּפְלָאִים שֶׁזָּכוּ לְהַעֲנִיק חַיִּים לְזוּלָתָם בִּזְכוּת 'מַתְּנַת חַיִּים':

בַּבֹּקֶר שֶׁבּוֹ הָיָה אָמוּר הַנִּתּוּחַ לְהֵעָרֵךְ, הִזְמִין אוֹתוֹ תַּלְמִיד חָכָם אֶת כָּל יְלָדָיו, עֲשָׂרָה בְּמִסְפָּר בְּלִי עַיִן הָרַע, לְבֵית הַחוֹלִים כְּדֵי שֶׁיְּלַוּוּהוּ לִקְרַאת הַמִּצְוָה הַנְּדִירָה שֶׁאֵלֶיהָ הִתְכּוֹנֵן תְּקוּפָה אֲרֻכָּה בְּדְחִילוּ וּרְחִימוּ.

כַּמָּה יָמִים קֹדֶם לָכֵן, בִּקֵּשׁ מִזּוּגָתוֹ שֶׁתִּרְכֹּשׁ בַּעֲבוּרוֹ מַתָּנָה לִכְבוֹד הָאֵרוּעַ הַמְּכוֹנָן - שְׁעוֹן יָד יְקָרְתִי. בַּקָּשָׁה זוֹ עָמְדָה בִּסְתִירָה וּבְנִגּוּד לְאָפְיוֹ הַמְּרֻחָק מֵהֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאָכֵן, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הֵבִינָה הָרַעְיָה אֶת פֵּשֶׁר הַבַּקָּשָׁה הַמְּיֻחֶדֶת.

הַתַּעֲלוּמָה הִתְבָּרְרָה כַּאֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ עֲשֶׂרֶת יְלָדָיו סְבִיב הַמִּטָּה שֶׁבָּהּ עָמַד לִהְיוֹת מוּבָל לַחֲדַר הַנִּתּוּחַ, בְּעוֹדוֹ לָבוּשׁ בְּמַדֵּי בֵּית הַחוֹלִים. לְהַפְתָּעַת כֻּלָּם שָׁלַף הַיְּהוּדִי מַשְׂקִית בַּד יְקָרְתִית שֶׁנָּחָה לְצִדּוֹ שָׁעוֹן מַרְהִיב, עָנַד אוֹתוֹ עַל זְרוֹעוֹ וּבֵרֵךְ בְּכַוָּנָה וּבְהִתְרַגְּשׁוּת: "בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה". דַּקָּה לְאַחַר מִכֵּן הֵסִיר אֶת הַשָּׁעוֹן מִיָּדוֹ וְהֶחְזִיר אוֹתוֹ לַמָּקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ נִלְקַח, הֱיוֹת שֶׁלַּחֲדַר הַנִּתּוּחַ אָסוּר לְהִכָּנֵס עִם שָׁעוֹן...

הִתְבָּרֵר כִּי הָאָב בִּקֵּשׁ אֶת הַשָּׁעוֹן הֶחָדָשׁ כְּדֵי שֶׁבְּאֶמְצָעוּתוֹ יוּכַל לְבָרֵךְ 'שֶׁהֶחֱיָנוּ' עַל הַמִּצְוָה הַנְּדִירָה שֶׁזָּכָה לְקַיֵּם בְּגוּפוֹ. לְמוֹתָר לְצַיֵּן כִּי הַמְּאֹרָע הַמְּרַגֵּשׁ נֶחֱרַט בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל דָּם בְּלִבָּם שֶׁל יְלָדָיו שֶׁסְּבָבוּהוּ. הֵם זָכוּ לְקַבֵּל מֵאֲבִיהֶם פֶּרֶק בְּחִנּוּךְ לִנְתִינָה אֲמִתִּית וְאַהֲבַת הַזּוּלַת מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה.

רָצְתָה הַהַשְׁגָּחָה הָעֶלְיוֹנָה, נִגְזְרָה הַגְּזֵרָה, וְרַבִּי אַבְרָהָם יְשַׁעְיָהוּ זַצַ"ל הִתְבַּקֵּשׁ לְבֵית עוֹלָמוֹ בְּעוֹדוֹ בְּשִׂיא פְּרִיחָתוֹ. בַּעֲזִיבָתוֹ אוֹתָנוּ הוֹרִישׁ אַחֲרָיו לְכָל בְּנֵי דּוֹרֵנוּ אֶת מוֹרֶשֶׁת הַנְּתִינָה הַמֻּפְלָאָה שֶׁאוֹתָהּ דָּאַג לְהַנְחִיל בְּמֶשֶׁךְ שְׁנוֹתָיו הָאַחֲרוֹנוֹת. יְהִי זִכְרוֹ בָּרוּךְ.

מִפִּי בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה

וְכַאֲשֶׁר תָּקוּם מִן הַסֵּפֶר, תְּחַפֵּשׂ בַּאֲשֶׁר לָמַדְתָּ אִם יֵשׁ בּוֹ דָּבָר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקַיְּמוֹ. (אִגֶּרֶת הָרַמְבָּ"ן)

"בני אמונים" ת.ד. 102 בני ברק | פקס. 08-9746102 | מייל. 9139191@gmail.com | ניתן לקבל עלון זה במייל מידי שבוע

shay עיצובים

בס"ד בר"ה

פרשת במדבר

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

כ"ט אייר תש"פ | גליון 672

מאמר

ראש הישיבה

במי אתה מאמין?

שיחה מלב אל לב

איציק ובנו, דביר, ישבו על הדשא בפארק השכונתי לזמן איכות של אבא ובן. אבל עכשיו רצה איציק להבין מה כל כך מציק לבן שלו. כבר תקופה ארוכה שהוא רואה את דביר עצוב ומכונס ואפילו מפוחד. הם גלגלו שיחה על דא ועל הא, וכשהלבבות נפתחו פנה איציק לדביר ושאל אותו מה גורם לו למצב הרוח העגום שלו.

דביר הפתיע את אביו ואמר לו: "אבא אני מפחד ממך. אני מפחד שתעניש אותי, שתעשה לי דברים רעים, שתצעק עלי, שתרביץ לי..."

האבא לא האמין למשמע אוזניו וענה לבנו: "למה אתה חושב ככה? הרי אני רק אוהב אותך ורק חושב איך להיטיב איתך. אני רוצה שיהיה לך הטוב ביותר. וכי אתה לא רואה כמה אני אוהב אותך ומפנק אותך ומשקיע בך בנפש שלך ובחינוך שלך? נכון שאני גם נותן לך גבולות ולא מתיר לך כל דבר, אבל זה רק לטובתך כדי לשמור עליך ולהגן עליך ולהקנות לך ערכים והרגלים טובים לחיים.

"וכל שכן בעניין העונשים. נכון שלעתים רחוקות אני גם מעניש אותך, אבל גם אז זה רק בעדינות וברחמים גדולים ולטובתך. וזה דווקא בגלל שאני אוהב אותך ואני רוצה שתצליח בחיים. באמצעות עונש או גערה אני רוצה לעורר אותך להבין נקודות מסוימות, אבל לא להרע לך חלילה. ותדע לך שכאשר אני נאלץ להשתמש ביד קשה - זה כואב לי מאוד באופן אישי, ואני מצטער אפילו יותר ממך על כך שאני נאלץ להגיע לזה, וזה בשום אופן לא מתוך שנאה או אכזריות..."

הסיפור של כולנו

מה אתם אומרים, מהי ההסתכלות הנכונה? האם דביר צודק? ואם הוא טועה, היכן הוא טועה?

זה ברור שהטעות של הבן היא בדרך שבה הוא מסתכל על אביו. הוא לא קולט את הקשר הבסיסי שבין אב לבנו שהוא קשר וחיבור של אהבה עצומה.

> "אבא אני מפחד ממך. אני מפחד שתעניש אותי, שתעשה לי דברים רעים, שתצעק עלי, שתרביץ לי..."

ומדוע אני מספר לכם על הדו־שיח המוזר הזה שנשמע כל כך לא הגיוני?

בגלל שכמעט כולנו מרגישים בתת־מודע שלנו הרגשות דומות כלפי אבינו האוהב שבשמיים. וזה נכון שכל אחד יכול לצטט ולדקלם בפיו ואפילו להרגיש פעמים רבות שה' אוהב אותו, וכל אחד יודע במוח שה' הוא אבא אוהב ורחמן, ושהוא טוב ומטיב ושהכול לטובה - אבל בפועל, ברגע האמת, כשאתה נתקף בעצבות או בחרדות, בלחץ או בדאגות - אתה בעצם מבטא בכך את החרדה שלך מההשגחה של בורא עולם, כלומר אתה למעשה מראה שאתה לא ממש מאמין שהבורא שמשגיח עליך בכל רגע אוהב אותך אהבת עולם יותר מאב לבנו.

<u>וזה הלב של הלב של כל האמונה</u>. כי להאמין שיש בורא לעולם ושהוא משגיח על כל הברואים זו לא חכמה גדולה. זה אמנם הבסיס של האמונה, אבל זה לא הלב. ואמונה בלי לב עלולה להחטיא לגמרי את המטרה כפי שנלמד.

להאמין בבורא באמת

אז מה הלב של האמונה? הלב של האמונה הוא ההרגשה שצריכה למלא את לבו של המאמין **<u>שהוא קשור ומחובר לבורא כבן לאביו האוהב</u>**, "כגמול עלי אמו". הוא צריך להרגיש שהוא לא סתם ביד ההשגחה הפרטית, אלא שהוא ביד ההשגחה של **<u>הבורא הטוב והמטיב שאוהב אותו ועושה הכול לטובתו ורוצה שיהיה לו כל הטוב שבעולם</u>**.

הכתוב אומר: "דע את אלוקי אביך ועובדהו" - אתה חייב לדעת להבין במי אתה מאמין. אתה צריך להאמין בבורא שאוהב אותך. אם חסרה לך הידיעה הזאת בעומק לבך - אתה עדיין לא מאמין בבורא.

בלי לקנות את הידיעה הזאת בעומק הלב ולחיות אותה, אתה מאמין באלוה שאתה יצרת לעצמך. אתה יצרת לעצמך אלוה מפחיד שלפי דעתך הוא עלול להתעלל בך ולעשות לך דברים רעים, וכל האמונה שלך ב"בורא" ו"בהשגחה" היא רק אמונה מזויפת באותו אלוה פרי דמיונך. כלומר, אתה מחטיא את המטרה, אתה מפנה את כל כוח האמונה שלך לכתובת הלא נכונה.

אבל האמונה האמתית היא להאמין באלוקים האמתי, אלוקי העולם, אב הרחמן האוהב את כל הברואים ואוהב אותך אהבת עולם. לכן הידיעה הברורה שה' אוהב אותך היא הלב של האמונה כי בלעדיה אתה אמנם "מאמין", אבל אתה טועה בכתובת אתה לא מאמין באלוקים הנכון. זו אמונה תפלה של שטות והבל.

מיהו נותן התורה?

וזו גם ההסכלות שלנו וההתייחסות שלנו לכל התורה והמצוות. הבורא שמצווה עלינו לקיים תורה

המשך בעמוד 3

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |

טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252

לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

בס"ד בר"ה

אבני ברקת

הסדרה החדשה מבית היוצר של הרב **שלום ארוש** שליט"א

תאמין בכוחך - וכל חייך ישתנו לטובה

לפרטים והזמנות: 052-2240696

חינוך באהבה
הרב יצחק אבוחצירא

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נ"ד: 054-8434435

לחיות עם הקורונה, פרק ה'

הורים יקרים, אנו נמצאים בתקופת "שיגרת קורונה".

החופש ב"ה הסתיים, כמעט כולנו חזרנו לעבודה וללימודים ורוב ככל מערכות החינוך חזרו ללמד בצורה בטיחותית. דיברנו על כך שבחודשיים האחרונים סדר היום המוקפד, נפרץ לחלוטין. הילדים ישנו מאוחר, נשארו בבית רוב ככל היום, אכלו בצורה לא מסודרת, חיו כמעט ללא חוקים וגבולות והבית התנהל כמו בתקופת החופש הגדול. ואנו מנסים כבר 3 שבועות, לאסוף את עצמינו ואת הילדים לסדר יום מוקפד ומסודר ולסיים בהצלחה במסגרות הלימודים את שנת תש"פ. במסגרת המאמרים הנוכחית, נשוחח בע"ה על החזרת הבית למסלול למידה בתקופת שיגרת קורונה.

לשנות תודעה ולשנות מצב

בפרקים הקודמים, דיברנו על ההכנה הביתית לשיגרה, ע"י שיחות הסברה וכינוסים. כי כאמור, על מנת להגיע לשיתוף פעולה מלא של הילדים, אנו צריכים לשנות תודעה ולשנות מצב. ולכן נמשיך ונפעל בשלוש דרכים:

1. מידע בטוח ותכנון מראש: עלינו ההורים, לקבל מידע בטוח ממסגרות הלימוד, לתכנן את המצב בבית, להחזיר סדר יום, ולהיות יציבים ועקביים עם התוכנית הכללית של הבית ועם התוכנית של כל ילד בפני עצמו.

2. שיחות הסברה: נכין את הילדים בשיחות אישיות ובשיחות כלליות. בשיחות, נאפשר דיון ושיח פתוח, נשתף חששות ורגשות, נקשיב לקולות ולמחשבות, ונתכנן ביחד ועם כל ילד בנפרד את החזרה. השיחות, הם המפתח לשינוי תודעה. הילד חושב על הדברים, הוא משוחח עליהם עם אחרים, ההתנגדות שלו פוחתת וכך הוא מפנים את המסר. המסר מחלחל לאט לאט לתודעה והוא יכול לפעול בהתאם.

2. שינוי מצב: נעשה רשימה של סדר היום והשיגרה הקיימת, ונקרא לו "המצב המצוי". נעשה רשימה נוספת של השיגרה החדשה שאנחנו רוצים ליצור, כדי להתאים את סדר היום לתקופת הלמידה במסגרות החינוך, ונקרא לו "המצב הרצוי". ונחשוב מה בשיגרת "המצוי" מפריע לנו להגיע לשיגרת "הרצוי", את מה שמפריע עלינו לשנות בצורה הדרגתית, על מנת ליצור שיגרה חדשה ללא התנגדות.

עבודה קבוצתית ועבודה פרטנית

כפי שידוע לכולנו, לא כל הילדים שווים. ישנם ילדים שאוהבים ללמוד והחזרה לבית הספר רק מועילה להם. ויש ילדים שעכשיו פותחים במלחמת-אזרחים ובהפגנות כדי להימנע מלחזור למסגרת. ולכן עלינו לבצע עבודה משפחתית עם כולם, באופנים שהזכרתי. וגם לבצע עבודה פרטנית עם כל אחד בפני עצמו לפי טבעו ויכולותיו. אני מעוניין להתייחס לשלשה ילדים במשפחת כהן: רותי, שמעון ואלחנן.

1. רותי.

רותי היא ילדה בכיתה ג', חכמה, יצירתית, אוהבת ללמוד ופעילה מאוד בתחום החברתי. רותי כבר מחכה בקוצר רוח שכל החברות תחזורנה ללמוד, ובדמיונה היא כבר משלימה את כל החומר שחסר לה, נבחנת עליו בהצלחה, מקבלת ציונים טובים ואפילו יוצאת לטיול כתתי של סוף השנה. להורים של רותי אין קושי להעיר אותה בבוקר ולהחזיר אותה ללימודים. ביום שהנהלת בית הספר פתח את שעריו, היא הייתה הראשונה.

אבל אצל רותי הבעיה התחילה בשבוע השני. המורה עדיין חילקה את יומה בין לימוד בטלפון לבין הלימוד בכיתה, הלמודים היו עד שעה 12 ורק לארבעה ימים בשבוע. רותי מחכה כבר חודשיים בהתלהבות ל"מסה" של השלמת חומר, אך שאר הבנות בכיתה לא כ"כ בכיוון. אפילו המחנכת מרגישה שרותי נהייתה "המורה המחליפה" ולעיתים אף "המנהלת" שלה, רותי מעירה הערות בכיתה לחברות שלא נכנסות בזמן לכיתה בבוקר או אחרי ההפסקה, גם לאלו שמדברות תוך כדי השיעור ואפילו למורה כשלא חילקה דפי חזרה על החומר בתורה. רותי נמצאת "באורות" ויש לאזן אותה ולהסביר לה את המצב. עליה להבין את חברותיה ואת השוני ביניהן. כ"כ יש להסביר לה את מקומה כתלמידה ולא כאחראית בביה"ס. אבל יש לרותי המון מרץ, מצויין, נעזור לה לפתוח חוג- העשרה לילדות הבניין בשעות אחה"צ.

2. שמעון.

שמעון, לומד בכיתה ה'. ילד שקט, מסתגר בעולמו ומעט רחפן. תקופת הקורונה ממש עשתה לו טוב. סדר היום בבית לא היה כ"כ מוקפד. הוא התעורר בצורה הדרגתית החל משעה 8 בבוקר, אך קם מהמיטה רק לקראת 9. כל היום שלו התנהל באיטיות והוא לא הטריד אף אחד על כך שמשעמם לו. שמעון העסיק את עצמו, שיחק עם כל הקטנים וקרא ספרים. מבחינתו שהתקופה הזו תמשיך לפחות עוד כמה שנים טובות. כדי לחבר את שמעון לסדר יום מוקפד, ולחזרה ללמידה, יש לעבוד בצורה מדורגת ועקבית עם הרבה שיחות וליווי בתקופה הקרובה. שימת לב ליכולותיו ולקשייו יתרמו בוודאי להצלחה בתקופת החזרה ללמידה.

3. אלחנן.

אלחנן לומד בישיבה קטנה, בשיעור א'.

אלחנן מלא ביצירתיות, רעיונות והפתעות. כל יום איתו בבית, הוא חוויה בפני עצמה. הלמידה במסגרת תעשה לאלחנן רק טוב. וחשוב "לתעל" את כל יכולותיו לתחום הלימודי והחברתי. נעזור לצוות בישיבה, לתת לו יוזמות ותחומי אחריות, אפשר להציע לו להיות חברותא לתלמידים חלשים ממנו, ולעזור בבית בשעות הערב ולארגן כל מיני דברים במשפחה המורחבת.

לסיכום:

לא כל הילדים דומים, ויש לבצע תכנון משולב בין הנהגות וסדר היום בבית, לבין השילוב של הילדים במסגרות, כל אחד לפי טבעו ויכולותיו. זהו תכנון נדרש על מנת שהחזרה של הילדים למסגרות הלימוד, תהייה בע"ה בצורה מועילה וללא התנגדות. בהצלחה!

בדיחות הדעת

יהודי עלה לרכבת והתישב במחלקה ראשונה. עלה גוי, התישב לידו והחל להציק לו. קרא היהודי לכרטיסן ואמר לו "האיש הזה רמאי! הוא קנה כרטיס למחלקה פשוטה והתישב כאן". בדק הכרטיסן את כרטיסו של הגוי, והנה אמת הדבר! ומיד זרק את הגוי למחלקה הפשוטה.

אחרי שירדו שניהם פנה הגוי ליהודי ואמר לו "מילא שזרקו אותי בגללך. אבל תגלה לי איך ידעת את זה???" "פשוט מאוד" ענה לו היהודי "ראיתי שיש לנו כרטיס באותו צבע"!

הדלקת נרות

	כניסה	יציאה	ר"ת
ירושלים	18:58	20:15	20:51
תל אביב	19:15	20:18	20:49
חיפה	19:10	20:19	20:52
באר שבע	19:15	20:15	20:49

סיפורי תודה
אמרתי תודה ונושעתי

יש לך סיפור תודה?
המערכת תשמח לפרסם אותו
al5308000@gmail.com

כַּרְטִיס הַכְּנִיסָה לְגַן עֵדֶן

אֶחָד אָמַר לִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל יוֹם שְׁעָתַיִם הִתְבּוֹדְדוּת. מִיָּד יָדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶת הַסֵּפֶר 'בִּשְׁדֵי יַעַר', שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: 'בִּשְׁדֵי יַעַר?' 'כֵּן', אָמַר לִי, 'בִּשְׁדֵי יַעַר...'

אֶחָד שָׁאַל אוֹתִי: "לָמָּה עַד הַיּוֹם לֹא כָּתַבְתָּ אֶת הַסֵּפֶר 'בִּשְׁדֵי יַעַר'? לָמָּה כָּתַבְתָּ אוֹתוֹ אַחֲרֵי כַּמָּה סְפָרִים, וְלֹא רִאשׁוֹן?" הֵבַנְתִּי שֶׁהוּא קִבֵּל כְּבָר אֶת הַכַּרְטִיס כְּנִיסָה שֶׁלּוֹ לְגַן עֵדֶן.

בְּאַחַד הַשִּׁעוּרִים נִגַּשׁ אֵלַי קָצִין, מְסֻכָּד בַּצָּבָא, וְאָמַר לִי: הִצַּלְתָּ לִי אֶת הַחַיִּים. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: אֵיזֶה סַם חַיִּים לָקַחְתָּ? עָנָה לִי: 'בִּשְׁדֵי יַעַר'. אָמַרְתִּי לוֹ: מָה הַפֶּלֶא? לָקַחְתָּ אֶת סַם הַחַיִּים הֶחָזָק בְּיוֹתֵר.

'בִּשְׁדֵי יַעַר', הוּא מַדְרִיךְ לְהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁזֶּה הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן הַמֵּעִיד עַל הָאֱמוּנָה שֶׁל הָאָדָם. כִּי אָדָם שֶׁמַּאֲמִין בַּה' הוּא מְדַבֵּר אִתּוֹ, וְאֵיךְ יִתָּכֵן לוֹמַר שֶׁהוּא מַאֲמִין בַּה', אִם הוּא לֹא מְדַבֵּר אִתּוֹ? הַלֹּא זוֹ מִשְׁוָאָה פְּשׁוּטָה בְּיוֹתֵר: אַתָּה מַאֲמִין - אַתָּה מְדַבֵּר. אַתָּה לֹא מְדַבֵּר - אַתָּה לֹא מַאֲמִין. וְזוֹ עִקַּר הָעֵצָה בַּסֵּפֶר לְמַעֲשֶׂה, שֶׁיִּהְיֶה לָאָדָם הֶרְגֵּל לְהִתְבּוֹדֵד בְּכָל יוֹם שָׁעָה, וְיֵדַע שֶׁבַּמָּקוֹם שֶׁיִּתְבּוֹדֵד, שָׁם יְחַכּוּ לוֹ כְּבָר הַדְּבוּרִים שֶׁה' הֵכִין לוֹ. וְאִם רַק יָבוֹא לְשָׁם, הוּא כְּבָר יִמְצָא אֶת הַדְּבוּרִים לְדַבֵּר. גַּם בְּאוֹתָם זְמַנִּים שֶׁפַּרְגִּישׁ שֶׁחֹשֶׁךְ נוֹרָא אוֹפֵף אוֹתוֹ וְהוּא מַרְגִּישׁ שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הִתְעוֹרְרוּת לְדַבֵּר עִם ה', וּבְכָל זֹאת שֶׁיֵּלֵךְ לַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ הוּא רָגִיל לְהִתְבּוֹדֵד, וְיִרְאֶה שֶׁכֵּן יִהְיוּ לוֹ דִּבּוּרִים. כִּי ה' הֵכִין לוֹ דִּבּוּרִים. צְרִיכִים רַק לָבוֹא וּלְדַבֵּר אוֹתָם. כִּי זוֹ הַהִתְעוֹרְרוּת הַמְּעֻטֶּת, שֶׁרַק הִכְרִיחַ עַצְמוֹ לְשָׁרֵךְ רַגְלָיו אֶל אוֹתוֹ מָקוֹם, וְלֹא לְבַטֵּל אֶת קְבִיעוּתוֹ בַּהִתְבּוֹדְדוּת, עַל יְדֵי זֶה ה' יִתְבָּרַךְ יָכִין אֶת לִבּוֹ וְיִתֵּן לוֹ דִּבּוּרִים וְיוּכַל לָשׁוּב אֶל ה'.

וּכְפִי שֶׁכָּתַבְתִּי בַּסֵּפֶר 'בִּשְׁדֵי יַעַר', הַנּוֹשֵׂא הֶחָשׁוּב בְּיוֹתֵר בַּהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁבּוֹ תָּלוּי כָּל הַחִבּוּר עִם הַבּוֹרֵא וְהָאוֹר שֶׁל הַהִתְבּוֹדְדוּת, הוּא נוֹשֵׂא הַהוֹדָיָה. וְלָכֵן זֶהוּ הַדָּבָר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו הַכִּי הַרְבֵּה מְנִיעוֹת. לְכָל אֶחָד הַרְבֵּה יוֹתֵר קַל לְבַקֵּשׁ בַּקָּשׁוֹת וּלְהַרְבּוֹת בְּתַחֲנוּנִים, בִּבְכִיָּה לַה' וְכַד', זֶה פָּשׁוּט מוּבָן לוֹ וְקַל לוֹ לְגָשֶׁת 'יָשָׁר לָעִנְיָן' וְלִבְכּוֹת עַל חֶסְרוֹנוֹתָיו, שֶׁהֵרֵי זוֹ הַנְּטִיָּה הַטִּבְעִית שֶׁלּוֹ - לִרְצוֹת לְמַלֵּא אֶת חֶסְרוֹנוֹתָיו. הַהוֹדָיָה, לְעֻמַּת זֹאת, אֵינָהּ טִבְעִית לָאָדָם, שֶׁהִתְרַגֵּל מִיַּלְדוּתוֹ לְקַבֵּל אֶת הַשֶּׁפַע הָאֱלֹקִי לְלֹא תְּמוּרָה, לָכֵן זֹאת הָעֲבוֹדָה שֶׁל חַיָּיו שֶׁהַתּוֹדָה וְהַהוֹדָאָה יַהַכְּכוּ לִהְיוֹת טֶבַע שֵׁנִי אֵצֶל הָאָדָם.

ילדון חידודון
בין הפותרים יוגרלו מתנות

שני נשיאים משני שבטים משתי תקופות אך בשמם זהים?

תשובה פרשת אמור:בפרשת אחרי-מות הכהן הגדול סומך את ידו על השעיר לעזאזל ומתוודה על עוונות ישראל. ובפרשת אמור 'וסמכו כל השומעים את ידיהם על ראשו' (כ"ד, י"ד), רש"י מפרש שהעדים סומכים את ידיהם ואומרים 'אין אנו נענשים במיתתך שאתה גרמת לך'.

הזוכה: ב. הרמן, בני ברק.

פתרונות לשלוח למייל | פקס:
al5308000@gmail.com|02-5812252

אמרתי תודה ונושעתי
052-2240696
Breslev.co.il

שלום הבית שלי
הרב שלום ארוש שליט"א

הסדרה לשלום הבית
מאת הרב שלום ארוש
052-2240696

מה יהיה עם הילדים?

ישנן כמה בעיות קשות אצל גרושים. אחת מהבעיות הנפוצות היא כאשר הילדים המשותפים נמצאים ברשות אחד מבני הזוג שאינו מטפל בהם כראוי, אם מבחינה גשמית, כגון הזנחה, התעללות וכדומה, ואם מבחינה רוחנית, כגון שעזב את הדרך הישרה, והם מקבלים חינוך שאינו לרוחו של בן הזוג השני.

לכאורה - אין צרה גדולה מזו, ומובן מדוע בן הזוג, שהילדים אינם ברשותו, שבור ורצוץ. אך לא זו הדרך! אין זו האמת. גם כאשר יש לאדם צרה גדולה, חלילה, אסור שייתן לדבר להרוס את חייו, כי בכך לא יועיל כלל. בעניין זה מובא מעשה מזעזע שהיה באחת מערי אוקראינה בזמן שהייתה גזרת הקנטוניסטים, שיצאה הגזירה לקחת ילדי ישראל הרכים לשרת בצבא הרוסי, שירות שהיה נמשך לא פחות מעשרים וחמש שנה!

ילדים בני חמש, תמימים, נלקחו מבתיהם בכוח למחנות הצבא לחיות בתנאים קשים תחת מרותם של אנשי צבא אכזריים, וברוב המקרים לא נפגשו יותר עם הוריהם ונטמעו בגויים בלי הכר כמעט. כמובן, הורי הילדים עשו הכל בשביל להבריח או להחביא את ילדיהם מפני חיילי הצאר אך לא תמיד זה הצליח. והנה, באחת הפשיטות הללו אירע, שאשה אחת, שחטפו ממנה את בנה הקטן, במצוקתה הנוראה רצה לבית הכנסת, פתחה את ארון הקדש ושאגה בקולי קולות בבכיות נוראות לפני ספרי התורה, ולרוב צערה ושאגתה נפלה ומתה, רחמנא ליצלן...

כמובן, נעשה מזה רעש גדול, וכאשר סיפרו מעשה זה לרבי נתן מנעמירוב זי"ע, שכידוע הרבה להתפלל לבטל גזירה זו, אמר: אלו הייתה פונה אלי, הייתי מייעץ לה שתתחזק ותקבע כל יום זמן קבוע להתפלל לפניו יתברך שתצליח ותוכל להחזיר את בנה, והייתה מועילה בתפילתה לא רק להחזיר את בנה, אלא היו חוזרים עוד כמה וכמה ילדים בזכות תפילתה הזכה...

רואים אנו כיצד אף במשבר קשה וכואב כל כך, צריכים לשמור על יישוב הדעת ולהאמין שאין צרה שאין לה פיתרון על ידי תפילה, כי על ידי ההתמדה בתפילה יום יום אפשר לשנות כל גזירה, לזכות לישועות נוספות ולהועיל גם לאחרים, כמבאר בהרחבה בספר "בשדי יער" מאת הכותב.

וזהו כלל בכל צרה לא עלינו - שלא תחריב האשה את חייה בגלל זה, כי מה תועיל בכך? אלא תקבע זמן קבוע לתפילה כחצי שעה, שבה תבקש על הבעייתה. ומלבד זאת תהיה בשמחה כל היום, ורק בזה היא מבטיחה את ישועתה הנצרכת לה.

כל איש או אשה שילדיהם אינם ברשותם ואינם מקבלים טיפול ראוי, אף על פי שיש הצדקה לדאגה ולצער, הם חייבים להחליט: אני עושה כל מה שבידי לעשות בשביל לעזור לילדי במקום, ברצון ובטרחה, וכן אני משתדל לשמור על קשר תקין עם ילדי כפי האפשר, אבל יותר ממה שאני יכול לעשות בצורה בריאה, בלי עצבים ועצבות וכדומה, איני עושה כלום, מלבד תפילה - שלזה אני צריכה לקבוע זמן מסוים, ולהתפלל כל יום לפחות עשר דקות, ועדיף - חצי שעה, על הצלחת ילדי, ומלבד זאת אסיח דעתי מהעניין לגמרי.

הכלל הוא, שבתפילה אפשר לפעול הכל. לכן צריך במצב כזה להפקיד את הילדים בידיו של ה' יתברך, ולהתפלל אל ה' יתברך וידעו, שרק זו העצה להורה כזה - לקבוע זמן קבוע בכל יום להתפלל על ילדיו, וזה יועיל להם יותר מכל דבר אחר. הכרתי כמה וכמה אנשים שבאו מבתים הרוסים ושהוריהם היו גרושים, והילדים יצאו מוצלחים וחשובים מאד בזכות התפילות של אחד מההורים. לכן כל הורה שילך בדרך זו, יהיה סמוך ובטוח, שהוא עושה את הדבר הנכון ביותר לו ולילדיו, ויראה במו עיניו את התוצאות המוצלחות של האמונה והתפילה.

לאורם נלך
הילולא דצדיקיא

סוליקה הקדושה (ללה סוליקה) חג'וואל הי"ד כז אייר

בעיר טנג'יר שבמרוקו התגוררה משפחה יהודית בשם חג'וואל. הייתה להם בת בשם סוליקה, היא הייתה יפת תואר עד מאוד. "כל כבודה בת מלך פנימה" היה אביה נוהג לומר לה "ככל שתמנעי לצאת מהבית אל הרחוב כך ייטב לכולנו" ואכן, סוליקה הצנועה והחסודה קיבלה את דברי אביה באהבה ונמנעה ככל האפשר מלצאת אל הרחוב.

באחד הימים, התרגשה ובאה צרה על משפחת חג'וואל. אחד מבני השכנים ראה במקרה את הנערה סוליקה, וגמר אומר בנפשו שרק הנערה הזו ישא לאשה... אך כיצד יוכל המוסלמי להתחתן עם נערה יהודיה? הרי חוקי המוסלמים אוסרים זאת? בא איפוא אביו של הנער אל משפחת חג'וואל והודיע שאם ביתם סוליקה לא תתאסלם כדי שתוכל להנשא לבנו, רע ומר יהיה גורלם! פחד ובהלה תקפו את בני המשפחה, עולמם חשך בעדם. הם ידעו שאיומיו של המוסלמי אינם איומי סרק. עד מהרה החביאו את סוליקה בביתם של ידידים, ומיום ליום גבר פחדם מהשלטון. ואכן, לא עבר זמן רב, וחיילי המושל הגיעו לבית חג'וואל. ובידם פקודת מאסר נגד בתם סוליקה. "סוליקה ברחה מן הבית" אמר לחיילים "ואינני יודע היכן היא נמצאת" החיילים 'הפכו' את כל הבית בחפשם אחר הנערה, ומשלא נמצאה אסרו את אמה כבת ערובה. כשהגיע דבר המאסר של אמה לאזניה של סוליקה, לא נתן לה הדבר מנוח. היא ידעה על תנאי המאסר הנוראיים של היהודים שנאסרו בפקודת המושל. ולא יכלה לתת מרגוע לנפשה על צערה וסבלה של אמה. סוליקה גמרה אומר בנפשה להסגיר את עצמה לידי המושל ובלבד שאמה תשתחרר ממאסרה. האם שוחררה והנערה סוליקה הובאה למשפט בפני השופטים המוסלמים. בגאוה ובעוז נעורים הגיבה סוליקה "יהודיה הייתי ויהודיה אשאר לעולם... לא המוות ואף לא הענויים ירתיעו אותי, מוכנה אני למות על קידוש השם ובלבד שלא להפנות עורף לאמונת אבותי..." דבריה התקיפים של הנערה הצעירה הדהימו את השופטים המוסלמים. הם דחו את משפטה למועד אחר וסוליקה הוחזרה אל הכלא. משהמשיכה סוליקה להתעקש שלא לעבור לדת האיסלם חרצו השופטים את גזר דינה להיהרג בחרב. אחד מבני המלך שראה את הנערה הבטיח לה עושר וכבוד אם תסכים להתאסלם ולהינשא לו. "כבוד מלכים יפול בחלקך" העתיר בן המלך בחלקת לשונו "לא אמנה ממך את כל אשר תחפצי, ואת תהפכי למלכת מרוקו..." אין הכסף והזהב, הכבוד והשלטון, השיבה סוליקה אל בן המלך, יכולים להשתוות בערכם לאמונה באלוקי האמת ובתורתו הקדושה, ושום דבר שבעולם לא יפתני לבגוד בעמי ובאמונתי. גזר דינה של סוליקה נחרץ. היא קיבלה זאת בשוויון נפש ובשלווה גמורה, והכינה עצמה לרגע בו תקדש שם שמים ברבים. לפני הוצאתה להורג, שוב ניסה הנסיך לדבר על ליבה: "שווי נא בנפשך" אמר לה הנסיך "מה תהיי מאושרת כאשר תקבלי על עצמך את דת האסלם. את תהיי המושלת בכל מדינת מרוקו, וכל חמודות לא אמנע ממך..."

סוליקה אטמה אזניה משמוע את דבריו, ודחתה אותו מעליה בשאט נפש. חמתו של הנסיך היהיר בערה בו והוא ציווה לבצע מיד את גזר הדין. סוליקה השיבה את נשמתה ליוצרה בקדושה ובטהרה. מאותו היום הפכה הנערה סוליקה לסמל של קדושה ומופת ליהודי מרוקו. על כל צרה של תבוא היו משתטחים על קברה של סוליקה ומיד נושעים. וידוע סיפורה המפורסם של סוליקה כאשר קשרו אותה על זנב סוס וגררו אותה. ולפני כן ביקשה בקשה אחרונה סיכות, וקשרה את בגדיה לבשרה משום צניעות...זכותה תגן עלינו אכי"ר.

ומקובל כפי המון העם כי לרווקות יש סגולה מיוחדת להתפלל על קברה ולמצוא את זיווגם ההגון.

סיפור
לשולחן שבת

"בוא נברח לפני שהרבי יראה"

אלמנה אחת, שבעל נעוריה עזבה לאנחות ונפטר במיתה חטופה, גידלה במסירות רבה את בנה הפעוט וראתה בו נחמה. והנה ביום אחד חרב עליה עולמה כשבנה זה לקה לפתע בשיתוק מוחלט של הגפיים ואיבד את כוחו להלך.

האלמנה לא ידעה את נפשה מרוב צער ותוגה, לא יכלה לראות בסבל הנורא שפקד את בנה, כיתתה רגליה אצל גדולי הרופאים שבסביבה, אך הללו לא יכלו לשנות במאומה את המציאות המרה. האלמנה המסכנה חיה כשעננה כבדה של תוגה מאפילה את חייה ואט-אט נפלה לזרועות הייאוש.

באחד הימים הגיע לאוזניה שמעו של הצדיק הקדוש רבי מאיר מפרמישלאן ז"ע (יום פטירתו כ"ט באייר), שנודע כפועל ישועות בקרב הארץ. השמועה נסכה בה תקווה מחודשת. היא החליטה ליטול את בנה המשותק ולנסוע עימו לפרמישלאן. יאציל עליהם הרבי ר' מאיר'ל את ברכתו ויבטיח רפואה שלמה.

הרבי מפרמישלאן נהג פעמים רבות להסתיר את התנהגותו הקדושה בדברי צחות הרמוזים בפסוקים, בפתגמים שנונים, ולפעמים יוצאות דופן גם במעשים תמוהים שפשרם התברר רק לאחר זמן מסוים. אך ישועות רבות התגלגלו אצלו "מתחת לשולחן", כאשר הוא משתדל להסוות את גודל הנס ועושה כל שביכולתו שלא ייחסו את המופת אליו או לכוחו הגדול.

האלמנה נסעה אליו בהיות בטוחה שיצווה הצדיק על בנה לקום וכך יהיה. ידוע ידעה האלמנה כי כאשר באים אל הצדיק יש צורך להגיש לו פתקא (קוויטל) ואליה לצרף סכום כסף כפדיון נפש. לשם כך החלה לחסוך מכספה הדל פרוטה לפרוטה, עד שלאחר תקופה הצליחה בעמל רב לאסוף כמות גדולה של מטבעות שהגיעו לכדי סך של גילדן (מטבע זהב) אחד.

כשהמטבעות בידה, נטלה את הילד המשותק והיטלטלה עימו בדרכים כשפניה מועדות לפרמישלאן העיר, לשחר את פניו של הצדיק ולבקש הימנו ברכה.

כשהגיעה למעונו של הצדיק הרימה בידיה את בנה המשותק שישב בעגלה והניחה אותו בחוץ ליד חלון חדרו של רבי מאיר, ופנתה בעצמה להיכנס אל הקודש פנימה.

עמדה האלמנה המסכנה לפני הרבי בברכיים כושלות וחשה כמי שעומדת להתעלף. הדמעות חנקו את גרונה וכמעט שלא הייתה מסוגלת לדבר. סאת היגון שהצטברה בנפשה פרצה ממנה ביבבות חנוקות קורעות לב. הניחה על שולחנו של הצדיק את דמי הפדיון שאספה בעמל רב יחד עם הפתקא בה רשמה את שם בנה לרפואה וישועה.

הביט רבי מאיר בהמון המטבעות שצברה האלמנה על שולחנו ונתן עליה את קולו בגערה: "האמנם יש בכוחי למנות את כל המטבעות שהבאת אחת לאחת?"

בתוך כדי הדיבור הגוער חפן בידיו את המטבעות כולן והשליכן מבעד לחלון, החוצה...

דברי הרבי נחתו על ראשה כמהלומה עזה. חשה שתקוותה האחרונה נגוזה באחת. בפחי נפש יצאה מחדרו של הצדיק וצעדה שחוחת קומה אל הצד השני של הבית, אל מתחת לחלון, ליטול את בנה מהמקום בו הניחתו בבואה.

ומה רואות עיניה הקרועות לרווחה?

בנה מחמד נפשה רכון על הרצפה ואוסף במרץ את המטבעות המתגלגלים... למרבה הפלא הילד השתחרר מכבלי השיתוק ושב להלך כרגיל...

"בוא ונרוץ", לחשה האם באוזני בנה באושר. "נברח בטרם יראה אותך הרבי הולך כאחד הילדים ועוד יאמר שזהו מופת שלו..."

את עגלת הנכים הותירה מאחוריה ליד ביתו של הצדיק.

"התודה צריכה להיות חלק
בלתי נפרד מחיי היום יום"
(הרב שלום ארוש שליט"א)
להזמנות 052-2240696

מאמר ראש הישיבה
-המשך-

ומצוות, לא סתם "מתערב לנו בחיים" ולא סתם רוצה להגביל אותנו, וגם העונשים שכתובים בתורה ובספרים הקדושים אין כוונתם למרר את חיינו. אלא כל השורש והסיבה לכך שזכינו לקבל את מערכת החוקים האלוקית היא מפני שהבורא כל כך אוהב אותנו ודואג לנו ולכן הוא נותן לנו חוקי חיים שישמרו עלינו ויעזרו לנו לחיות נכון ובריא וטוב ולהצליח באמת בעולם הזה ובחיי הנצח שלנו. זו אמונה אמתית בתורה ובנותן התורה.

קיום מצוות מתוך הרגשת מועקה ומעמסה מַראֶה שאתה לא מבין שהבורא שהוא נותן התורה, נתן לך את התורה כמתנה גדולה מתוך אהבתו אליך. זה ממש לנתק את המצוות מהבורא ומהאלוקים האמתי, ולחשוב חלילה שהמצוות והתורה ניתנו לנו מהאלוה המפחיד והמסוכן שהאדם יוצר וממציא לעצמו.

ההתחלה של הקשר

אנחנו עומדים לפני היום הגדול, יום מתן תורתנו, היום שבו נהיינו לעם ה' ממלכת כהנים וגוי קדוש. התחלת הקשר שלנו עם הבורא, המילים הראשונות ממש הן המילים: "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". זו מצוות האמונה. במילים האלה ה' יתברך מצווה אותנו להאמין בו. ושואלים חכמינו למה כתוב "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולא כתוב "אשר בראתי את העולם"?

אך על פי מה שהקדמנו זה מובן מאוד. האמונה בבורא שברא את העולם לא מספיקה, כי לא ברור באיזה בורא אתה מאמין, האם באלוהים אחרים שלדעתך הוא מפחיד אכזר ומתעלל או בבורא האמתי שהוא אוהב ורחמן טוב ומטיב וכל מה שעושה הכול לטובת הנבראים והעולם.

לכן כאשר הבורא מצווה אותנו על האמונה הוא מזכיר לנו את החסד הגדול והעצום שעשה אִתנו ביציאת מצרים שבה ראינו את אהבתו הגדולה עלינו בעשר המכות בקריעת ים סוף ובניסים היומיומיים במדבר, באר, מן, וענני כבוד, עמוד אש, ובגדים שמתכבסים וגדלים מאליהם.

מתחילים להתרפא

ומתוך הניסים האלו עלינו להתבונן ברבבות הנסים שבכל רגע ורגע: שהבורא מחיה אותנו, ומנשים אותנו, וזן אותנו, ומפרנס אותנו, מלביש אותנו, ומרפא את גופנו, וכו'. וברגע שמרגישים את אהבתו הגדולה אלינו כאב אוהב לבנו, וממש מפנימים את זה בתוך הלב - או אז ניתן להאמין בבורא האמתי, אמונה אמתית וזכה.

וכבר כתבתי בספרי "בגן האמונה" שעל ידי אמונה האדם מרפא לגמרי את נפשו מכל החרדות ומכל הדאגות ומרוויח רווחים עצומים נוספים. וכמובן, שאת כל הרווחים האלה מקבלים רק על ידי <u>האמונה האמתית בבורא האוהב</u>, כמו ילד בבית בריא שלא צריך לדאוג והוא מרגיש הכי בטוח ויציב כשהוא בחסות ההורים שלנו. ובעזרת ה' בשבוע הבא נביא דוגמאות מעשיות כיצד להיוושע ולרפא את עצמנו על ידי הידיעה הנפלאה הזאת. חג שמח.

בברכת שבת שלום ומבורך

גן הדעת
חידושים לפרשת שבוע

אונאה

זה דבר ידוע שהתורה היא לא ספר היסטוריה ולא ספר סיפורים, התורה היא תורת חיים שמספרת בכל מיני צורות ואופנים לכל אדם על עצמו, על תכליתו וייעודו בעולם הזה.

והנה בפרשתנו פרשת במדבר מספרת לנו התורה על ארבע כוחות מחנות החונים סביב המשכן. כשהמשכן מייצג את המקום הקדוש ביותר באדם, היינו את הנשמה הטהורה. וסביב הנשמה יש ארבע כוחות, ולמעשה אפשר לקרוא לזה ארבע מידות עיקריות, שהם האבות של כל המידות הטובות, הענווה, השתיקה, ההסתפקות, והזריזות. וכנגדן בקליפה: הגאווה הפטפטנות התאווה והעצלות. ולכל מידה תולדות וצאצאים. תולדות הגאווה (אש) הכעס היהירות השנאה בקשת השררה והכבוד. תולדות הפטפטנות (הרוח), חנופה, שקר, לשון הרע, רברבנות. תולדות התאווה (המים) החמדה והקנאה, תולדות העצלות (עפר) בכיינות וחוסר סיפוק תמידי. וצריך אדם לבחון תמיד מה סובב סביב המשכן שלו. איזה מחנות מקיפים אותו. ולראות תמיד לחזק את המחנות דקדושה. וראש לכל המחנות דקדושה היא הזריזות, העשיה, הקשורה ליסוד העפר.

זה הטעם שאפשר לראות בחוש בחוש שבכמה וכמה משניות בפרק הראשון של מסכת אבות, החכמים מכוונים אותנו יותר אל המעשים ופחות אל הדיבורים, זאת אומרת אדם שרוצה לחולל שינוי בנפשו, לבנות את משכן הקודש, נדרש לעשות פעולות מעשיות יותר מאשר לדבר דיבורים. "עשה לך רב" "אמור מעט ועשה הרבה" "ולא המדרש עיקר אלא המעשה". "נכספתי מאד למשוך את העולם לעשיה" אמר רבנו.

וזה ההסבר של הרמב"ם לכל המצוות המעשיות, לדעתו, לרעיונות אין קיום ממשי לאורך זמן מבלי שיהיה להם גיבוי של מערכת ציווים המעניקים להם עוצמה והישרדות, לכן התורה מציעה התמסרות לפעולות, כי למצוות המעשיות יש תועלת כפולה, המצוות המעשיות גם משמרות אמונות, וגם מכוננות דעות. ולראיה, אפשר לראות בחוש, שרוב מה שהנחיל לנו אברהם אבינו כאומה, הלך והתמוסס במצרים, ורוב העם חזר לעבוד אלילים, כמו שדרשו על הכתוב "וחמושים עלו בני ישראל ממצרים" וזה, כי עדיין לא קיבלנו את התורה הקדושה שמלאה במצוות מעשיות.

לכן כשהגיע אדון הנביאים, משה רבנו הוא הנחיל לנו הרבה מצוות מעשיות, מתוך הכרה עמוקה שיש קשרים סיבתיים בין פעולות לרעיונות, ואחרי המעשים נמשכים הלבבות, אחרי המעשים דייקא.

אדם יכול להבין ולדעת הרבה דברים, אך זה לא משפיע על הרצון שלו מאומה, כי הרצון לא נמצא ב"חלק השכלי" של הנפש, הרצון שייך ל"חלק המתעורר". לכן אנשים לא מצליחים להכפיף עצמם למה שהם יודעים, כי הרצון שלהם נמצא במקום אחר מהמוח, מהשכל. מה שכן יכול להשפיע על הרצון הם הפעולות, המעשים. על ידי ריבוי מעשה צדקה גם אדם קמצן יוכל להפוך לנדיב. קמצן לא יהפוך לנדיב אם הוא ילמד על מעלת הנדיבות. עצלן לא יהפוך לזריז אם הוא ילמד שער הזריזות, אך כן ישבר עצלותו אם ינהיג עצמו בזריזות שוב ושוב. כמו שדיאטה לא עושים דרך קריאה על דיאטות, כך שאר שינויים נפשיים דורשים מעשים ולא דיבורים, מעשים ולא ידע. כמובן שגם ידע זה טוב, אך לא המדרש עיקר אלא המעשה. וזה היסוד לכל המחנות דקדושה, להיות מחוברים תמיד אל העשיה, וזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.

פנינים
חסידות ברסלב

אָמַר מוֹהַרְנַ"תְּ בְּסוֹף יָמָיו: הָעוֹלָם אוֹמְרִים שֶׁהָרַב בַּעַל הַשֵּׁ"ךְ הָיָה לוֹ הַשְׁבָּעַת הַקּוּלְמוּס בְּכְתִיבָתוֹ אֶת פֵּירוּשׁוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וּסְפָרָיו, אֲנִי א הָיָה לִי הַשְׁבָּעַת הַקּוּלְמוּס, אוּלָם הִסְפַּקְתִּי לִכְתּוֹב כָּל-כָּךְ הַרְבֵּה מֵחֲמַת שֶׁשָּׁמַרְתִּי אֶת הַזְּמַן. (שיש"ק ב-תשכו)

אָמַר פַּעַם: מַדּוּעַ הוֹלֵךְ לִי סֵדֶר הָעֲבוֹדַת ה' בְּזִקְנוּתִי כְּסֵדֶר, מִשּׁוּם שֶׁבִּשְׁנוֹתַי הַצְּעִירוֹת עָסַקְתִּי הַרְבֵּה בְּהִתְבּוֹדְדוּת. (שם ב-תשכט)

פַּעַם נָסַע מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עִם עֶגְלוֹן אֶחָד, שֶׁנָּשָׂא בַּעֲגָלָתוֹ שַׂק קֶמַח, כְּשֶׁהִתְחִיל לָרֶדֶת גֶּשֶׁם שׁוֹטֵף, גָּנַב הָעֶגְלוֹן מָתַי כְּבָר נָבוֹא לָאַכְסַנְיָה? כִּי חָשַׁשׁ שֶׁיִּתְקַלְקֵל הַקֶּמַח עַל יְדֵי הַמָּטָר, וְחָזַר עַל זֶה כַּמָּה פְּעָמִים, נַעֲנָה מוֹהַרְנַ"תְּ וְאָמַר, אֶצְלוֹ נִגְּמַר הַתַּכְלִית בָּאַכְסַנְיָה, אוּלָם הַתַּכְלִית שֶׁלִּי הוּא רָחוֹק לְהַלָּן יוֹתֵר וְיוֹתֵר. (שם ב-תשלד)

שו"ת של חסד
ע"י בית הוראה-חוט של חסד

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: 3030*

משאלות שנשאלו בקו ההלכה

בשבת איחרנו ולא הספקנו ליטול ידיים לסעודה שלישית לפני השקיעה, האם הפסדנו את הסעודה או שאפשר לערוך את הסעודה בכל אופן?

בדיעבד גם לאחר השקיעה ניתן ליטול ידיים כשעדיין נמצאים בתוך 13 דקות אחר השקיעה, אמנם במקרה כזה אין לאכול כאוות נפשו, אלא יאכל רק כפי הצורך למצוות סעודה שלישית לכן יאכל פת כשיעור כביצה בלבד(54 גרם).

(לוית חן סימן כ"ז, אור לציון חלק ב' פרק כ"א הלכה ח', מנוחת אהבה פרק ט' הערה 9).

בשבוע שעבר הביאו לפנינו את פרי הפסיפלורה, מה מברכים עליו, האם יש לברך עליו העץ או אדמה? והאם יש בו חשש ערלה בתוך שלש שנים לנטיעתו?

יש לברך עליו בורא פרי האדמה, והטעם שעץ הפסיפלורה אמנם מתנשא לגובה ויש לו ענפים, אבל הענפים מתחלפים מידי שנה בשנה וממילא שווה דינם לדין בננה שברכתה בורא פרי האדמה. וכמו כן אין בעיה של ערלה בזה כי אינו נחשב לעץ, וכל דין ערלה שייך בעצים בלבד. כן הורה הגאון הרב יעקב יוסף זצ"ל בשם הנתיבי עם (סימן ר"ג סעיף ב')

קמתי מאוחר והתחלתי ברכת יוצר אור אך בינתיים עבר זמן התפילה, האם אני רשאי להמשיך בשם ומלכות את ברכת אהבת עולם?

יכול לסיים את ברכת יוצר אור, אבל אינו יכול להמשיך את ברכת אהבת עולם, והטעם משום שסדר ברכות קריאת שמע אינו מעכב, ואם הקדים אהבת עולם ליוצר אור יצא ידי חובה, נמצא שאנו מחשיבים כל ברכה בפני עצמה. (שלחן ערוך סימן נ"ח סעיף ו'), וכן כתב בפרי מגדים (אשל אברהם סימן נ"ח) שאם התחיל את ברכת יוצר אור ובינתיים עבר זמן ברכות קריאת שמע, יכול לגמור את ברכת יוצר אור, אבל את ברכת אהבת עולם יאמר בלא ברכה.

אם אדם מגדל בחצרו צמחים והם פולשים לרשות הרבים כגון הדסים או פירות וכדומה האם מותר לקטוף ללא רשותו את הענפים שפולשים לרשות הרבים לצורך אכילה או כדי לברך על הבשמים?

ומה הדין לגבי עצי פרי שהעיריה מגדלת ומתחזקת ברשות הרבים ? וכנ"ל לגבי מיני בשמים האם מותר לקטוף ללא רשות העיריה ?

התשובה לגבי כל השאלות הנ"ל שאסור בשום אופן לקטוף ולקחת, וכפי המבואר בשלחן ערוך חושן משפט סימן קנ"ה לגבי עץ שבין שתי רשויות, שאפי' אם העץ נכנס מרשות אחד לרשות השני אסור לשני ליהנות מהפירות שבאים בגבולו ויש כאן איסור גזל. אמנם אם זה עץ המפריע לרבים שמותר לתלוש את הענף, במקרה כזה מותר גם לקטוף מן הפירות.

לגבי עיריה יש איסור גזל לקחת מהעיריה ולכן אסור לקחת מהפירות הללו, אלא אם כן ידוע שהעיריה אינה מקפידה על כך ומאפשרת לתושבים ליטול את הפירות, או כאשר הפירות נושרים מן העץ שברור הדבר שאין על זה קפידה כלל. אמנם לגבי שיחי בשמים הנמצאים בצידי הדרכים בדרך כלל אין העיריה מקפידה ומותר לתלוש, אלא אם כן ניכר שהעיריה עשתה גינה מיוחדת שברור הדבר שמקפידה שלא לקלקל את הצמחים ואסור לתלוש מהם.

לקט אמרות חז"ל רעיונות, עובדות והנהגות מגדולי ישראל, על מדות טובות שמביאות לאהבת הזולת הנלמדות מפרשת השבוע

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כט אייר תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 6:59 תל-אביב: 7:14 חיפה 7:07 **מוצאי שבת:** ירושלים: 8:16 תל-אביב: 8:18 חיפה: 8:20 **ר"ת: 8:51**

פרשת במדבר

החזקת לומדי תורה

לתמוך בלומדי תורה כדי שיוכלו לעסוק בתורה ללא טרדות!

נלמד מהפסוק: "מטה זבולן" (פרק ב-ז)

ולכאורה, מדוע לא נאמר "ומטה זבולן" (עם ו' החיבור) כדרך שנאמר בשאר שבטים? וכתב בעל הטורים ליישב: "לפי שזבולן היה מפרנס ליששכר, וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר "ומטה" זבולן כמו שכתב בכולן, ללמד שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של יששכר, ולפיכך לא רצה הכתוב לעשותו טפל לו, לומר ששכרו גדול כמותו. וכן הוא אומר "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר". וכתוב: "כי בצל החכמה בצל הכסף", לכן חשוב הכל כמטה אחד, וכאילו אמר יששכר מטה זבולן".

כתב החזון איש באיגרותיו (**קובץ אגרות** ח"ב סז): "כל ישיבה שעולה בידים חרוצות לייסדה, היא בית מבצר וחומת אש לתורה ולמצווה בארץ". ובאיגרת אחרת הוסיף: "מאוד אני שמח בכל ישיבה הנוסדה בארצינו הקדושה, כי אין לנו שיור רק התורה, והישיבות הן מבצרי התורה... ואשרי מי שזכה לקחת חלק בבנין הישיבה אשר זכותו יעמוד לו לנצח".

וכאשר חגגו את שמחת "חנוכת הבית" של בנין הישיבה החדש בראדין, אמר **החפץ חיים:** "כל יחיד בכל דור ודור צריך שיהיה לו חלק בבנין המקדש ככתוב "וכן תעשו", ודורשים חז"ל "לדורות הבאים". בימינו הישיבות זה המקדש, מפני שבאותו מקום בו מתרכזים ד' אמות של הלכה, שם שכינה שורה.

ואולם, כמובן, העיקר בזה שיהיו בתי הכנסת ובתי המדרש מלאים כל יום, תמידין כסדרן, במתפללים ולומדי תורה, ולא שישארו ח"ו רקים ושוממים, שהרי זו המטרה ליחד מקום שתהא השכינה שורה בו וממנו יופץ אור התורה לכל בית ישראל.

נמצא, כי החובה הראשונה המוטלת על נדיבי העם, לראות שאכן ישמע בהם קול התורה. ולשם כך עליהם לחזק את לומדי התורה ולתמוך בהם בממונם. שהרי בלימודם הם מזכים ומטיבים לכל העם.

והנה בחודשיים האחרונים, נוכח מגיפת הקורונה, נותרו לצערינו בתי הכנסת ובתי המדרש ריקים ושוממים מאין יושב. ובעלון פרשת "צו" הארכנו והוכחנו (מסיפור המגיפה הנוראה שהשתוללה בעיר אוסטראה) כי וודאי בא לעורר על תיקון ענין שיחות החולין בבתי הכנסת בשעת התפלה, או בשעת לימוד התורה בבתי המדרש. (ואשר בקבלת התיקון נעצרה אז המגיפה הנ"ל). וזה מחייב, שכאשר יפתחו מחדש בתי הכנסת ובתי המדרש, בקרוב בעז"ה, יכנסו לתוכם המוני בית ישראל עם כל "המורא מקדש", בחיל וברעדה, בשמירה יתירה על קדושת "בית מקדש מעט".

ולבטח מאת ה' היתה גם זאת, אשר מטבע העולם, מתרגלים ומסתגלים למניני התפילות במרחבים הפתוחים באויר הצח, ונוטים לשכוח עד כמה הכרחי וחיוני עבורינו מקום התפלה הקבוע והמקודש. לכן באו עלינו בשבוע זה ימי השרב הלוהטים להזכירנו שאין זה מקומינו מחוץ לבתי הכנסת ובתי המדרש.

"ותומכיה מאושר"...

סיפר הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל (בספר **עמודי חיים**): "אבותינו סיפרו לנו כי בעירינו איזמיר היה איש כשר וירא שמים, אוהב תורה ולומדיה ומחזיק ידי לומדי תורה ושמו **רבי יצחק פרחי.** כאשר היה רואה כי אחד מתלמידי החכמים העוסקים בתורה חי בדוחק גדול ומתכוון בשל כך לנטוש ולעסוק במסחר לפרנסתו, היה אומר לו לחזור ללימודו וכל מחסורו יהיה עליו.

באחד הימים ראה רבי יצחק פרחי כי מסחרו אינו עולה יפה והוא מפסיד ממסחרו, הפריש מיד סכום גדול שעלה כדי מחיה של שתי שנים, ובסכום זה פירנס את אחד מרבני העיר כדי שיוכל ללמוד תורה בהרחבה [אף שכמובן סכום גדול זה שהפריש ממאזן הכספים הכביד מאוד על מסחרו, שעלול היה לגרום לו פשיטת רגל].

ומסיים רבי חיים פלאגי': "הקב"ה עשה נס לרבי יצחק פרחי וחזר לקדמותו עם עושר מופלג והאריך ימים והגיע לגבורות... אשריו ואשרי חלקו..."

סוד קיומם של הישיבות והכוללים...

בשנים הראשונות לקום המדינה היה המצב הכלכלי קשה מאוד לישיבות ולכוללים. כינס אז "ועד הישיבות" אסיפה מיוחדת שהשתתפו בה כל ראשי הישיבות והכוללים דאז, הרבנים העלו הצעות שונות היאך לגייס כספים, כל אחד ורעיונו.

לאחר מכן כיבדו את **הרב מפוניבז' – הגרי"ש כהנמן** זצ"ל לשאת דברים, בתור ראש ישיבה ותיק ומנוסה בגיוס כספים, ואשר היה ידוע בהצלחתו המיוחדת בכגון דא, ובסייעתא דשמיא הגדולה שזוכה לה. הכל קיוו לשמוע ממנו תכנית מקורית היאך לצאת מהמשבר הגדול.

נעמד הרב מפונביז' ואמר את הדברים הבאים: "הנה שמענו כאן כל מיני דיבורים שהישיבות בסכנה גדולה ועומדות להסגר. שמעתי מ**החפץ חיים:** ישיבות לעולם לא יסגרו בגלל בעיות גשמיות, אלא רק בגלל בעיות רוחניות, ולכן נתחזק כולנו בישיבות ובכוללים ברוחניות ובלימוד התורה ביתר שאת וביתר עוז והקב"ה יעזור ויצליח דרכינו".

הלמות עמלים

מצוה ללמד תורה לתלמידים, גם אם אינם בניו ובני בניו!

נלמד מהפסוק: "ואלה תולדות אהרן ומשה" (פרק ג–א)

וכתב רש"י (עפ"י גמ' סנהדרין יט:): ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה... שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. עכ"ל. ומוסיף השל"ה הק': ולא תאמרו "כאילו" ילדו, ולא ילדו ממש. כי אדרבה הוא ילדו בעצמו, כי אביו ואמו נתנו לו הגוף, והרב משפיע בו נשמה... על כן אשרי מי שעושה כן ולומד ומלמד בן חברו תורה, ובחינם, אז שכרו כפול מן השמים. עכ"ד.

מכך שהחשיבו חז"ל את המלמד "כאילו ילדו", מבינים, עד כמה אין זה מהדברים הקלים ללמד תלמידים. כדוגמא הממחישה זאת הביא פעם הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל את ביאורו של **הגרי"ל חסמן** זצ"ל על מה ששאל משה רבינו את הקב"ה: האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילידתיהו... מאין לי בשר לתת לכל העם הזה" (במדבר יא). ותמוה: וכי אם כן ילד אותם מהיכן יהיה לו בשר במדבר?

אלא התרוץ: אם זה ילד שלו, היה מתאמץ ומשיג עבורו בשר אף במדבר. כי עבור ילדו שלו מוסרים את הנפש. "ובחינה כזו של מסירות נפש" - הוסיף רש"ז - "אמורה להיות גם אצל המלמד בן חברו תורה, כאילו ילדו"...

הגמרא (בבא מציעא פה:) מספרת כיצד לימד רבי חייא תורה לתלמידים באופן שלא תשכח תורה מישראל, הוא זרע פשתן וממנו קלע רשתות לצוד בהם צבאים. את בשרם האכיל ליתומים ומהעורות שלהם התקין מגילות קלף וכתב עליהם חמשה חומשי תורה. והיה נכנס לעיר ומלמד בה חמשה תינוקות [לכל אחד חומש אחד] והיה שונה ששה סדרי משנה לששה תינוקות [לכל אחד סדר אחד].

ותמה המהרש"א: מדוע הוצרך רבי חייא ליטול על עצמו את כל הטרחה הרבה הזו, כלום לא יכל לקנות בהמה בשוק בשביל עורה? וביאר המהרש"א, משום שרצה רבי חייא שכל המלאכה מתחילתה ועד סופה תעשה רק לשם שמים ללא כל כוונה נוספת.

נמצאנו למדים, שככל שהכלים - באמצעותן מלמדים תורה לילדי ישראל - יוכשרו יותר במחשבת קדושה וטהרה, כך תהיה ההשפעה החיובית על התלמידים טובה יותר.

ואכן כתב **החזון איש** (בספרו **אמונה ובטחון** פרק ד-טו): "מן המפסידים היותר עיקריים, היות מלמד לרבים בלתי שלם במדותיו. המחנך הבלתי שלם הפסדיו כפולים. בצד אחד אינו יודע תורת המוסר ואינו יודע על מה להקפיד... ואף אם ליקחו טוב ונכון, אחרי שאין תוכו כברו, אין דבריו נכנסין אל לב החניך, ולא עוד אלא שלומד [החניך] ממעשיו יותר משיעוריו...

ידועה אמרת התנא (אבות פ"ב מ"ח) "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת". והיינו: שאל תחזיק לעצמך את מה שלמדת אלא תלמד תורתך לאחרים. שאם לא כן, לשם מה נוצרת?

והביא הגרי"ש אלישיב זצ"ל ראיה לכך, ממה שאמרו חז"ל (נידה ל:): בזמן שהתינוק במעי אמו בא אצלו מלאך ומלמדו כל התורה כולה וכשיוצא לאויר העולם בא מלאך וסוטרו על פיו ומשכחו כל התורה. ומעתה אם תכלית האדם היתה לדאוג רק לעצמו, הרי הוא כבר ידען ולמדן גדול במעי אמו, אלא מכאן שהאדם נולד כדי ללמד אחרים.

הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל למד ענין זה מהפסוק "אל יתהלל חכם בחכמתו". כלומר: אין לו לחכם מה להתעלל אם ישאר רק בחכמתו לבדו, היינו שישתמש בחכמתו רק לעצמו. "כי אם בזאת יתהלל המתהלל" - אימתי יכול החכם להתהלל בחכמתו? "השכל וידוע אותי" - אם ישכיל וידע לעשות כמוני "כי אני ה' עושה חסד" - כלומר: כמו שאני משפיע חסד על העולם, אף על החכם להשפיע מחכמתו לאחרים, ללמדם ולהחכימם. "כי באלה חפצתי נאום ה'" - זהו חפצי ורצוני שיעשו כמוני.

"כאילו ילדו..."

סיפר הגאון רבי יחיאל מיכל פינשטיין זצ"ל שבעת שהיה הגאון **רבי שמעון שקאפ** זצ"ל, בערוב ימיו, בבית חולים בוורשא ונכנס אליו לבקרו, אמר לו רבי שמעון כי "אילו הרופאים היו דואגים לחולים כשם שאנו דואגים לתלמידים, היו התוצאות הרבה יותר טובות..."

דוגמא אחת מיני רבים, כיצד דאג רבי שמעון לתלמידיו (הובא ב"**תורה יבקש מפיהו**"): פעם הגיעה קבוצה של בולשביקים קומניסטים במטרה לעשות פרעות בעיר (בבריינסק, מקומו של ר"ש). ביקש רבי שמעון להפגש עם מפקד הקבוצה.

והנה לפליאת הכל, כשרק ראה המפקד את רבי שמעון אמר לו: "כבוד הרב, כל אשר תאמר אלי אעשה כולל עזיבת העיר..." שאלו רבי שמעון בפליאה: "מדוע"? אמר לו המפקד: "יהודי אנכי, ובעבר למדתי בישיבה בטעלז בתקופה שהיית שם ראש ישיבה. פעם אחת ראית אותי שהיה חסר לי כפתור בבגדי, קראת לי לביתך וביקשת מהרבנית שתתפור לי כפתור במקום שחסר. במרוצת השנים נסחפתי ונעשיתי קומניסט, אבל את הרחמות והאיכפתיות שהרגשתי אצלכם לא אשכח לעולם"!

ואכן הקבוצה הזו עזבה את העיר כלעומת שבאה.

"אני אמסור להם את השיעור..."

מעשה שאירע לפני עשרות שנים בישיבת תפארת ציון: אחד מהרמי"ם של הישיבה ביקש להוציא תלמיד מהישיבה בשל התנהגותו החמורה והשלילית במיוחד. כששמע על כך **החזון איש** (שהישיבה היתה קרובה ללבו) לא הסכים לכך בשום פנים כשהוא מתבטא: "צריך בית דין של כ"ג בשביל להוציא בחור מהישיבה".

אותו ר"מ לא וויתר. הוא הגיע בעצמו לחזון איש וטען שאם אמנם אין לשלח את הבחור מהישיבה, אבל הוא לא יכול למסור שיעור במחיצה אחת עם הבחור, השיב לו החזון איש מיניה וביה: "אם כך עליך לעזוב את התפקיד!"

המשיך וטען הלה כלפי החזון איש: "ומה יהיה עם שאר הבחורים שלא חטאו מי ילמד אותם?" השיב לו החזון איש: "אני אמסור להם את השיעור..."

ואכן למחרת הגיע החזון איש לישיבה ואמר את השיעור בעצמו... למותר לציין שביום המחרת, שב אותו ר"מ לתפקיד כשהוא מקבל בהכנעה את הוראתו של החזון איש

הלמות עמלים

שיעור לדורות...

דרכו של הגאון **רבי שלמה היימן** זצ"ל, הייתה למסור שיעוריו בהתלהבות גדולה, כאשר הוא מסביר כל פרט מדברי הגמרא ואת החידושים הטמונים בה בהתפעלות רבה.

יום אחד התחוללה בניו יורק סופת שלגים עזה... מוניות ואוטובוסים שיצאו לדרכם נתקעו בשלג ורק ארבעה בחורים בלבד הצליחו להגיע לשיעור, והם היו משוכנעים שרבי שלמה לא ימסור שיעור ביום כזה.

והנה הגיע רבי שלמה, ולא רק שמסר את השיעור, אלא עשה זאת באותה התלהבות והתרגשות, ובאותו להט אליו הורגלו תמיד. הם ישבו בפני ראש הישיבה, והאזינו לשיעורו שהיה נראה כאילו הוא נמסר בפני בית מדרש מלא וגדוש בחורים.

באמצע השיעור הפסיק רבי שלמה לרגע כדי לנוח. או-אז פנה אליו אחד הבחורים ושאל אותו: "ילמדינו רבינו, הלא אנו רק ארבעה בחורים כאן"? השיב לו רבי שלמה: "מה אתה חושב, שאני מוסר את השיעור רק בפניכם, טעות בידך! כשאני מוסר את השיעור, אני מדבר אליכם, אל תלמידיכם ואל כל תלמידי תלמידיכם..."

בנתיבות המגיד

לקרב רחוקים ולסייע בידם לזכות באושר הרוחני שבחיי תורה ומצוות!

נלמד מהפסוק: "הקרב את מטה לוי" (פרק ג–ו)

ובמדרש רבה (פרק ג) הביאו חז"ל על פסוק זה את הפסוק "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה" ודרשוהו חז"ל על שבט לוי. וכתב בצוואת הבעל שם טוב שישנו צדיק שנמשל ל"ארז" שאף שהוא גדול בתורתו, אינו משפיע על הזולת, כארז שהוא גדול אך אינו נושא פירות. מאידך, יש צדיק שנמשל ל"תמר" שמשפיע על הרחוקים ומקרבם לאביהם שבשמים כתמר שמפריח פרי. על שבט לוי דרשו פסוק זה. שאף שהיו עוסקים בתורה כארז, היו פורחים כתמר להשפיע על הבריות ולקרבם לתורה.

האור החיים הק' למד, בדרך רמז, מהפסוק הנאמר בתחילת חומש ויקרא (א-ב): "אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה... תקריבו את קרבנך", שיש לאדם להשתדל לקרב לבבות בני ישראל לעבודת ה' ולזה יקרא קרבן לה', שכן ע"י חטא האדם יפרד הדביקות של ישראל אל אביהם שבשמים, והשי"ת יתאוה לקרב אותם אליו, וציוה להוכיח לרחוקים ולקרב לבם לעבודת ה', והגדיל שכר המזכה כמאמר התנא "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו".

וזה מה שנאמר "אדם כי יקריב מכם" - "אדם" לשון חשיבות, יקריב מן הפחותים שבכם אשר פשעו בה' ונתרחקו מדביקותו יתברך, את זה יקריב, ולזה יקרא קרבן לה' כי יקריב נצר מטעיו קודש לשרשו. ואדם כזה אין צריך להביא לא נדר ולא נדבה, לא חטאת ולא אשם, שהרי כאמור, "המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו". ע"כ מדברי האוה"ח.

נוכל בדרך זו להוסיף ולרמוז בהמשך הפסוק "מן הבהמה תקריבו את קרבנכם" כלומר: יש לקרב את האדם "מן הבהמה" - להוציא אותו מן הבהמיות שבו, וכמש"כ אדם עיר פרא יולד. ולהעלותו למדריגת האדם השלם והנעלה. ועליו נאמר "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" (ירמיה טו-יט).

על גודל מעלתו הנשגבה, לה זוכה אדם שמקרב את זולתו לדרך התורה והמצוות, כתב **החובת הלבבות** (שער אהבת ה' - פרק ו) את הדברים הבאים: "וראוי לך אחי לדעת כי זכויותיו של המאמין, אפילו אם ירקיעו שחקים ויגיעו אל התכלית הרחוקה והנעלית ביותר בתיקון נפשו להשי"ת, ואפילו אם יהיה קרוב למלאכים במידותיו הטובות ובמנהגיו המשובחים ובאהבת הבורא ובהשתדלותו בעבודתו, אעפי"כ, לא יגיע בזכויותיו כריבוי הזכויות של מי שמורה לבני אדם את הדרך הטובה ומיישר את הרשעים אל עבודת הבורא, שזכויותיו נכפלות מכח הזכויות של אותם אנשים שקירב לתורה ולמצוות, בכך שעובדים הם את הבורא כל הימים והזמנים.

משל למה הדבר דומה? לשני סוחרים שהגיעו למדינה אחת ומכרו את סחורתם. לאחד היתה סחורה מועטת השוה מאה זהובים ואולם הוא הכפיל את רווחיו עשרת מונים, ואילו לשני היתה סחורה השווה אלף זהובים, אמנם הקרן שבידו גדולה, אך רווחיו הסתכמו כשווי הסחורה.

והנמשל: כך גם מי שמתקן רק את נפשו בלבד, יהיו זכויותיו מעטות. ואולם מי שמתקן לא רק את נפשו אלא מקרב ומתקן נפשות רבות, יוכפלו זכויותיו כפי זכויותיהם של כל האנשים שתיקן וקירב לעבודת השי"ת.

נשאל הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל מאדם שעסק בקירוב רחוקים, שיש בידו לבחור בין שתי הצעות עבודה בקירוב רחוקים. האחת לעבוד עם כאלו שכבר יש להם שייכות לדת וליהדות, והשניה עם חניכים שעדיין אין להם כל שייכות לאידישקייט ועליו לעוררם ולהטעים אותם מצוף היהדות. באיזו הצעה עליו לבחור?

השיב לו רבי שלמה זלמן, שיותר כדאי להקדיש את זמנו לחניכים שיש להם כבר שייכות לדת, מאשר לאלה שאין להם שייכות לשם דבר, כיון שזהו ספק אם בידו לקרבם ולהכניסם תחת כנפי השכינה. [ואין ספק מוציא מידי וודאי].

לבל ידח ממנו נידח...

ליבו הגדול של **כ"ק האדמו"ר מגור בעל הבית ישראל** זצ"ל, הרגיש במצבו הרוחני של כל אחד מחסידיו. ומעשה שהיה בתחילת בין הזמנים כאשר נכנסו, כנהוג, בחורים מהישיבה להפרד 'לחיים טובים ולשלום', כדי לנסוע לביתם לכבוד החג. והרבי פטר כל אחד מהם לשלום, מלבד בחור אחד שלא פטרו לשלום. התחנן הבחור: "רצוני לנסוע לביתי" אמר לו הרבי: "הבה נצא לטייל קמעא"...

לימים סיפר הבחור, כי בהיכנסו לרבי ליטול את ברכת הפרידה, לא היה בדעתו לחזור לישיבה לזמן הבא, ותיכנן ללכת בעקבות אחיו הגדולים שהחלו לעבוד. כשיצא עמו הרבי לטייל אמר לו (בתרגום מאידיש): "כתוב בספרים שכשמקבלים להנהיג עדה, מקבלים כוחות... אתה מתכוון שלא לחזור". הבחור נדהם ושתק.

המשיך הרבי ואמר לו: "לאביך יש קדיש אחד. רק אתה. אם גם אתה אינך רוצה לחזור לישיבה, מה יהיה? אם תבטיחני שלכל הפחות תיכנס לשטיבל בכל בוקר ובכל ערב לשיעור, הנך יכול לנסוע".

ואכן, הבחור נתן לרבי את הבטחתו. בזכות הבטחתו זו לרבי, נשאר הבחור בעולמה של תורה ומצוות, והינו קובע עיתים מזומנות ורבות לתורה, כאשר צאצאיו אחריו נמנים עם טובי האברכים.

מתוך מאמר

להוציא יקר מזולל...

באחד מימי הפורים, נכנס בחור בלתי מוכר, בן שש עשרה, מאחת הישיבות, לביתו של **רבינו הגרא"מ שך** זצ"ל והתלונן בפניו שיש לו קושי בלימודו מחמת ספקות באמונה. אמר לו הרב שך כי מכיון שבפורים ישנם הרבה אנשים שצובאים על ביתו אזי אין באפשרותו להקדיש לו את הזמן הדרוש, אבל יקבע לו זמן לדבר איתו ביום ראשון של בין הזמנים בראש חודש ניסן, בשעה תשע בבוקר.

והנה בראש חודש ניסן נשמעה נקישה על דלת ביתו של הבחור בירושלים. כשנפתחה הדלת נדהם הבחור לראות את הרב שך עומד מולו. מתוך פליאתו הגדולה שאל הבחור על מה טרח הרב שך בגילו המופלג להגיע עד לביתו בירושלים. ענה לו הרב שך בפשטות: "הרי קבענו לשיחה ביום ראשון של בין הזמנים בשעה תשע, וחששתי שאולי אינך חושב שדיברתי ברצינות לכן באתי אליך לביתך לשוחח איתך..."

לאחר מכן נשאל הבחור האם הרב שך ענה לו על ספקותיו באמונה. והשיב: "אחרי שראיתי שגדול הדור בגיל של תשעים שנה יכול להטריח עצמו עד לירושלים כדי ללמד ולעזור לבחור צעיר שאיננו מכירו, כבר לא היו לי עוד קושיות...."

הלמות עמלים

"היכן האחריות שלכם?!"

סיפר מפקח רוחני באחד מתלמודי התורה, שהוקמו במיוחד לצורך אוכלוסיה חרדית, מודרנית יותר (שההורים עובדים לפרנסתם): "אחד מהורי הילדים, החל להתדרדר במצבו הרוחני להכניס לביתו עיתונים פסולים וללבוש בגדים שאינם מקובלים וכיו"ב. באו הורי הילדים והתלוננו: עד מתי נחזיק את הילד שלו בחיידר... הם שוב ושוב לחצו שאוציא את הילד מהחיידר. עניתי להם שאיני מוציא ילד מהחיידר לפני שאקבל את אישורו של **הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל.

"נכנסנו לשאול. שמע הרב שטיינמן ושאל: "איך הילד"? עניתי: "ילד עדין. לומד טוב ומתנהג כראוי. לא רואה סיבה לזרוק אותו... אבל יש כמה הורים שלוחצים לזרוק אותו בגלל האבא"...

היה זה אחר תפלת שחרית והרב שטיינמן יצא לחדר השני לחלוץ את תפיליו. לפתע החל לזעוק זעקה גדולה ונוראה מעומק לבו הטהור: "מה הם רוצים לתת לאבא הזה פרס? הוא הרי לא רוצה שהבן ילמד תורה! אז מה הם רוצים להביא לו את הפרס הביתה?! לזרוק את הבן שלו לרחוב?! היכן האחריות שלכם על העתיד שלו"?! ההורים שמעו בחוץ את זעקותיו של הרב שטיינמן וכמובן הנידון ירד מסדר היום.

מתוך ראיון עמו

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

חמישה מי יודע ? / הרב נפתלי וינברג

המאמרים שפורסמו כאן ועסקו בהתמודדות הרוחנית והערכית שלנו מול הנגיף, הניבו תגובות חמות בנוסח **"קלעתם למטרה!"** וכדו'.

אך מה שבעיקר חשוב זה לא אם התוכן "מצא חן" - בעינינו ובעיני אחרים, אלא אם הוא אכן גרם לשינוי - אצלנו ואצל אחרים.

* * *

לפני שנמשיך, אנו פונים אליכם קוראים יקרים בבקשה מעומק הלה. ולא! אנחנו לא מתכוונים להתרים אתכם כעת...

מכיוון שאף פעם לא התמנינו לְשַׁמֵּשׁ כ"מוכיחים בשער", אנו קוראים לכל קהל הקוראים הבה נגרום למהפך הנצרך **בכוחות משותפים.** ובמישור המעשי: כל אחד מהקוראים ישתדל לְפַתֵּחַ-שִׂיחָה עם חמישה אנשים, ויתעניין אצלם היכן הם עומדים מול הקורונה? האם ההתרחשות ההיסטורית הלזו גרמה אצלם למהפך - או האם הם לפחות מְתַכְּנְנִים מהפך בקרוב?

תקוותנו, ובוודאי גם תקוותכם קוראים נכבדים, שכולנו ניקח על עצמינו לתקן תחום מסוים - אבל באופן דרסטי.

* * *

זה כבר לא סוד שהציבור החרדי נפגע מהקורונה, יותר מכל ציבור אחר בארץ. הן ביחס למספר הנדבקים, הן בכמות החולים המשמעותית וגם ביחס לכמות הנפטרים הגבוהה רח"ל (חישוב מהיר שערך ת"ח שליט"א כבר לפני שבועיים, הוכיח שהסטטיסטיקה הפשוטה מוכיחה שחור על גבי לבן שלפחות 30 יהודים שילמו בחייהם על הזכות לגור בבני-ברק. אך לא נאריך כאן בנושא זה)

האם יעזור לנו לחפש את "האשמים"? וכי אם נצליח להוכיח שהסינים אשמים בקורונה - **זה מה שירפא את החולים!** ואם נסביר מה הסיבות שגרמו להתפשטות המואצת בקרב החרדים - **זה ישיב את המתים לתחייה!**

כל החשבונות והתיאוריות לא נוגעות לעצם הענין. הגישה שלנו לנושא צריכה להיות מתוך דעת-תורה שאומרת: הקב"ה דורש מאתנו יותר. אנחנו המלומדים. אנחנו המחונכים. יש ממי לדרוש! האחריות על כתפינו!

* * *

וכאשר לאור זאת אנו מתבוננים במצבנו, המצב - איך נאמר - לא ממש מחמיא. סליחה על המילה, אבל: נכשלנו. ולא באירוע נקודתי כזה או אחר, כי אם בכל הרצף. ברשימה לא קטנה של תחומים שזכו במשך שנים ארוכות להזנחה.

ומי לא יודע שכאשר מתמלאת הסאה אומר הקב"ה: די! עד כאן. חייבים לעצור את ההתדרדרות. בכל ההיסטוריה זה היה כך, המדרון שלפני האינקוויזיציה, שלפני השואה וכו'. יובהר שאיננו באים לְפַרֵשֵׁן את הנהגתו של הקב"ה, ומי יבוא בסוד אלוקים. אך חובה שנשאל את עצמנו מה הקב"ה רוצה שנלמד מהאירועים הדרסטיים! והוא רוצה שנתבונן על הכל במבט אנושי, וננסה "להקשיב" לדברים שהוא מבקש להעביר לנו דרך המאורעות.

נתבונן נא לרגע, חורבן ביהמ"ק הראשון והשני לא היה מיד לאחר שהתנהגו לא כיאות, אלא לאחר מאות שנים של קלקול, שכבר הקב"ה אמר "עד כאן". לענ"ד לאחר עשרות שנים של הדרדרות 'נזרקנו' מה'מקדש מעט' שלנו.

אם נרצה לחזור למקדש מעט וכ"ש לבית המקדש עלינו לחשוב כדלהלן שגם בחיי היום-יום הקב"ה מדבר איתנו, אבל כאן הוא כבר צועק. צועק שנחזור בתשובה! שֶׁנִּשְׁתַּנֶּה! שלא נחשוב ש"אנחנו בסך-הכל בסדר"! שלא נהיה שקועים בתרבות יון! שלא נתנהל בהתאם לרעיונות "דמוקרטיים" כאשר הם סוטים מן האמת! שלא נהיה שקועים באנוכיות! באגו! ובוודאי שלא ניכשל ברשימה השחורה הלזו בתחפושת של "פרוּמקַייט".

הנה רשימה של נושאים, שכל אחד מהם מהווה עולם רוחני מלא:

אהבת חינם ולא שנאת חינם.

לדבר רק דיבורים חיוביים. אם אין, עדיף לשתוק.

צניעות בלבוש, וברמת החיים ואופי השמחות. לא לנהות אחרי חומריות.

להנות לחלוק עם הזולת ככל שמתאפשר, ולא במידה המינימלית.

לכבד בתי כנסת ומדרש, ולהימנע בהם מדיבורים אסורים.

לחנך למידות טובות ודרך ארץ בדרכי נועם, ולא לסמוך רק על מוסדות החינוך.

לקיים תורה ומצוות לשמה – ככל הניתן ולא להסתפק במאמר חז"ל "לעולם יעסוק... שלא לשמה...".

תפילה אמיתית ואיכותית, ולא כמצוות אנשים מלומדה ובמהירות.

למעט בחופשות במוסדות הלימוד.

* * *

קוראים יקרים! אתם השותפים שלנו לחיזוק שעלינו לנקוט בו. כל אחד ישתדל לשוחח על הדברים עם חמישה מכרים, ונשמח מאוד לקבל מאתכם משוב ובעזרת השם נפרסם את הדברים לתועלת כולנו.

ניתן לשלוח באימייל: (AHAVEMET@012.NET.IL), בפקס: (077-7671812) או להשאיר הודעה בתא-קולי (02-5671812).
ברוכים תהיו!

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים נפלאים
פרשת במדבר

"מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל" (א, ג)

מסופר על הרה"ק רבי חיים בעל ה"דברי חיים" מצאנז זיע"א, שבהיותו בן ארבע שנים בלבד כבר ידע בעל פה את כל תרי"ג המצוות, כפי שסידרן הרמב"ם זיע"א.
שאלו את חיים הפעוט מה ראית ללמוד בעל פה את כל תרי"ג המצוות? השיב, חיילים הרי חייבים לדעת בעל פה את הפקודות היוצאות מפי המפקד, אנחנו היהודים, חיילים בצבא ה', עלינו לדעת בעל פה את כל פקודותיו וחוקיו, והיות ואני משתוקק להיות חייל טוב בצבא ה' לכן למדתי בעל פה את החוקים.

"כל יוצא צבא" (א, ג)

רבינו האור החיים הקדוש כותב, שכל אלה שהיו למעלה מגיל עשרים שנה היו כולם בריאים ושלמים וראויים לצבא, ודבר זה אין בכל אומה ולשון, כי אי אפשר שלא יהא בין מספר רב כזה של אנשים, כאלה שאינם ראויים לצבא מפאת חולשתם. והכתוב מעיד, באומרו 'כל' יוצא צבא, שכולם ממש היו ראויים לצבא.
ובפרשת עקב כתב, שיש אנשים שמתרשלים מלימוד התורה, בטענה שהתורה מתשת כוחו של אדם, ובפרט אם צריכים לעשות מצוות אחרות, אז הם ממעיטים בלימוד התורה כדי שלא תתיש את כוחם, וכך היו אנשים בבני ישראל שאמרו לפני שהלכו לכבוש את ארץ ישראל, שצריך לחדול מעסק התורה משום מלחמת הארץ שצריך חוזק, והתורה מתשת כוחו של אדם.
ובזה מפרש את הפסוק 'למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה', שהפסוק שלפנינו, בא לשלול מטעות זו, וגמר אומר 'למען תחזקו', פירוש שאדרבה נותנת לו כח וגבורה להתחזק במלחמת ה'.
ובפרשת בלק כתב האוה"ח לפרש את הפסוק 'ולא ראה עמל בישראל', שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה אינם מרגישים שיש להם עמל, אלא אדרבה כאדם המרויח וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה.

"כאשר יחנו כן יסעו" (ב, ב)

מספרים על הרה"ק רבי ר' שמעלקא מנילקשבורג זיע"א שהיה רגיל לישון כשהוא יושב ונר דולק בין אצבעותיו כדי שיקיץ כשתיגע השלהבת בידו.
משביקר אצלו הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א שיכנע אותו שישכב ויישן.
כששכב רבי ר' שמעלקא במיטה, סגר רבי אלימלך את החלון, ופרש עליו יריעה.
רבי שמעלקא ישן עד למחרת בבוקר, וכאשר קם הרגיש שמוחו צלול ביותר. אמר: נודע לי שגם ע"י שינה אפשר לעבוד את ה'.

"מטה זבולן" (ב, ז)

לכאורה, מדוע לא נאמר "ומטה זבולן" (עם ו' החיבור) כדרך שנאמר בשאר שבטים?
כתב בעל הטורים ליישב: "לפי שזבולן היה מפרנס ליששכר. וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר "ומטה" זבולן כמו שכתב בכולן, ללמד שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של יששכר, ולפיכך לא רצה הכתוב לעשותו טפל לו, לומר ששכרו גדול כמותו. וכן הוא אומר "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר". וכתוב: "כי בצל החכמה בצל הכסף", לכן חשוב הכל כמטה אחד, וכאילו אמר יששכר מטה זבולן".

סיפר כ"ק האדמו"ר מגור - בעל הבית ישראל זצ"ל, מעשה בבעל החפץ חיים שהיה מכתת רגליו מעיר לעיר וממדינה למדינה לאסוף תרומות למען החזקת הישיבה בראדין.
יום אחד כאשר ביקר בביתו של אחד הגבירים מעשירי העם, שאלו הגביר לכמה מעות הוא צריך. נקב החפץ חיים בסכום.
אמר לו העשיר, אבה אתן לך את כל הסכום שבכוונתך לאסוף ושוב לא תאלץ להבטל מלימוד התורה.
סירב החפץ חיים לקבל מידיו ונימוקו עמו: "לא עצם הכסף

"עלה אלי ההרה והיה שם"

שאל הרה"צ ר' אשר פריינד זצוק"ל על דברי הפסוק שהרי מה זה 'והיה שם', ברור שאם יעלה להר - יהיה שם! אלא היכן?
והסביר בבהירות שהדבר כלל לא ברור! עלינו לעבוד עם עצמנו מאוד, כדי **להיות באמת במקום שבו אנו נמצאים!**
כשאנו מגיעים הביתה - נהיה שם!! ולא נברח במחשבתנו למחוזות אחרים!!
כשנגיע לבית מדרש, או לעבודה, או לכל מקום - לא נחפש לברוח, אלא **נהיה שם, בשביל למלא את התפקיד המיועד לנו מאת הבורא!!**
כשאנו מוצאים בעצמנו מידה מסויימת, או ניסיון מסויים – נהיה שם! נתמודד עם הקושי, עם כל הקושי שבדבר!!! כי זה התפקיד שלנו, ולכך נבראנו!!!

(נקודות של אור - ספינקא)

לעי"נ
הרה"צ **פנחס** בן ר' **בנימין בינוש**
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים
פרשת במדבר

בלבד חשוב כאן אלא הזכות הנשגבה להיות תומכי אורייתא. הלא הבריאה כולה קיימת רק בשביל התורה. אלמלא התורה הקדושה "חוקות שמים וארץ לא שמתי". כדאי איפוא שאבטל מתורתי על מנת שיהיה לרבים מאחינו בני ישראל חלק וזכות בקיום התורה הקדושה וקיום הבריאה. הלא "עץ חיים היא למחזיקים בה". לפיכך לא אוכל בשום אופן לקחת כל המעות מידכם ולשלול הזכות הגדולה הזו מכל האחרים".
(פאר ישראל - ח"ב)

"ואלה תולדות אהרן ומשה" (ג, א)

שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.
(רש"י)

סיפר הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל בעל הבית הלוי, שלקח מלמד לבנו הג"ר שמחה זצ"ל, ומידי פעם היה הבית הלוי מגיע ובודק כיצד מלמד הלה את בנו. הדבר הזה הלחיץ את המלמד והטיל עליו אימה.

באחד מהביקורים הללו אמר המלמד לבית הלוי: כאשר אשתי מכינה "קוגל", היא לשה את הקוגל בידה ולא נעים לראות את זה בשעת מעשה, ולכן בזמן הלישה אינני נכנס לראות כיצד נעשה הקוגל... אבל בשבת קודש מגיע הקוגל לשולחן כשהוא מוכן בטיב טעמו.

כך הדבר עם הבן. בשבת קודש כבר תראה איך הבן יודע היטב את מה שלימדתי אותו במשך השבוע..."
(צדיק כתמר יפרח)

"כי לי כל בכור... לי יהיו אני ה'" (ג, יג)

לא לקחתי לי את הבכורים שיעשו את העבודה, אלא בתנאי ש"לי יהיו אני ה'" - כי יהיו "שלי" ויאמינו באלהותי. אולם מאז שסגדו לעגל הזהב וכפרו באלהותי, חדלו מלהיות "שלי" והנני לוקח אפוא במקומם את הלויים, שלא סגדו לעגל הזהב.

"והיו לי הלווים אני ה'" (ג, מה)

רבינו האור החיים הקדוש מביא בשם חכמינו זכרונם לברכה, שמתחילה היו אמורים בכורי ישראל לעבוד בבית המקדש, אך מחמת חטא העגל ניטלה העבודה מהבכורים וניתנה ללויים, ולעתיד לבוא בתחיית המתים, אז תחזור העבודה לבכורים, משום שאז יתוקן עוון העגל.

ומוסיף ומחדש, שגם לאחר שתחזור העבודה לבכורים, ימשיכו הלויים בעבודתם, 'מעלין בקודש ואין מורידין'.

רמז בפסוק שלפנינו 'והיו לי הלויים אני ה', שכמו ששמו של הקדוש ברוך הוא נצחי, כך עבודת הלויים תהיה נצחית.

וזה לשונו: הכוונה במאמר אני ה', לומר שהגם שאמרו רבותינו זכרונם לברכה עתידה עבודה שתחזור לבכורות, לא ירדו הלויים מהיות לה', והוא אומרו 'והיו לי אני ה', כשם ששמי לעולם ועד, כן יהיו לי הלוים.

והגאון רבי יצחק רחמים פלאג'י בספרו 'יפה ללב' מבאר לפי דברי רבינו, מה שכתבו הפוסקים לגבי נטילת ידי הכהנים לפני נשיאת כפים, שאם אין לוי שיצוק מים על ידיו של הכהן, יצוק בכור פטר רחם, כיון שגם הבכורים יחזרו לעבוד לעתיד לבוא וגם הלוים, ואם כן אינו שונה קדושת הבכורים מקדושת הלוים, ולכן כשאין לוי, יש ענין וחשיבות גדולה שהבכור יטול מים על יד הכהן.

"נשא את ראש בני קהת" (ד, ב)

בפרשתינו התורה מצווה על משא כלי המקדש והארון על ידי הלויים, בני 'גרשון' ו'מררי' יהיו נושאים בעגלות את הקרשים והאדנים, ובני 'קהת' יהיו נושאים בכתף את הארון וכלי המקדש.

שואל רבינו האור החיים הקדוש, הרי גרשון היה הבכור מבין האחים, ומדוע לא זכו בני גרשון לשאת את ארון הקודש, אלא קהת שהוא האח הצעיר?

ומתרץ, הגם שגרשון הוא בכור לוי, קהת בחר לו י-ה, כי ממנו יצא אור לעולם משה ואהרן, ושורת הדין שענף זה ישא ארון התורה אשר שם משה שיצא מקהת.

כלומר: מכיון שמשה ואהרן יצאו ממשפחת קהת, זכתה כל משפחת קהת לשאת את ארון הקודש, כי יש להם שייכות מיוחדת לארון הקודש, אשר שם היו לוחות הברית, וזאת התורה אשר שם משה לבני ישראל.

"אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי"(ד,יח)

הקדוש ברוך הוא הזהיר את הכהנים שיכסו היטב את כלי המשכן, כי אם יתרשלו ולא ישימו לב, והלויים יזונו עיניהם מכלי המשכן - ימותו הלויים, והאשמה תהיה תלויה בכהנים שהתרשלו.

אמר הגאון רבי משה כלפון הכהן זצ"ל בדרשתו: הכהנים לא עשו כאן מעשה בידים, רק התרשלו - אבל הקולר תלוי בהם! אם כן, כאשר יש בקהלה אנשים הזקוקים לעזרה - סעד גשמי או רוחני, חזוק ועידוד - לא יעזרו לנו תרוצים שלא ראינו, לא הבחנו, לא שמנו לב. אם נתרשל מלעזור - יתבעו אותנו!
(מטעמים)

"וחיו ולא ימותו בגשתם את קודש הקדשים" (ד, יט)

רבינו האור החיים הקדוש מביא את דברי המדרש שכל זמן שהיו עסוקים במלאכת המשכן לא נחסרה שום נפש מישראל, על דרך ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם'.

שואל רבינו הקדוש שיש כאן כפל לשון 'וחיו ולא ימותו'.

ומתרץ שכתוב כאן שני דברים, שבנוסף לכך שאם יזהרו כל אחד לעשות תפקידו כראוי לא ימותו, גם עצם ההתעסקות בארון התורה תביא להם ברכה לאריכות ימים.

א גוט שבת

לקבלה במייל: LikutimNiflaim@gmail.com

{ אז נדברו }

פרשת במדבר תש"פ | עלון מספר: 465 | לסדר: "שאו את ראש"

איך מחליפים דיסק מקורונה... לקבלת התורה?? ו... והאם בכלל??

מעניין אותי אם גם לך זה מפריע בימים אלו... בימים האחרונים אני מרגיש תחושה מאוד מוזרה... מצד אחד זהו!!! די קורונה!! מצידי הקורונה נגמרה... אני עכ"פ סיימתי ללמוד בעיון את הסוגיה דקורונה... אני מיציתי את הסוגיה... (בתקווה שלא תגיע איזה קושיה בדמות גל חוזר שתפריך את כל המהלך ולא נצטרך שוב להתחיל את הסוגיה מחדש...) טוב... סיימתי עם הסוגיה של הקורונה... עכשיו צריך לעבור לסוגיה הבאה... נו... מהי הסוגיה הבאה??? חג השבועות!!! עוד רגע חג השבועות... נו... מהר... מהר אהוב כי בא מועד... מהר להסתער על ההכנה למתן תורה... חיזוק בלימוד...

אבל לא!!! מאוד קשה לי להחליף את הדיסק... מאוד קשה לי להיכנס כעת להכנה למתן תורה... זה כ"כ לא קשור לי עכשיו... אולי בגלל שאני רגיל להגיע לחג השבועות לאחר שגרה מבורכת של למעלה מחודש ימים בספירת העומר... ואילו התקופה האחרונה שהייתה כ"כ לא שגרתית... אז ליפול לחג השבועות מתוך קורונה אחת גדולה... זה לא מתניע לי... אני מנסה ו... ולא...

באמת מה עושים?? איך מצליחים להתניע... ומהר... לפני שיהיה מאוחר??

אז מצאתי נחמה פורתא... עם ישראל- דור דעה במדבר היו במצב לא יותר טוב מאיתנו!!!

אם אנחנו נוחתים לחג השבועות היישר מהקורונה... אז תחשוב שעם ישראל באותם 49 יום עברו למעלה מעשר מסעות... ועוד איזה מסעות... עד לפני חודש וחצי הם היו במ"ט שערי טומאה... בחודש וחצי הזה הם הספיקו להיות בים סוף... להגיע לאילימה... להתלונן במסה ומריבה... מדבר סין... לקבל מן... לקבל את השבת... הספיקו להגיע לרפידים... הספיקו לעבור את מלחמת עמלק... (שזה נושא בפני עצמו שמבואר בהרחבה בעמוד האחורי בשבוע זה) ו... ומיד לאחר מלחמת עמלק הם נוחתים היישר להר סיני!!!! היישר לקבלת התורה!!!!

ואם עם ישראל למרות כל זה הצליחו להתניע מחדש... ולהיכנס עם כל הברען למתן תורה... אז גם אנחנו מסוגלים... ואתה יודע מה?? **אדרבה!!!! זה גופא קבלת התורה!!!**

מה זה קבלת התורה?? לקבל על עצמי לעשות מה שצריך!!! נעשה ונשמע!!

כן... אני עומד דרוך ומחכה להוראות מלמעלה... מה שהרבש"ע אומר לי... אני מיד מבצע...

נו... אז איך מתאמנים הכי טוב על קבלת התורה?? איך רוכשים את המיומנות הכי טובה להיות מקבל תורה?? **בשביל זה אתה עומד כל יום מול נתוני שטח ש ו נ י ם ! ! !** וכל יום הקב"ה מציב לפניך מגרש אחר.. אתגרים שונים.. וכל פעם הקב"ה רוצה משהו אחר. והנה... פה נקודת המבחן!! רבש"ע: אני פה לשרותך!!! נעשה ונשמע... אין לי מושג מה יהיה היום... אין לי מושג האם אני חוזר לבית מדרש או נשאר בבית... האם אני מצטרף לקפסולה או נשאר בחוץ... אני כבר חודש ימים שלא יודע לצפות מראש איך אני הולך להיראות היום... ואיפה הקב"ה רוצה לראות אותי?? אבל בשביל זה אני **מכריז נעשה ונשמע!** ואני פה לשרותך רבש"ע!! איפה שיהיה

זו הפיסגה של קבלת התורה!! וזה בדיוק מה שהיה לדור דעה לאורך כל ספירת העומר..

עם ישראל הולכים אחרי עמוד הענן... ולא יודעים לאן הוא הולך... ואין שום קצה חוט מתי הוא נעצר... והולכים!!! למה הולכים?? כי... כי **נעשה ונשמע!!** אנחנו הולכים אחרי ה'...

עמוד הענן לפתע נעצר... באותה שניה כולם עוצרים... מתקפלים... בונים סוכות... כן... כל המושג היהודי ששמו סוכות הוא מהתקופה הזו של יציאת מצרים... אתה בונה סוכה ואין לך מושג לכמה זמן... האם ללילה אחד או לתשע עשרה שנה... **ופה ה"נעשה ונשמע" קורה בפועל!!!** בקיצור: פתאום קלטתי שהמגרש האמיתי ביותר בהכנה למתן תורה זה דווקא החוסר שגרה שנקלענו אליה בתקופה האחרונה... דווקא המצב המשתנה והכ"כ לא עקבי... זה כעת הנעשה ונשמע שלנו!!!

רק מה?? פה זה באמת תלוי בתפיסה שלי...

כי עד היום לא חשבתי ככה וחבל... עד היום ישבתי כל הזמן וחיכיתי מתי אני אחזור לשגרה... **תבין:** בכולל שאני לומד יש איזה מתלה מסוים שעליו אני מניח את הכובע שלי!!! ומשום מה עד לפני כמה ימים היה תקוע לי בראש שכל זמן שהכובע שלי לא יהיה מונח על המתלה הזה... אי אפשר להתחיל להתכונן לחג השבועות!!! כן... תצחק תצחק... אבל לכל אחד מאיתנו יש את המתלה שלו... או את הקופסא שלו שרק ככה אני מתמקם ורק כשיש לי את הנתונים האלו והאלו... רק עכשיו אני יכול להתניע קדימה... אז זהו שלא!!!!

קבלת התורה זה בדיוק זה--- אבל הפוך!!!!!

קבלת התורה זה אומר נעשה ונשמע!! רבש"ע: מה שתגיד... באיזה סיטואציה... אני פה תמיד לשרותך!! יתכן שקלטתי את זה קצת מאוחר... אבל בינינו... זה לא מאוחר... יש לנו עוד שבוע ימים עד חג השבועות... ועדיין השגרה די רחוקה מאיתנו... והקב"ה רוצה מאיתנו כל יום את העבודת ה' של אותו יום... להגיד לך שזה קל?? לא!! להגיד לך שככה תמיד זה יהיה?? גם לא!!! כי יש שגרה!!! יש כזה דבר שקוראים לו שגרה!!! אבל סו"ס אנחנו עכשיו לקראת קבלת התורה... ולקבל?!?!?!? צריך לקבל כל סיטואציה!! אני מקבל על עצמי עול תורה בכל מצב!! ה' יעזור... עוד נחזור לשגרה... עוד תבא שגרה מבורכת... אבל החוסר שגרה שיש עכשיו... זה ודאי לא מפריע לנו להתכונן למתן תורה... אלא ההיפך... דווקא תורם לנו... דווקא מפגיש אותנו בייתר שאת עם נעשה ונשמע של קבלת התורה!!!! אז הנה... אנחנו כעת ממש למרגלות הר סיני... כל מה שנותר לנו זה רק רגע של הפנמה והחלטה ולהכריז: נעשה ונשמע!!! וזהו... יצאנו לדרך...

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

-"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

כל שותפות שלכם מחזקת את ידינו...

המצב שלי עעעל הפנים... אין סיכוי השנה לקבלת התורה...

יש לי שאלה פשוטה: למה בקבלת התורה עם ישראל עמדו דווקא **למרגלות** הר סיני... לכאורה הרבה יותר מתאים שהם יעלו לראש ההר?? הרי הקב"ה יורד לקראתנו... הקב"ה מוריד את כל צבא השמים לכאן... לארץ... אז אם הקב"ה מצידו עשה כברת דרך וירד עד לכאן!!!! אז מן הראוי שגם אנחנו נעשה מצידנו כברת דרך... ואנחנו מצידנו נעלה להר סיני... **כן... הרעיון הזה הוא לא המצאה...** ככה אנחנו רואים בבית המקדש... יהודי שרוצה להקריב קרבן לה'... אז ה' מצידו מוכן לבא לקראתו ולרדת ולשכון בהר המוריה... אבל גם ממך נדרש לקום ולעלות להר המוריה... וקמת ועלית... ככה נעשה מפגש!!! הקב"ה מצידו יורד לבית המקדש... ואתה מצידך עולה ל"הר יראה"!!!! וככה נפגשים...

אם ככה אז למה בהר סיני יש דגש מאוד חזק שעם ישראל נשארו דווקא למרגלות ההר?? **לא!! לא עולים!!** ולא רק שלא עולים... אלא השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו... אל תעיזו לעלות!!!! למה?? לכאורה מכל הסיבות שבעולם ראוי שאם החתן יצא לקראת כלה וירד משמי שמים עד לארץ... אז אנחנו גם נבטא את הנכונות שלנו וכביכול נעלה אליו??

והתשובה היא עמוקה מאוד:

כל העניין של מעמד הר סיני הוא שהקב"ה רוצה להוריד את התורה **לארץ!!!** וארץ פירושו עד למטה למטה!!! ה' רוצה לחבר שמים וארץ... ולכן ה' מוריד שמי שמים עד... עד... עד הארץ... עד למטה למטה... ולכן אנחנו צריכים להישאר דווקא למטה!! כי אם אנחנו נעלה להר ושם!!! שם נקבל את התורה... המשמעות היא שהתורה ירדה... אבל עד גובה מסוים ושם היא נעצרה וזה לא!!!! אסור שזה יקרה!!! בשביל זה יש הקפדה מאוד מאוד גדולה שאנחנו לא נתקרב לקצה של ההר... אל תעיז לעלות אפילו חצי מטר בגובה של ההר... כדי שחלילה וחס התורה לא תעצור בגובה הזה... כי התורה חייבת לרדת עד למטה למטה... **כלפי מה הדברים אמורים??**

עם ישראל... שבוע לפני מתן תורה היו במלחמת עמלק!!!! וכידוע: עמלק מסמל את שיא השפלות והארציות... אין כאן המקום להאריך אבל בגיליון זה כבר הוזכר כמה פעמים שעמלק לשם שינוי... הוא לא סתם אויב כמו פרעה או יוון שכופר בתורה או באמונה וכדו'

אדרבה... עמלק מסכים עם הכל... הוא יודע שיש בורא עולם ומצידו הכל בסדר... אבל אתה??? אתה כלום... אתה אפס... אתה זנב!!! עמלק בסה"כ לוקח את היהודי ומזנב אותו... הופך אותו לשוונץ... אתה זנב... אתה שפל... אתה חתול... אין לקב"ה שום עסק איתך... אתה לא מעניין אותו... אתה בעל חיים בהמי כמו חתול שמתרוצץ מפח זבל לפח זבל... זה עמלק!!! עמלק לא נלחם בבורא עולם!!! אדרבה... הוא נלחם ביהודי!!! הוא לוקח את היהודי שבפרשת במדבר כתוב "שאו את ראש בני ישראל"!!! היהודי שתמיד חי ברוממות והגוף נמשך אחרי הראש... אחרי הנשמה במוחי... הרי עמלק מגיע ליהודי ואומר לו... עזוב אותך ראש... אתה זנב... הכל נגמר בביוב... הכל שטוח... אין ערכים... אין כלום... יאלה בא... בקיצור: לא נכנס יותר מידי לנושא... אבל נסכם את זה במילה אחת:

ההתרסקות הרוחנית הכי קשה והואדי הכי עמוקה זה... זה... זה עמלק!!! כל הנפילות של דורנו בענייני קדושה מול היצרים השפלים והנמוכים ביותר זה עמלק במיטבו!!!!

ומעתה: אם עמלק נלחם עם ישראל **בדיוק שבוע** לפני מתן תורה... המשמעות היא שההתמודדות הרוחנית הכי קשה והמקום הכי שפל שעם ישראל מצאו את עצמם בכל ארבעים שנה שבמדבר... זה קרה להם בדיוק בשבוע לפני מתן תורה!!! **אתה קולט??**

השאלה היא למה?? למה זה צריך לקרות בדיוק באותו שבוע?? למה הנפילה הכי גדולה צריכה לקרות בדיוק שבוע לפני היום הכי גדול???

אז הנה!!! התשובה היא פשוטה מאוד:

אבא שבשמים רוצה להוריד תורה **לארץ!!!!!** הוא יתברך רוצה להוריד את התורה דרך סולם שאמנם ראשו מגיע השמיימה... אבל רגליו מוצבות **ארצה...** ואבא שבשמים רוצה שהתורה תרד **עד עד עד ארצה!!!!** ושם ב"**ארצה**"!!!! צריך שיהיה מישהו שיחכה שם בכיליון עיניים ויעמוד עם שתי ידים פתוחות לרווחה כדי לקבל את התורה...

ומעתה: בשביל שבאמת יהיה שם מישהו בארץ שיעמוד שם מוכן לקבל את התורה... בשביל זה צריך **שדווקא** שבוע לפני חג השבועות... בדיוק אז יגיע עמלק ויגרור את עם ישראל להתמודדויות הכי הכי **ארציות** ושפלות שיכולות להיות... וברגע שעם ישראל יתייצבו שם!! בארציות הזו!! כעת!!!! כעת אפשר לגשת למתן תורה... כי יש פה מישהו שמחכה **ל מ ר ג ל ו ת הר סיני!!!** למרגלות הר סיני... זה... זה לא רק בתחתית ההר!!!! אלא גם בתחתית ההתמודדות!!! הרגע... הרגע עזבנו את רפידים... הרגע סיימתי מאבק מול עמלק שניסה להשטיח אותי לגמרי... לקחת את הראש שלי ולזנב ולעשות מהכל זנב אחד גדול.... ובמרגלות האלו (תרתי משמע) אני עומד כעת ומקבל את התורה!!!!!

אם עמלק לא היו נלחמים בישראל שבוע לפני מתן תורה... עם ישראל היו אמנם הרבה יותר **למעלה**... אבל התורה לא הייתה יכולה להגיע לגמרי **למטה...** אם מלחמת עמלק לא הייתה שבוע ימים לפני מתן תורה... אז היה מתקשר אלי בחור ישיבה בדור 2020 והיה אומר לי: תקשיב... הקב"ה אמנם מצווה אותנו בתורתו לשמור על העיניים ולהחזיק חזק בענייני קדושה... אבל אני לא מאמין שה' דיבר עלי... כי אני נמצא בכאלו ניסיונות קשים בענייני קדושה שעזוב... עזוב אותך... על זה ה' לא דיבר... יש גבול!!! הקב"ה פנה לאנשים שהיו במקום יותר מרומם ממנו... נו... לך תתווכח איתו... אולי הוא צודק???

אז זהו!!!! שכל הלכלוך הזה שאתה מתמודד איתו... קוראים לו עמלק!!! ובדיוק איפה שאתה נמצא כעת... שם!!! שם בדיוק עם ישראל עמדו **שבוע לפני מתן תורה...** שבוע לפני מתן תורה הגיע עמלק ליהודי והראה לו איך הוא זורק מילותיהם של ישראל... איך הוא לוקח את התחום הקדוש ביותר אצל העם היהודי ועושה ממנו גיחוך ושפלות ומילוי סיפוקים בהמי... שם!!!! בג'ורא הזו וברפש הזה עם ישראל בוססו שבוע ימים לפני מתן תורה... **ולשם הגיעה התורה!!!!**

אם ככה אז תהיה רגוע... אתה בפנים.. אתה בחברה טובה... אני לא נבהל לשמוע שאתה מתמודד בדיוק עכשיו עם הניסיונות האלו... הניסיונות האלו מוכרים לעם ישראל... דווקא לניסיונות האלו יש ניחוח שמזכיר להם את ערב מתן תורה... גם לשם הקב"ה מגיע... ודווקא שם הקב"ה מחכה לך שתפגין לו נאמנות ותמחה את העמלק שבך!!!!!

ויסעו מרפידים!!!! ולשעה אחת באו למדבר סיני... תוך שעה אתה בפנים!!!! קום!!!

יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו...

אין בעל הנס מכיר בניסו... אין לנו כמעט ראש בימים אלו לשים לב איזה נס ה' עשה איתנו... בשבוע האחרון סו"ס הוקמה ממשלה... שכבר למעלה משנה ריחף עלינו איום חסר תקדים שתקום ממשלה של מחרפי מערכות אלוקים חיים וזה לא היה רחוק מהמציאות... ואמנם למעלה משנה שנתקיים בנו מקרא שכתוב: "**ויעזרם ה' ויפלטם"!!!!** כן... אם שמת לב: כתוב בפסוק:

ויעזרם ה' ויפלטם!!! יפלטם מרשעים ויושיעם"!!!

מה פשר הכפילות הזו?? אלא יש שלב של "ויעזרם ה' ויפלטם"!! הם לא הצליחו להרכיב ממשלה... ושוב בחירות ושוב... השנה והחצי האלו זה גם היה חסד מה'.. .הקב"ה כל פעם מחדש הפליט אותנו מהאויבים האלו... אבל כעת שסו"ס קמה ממשלה וכל מי שחירף מערכות אלוקים חיים נשאר בחוץ עכשיו יש בחינה של **"יפלטם מרשעים ויושיעם"!!!** עכשיו יש פה בחינה של ישועה.. (אמנם קשה להגדיר את זה כישועה גמורה... כי סו"ס אנו תחת שלטון הציונים שזה אף פעם לא יהיה אידיאלי... אבל בהחלט יש פה יציאת מצרים בלילות..) **ועל זה צריך להודות לה'!!!**

כי אם הייתה קמה ממשלה בהרכב אחר... היינו צועקים עד לב השמים מכאב לב... אז בבקשה... חובה עלינו לא לשכוח את החסד שה' עשה איתנו...

ואם כבר הגענו לכאן... יש משנה באבות: שמואל הקטן היה אומר: בנפול אויבך אל תשכח ובהכשלו לא יגל לבבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו"

והשאלה כמובן מתבקשת: מה מצא שמואל הקטן בפסוק הזה ש... ש... שזה נקרא שזה מה שהוא היה אומר?? **וחשבתי לומר:** שהרי שמואל הקטן הוא הוא זה שחיבר ברכת ולמלשינים אל תהי תקווה! זאת אומרת: שמואל הקטן חי בתקופה שהיו הרבה מאבקים ומלחמות מול הרישעה ומול הזדים והמינים.. וברגע ששמואל הקטן תיקן ברכה מיוחדת בעניין זה... מסתמא הגיעו גם ישועות... ועם ישראל ניצחו את המינים ואת המלשינים ואת הזדים.. **אלא שאז!!! שמואל הקטן גילה בעיה חדשה!!!!** ב"ה התפללנו לה'.. ב"ה נושענו... ב"ה הקב"ה שיבר ומיגר והכניע את הזדים... אלא שאז מטבע הדברים אנחנו מאוד שמחים... אנחנו שמחים שה' הכניע אותם תחתנו... וברגע ששמחים... אז בנפול אויבך אל תשמח... פן יראה ה' ורע בעיניו...

שמואל הקטן גילה שאמנם תקנתי ברכת ולמלשינים!!! והברכה הזו פועלת... אבל השמחה שאח"כ גורמת להחזיר את הגלגל לאחור... **מה עשה שמואל הקטן??**

הכריז בכל הזדמנות: רבותי... נכון אני תקנתי ברכת ולמלשינים?? אז בשביל לסגור את הקצוות אני מתקן לכם עוד משהו: **"בנפול אויבך אל תשמח"!!** אם תשכחו את זה... אז חבל... לחינם תקנתי ברכת ולמלשינים... הברכה תעזור... ואילו השמחה תחזיר גלגל לאחור...

ובכן: גם כשאנחנו שמחים על המצב החדש!! בנפול אויבינו לא נשמח... **ולמה??? למה באמת לא לשמוח???**

פן יראה ה' ורע בעיניו!! אומרים המפרשים במקום: אם אנחנו היינו צדיקים גמורים והם רשעים גמורים אז בצדק וביושר ה' היה מכניע את הרשעים האלו מפנינו. אבל ברגע שגם אנחנו לא בסדר... ובכל זאת ה' הכניע אותם מפנינו כי הם יותר גרועים מאיתנו... אז אין לנו היתר לשמוח לאידם!! וזו באמת נקודה למחשבה... במה אנחנו הרבה הרבה יותר טובים מהם??? זו שאלה שצריך לתת עליה את הדעת... אגב: לא כל אחד מבין מה השאלה...

אבל בשלימות העבודה זו שאלה מאוד שאלתית ואכמ"ל...!!!!

כמה מילות פרידה נרגשות לביהכנ"ס המאולתר:

ללומדי דף היומי בימים אלו (ולאו דווקא...) זוכים אנו ללמוד בשבוע זה את פרק כלל גדול... שכשמו כן הוא... הוא הפרק היסודי ביותר במסכת שבת שבו המשנה מונה לנו את האבות מלאכות ארבעים חסר אחת...

ואני מוכרח לשתף אותך בגילוי עצום שהתגלה לי השבוע!!! תמיד ידעתי של"ט מלאכות של שבת הם כנגד ל"ט מלאכות שנעשו במשכן... נכון?? כמו שכולנו יודעים... אבל השבוע פתאום שמתי לב... שכל הל"ט מלאכות האלו שנעשו במשכן... מדובר רק במלאכות שנעשו ביחס ל**יריעות המשכן ולקרשים** וזהו!!! כלומר: למי שיודע... מלאכת המשכן זה משהו מאוד רחב ומקיף... עשו ארון ושלחן ומזבח וקלעים ואדנים ויתדות וקרסים וכו' וכו'... אבל כל זה לא בתמונה!! כשמדברים במסכת שבת על ל"ט מלאכות **שהיו במשכן...** מתמקדים באופן נקודתי רק על המלאכות שנעשו סביב היריעות של המשכן והקרשים!!! וזהו!!! אין התייחסות למלאכות שנעשו סביב הזהב לכפורת... וגם לא מתייחסים ליציקת זהב של המנורה... כי רק המלאכות של היריעות והקרשים... זה שמעניין אותנו לגבי שבת... **הלא דבר הוא...** באמת מה הפשט בזה??? מה מיוחס דווקא במלאכות של יריעות המשכן... שרק אותם אנחנו מחשיבים לעניין שבת???

צריך לומר: **שיריעות המשכן זה... זה הקפסולה!!! זה האוהל!!!** זה האביזר שהעניק למשכן שם קורת גג ששם משכן הארון והכרובים... וזה ההנקודה של בית המקדש!!! עם כל הכבוד למלאכת המשכן הכללית.. עם כל הכבוד למנורה ולשלחן ולקטורת ולמזבח... אבל היריעות זה הבית!!!! תחת קורת גג זו עם ישראל זוכה להתייחד עם קוב"ה...

ואותו דבר בשבת... כל הל"ט מלאכות של שבת... המטרה העיקרית שלהם היא להכניס אותך לבית משותף עם הקב"ה... לקורת גג משותפת... ולכן אם יש כבר הקבלה בין מלאכות שבת למלאכות המשכן... זה סביב **האוהל!!** סביב אותו מקום צנוע שבו מתייחדים חשוק ונחשק...

הקורונה התפרצה בדיוק ביום שבו התחלנו מסכת שבת!!!!

ביום שבו התחלנו לעסוק בל"ט מלאכות של שבת... באותו יום התחלנו להיות מגורשים אט אט מהאוהל... עד שבר"ח ניסן נתקיים בנו "אוהלי שודד וכל מיתרי ניתקו, בני יצאוני ואינם, אין נוטה עוד אהלי ומקים יריעותי" (ירמיה י') המקדש מעט שנבנה בל"ט מלאכות התפרק...

וכעת בימים אלו נדרש מאיתנו להפשיל שרוולים ולהתחיל שוב לחזור למלאכת המשכן מעט... ולבנות אותו באהבה בל"ט מלאכותיו...

בהזדמנות הזו אני רוצה לעורר נקודה עדינה ודקה למחשבה:

מי שלומד כעת מסכת שבת... זה מפליא לראות איך שכל מלאכה **הכי שולית וזוטרית** סביב יריעות המשכן נבדקת בזכוכית מגדלת ונהפכת להיות אחד מל"ט מלאכות שבת... רוצה דוגמא?? מלאכת קושר ומתיר... מאיפה היא נלמדה?? בגלל שהאומנים שעשו את היריעות היו צריכים תכלת... בשביל זה היו צריכים לצוד חלזון בים... ובשביל זה צריך לקשור רשת של דייגים.. אז הנה!!! כאן!!! בסיטואציה הזו ירד לעולם מלאכת קושר... לדורי דורות אם מישהו יעשה קשר של קיימא יהיה חייב... למה?? כי פעם פעם... האומן שהיה צריך תכלת ליריעות... ובשביל זה צריך לצוד... אז הוא היה צריך לקשור את הרשת... הלאה... מלאכת בונה... מאיפה היא נלמדה?? מאותו אומן שרצה לצבוע את היריעות... אבל בשביל זה צריך לבשל את הסממנים... ומה לעשות שבנתוני השטח לא היה לו לא תנור ולא כיריים... נו... מה עושים?? לא היתה ברירה... הוא נאלץ לתקוע שלוש פטפוטים בארץ ועליהם להניח את הסיר של הסממנים והנה בונה... אתה שומע?? הסיטואציה הכ"כ שולית וצדדית ורחוקה הזו במלאכת יריעות המשכן... היא היא הורידה לעולם את מלאכת בונה שאנחנו מתחככים איתה מידי שבת בשבתו הלכה למעשה... וכן הלאה...

איך אתה מסביר את זה???? איך אתה מתמודד עם זה??

תמיד כשאני לומד את הגמרות האלו... מתעוררת לי בלב איזה מחשבה זרה של דור 2020.. נו... באמת... תעשה טובה... מה זה הפיצ'יפקעס האלו?? וכי בגלל שמצאו באחת היריעות איזה תולעת ובמקום לקחת את היריעה ולשים אותה בפח ולהביא אחרת... אז לא!!! קרעו באותו מקום ותפרו בחזרה... ולכן...?? לכן אסור לי לפתוח שקית חלב בשבת בגלל חשש מלאכת קורע על מנת לתפור...??

נו... באמת... עזוב... אני לא הייתי עושה את זה... אני הייתי מתקתק את העניינים... הייתי אומר לזרוק את היריעה לפח ועושה חדש...?

אני לא הייתי נותן לאומן לעשות פטפוטי כירה כמו בזמן "אנו באנו..." אם הייתי רואה אותו מסתבך... הייתי רץ לחנות חשמל יוקרתית ומארגן לו תרומה של כיריים חדישות היישר מחברת תדיראן... ואז בכלל לא היינו צריכים להגיע למלאכת בונה... **נו... אז איך אתה מבין את זה???**

מה התשובה??? כנראה... כנראה... כנראה שהקב"ה לא באמת צריך את הכיריים שלי מחברת תדיראן!!! הקב"ה לא צריך את הפתרונות הקלים שלי... את ה-וי שאני רוצה לסמן על כל משימה שסו"ס סיימנו איתה... הקב"ה גם לא צריך את המיכשור המתקדם שלי...

כי אל תשכח!!!!! אל תשכח שאם הקב"ה באמת באמת רוצה בית... הוא ממש לא צריך אותי... כי **הנה השמים ושמי שמים לא יכלכלוך-- אף כי הבית הזה...** אלא מאי?? **הקב"ה רוצה את הביטוי האישי שלי!!!** ה' פונה אלי שאני אבנה לו בית כי הוא מתענג על הנכונות שלי... הוא רוצה לראות את הביטוי האישי שלי... הוא רוצה לראות את טביעת האצבעות שלי!!! רק שלי!!! הקב"ה לא רוצה את המצת האוטומטי של תדיראן... ולכן דווקא האומן הזה שנתן את כל הלב שלו למשכן והוא היה צריך אביסלע צבע... והוא הסתבך איך מבעירים אש והוא הצליח לאלתר איזה פטפוט כירה ועליה הוא בישל עוד 100 גרם צבע... הכירה המאולתרת שלו חביבה אצל הקב"ה הרבה הרבה יותר מהעמדת פלאזמה הענקית שתרמנו לכניסה לבית הכנסת!!!

הריקמה הלא סימטרית שסבתות שלנו רקמו על הספרי תורה והפרוכות של פעם (כן... בכל בית כנסת ישן יש כאלו...) זה חביב אצל הקב"ה הרבה הרבה יותר מהכיתובים הדיגיטליים המדוייקים והמתוקתקים והמרשימים של דורנו אנו... העששיות המעוממות שהודלקו פעם בבית הכנסת ע"י יהודים שהביאו עם כל הלב נר למאור בשביל להרבות אור יקרות בביהכנ"ס... האור הזה חביב אצל הקב"ה עשרות מונים יותר מציוד התאורה היוקרתי והמשוכלל שמחכה לנו בשורה השלישית בארון חשמל שבבית הכנסת... **כי ה' רוצה את הלב שלנו!!! את הטביעת אצבעות האישית שלנו!!!!** ואם אתה עדיין לא מבין לגמרי על מה אני מדבר... תלך פעם לביקור באיזה בית כנסת קטן וצנוע של יהודים זקנים מפעם... תסייר שם... תנשום את האווירה... ואז אולי תבין...

הבתי כנסיות האלו בדרך כלל הרבה פחות מפוארים ומושכי עין מבתי הכנסיות המרהיבים שלנו... אבל מה שכן... אתה רואה שם לב... אתה רואה מכל פינה שיש פה אנשים שהתייגעו איך לפאר את הבית מקדש מעט והם השקיעו בזה לב ונשמה... הם לא השקיעו מצ'ינג בשביל לגייס הוראות קבע... ויאאאלה יצאנו לדרך... לא!!! הם כבר חמישים שנה פה... כל פעם תוקעים עוד איזה מסמר נוסף לחזק את השלחן... ועוד איזה מדף תלוי חדש... וכשאתה פותח את הסידורים אתה רואה שיש פה מישהו שישב עם דבק והדביק כל מיני חצאי דפים קרועים... מישהו פה נתן לב!!!! (בינינו... אצלנו אם יש סידורים קצת שימושיים בביהכנ"ס... מישהו יושב להדביק?? איפה?? צ'ק אחד של חמש מאות שקל ועשרים סידורים של אור חדש ניצבים כמו חיילים) ואם משהו נקרע בפרוכת אתה רואה שאחת מנשות המתפללים ישבה ותפרה את זה עם כל המסירות... יש פה טביעת אצבעות... יש פה ביטוי אישי של יהודי שחי פה ומבטא את עצמו!!

ובעצם למה ללכת רחוק.... למה ללכת לבתי כנסיות של הזקנים... עזוב!!! בא נדבר על הבתי כנסיות של הקורונה...

לך לבית הכנסת המאולתר שבנית לעצמך יחד עם השכנים בחודש האחרון... תסתכל ותגיד לי מה רואים שם... אמנם הבית כנסת כל כולו עראי... זה לא מצב אידיאלי... אבל בכל זאת מה אתה רואה שם???

אתה רואה עוד איזה דיקט שמישהו תקע פה בשביל שזה יראה יותר סימפטי... ויש פה מישהו שהביא איזה ברזנט בשביל שלא ירד גשם על הספר תורה... ומישהו פה אירגן כסאות... ואולי אפילו טיפה יישר

את הקרקע... בקיצור: ניכר פה יד אדם!!! יש פה אנשים שהשקיעו מחשבה ולב כיצד לרומם בית אלוקינו... לעשות מה שאפשר...

פה!!! במנייני המרפסות... פתאום הרגשתי משהו חדש!!! משהו שלא היכרתי!!! הרגשתי שהתחלתי להתבטא... הקב"ה מחכה לביטוי הזה כ"כ הרבה שנים... איפה זה היה עד היום?? נו.. איפה?? תגיד אתה??? אנחנו תעשייתים!!! הכל ממוחשב!! הכל דיגיטלי! הכל אמנם מפואר מאוד (וכל הכבוד) אבל מתכתי... וה' משתעשע דווקא מהקרש שנפלה בו תולעת ומישהו ניגש לטפל בזה במסירות וזה!!!! זה נחשב אצל הקב"ה מלאכה חשובה... ה' משתעשע על הביטוי האישי שלנו!!!

<u>ואת הנקודה הזו די שכחנו!!!</u> כשאתה מגיע היום לבית הכנסת גדול... אתה פוגש פה יד אדם??? כמעט ולא!!! אתה אמנם רואה עוצמה!! אתה רואה שיש פה המון מתפללים... והכל מעוצב יפה ובטעם... אתה רואה שיש פה שיפוץ ברמה מאוד גבוהה... אתה רואה שהעסק מנוהל ביד רמה... וכל הכבוד... ברור שזה נפלא... אבל הלאה... יש פה ביטוי אישי?? יש פה טביעת אצבעות של יהודי שהקב"ה יכול להצביע ולהגיד... הנה... הנה הלב של יענקלה שלי??? לא!!!! לא כ"כ!! זה חסר!!!

דא עקא שזה עיקר!!! והעיקר הזה חסר מן הספר!!!!

לך לבית כנסת ספרדי קטן של יהודים מפעם ושם תראה איזה צנצנת עם הדסים... אתה רואה את הדבר הקטן הזה??? מישהו קטף את ההדסים האלו לכבוד הבית הכנסת!!! ויש פה איזה מודעה קטנה של בריך שמיה.. מישהו יום אחד הגיע ותרם את זה לבית הכנסת...

אז נכון שאין שם אוצר ספרים כזה עוצמתי כמו שיש לך בביהכנ"ס ונכון שהבית כנסת הזה לא פתוח 24 שעות כמו שהבימ"ד שלך פתוח... ונכון שבבית כנסת הפצפון הזה לא הושקע אפילו עשירית מהשלוש מיליון דולר שהושקע על הבית כנסת שלך... <u>אבל מי אמר</u> שזה מה שמעניין את הקב"ה?? <u>מי אמר</u> שהקב"ה מחפש דווקא בתי כנסיות אדירים??? אולי הקב"ה יותר מתרשם מהטווה והמיסך והעושה שני בתי נירין שלך עם כל הלב ליריעות המשכן?? אולי הקב"ה מתענג יותר על פטפוטי כירה שאותו אומן הכניס את כל נשמתו בשביל שיהיה לו עוד קצת צבע לצבוע את יריעות העיזים?? אולי הקב"ה רוצה את הביטוי האישי שלך...

והכי הכי: <u>אולי הקב"ה רוצה אותך!!!!</u> ה' פחות רוצה את ההמוניות הגדולה הזו... אולי הקב"ה גירש אותנו מבית הכנסת כי הוא רצה לפגוש את הבית כנסת שבנינו לו בעבודת יד ולא רק תעשייתי ודיגיטלי...

<u>אולי הקב"ה לא מתרגש מכל מה שמרגש אותנו...??</u>

אולי אנחנו מתרגשים מישיבות ענקיות עם אלפי לומדים... ואילו הקב"ה מתרגש יותר מבחורים שיושבים ולומדים בצניעות ובקפסולה... אולי טעינו לגמרי בכיוון... הרי בינינו... מה תופס לנו את העין??? בית כנסת שיש בו אלפי מתפללים... כולל שיש בו מאות רבות של אברכים... אותנו זה מרגש!!! יש פה מה להראות!!! יש פה מפגן עוצמתי של תורה ועבודה!!! אבל מי אמר שאת הקב"ה זה גם מרגש?? אולי הקב"ה יותר מתרגש לראות את הביטוי האישי שלי בבית מדרש קטן ומצומצם???

תוך כדי שאני כותב שורות אלו... אני פתאום תופס את עצמי... רגע... בעצם מה... מה... מה אני בדיוק רוצה עכשיו?? אני רוצה לחזור אחורה?? אני רוצה לחזור ל"אנו באנו..." לעששיות של הבית כנסת של פעם?? וכי אני רוצה להחזיר את הבתי כנסיות אחורה... שיהיה שם טפט כזה מיושן של זקנים??? ברור שלא... לא זו הנקודה... אז אני חייב להודות בגילוי לב: אני בעצמי לא לגמרי מצליח להגדיר מה מפריע לי... אבל אני כן בטוח שכל אחד מדור אחד לפני שקורא שורות אלו מבין מצוין מה פה "מרגיש לי.." כן... משהו קרה בקורונה האחרונה שמצד אחד החזירה אותנו אחורה... מצד שני אני פתאום מזהה משהו טוב שהיה פה... וכאילו אנחנו הולכים להפסיד אותו... בא ננסה ביחד למצא לזה מילים... אז דבר ראשון: מלאכת המשכן כבר מאוד עזרה לי לזהות קצה חוט... כשעמדתי מול אותו אומן שמתייגע לייצר איזה כיריים מאולתרות בשביל לצבוע עוד איזה קלח של ארגמן ליריעות... וקוב"ה מכריז דווקא על זה כמלאכה חשובה!!! התיאור הזה מאוד מוכר לי מהתקופה האחרונה... בחודשיים האחרונים פתאום כולנו נהיינו פרימיטיביים כמו האומן הזה... פתאום אני מוצא את עצמי עומד עם איזה נורת חירום ומתייגע איך לקשור אותה לעמוד באלכסון... שברנו את הראש ביום ששי איך לפרוש איזה אוהל עראי בשביל הספר תורה במידה וירד גשם... ובינינו... תוך כדי גחכנו על עצמנו... אוי... מה לי ולברזנט הסורר הזה??? מה זה הפיצ'יפקעס האלו?? תן לי לחזור לבית הכנסת החדשני ששופץ לאחר המצי'נג שנעשה לפני שנתיים... תן לי להשאיר איזה הודעה בפלאזמה ולשלם את העליה בנדרים...

<u>אבל לא!!! דווקא פה יצא לי להתבטא הרבה יותר!!!</u>

דווקא בבית כנסת המאולתר הזה השארתי הרבה ביטויים אישים!! יש פה טביעת אצבעות שלי!!! ניכר פה הלב והנשמה שאני במו ידי השקעתי כדי לשכן את שמו יתברך במקדש מעט ועראי הזה... והקב"ה מחשיב את זה <u>כמלאכה חשובה!!!</u> איפה הקב"ה יקבל את זה בבית הכנסת המשופץ?

נו... אז שוב: תכל'ס... מה אתה רוצה עכשיו???? אתה רוצה להישאר בבית הכנסת המאולתר??? אתה רוצה להרוס את השיפוץ המפואר?? לא!!! אז מה כן?? אתה יודע מה... <u>לפחות ל ה ח ש י ב ! ! !</u> לפחות להמשיך להחשיב את המעשים הקטנים שאנחנו עושים!!! כשכבר כן יוצא לנו לעשות כל מיני מעשים קטנים... אנחנו נוטים לזלזל בהם... כי הפיתוח הטכנולוגי שלנו הרגיל אותנו להתנהלות הרבה יותר דיגיטלית ומהירה ולא מכנית... וכשפתאום כן צריך לעשות משהו אז אתה מזלזל בזה... אתה מגחך לעצמך... ואתה יודע מה??

תוך כדי שאני כותב... פתאום מצאתי רעיון ישומי... אתה יודע לאיפה אני לוקח את זה?? הנה... מצאתי משהו עדכני!!!! היות ואני כותב עלונים... ובמחשב שלי באופן עקרוני אין חיבור למייל... כתוצאה מזה אני צריך כל פעם מחדש לחבר דיסק אונקי למחשב שלי... להעביר קבצים... להוציא את הדיסק אונקי... ללכת למחשב השני... שוב לחבר.. .שוב להעביר... ואת הפעולה המעצבנת הזו אני עושה לפעמים עשר פעמים ביום!!! וכשמגיע איזה חרדי "חדש" ורואה את ההתנהלות שלי הוא תופס את הראש... תגיד לי: אתה מתקופת הביניים?? השתגעת?? תחבר את המחשב למייל ודי... לא תצטרך כל פעם מחדש להוציא ולהכניס ולהעביר ולחזור ושוב ושוב... וזה באמת קשה!! כי זה מעעעעעצבן...

אבל עכשיו אני חושב לעצמי... מה אמרת?? שזה פרימיטיבי??

אין בעיה!!! הנה לך מלאכת הוצאה והכנסה והעברה ארבע אמות ברשות הרבים... הרי מאיפה נלמדה מלאכת הוצאה והכנסה??

מזה שכל כמה זמן היה צריך לפרק את המשכן... ואז הלויים היו מפרקים את הקרשים ומכניסים לעגלות- וזה <u>הכנסה...</u> ואז מוציאים מהעגלות- .וזה <u>הוצאה...</u> והנה מעבירים ד' אמות ברה"ר וזה העברה בינינו... זה מאוד מעצבן... רק עכשיו הקמנו את המשכן... ושוב צריך לפרק אותו... ולהטעין אותו שוב על העגלות... לא חבל??? צריך לארגן איזה חברת הובלות עם מנוף... שתרים את המשכן כולו כמו קרוואן ותעביר אותו שם כמות שהוא... אה... מה אתה אומר על הרעיון המדהים הזה??? אז זהו!!!! שבשביל זה הם היו דור דעה והם הבינו שאם הקב"ה מבקש לפרק ולבנות מחדש זה לא שיש לו פה בעיה טכנית שצריך לסמן עליה וי... הקב"ה כעת מזמין ביטוי אישי שלי בהוצאה והכנסה שלי... וכשאני עושה את זה... זה... זה לא איזה שירות לקוחות. זה תהליך חביב ומסומן אצל הקב"ה ונחשב <u>מלאכה חשובה</u> ולדורי דורות זה יסומן כמלאכת הוצאה והכנסה שחצי מסכת שבת עוסקת בה.

<u>על אותו משקל כאן:</u> אני יכול להמשיך להתעצבן ולקטר כל פעם מחדש... אאוף... עוד פעם להכניס את הדיסק אונקי ולהוציא... אאאוף... עוד פעם נגמר המקום במצלמה... וצריך להעביר תמונות למחשב ולפנות... די... אין לי כח... אבל לא!!! תשנה דפוס חשיבה... תבין שהקב"ה מזמין פה <u>מלאכת הוצאה</u> של אונקי!!! ומלאכת הכנסה של אונקי!! ומלאכת העברה של קבצים... וזו מלאכה חשובה!! כן... המלאכה הזו שאחרים רואים אותה כפרמיטיבית... תסמוך על מלא כל הארץ כבודו שאם הוא מזמין את זה... הוא לא מזמין פה שירות הובלות... אלא הוא רוצה פה את עצם הביטוי שלי... זו תפיסה אחרת לגמרי!!! אז עם הבית כנסת נסתדר... אנחנו שמחים לחזור לבית הכנסת המפואר ולהעריך את זה...

אבל להעריך לא פחות את המעשים הקטנים שלנו שאצל הקב"ה יש פה הזמנה אישית של ביטוי!!! מלאכה חשובה שמונצחת לעד!!!!

הצעידה הרגלית מיריחו לירושלים לעדות החודש...

פניא דמעלי שבתא... יונדב ועתניאל מבני הרכבים רחצו פניהם ידיהם ורגליהם והתעטפו בסדינים המצוייצים ויצאו לשדה של מצפה יריחו לקבל את השבת... אמרו: בואו ונצא לקראת כלה... בואי כלה...

בדרך הם באמצע לשנן את מתני' דאלו נערות... וחיובא דקים ליה בדרבה מיניה... ואז!!! לפתע יונדב עצר!!! רגע רגע... אני... אני רואה פה משהו "חשוד" באופק... אני רואה משהו נוצץ...

כן... זה הלבנה בחידושה!!! אני לא מאמין... הנה הלבנה של חודש סיון... מזל טוב חודש סיון...

יונדב ועתניאל הסתכלו אחד על השני בהתלם... לאחר חצי דקה של שקט... לפתע עתניאל שאל בקול רועד... אתה רוצה להגיד לי שאנחנו הולכים לעלות בליל שבת הקרוב רגלית לירושלים להעיד עדות החודש?? כן... ענה יונדב בעיניים נוצצות!!! הוי... איזה עונג שבת זה... אין מעין עולם הבא יותר מושלם לחברותא הקדושה יונדב ועתניאל... לצעוד רגלית שש שעות מיריחו עד ירושלים... ובדרך לגרוס ולשנן יחד את כל השלוש מאות הלכות חדשות שיעבץ חידש להם במגדל הפורח באויר... ו... וכל זה עוד בדרך לבית חיינו... טוב... אין לנו הרבה זמן... יש לנו לילה קיצי קצר... ועשר פרסאות הליכה מיריחו עד ירושלים...

יונדב חזר הבייתה... גוט שאבעס!!! אמא והילדים תקשיבו טוב: ראיתי את הלבנה בחידושה יחד עם החברותא שלי... אני הולך לירושלים להעיד עדות החודש... אז נא להזדרז... קידוש...

יענקי התלהב... אבא שלי הולך לירושלים בשבת קודש להעיד עדות החודש... הוא רץ לספר לחברים שלו... ואל תשאל... התעוררה מהומה... פתאום הופיע פה יענקלה כהן... כולו מאוכזב... תגיד לי: זה נכון שאתה עכשיו הולך להעיד עדות החודש??? אאאוף... אני הסתכלתי בלוח (של הגלות) ודווקא ראיתי שהולך להיות שבועות ביום ששי... ושמחתי מאוד!!! כי ככה למחרת בשבת כל משמרות הכהונה מקבלים לחם הפנים (אפילו ששבועות לא חל בשבת אלא בע"ש... בכל זאת, היות וכולם נשארים בהם, אז כולם מקבלים) אבל אם שבועות יוצא ביום חמישי, ו"חל יום אחד להפסיק בנתיים" אז עשר חלות מלחם הפנים הולכים למשמר הקבוע... ורק שתים נשארים לאלו שנשארו בירושלים... יש לציין שיענקלה כהן לא היה שבע רצון מהעדות חודש הזו שלא מטיבה איתו... יונדב חיבק אותו באהבה... אל תדאג... אני אפצה אותך... בעזה"ש בתרומת דגן הראשונה שאני מפריש את הכהן הראשון שמקבל תרומה... רק תהיה בשמחה...

אחרי חמש דקות עוד דפיקה בדלת... והפעם יורם... תגיד לי: זה נכון?? זה נכון שאתם הולכים להעיד עדות החודש שר"ח סיון יוצא בשבת ולא ביום ראשון?? תעשו טובה!!!! אל תעשו לי את זה... יש לי עכשיו בדיוק תשע עשרה בהמות... ואחת שצריכה ללדת כל רגע... ואני מאוד מקווה שהיא תלד כבר בשבת ואז יהיה לי עשרים בהמות כבר בכ"ט אייר.. שזה הגרנות למעשר בהמה!!! אם אם אתה עושה לי את שבת א' בסיון... חתכת לי את המעשר בהמה!! אין לי כעת עשרים... יונדב חייך... אוי יורם... אתה כזה יהודי מתוק... אני מאוד מבין אותך... אבל מה אפשר לעשות... ראיתי את הלבנה בחידושה... אתה יודע מה יורם?? אני אתפלל עליך שתטעה ותקרא לעשירי אחד עשר ואז יהיה לי שתי בהמות למעשר בהמה...

(יש לציין שהשנה באמת ר"ח יוצא ביום ראשון... אבל מצד הראיה ניתן שר"ח יהיה בשבת עצמה)

---השעה 11.00 בלילה... יונדב ועתניאל יוצאים מדושנה של יריחו... כן... שניהם בני דודים... מבני רכב... שניהם עוסקים בתורה בקדושה ובטהרה... כל הדרך עמלו בסברא דשמעתא בסוגיה דשוקת... ובדיבורא דמועדות... בחצות הלילה הם כבר הגיעו נוכח מעלה אדומים... וכשהם סיימו לגרוס את כל הפלוגתא דב"ש וב"ה בביצה הם כבר היו ראו מרחוק את גיא בן הינם... ואז!!! לפתע הם שמעו את קול שער הגדול שנפתח ואת גביני כרוז מכריז: עמדו כהנים לעבודתכם ולווים לשירתכם וישראל למעמדכם.. הוי... צריך להתחיל להזדרז... עוד כמה דקות מתחיל תרומת הדשן והקרבת התמיד...

והנה!!! אנחנו כבר עומדים קרוב מאוד להר הבית... אולי נכנס לרגע... אולי רק בשביל לזכות להגיד ברכת אהבה רבה בלשכת הגזית לכבוד ראש חודש סיון... אבל לא!!! אין לנו רשות!!!

אסור לשכוח שאנחנו פה מחללים שבת... קנינו שביתה ביריחו... ואין לנו שום היתר ללכת לירושלים ברגל... וההיתר היחיד הוא בשביל להעיד עדות החודש... ממילא אין לנו את הלוקסוס להיכנס למקדש... גם אם נורא מתחשק לנו... זה לא היה קל!!! אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי וכו'?? איך אפשר לעבור על מפתן הר הבית ולא להיכנס!!! אבל אין ברירה... ממשיכים הלאה לכיוון בית יעזק... לבנתיים נקרא ק"ש...

והנה... הגענו!!! אוהו... מעניין... דווקא אין עויילם גדול... הייתי בטוח שיהיו פה אלפי איש כמו תמיד...

אבל לא... יש פה כמה מאות אנשים בודדים... איזה נס שבאנו!!! אנחנו ממש ממש לא מיותרים!!!

יונדב ועתניאל התיישבו בצד... באחד הפינות של החצר והמשיכו בתלמודם... לבנתיים התור התקדם...

והנה!!! בעוד דקות ספורות אנחנו נכנסים לעליית קדשו של נשיא ישראל רבן שמעון בן גמליאל!!! להקביל את פניו... ולא סתם... גם בראש חודש וגם שבת ועוד ר"ח סיון!!! נכנסנו אל הקודש פנימה...

רשב"ג שאל אותנו ראשי פרקים... באיזה צורה... מתי ואיך?? עונינו בחרדת קודש ויצאנו...

ואז!!! יצאה ההוראה!!!! ותוך דקות ספורות הגיע עדכון שכעת ברגעים אלו מקריבים שעיר חטאת דר"ח... שני פרים איל אחד ושבעת כבשים... האמת היא שכל ראש חודש... כשמקריבים את שעיר חטאת הירושלמים מחסירים פעימה... כי השעיר חטאת מכפר על טומאת מקדש וקדשיו שאין בהם ידיעה לא בתחילה ולא בסוף... ולכן תדע כלל: אם אתה רוצה לבקש מירושלמי שיקריב בשבילך קרבן... תבקש ממנו כמה שיותר קרוב לראש חודש!!! כי... כי יש כאלו שכל כניסה למקדש... מעוררת אצלם איזה חשש רחוק... לך תדע... אולי אני טמא בטומאת התהום ורובץ עלי כעת חטא טומאת מקדש וקדשיו... ואז התקווה שלי היא שעיר חטאת של ר"ח שהוא מכפר על זה... אז אם בקשת ממני ביום כ"ז בחודש... נו... אני צריך לחכות רק שלושה ימים... אבל תאר לעצמך מישהו מבקש ממני להקריב ביום ב' בחודש... הוי... באמת... למה באת עכשיו??? למה לא באת שלשום... למה אני צריך לסחוב איתי ספק טומאת התהום חודש ימים עד שעיר חטאת של ר"ח הבא?? (אגב: זה קצת נערוועך... אבל מסתמא יש לזה מקום...) למה אני מספר לך את זה עכשיו?? כי החודש לשם שינוי אין שום בעיה!!! כי בו' סיון מקריבים שוב שעיר חטאת... ולא אחד אלא שתים... כך שגם החששנים הגדולים ביותר רגועים אפילו בתחילת החודש לקראת חג השבועות שעליו נאמר: אם קבלתם עול תורתי, הרי הוא כאילו לא חטאתם מימיכם... עכ"פ אנחנו כעת מעוכבים כאן בבית יעזק...

אמנם לא לגמרי עצורים פה... סו"ס רבן גמליאל תיקן שיש לנו אלפיים אמה לכל רוח... אבל לבית המקדש אנחנו כנראה לא נוכל להגיע... אבל אנחנו מריחים את הלחם חום כיום הלקחו של לחם הפנים... ואנחנו גם רואים כבר את התכונה הנרגשת לקראת המיליונים שהולכים להופיע כאן בעליה לרגל של חג השבועות וגם מודעות חגיגיות לקראת עונת הביכורים שמתחילה מיד לאחר חג השבועות... לא נותר לנו אלא לברך ברכת אהבה רבה מול לשכת הגזית בתחינה "והאר עינינו בתורתך" שנזכה לקבל את התורה באהבה..

"למען לא נבוש..." - מושגים בסיסיים בהלכה.

כמה הערות פרקטיות לחג השבועות!! מתוך ההווי הישיבתי...

א. מי אנו שניכנס לפולמוס מה ללמוד בליל חג השבועות, האם ללמוד תיקון או ללמוד גמ', מה שברור: גלגלה ההשגחה העליונה שיש כאלו שלומדים כך ויש כאלו שלומדים כך, אזי בלילה גדול זה לא נותר לנו אלא לקיים "ויחן שם ישראל כנגד ההר" כאיש אחד בלב אחד, וראוי לכל אחד לכבד את הנהגתו הקדושה של חבירו, ולא ינסה לגרור אותו בכל מחיר שיעשה כמוהו...

ב. מחצי שעה ואילך לפני עלות השחר אסור לאכול מזונות כשיעור כביצה, (ומעלות השחר ואילך זה כבר אסור מדין "לא תאכלו על הדם" כמו כן יש ליזהר מעלה"ש שלא לשאול בשלום חבירו קודם התפילה)

ג. ברגע שהגיע עלות השחר, זו הזדמנות לקיים את המג"א הראשון שמביא בשם השל"ה שיש עניין לחבר יום ולילה בתורה או בתפילה, **אבל דא עקא!!!** שדווקא בשעה זו יש ספק שהרי מעלה"ש ואילך אנחנו מתחייבים בברכת התורה, וכיון שיש שיטות חלוקות מתי עלה"ש (ובין שתי השיטות יש רבע שעה בערך) א"כ כל זמן שאין משנה סדורה בזה, אזי יש כאלו שנמנעו בעשרים דקות האלו שלא ללמוד, ויש שלא הקפידו, עכ"פ מה שברור שלבקש מה' ולשפוך צקון לחשו, זה ודאי מותר ומאוד מומלץ, כי במקרה או לא במקרה זו העת רצון הכי נשגבת בלילה, (כמבואר בשו"ע סי' א' סעיף ב'), ובפרט בליל שבועות, ויש!!!! יש על מה להתפלל בשבועות.

ד. פסוקי דזמרה, יש עניין גדול לומר בהתלהבות וכמונה מעות, ובפרט ביום זה משום שהוא יומא דהילולא של דוד המלך, ואם את ספר התהילים אין לנו זמן לקרא ביום זה, אזי ברכה מפורשת שבה אנחנו מזכירים את "שירי דוד עבדך" ודאי שיש לומר בדבעי,

ה. רק לשבר את האוזן: **הרגעים הגדולים ביותר בחג השבועות:** א. בשעת קריאת התורה. ב. בקדושת כתר של תפילת מוסף!!!!! וכאן המקום של כל אחד מאיתנו לעשות את החשבון נפש האישי שלו, מה קורה איתי אז?? ואם לאחר לילה שלם של לימוד המחיר הוא שבשעת התפילה ראשי רכון על הסטנדר במצב מאוזן... אז צריך לעשות חושבים ולחשב הפסד מצוה כנגד שכרה... (ישנם כמה פתרונות ובקצרה: הפתרון המומלץ הוא כמו החסידים שמעדיפים ללכת לישון בשביל להתפלל מאשר להתפלל בשביל לישון, ולפני עלות השחר תמנה חמשה בחורים לא פחות!!! שידאגו לנער אותך מהמיטה בשעה שבע וחצי בבוקר, ולא יעזבו אותך עד שיקיימו בך דין **העמדה והערכה וזה תנאי קודם למעשה!!!** (ובינינו... אתה יודע למה אני מדגיש את זה...) זה פתרון אחד, והפתרון השני הוא: אולי לשתות איזה משקה אנרגיה לפני עלות השחר... (לפעמים זה עובד ולפעמים לא,) **והפתרון השלישי והכי מלחיץ הוא** פשוט לחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, וללכת לישון בליל שבועות, אל תשכח שעמ"י, דור דעה הלכו לישון בליל שבועות, ולמה? וכי הם לא ידעו שיש עניין להיות ערים? אלא מאי? כנראה שהם העדיפו להירדם בלילה מאשר להירדם באמצע קריאת התורה, בקיצור: הם הלכו לישון... אבל בינינו הפתרון הזה לא מומלץ לכתחילה, אתה יודע למה??? בגלל שעלול להיות לך מחיר תדמיתי בעיני עצמך על זה שישנת בלילה כשכולם למדו... ובפרט שהיות ובשטח מה שמקובל זה שכל הרגש וההתעלות והמצ'ב של שבועות מתנקז ללילה... אז מבחינה רגשית אתה מפסיד את החיבור לחג... זה נשמע לך אולי רגשי. אבל זה חשוב!!!

ו. נא לא לשכוח!!! יש בחג השבועות מצות עשה דאורייתא ד"לכם!! **ווז לא המלצה אלא חובה!!!** צריך להתענג ולשמוח ביו"ט באכילת בשר ושתיית יין והגר"א אומר שזו המצוה המיוחדת של חג השבועות

ויחן שם!!! כאיש אחד בלב אחד...

ישנה נקודה פלאית מאוד בפרשת השבוע... התורה מונה את המספרים של כל ישראל לפי השבטים... ואנחנו קוראים... ובינינו... לא לגמרי מבינים מה העניין בכל המספרים האלו... מה איכפת לי אם בשבט יהודה יש 74 אלף... ואילו בשבט בנימין יש 35 אלף... מה זה משנה לי... העיקר שבשורה תחתונה יוצא שיש ששים ריבא יהודים בכלל ישראל... זהו... מה זה משנה לי כמה יש בשבט הזה וכמה בשבט הזה...

אבל!!!! שים לב לנתון מעניין מאוד: בסוף חומש במדבר שוב משה מונה את ישראל ושוב!!!! בשורה התחתונה יוצא כמעט אותה תוצאה... שיש בכלל ישראל ששים ריבא יהודים... אבל!!!! יש הבדל גדול במרקם!!!!

קח שני חומשים במדבר ותערוך השוואה ביניהם...

אם בפרשת במדבר יש לשבט שמעון 69.000 הרי בסוף במדבר יש להם 22.000... ואם לשבט מנשה יש בתחילת במדבר רק 32.000 הרי בסוף במדבר יש להם 52.000... ואם לאפרים בהתחלה היו 40.000 הרי בסוף הם ירדו ל-32.000 ואם ליששכר בהתחלה היו רק 54.000 הרי בסוף יש להם 64.000 וכן הלאה וכן הלאה...

אתה שם לב??? התוצאה בסוף היא אותה תוצאה (פחות או יותר...)

גם בתחילת חומש במדבר יש לעם ישראל שש מאות אלף!!! וגם בסוף יש להם גם שש מאות אלף!!! השאלה איך הם מתחלקים... אם פעם היה לשבט שמעון 69.000 ופתאום זה ירד ל-22.000... זה לא נעלם!!! אלא זה התחלק בין אחרים.. לכל שבט יש עוד כמה אלפי אנשים... ואם לשבט יששכר יש 40.000 אנשים נוספים... זה כביכול על חשבון מישהו... כי המספר ששים ריבא נשאר על עמדו... השאלה איך הוא מתחלק...

המשפטים האלו מוכרים לך מאיזשהו מקום??? תנסה להיזכר...

להבדיל אלף אלפי הבדלות... להבדיל בין הקודש ובין החול... ככה זה היה בבחירות (שב"ה סיימנו איתם בשבוע האחרון...) פעם לא ידעתי איך מתחלקים הקולות... הייתי בטוח שנניח כל 24.000 קולות זה מנדט... וממילא יש סיכוי שיהיו פתאום מאתים מנדטים... עד שהסבירו לי שאין כזה דבר!! יש רק מאה עשרים מושבים!!! והמושבים האלו חייבים להתחלק בין כולם... זאת אומרת שאם למפלגת ג' היה בהתחלה 8 מנדטים ופתאום זה ירד לשבע מנדטים... אז זה **לא ירד** אלא **עברו!!** זה עבר למפלגה אחרת... כי... כי 120 מושבים חייבים להיות... השאלה מה המרקם שלהם... לאיפה הם מתחלקים... מי יקבל וכמה...

אז להבדיל אלף אלפי הבדלות... את המהלך הזה אנחנו רואים גם כאן... גם בתחילת חומש במדבר וגם בסוף חומש במדבר התורה סופרת את כל השבטים!!!! ובסוף מספר ה"מושבים" יוצא אותו מספר... גם בתחילת החומש וגם בסוף התוצאה היא שיש ששים ריבא נשמות ישראל... למה?? כי אין השכינה שורה אלא על ששים ריבא ישראל!!! כל השאלה: **מה יהיה המרקם שלהם?? איך השישים ריבוא האלו יתחלקו???**

אחד תלוי בשני!!! אם לשבט שמעון יש 69.000 איש... אז שבט מנשה יכול להסתפק ב-32.000 איש... אבל ברגע שקרה אסון ולשבט שמעון יש רק 22.000 איש... אוטומטית חלק גדול מהמספר הזה עובר לשבט מנשה... (לאו דווקא... אני רק נקטתי בדוגמא...) **ואתה יודע מה הפשט בזה???** אז באמת לצורך העניין בא ניקח את שבט שמעון ומנשה כדוגמא:

שבט שמעון מייצג את העמידה בפרץ וקנאת ה' צבקות!!! ואילו שבט מנשה מייצג את הזהירות בענייני קדושה... כשיש לך שבט שמעון עוצמתי ומבוסס... שהם בעמדת כח והם מצליחים ליצור רתיעה והם לא נותנים לפרוץ את גדרי הקדושה... ברגע שכלל ישראל נמצאים ביציבות רוחנית שכזו שלכולם ברור שברגע שמישהו מתחיל לזוז קצת שמאלה וח"ו נעשית נבלה בישראל מיד שבט שמעון נוטל חרבו בעקבותיו... כשזה ככה... אז שבט מנשה יכול להרפות... לשבט מנשה יכול להיות מעט חיילים... לא צריך לדבר כל הזמן על ענייני קדושה... כי העסק בשליטה!!! ברגע ששמעון בשטח... מנשה יכול לזוז לצד... אבל ברגע ששבט שמעון נחלש... ברגע שכבר אין גודר גדר ואין עומד בפרץ... כאן אין ברירה!!!! כאן צריך להזרים חיילים לצבא של מנשה... כאן צריך להתחיל להזהיר כל היום על פגעי הקדושה... כי אין לך מספיק כח בשבט שמעון שישמור עליך...

הנה לך דוגמא... אתה מבין איך שאחד תלוי בשני??

אתה מבין שברגע ששמעון מאבד 30.000 מושבים... חלק גדול מהם צריך לעבור ישירות לפלוגה של מנשה?? כי אחד מייצב את השני!! רק בתור מדגם... **כן... פרשת במדבר מדברת על צבא!!!** יש שנים עשר גדודים בצבא ה'.. ישנם י"ב חזיתות!!!! כמה חיילים צריך לשים בכל חזית???

אין בזה כללים!!! זה מאוד מאוד תלוי במצב... מאוד תלוי במרקם... ביציבות.. בשעת המכנסים פזר... בשעת המפזרים כנס... אם יש תחום מסוים בעבודת ה' שהוא חזק.. יתכן שאפשר להרפות בדבר אחר... וגם ההיפך... אם כלל ישראל חזקים בערך אחד יותר מידי.. יתכן שצריך לתרום קצת לטובת הערך השני...

---אם המפה הזו נכונה... אפשר על פי זה לקבל הסברים על הרבה קושיות בעבודת ה'...

בעבודת ה' רואים לפעמים סתירות מיניה וביה!!!!

מצד אחד תלמוד תורה כנגד כולם... מצד שני: גדולה הכנסת אורחים יותר מהשכמת בית המדרש... מצד שלישי: ולוואי שיתפלל אדם כל היום כולו... ומצד רביעי: שקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות כולם... ומצד חמישי: אין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים... ואילו מצד שני: גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מירא שמים... מצד אחד כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו... ומאידך: הלוואי אותי עזבו ותורתי שמרו... ואני יכול להמשיך למנות לך כאן עשרות ואפילו מאות סתירות מפורשות מערכים שונים בתורה... שמצד אחד אתה רואה שערך אחד בתורה הוא!!! הוא הכי חשוב ואין יותר ממנו... ומאידך אחרי רגע אני יכול להביא לך סיעה שלימה של מימרות שהערך השני הוא הכי חשוב...

ולפעמים מתקבלת מין תחושה כזו שאיזה תחום בעבודת ה' שאני אחליט עליו... אני תמיד אוכל להוכיח לך שזה הדבר הכי חשוב בעולם...

ותכל'ס: מה האמת??? האמת היא שכל ערך ביהדות חולק מקום חשוב ומהותי לעצמו!!! השאלה היא מה נתוני השטח... זה משתנה מנתון לנתון...

אני אתן לך דוגמא: תאר לעצמך רב של קהילה רצינית שיש בה עובדי ה' גדולים... כולם יראים וחרדים... מדקדקים קלה כבחמורה... אבל מטבע הדברים יש מחלוקת... וכל אחד בטוח שהוא יתקן את כל העולם והיידישקייט של כולם תלויה בו... והרב מנסה להשקיט את המחלוקת... נו... מה הרב אמור להגיד?? רבותי... ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה!! בין אדם לחבירו זה דבר חשוב יותר מכל המאבקים הפנימיים שיש כאן... ואם יש פה מחלוקת אז שום דבר לא שווה... וביהמ"ק נחרב על שנאת חינם... הרב הזה צודק בדבריו?? **בטח!!!!**

עכשיו: תחשוב שמאה מטר משם... יש בית כנסת של חרדים חדשים כאלו... שיהדות שלהם היא "בקליל" כזה... יש שם דווקא אוירה מאוד טובה ועליזה... אבל חוסר רצינות... וגם להם יש רב!!! וגם הוא צריך להוכיח אותם... נו... ומה הוא אמור לומר להם??? כן... אהבת ישראל... עם כל הכבוד לאוירה הנפלאה שיש כאן... אבל איפה האכפתיות לכבוד שמים?? אתה רואה שזה לצידך מחזיק אייפון ביד... אתה רואה אותו מדבר באמצע חזרת הש"ץ... איך אתה יכול להישאר שאנן??? הרב מוכיח להם מפסוקים מפורשים בנביא איזה תביעה יש על כת חנפים... וכל מי שאפשר לו למחות ואינו מוחה וכו'... נו... ועכשיו בא ננסה להצליב את שתי הדרשות של שני הרבנים... נו... זה סתירה?? **זה לא סתירה!!!!**

שניהם צודקים מאה אחוז!!! רק אחד מביא מלח ואחד סוכר...

בעוגה צריך גם סוכר וגם מלח!!!! כשיש בעוגה יותר מידי מלח... צריך לשים סוכר... וכשיש יותר מידי סוכר... צריך לשים מלח... הכל לפי המרקם..

יש לכל דבר מקום בעבודת ה'!!! השאלה היא כמה ומתי...

כשיש לך בית כנסת שרוב המתפללים שם שבט שמעון... שלא מוותרים על קוצו של יו"ד... כאן נוצר מחסור נואש בשבט אשר שיקבל כל אחד... וכשיש לך בית כנסת שכולם שם אשר... צריך להביא לשם כמה מלמדי תינוקות משבט שמעון שיעמידו אותם במקום... וכן הלאה וכן הלאה...

שישים ריבוא אותיות לתורה!!! ושישים ריבוא יהודים נושאי המרכבה!! כל השאלה מה המרקם?? מה צריך לייצב?? לאיזה כיוון לסובב את ההגה??

פעם לימין... ופעם לשמאל... ולפעמים קדימה... ויש גם אחורה...

(זו הסיבה שתלמיד שוטה זה הדבר הכי מסוכן והאסון הכי גדול!!!! כי רב לפי הצורך ולפי העניין מבין שצריך להתריע על משהו מסוים... או לחילופין להבליג על משהו מסוים... מגיע התלמיד השוטה וממשיך לדהור על אותו קו בלי הבחנה!!! ההאלו... זה עניין של נתונים שיכולים להשתנות מיום ליום... האם העוגה צריכה עוד חצי כוס קמח או עוד כוס מים... זה לא תמיד עניין של מתכון רשום... זה נתוני שטח... תוך כדי עשיית הבצק אתה קולט שיש צורך להוסיף או קמח או מים או עוד סוכר... יש פה דינמיקה!!!!)

מצד אחד אין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים... אבל ברגע שזה מגיע על חשבון תורה... כאן צריך להזרים חיילים לשבט יששכר- לתורה וצריך לזכור שלא עם הארץ חסיד... ועם כל הכבוד ליראת שמים הרי תלמוד תורה כנגד כולם... ואז... בשלב מסוים נכנסים עמוק בתורה ושוכחים שיש יהודים פשוטים... כאן צריך להזרים חיילים לשבט דן שהוא מאסף לכל המחנות והוא מזכיר לנו שיש קירוב... ואז יכול להיות שיותר מידי זזים לכיוון הקירוב ומתחילים לעגל פינות... כאן צריך להתחיל להזרים חיילים לשבט נפתלי השמרן... והוא מזכיר לנו לא לזוז מילימטר ממה שקבלנו מרבותינו... בקיצור: יש פה צבא עם שנים עשר חזיתות!!!! וצריך את כולם... וכמובן שכל אחד מאיתנו משובץ באחד מהצבאות... אבל צריך לדעת שצריך את האיזון שבין כולם!!!!

מה שבטוח שחג השבועות בפתח... ובתי כנסיות ב"ה נפתחים ויחן שם ישראל כנגד ההר... כאיש אחד בלב אחד!!! חז"ל מדגישים שבאף אחד מהמסעות עם ישראל לא היו בשלום... אף פעם הם לא חנו כאיש אחד בלב אחד... רק בהר סיני!! ולמה?? כי בהר סיני עם ישראל הבינו שלכל אחד יש מקום!! ובכל אחד יש צורך!! כלל ישראל הבינו שאם אנחנו רוצים לקבל את התורה ואת כككל התורה זה רק אם אנחנו כאיש אחד בלב אחד!!!! רק אם כולם פונים אחד אל השני פנים אל פנים ומוכנים ללמוד אחד מהשני ולקבל אחד מהשני אז יש סיכוי לקבל את כל התורה כולה... אבל אם כל אחד בטוח שהתורה נמצאת רק אצלו!!!! אז לא שייך פה קבלת התורה!!! טכנית זה לא שייך!!! אל תשכח ש-לו רק בשררות הרשמיות ביותר שמעוגנות בתורה יש כהן גדול!! ויש מלך!! ויש נביא!! ויש תלמיד חכם!! וזה ארבע פירמידות שמנוגדות אחת לשניה מן הקצה אל הקצה... וכמעט בלתי אפשרי שארבעתם יהיו בשבט אחד וכ"ש לא באדם אחד... כי זה מחולק לשבטים!!! זה מחולק לתפיסות שונות בעבודת ה'... שלכל אחד יש את החלק שלו שאנחנו צריכים אותו והוא צריך אותנו... את זה עם ישראל כן הבינו למרגלות הר סיני... ואת זה אנחנו צריכים להבין גם כעת...

מי שחושב שהוא יכול לעמוד לבד למרגלות הר סיני... ולקבל את התורה לבד!!!! טעות בידו... הוא כן יכול לצאת ממצרים לבד... הוא כן יכול לשבת בצילא דמהימנותא לבד ולהתייחד עם הקב"ה... אבל למרגלות הר סיני... כאן צריך ויחן שם ישראל נגד ההר!!! כאיש אחד בלב אחד!!!!

אבא שבשמים לא רוצה לתת רק לך את התורה... הוא רוצה לתת את התורה גם לחבר שלך השונה ממך... גם לשבט השונה ממך...

כן... אל תדאג... שנה לאחר מתן תורה... בא' באיר מתחיל חומש במדבר ואז הקב"ה יחלק את כל השבטים לדגלים... לרוחות... כל שבט יקבל את הפינה שלו!! את הביטוי היחודי שלו!! כן... יש לך פינה משלך... הביטוי האישי היחודי שלך לא נמחק!!! אבל זה יקרה רק אחרי מתן תורה... כי במתן תורה אתה מוכרח להבין שלקבל תורה אפשר רק יחד עם כולם...

בימים אלו אנחנו מקוים מאוד, שאנו הולכים לחזור בחזרה לבית הכנסת.. כל שבט חוזר לנחלה שלו... כל מגזר חוזר לבית כנסת והנוסח שלו... כן... אין עיתוי יותר מתאים מפרשת במדבר... איש על דגלו באותות... אבל צריך לדעת ששבוע הבא מתן תורה!!! ובמתן תורה אנחנו שוב צריכים לצאת מבית הכנסת... אבל לא בגלל הקורונה... אלא בגלל שקבלת התורה צריכה להיעשות במתכונת של שטח פתוח... נטול מחיצות... ללא דגלים וללא נוסחים... כאיש אחד בלב אחד...

גיליון מס' 384 פרשיות במדבר
תש"פ שנה שמינית

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

רוצה להקדיש את יקיריך ולהיות שותף בהפצת דברי התורה של רבינו? כאן זה המקום 053-3145900

פשט על הפרשה

ואני הנה לקחתי את הלוים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלוים (ג, יב)
אמר רבנו בשם האריז"ל, ושכן כתב באור החיים על התורה (להלן פסוק מ"ה) בשם מדרש, שלעתיד לבוא יתחלפו הבכורות עם הלויים. והנה רבנו הוא בכור.
ועבדא הוי, לפני כמה שנים, רבנו נזקק לטיפול רפואי שלא היתה סכנת חיים להמנע ממנו, ומכיון שהוא שליט"א בכור, העלה חשש שיעשה על ידי זה בעל מום, ולא רצה שיטפלו בו. (והרי הוא חש כל רגע את הגאולה העתידה לבוא בב"א).

(שבענו מטובך)

הערת העורך

בשבוע שעבר פורסם במדור 'יפה מראה' תמונת בן מרן שליט"א בגיל שלוש.
ביררתי אצל בני ביתו של מרן שליט"א והתמונה היא של בנו הגאון רבי שלמה שליט"א ראש ישיבת תפארת ציון וקרית מלך, ושאלתי את הגר"ש שליט"א מדוע הוא נראה בשרוולים קצרים והרי ידוע כמה מקפיד מרן שליט"א אפילו על הילדים שילבשו שרוולים ארוכים, וענה לי שהוא הקפיד בעיקר מהגיל שמתחילים ללמוד גמרא, והוא בערך בגיל 6 או 7, ועד אז הילדים הלכו בשרוולים קצרים
[בשנים האחרונות מרן מעיר גם על קטנים ממש משום שהגדולים המחזיקים אותם נוגעים במקומות המכוסים ולא נזהרים בנטילת ידים לפני לימוד או אמירת דברים שבקדושה].

בברכת התורה
יצחק גולדשטיין

וספרתם לכם
במ"ח קנינים התורה נקנית

בְּמִעוּט שֵׁנָה
הנה כידוע מורינו ורבינו עשה לעצמו סדר ללמוד בכל יום ויום דברים קבועים ובכל שנה ושנה מסיים ש"ס בבלי וירושלמי רמב"ם ושו"ע וכו', וקורא רבינו שליט"א לסדרי לימודו הנ"ל "החובות", וידידי הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א חיבר לאחרונה ספר שלם אשר בשם "ספר החובות" יכונה, בו מפרט את כל סדר לימודו של הרב בצירוף עובדות השייכים לענין זה.
פעם אחת ניגש יהודי אחד קמיה רבינו שליט"א והגיש לו פתק ובו כתב שיש לו חובות מרובים של ממון, ומחמת ריבוי חובותיו הבנקים עיקלו את חשבונותיו ושאר דברים שלו ופשוט אינו יכול להמשיך לחיות בצורה זאת וביקש ממרן שליט"א שיזכה להינצל מכך ושיהיה לו פרנסה בשפע. אמר לו רבינו בהאי לישנא "גם לי יש חובות", והצביע לו על ספריו שבהם לומד מידי יום ביומו את סדר לימודיו. אמר אותו האיש לרבינו שליט"א אבל יש הבדל בין החובות שלי לחובות של הרב, שהחובות שלו גרמו שיעקלו את ממונו, מה שאין כן החובות של מרן שליט"א אינם גורמים לעיקולים. אמר לו רבינו שליט"א גם החובות שלי גורמים לעיקולים. ותמה אותו האיש מה שייך עיקולים בחובותיו של רבינו. הסביר לו רבינו שחובותיו מעקלים לו את שנתו, שכל עוד שאינו מסיים את חוק לימודיו אינו יכול לישון.
ובעיני ראיתי כמה פעמים שרבינו שליט"א עלה על יצועו לנוח את מנוחת הצהרים ופתאום אחר כמה דקות קם מן המיטה, וכשהפציר בו הנכד שלא הספיק לנוח אפילו רבע שעה וחשוב לבריאותו שישכב עוד מעט, אמר לו רבינו "החובות לא נותנים לי לישון". אשרי הדור שזכה שרבינו בתוכו.
(קניני חיים מהדורה חדשה מאת ידידינו הרה"ג רבי יצחק אוהב ציון שליט"א)

עלי שיח

פסק הלכה מרתק ביותר קיבלנו ממקור ראשון, תשובה נחרצת ומפתיעה שענה מרן שליט"א לרופא הילדים המפורסם מבני ברק, ידידינו החשוב הרב ד"ר מ. הרט שליט"א.
נקדים, כי בחודש וחצי האחרונים התפרסם מאוד ד"ר הרט בכל הקשור למגיפת הקורונה, אחרי שנתבקש על ידי מרנן גדולי הדור לייעץ לבני הישיבות והתלמודי תורה והגנים כיצד לחזור ללימודים, ופירסם הוראות ברבים, וזכה להיות ממזכי הרבים שאין לשער.
והנה, מאז החל לעסוק בזה, מקבל הרופא שליט"א אלפי (!!) טלפונים ביום, מכל רחבי העולם מתקשרים לשאול ולהתייעץ איתו במגוון הנושאים ולשמוע את חוות דעתו. מתברר איפה, שצרכי עמך מרובים והכל חוששים ורועדים ומעונינים לשמוע דעת של רופא שהוסמך על ידי מרנן שליט"א.
וכך מספר לנו ד"ר הרט: יש לי בכל יום חברותא קבועה בשעות הצהרים עליה איני מוותר, בכל יום אנו לומדים לפחות שעה, אלא, שבשבועות אחרונים בכל רגע הטלפון מצלצל ואנשים ונשים מבקשים לשאול ולהתייעץ, הדברים הגיעו עד כדי שאיננו מספיקים ללמוד אפילו משפט אחד בגמרא.
שלחתי איפה לשאול את מרן הגר"ח שליט"א, האם הוא 'מרשה' לי לנתק את מכשיר הטלפון לכל הפחות בזמן הלימוד... הלא גם אני מחויב בתלמוד תורה.
ובכן - מתרגש ד"ר הרט, תקשיבו טוב מה ענה לי מרן שליט"א, ושמעתי את התשובה בשידור חי על ידי מכשיר הטלפון: הוא שמע את השאלה, חשב וחשב ואז הוציא מילה אחת מהפה:
"חסד".
זהו. לעשות חסד עם יהודים, קודם עכשיו לתלמוד תורה!! המילה הזו גורמת לי להשתדל לענות לכל טלפון במדת האפשר, ולהתפלל ולבקש מהקב"ה שכבר יביא רפואה שלימה לחולי עמך!.
[הרה"ג רבי גדליה הוניגסברג שליט"א ביקש לציין כי בספר מעשה איש חלק ד' עמוד י"ג מובא מעשה כעין זה ממש בהגרמ"י לנדוי זצ"ל עם מרן החזון איש עי"ש].

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', **נשמח לקבל** עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

ותלמדם חוקי חיים -פרק י"ג מגביה שפלים

"בעיסוק עם ילדים וצעירים צריך לזכור שאמנם צריך להבין ולהיות ברמה של הילדים אבל לא להישאר שם, אדרבה, צריך במדת האפשר להגביה את הילדים לרמה של המחנך", דברים אלו שנאמרו בהזדמנויות רבות על ידי רשכבה"ג מרן הגראי"ל שטינמן זי"ע, וחזרו ונשנו בכינוסי מחנכים על ידי בנו הגאון רבי שרגא שליט"א חתניה דבי נשיאה, ישמשו לנו כהקדמה לדברים הבאים.

להגביה את הילד ולא להתכופף ולהישאר נמוך. תמונה נדירה של מרן שליט"א כשלצדו חתנו הגדול, וילדים סביבם, משנת תשמ"ו (משוער)

על הריצפה סמוך לילד

בתוך הבית פנימה יש הרבה הזדמנויות לרדת לעולמם של הילדים הצעירים ולהישאר שם... אם זה במשחקים איתם, או להשכיל לחנך אותם בהתאם לרמתם, או סתם לשוחח איתם בשפה שווה.

כי בודאי צריכים להבין את צרכי הילד, את רמתו ושפתו, אבל ההורה צריך להישאר הורה ולא להפוך לחברו של הילד.

בהיותו צעיר, נהג רבינו לא פעם לשחק עם ילדיו משחקים של צעירים, אך לא היה מרבה בזה רק אם ראה סיבה מיוחדת, בדרך כלל המשחקים היו משחקים תורנים, כמו חידות תורניות ששאל, או סיפורי צדיקים שסיפר, וגם משחקי חיפוש שונים, כמו מי יגלה היכן מקומו של ספר פלוני בארון הספרים, וכהנה וכהנה לרוב (פירוט בנושא ראה בספר בית אימי).

עדות מרתקת שמענו מפי בנו הגר"ש, כי ביום תשעה באב פעמים והיה רבינו מעסיק את ילדיו על ידי משחק הדמקה, באותם שעות הוא ישב על הארץ כדין, וכך שיחק קרוב עמם את משחקי הילדים.

אגב, בזמנים אחרים לא עלה על דעתם של הילדים להציע לו לשחק איתם...

קמץ אל"ף אֶ. רבינו מתאמץ לדבר בשפתו של הילד בן השלוש, ובוחן אותו באותיות א' ב'.

תמיד בצד השלישי

יש עוד נושא שעלול להביא את ההורה לרדת ולהישאר ברמה של הילדים: המריבות. מריבות וחיכוכים הם עובדות המצויות בכל מקום, קל וחומר אצל צעירי הצאן.

בביתו של רבינו הוא הנהיג משנה סדורה: ויכוחים - לא במחיצתו. קרה, כמו בכל בית, ובין הילדים פרצה מריבה, במקרים כאלה אחד ההורים משמש בתפקיד שופט צדק, הוא שומע את הצדדים ונכנס לעובי הקורה. אך אצל רבינו לא היה כזה תפקיד. מריבות ומחלוקות? לא על ידו? אם ראה תיגרה פורצת, דאג להשקיט אותה אך הוא לא היה בתוך הסיפור, הוא היה מהצד.

יש מריבה ומחלוקת? הוא לא איתם.

נרחיב קצת היסטוריה: במשפחתו המפוארת של רשכבה"ג מרן החזון איש זי"ע היו (כבר בחייו, ולאחריו) מספר חיכוכים בין שארי משפחתו, הנוגעות לעניני ממון, שררה ועוד. בכל אותם שנים ועד היום רבינו מעולם לא היה בשום צד. הוא אישית סבר כמו האמת, אבל לא דיבר מאומה וגם לא עשה שום מעשה.

אחד מבניו שליט"א הסביר לנו את הדברים: 'אבא שליט"א שונא מריבות ומחלוקות, הגם שבדרך כלל צד אחד צודק, הוא שונא את שתי הצדדים ולו מפני שהם מריבים. המריבה עצמה היא סיבה להתרחק מהכל, אף שבמשך השנים התרחקות זו עלתה לו בהרבה עגמת נפש, הוא לא רצה לשמוע מענינים אלו, לא מהצד הראשון וגם לא מהשני, הוא בצד השלישי.

לא אמרתי לו

אגב, כאן המקום להקדיש כמה מילים למריבות בסביבתו, שמעולם לא עסק בהם.

כל בר - דעת מבין, כי 'כשם שפרצופיהן שונים כך דעותיהם שונות', לא אחת קורה ויש ויכוחים שונים וחילוקי דיעות בין בני ביתו של רבינו. והוא שליט"א לא מתערב ולא מתעסק בהם.

סח לנו נכדו שליט"א: פעם אחת הגיע אחד 'והלשין' לרבינו כי פלוני הגבאי נהג מולו שלא כשורה, רבינו לא הגיב. כשהלה הפציר ודחק לשמוע תגובת רבינו, ענה לו 'אני לא שמעתי מזה'. כלומר, אין זה עניני (עי' עירובין ק"ב ב' לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי).

במקרה אחר התלונן לרבינו יהודי תלמיד חכם על אחד מבני הבית של רבינו, נענה מרן שליט"א 'אני לא אמרתי לו לעשות את זה, ואין זה על דעתי'. בזה הוא יצא איפה את חובת הענין.

תבוא בשקט ואני יפתח לך

מספר שנים נהג רבינו ליסוע לכמה ימים בחודש אב לדירה בעיר צפת, שם הביא לו את ביתו אחד מתושבי המקום ודאג לו במסירות נפלאה, שיוכל לנוח יחד עם להבחל"ח הרבנית ע"ה ולא יופרעו משום אדם. אכן, באותם תקופות, העיד רבינו על עצמו כי הוא מספיק ללמוד ביום אחד מה שהוא לא מספיק בביתו במשך שבוע...

אלא שאז אירע סיפור מופלא של ממש, המראה על התנהגותו של רבינו כלפי בני הבית הגבאים שיחיו. באותם ימים קודם שנסע לצפת, אמר רבינו לאחד ממקורביו שהיה רגיל לשאול אותו ולדבר איתו בלימוד, שיבוא אליו לשם כדי שיוכל להשיב לו ברוגע וביחידות. התלמיד עשה כמצווה עליו והגיע, אלא שכאן ציפתה לו קבלת פנים לא נעימה: בעל הבית, שדאג בכל מאודו לרבינו הודיע לו כי 'אף אחד אינו נכנס לפה, אפילו שאלות של דיני נפשות לא נכנסים בימים אלו'.

התלמיד, שהגיע בהוראת רבינו לא ידע את נפשו. הוא המתין בסבלנות, וכשרבינו הבחין בו ציוה עליו שיכנס, ונעל את הדלת. התלמיד הנבוך סיפר לרבנו כי הוא לא ידע שהוא יחידי פה, וכי הוא לא רוצה להפריע, והוסיף עוד כי בעל הבית ביקש ממנו לבל יבוא שוב...

רבינו לא התרגז, רק אמר בחיוך: ככה הוא אמר? אז מחר נסכם על שעה שתבוא, אף אחד לא יידע מזה, ואני יפתח לך את הדלת, תיכנס במהירות ואנעל אחריך, ולא יבחינו בבואך ובצאתך...

לא נאריך בכל פרטי העובדא המדהימה, אך מעשה זה חזר על עצמו יום אחרי יום, כשרבינו לא מעיר לבעל הבית היקר דבר וחצי דבר, רק סיכם עם התלמיד על שעה שהוא יפתח לו בבואו ובצאתו. (קודם שעזב רבינו את המקום העיר בחיוך למארח על הדבר, אך אין כאן מקומו).

נסע למנוחה בצפת. הרב קפלן מרבני העיר צפת מתברך מרבינו

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:
נדרים פלוס 03-7630585 **שלוחה- 1586**
קהילות 073-2757000 **שלוחה- 4310**

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com
רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק
053-3145900 077-2092005